

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Toisen asteen ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskeva lainsäädäntö uudistettaisiin kokonaisuudessaan vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita. Uudistuksella toteutettaisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi, joka on yksi Juha Sipilän hallitusohjelman osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ammatillisesta koulutuksesta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki kumottaisiin. Lisäksi muutettaisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja, joita on tarpeen muuttaa ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistamisen vuoksi.

Ammatillista koulutusta koskevat säännökset koottaisiin yhteen lakiin. Lisäksi osa työvoimakoulutuksesta siirrettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Ammatillisina tutkintoina voitaisiin nykytilaa vastaavasti suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Kaikki ammatilliset tutkinnot olisivat osaamisperusteisia, ja tutkintojen suorittamisessa siirryttäisiin yhteen suorittamistapaan. Lisäksi ammatillisena koulutuksena voitaisiin jatkossakin järjestää ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta sekä tutkintoon johtamatonta muuta ammatillista koulutusta.

Ammatillisessa koulutuksessa otettaisiin käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, jossa tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, suunniteltaisiin puuttuvan osaamisen hankkiminen, osaamisen osoittaminen ja arviointi sekä tarvittavat tukitoimet. Osaamisen arvioinnissa siirryttäisiin yhteen näyttöön perustuvaan ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Osaaminen osoitettaisiin pääasiassa työelämässä käytännön työtilanteissa. Opiskelijan oikeus saada erityistä tukea oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi laajennettaisiin koskemaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnon opiskelijoita.

Koulutuksen järjestäjä voisi nykytilaa vastaavasti järjestää tavoitteellista ja ohjattua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Oppisopimuskoulutus säilyisi keskeisiltä osin nykyisellään. Uutena työpaikalla tapahtuvan koulutuksen muotona otettaisiin käyttöön koulutussopimukseen perustuva koulutus, joka korvaisi nykymuotoisen työssäoppimisen.

Ammatillisen koulutuksen säätely- ja ohjausjärjestelmää uudistettaisiin siten, että kaikkea ammatillista koulutusta säädeltäisiin jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Koulutuksen järjestäjät voisivat järjestämislupansa rajoissa päättää aiempaa vapaammin koulutustarjontansa kohdentamisesta sekä siitä, millä tavoin ja missä oppimisympäristöissä koulutusta järjestetään. Ohjaus- ja säätelyjärjestelmä muodostuisi koulutuksen järjestämisluvista sekä vuosittaisista rahoituksen suoritepäätöksistä, joilla päätettäisiin seuraavan varainhoitovuoden tavoitteellisista opiskelijavuosista, mukaan lukien työvoimakoulutukseen varattavat opiskelijavuodet.

HE 39/2017 vp

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistettaisiin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitukset. Rahoitusjärjestelmään sisällytettäisiin myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus sekä osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Ammatilliseen koulutukseen kohdennettava valtionrahoitus muutettaisiin talousarvioperusteiseksi. Uudessa rahoitusjärjestelmässä painopiste siirtyisi suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta painottavaksi opiskeluun käytetyn ajan laskemisen sijasta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	8
1 JOHDANTO.....	8
2 NYKYTILA.....	9
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	10
2.1.1 Tutkinnot ja koulutukset.....	10
2.1.2 Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen.....	16
2.1.3 Koulutukseen hakeutuminen ja tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottaminen.....	21
2.1.4 Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja henkilökohtaistaminen.....	22
2.1.5 Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi.....	24
2.1.6 Koulutus ja osaamisen hankkiminen.....	29
2.1.7 Turvallinen opiskeluympäristö ja kurinpito.....	36
2.1.8 Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet.....	38
2.1.9 Henkilöstö.....	41
2.1.10 Laadunhallinta.....	44
2.1.11 Koulutusvienti.....	45
2.1.12 Työvoimakoulutus.....	45
2.1.13 Opiskelijahuolto.....	48
2.1.14 Muut etuudet.....	49
2.1.15 Ammatillisen koulutuksen rahoitus.....	52
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	59
2.3 Nykytilan arviointi.....	65
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	90
3.1 Tavoitteet.....	90
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	93
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	109
3.3.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta.....	109
3.3.2 Ammatillisen koulutuksen rahoitus.....	123
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	130
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	130
4.1.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjälle.....	130
4.1.2 Vaikutukset opiskelijalle.....	146
4.1.3 Vaikutukset valtiontalouteen ja kunnallistalouteen.....	147
4.2 Hallinnolliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	152
4.2.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjän toimintaan.....	152
4.2.2 Vaikutukset muiden viranomaisten toimintaan.....	157
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	160
4.3.1 Vaikutukset koulutuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen sekä laatuun.....	160
4.3.2 Vaikutukset yrityksiin ja työmarkkinoihin.....	163
4.3.3 Vaikutukset opiskelijoihin.....	166

HE 39/2017 vp

5	ASIAN VALMISTELU	170
5.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto	170
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	172
6	RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	175
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	177
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	177
1.1	Laki ammatillisesta koulutuksesta	177
1 luku.	Yleiset säännökset	177
2 luku.	Tutkinnot ja koulutukset	179
3 luku.	Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen	196
4 luku.	Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen	216
5 luku.	Henkilökohtaistaminen	226
6 luku.	Tutkinnon tai valmentavan koulutuksen suorittaminen ja osaamisen arviointi	233
7 luku.	Osaamisen hankkiminen	242
8 luku.	Työpaikalla järjestettävä koulutus	248
9 luku.	Turvallinen opiskeluympäristö	262
10 luku.	Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet	270
11 luku.	Tietojen käsittely ja luovuttaminen	284
12 luku.	Muutoksenhaku	285
13 luku.	Erinäiset säännökset	287
14 luku.	Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	294
1.2	Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	308
3 a luku.	Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet	318
1.3	Perusopetuslaki	335
1.4	Lukiolaki	335
1.5	Laki vapaasta sivistystyöstä	336
1.6	Yliopistolaki	336
1.7	Ammattikorkeakoululaki	337
1.8	Laki Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta	338
1.9	Opintotukilaki	341
1.10	Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta	343
1.11	Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annettu laki	343
1.12	Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä	343
1.13	Laki yleisistä kielitutkinnoista	343
1.14	Laki oikeustulkintakeskuksesta	343
1.15	Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta	344
1.16	Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta	344
1.17	Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta	344
1.18	Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta	344
1 luku.	Yleiset säännökset	344
5 luku.	Työvoimakoulutus	345
6 luku.	Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu	347

HE 39/2017 vp

13 luku. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä.....	347
14 luku. Muutoksenhaku	348
1.19 Laki kotoutumisen edistämisestä	348
1.20 Työttömyysturvalaki	348
1.21 Terveysturvolaiki	348
1.22 Laki Poliisiammattikorkeakoulusta.....	349
1.23 Ajokorttilaki.....	350
1.24 Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä.....	351
1.25 Rikosrekisterilaki	352
1.26 Eläinsuojelulaki.....	353
1.27 Ympäristönsuojelulaki	353
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	354
2.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta	354
2.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	357
3 VOIMAANTULO.....	357
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	361
LAKIEHDOTUKSET	367
1. Laki ammatillisesta koulutuksesta	367
2. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	417
3. Laki perusopetuslain 40 §:n muuttamisesta	429
4. Laki lukiolain 18 a §:n muuttamisesta	430
5. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	431
6. Laki yliopistolain 37 ja 37 a §:n muuttamisesta.....	432
7. Laki ammattikorkeakoululain 25 ja 26 §:n muuttamisesta	433
8. Laki Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta	434
9. Laki opintotukilain muuttamisesta.....	436
10. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	438
11. Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	439
12. Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	440
13. Laki yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	441
14. Laki oikeustulkintarekisteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	442
15. Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	443
16. Laki opiskelijoiden oikeusturvautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ...	444
17. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta	445
18. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta	446
19. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:n muuttamisesta.....	450
20. Laki työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.....	451
21. Laki terveydenhuoltolain 17 §:n muuttamisesta	452

HE 39/2017 vp

22. Laki Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 22 §:n muuttamisesta	453
23. Laki ajokorttilain muuttamisesta	454
24. Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta.....	456
25. Laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta	458
26. Laki eläinsuojelulain 26 b ja 33 f §:n muuttamisesta.....	459
27. Laki ympäristönsuojelulain 159 ja 195 §:n muuttamisesta	460
LIITTEET	462
RINNAKKAISTEKSTIT	462
2. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	462
3. Laki perusopetuslain 40 §:n muuttamisesta	488
4. Laki lukiolain 18 a §:n muuttamisesta	489
5. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	490
6. Laki yliopistolain 37 ja 37 a §:n muuttamisesta.....	491
7. Laki ammattikorkeakoululain 25 ja 26 §:n muuttamisesta	493
8. Laki Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta	495
9. Laki opintotukilain muuttamisesta.....	498
10. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	500
11. Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	501
12. Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	502
13. Laki yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	503
14. Laki oikeustulkintarekisteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	504
15. Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	505
16. Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ...	506
17. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta	507
18. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta	508
19. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:n muuttamisesta.....	515
20. Laki työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.....	516
21. Laki terveydenhuoltolain 17 §:n muuttamisesta	518
22. Laki Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 22 §:n muuttamisesta	520
23. Laki ajokorttilain muuttamisesta.....	522
24. Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta.....	525
25. Laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta	528
26. Laki eläinsuojelulain 26 b ja 33 f §:n muuttamisesta.....	529
27. Laki ympäristönsuojelulain 159 ja 195 §:n muuttamisesta.....	531
ASETUSLUONNOS	534

HE 39/2017 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista	534
LIITE	538

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Juha Sipilän hallitus sopi 29.5.2015 strategisesta hallitusohjelmasta. Strategiseen hallitusohjelmaan sisältyy viisi painopistealuetta ja niiden alla yhteensä 26 kärkihanketta. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on yksi osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta. Strategisen hallitusohjelman mukaan ammatillisen koulutuksen reformissa vahvistetaan ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä sekä uudistetaan koulutuksen rahoitusta ja rakenteita jatko-opintokelpoisuus säilyttäen. Lisäksi huolehditaan alueellisesti kattavasta koulutuksesta sekä tiivistetään koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta. Koulutuksen päällekkäisyyksiä poistetaan, samoin nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen raja-aidat. Koulutustarjonta, rahoitus ja ohjaus kootaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi opetus- ja kulttuuriministeriön alle. Ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmästä tehdään yhtenäinen kokonaisuus. Koulutuksen järjestäjiä kannustetaan toiminnan tehostamiseen. Työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään. Lisäksi uudistetaan oppisopimus-koulutusta työnantajille aiheutuvaa hallinnollista ja taloudellista taakkaa keventämällä.

Toimintasuunnitelmassaan strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015—2019 hallitus täsmentää kärkihankkeiden ja reformien toimenpiteet, rahoituksen ja aikataulun strategisessa hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallituksen toimintasuunnitelman mukaan ammatillisen koulutuksen reformissa on kaksi keskeistä toimenpidettä:

1. Uudistetaan toisen asteen ammatillista koulutusta vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita.
2. Tehdään ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmästä yhtenäinen kokonaisuus.

Ammatillista koulutusta uudistetaan vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita uudistamalla ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta koskeva toimintalainsäädäntö. Päällekkäisyyksiä poistetaan yhdistämällä nykyiset lait ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta uudeksi laiksi, jossa keskeisenä lähtökohtana on osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys. Lisäksi tehdään ammatillisen koulutuksen tutkintouudistus sekä kevennetään tutkintojärjestelmään liittyvää sääntelyä ja hallintoa tutkintoja laaja-alaisesti ja erillisten tutkintojen määrää vähentämällä sekä siirtymällä yhteen tapaan osoittaa osaaminen ja toteuttaa osaamisen arviointi. Samalla selkeytetään henkilökohtaistamiseen liittyviä prosesseja siten, että ne soveltuvat kaikille asiakasryhmille. Lisäksi uudistetaan ammatillisen koulutuksen opiskelijavalintoja ja hakupalveluja. Ammatillisen koulutuksen reformissa luodaan ja otetaan käyttöön uusi koulutusopimusmalli, joka mahdollistaa joustavat polut työpaikalla tapahtuvan oppimisen edistämiseen ja tutkinnon suorittamiseen käytännönläheisesti. Keskeisenä kohde-ryhmänä otetaan huomioon myös maahanmuuttajat.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmät. Rahoitusjärjestelmään sisällytetään myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Kyseinen rahoitusosuus kohdennetaan

työ- ja elinkeinopalvelujen asiakaskunnan koulutukseen. Lisätään toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa koulutuksen järjestäjien rahoituksessa ja puretaan asiakaslähtöistä, tuloksellista ja tehokasta toimintaa rajoittavaa sääntelyä.

Myös ammatillisen koulutuksen sääntely- ja ohjausjärjestelmää uudistetaan siten, että kaikkea ammatillista koulutusta säädellessä jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Uudistetaan ohjausjärjestelmää tuloksellisuuteen, laatuun ja vaikuttavuuteen painottuvaksi ja virtaviivaistetaan koulutuksen järjestäjien toiminnan ohjausta. Osana ammatillisen koulutuksen sääntely- ja ohjausjärjestelmämuudistusta turvataan ilman toisen asteen tutkintoa olevien aikuisten ammatillisen koulutuksen saatavuus myös erityisissä oppimisympäristöissä, kuten vankilassa. Vankien koulutus on tutkimusten mukaan yksi vaikuttavimmista ja kustannus-hyötysuhteeltaan tehokkaimmista keinoista vähentää uusintarikollisuutta ja sen yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Lisätään oppisopimuskoulutuksen ja työpaikoilla tapahtuvan oppimisen houkuttelevuutta työnantajan, koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan näkökulmista.

Osana ammatillisen koulutuksen reformia käynnistetään lisäksi muita toimenpiteitä, jotka eivät edellytä lainsäädännöllisiä muutoksia tai jotka toteutetaan uudistettavan lainsäädännön puitteissa. Tällainen on koulutuksen järjestäjäverkoston kehittämishjelma, jolla turvataan koulutuksen järjestäjäverkon palvelukykyä sekä koulutuksen saavutettavuutta ja alueellista kattavuutta järjestäjäverkostoa uudistamalla. Koulutuksen järjestäjiä kannustetaan vapaaehtoisiin fuusioihin ylläpitäjäneutraaliteetti huomioon ottaen.

Lisäksi ammatillisen koulutuksen reformissa uudistetaan ja digitalisoidaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien toimintaprosesseja ja oppimisympäristöjä. Ammatillisen koulutuksen reformissa käynnistetään kehittämishjelma, jonka puitteissa uudistetaan ammatillisen koulutuksen toimintaprosesseja osaamisperusteisiksi ja asiakaslähtöiseksi, tehostetaan ja joustavoitetaan koulutuksen järjestäjien toimintaa, kevennetään hallintoa ja vahvistetaan opetushenkilöstön osaamista. Lisätään erityisesti nuorten oppisopimuskoulutusta, vähennetään työnantajille siitä koituvaa hallinnollista ja taloudellista taakkaa sekä parannetaan työpaikalla tapahtuvan opiskelun laatua. Lisätään koulutuksen järjestäjien yhteistyötä nuorten työpajatoiminnan kanssa osana ammatillisen koulutuksen reformia yksilöllisten opintopolkujen ja erilaisten oppimisympäristöjen rakentamiseksi. Kehitetään ja otetaan laajasti käyttöön näitä tavoitteita tukevia digitaalisia palveluita ja oppimisympäristöjä sekä vahvistetaan opetushenkilöstön osaamista.

2 Nykytila

Ammatillisesta koulutuksesta säädetään kahdessa erillisessä laissa, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998). Lait ovat tulleet voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista sekä tutkintoon johtamattomista valmentavista koulutuksista. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa puolestaan säädetään ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomista näyttötutkintoina suoritettavista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista ja niihin valmistavasta koulutuksesta sekä muusta kuin näyttötutkintoon valmistavasta ammatillisesta lisäkoulutuksesta.

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Tutkinnot ja koulutukset

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on kolmiportainen. Siihen kuuluu kolme tutkintotyyppiä: ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (835/2014) oli vuonna 2016 yhteensä 351 ammatillista tutkintoa, joista 52 on ammatillista perustutkintoa, 177 ammattitutkintoa ja 122 erikoisammattitutkintoa. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna ammatillisena peruskoulutuksena tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna näyttötutkintona. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa vain näyttötutkintona. Ammatillisten tutkintojen lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa on mahdollista suorittaa valmentavia koulutuksia, joita on kaksi: ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavat ammatilliset perustutkinnot

Ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista eli ammatillisista perustutkinnoista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 3 §:n mukaan ammatillinen peruskoulutus on koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukaan suoritettavaa koulutusta, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osa-alueella. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Ammatillisen peruskoulutus on suunniteltu ensisijaisesti perusopetuksesta suoraan opiskelemaan tulevien ja muiden vailla työkokemusta ja ammattiosaamista olevien tarpeisiin.

Lain 5 §:n mukaan ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille ammatillisen perustutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä valmiuksia yrittäjyyteen. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lain 6 §:n mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa tulee ottaa erityisesti huomioon työelämän tarpeet. Koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 4 a § 2 momentin nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatillisista perustutkinnoista ja niihin sisältyvistä osaamisaloista (tutkintorakenne) sekä perustutkintojen sijoittumisesta koulutusaloittain. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tutkintonimikkeiden määrittelyssä käytettävistä periaatteista.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava ammatillinen perustutkinto sisältää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 b §:n mukaan ammatillisia tutkinnon osia, yhteisiä tutkinnon osia sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Valtioneuvoston asetuksella säädetään

tarkemmin tutkinnon muodostumisesta edellä mainituista tutkinnon osista sekä yhteisten tutkinnon osien laajuudesta ja niihin kuuluvista osa-alueista.

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan 180 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkinnon laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva säätely sitä edellyttää. Lain 12 §:n 3 momentin mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaa 60:tä osaamispistettä.

Opetushallitus määrää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 13 §:n nojalla tutkinnon perusteet kullekin tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla. Tutkinnon perusteissa määrätään tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista, tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi. Tutkinnon perusteissa on määritelty myös elinikäisen oppimisen avaintaidot, joilla tarkoitetaan muun muassa oppimis- ja ongelmanratkaisutaitoja, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä ammattieettistä ja esteettistä osaamista.

Näyttötutkinnot

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia, näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja samoin kuin niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista lisäkoulutusta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 2 §:n mukaan koulutuksen tarkoituksena on ylläpitää ja kohottaa aikuisväestön ammatillista osaamista, antaa opiskelijoille valmiuksia yrittäjyyteen, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin sekä edistää työllisyyttä ja tukea elinikäistä oppimista. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tarkoituksena on lisäksi antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta sekä edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista.

Näyttötutkinnot ovat ensisijaisesti jo työkokemusta omaaville tai työelämässä toimiville henkilöille tarkoitettu ammattitaidon osoittamisen väylä ja mahdollisuus osoittaa työelämän tehtäväkokonaisuuksien hallinta tutkintotilaisuuksissa. Ennen tutkintotilaisuuteen osallistumista henkilö voi osallistua näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta lain 8 a §:n mukaisesti. Näyttötutkintojen suorittaminen on kuitenkin aina ammattitaidon hankkimistavasta riippumaton, joten tutkintotilaisuuksiin on mahdollista osallistua myös ilman valmistavaa koulutusta.

Näyttötutkintona suoritettavassa ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan aikuiskoulutuslain 12 a §:n mukaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikois-
tuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osa-alueella. Määritelmä vastaa sisällöltään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain määritelmää ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavasta ammatillisesta perustutkinnosta. Ammatittutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka on perustutkintoa syvempää tai kohdistuisi rajatumpiin työtehtäviin. Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka on syvälistä ammatin hallintaa tai monialaista osaamista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 b §:n nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatillisista perustutkinnoista ja niiden osaamisaloista sekä ammatittutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista sekä tutkintojen sijoittumisesta koulutusaloittain (tutkintorakenne). Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tutkintonimikkeiden määrittelyssä käytettävistä periaatteista.

Näyttötutkinnot muodostuvat lain 12 c §:n mukaisesti ammatillisista tutkinnon osista. Näyttötutkintona suoritettavien ammatillisten tutkintojen laajuutta ei ole säädetty, eikä käytössä ole tutkintojen laajuutta osoittavaa mittaa tai määrettä.

Opetushallitus määrää aikuiskoulutuslain 13 §:n nojalla kullekin tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla perusteet. Tutkinnon perusteissa määrätään ammatittutkintojen ja erikoisammattitutkintojen osaamisalat, tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arviointi.

Näyttötutkintojen järjestämisestä sopivat ja järjestämisen laatua varmistavat aikuiskoulutuslain 7 §:n mukaisesti Opetushallituksen yhteydessä toimivat Opetushallituksen asettamat tutkintotoimikunnat.

HE 39/2017 vp

Taulukko 1: Ammatillisen tutkinnon suorittaneet vuosina 2010—2015, sis. työvoimakoulutus:

Tutkinnon suorittaneet	Vuosi					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	1 396	1 341	1 971	2 229	2 482	2 660
<i>ammattillinen perustutkinto</i>	972	907	1 018	1 035	1 143	1 247
<i>ammattitutkinto</i>	352	371	943	1 186	1 312	1 398
<i>erikoisammattitutkinto</i>	72	63	10	8	27	15
Kulttuuriala	3 144	3 601	3 599	3 625	3 409	3 498
<i>ammattillinen perustutkinto</i>	2 720	2 934	3 027	2 987	2 879	2 980
<i>ammattitutkinto</i>	390	586	555	561	490	460
<i>erikoisammattitutkinto</i>	34	81	17	77	40	58
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	11 805	12 430	12 839	12 559	12 622	13 639
<i>ammattillinen perustutkinto</i>	4 834	6 212	5 604	5 769	6 435	7 215
<i>ammattitutkinto</i>	4 342	3 730	4 377	4 089	3 799	4 014
<i>erikoisammattitutkinto</i>	2 629	2 488	2 858	2 701	2 388	2 410
Luonnontieteiden ala	1 648	1 499	1 488	1 263	1 314	1 239
<i>ammattillinen perustutkinto</i>	1 533	1 397	1 376	1 148	1 218	1 159
<i>ammattitutkinto</i>	103	99	106	113	96	73
<i>erikoisammattitutkinto</i>	12	3	6	2		7
Tekniikan ja liikenteen ala	25 644	26 489	25 078	24 772	25 432	26 023
<i>ammattillinen perustutkinto</i>	20 656	21 311	20 077	19 997	20 549	20 958
<i>ammattitutkinto</i>	3 463	3 885	3 423	3 133	3 030	3 137
<i>erikoisammattitutkinto</i>	1 525	1 293	1 578	1 642	1 853	1 928
Luonnonvara- ja ympäristöala	3 152	3 238	3 668	3 392	3 678	3 959
<i>ammattillinen perustutkinto</i>	2 318	2 388	2 742	2 604	2 689	3 011
<i>ammattitutkinto</i>	720	744	854	695	910	896
<i>erikoisammattitutkinto</i>	114	106	72	93	79	52
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	12 167	13 920	13 771	13 030	14 630	14 820
<i>ammattillinen perustutkinto</i>	9 288	10 770	11 090	11 100	12 221	12 158
<i>ammattitutkinto</i>	2 550	2 829	2 404	1 607	1 969	2 229
<i>erikoisammattitutkinto</i>	329	321	277	323	440	433
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	7 238	7 263	7 610	7 809	7 724	8 235
<i>ammattillinen perustutkinto</i>	4 752	4 853	5 106	5 530	5 416	5 950
<i>ammattitutkinto</i>	1 917	1 906	1 946	1 685	1 738	1 695
<i>erikoisammattitutkinto</i>	569	504	558	594	570	590
Yhteensä	66 194	69 781	70 024	68 679	71 291	74 073

Taulukko 2: Tutkintotavoitteisen ammatillisen koulutuksen opiskelijat vuosina 2010–2015, sis. työvoimakoulutus:

Opiskelijat	Vuosi					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	5 344	6 067	7 336	8 126	8 409	8 592
ammattillinen perustutkinto	3 801	3 789	3 942	4 095	4 112	4 245
ammattitutkinto	1 356	2 170	3 329	3 982	4 243	4 266
erikoisammattitutkinto	187	108	65	49	54	81
Kulttuuriala	14 343	14 302	13 895	13 436	12 725	12 393
ammattillinen perustutkinto	11 474	11 372	11 091	10 829	10 186	9 777
ammattitutkinto	2 665	2 751	2 657	2 405	2 388	2 382
erikoisammattitutkinto	204	179	147	202	151	234
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	49 417	49 444	49 011	47 531	48 852	50 053
ammattillinen perustutkinto	22 729	25 803	23 071	24 228	25 506	25 985
ammattitutkinto	15 668	12 600	15 071	13 992	13 907	13 964
erikoisammattitutkinto	11 020	11 041	10 869	9 311	9 439	10 104
Luonnontieteiden ala	7 291	6 751	6 197	5 886	5 858	5 540
ammattillinen perustutkinto	6 525	6 014	5 526	5 288	5 276	5 069
ammattitutkinto	712	719	658	595	567	441
erikoisammattitutkinto	54	18	13	3	15	30
Tekniikan ja liikenteen ala	107 305	105 764	103 300	103 503	104 759	104 258
ammattillinen perustutkinto	80 313	78 779	77 364	78 710	79 437	79 047
ammattitutkinto	19 253	19 339	17 669	16 726	16 873	16 828
erikoisammattitutkinto	7 739	7 646	8 267	8 067	8 449	8 383
Luonnonvara- ja ympäristöala	14 883	14 899	14 933	14 875	15 461	15 519
ammattillinen perustutkinto	10 983	10 953	10 990	11 123	11 220	11 267
ammattitutkinto	3 365	3 487	3 468	3 312	3 847	3 903
erikoisammattitutkinto	535	459	475	440	394	349
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	49 966	50 802	50 600	50 985	54 238	56 347
ammattillinen perustutkinto	40 511	42 119	42 529	43 649	45 989	47 566
ammattitutkinto	8 065	7 224	6 364	5 057	6 144	6 410
erikoisammattitutkinto	1 390	1 459	1 707	2 279	2 105	2 371
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	29 322	29 118	29 343	29 673	29 398	28 515
ammattillinen perustutkinto	20 106	20 169	20 634	21 289	21 155	20 476
ammattitutkinto	6 770	6 488	6 114	5 878	5 851	5 712
erikoisammattitutkinto	2 446	2 460	2 595	2 506	2 392	2 327
Yhteensä	277 871	277 147	274 615	274 015	279 700	281 217

Valmentavat koulutukset

Tutkintoon johtamattomana valmentavana koulutuksena voidaan järjestää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 3 §:n mukaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta.

Lain 5 §:n mukaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiuksia ammatilliseen peruskoulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaa opiskelijoiden edellytyksiä suorittaa ammatillinen perustutkinto. Tavoitteena on yksilöllisten tavoitteiden ja opintopolkujen kautta vahvistaa sitä osaamista, jota opiskelija tarvitsee ammatilliseen peruskoulutukseen siirtymiseksi.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tavoitteena on puolestaan antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta. Se on tarkoitettu henkilöille, joilla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen valmentavan koulutuksen jälkeen. Koulutus toteutetaan aina erityisopetuksena, ja opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Myös valmentavien koulutusten tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 c §:n mukaan valmentavat koulutukset sisältävät koulutuksen osia. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valmentavaan koulutukseen kuuluvista koulutuksen osista. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laajuus on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan 60 osaamispistettä. Opetushallitus määrää lain 13 b §:n nojalla koulutuksen perusteet valmentaville koulutuksille. Koulutuksen perusteissa määrätään koulutuksen osien pakollisuus ja valinnaisuus sekä laajuus osaamispisteinä sekä lisäksi koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi.

Kevään 2016 perustietokyselyn mukaan (20.1.2016) ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa oli 4 499 opiskelijaa ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa 1 040 opiskelijaa.

Muu ammatillinen lisäkoulutus

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu muu kuin näyttötutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus on tarkoitettu erityisesti sellaisiin osaamisen kasvattamisen tarpeisiin, joissa ei ole tarjolla tutkintoon valmistavaa koulutusta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 §:n mukaan muun ammatillisen lisäkoulutuksen sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä päättää koulutuksen järjestäjä. Muuna ammatillisena lisäkoulutuksena on järjestetty esimerkiksi hygieniapasseja, tulityökortteja sekä muuta lyhytkestoista koulutusta. Vuonna 2015 muuna ammatillisena lisäkoulutuksena suoritettiin yhteensä 1 977 opiskelijatyövuotta.

Henkilöstökoulutus

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta voidaan järjestää myös henkilöstökoulutuksena. Henkilöstökoulutuksella tarkoitetaan yleensä työnantajan kustantamaa koulutusta, johon osallistumisesta työnantaja voi päättää direktio-oikeutensa mukaisesti. Osallistumisajalta työnantaja maksaa palkkaa tai korvaa osallistumisen aikana menetetyt vapaa-ajan rahassa tai vapaana. Yritysten järjestämä henkilöstökoulutus perustuu pääsääntöisesti työtehtävien vaatimuksille. Henkilöstökoulutus on perinteisesti lyhytkestoista täydennyskoulutusta työpaikalla tai oppilaitoksissa, mutta se voi olla myös tutkintoon johtavaa koulutusta. Vuonna 2015 ammatillisessa lisäkoulutuksessa suoritettiin henkilöstökoulutuksena 872 opiskelijatyövuotta, joista tutkintoon johtamattomana koulutuksena 368 opiskelijatyövuotta.

Ammatilliset erikoisoppilaitokset

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 3 momentin mukaan koulutusta voidaan järjestää valtakunnallisissa erikoisoppilaitoksissa. Valtakunnallisten erikoisoppilaitosten koulutus palvelee yrityksiä ja julkishallintoa. Koulutusta voidaan järjestää myös pääasiassa koulutuksen järjestäjän tai sen jäsenyhteisön toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista lisäkoulutusta järjestävässä ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa. Ammatilliset erikoisoppilaitokset ovat teollisuuden tai kaupan yritysten oppilaitoksia, jotka kouluttavat työntekijöitä pääasiassa ylläpitäjän tarpeisiin. Ne järjestävät ammatillista lisäkoulutusta, mutta myös ammatillista peruskoulutusta teollisuuden ja kaupan alalla. Lisäksi erikoisoppilaitokset järjestävät koulutusta oppisopimuskoulutuksena ja työvoimakoulutuksena. Vuonna 2015 ammatillisia erikoisoppilaitoksia oli 25 ja niissä järjestettiin koulutusta yhteensä 181 541 opiskelijatyöpäivää.

2.1.2 Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen

Koulutuksen järjestämisluvat

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäminen tai ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäminen osana valtionosuusrahoitteista koulutusjärjestelmää edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää koulutuksen järjestämislupaa. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat irrotettiin teknisesti omiksi luvikseen vuoden 2006 aikana tehdyillä muutoksilla. Nykyisin ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista lisäkoulutusta ohjataan erillisillä järjestämisluvilla, joista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetuissa laeissa. Lupien sääntelyn taso ja tavoitteet poikkeavat toisistaan.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä säädetään koulutuksen järjestäjistä. Vastaava säännös on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä. Järjestämislupa voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle. Koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa.

Luvan myöntämisen edellytykset ovat laeissa yhtenevät. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 §:n mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on

ammattilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutuksen tarpeellisuutta arvioitaessa on otettu huomioon myös muun laissa tarkoitetun koulutuksen tarjonta alalla ja alueella. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Ministeriön myöntämässä järjestämisluvassa määrätään koulutustehtävä. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa koulutustehtävä sisältää tarpeelliset määräykset koulutusasteista, koulutusaloista, tutkinnoista, opetuskielestä, kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää, opiskelijamäärästä ja erityisestä koulutustehtävästä, koulutuksen järjestämis muodosta ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä asioista. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetty koulutustehtävä oikeuttaa järjestämään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuja ammatillisena peruskoulutuksena järjestettäviä perustutkintoja sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa olevan viittaussäännöksen perusteella myös näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta. Kaikilla luvan saaneilla on myös oikeus järjestää oppisopimusmuotoista ammatillista peruskoulutusta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi lain 9 §:n nojalla määrätä, että koulutuksen järjestäjän erityisenä koulutustehtävänä on huolehtia erityisopetuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen järjestämisestä sekä erityisopetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän saaneet koulutuksen järjestäjät järjestävät koulutusta vaikeimmin vammaisille ja muille paljon erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille, joiden erityisopetuksen palvelutarve ja esteettömyys edellyttävät laajempia ja monipuolisempia erityisopetuksen palveluja. Näitä koulutuksen järjestäjiä on 12, ja niiden erityisopetusta saaneiden opiskelijoiden määrä on noin 4 500.

Erityisoppilaitosten ja muiden erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien koulutustehtävänä on järjestää sekä tutkintotavoitteista koulutusta että työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Lisäksi niillä on tehtävänä järjestää erityisopetuksena ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, mikä mahdollistaa paljon erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille jatkopolut erityisopetuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen. Erityisoppilaitosten tehtävänä ovat lisäksi erityisopetukseen liittyvät kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät, joiden avulla ne tukevat ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ammatillisen erityisopetuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa tarjoamalla asian- tuntijapalveluita henkilöstölle sekä edistämällä erityisopetusta tarvitsevien opiskelijoiden erityisen tuen tarpeiden huomioon ottamista. Syksyn 2016 perustietokyselyn mukaan (20.9.2016) erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella järjestettävässä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa oli yhteensä 1 278 opiskelijaa sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa 1 039 opiskelijaa.

Sellaista koulutusta, joka valmistaa esimerkiksi ammattitutkintoon, voi järjestää mikä tahansa, mutta valtionosuusrahoituksen saaminen valmistavaan koulutukseen ja tutkintoihin edellyttää järjestämis lupaa. Tämä johtuu siitä, että näyttötutkintojärjestelmä ei perusteiltaan ole koulutusta koskeva järjestelmä, vaan ammatillisen osaamisen hankkimistavasta riippumaton järjestelmä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetty koulutuksen järjestämis lupaa koskee ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin valmistavaa koulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta. Lain 5 §:n 2 momentin mukaan koulutustehtävä sisältää tarpeel-

liset määräykset opetuskielestä, koulutusaloista, näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusten määrästä ja erityisestä koulutustehtävästä sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä ja muista koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseen liittyvistä asioista. Luvassa on määrätty erikseen oikeudesta järjestää koulutusta oppilaitosmuotoisena tai oppisopimuskoulutuksena.

Koska ammatillinen aikuiskoulutus on suunnattu ennen kaikkea työssä olevalle aikuisväestölle, on yhteistyö erilaisten työpaikkojen kanssa olennainen osa koulutuksen toteuttamista. Koulutuksen toteuttamisessa on keskeistä työelämälähtöisyys ja usein koulutusta toteutetaan myös työpaikoilla.

Ammatillisen peruskoulutuksen tarjonnan valtakunnallinen säätely tapahtuu järjestämisluvan kautta tapahtuvalla ohjauksella. Ammatillisen peruskoulutuksen ohjausjärjestelmän elementit ovat järjestämislupamenettelyyn perustuva säätelyjärjestelmä ja siihen kiinteästi liittyvä rahoitusjärjestelmä. Keskeisenä lähtökohtana on toiminnan ja talouden kiinteä yhteys koulutuksen järjestämisessä. Järjestämislupasäätelyn ja rahoitusjärjestelmän kautta vaikutetaan koulutustarjonnan suuntaamiseen työelämän eri alojen tarpeiden mukaisesti ja toisaalta turvataan koulutuksen saatavuus maan eri osissa ja molemmissa kieliryhmissä. Koulutuksen järjestämisluvan mukainen kokonaisopiskelijamäärä on ammatillisen peruskoulutuksen osalta myös rahoituksen enimmäismäärä. Koulutuksen järjestäjä voi ottaa opiskelijoita järjestämisluvan enimmäismäärää enemmän, mutta järjestäjälle maksetaan valtionosuusrahoitusta enintään enimmäismäärän verran. Koulutuksen järjestäjä päättää toimintansa organisoimisesta ja järjestämisluvan puitteissa koulutuksen suuntaamisesta alueen koulutustarpeen mukaisesti. Oppisopimusmuotoista ammatillista peruskoulutusta järjestäjät voivat järjestää kysynnän mukaan ilman määrällistä säätelyä kaikilla koulutusaloilla.

Ammatillisessa lisäkoulutuksessa järjestämislupa ei ole koulutuksen määrällisen säätelyn tai koulutusaloittaisen suuntaamisen ensisijainen väline, vaan ohjaus tapahtuu pitkälti rahoitusjärjestelmän kautta. Osaksi koulutustehtävää on kuitenkin voitu tarvittaessa ottaa koulutuksen järjestäjää sitovia velvoitteita, kuten määräyksiä tarjota tietynlaista valtakunnallisen tai alueellisen koulutustarpeen edellyttämää koulutusta. Tämä on antanut tarvittaessa mahdollisuuden järjestämislupien kautta suunnata lisäkoulutusta alueellisesti ja koulutusaloittain sekä ajankohdaksiin että pysyviin erityistarpeisiin. Useat koulutuksen järjestäjät saavat järjestää koulutusta rajoituksetta kaikilla koulutusaloilla, mutta joidenkin osalta järjestämistä on rajoitettu vain tiettyyn tai tiettyihin koulutusaloihin tai tiettyihin tutkintoihin valmistavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestämisen joustavuutta lisää se, että järjestämisluvassa ei määritellä paikkakuntia, joilla koulutusta annetaan.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvissa on määrätty valtionosuuden perusteena käytettävien opiskelijatyövuosien vähimmäismäärä ja valtionosuuden perusteena käytettävän oppisopimusten vuotuinen vähimmäismäärä. Menettelyn tavoitteena on ollut lisätä koulutuksen järjestäjien rahoituksen ennakoitavuutta. Käytännössä vähimmäismäärä on turvannut osalle järjestäjistä rahoituksen vähimmäistason, ja muodostanut valtionosuusrahoituksen laskennan pohjan. Useimmilla koulutuksen järjestäjillä rahoituksen perusteena oleva opiskelijatyövuosimäärä on kuitenkin huomattavasti luvan vähimmäismäärää suurempi. Vuonna 2016 valtionosuusrahoitusta saaneesta 135:stä oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjästä 22 sai rahoitusta järjestämisluvan vähimmäismäärän perusteella.

Taulukko 3: Ammatillisen koulutuksen järjestäjien määrä vuosina 2006—2017 omistajatyypin mukaan, vuoden 2017 alun tilanne

Omistaja- tyyppi	Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan saaneet järjestäjät yhteensä						Järjestäjät, joilla ammatillisen peruskoulutuksen koulutusehtävä						Järjestäjät, joilla ammatillisen lisäkoulutuksen koulutusehtävä					
	2006	2011	2014	2015	2016	2017	2006	2011	2014	2015	2016	2017	2006	2011	2014	2015	2016	2017
Valtio	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunta	27	13	11	10	9	9	26	12	11	10	9	9	26	12	10	9	8	8
Kuntayhtymä	58	40	36	35	35	35	57	39	35	34	34	34	57	39	35	34	34	34
Yksityinen	148	144	141	138	130	120	91	87	84	85	82	75	131	132	130	127	119	116
Yhteensä	234	198	189	184	175	165	175	139	131	130	126	119	215	184	176	171	162	159

Järjestämisluvan muuttamisesta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemustakin muuttaa koulutusaloja, tutkintoja ja opiskelijamääriä koskevia määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan ministeriö voi ilman hakemusta muuttaa koulutusehtävää sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Lisäksi järjestämislupaa voidaan muuttaa opiskelijatyövuosien tai oppisopimusten määrän osalta myös silloin, jos koulutuksen järjestäjä on järjestänyt koulutusta olennaisesti järjestämisluvan mukaista määrää vähemmän. Pääsääntöisesti järjestämislupaa muutetaan kuitenkin kummankin lain nojalla koulutuksen järjestäjän hakemuksesta.

Muuttamisen lisäksi koulutuksen järjestämislupa voidaan myös peruuttaa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos koulutus ei enää täytä luvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä tai koulutus järjestetään muuten vastoin lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan järjestämislupa voidaan puolestaan peruuttaa, jos lisäkoulutusta ei enää järjestetä tai jos koulutus ei täytä luvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä taikka jos koulutus järjestetään muutoin vastoin aikuiskoulutuslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Ennen luvan peruuttamista opetus- ja kulttuuriministeriön on kuitenkin varattava tarvittaessa järjestäjälle tilaisuus puutteen poistamiseen.

Tutkintotoimikunnat ja näyttötutkintojen järjestäjät

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan työnantajat, työntekijöitä, opettajia ja itsenäisiä ammatinharjoittajia edustavat kolmikantaiset tutkintotoimikunnat huolehtivat näyttötutkintojen järjestämisen organisoinnista ja tähän liittyen näyttötutkinnon järjestämissopimusten tekemisestä näyttötutkinnon järjestäjien kanssa. Opetushallitus päättää tutkintotoimikuntien toimialoista ja -alueista ja asettaa toimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opetushallitus on asettanut kaudeksi 1.8.2016—31.7.2018 yhteensä 91 tutkintotoimikuntaa. Opetushallituksen yhteydessä toimii lisäksi tutkintotoimikuntia käytännön tehtävissä avustava näyttötutkintosihteeristö.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 3 momentin mukaan tutkintotoimikunta sopii näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden sellaisten yhteisöjen ja säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus näyttötutkintojen järjestämiseen (*näyttötutkinnon järjestäjä*). Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan näyttötutkinnon järjestäjällä tulee olla riittävät taloudelliset ja ammatilliset edellytykset näyttötutkinnon laadukkaaseen järjestämiseen sekä riittävä näyttötutkintojärjestelmän ja järjestämiensä tutkintojen asiantuntemus. Lisäksi lain 7 d §:n 2 momentin mukaan tutkinnoille tai tutkinnon osille on oltava alueellinen tai valtakunnallinen tarve. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan näyttötutkinnon järjestäjällä tulee olla riittävät taloudelliset ja ammatilliset edellytykset näyttötutkinnon laadukkaaseen järjestämiseen sekä riittävä näyttötutkintojärjestelmän ja järjestämiensä tutkintojen asiantuntemus. Voimassa olevia näyttötutkintojen järjestämissopimuksia oli AITU-tutkintotoimikuntarekisterin mukaan noin 2 040. Valtaosa sopimuksista on toistaiseksi voimassa olevia. Yksittäisen järjestämissopimuksen piirissä on keskimäärin 1,9 tutkintoa. Vastaavasti keskimääräinen sopimusmäärä ammatillista tutkintoa kohti on noin 11.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 3 momentin mukaan näyttötutkinnon järjestäjän tehtävänä on järjestää riittävästi tutkintotilaisuuksia niiden tarpeeseen nähden. Näyttötutkinnon järjestäjän tulee arvioida ja kehittää järjestämiensä tutkintotilaisuuksien laatua sekä osallistua tutkintotoimikuntien toteuttamaan laadunvarmistukseen.

Näyttötutkintojen järjestämissopimuksista säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen (812/1998) 5 §:ssä. Järjestämissopimuksessa tulee sopia ainakin 1) tutkinnoista, joita sopimus koskee, 2) tutkintokielistä, 3) tutkintotilaisuuksien järjestelyistä, 4) tutkintosuoritusten arvioijista, 5) mahdollisuudesta suorittaa näyttötutkinto ilman siihen valmistavaa koulutusta, 6) ilman valmistavaa koulutusta järjestettäviin tutkintotilaisuuksiin osallistuvilta perittävästä maksusta, 7) tutkintojen suorittamista ja tutkintotilaisuuksista osallistujalle aiheutuvia kustannuksia koskevan tiedotuksen ja neuvonnan järjestämisestä, 8) menettelystä sopimusta koskevien erimielisyyksien ratkaisemiseksi ja 9) sopimuksen voimassaolosta sekä sen purkamisesta ja irtisanomisesta. Näyttötutkintojen järjestämissopimusten liitteeksi näyttötutkintojen järjestäjät laativat suunnitelman siitä, miten ne aikovat käytännössä näyttötutkinnot järjestää. Opetushallitus on antanut ohjeen suunnitelman sisällöstä.

Tutkintotoimikuntien tehtävänä on myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan varmistaa näyttötutkintojen järjestämisen laatua. Laadunvarmistus on osa tutkintotoimikuntien velvollisuutta arvioida näyttötutkinnon järjestäjien toimintaa suhteessa tavoitteisiin, lainsäädäntöön ja näyttötutkinnon järjestämissopimuksiin. Tutkintotoimikuntien tehtävänä on varmistaa, että tutkintotilaisuudet järjestetään näyttötutkinnon järjestämissopimuksen ja -suunnitelman mukaisesti ja että tutkintotilaisuuksissa noudatetaan tutkinnon perusteita.

Tutkintotoimikuntien tehtävänä on myös osallistua näyttötutkintojärjestelmän kehittämiseen. Tutkintotoimikunnat osallistuvat ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä tarvittaessa ammatillisten perustutkintojen perusteiden laadintaan ja ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rakenteen kehittämiseen. Tutkintotoimikunnat voivat tehdä opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä Opetushallitukselle esityksiä yksittäisten ammatillisten perustutkintojen, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä näyttötutkintojärjestelmän kehittämiseksi.

Tutkintotoimikunnat myös antavat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin nojalla tutkintotodistukset suoritetuista näyttötutkinnoista ja pyydettyä todistukset tutkintojen osien suorituksista. Niiden tehtäviin kuuluu myös käsitellä tutkinnon tai sen osan suorittajan osaamisen arviointia koskevat oikaisuvaatimukset.

2.1.3 Koulutukseen hakeutuminen ja tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottaminen

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan opiskelija voi henkilöstökoulutusta lukuun ottamatta vapaasti hakeutua haluaansa ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien perustutkintojen ja valmentavien koulutusten osalta opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen. Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (294/2014) 1 §:n mukaan yhteishakua käytetään otettaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutukseen. Yhteishakua ei kuitenkaan käytetä otettaessa opiskelijoita näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaan koulutukseen, oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen, vieraskieliseen ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella, lennonjohdon perustutkintoon, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen.

Erityisopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen hakua käytetään otettaessa opiskelijoita ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen tai valmentaviin koulutuksiin.

Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 3 momentin mukaan yhteishaussa ammatilliseen peruskoulutukseen eivät voi hakeutua henkilöt, joilla on jo perusopetuksen jälkeen suoritettu ammatillinen perustutkinto, muu ammatillinen tutkinto, kuten ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto taikka korkeakoulututkinto. Säännöksen taustalla on ollut tavoite kohdentaa tutkintoon johtavan ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijapaikat ensi sijassa nuorille ja vailla toisen asteen koulutusta oleville opiskelijoille. Opiskelijoiden hakeutumista ammatilliseen koulutukseen ei kuitenkaan varsinaisesti ole rajattu, vaan he ovat voineet hakeutua ammatilliseen peruskoulutukseen yhteishaun ulkopuolisten hakupalveluiden kautta. Näissä tilanteissa koulutuksen järjestäjät päättävät hakumenettelystä ja opiskelijaksi ottamisen perusteista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 2 kohdan perusteella koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- tai

soveltavuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Ammatillinen aikuiskoulutus, mukaan lukien näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus ei kuulu yhteishaun piiriin, vaan ammatilliseen aikuiskoulutukseen hakeutuminen tapahtuu suoraan koulutuksen järjestäjälle ja on ympärivuotista.

2.1.4 Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja henkilökohtaistaminen

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 a §:ssä säädetään opiskelijan henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia yhdessä ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon opiskelevan opiskelijan kanssa opiskelijan yksilöllisiin tavoitteisiin ja valintoihin perustuva henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitetään opiskelun aikana. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan kaikki opiskelun kannalta keskeiset seikat. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa on tarkoituksena määritellä muun muassa opiskelijan yksilölliset valinnat, opintojen suorittamistavat ja ajoitus, opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä työssäoppimisen paikat ja ammatiosaamisen näytöt. Asiakirjan sisällöstä ei kuitenkaan ole tarkempia säännöksiä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 30 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus saada tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita vastaava aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetuksi ja tunnustetuksi. Aikaisimmin hankittu osaaminen voi olla aiemmin muussa oppilaitoksessa, työelämässä tai muutoin hankittua osaamista eli epävirallista tai arkioppimista. Osaamisen tunnustamisella voidaan saada suoritetuksi tutkinnon tai koulutuksen osia kokonaan tai osittain. Toisin kuin näyttötutkintojärjestelmässä, aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan vain opiskelijan hakemuksesta. Hakemuksen yhteydessä opiskelijan tulee esittää osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edellyttämä selvitys. Koulutuksen järjestäjän päättää opetussuunnitelmassaan tarkemmista osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytavoista.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavissa perustutkinnoissa osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa noudatetaan säännöksiä osaamisen arvioinnista, arvioinnista päättämisestä ja arvioinnin oikaisemisesta. Opetushallitus voi määrätä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta.

Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnoissa

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta sekä näihin liittyvästä ohjauksesta. Säännös koskee näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja.

Henkilökohtaistaminen tarkoittaa näyttötutkinnon suorittajan ja näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa olevan opiskelijan valmistavaan koulutukseen osallistumisen, tutkintotilaisuuksien sekä ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteutusta.

Näyttötutkintojärjestelmän avulla voidaan uudistaa ja osoittaa eri tavoin hankittua ammattitaitoa. Näyttötutkinnoissa henkilön tarvitsema koulutus ja muu osaamisen hankkimistapa suunnitellaan tutkinnon suorittajan henkilökohtaisten ja tarvittaessa työpaikan tarpeiden pohjalta tutkinnon perusteiden mahdollistamalla tavalla. Näyttötutkintojärjestelmän keskeinen periaate on eri tavoin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Näyttötutkinnoissa osoitettavan osaamisen henkilö on voinut hankkia työelämässä, koulutuksessa tai muulla tavoin, kuten harrastuksissa. Henkilökohtaistaminen on osa tutkinnon suorittajan oikeusturvaa ja sillä varmistetaan se, että valmistavaa koulutusta ei tarjota enempää kuin on tutkinnon tai sen osan suorittamisen näkökulmasta tarpeen. Henkilökohtaistamisella huolehditaan myös siitä, että tarvittava opetus järjestetään tutkinnon suorittajan elämäntilanne ja aiemmin opittu huomioon ottaen, ja että opiskeluaajat ja -tavat ovat tarkoituksenmukaisia. Jos henkilö ei ole osallistunut näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, henkilökohtaistamisesta vastaa näyttötutkinnon järjestäjä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin henkilökohtaistamisesta noudatettavista menettelytavoista. Asetuksenantovaltuuden perusteella on annettu valtioneuvoston asetus ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta (794/2015). Asetuksessa henkilökohtaistaminen on jaettu kolmeen osaan: 1) näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutuminen, 2) tutkinnon suorittaminen ja 3) tarvittavan ammattitaidon hankkiminen. Henkilökohtaistaminen on prosessi, jossa edellä kuvattujen kolmen osan välillä on selkeä yhteys. Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä henkilökohtaistamisprosessin aikana yhteistyötä hakeutujan tai tutkinnon suorittajan lisäksi myös näyttötutkinnon järjestäjän, työelämän edustajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Henkilökohtaistamisesta noudatetaan aina tutkin-tojen perusteita.

Asetuksen 7 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä laatii yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan, johon kootaan hakeutumiseen, tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen ja tutkinnon suorittamiseen liittyvät tiedot. Työpaikalla tapahtuva oppiminen suunnitellaan kiinteässä yhteistyössä työpaikan kanssa. Asetuksella on säädetty henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan vähimmäisisällöstä. Henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan merkitään tutkinnon suorittajan ja suoritettavaa tutkintoa koskevat tiedot, tutkinnon suorittajan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, osaamisen tunnustamista koskevat tiedot, valmistavan koulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tavoitteet, sisällöt ja tavat, tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet, erityisen tuen tarpeen menettelyt sekä tutkinnon suorittamista, tutkintotilaisuuksia sekä niiden järjestelyjä koskevat tiedot. Henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan voidaan tarpeen mukaan merkitä myös muita kuin asetuksen 7 §:ssä säädettyjä tietoja.

Osana henkilökohtaistamista selvitetään näyttötutkinnon suorittajan aiemmin hankittu osaaminen. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään osaamisen tunnustamisesta. Henkilökohtaistamisasetuksen 1 §:n velvoittamana koulutuksen järjestäjä selvittää hakeutujan aiemmin hankkiman ja osoittaman osaamisen hakeutujan esittämien asiakirjojen ja muun hakeutujan antamaan selvitykseen perusteella ja arvioi yhdessä hakeutujan kanssa hänelle soveltuvan tutkinnon. Tämän perusteella koulutuksen järjestäjä arvioi, miltä osin dokumenttien pohjalta voidaan tehdä esitys osaamisen tunnustamiseksi, miltä osin henkilö voidaan ohjata suoraan tutkintotilaisuuteen ja miltä osin hänet ohjataan tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen. Lain 8 a §:n 2 momentin mukaan jos tutkinnon suorittajan aikaisemmin suorittamat tutkinnot tai niiden osat vastaavat suoritettavan tutkinnon perusteissa

määriteltyä osaamista, noudatetaan osaamisen tunnustamisessa, mitä arvioinnista ja arvioinnin oikaisemisesta säädetään. Jos henkilöllä on osaamisen tunnustamiseen riittäviä dokumentteja, kuten todistus tutkinnon osan suorittamisesta, kolmikantainen arvioijaryhmä tekee esityksen osaamisen tunnustamisesta tutkinnon osittain tutkintotoimikunnalle.

Lain 8 a §:n 3 momentin mukaan jos henkilöllä on muuta kuin 2 momentissa tarkoitettua, tutkinnon perusteissa määriteltyä osaamista, koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjä ohjaa hänet suoraan tutkintotilaisuuteen. Jos aiemmin hankittu osaaminen ei riitä tutkintotilaisuuteen osallistumiseen, koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjä ohjaa hänet puuttuvan ammattitaidon osalta tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen.

2.1.5 Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi

Ammatillisen perustutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisessa peruskoulutuksessa ammatillinen perustutkinto suoritetaan osoittamalla tutkinnon perusteissa määritelty osaaminen ammattiosaamisen näyttöjen toteutuksesta ja suunnittelusta vastaavan toimielimen hyväksymän osaamisen arviointisuunnitelman ja sen pohjalta laaditun henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisissa ammattiosaamisen näytöissä käytännön työtehtävissä työpaikoilla ja tarvittaessa muulla arvioinnilla ja osallistumalla henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaiseen koulutukseen.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijan arvioinnista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 24 a §:ssä, jonka mukaan opiskelijan arvioinnilla ohjataan ja kannustetaan opiskelua, kehitetään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin, annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta sekä varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen. Opiskelijan oppimista ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti ja riittävän usein koulutuksen aikana. Lain 24 b §:n mukaan opiskelijan oppimista arvioidaan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta. Opiskelijan oppimista arvioi opetuksesta vastaava opettaja. Työssäoppimisessa opiskelijan oppimista arvioi myös työnantajan nimeämä henkilö. Oppisopimuskoulutuksessa tietopuolisten opintojen oppimista arvioi opetuksesta vastaava opettaja. Työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa oppimista arvioi työnantajan nimeämä henkilö.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n mukaan opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyyn osaamiseen. Jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu 19 a §:ssä tarkoitetun mukauttamisen tai 21 §:ssä tarkoitettujen erityisten opiskelijärjestelyjen käyttämisen vuoksi, opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista arvioidaan ammattiosaamisen näyttöjen perusteella sekä tarvittaessa muulla tavoin. Ammattiosaamisen näytöissä opiskelija osoittaa osaamisensa työtilanteissa ja -tehtävissä työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman osaamisen arvioinnin toteuttamisesta ja osaamisen arviointimenetelmästä. Ammattiosaamisen näytöt toimivat paitsi opiskelijan osaamistason mittaajina myös opiskelijan osaamisen kehittymisen tukena. Niiden aikana opiskelijaa voidaan tukea ja ohjata tarvittaessa, mutta tämä voi vaikuttaa opiskelijan samaan arvostamiseen.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n mukaisesti osaamisen arvioinnin perusteella annetaan tutkinnon osien, ammattiosaamisen näyttöjen, yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden ja valmentavan koulutuksen osien arvosanat. Valtioneuvoston asetuksella säädetään osaamisen arviointiasteikosta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 10 §:n mukaan ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osien, ammattiosaamisen näyttöjen ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytyt osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Edellä todetusta poiketen vapaasti valittavissa tutkinnon osissa, jotka ovat jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja tai työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia osaaminen voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä arvioida asteikolla hyväksytyt/hylätyt. Lisäksi ammatillisen perustutkinnon valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin tai vapaasti valittaviin tutkinnon osiin sisältyvä ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osa arvioidaan asteikolla hyväksytyt/hylätyt.

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten koulutuksen järjestäjän tulee lain 25 a §:n mukaisesti asettaa toimielin tai useampia toimielimiä, joihin kuuluu koulutuksen järjestäjää, opettajia ja opiskelijoita sekä asianomaisen alan tai asianomaisten alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Toimielimen tehtävänä on hyväksyä koulutuksen järjestäjän suunnitelmat osaamisen arvioinnin ja erityisesti ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista, valvoa näyttötoimintaa, päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijista sekä käsitellä osaamisen arviointia koskevat toisen vaiheen oikaisuvaatimukset. Toimielimen puheenjohtaja ja muut jäsenet nimetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa toimielimen käsitellessä opiskelijan arviointia koskevia oikaisuvaatimuksia. Jäsenten esteellisyyden sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädetään. Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen muista tehtävistä, toimintatavoista ja päätöksenteosta sekä toimielimen jäsenille maksettavista palkkioista.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 b §:n mukaan tutkinnon osan, yhteisten tutkinnon osien osa-alueen tai valmentavan koulutuksen osaamisen arvioinnista päättää opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat yhdessä, jos opettajia on useita. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavan toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen. Jos tutkinnon osan ammatillista osaamista arvioidaan ammattiosaamisen näyttöjen lisäksi muulla tavoin, tästä arvioinnista päättää opetuksesta tai tietopuolisista opinnoista vastaava opettaja tai opettajat yhdessä, jos opettajia on useita. Muulta osaamisen arvioinnin suorittajalta kuin opettajalta vaadittavasta osaamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Heidän esteellisyytensä sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

Opiskelijalla on lain 25 c §:n nojalla oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opiskelija voi pyytää osaamisen arvioinnin perusteella annetun arvosanan oikaisua suullisesti tai kirjallisesti rehtorilta tai arvioinnista päättäneeltä. Oikaisuapyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Opiskelija saa vaatia oikaisua kirjallisesti 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavan

toimielimeltä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Toimielin voi, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin

Koulutuksen järjestäjän tulee lain 25 d §:n mukaan järjestää mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen, jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää mahdollisuus myös osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyin arvostuksen korottamiseen. Jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty, koulutuksen järjestäjän tulee tarvittaessa varata opiskelijalle mahdollisuus muutoin osoittaa sellainen osaaminen, joka mahdollistaa opiskelun etenemisen.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 e §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjä antaa ammatillisen perustutkinnon suorittaneelle tutkintotodistuksen, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Jos opiskelija eroaa kesken tutkinnon suorittamisen, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetuista tutkinnon osista. Todistus suoritetuista tutkinnon osista annetaan opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Saman pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritettua valmentavasta koulutuksesta, kun opiskelija on suorittanut ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen. Jos opiskelija eroaa kesken valmentavan koulutuksen suorittamisen, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritettua koulutuksen osista, Todistus suoritettua koulutuksen osista annetaan opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritettua tutkinnon osista, jos 19 a §:ssä tarkoitetun mukauttamisen tai 21 §:ssä tarkoitettujen erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen vuoksi opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ammatillisen peruskoulutuksen todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 §:n mukaan tutkintotodistus sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Todistus suoritettua tutkinnon osista puolestaan sisältää todistuksen tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut, ja todistuksen ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut. Päättötodistus ja todistus tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut sisältää suoritettua tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Näyttötodistus ja todistus ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut sisältää suoritettua ammattiosaamisen näytöt ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen puheenjohtaja.

Todistus suoritettua valmentavasta koulutuksesta sisältää asetuksen 13 §:n mukaan suoritettua koulutuksen osat sekä niiden arvosanat. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Jos valmentavaan koulutukseen sisältyy ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaisia ammatillisia tutkinnon osia, annetaan näistä tutkinnon osista lisäksi todistus ammattiosaamisen näytöistä.

Todistus opiskelijan osaamisesta sisältää asetuksen 13 §:n mukaan sanallisen kuvauksen opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei lain 19 a §:ssä tarkoitetun muuttamisen tai 21 §:ssä tarkoitettujen erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 a §:n mukaan todistuksiin tulee liittää ote opintosuoritusrekisteristä tai muu vastaava selvitys, josta ilmenevät opiskelijan suorittamat yhteisten tutkinnon osien osa-alueet ja niiden osaamisen arviointi sekä muut tutkinnon osaa pienemmät kokonaisuudet. Opiskelijan pyynnöstä koulutuksen järjestäjän tulee antaa kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite, joka sisältää tiedot opiskelijan suorittaman tutkinnon tuottamasta osaamisesta sekä tutkinnon tasosta ja asemasta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Todistukseen suoritetuista tutkinnon osista tulee liittää selvitys ammattialaa koskevaan sääntelyyn perustuvasta ammattipätevyydestä, joka opiskelijalla on suorittajien tutkinnon osien perusteella. Opetushallitus määrää todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi näyttötutkinnoissa

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n mukaan näyttötutkinnot suoritetaan osoittamalla osaaminen tutkintotilaisuuksissa. Tutkinnon suorittajan osaamisen arvioinnista säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 a §:ssä, jonka mukaan osaamisen arvioinnilla annetaan tietoa tutkinnon suorittajan osaamisesta ja varmistetaan tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten saavuttaminen. Tutkinnon suorittajan osaamista arvioidaan monipuolisesti vertaamalla sitä tutkinnon perusteissa määrättyyn osaamiseen. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 7 §:n mukaan ammatillisissa perustutkinnoissa hyväksytty osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta ei arvioida osaamisen arviointiasteikolla.

Tutkintosuoritusten arvioijista sovitaan näyttötutkintojen järjestämissopimuksissa. Tutkintosuoritusten arvioinnin tekee työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajista koostuva arviointiryhmä. Jos tutkintosuorituksen arviointi tapahtuu tutkinnossa, jonka alalla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, itsenäinen ammatinharjoittaja voi korvata työnantajien tai työntekijöiden edustuksen. Arvioijilla tulee olla riittävä suoritettavaan tutkintoon liittyvä ammattitaito ja riittävä perehtyneisyys arviointiin ja suoritettavan tutkinnon perusteisiin. Lisäksi vähintään yhden arvioijista tulee olla suorittanut näyttötutkintomestarikoulutuksen.

Tutkinnon suorittajalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta tutkintosuoritukseensa. Tutkinnon suorittaja voi pyytää kirjallisesti arvioinnin oikaisua ensin arvioinnin suorittaneilta arvioijilta, ja jos arvioijien päätös ei tyydytä tutkinnon suorittajaa tämän jälkeen tutkintotoimikunnalta. Jos päätös on ilmeisesti virheellinen, tutkintotoimikunta voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää näyttötutkinnon järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 a §:n mukaan tutkintotoimikunta antaa tutkinnon suorittajalle tutkintotodistuksen, kun tämä on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Lisäksi tutkintotoimikunnan tulee antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista pyydettyä. Lain 9 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee an-

taa henkilölle todistus näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen tai muuhun koulutukseen osallistumisesta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Opetushallitus määrää tarkemmin todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 6 §:n mukaan tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältävät suoritettut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Todistukset allekirjoittaa tutkintotoimikunnan ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja. Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä tutkinnosta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus tutkinnon suorittamisesta. Asetuksen 6 a §:n mukaan todistus valmistavaan koulutukseen ja muuhun koulutukseen osallistumisesta sisältää tiedot koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen kestosta. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä.

Vuonna 2015 ammatillisen tutkinnon suoritti opetushallinnon alalla opetushallinnon tilastopalvelun Vipusen mukaan yhteensä 69 512 henkilöä. Ammatillisen perustutkinnon ammatillisessa peruskoulutuksena suoritti 37 132 opiskelijaa. Koko tutkinnon näyttötutkintona suoritti vuonna 2015 yhteensä 32 247 tutkinnon suorittajaa, joista 14 157 suoritti ammatillisen perustutkinnon, 12 616 ammattitutkinnon ja 5 474 erikoisammattitutkinnon. Jonkin ammatillisen tutkinnon osan tai osia suorittaneita oli yhteensä 94 402. Jos tarkasteluun otetaan mukaan työvoimakoulutus, vuonna 2015 ammatillisen tutkinnon suoritti 74 073 henkilöä. Ammatillisen perustutkinnon ammatillisessa peruskoulutuksena suoritti 37 132 opiskelijaa. Koko tutkinnon näyttötutkintona suoritti vuonna 2015 yhteensä 36 808 tutkinnon suorittajaa, joista 17 413 suoritti ammatillisen perustutkinnon, 13 902 ammattitutkinnon ja 5 493 erikoisammattitutkinnon. Jonkin ammatillisen tutkinnon osan tai osia suorittaneita oli yhteensä 101 660.

Todistukset

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 e §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjä antaa ammatillisen perustutkinnon suorittaneelle tutkintotodistuksen, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Jos opiskelija eroaa kesken tutkinnon suorittamisen, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetuista tutkinnon osista. Todistus suoritetuista tutkinnon osista annetaan opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Saman pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetusta valmentavasta koulutuksesta, kun opiskelija on suorittanut ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen. Jos opiskelija eroaa kesken valmentavan koulutuksen suorittamisen, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetuista koulutuksen osista. Todistus suoritetuista koulutuksen osista annetaan opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Jos opiskelija ei ole mukauttamisen tai erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen vuoksi saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita, koulutuksen järjestäjä antaa todistuksen opiskelijan osaamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ammatillisen peruskoulutuksen todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 §:n mukaan tutkintotodistus sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Todistus suoritetuista tutkinnon osista puolestaan sisältää todistuksen tutkinnon osista,

jotka opiskelija on suorittanut, ja todistuksen ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut. Päättötodistus ja todistus tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut sisältää suoritettut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Näyttötodistus ja todistus ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut sisältää suoritettut ammattiosaamisen näytöt ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen puheenjohtaja.

Todistus suoritetusta valmentavasta koulutuksesta sisältää asetuksen 13 §:n mukaan suoritettut koulutuksen osat sekä niiden arvosanat. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Jos valmentavaan koulutukseen sisältyy ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaisia ammatillisia tutkinnon osia, annetaan näistä tutkinnon osista lisäksi todistus ammattiosaamisen näytöistä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 a §:n mukaan todistuksiin tulee liittää ote opintosuoritusrekisteristä tai muu vastaava selvitys, josta ilmenevät opiskelijan suorittamat yhteisten tutkinnon osien osa-alueet ja niiden osaamisen arviointi sekä muut tutkinnon osaa pienemmät kokonaisuudet. Opiskelijan pyynnöstä koulutuksen järjestäjän tulee antaa kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite, joka sisältää tiedot opiskelijan suorittaman tutkinnon tuottamasta osaamisesta sekä tutkinnon tasosta ja asemasta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Todistukseen suoritetuista tutkinnon osista tulee liittää selvitys ammattialaa koskevaan sääntelyyn perustuvasta ammattipätevyydestä, joka opiskelijalla on suoritettujen tutkinnon osien perusteella. Opetushallitus määrää todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 a §:n mukaan tutkintotoimikunta antaa tutkinnon suorittajalle tutkintotodistuksen, kun tämä on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Lisäksi tutkintotoimikunnan tulee antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista pyydettyä. Lain 9 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa henkilölle todistus näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen tai muuhun koulutukseen osallistumisesta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Opetushallitus määrää tarkemmin todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 6 §:n mukaan tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältävät suoritettut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Todistukset allekirjoittaa tutkintotoimikunnan ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja. Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä tutkinnosta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus tutkinnon suorittamisesta. Asetuksen 6 a §:n mukaan todistus valmistavaan koulutukseen ja muuhun koulutukseen osallistumisesta sisältää tiedot koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen kestosta. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä.

2.1.6 Koulutus ja osaamisen hankkiminen

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillinen peruskoulutus on suunniteltu ensisijaisesti nuorten, vailla työkokemusta ja ammatillista osaamista olevien nuorten, usein suoraan perusopetuksesta tulevien tarpeisiin. Vailla työkokemusta ja ammatillista osaamista olevat tarvitsevat opetusta, jonka avulla he hankkivat

tutkinnon suorittamiseksi tarvittavaa osaamista. Tästä syystä myös koulutusta säädellään tarkemmin kuin näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta.

Ammatillinen peruskoulutus ja valmentava koulutus on järjestettävä siten, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon tai koulutuksen sen laajuutta vastaavassa ajassa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaa 60:tä osaamispistettä. Tutkinnon laajuudeksi määritelty aika on siten 180 opintopisteen laajuisessa ammatillisessa perustutkinnossa kolme vuotta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:n mukaan ammatillinen perustutkinto tulee suorittaa enintään yhtä vuotta tutkinnon laajuudeksi määriteltyä aikaa pidemmässä ajassa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritusajkaan pidennystä. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi myönnetä suoritusajkaan pidennystä.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritusajka määräytyy opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen suoritusajasta. Koulutuksen suoritusajaksi voi olla enintään kolme vuotta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 15 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen toteuttamistavoista. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon on kuitenkin lain 16 a §:n mukaan sisällettävä osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta. Työssäoppiminen on muutoin kuin oppisopimuskoulutuksena työpaikalla käytännön tehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä Opetushallituksen vahvistamien tutkinnon perusteiden tai valmentavan koulutuksen perusteiden mukainen opetussuunnitelma, jossa päätetään järjestettävästä koulutuksesta. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa koulutusta varten. Opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilölliseen osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan ainakin seuraavista järjestettävää koulutusta koskevista asioista: 1) koulutuksen toteuttamistavat, 2) työpaikalla käytännön tehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen toteuttaminen, 3) opiskelijan yksilölliset valinnan mahdollisuudet sekä tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa, 4) opinto-ohjauksen toteuttaminen ja opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta, 5) erityisopetuksen toteuttaminen ja henkilökohtaisen opiskelun järjestämistä koskevan suunnitelman laadinta, 6) opiskelijan arvioinnin yleiset periaatteet ja 7) aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytavat. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan tutkintokohtaisesti ja valmentavan koulutuksen osalta: 1) tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien tarjonnasta, 2) tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien suorittamisjärjestyksestä, 3) koulutuksen toteuttamistavoista ja -ajoista sekä oppimisympäristöistä ja 4) ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettun suunnitelman mukaisesta opiskelijan osaamisen arvioinnista.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Lisäksi hänellä on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta.

Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Lainsäädännössä ei määritellä näyttötutkinnon suorittamisen tai valmistavan koulutuksen kestoa, sillä näyttötutkintojen suorittaminen on ammattitaidon hankkimistavasta riippumatonta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää myös muun kuin 8 §:ssä tarkoitetun näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä. Lain 9 b §:n mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetusta sekä henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta.

Osana näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta voidaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 b §:n mukaan järjestää opintoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa näyttötutkinnon tai sen osan suorittaminen ja näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuminen niissä tapauksissa, joissa opiskelijalla ei ole riittäviä opiskeluvalmiuksia. Opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot voivat päätoiminaan kestää enintään kuuden kuukauden ajan. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskeluvalmiuksia parantavien opintojen järjestämisestä ja sisällöstä.

Opetushallinnon tilastopalvelun Vipusen mukaan tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa opiskeli vuonna 2015 opetushallinnon alalla yhteensä 262 227 opiskelijaa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa oli 123 776 opiskelijaa. Näyttötutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa oli 138 451 opiskelijaa, joista 65 893 oli näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja 48 779 ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja 23 779 erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Vuoden 2015 opiskelijoista uusia opiskelijoita oli 110 935. Uusista opiskelijoista 46 362 oli ammatillisessa peruskoulutuksessa suorittamassa ammatillista perustutkintoa. Opiskelijoista 29 851 oli näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa oli 24 424 ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa 10 298 uutta opiskelijaa. Jos tarkasteluun otetaan mukaan työvoimakoulutus, tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa opiskeli vuonna 2015 yhteensä 281 217 opiskelijaa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa oli 123 776 opiskelijaa. Näyttötutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa oli 157 441 opiskelijaa, joista 79 656 oli näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa, 53 906 ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja 23 879 erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa.

Työpaikalla järjestettävä koulutus

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 16 §:ssä säädetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta. Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta työnantajan kanssa. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutustyöpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjes-

tämisen kannalta riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammatitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, josta voidaan nimitä opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 16 §:n mukaisesti tehtävässä koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovitaan osapuolten tehtävistä, opiskelijan ohjauksen, oppimisen ja osaamisen arvioinnin sekä osaamisen arviointiin sisältyvien ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä, työnantajalle mahdollisesti maksettavista korvauksista ja muista tarpeellisista koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämiseen liittyvistä seikoista. Lisäksi sovitaan työpaikalla järjestettävän koulutuksen kestosta ja ajankohdasta sekä työpaikalla hankittavasta osaamisesta tutkinnon perusteiden mukaisesti. Pykälässä säädetyistä asioista sovitaan tarvittaessa kunkin opiskelijan osalta erikseen.

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta voidaan voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan toteuttaa lain 16 a §:n mukaisena työssäoppimisena tai 17 §:n mukaisena oppisopimuskoulutuksena.

Työssäoppiminen on lain 16 a §:n mukaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä muutoin kuin oppisopimuskoulutuksena toteutettavaa tavoitteellista ja ohjattua koulutusta. Työssäoppimisen aikana opiskelija ei ole työsopimussuhteessa työnantajaan, elleivät opiskelija ja työnantaja ole erikseen sopineet työsopimuksen tekemisestä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 a §:n mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta vähintään 30 osaamispistettä

Oppisopimuskoulutus on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n mukaan pääosin työpaikalla järjestettävää koulutusta, joka perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen (oppisopimus). Oppisopimus voidaan tehdä, jos työnantaja ja koulutuksen järjestäjä ovat sopineet oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuskoulutus voi perustua myös virkamiehen ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen (virkamiehen oppisopimus), jos työnantaja ja koulutuksen järjestäjä ovat sopineet koulutuksen järjestämisestä. Yrittäjälle voidaan järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään, jos koulutuksen järjestäjä ja yrittäjä ovat sopineet koulutuksen järjestämisestä. Yrittäjän ja virkamiehen oppisopimuskoulutus eivät perustu työsopimukseen. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukaan jos koulutuksen järjestäjä järjestää oppisopimuskoulutusta, koulutuksen järjestäjä vastaa oppisopimuskoulutuksen johdosta ja oppisopimusten valvonnasta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 6 §:n mukaan oppisopimuksesta tulee käydä ilmi sopimuksen voimassaoloaika, koeajan pituus, tutkinto, joka oppisopimuskoulutuksena suoritetaan tai johon oppisopimuskoulutus valmistaa sekä opiskelijan palkkauksen perusteet. Oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma, josta ilmenevät: 1) suoritettava tutkinto, noudatettava tutkinnon peruste sekä tutkinnon laajuus tai muun kuin tutkintotavoitteisen koulutuksen tavoitteet, 2) keskeiset työtehtävät, 3) koulutukseen sisältyvä tietopuolinen opetus, 4) tietopuolisten opintojen ajoittuminen koulutusajalle, 5) vastuulliset kouluttajat sekä 6) muut opintojen järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

Opiskeluohjelmassa on otettava huomioon ja luettava hyväksi opiskelijan aikaisempi koulutus ja työkokemus. Opiskeluohjelman laativat yhdessä opiskelija, työnantaja ja koulutuksen järjestäjä siten, että se on liitettävissä oppisopimukseen sopimusta hyväksyttäessä.

Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksetaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen järjestämistä varten korvausta sen mukaan mitä koulutuksesta arvioidaan työnantajalle aiheutuvan kustannuksia. Kustannuksia arvioitaessa otetaan huomioon koulutusala, suoritettava tutkinto sekä opiskelijan kokemus ja opintojen vaihe.

Oppisopimuksena toteutettavaan ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetty näyttötutkinto. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää järjestetäänkö oppisopimuskoulutus tutkintoon johtavana vai näyttötutkinnon suorittamiseen valmistavana koulutuksena.

Myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta voidaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 3 momentin mukaan järjestää oppisopimuskoulutuksena. Koulutukseen sovelletaan tällöin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n säännöksiä oppisopimuskoulutuksesta, 18 §:n säännöksiä työntekijöitä koskevan lain-säädännön soveltamisesta oppisopimuskoulutukseen, 24 b §:n 3 momentin säännöksiä opiskelijan oppimisen arvioinnista oppisopimuskoulutuksessa ja 39 §:n säännöksiä opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa.

Vuonna 2016 oppisopimuskoulutuksena toteutettavan koulutuksen rahoitusta saavia koulutuksen järjestäjiä oli ammatillisessa peruskoulutuksessa 64 ja lisäkoulutuksessa 65.

Vuonna 2015 tutkintotavoitteiseen oppisopimuskoulutukseen osallistui opetushallinnon alalla 49 040 opiskelijaa. Oppisopimusopiskelijoista 536 suoritti ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena. Näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa oli 17 848 opiskelijaa. Ammattitutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa oli 14 883 ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa 15 773 opiskelijaa. Vuoden 2015 oppisopimusopiskelijoista uusia opiskelijoita oli 19 277.

Opetushallituksen vuoden 2014 kustannustiedonkeruun mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritetuissa ammatillisissa perustutkinnoissa suoritettiin yhteensä 3 391 779 opintoviikkoa, josta työssäoppimisen opintoviikkoja oli 641 218 eli noin 19 prosenttia kaikista suoritetuista opintoviikoista.

Erityisopetus

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n mukaan oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Erityisopetuksella tarkoitetaan opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä.

Erityisopetuksen tavoitteena on, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Erityisopetuksessa voidaan kui-

tenkin poiketa tutkinnon perusteista mukauttamalla ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa määrätä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa mukauttamisen perusteella.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijan opetuksen järjestämisestä erityisopetuksena sekä 19 a §:n 2 momentissa tarkoitusta mukauttamisesta. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia erityisopetuksen toteuttamiseksi opiskelijalle henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Suunnitelman laadinnasta ja sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen edellä mainituista asioista päättämistä ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman vahvistamista.

Rahoituksen perusteena olevia erityisopiskelijoita oli 20.9.2016 yhteensä 19 177.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämissuunnitelmassa tulee ilmetä päätös tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden taikka osaamisen arvioinnin mukauttamisesta. Suunnitelman tulee sisältää opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, josta ilmenee, miten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita taikka osaamisen arviointia on mukautettu sekä tiedot erityisopetuksen järjestämiseen liittyvästä pedagogisesta tuesta sekä erityisistä opetus- ja opiskelujärjestelyistä.

Lain 25 §:n mukaan jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu mukauttamisen perusteella, opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Kuvaavaa on tekemisen itsenäisyyden väheneminen, ja tekeminen toteutuu usein tuettuna (melko itsenäinen), ohjattuna (tarvitsee ohjausta), tai avustettuna (tarvitsee paljon apua). Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n mukaan jos tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita taikka osaamisen arviointia on mukaisesti mukautettu, opiskelijan osaaminen arvioidaan lisäksi sanallisesti. Tieto arviointiasteikon mukaisen arvosanan mukauttamisesta on merkittävä opiskelijalle annettavaan todistukseen. Mikäli todetaan, että opiskelija ei ole saavuttanut tai saavuta erityisopetuksenkaan avulla tutkinnon perusteissa määriteltyjä keskeisiä ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita T1-tason arviointikriteerien mukaisesti, laaditaan hänelle normaalin arviointiasteikkoa T1-tasoa alemmat arvioinnin kriteerit yksilöllisesti (mukautettu kiitettävä 3 (K3^M), mukautettu hyvä 2 (H2^M) tai mukautettu tyydyttävä 1 (T1^M)). Mukautetut arviointiasteikot kriteerit on johdettu tutkinnon perusteiden pohjalta, mutta ne kuvaavat arvioitavana olevaa osaamista yksilön edellytysten mukaisesti vähemmän vaativana, pienempänä tai kapeampana osaamisena.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 e §:n 5 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä ei saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos opiskelija ei mukauttamisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta. Todistus opiskelijan osaamisesta sisältää sanallisen kuvauksen opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei mukauttamisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita.

Mukauttaminen edellyttää, että koulutuksen järjestäjä on tehnyt opiskelijasta erityisopetuksen päätöksen, laatinut henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman sekä antanut erityisopetusta ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Mukauttaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä hyvää erityisopetuksen osaamista ja selkeää toimintaprosessia mukauttamisen toteuttamisesta osana erityisopetusta. Mukauttaminen mahdollistaa opiskelijan yhdenvertaisen ammatillisen osaamisen hankkimisen ja osoittamisen sekä mahdollisuuden saada todistuksen mukauttamisesta huolimatta. Todistukseen merkittävä alaviite mukauttamisesta voi kuitenkin vaikuttaa opiskelijan pääsyyn jatko-opintoihin tai työllistymiseen, joten opiskelijan oikeusturvan näkökulmasta mukauttaminen on aina merkittävä päätös. Lähtökohtaisesti tilanne tulee arvioida aina sekä sora-säädösten että tutkinnon perusteiden ja työllistymisen näkökulmasta jo ennen opiskelijan valintaa koulutukseen.

Erityiset opiskelijajärjestelyt

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n mukaan opiskelussa voidaan myös muutoin kuin 19 a §:ssä tarkoitetussa erityisopetuksessa poiketa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista, jos:

- 1) tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aikaisemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia; tai
- 2) poikkeaminen on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita voidaan pitää kohtuuttomina esimerkiksi tilanteissa, jossa opiskelija ei ole aiemmin perusopetuksessa suorittanut esimerkiksi oppimisvaikeuksien kuuluvien kielellisten vaikeuksien vuoksi toisen kotimaisen kielen opintoja, vaan hänet on näistä opinnoista vapautettu. Vastavasti kohtuuttomana voidaan joissakin tilanteissa pitää vieraskielisten opiskelijoiden toisen kotimaisen kielen osaamisen edellyttämistä, mikäli sitä ei ole aiemmin opiskeltu ja mikäli osaaminen ei ole tutkinnon perusteiden mukaista työelämän keskeistä osaamista. Erityisiä opiskelijajärjestelyjä voidaan käyttää myös tilanteissa, jossa tutkinnon perusteiden mukaista osaamisen hankkimista ja osoittamista voidaan opiskelijan terveydentilan tai vamman vuoksi pitää kohtuuttomana vaatimuksena tai esteenä tutkinnon suorittamiseksi. Lähtökohtaisesti tilanne tulee arvioida aina sekä opiskelijaksi soveltuvuutta koskevien säännösten että tutkinnon perusteiden ja työllistymisen näkökulmasta jo ennen opiskelijan valintaa koulutukseen.

Lain 21 §:n 2 momentin mukaisesti erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen tavoitteena on, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon tai koulutuksen, vaikka hän säännöksessä tarkoitettujen syiden vuoksi joiltakin osin ei voi saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista on voitu poiketa vain siinä määrin, kuin se on ollut välttämätöntä. Jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen vuoksi, opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen vuoksi opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan

osaamisesta. Todistus opiskelijan osaamisesta sisältää sanallisen kuvauksen opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Erityistä opetusjärjestelyistä ja poikkeamisesta tehdään myös alaviite tutkintotodistukseen.

Koulutuksen järjestäjä päättää erityisistä opiskelijajärjestelyistä. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä, jos erityiset opiskelijajärjestelyt eivät perustu opiskelijan tekemään esitykseen.

Opetushallitus voi tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrätä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa tässä pykälässä tarkoitettuja erityisiä opiskelijajärjestelyjä käyttämällä.

Vankilaopetus

Vankilassa toteutettava koulutus kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan ja pohjautuu ensisijaisesti kansalliseen lainsäädäntöön ja sen soveltamiseen. Vankien opetuksen tulee vastata yleisessä koulutusjärjestelmässä annettavaa opetusta. Vankilassa järjestettävässä koulutuksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä asianomaisesta koulutuksesta yleisesti säädetään. Sen lisäksi vankilaopetukseen vaikuttavat vankeuslain ja asetuksen sisältö ja tavoitteet sekä kansainväliset vankilaopetusta koskevat suositukset. Rangaistuslaitoksissa voi osallistua perusopetukseen, lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen.

Vankilaopetuksen järjestäminen vaatii koulutuksen järjestäjältä erityisosaamista. Vankilaopetusta järjestävillä koulutuksen järjestäjillä on erilaisia käytänteitä ja vankilaympäristöön sopeutettuja koulutuksen toteuttamistapoja. Vangeilla on usein oppimisvaikeuksia, mistä syystä vangeille suunnatussa koulutuksessa on keskimääräistä enemmän tarvetta lähiopetukseen, erilaiseen tukeen ja ohjaukseen opintojen eri vaiheissa sekä erityisopetukseen ja opintojen henkilökohtaistamiseen. Oppimisvaikeuksien, mielenterveys- ja päihdeongelmien sekä puutteellisten yhteiskunnallisten valmiuksien vuoksi tärkeässä roolissa ovat myös erilaiset kuntoutukset ja valmiuksia tuottavat koulutukset ennen ammatillista koulutusta. Vankilaopetuksena järjestetty koulutus edellyttääkin moniammatillista yhteistyötä koulutuksen järjestäjän ja vankilan kesken. Vankilakoulutuksena järjestettävälle koulutukselle on ominaista opiskelijoiden runsas vaihtuvuus ja pienet opetusryhmät. Osa vangeista voi opiskella ryhmässä, mutta osalle se ei ole mahdollista.

Ammatillista koulutusta vankiloissa järjestetään pääasiassa ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksella. Jonkin verran vankilaopetusta on järjestetty myös osaamisohjelmien rahoituksella.

2.1.7 Turvallinen opiskeluympäristö ja kurinpito

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lain 28 §:n 2 momentissa säädetään oppilaitoksessa kielletyistä esineistä ja aineista. Pykälän 1 ja 2 momentin säännöksiä sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Kou-

lutuksen järjestäjän tulee laatia järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Turvallisen opiskeluympäristön takaamiseksi tarvitaan keinoja puuttua opiskelijan epäasialliseen käyttäytymiseen. Kurinpidosta säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 §:ssä, jota sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus muun muassa silloin, jos hän häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen järjestystä. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Kurinpidon osalta säädetään myös opetusta häiritsevän, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän opiskelijan määräämisestä poistumaan opetustilasta tai oppilaitoksen tilaisuudesta. Lisäksi opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi tai häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun tietyin edellytyksin.

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangeistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Kurinpitorangeistuksista, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskelusta pidättämisestä tulee tehdä kirjallinen päätös. Opiskelijan määrääminen poistumaan luokasta ja opetuksen epäminen tulee kirjata.

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 b §:ssä. Sen mukaan rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka oppilaitoksen tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata poistumismääräystä. Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 c §:ssä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 d §:n mukaan rehtorilla tai opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta lain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine. Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan

pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 28 §:n 2 momentissa tarkoitetun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Esineiden ja aineiden haltuun ottamiseen ja opiskelijan tavaroiden tarkastamiseen liittyvät toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi.

2.1.8 Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja opinto-ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Lisäksi opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta. Opiskelijan velvollisuuksista säädetään lain 34 §:ssä. Sen mukaan opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Opiskelijan on myös suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Lisäksi opiskelijan salassapitovelvollisuudesta säädetään lain 33 §:ssä. Säännöksiä opiskelijan salassapitovelvollisuudesta ja muista opiskelijan velvollisuuksista sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen.

Osallisuus ja opiskelijakunta

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 36 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijoiden asemaan liittyvistä asioista. Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla sen opiskelijoista muodostuva oppilaskunta. Osallisuutta ja opiskelijakuntaa koskeva toiminta on suunniteltava opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä koulutuksessa koulutuksen järjestäjältä tai oppilaitokselta ei edellytetä opiskelijakuntaa.

Opintososiaaliset edut

Opintososiaalisista eduista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:ssä. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joi-
na opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa

koulutuspaikassa. Koulutuksessa, joka on järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on lisäksi oikeus myös muuhun maksuttomaan ruokailuun.

Asuminen koulutuksen järjestäjän osoittamassa opiskelija-asuntolassa on opiskelijalle maksutonta. Koulutuksen järjestäjän osoittamassa asuntolassa asuminen on opintososiaalisena etuna sidoksissa opiskelupaikkaan. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain kurinpitoa koskevassa 35 §:ssä säädetään opiskelijan erottamisesta asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Laissa on myös säännökset erottamispäätöksen täytäntöönpanosta vailla lainvoimaa olevana ja erottamispäätöksen edellyttämästä menettelystä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain yleisten muutoksenhakusäännösten mukaan päätökseen, joka koskee opiskelija-asuntolasta erottamista, saadaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Opetushallituksen vuoden 2015 selvityksen mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa olevista opiskelijoista yli 10 000 asuu ammatillisen koulutuksen järjestäjien ylläpitämissä opiskelija-asuntoloissa. Vuonna 2014 asuntolatoimintaa oli 83 koulutuksen järjestäjällä. Opetushallitus määrää kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista. Koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmassaan määrätä kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavat.

Opintososiaalisista eduista erityisopetuksessa säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 38 §:ssä ja opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa lain 39 §:ssä. Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Lisäksi lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän erityisopetuksessa opiskelijalle voidaan antaa maksutta oppikirjat ja muut koulutarvikkeet, majoituksessa olevien tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat, täysihoito oppilasasuntolassa tai muussa majoituksessa sekä henkilökohtaiset työvarusteet.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalla on tietopuoliseen opetukseen osallistumisen aikana oikeus saada päivärahaa, perheavustusta sekä korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista siten kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää. Jos opiskelijalle kuitenkin maksetaan samalta ajalta palkkaa tai hänellä on oikeus muihin lakisääteisiin etuihin, hänellä on oikeus saada ainoastaan korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista. Säännöksiä opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun oppisopimuskoulutuksena järjestettyyn koulutukseen.

Opiskelijamaksut

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentin mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa opetus on opiskelijalle maksutonta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettulta yksityisopiskelijalta voidaan kuitenkin periä maksuja. Erityisestä syystä opetus- ja kulttuuriministeriö voi antaa luvan periä opiskelijoilta maksuja muissakin tapauksissa. Tällaisia lupia ei ole haettu eikä näin ollen myöskään myönnetty. Opetuksen maksuttomuutta sekä opetuksen yhteydessä perittäviä oppimateriaali ja tarvikemaksuja koskevia käytäntöjä on lisäksi tarkennettu opetusministeriön ohjeella 22.10.2008 (dnro 19/502/2008).

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 47 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista sen mukaan kuin valtion

maksuperustelaissa julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään. Viittaussäännöksen nojalla kyseistä säännöstä sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen. Maksuista säädetään eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista annetulla opetusministeriön asetuksella (1323/2001).

Asetuksen 4 §:ssä säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitetuilta yksityisopiskelijalta perittävästä 50,50 euron suuruisesta koemaksusta. Lisäksi asetuksen 6 §:ssä säädetään oppimateriaaleista ja tarvikkeista perittävistä maksuista. Jos koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle opiskelun edellyttämiä oppikirjoja tai muita opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja oppimateriaaleja taikka henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja työvälineitä, koneita, laitteita, materiaaleja ja muita tarvikkeita, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle, voi koulutuksen järjestäjä periä niistä maksun enintään todellisten hankinta- tai tuotantokustannusten mukaisesti. Jos opiskelija hankkii mainitut oppimateriaalit ja tarvikkeet muuten, häneltä ei voida periä tässä momentissa tarkoitettuja maksuja. Oppimateriaaleina ja tarvikkeina ei pidetä maksuttomaan opetukseen kuuluvia opetuksen järjestämisen edellyttämiä työvälineitä, koneita, laitteita, suojavaatteita, työturvallisuussäännösten edellyttämiä varusteita, opetuksessa käytettäviä koulutuksen järjestäjälle kuuluvia materiaaleja ja tarvikkeita eikä muita vastaavia opetusvälineitä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan myös näyttötutkintona suoritettava ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus on opiskelijalle makсутonta. Pykälän 2 momentin mukaan ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa sekä muussa lisäkoulutuksessa opiskelijalta voidaan periä kohtuullinen opiskelumaksu. Maksulla katetaan koulutuksen ja tutkinnon järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Asetuksen 5 §:ssä säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa perittävistä maksuista. Säännöksen mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskelijalta voidaan periä maksu, joka on enintään 50 prosenttia opiskelijakohtaisesta määrästä, joka on laskettu ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnan perusteella. Muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa maksu voi olla enintään 75 prosenttia ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnasta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 3 momentin mukaan näyttötutkintoon osallistuvilta peritään tutkintomaksu. Tutkintomaksu määrätään siten, että maksut vastaavat tutkintotoimikunnasta aiheutuvia kustannuksia. Käytännössä tutkintotoimikuntien, näyttötutkintosihteeristön ja Opetushallituksen näyttötutkintojärjestelmän ohjaukseen, hallinointiin ja kehittämiseen menevä työpanos on katettu tutkintomaksuilla. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 a §:n mukaan tutkinnon järjestäjä perii tutkintomaksun näyttötutkintoon ilmoittautumisen yhteydessä ja tilittää maksut Opetushallitukselle. Maksu on tutkintokohtainen kertamaksu. Asetuksen 5 §:ssä säädetyn mukaisesti näyttötutkintoina suoritettaviin ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin osallistuvilta perittävä kiinteä tutkintomaksu on 58 euroa. Tällä hetkellä tutkintomaksuista kertyy noin 2,8 miljoonaa euroa vuodessa.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 4 momentin mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkintoon osallistuvilta, joka suorittaa tutkinnon ilman siihen valmistavaa koulutusta, voidaan periä kohtuullinen maksu tutkinnon järjestämisestä. Tämän maksun euromäärää tai muita perusteita ei ole tarkemmin säädetty asetuksella.

Asetuksen 8 §:n mukaan asetuksessa säädettyjen maksujen laskentaperusteina käytettäviä kustannuksia laskettaessa otetaan huomioon kustannukset, joita käytetään määriteltäessä valtion maksuperustelain 6 §:ssä tarkoitettua suoritteen omakustannusarvoa. Edellä mainittua ei kuitenkaan sovelleta 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa perittävien maksujen kustannuksiin, jotka on sidottu ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaan.

2.1.9 Henkilöstö

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 40 §:n mukaan ja ammatillisen aikuiskoulutustulain 16 §:n viittaussäännöksen mukaan jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään näissä laeissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori. Kaksikielisessä oppilaitoksessa tulee olla rehtori kumpaakin kieliryhmää varten tai rehtori, joka täydellisesti hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla myös koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan ammatillista koulutusta jollakin taiteen alalla.

Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (986/1998), jäljempänä *kelpoisuusasetus*, 2 luvussa säädetään rehtorin kelpoisuus- ja kielitaitovaatimuksista. Kelpoisuusasetuksen 2 §:n 1 momentissa säädetyn pääsäännön mukaan rehtoriksi on kelpoinen henkilö, jolla on

- 1) ylempi korkeakoulututkinto
- 2) asetuksessa säädetty asianomaisen koulutusmuodon opettajan kelpoisuus
- 3) riittävä työkokemus opettajan tehtävissä ja
- 4) Opetushallituksen hyväksymien perusteiden mukainen opetushallinnon tutkinto, vähintään 25 opintopisteen tai vähintään 15 opintoviikon laajuiset yliopiston järjestämät opetushallinnon opinnot taikka muulla tavalla hankittu riittävä opetushallinnon tuntemus.

Kelpoisuusasetuksen 5 luvussa säädetään ammatillisen koulutuksen opettajien ja opinto-ohjaajien kelpoisuus- ja kielitaitovaatimuksista. Kelpoisuusasetuksen 13 §:ssä säädetään ammatillisten opintojen opettajan kelpoisuusvaatimuksista, 13 a §:ssä ammatillisten opintojen opetuksen antamisesta ilman pedagogisten opintojen suorittamista ja 13 b §:ssä valmentavien koulutusten opettajien kelpoisuusvaatimuksista.

Asetuksen 13 §:n 1 momentissa säädetyn pääsäännön mukaan ammatilliseen koulutukseen sisältävien ammatillisten opintojen opetusta on kelpoinen antamaan henkilö,

- 1) joka on suorittanut koulutuksen järjestäjän päättämän opetustehtävän kannalta soveltuvan korkeakoulututkinnon

2) joka on suorittanut vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot

3) jolla on vähintään kolmen vuoden pituinen käytännön työkokemus opetustehtävän sisältöä lähinnä vastaavissa tehtävissä ja

4) jolla on pätevyys- tai lupakirja taikka oikeus harjoittaa terveydenhuollon ammattia laillistettuna ammattihenkilönä, jos alan tehtävissä toimiminen edellyttää pätevyys- tai lupakirjaa taikka laillistamista.

Opettajan pedagogisilla opinnoilla tarkoitetaan kelpoisuusasetuksen 22 §:n mukaan yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 1 momentin 5 kohdan ja kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta annetun asetuksen mukaisia opettajan pedagogisia opintoja, kasvatustieteellisistä tutkinnoista ja opinnoista annetun asetuksen mukaisia aineenopettajan kasvatustieteellisiä opintoja, ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisia ammatillisia opettajankoulutusopintoja sekä aikaisempien säännösten ja määräysten mukaisia, vähintään 35 opintoviikon laajuisia ammatillisen opettajankoulutuksen pedagogisia opintoja, jotka on suoritettu erillisinä tai tutkintoon kuuluvina. Opettajan pedagogisia opintoja ei vaadita erikseen henkilöltä, jolla on kelpoisuus luokanopettajaksi tai joka on suorittanut terveystieteiden tutkinnoista annetussa asetuksessa (628/1997) tarkoitetut opettajan pedagogiset opinnot terveystieteiden maisterin tutkinnossa. Opettajan pedagogiset opinnot voivat olla suoritettuina tutkintoihin sisältyvinä tai erillisinä.

Kelpoisuusasetuksen 13 a §:n mukaan ammatillisten opintojen opetusta on oikeutettu antamaan myös henkilö, joka on otettu opettajaksi ehdolla, että hän kolmen vuoden kuluessa palvelussuhteen alkamisesta suorittaa mainitussa kohdassa tarkoitetut opettajan pedagogiset opinnot.

Kelpoisuusasetuksen 13 b §:n mukaan ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta sekä maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta, jotka on sittemmin yhdistetty ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi, on kelpoinen antamaan henkilö, jolla on tässä asetuksessa säädetty ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus. Vammaisten valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta eli voimassa olevan lainsäädännön mukaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta, on kelpoinen antamaan henkilö, jolla on erityisopetusta antavan opettajan kelpoisuus.

Kelpoisuusasetuksen 14 §:ssä säädetään yhteisten opintojen eli voimassa olevan lainsäädännön mukaan yhteisten tutkinnon osien opettajan kelpoisuusvaatimuksista. Asetuksen 14 §:n 1 momentissa säädetyn pääsäännön mukaan yhteisten tutkinnon osien opetusta on kelpoinen antamaan henkilö, joka

1) on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyvät vähintään 120 opintopisteen tai vähintään 55 opintoviikon laajuiset tai niitä vastaavat opinnot yhdessä opetettavassa aineessa ja vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset tai niitä vastaavat opinnot muissa opetettavissa aineissa tai joka on suorittanut diplomi-insinöörin tutkinnon soveltuvassa koulutusohjelmassa ja

2) joka on suorittanut vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot.

Opinto-ohjausta on kelpoisuusasetuksen 15 §:n mukaan kelpoinen antamaan henkilö, jolla on

1) ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus sekä 60 opintopisteen tai 35 opintoviikon laajuiset ammatillisessa opettajakorkeakoulussa tai yliopistossa suoritettavat opinto-ohjaajan opinnot tai yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettavat vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot tai

2) lukion opinto-ohjaajan kelpoisuus.

Jos opinto-ohjauksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää, opinto-ohjausta voi osana muuta opetustaan antaa myös muu tässä luvussa tarkoitettu opettaja.

Erityisopetusta on kelpoisuusasetuksen 16 §:n mukaan kelpoinen antamaan henkilö, jolla on ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus ja vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset ammatillisen koulutuksen erityisopettajan opinnot tai yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyt erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot. Erityisopetuksena annettavaa yhteisten opintojen opetusta on kelpoinen antamaan myös henkilö, joka on suorittanut soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja jolla on erityisopettajan opinnot. Jos erityisopetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää, erityisopetusta voi antaa myös muu tässä luvussa tarkoitettu opettaja osana muuta opetustaan.

Kelpoisuusasetuksen 17 §:n mukaan ammatillisessa koulutuksessa opettajan tulee hallita opetuksessa käytettävä kieli. Äidinkielen opetusta antavalla opettajalla tulee olla kyseisen kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito. Erinomainen suomen tai ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito osoitetaan asetuksen 22 a §:n mukaan suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa annetussa valtioneuvoston asetuksessa (481/2003) säädetyllä tavalla. Koulutuksen järjestäjä arvioi kielenhallinnan riittävyden.

Opetusta voi kelpoisuusasetuksen 23 §:n mukaisesti määrätä väliaikaisesti - enintään vuoden ajaksi - antamaan henkilö, jolla on riittävä koulutus ja tehtävän edellyttämä taito. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin määrätä antamaan opetusta yli kuuden kuukauden ajaksi vain, jos tehtävän edellyttämät kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä ei ole määräystä annettaessa saatavilla tai jos siihen on muu erityinen syy. Ammatillisten opintojen opetusta voidaan kuitenkin määrätä enintään kahden vuoden ajaksi antamaan henkilö, jolla on opetustehtävän edellyttämä riittävä koulutus ja vahva käytännön ammattitaito. Tällainen henkilö voidaan määrätä antamaan opetusta yli vuoden ajaksi vain, jos opetustehtävän edellyttämät kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä ei ole saatavilla tai jos siihen on muu erityinen syy.

Opettajat Suomessa 2013 -julkaisun mukaan ammatillisessa koulutuksessa oli opetushenkilöstöä eli, rehtoreita, toiminnasta vastaavia johtajia, opettajia, opinto-ohjaajia, erityisopettajia ja muuta opetushenkilöstöä yhteensä reilut 15 000. Opettajat Suomessa 2013 -julkaisu perustuu Tilastokeskuksen keväällä 2013 tekemään henkilöpohjaiseen opettajatiedonkeruuseen. Opettajatiedonkeruu tehdään kahden tai kolmen vuoden välein. Viimeisin kysely on tehty keväällä 2016, mutta tiedoista tehty julkaisu ei ole vielä käytettävissä. Kevätlukukaudella 2013 kyseeseen vastanneista ja ammatillisessa koulutuksessa ensisijaisesti työskennelleistä yhteisten

opintojen opettajana toimi 1 851 (12 %) opettajaa ja ammatillisten opintojen opettajana 13 166 (88 %).

Ammatillisessa koulutuksessa ensisijaisesti työskennelleistä opettajista lähes 80 prosenttia täytti Opettajat Suomessa 2013 -julkaisun mukaan muodollisen opettajankelpoisuuden vaatimukset. Kelpoisuusaste koheni vuoden 2010 tilanteesta yli 7 prosenttiyksikköä, jota näyttäisi selittävän osaltaan opettajien kelpoisuusehtojen muutokset vuonna 2010. Johtavassa asemassa työskentelevien ja lehtoreiden kelpoisuusaste oli 95 prosenttia, eli se on pysynyt korkeana. Myös muodollisesti kelpoisten erityisopettajien osuus on noussut 2008 vuoden 88 prosentista 95 prosenttiin, mutta toisaalta erityisopettajien määrä näyttäisi olevan vahvasti laskusuunnassa. Selittävä tekijänä tähän voi olla se, että monilla ammatillisilla opettajilla on myös erityisopettajan pätevyys, mutta he eivät näyttyy tilastollisesti erityisopettajan tehtävyytyypissä. Opinto-ohjaajien määrä näyttäisi lisääntyneen vuoden 2008 tilanteeseen verrattuna. Ammatillisessa koulutuksessa työskennelleiden opettajien määrää ja kelpoisuutta on kuvattu tarkemmin taulukossa 4.

Taulukko 4: Ensisijaisesti ammatillisessa koulutuksessa työskennelleiden opettajien opettajakelpoisuus tehtävyyteittäin vuosina 2008, 2010 ja 2013

Tehtävyyppi	2008			2010			2013		
	Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa	
		ikm	%		ikm	%		ikm	%
Rahti, johtaja	185	172	93,0	163	147	90,2	142	135	95,1
Apulaistrahtori, aikuiskoulutusjohtaja, kussiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	530	471	88,9	641	561	87,5	622	550	88,4
Lehtori	6393	5939	92,9	6160	5711	92,7	6425	6080	94,6
Päätösinen tutkiopettaja	5790	3054	52,7	5903	3192	54,1	5970	4011	67,2
Sivutoiminen tutkiopettaja	694	233	33,6	603	223	37,0	511	232	45,4
Eriyisopettaja	406	357	87,9	195	167	85,6	178	169	94,9
Opinto-ohjaaja	188	162	86,2	230	197	85,7	242	222	91,7
Muu tai tuntematon	642	320	49,8	619	339	54,8	927	585	63,1
Yhteensä	14828	10708	72,2	14514	10537	72,6	15017	11984	79,8

Vastausprosentti vuonna 2008 oli 87,5 %, vuonna 2010 86,2 % ja vuonna 2013 90 %. Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013.

2.1.10 Laadunhallinta

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä ei tällä hetkellä ole erillisiä säädöksiä laadunhallinnasta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 24 §:ssä säädetään kuitenkin koulutuksen arvioinnista. Pykälän mukaan koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa. Lisäksi pykälään

sisältyy valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä, mutta tarkempia säännöksiä ei ole annettu.

Vastaavat säännökset ovat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:ssä. Lisäksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentissa todetaan, että tutkintotoimikuntien yhtenä tehtävänä on varmistaa näyttötutkintojen järjestämisen laatua. Laadunvarmistus on osa tutkintotoimikuntien velvollisuutta arvioida näyttötutkinnon järjestäjien toimintaa suhteessa tavoitteisiin, lainsäädäntöön ja näyttötutkinnon järjestämissopimukseen. Tutkintotoimikuntien tehtävänä on eri tavoin varmistaa, että tutkintotilaisuudet järjestetään myös käytännössä näyttötutkinnon järjestämissopimuksen ja -suunnitelman mukaisesti ja että tutkintotilaisuuksissa noudatetaan tutkinnon perusteita. Jos tutkintotoimikunta havaitsee ongelmia näyttötutkintojen järjestämisessä, sen tulisi puuttua niihin.

2.1.11 Koulutusvienti

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei ole erillisiä säädöksiä koulutusviennistä, sillä säädökset on tehty vastaamaan kansallisiin koulutustarpeisiin. Osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä on tehnyt ammatillisen koulutuksen vientiä osana ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 48 §:n mukaista maksullista palvelutoimintaa. Maksullista palvelutoimintaa koskevia säännöksiä sovelletaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n viittaussäännöksen nojalla myös ammatillisessa aikuiskoulutuksessa.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry¹ teki vuonna 2014 jäsenistölleen kyselyn koulutusviennistä. Kyselyyn vastasi 35 koulutuksen järjestäjää eri puolelta Suomea. Kyselyn perusteella koulutusvienti kiinnostaa ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja yli puolet vastanneista on jo sisällyttänyt koulutusviennin osaksi organisaationsa strategiaa. Joillakin ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on jo käynnissä useiden miljoonien eurojen arvoisia koulutusvientihankkeita. Useimmat koulutuksen järjestäjät ovat kuitenkin vasta tunnusteluvaiheessa ja tutustumassa kaupalliseen toimintaan kansainvälisillä markkinoilla.

2.1.12 Työvoimakoulutus

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tarjoavat julkisia työvoima- ja yrityspalveluja siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetään. Lain 1 luvun 2 §:n mukaan julkisilla työvoima- ja yrityspalveluilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehitetään yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua.

¹ AMKE ry:n jäsenenä on 83 ammatillisen koulutuksen järjestäjää, joiden oppilaitoksissa opiskelee yli 90 prosenttia ammatillisen koulutuksen opiskelijoista.

Julkisena työvoima- ja yrityspalveluna tarjotaan työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita, osaamisen kehittämispalveluita sekä yritystoiminnan käynnistämis- ja kehittämispalveluita. Julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen perustuu lain 4 §:n mukaan elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin. Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja asiakas arvioivat yhdessä asiakkaan palvelutarpeen, jonka perusteella tarjotaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä.

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tuottaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja palveluita itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palvelujen tuottajilta valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalla. Valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen (työllisyysmäärärahat) avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2012) 1 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen hankinnasta. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hankkia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen määräämissä rajoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot voivat myös yhdessä suorittaa hankintoja.

Työvoimakoulutuksesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvussa. Luvun 1 §:n mukaan työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntyä.

Työvoimakoulutuksena tarjotaan ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta sekä kotoutumisen edistämistä annetun lain (1386/2010) 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta. Työvoimakoulutuksena voidaan lisäksi tarjota aikuisten perusopetusta, jos perusopetuksen oppimäärän puuttuminen on esteenä ammatillisen koulutuksen suorittamiselle.

Oppisopimuskoulutusta ei nykyisin järjestetä työvoimakoulutuksena. Työttömille voidaan kuitenkin järjestää opintokokonaisuuksia, joissa osa koulutuksesta järjestetään työvoimakoulutuksena ja osa oppisopimuskoulutuksena. Työnantajalla voi olla oikeus saada oppisopimuskoulutuksen ajalta työttömän palkkaamisesta aiheutuvien palkkauskustannusten korvaamiseksi maksettavaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa tarkoitettua palkkatukea.

Lain 5 luvun 3 §:n mukaan opiskelijaksi työvoimakoulutukseen voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita

ammattillisia valmiuksia antavaan koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaan sovelletaan lisäksi kyseistä koulutusta koskevia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista, kelpoisuudesta opintoihin, esteettömyydestä ja opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä opiskelijaksi ottamiseen tai opiskelijavalintaan liittyvästä tiedonsaannista.

Työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen. Kun kyse on korkeakoulututkintoon johtavista opinnoista, opiskelijaksi ottamisesta päättää korkeakoulu. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n mukaan työvoimakoulutukseen haetaan sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Työvoimakoulutukseen voi hakea myös työ- ja elinkeinoministeriön lomakkeella, joka jätetään allekirjoitettuna työ- ja elinkeinotoimistoon. Jos koulutus toteutetaan koulutuksen yhteishankintana ja koulutus järjestetään pääasiassa tietyn yrityksen palveluksessa oleville työntekijöille tai vuokratyöntekijöille, työvoimakoulutukseen haetaan käyttämällä työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamaa ryhmähakemuslomaketta, vastaavat tiedot sisältävää muuta lomaketta taikka sähköistä menettelyä. Työvoimakoulutukseen hakevan on pyynnöstä toimitettava hakemuksensa liitteeksi opiskelijavalinnan ja koulutuksen suorittamisen kannalta tarpeelliset lisäselvitykset ja todistukset.

Opiskelijoiden valinnasta työvoimakoulutukseen säädetään valtioneuvoston asetuksen 10 §:ssä. Pykälän mukaan opiskelijavalinnasta vastaavan työ- ja elinkeinotoimiston tulee varmistaa, että hakija täyttää koulutuksen yleiset ja kullekin koulutukselle erikseen asetetut muut pääsyaatimukset. Opiskelijavalinnassa voidaan käyttää työ- ja elinkeinohallinnon ulkopuolisia asiantuntijoita, haastatteluja sekä soveltuvia testimenetelmiä. Jos koulutus toteutetaan koulutuksen yhteishankintana, koulutuksen rahoittamiseen osallistuva työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyys oikeudet luovuttava yritys voi osallistua opiskelijavalintaan valintaryhmän jäsenenä. Työvoimakoulutukseen haetaan ensisijaisesti verkossa työ- ja elinkeinopalvelujen verkkosivustolta saatavalla verkkohakemuksella. Opiskelijavalinnan tekee valintaryhmä. Valintaryhmässä ovat työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi edustettuina kouluttaja sekä yhteishankintakoulutuksen kyseessä ollessa työnantaja tai muu yhteisö. Tämän lisäksi on tarvittaessa mahdollista käyttää muita soveltuvia asiantuntijoita, kuten lääkäreitä, sosiaaliviranomaisia tai tietyn ammatti- tai toimialan asiantuntijoita. Hankintasopimuksessa nimetty työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valinnasta koulutukseen. Valintapäätöksestä on käytävä ilmi koulutukseen hakeneet, valinnan perusteet ja menettelyt sekä valituksi tulleet, varasijoille valitut ja valitsematta jääneet hakijat sekä perustelut valitsematta jättämiselle. Jos koulutukseen on haettu ryhmähakemuksella, työ- ja elinkeinotoimisto vahvistaa valinnan hyväksymällä hakemuksen.

Työvoimakoulutukseen on käytetty viime vuosina vajaa puolet julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahoista ja vuonna 2015 työvoimakoulutukseen käytettiin 208 miljoonaa euroa. Työvoimakoulutuksessa aloitti vuonna 2015 noin 58 800 opiskelijaa, joista 14 000 maa- ja metsätalouden, kotoutumis- tai luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen. Ammatillisena työvoimakoulutuksena on toteutettu työttömille ja työttömyysuhanalaisille työnhakijoille paitsi am-

matillista lisä- ja täydennyskoulutusta, myös uuteen ammattiin ja tutkintoon valmistavaa koulutusta. Vuonna 2014 työvoimakoulutuksessa suoritettiin yli 5 000 näyttötutkintoa ja vajaat 8 000 tutkinnon osaa.

2.1.13 Opiskelijahuolto

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskeluhooltoon säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Voimassa oleva oppilas- ja opiskelijahuoltolaki koskee myös perusopetusta ja lukiokoulutusta ja sen tarkoituksena on muun muassa ollut luoda oppilas- ja opiskelijahuollon jatkumon esiopetuksesta toiselle asteelle ja sen mukaiset palvelut on suunniteltu palvelemaan lasten ja nuorten etua ja tarpeita. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei sovelleta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettuun yksityisopiskelijaan, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa olevaan opiskelijaan eikä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:ssä tarkoitettussa oppisopimuskoulutuksessa olevaan opiskelijaan, jos oppisopimuskoulutuksena järjestetään näyttötutkinnon suorittamiseen valmistavaa koulutusta tai sellaista lisäkoulutusta, joka ei johda tutkintoon. Opiskeluhooltoon kuuluvat oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joihin ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Oppilaitoksen sijaintikunta vastaa psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:n mukaan opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä opiskeluhoollon palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tietoa käytettävissä olevista opiskeluhoollon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita.

Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010) ja neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (338/2011). Terveys- ja huoltolain 17 §:n mukaan kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään tarkemmin opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetuista oppilaitosten opiskelijoista. Asetuksen 3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan terveydenhuoltolain 23 §:ssä tarkoitettuja oppilaitoksia, joiden opiskelijoille kunnan on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut, ovat ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettut oppilaitokset ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettut oppilaitokset. Asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan oppilaitoksen opiskelijana pidetään 1 momentissa tarkoitettua oppilaitoksen opiskelijaa, joka opiskelee opintotukilain mukaiseen opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa. Kunta voi järjestää opiskeluterveydenhuollon muullekin kuin 2 momentissa tarkoitettulle opiskelijalle.

Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät

HE 39/2017 vp

- 1) oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;
- 2) opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti;
- 3) terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille, mielenterveys- ja päihde-työ, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien;
- 4) opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työssäoppimisen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

Kunnan perusterveydenhuollon on opiskeluterveydenhuollon palveluja järjestäessään toimitava yhteistyössä alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, muun opiskelijahuolto- ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Opiskeluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:n mukaista opiskelijahuoltoa. Kunnan perusterveydenhuollosta vastaavan viranomaisen tulee osallistua lukiolain (629/1998) 11 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaisen opetus suunnitelman laatimiseen siltä osin, kun se koskee opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä.

2.1.14 Muut etuudet

Opintotuki

Suomen kansalaiselle, joka harjoittaa Suomessa oppivelvollisuuden jälkeisiä, päätoimisia opintoja, jotka kestävät yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta, myönnetään opintotukea siten kuin tässä opintotukilain (65/1994) säädetään. Opintotukena myönnetään opintorahaa, asumislisää sekä opintolainan valtiontakaus. Opintotukilain 4 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa säädettyä ammatillista koulutusta tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta. Opintotukea ei lain 6 §:n 1 momentin mukaan kuitenkaan myönnetä sille, joka on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisessa työvoimakoulutuksessa.

Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve. Ammatilliset opinnot ovat opintotukilain 5 a §:n 3 momentin mukaan päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina eikä osaamispisteinä, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on kuitenkin aina päätoimista.

Opintotukea myönnetään ammatilliseen koulutukseen päätoimisten opintojen ajaksi. Säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:n tai lukiolain 24 §:n 1 momentin mukaista pidentämätöntä suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritetty. Ammatillisessa peruskoulutuksessa eli ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opintotuki myönnetään ensin opintojen laajuutta vastaavalle ajalle, esimerkiksi 180 osaamispisteen ammatillisessa perustutkinnossa yleensä 3 opiskeluvuoden ajalle. Muussa kuin lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa opintotuki myönnetään pääsääntöisesti koulutuksen keston mukaiselle ajalle tai opintojen laajuutta vastaavalle ajalle (4,5 osaamispistettä/opiskelukuukausi tai 3 opintoviikkoa/opiskelukuukausi), jos kestoja ei ole vahvistettu. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opintotuki myönnetään henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaiselle ajalle, kuitenkin enintään kolmelle vuodelle. Opintojen edistymistä pidetään opintotukilain 5 b §:n 1 momentin mukaan riittävänä, jos opiskelijan päätoiminen opiskelu-aika ei tule olennaisesti ylittämään kyseisiä opintoja varten määritettyä tukiaikaa. Opintotukilainsäädännössä toisen asteen koulutuksen opintojen riittävälle edistymiselle ei ole säädetty tarkkoja opintosuoritusrajoja. Käytännössä ohjeelliset rajat riittävälle edistymiselle ovat keskimäärin 4,5 osaamispistettä tai 3 opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti (Kansaneläkelaitoksen etuusohje, opintotuki 15.08.2016, kela.fi).

Kansaneläkelaitoksen opintoetuustilaston 2014/15 mukaan lukuvuonna 2014—2015 opintotuen saajista noin 91 000 oli ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita. Opintotuen saajia mainittuja lukuvuonna oli yhteensä noin 290 000. Opintotuen saajista noin 5 000 oli ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opiskelijoita, 274 ammatillisten erikoisoppilaitosten opiskelijoita, 739 ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelijoita.

Koulumatkatuki

Tuen myöntämisestä lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin säädetään lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (jäljempänä koulumatkatukilaki, 48/1997). Koulumatkatukilain 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:ssä säädettyssä koulutuksessa tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädettyssä näyttötutkintona suoritettavassa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa omaehtoisessa koulutuksessa. Opiskelun päätoimisuudesta säädetään opintotukilaissa. Koulumatkatukeen ei kuitenkaan ole oikeutettu etä- tai yksityisopetuksena tai maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen tai oppisopimuskoulutuksen opiskelija.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on pitkä koulumatka ja soveltuva matkustustapa, joita määriteltäessä otetaan huomioon matkasta kuukausittain aiheutuvat säännölliset kustannukset, opiskelijan mahdollisuus käyttää julkista liikennettä sekä opiskelun yhtäjaksoisuus. Koulumatkatukea voidaan koulumatkatukilain 3 §:n mukaan myöntää, jos opiskelijan: 1) yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä, 2) kuukausittaiset koulumatkasta aiheutuvat kustannukset ylittävät 54 euroa sekä

3) käyttämä matkustustapa on joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus taikka 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muu soveltuva oma matkustustapa.

Koulumatkatukea ei myönnetä opiskelijalle, joka voisi asua maksutta koulutuksen järjestäjän ylläpitämässä asunnossa, jollei opiskelija erityisistä syistä voi ottaa asuntoa vastaan tai joka saa tukea koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelijalla on vähintään seitsemän koulumatkatukeen oikeuttavaa yhdensuuntaista matkaa viikossa yhdenjaksoisen vähintään 18 päivän ajan.

Kansaneläkelaitoksen opintoetuustilaston 2014/15 mukaan lukuvuoden 2014—2015 kaikkiaan noin 52 500 koulumatkatuen saajasta noin 37 500 oli ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita. Näistä noin 29 000 oli alle 20-vuotiaita.

Aikuiskoulutustuki

Suomessa asuvien palkansaajien ja yrittäjien ammattitaidon kehittämistä ja ylläpitoa koskevan koulutuksen ajalta myönnettävästä eläkevakuutettuun ansiotyöhön perustuvasta aikuiskoulutustuesta säädetään aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000). Aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaisena etuutena myönnetään aikuiskoulutustukea korvaukseksi opiskelun aikaisesta ansionmenetyksestä. Lisäksi voidaan myöntää opintotukilain (65/1994) mukainen opintolainan valtiontakaus. Lain 5 §:n mukaan palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että 1) henkilöllä on 7 §:n mukaista työssäoloaikaa tukikauden alkamiseen mennessä vähintään kahdeksan vuotta, 2) päätoiminen palvelussuhde samaan työnantajaan on tukikauden alkamiseen mennessä kestänyt yhdessä tai useammassa jaksossa vähintään vuoden, 3) henkilö on opintovapaalaissa (273/1979) tarkoitettulla opintovapaalla tai vastaavalla työnantajan kanssa muuten sovitulla vapaalla koulutuksen perusteella ja 4) työstä poissaolo koulutuksen johdosta kestää yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta tai aikuiskoulutustukea haetaan lain 12 a §:n mukaisesti soviteltuna. Henkilö ei menetä oikeuttaan palkansaajan aikuiskoulutustukeen, jos hänen työsuhteensa irtisanotaan tukikauden alkamisen jälkeen hänestä itsestään riippumattomista syistä.

Aikuiskoulutustuesta annetun lain 5 a §:n mukaan yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että 1) yrittäjällä on lain 7 §:n mukaista työssäoloaikaa tukikauden alkamiseen mennessä vähintään kahdeksan vuotta, 2) yrittäjä on välittömästi ennen tukikauden alkamista toiminut vähintään vuoden lain 3 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä, 3) opiskelu kestää yhdenjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta tai, jos koulutus ei ole yhdenjaksoista, se kestää useammassa jaksossa yhteensä vähintään 43 päivää ja 4) yrittäjän tukikauden aikaiset yritystoiminnan ansiot ovat vähentyneet vähintään kolmasosalla verrattuna viimeiseen ennen opiskelun alkua toimitettuun verotukseen. Yrittäjällä ei ole oikeutta saada aikuiskoulutustukea, jos hänen tukikauden aikaiset muut kuin yritystoiminnasta saadut ansiotulonsa ylittävät kolme neljäsosaa yrittäjälle maksetun aikuiskoulutustuen määrästä. Yrittäjällä tarkoitetaan lain 3 §:n mukaan henkilöä, joka päätoimintaan varten on yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

Aikuiskoulutustuesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla aikuiskoulutustukea voidaan myöntää päätoimisesti opiskelevalle henkilölle, joka osallistuu sellaiseen opetusministeriön toimialaan kuuluvaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuun koulutukseen, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai

edellä tarkoitettujen tutkintojen osien suorittamiseen taikka on edellä sanottujen lakien mukaista lisä- ja täydennyskoulutusta.

Koulutusrahaston tilastotiedon mukaan vuonna 2015 kaikista yhteensä noin 20 500 aikuiskoulutustuen saajasta yhteensä noin 6 200 opiskeli ammatillisessa oppilaitoksessa (koulutusrahasto.fi).

Työttömyysetuus

Työttömällä ei lähtökohtaisesti ole oikeutta työttömyysetuuteen eli ansiopäivärahaan, peruspäivärahaan tai työmarkkinatukeen työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuna päätoimisen opiskelun ajalta. Työttömät voivat kuitenkin opiskella työttömyysetuutta menettämättä sivutoimisenä pidettäviä opintoja. Päätoimisen opiskelun ajalta voidaan maksaa työttömyysetuutta, jos kyse on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesta työvoimakoulutuksesta tai mainitussa laissa tarkoitettua työnhakijan työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta taikka kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettua omaehtoisesta työttömyysetuudella tuetusta kotoutumiskoulutuksesta.

Työnhakijalla voi olla oikeus ns. aktiiviajan korotuksella korotettuun työttömyysetuuteen työvoimakoulutuksen ja edellä mainittujen työttömyysetuudella tuettujen opintojen ajalta. Lisäksi työvoimakoulutuksen ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettua omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun kotoutumiskoulutuksen ajalta maksetaan koulutukseen osallistumisesta aiheutuvien kulujen korvaamiseksi kulukorvausta.

Työttömyysturvalain soveltamiskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että oppisopimuskoulutukseen ei lähtökohtaisesti sovelleta työttömyysturvalain opiskelua koskevia säännöksiä. Käytännössä oppisopimusta tulkitaan kuten mitä tahansa työsopimusta, ja jos työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta, työnhakijalla voi olla oppisopimuskoulutuksen ajalta oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen.

2.1.15 Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Ammatillisen koulutuksen rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), jäljempänä *rahoituslaki*, sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1766/2009), jäljempänä *rahoitusasetus*. Rahoituslaissa ja -asetuksessa käytetyn terminologian mukaisesti ammatillisella peruskoulutuksella tarkoitetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain perusteella järjestettävää koulutusta sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain perusteella järjestettävää näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta. Ammatillisella lisäkoulutuksella tarkoitetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain perusteella järjestettävää ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille myönnettävä rahoitus on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää, jonka puitteissa valtio ja kunnat rahoittavat yhdessä ammatillista peruskoulutusta. Ammatillisen lisäkoulutuksen julkinen rahoitus on kokonaisuudessaan valtionrahoitusta. Lisäksi osa ammatillisesta koulutuksesta järjestetään henkilöstökoulutuksena, jolloin rahoitukseen osallistuvat myös henkilöstöään kouluttavat yritykset.

Koulutuksen järjestäjän saama rahoitus muodostuu koulutusmuodoittain rahoituksen perusteena olevien suoritteiden ja laskennallisten yksikköhintojen perusteella. Suoriteyksiköitä ovat esimerkiksi opiskelijamäärät ja opiskelijatyövuodet. Yksikköhinnat perustuvat ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisiin valtakunnallisiin toteutuneisiin käyttökustannuksiin.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus perustuu laskennalliseen järjestelmään ja niin sanottuun ylläpitäjämalliin, jossa rahoitus myönnetään koulutuksen järjestäjälle, joka päättää rahoituksen kohdentamisesta. Koulutuksen järjestäjille maksetaan yksikköhinnan mukainen rahoitus täysimääräisesti lukuun ottamatta kuntia. Kuntien saamasta valtionosuusrahoituksesta vähennetään asukaskohtainen kuntaosuus, jolloin vältytään tarpeettomalta ristikkäiseltä maksuliikenteeltä. Kunnan laskennallisesta omarahoitusosuudesta säädetään rahoituslain 8 §:ssä. Voimassa olevan säännöksen mukaan kuntien omarahoitusosuus lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia kuntien valtionosuuden perusteesta. Kunnat osallistuvat ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen kunnan asukasmäärän mukaisessa suhteessa. Vuodelle 2016 laskettu kunnan rahoitusosuus on 291,92 euroa/asukas.

Rahoituslain 32 §:ssä säädetään arvonlisäveron huomioon ottamisesta yksityisen koulutuksen järjestäjän rahoituksessa. Kyseisen säännöksen mukaan koulutuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaan lisätään arvonlisäveron osuus, joka vuonna 2016 on 4,91 prosenttia.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet

Rahoituslain 5 §:n mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus määräytyy opiskelijamäärien ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella. Rahoituslain 23 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävät lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään. Mainituissa valtionosuuslain pykälissä säädetään muutoksista, jotka otetaan huomioon keskimääräisiä yksikköhintoja laskettaessa. Näitä ovat valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutokset, peruspalveluiden hintaindeksiin perustuvat kustannustason arvioidut muutokset sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistukset. Ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2016 on 10 465,32 euroa.

Rahoituslain 23 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnat. Yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä. Rahoituslain 25 §:n 1 momentissa säädetään ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintojen laskennasta valtakunnallisten toteutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Kustannuksia laskettaessa otetaan huomioon yksikköhintojen määrittämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet ammatillisen koulutuksen, valmentavien koulutusten sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen valtakunnalliset kokonaiskustannukset. Oppisopimuskoulutuksesta aiheu-

HE 39/2017 vp

tuneita kustannuksia ei oteta huomioon. Rahoituslain 31 §:ssä säädetään yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävistä kustannuksista.

Rahoituslain 25 §:n 2 momentissa säädetään ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintojen laskemisesta koulutusaloittain. Yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan koulutusaloittain siten, että kunkin koulutusalan koulutuksesta aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan kunkin koulutusalan koulutusta saaneiden opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna.

Taulukko 5: Alakohtaiset yksikköhinnat vuonna 2016 (euroa)

1. Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	9 311,88
2. Kulttuuriala	11 172,81
3. Yht.kuntat., liike- ja hallinnonala	7 674,24
4. Luonnontieteiden ala	8 052,31
5. Tekniikan ja liikenteen ala	10 700,59
6. Luonnonvara- ja ympäristöala	14 433,26
7. Sosiaali-, terveys ja liikunta-ala	8 563,69
8. Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	10 295,77
Yhteensä	10 465,32

Yksikköhintojen porrastamisesta koulutusalan sisällä säädetään rahoitusasetuksen 4 §:n 1 momentissa, jossa säädetään tutkinnoista tai tutkintojen osaamisaloista, joissa ammatillisen peruskoulutuksen koulutusaloittaiset yksikköhinnat ovat korkeammat kuin muussa saman koulutusalan koulutuksessa.

Taulukko 6: Porrastusprosentit vuonna 2016

Koulutusala	Koulutus	Korotus %
2. Kulttuuriala	- Musiikkialan perustutkintoon johtava koulutus	40
5. Tekniikan ja liikenteen ala	- Elintarvikealan perustutkintoon johtava meijerialan koulutusohjelma	35
	- Merenkulun perustutkintoon johtava koulutus	25
	- Logistiikan perustutkinto, kuljetuspalvelujen koulutusohjelma autonkuljettajakoulutus	35
	- linja-autonkuljettajan ja yhdistelmäajoneuvonkuljettajan koulutus	70
	- Lentokoneenasennuksen perustutkintoon johtava koulutus	55
	- Rakennusalan perustutkintoon johtava maanrakennuskoneenkuljetuksen koulutusohjelma	70

HE 39/2017 vp

6. Luonnonvara- ja ympäristöala	- Metsäalan perustutkintoon johtava metsäkoneenkuljetuksen koulutusohjelma	90
	- Muu metsäalan perustutkintoon johtava koulutus	40
	- Hevostalouden perustutkintoon johtava koulutus	25
7. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	- Liikunnanohjauksen perustutkintoon johtava koulutus	55

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yksikköhinta määrätään porrastamalla ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa rahoitusasetuksen 4 §:n 2 momentin mukaan kertoimella 0,80. Vuonna 2016 ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yksikköhinta on 8 372,26 euroa.

Rahoitusasetuksen 4 §:n 3 momentin mukaan koulutusaloittaisia yksikköhintoja ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yksikköhintaa korotetaan erityisopetuksessa 47 prosenttia. Yksikköhintaan tehtävistä korotuksista ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun erityisopetuksen erityistehtävän perusteella järjestettävässä koulutuksessa säädetään rahoitusasetuksen 9 §:ssä. Korotuksia sovelletaan sekä tutkintotavoitteisen koulutuksen koulutusaloittaiseen yksikköhintaan että valmentavan koulutuksen yksikköhintaan. Koulutusaloittaisia yksikköhintoja korotetaan euromäärällä, joka saadaan kertomalla koulutusaloittainen yksikköhinta luvulla 1,31. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen rahoitukseen puolestaan sovelletaan ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa kerrottuna luvulla 1,65 eli vuonna 2016 yksikköhinta on 17 267,78 euroa. Lisäksi asetuksessa säädetään vaikeavammaisuuden sekä henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan käyttämisen perusteella tehtävistä yksikköhinnan korotuksista. Vaikeavammaisuuden perusteella myönnettävä korotus on keskimääräinen yksikköhinta kerrottuna luvulla 1,12 ja henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan käyttämisen perusteella myönnettävä korotus keskimääräinen yksikköhinta kerrottuna luvulla 2,72.

Yksikköhinnan korottamisesta opiskelijan saaman majoitusedun perusteella säädetään rahoitusasetuksen 10 §:ssä. Säännöksen mukaan yksikköhintaa korotetaan majoitusedun saaneiden opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka on 15 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella järjestettävässä koulutuksessa korotus on 63 prosenttia ja sisäoppilaitoksessa järjestetyssä koulutuksessa 26 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Rahoituksen perusteeksi ilmoitettuja majoitettuja opiskelijoita oli kaikkiaan yhteensä 10 239 opiskelijaa.

Rahoituslain 25 §:n 6 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta on 63,13 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Lisäksi oppisopimuskoulutuksen yksikköhintaa korotetaan erityisopetuksessa 50 prosentilla. Oppisopimuskoulutuksessa yksikköhintaa ei porrasteta koulutusalojen perusteella. Vuonna 2016 arvonnalisäveroton yksikköhinta on 6 606,76 euroa.

Rahoituslain 25 §:n 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa. Säännöksen perusteella myönnetään vuosittain niin sanotut yksikköhinnan harkinnanvaraiset korotukset. Yksikköhinnan harkinnanvaraisen korottamisen perusteena voi olla esimerkiksi järjestämisluvassa määrätty erityinen koulutustehtävä, koulutuksen järjestäjän kokonaistaloudellinen tilanne, poikkeuksellisen kallis koulutus tai valtakunnallinen kehittämisshanke. Myös järjestäjäkentän kokoamista on järjestäjäfuusioiden alkuvaiheen kustannusten perusteella tuettu yksikköhinnan harkinnanvaraisilla korotuksilla. Vuonna 2016 yksikköhinnan harkinnanvaraisista korotusta haki 33 järjestäjää, joista 28:lle myönnettiin korotusta. Näistä harkinnanvarainen korotus fuusion aiheuttamien kustannusten perusteella myönnettiin kahdeksalle järjestäjälle.

Rahoituslain 25 §:n 2 momentin mukaan ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintoja porrastetaan myös koulutuksen tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuteen perustuva porrastus määräytyy opiskelijoiden työllistymisen, jatko-opintoihin siirtymisen, koulutuksen keskeyttämisen ja opintojen suoritusajan perustella (vaikuttavuusmittari) sekä henkilöstön kelpoisuuden ja kehittämistoimenpiteiden perusteella (henkilöstömittarit). Tuloksellisuuden perusteella määräytyvä osuus on enintään kolme prosenttia 25 §:n 1 momentissa tarkoitetuista valtakunnallisista kokonaiskustannuksista. Yksikköhinnan porrastamisesta toiminnan tuloksellisuuden perusteella sekä tuloksellisuuden arvioinnissa käytettävistä mittareista säädetään rahoitusasetuksen 5—7 §:ssä. Tulosindeksin laskennan ulkopuolelle jäävät ne ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät, joista tulosindeksin laskennan edellyttämää tietoa ei ole saatavissa tai joiden opiskelijamäärä on niin vähäinen, että tulosindeksiä ei voida tilastollisesti luotettavalla tavalla laskea. Tulosindeksiä ei myöskään lasketa koulutuksen järjestäjälle, jolle on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n nojalla määrätty erityinen koulutustehtävä järjestää erityisopetusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus myönnetään kahden vuosittaisen laskentapäivän eli tammikuun 20 päivän ja syyskuun 20 päivän opiskelijamäärien perusteella. Opiskelijamäärien laskennasta säädetään rahoituslain 48 §:ssä ja rahoitusasetuksen 21 §:ssä. Varainhoitovuoden ennakkollinen rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan ja rahoitus tarkistetaan varainhoitovuoden toteutuneen opiskelijamäärän mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Koulutuksen järjestämisluvassa määrätään koulutuksen järjestäjän enimmäisopiskelijamäärä, joka on myös koulutuksen järjestäjän saaman rahoituksen perusteena huomioon otettavien suoritteiden enimmäismäärä. Ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa oppisopimusten järjestäjäkohtaista määrää ei kuitenkaan kiintiöidä, vaan koulutusta saa järjestää ja koulutusta rahoitetaan kysynnän mukaisesti.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet

Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionrahoitusta myönnetään ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen ja niihin valmistavan koulutuksen sekä muun kuin näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämiseen. Rahoitusta myönnetään myös ilman valmistavaa koulutusta näyttötutkintoina suoritettavien ammatillisten perustutkintojen toteuttamiseen.

Rahoituslain 5 §:n mukaan oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa rahoitus määräytyy koulutuksen järjestäjälle valtionrahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistetun opiskelijatyövuosien määrän sekä opiskelijatyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Rahoitusasetuksen 30 §:n mukaan yksi opiskelijatyövuosi on 190 vähintään seitsemän tunnin mittaista työpäivää opiskelijaa kohden. Sellainen näyttötutkinnon osa, joka suoritetaan osallistumatta tutkintoon valmistavaan koulutukseen vastaa rahoitusta määrättäessä kahdeksaa prosenttia täydestä opiskelijatyövuodesta.

Rahoituslain 49 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kunkin koulutuksen järjestäjän laskennallisen valtionrahoituksen perusteena käytettävän opiskelijatyövuosimäärän valtion talousarviossa määritellyn enimmäismäärän rajoissa. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvista on määritelty kullekin koulutuksen järjestäjälle opiskelijatyövuosien vuotuinen vähimmäismäärä. Opiskelijatyövuosien vahvistamisen lähtökohtana on vaikiituneesti käytetty varainhoitovuotta edeltävien kahden vuoden toteutuneiden sekä perustietokyselyssä ilmoitettujen opiskelijatyövuosien mukaista keskiarvoa, mutta opiskelijatyövuosia vahvistetaan kuitenkin aina vähintään järjestämisluvan mukaiseen vähimmäismäärään saakka. Vuonna 2015 toteutui yhteensä 17 733,2 opiskelijatyövuotta, josta ns. omaehtoisen koulutuksen opiskelijatyövuosia yhteensä 15 854.

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintojen laskemisesta säädetään rahoituslain 27 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat lasketaan rahoituslain 23 §:n 1 momentin mukaisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella erikseen omaehtoiseen lisäkoulutukseen ja henkilöstökoulutukseen. Rahoituslain 10 §:n 1 momentin mukaan oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusprosentti on omaehtoisessa koulutuksessa 85,60 prosenttia ja henkilöstökoulutuksessa 47,23 prosenttia. Omaehtoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusprosentissa on otettu huomioon, että kyseisessä koulutuksessa opiskelijalta voidaan periä kohtuullinen opiskelijamaksu. Henkilöstökoulutuksen valtionosuusprosentissa puolestaan on otettu huomioon, että henkilöstökoulutuksen rahoitukseen osallistuvat myös yritykset.

Yksikköhintojen porrastamisesta eri hintaryhmiin säädetään rahoitusasetuksen 11 §:ssä. Hintaryhmät perustuvat koulutuksen järjestämiskustannuksissa oleviin ala- ja tutkintokohtaisiin eroihin. Rahoitusasetuksen 11 §:n mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaa korotetaan lisäksi 50 prosentilla ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta niiden opiskelijoiden osalta, joilla annetaan erityisiä opetus- ja oppilashuoltopalveluita opiskelijan vamman, sairauden tai niihin rinnastettavan syyn vuoksi.

Rahoituslain 10 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjälle myönnetään rahoitusta oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksia varten euromäärä, joka saadaan, kun mainittua koulutusta saavien opiskelijoiden määrät kerrotaan mainittua koulutusta varten opiskelijaa kohden määrättyillä yksikköhinnoilla. Rahoituslain 27 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat. Yksikköhinnat määrätään erikseen ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta varten. Oppisopimuskoulutuksessa yksikköhintoja ei porrasteta koulutusaloittain. Vuonna 2016 oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta on 3 268,70 euroa ja muun tutkintoon johtamattoman ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta on 2 360,73 euroa.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvassa määrätään oppisopimusten vuotuinen vähimmäismäärä ja oppisopimusten enimmäismääristä päätetään vuosittain valtion talousarviossa ja järjestäjäkohtaisesti vuosittain ministeriön enimmäismääräpäätöksellä. Opiskelijamäärien laskennasta säädetään rahoitusasetuksen 21 §:ssä. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa lisäkoulutuksessa rahoitus suoritetaan laskentapäivien keskiarvon mukaisesti, mutta kuitenkin enintään opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisten suorittemäärien rajoissa.

Rahoituslain 27 §:n 3 momentin mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintoja porrastetaan myös tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuden osuus on enintään kolme prosenttia koulutuksen järjestäjien yksikköhintojen laskennassa käytettävien valtionosuuksien laskennallisesta perusteesta. Tuloksellisuuteen perustuva valtionosuuden määrä määräytyy suoritettujen ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteella. Tulorahoitus lasketaan kullekin koulutuksen järjestäjälle vahvistettavaan yksikköhintaan sisältyvänä osana. Tulorahoituksen määräytymisestä ja järjestäjäkohtaisten tulorahoitusosuuksien enimmäismääristä säädetään tarkemmin rahoitusasetuksen 12 §:ssä.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoituksesta säädetään rahoituslain 10 §:n 3 momentissa. Kyseisen säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta ammatillisen erikoisoppilaitoksen käyttökustannuksia varten euromäärä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle rahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistettu opiskelijatyöpäivien määrä kerrotaan opiskelijatyöpäivää kohden määrätyllä yksikköhinnalla. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijatyöpäivien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä opiskelijatyöpäivien lukumäärä perustuu vakiintuneesti kahden varainhoitovuotta edeltävän vuoden tilastointipäivinä ilmoitettujen opiskelijatuntien perusteella. Valtion talousarviossa on erikseen määritelty Suomen Ilmailuopistolle vuosittain myönnettävien opiskelijatyöpäivien enimmäislukumäärä. Rahoituslain 27 §:n 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuosittain ammatillisten erikoisoppilaitosten opiskelijatyöpäiväkohtaisen yksikköhinnan. Yksikköhinta määrätään tarkistamalla edelliselle vuodelle määrättyä yksikköhintaa soveltamisvuoden arvioituun kustannustasoon.

Rahoituksen laskeminen ja maksaminen

Rahoituslaissa tarkoitettuja käyttökustannuksia koskevissa asioissa valtioapuviranomaisena toimii opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta Opetushallitus vastaa valtionosuusjärjestelmän tietojen keruusta ja laskentapalveluista. Laskennan tietojärjestelmä- ja raportointipalvelut ostetaan Tampereen yliopistolta ja lisäksi osa tiedonkeruusta ostetaan Tilastokeskukselta.

Rahoituslain 50 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää lain 6 §:ssä tarkoitetun kunnan valtionosuuden, 7 §:ssä tarkoitetun kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän koulutuksen rahoituksen sekä 10 §:ssä tarkoitetun ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuden hakeumuksetta kunnalle tai muulle koulutuksen järjestäjälle. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa rahoituksen käyttökustannuksiin koulutuksen järjestäjälle siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Kyseisen säännöksen mukaan palvelukeskus maksaa mainitussa laissa tarkoitetut valtionosuudet ja kotikuntakorvaukset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetut valtionosuudet ja muun rahoituksen yhtenä kokonaisuutena.

Mainitut erät maksetaan varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä. Lisäksi palvelukeskus perii kunnalta valtionosuuden ja kunnan omarahoitusosuuden välisen erotuksen, jos kunta on velvoitettu suorittamaan omarahoitusosuutena enemmän kuin mitä kunnalle valtionosuutena maksetaan.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa oppivelvollisuus päättyy 16-vuotiaana ja sen jälkeen opiskelijat voivat hakeutua lukioon, joko ammatillisen koulutuksen ohjelmaan (yrkesprogram) tai korkea-asteen koulutukseen valmistavaan ohjelmaan (högskoleförberedande program). Aikuiset, joilla ei ole toisen asteen koulutusta tai jotka haluavat vaihtaa ammattia, voivat hakeutua kunnalliseen aikuisten toisen asteen ammatilliseen koulutukseen (kommunal vuxenutbildning). Lukion ammatilliset ohjelmat ovat kolmivuotisia valtakunnallisia koulutuksia, joiden tavoitteena on valmistaa opiskelijoita ammattiin. Koulutusohjelmia on yhteensä kahdeksantoista: kaksitoista ammatillista ja kuusi korkeakoulutukseen valmistavaa. Vuodesta 2011 lähtien kaikkia ammatillisen koulutuksen ohjelmia on voinut suorittaa oppisopimuksella (lärlingsutbildning). Viime vuosi- na myös koulupainotteisten koulutusohjelmien ammatillista luonnetta on vahvistettu ja työsäöppimistä (arbetsplatsförlagt lärande) lisätty. Opiskelijat, joilla on oppimisvaikeuksia, voivat peruskoulun jälkeen osallistua nelivuotiseen toisen asteen erityisopetukseen (gymnasiesärskolan). Myös aikuisille on tarjolla erityisopetusta. Jos opiskelijalta puuttuu kelpoisuus valtakunnalliseen koulutusohjelmaan, hän voi ensin osallistua johdanto-ohjelmaan (introduktion). Johdanto-ohjelmia on viisi, tarkoituksena antaa opiskelijan yksilöllisiin koulutus- tarpeisiin räätälöity koulutus, joka selkeyttää koulutuspolkuja, johtaa työhön sekä antaa perus- tan jatkokoulutukselle. Valtaosa (98 %) kaikista nuorista valitsee lukion, mutta heistä ainoas- taan noin neljäsosa (27—28 %) osallistuu ammatillisen koulutukseen ja peräti viidesosa joh- danto-ohjelmiin. Ruotsissa koko koulutusjärjestelmä, myös ammatillinen koulutus, on valtion vastuulla. Kielipainotteisen johdantokoulutuksen (språkin introduktion) tavoitteena on antaa maahanmuuttajanuorelle valmiuksia ruotsin kielessä ja mahdollistaa eteneminen toiselle as- teelle tai muuhun koulutukseen. Ammatillisesti suuntautuneen johdantokoulutuksen (yrkesint- roduktion) tavoitteena on parantaa pääsyä ammatilliseen koulutukseen tai työhön.

Tanska

Tanskassa on pitkälle kehittynyt, laaja ja vahvasti työelämän kanssa luotu ja ohjattu ammatil- lisen koulutuksen järjestelmä, jota uudistettiin viimeksi vuonna 2015. Tanskassa noin 50 pro- senttia nuorista käy vapaaehtoisen peruskoulun 10. luokan ennen toisen asteen koulutukseen siirtymistä. Sen tavoitteena on selkiyttää opiskelijan valintaa lukio- tai ammatillisen koulutuk- sen välillä. Vuoden 2015 uudistuksessa lisättiin myös ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus. Ammatillinen koulutus järjestetään oppilaitosten ja työelämän yhteistyönä ns. duaali- mallin mukaisesti. Opinnot aloitetaan normaalisti oppilaitoksessa, mutta valmistuakseen opiskelijalla tulee olla myös sopimus työntäjän kanssa, koska osa opinnoista (30—50 %) suoritetaan oppisopimuksella. Ammatillisen koulutuksen ohjelmia (erhvervsuddannelse) on yhteensä 111. Niiden kestot vaihtelevat paljon, useimmat ovat 3,5—4 vuoden mitaisia. Tans- kassa suurin osa nuorista (94 %) jatkaa toisen asteen koulutukseen ja heistä hieman yli puolet käy ammatillisen koulutuksen, mutta ainoastaan viidesosa (19 %) tulee siihen suoraan perus- koulusta. Tanskan ammatillisen koulutuksen ohjelmat ovatkin avoimia sekä nuorille että ai- kuisille samoin ehdoin. Lisäksi järjestetään ammatillista aikuiskoulutusta (arbejdsmarkedsud-

dannelser) ja siinä tarjotaan mm. valmistavan koulutuksen vaihtoehtoja esim. maahanmuuttajille. Opiskelijoille, joilla on oppimisvaikeuksia, on sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta että työpaja-tyyppistä koulutusta. Aikuiskoulutuksessa on tarjolla kaksi valmistavan koulutuksen vaihtoehtoa. Toinen (FVU) parantaa matematiikan ja lukutaidon perusvalmiuksia sekä oppimisvalmiuksia ja tanska toisena kielenä -taitoja. Yleinen aikuiskoulutus (AVU) puolestaan on tarkoitettu aikuisille, joilla ei ole perusopetuksen yläkoulun tasoista koulutusta tai jotka tarvitsevat täydennystä joissakin oppiaineissa.

Norja

Norjassa kaikilla peruskoulun käyneillä on lain mukaan oikeus mennä kolmevuotiseen ylempään toisen asteen koulutukseen. Opiskelija voi valita kolmesta akateemisesti suuntautuneesta ohjelmasta ja yhdeksästä ammatillisen ohjelmasta. Norjalla on hyvin kehittynyt ammatillisen koulutuksen järjestelmä, jota hallinnoidaan valtion ja työelämän välisenä yhteistyönä ja joka perustuu oppisopimuskoulutusmalliin. Useimmat ammatillisen koulutuksen ohjelmat johtavat ammattitutkintoon (fag- og svennebrev), joita on yhteensä noin 180. Toisen asteen ammatillinen koulutus järjestetään tavallisesti 2+2 -mallin mukaan: kaksi vuotta käytännön opetusta oppilaitoksessa lyhyine työharjoitteluineen ja sen jälkeen on kaksi vuotta oppisopimuskoulutusta yrityksessä tai julkisessa organisaatiossa. Oppisopimusväylä on avoinna myös aikuisille ja esim. maahanmuuttajille on tarjolla johdanto-ohjelmia ja työpaja-tyyppistä toimintaa. Norjassa nuorten ikäluokasta noin puolet ikäluokasta valitsee ammatillisen koulutuksen, mutta vain 35 prosenttia ikäluokasta suorittaa ammattitutkinnon. Mikäli ammatillinen opiskelija haluaa jatkaa opintojaan korkeakoulussa, tulee hänen päättää siitä kahden vuoden opintojen jälkeen ja jatkaa oppilaitoksessa vielä yksi vuosi (Påbygging til generell studiekompetanse) oppisopimuskoulutuksen sijaan. Tällöin hän jää ilman ammattitutkintoa. Noin neljäsosa kaikista ammatillisen koulutuksen opiskelijoista valitsee tämän vaihtoehdon.

Islanti

Islannissa kaikki 16-vuotiaat perusopetuksen päättäneet voivat päästä toisen asteen koulutukseen aiemmasta opintomenestyksestään huolimatta, mutta nuorten ikäluokasta vain noin 35 prosenttia valitsee ammatillisen väylän. Lukio (ja sen jälkeen korkeakoulu) on etenkin tyttöjen suosituin toisen asteen koulutusmuoto. Ammatillinen koulutus rakentuu pääasiassa duaalijärjestelmään ja yhteistyöhön työelämän kanssa. Opinto-ohjelmien pituus vaihtelee kahdesta lukukaudesta neljään vuoteen. Opinnot on jaettu perusosaan, joka on yhteinen useimmille saman alan opinnoille, sekä erikoistumisopintoihin. Suurin osa koulutuksesta tapahtuu oppilaitoksessa, vaikka kaikki ohjelmat sisältävät myös työpaikoilla tapahtuvaa koulutusta joka vaihtelee 3 viikosta 36 viikkoon. Vain pienessä osassa tutkintoja koulutus on puhtaasti oppilaitosmuotoista. Aikuisten ammatillinen koulutus ja myös maahanmuuttajien koulutus on osa virallista koulutusjärjestelmää ja sitä järjestetään sekä osana ammatillisia oppilaitoksia että muiden toimijoiden toimesta. Ohjaus on Islannin koulutusjärjestelmässä systemaattista kaikilla tasoilla.

Alankomaat

Alankomaissa oppivelvollisuus päättyy 16-vuotiaana. Vuodesta 2008 lähtien käytössä on ollut yksi lisävuosi niille 16—17-vuotiaille, jotka eivät ole saavuttaneet yleiseen tai ammatilliseen toisen asteen koulutukseen siirtymiselle asetettuja vaatimuksia. Alempi toisen asteen ammatillinen koulutus (VMBO) on nelivuotinen ja tarkoitettu 12—16-vuotiaille opiskelijoille. Opiskelijoille, joilla on oppimisvaikeuksia, on myös tarjolla työpaja-tyyppinen koulutusmuoto

(PRO). Ensimmäiset kaksi vuotta VMBOssa sisältää yleisopintoja ml. akateemisia aineita ja kieliä. Kahtena viimeisenä vuotena on tarjolla neljä koulutusväylää. Teoreettisia ammatillisia opintoja (VMBO-TL) ja yhdistelmäopintoja (VMBO-GL) tarjoavat väylät mahdollistavat siirtymisen ylempään toiseen asteen ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen väylän korkeampi taso (VMBO-KL) valmistaa 3—4-vuotisiin toisen asteen tutkintoihin ja ammatillinen väylän alempi taso (VMBO-BL) lyhytkestoisiin ohjelmiin. Opiskelijat valitsevat tällöin myös ammatillisen suuntautumisen 4—5 alasta. VMBO:n jälkeen siirrytään 1—4 vuotta kestäviin MBO-ohjelmiin joista valmistutaan ammattiin. MBOta on sekä oppilaitos- (BOL) että oppisopimuspainotteisina (BBL) tarjolla koko maassa alueellisissa oppilaitoksissa (ROC), eri alojen omissa oppilaitoksissa (vakscholen) tai maatalousoppilaitoksissa (AOC). Alankomaissa hie- man alle 30 prosenttia ammatillisen koulutuksen opiskelijoista suorittaa tutkinnon oppisopi- muskoulutuksessa. MBO-ohjelmat toimivat osittain myös ammatillisena aikuiskoulutuksena, koska osallistujien ikää ei ole tiukasti määritelty. Muuten Alankomaissa ei ole varsinaista ammatillista aikuiskoulutusta osana virallista koulutusjärjestelmää, vaikka tarjolla onkin pal- lon koulutusmahdollisuuksia vapailta markkinoilta. Alankomaissa nuorten ikäluokasta noin puolet valitsee ammatillisen koulutuksen.

Itävalta

Itävallassa oppivelvollisuus päättyy 15-vuotiaana, mutta 10-vuotiaana oppilaat siirtyvät alem- man toisen asteen koulutukseen. Tällöin alkaa eriytyminen oppilaiden jakautuessa kolmeen eri koulutyyppiin, jotka kestävät neljä vuotta. Oppivelvollisuuden jälkeen vaihtoehtoina ovat joko nelivuotinen akateeminen toisen asteen koulu (AHS-Oberstufe) tai muita ammatillisen koulu- tuksen väyliä. Ammatillinen koulutus on Itävallassa varsin suosittua ja monipuolista, jonka valitsee noin 80 prosenttia opiskelijoista. Järjestelmässä on suuri määrä erilaisia vaihtoehtoisia ammatillisen tutkinnon suorittamistapoja. Varsinaiseen ammattikoulutukseen mennään kah- deksannelta luokalta, koulutus on duaali-mallin mukainen, neljä tai viisivuotinen ja johtaa ammattitutkintoon. Sen voi joko suorittaa oppisopimuksella, ammattikoulussa (BMS) tai am- mattioppilaitoksessa (BHS). Ammattioppilaitoksessa tutkinto kestää viisi vuotta, jolloin se an- taa myös korkeakoulukelpoisuuden. Noin 40 prosenttia ammatillisen koulutuksen opiskelijois- ta suorittaa tutkinnon oppisopimuksena. Lisäksi vaihtoehtona on ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus, joka on yksivuotinen toisen asteen koulutus (grade 9). Sen tavoitteena on tukea opiskelijaa koulutus- ja ammatinvalinnassa. Itävallan koulutusjärjestelmässä on vuodes- ta 2008 lähtien ollut käytössä myös alle 18-vuotiaille tarkoitettu koulutustakuu. Erityispeda- gogista tukea tarvitseville nuorille sekä vammaisille ja muuten tukea tarvitseville nuorille on tarjolla erityisammattikoulutusta (integrative Berufsausbildung). Itävallan ammatillisen koulu- tuksen järjestelmä hallinnoidaan valtion ja työelämän välisenä yhteistyönä. Aikuiskoulutuksen osalta tarjonta on myös runsas, ml. oppilaitosten kurssit ja työelämässä järjestettävä jatko- ja täydennyskoulutus.

Ranska

Ranskassa toisen asteen seitsemänvuotinen koulutus alkaa jo 11 vuoden iässä ja jakautuu kah- teen tasoon, alempaan ja ylempään toisen asteen koulutukseen. Toiseen asteeseen kuuluva en- simmäinen aste (stage) on pakollinen, ja sitä käydään collegessa (collège) neljä vuotta (11— 15 -vuotiaana). Ne, joilla on oppimisvaikeuksia, käyvät collegen yleistä tai ammatillista linjaa, joka sisältää oppivelvollisuuden vähimmäisvaatimukset. Ylemmän toisen asteen koulutukses- sa voi suuntautua joko yleiseen, tekniseen tai ammatilliseen koulutukseen. Collegen jälkeen koulu suosittelee sopivaa jatkokoulutusta oppilaalle koulutodistusten ja kiinnostuksen perus-

teella. Opintoja voi jatkaa joko lukiossa, joka järjestää yleisopintoja tai teknisiä opintoja taikka ammatillisessa lukiossa (lycée). Ammatillisia opintoja voi suorittaa myös oppisopimuksena, jota varten on olemassa erillisiä oppisopimuskeskuksia (CFA). Molemmat koulutusmuodot kestävät noin kaksi vuotta ja johtavat ammatillisen perustutkintoon (CAP - Certificat d'Aptitude Professionnel). Lisäksi on myös olemassa ammatillinen kvalifikaatio (BEP - Brevet d'études professionnelles), joka yleensä johtaa ylempään ammattitutkintoon (Baccalaureate). Baccalaureate on näistä ainoa, jolla voi hakeutua korkeakoulutukseen. Aikuiset voivat suorittaa tutkintoja osaamisen tunnistamisen ja elinikäisen oppimisen väylien kautta. Ranskassa ammatillinen koulutus hallinnoidaan valtion, alueiden ja työmarkkinapuolten yhteistyönä. Valtion tutkintojen lisäksi Ranskassa on paljon ammatillisia tutkintoja, jotka ovat eri alojen tai yksityisten toimijoiden alullepanemia ja ylläpitämiä.

Euroopan unionin suosituksset ja aloitteet

Suomen ammatillisen koulutuksen kehittämiseen vaikuttavat Euroopan unionin suosituksset ja aloitteet koulutuksen kehittämiseksi. Keskeisimmät Euroopan maiden ammatillisen koulutuksen kehittämiseen vaikuttavat päätökset ja suosituksset ovat seuraavat:

Päätös yhteisön yhteisistä puitteista tutkintojen ja pätevyyksien selkeyttämiseksi 15.12.2004 toi käyttöön henkilökohtaisen, koordinoitun asiakirjoista koostuvan kansion (Europass), jota kansalaiset voivat halutessaan käyttää osoittaakseen ja esittääkseen tutkintonsa ja pätevyytensä eri puolilla Eurooppaa.

Suositus elinikäisen oppimisen avaintaidoista 18.6.2006 sisältää viitekehyksen, jonka avulla jäsenvaltiot voivat varmistaa, että yleissivistävän ja ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneilla nuorilla on aikuiselämän, jatko-opintojen ja työelämän edellyttämät avaintaidot. Suositus auttaa lisäksi jäsenvaltioita varmistamaan, että aikuiset voivat kehittää ja päivittää avaintaitojaan läpi koko elämän.

Suositus eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) perustamisesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi 23.4.2008 vahvistaa yhteisen viitekehyksen kahdeksalle tutkinto- ja osaamistasolle, jotka määritellään oppimistulosten kautta. Jokainen taso voidaan saavuttaa eri reittejä virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen kautta.

Suositus ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalaisesta viitekehystä 18.6.2009 auttaa jäsenmaita kehittämään ammatillisen koulutuksen järjestelmiään ja ammatillisen koulutuksen laatua. Viitekehys sisältää laadunvarmistuksen eri vaiheet: suunnittelu, toteutus, arviointi ja tarkistus. Kullekin vaiheelle on suosituksessa asetettu yhteisiä laatuvaatimuksia ja ohjeellisia kuvaajia, joilla tuetaan viitekehyksen täytäntöönpanoa jäsenmaissa ja koulutuksen järjestäjän tasolla. Lisäksi viitekehyksen liitteenä on joukko indikaattoreita (esim. opettajien koulutukseen investoiminen), joista jäsenmaat voivat valita sopivimmat tukemaan ammatillisen koulutusjärjestelmien ja/tai koulutuksen järjestäjien laadun arviointia ja parantamista. Keskeisinä toimijoina viitekehyksen käyttöönotossa ovat kansalliset laadunvarmistuksen yhteyspisteet, jona Suomessa toimii Opetushallitus.

Suositus ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalaisen siirtojärjestelmän (EC-VET) perustamisesta 18.6.2009 tarjoaa yhteiset menetelmäpuitteet, joilla helpotetaan oppimistuloksista myönnettyjen opintosuoritusten siirtoa yhdestä tutkintojärjestelmästä tai oppimispolusta toiseen. ECVET-järjestelmän menetelmäkehykseen sisältyy periaatteita ja teknisiä mää-

ritelmiä, joiden avulla tutkinnot voidaan esittää oppimistulosyksiköinä ja niihin liittyvinä EC-VET-pisteinä, mikä mahdollistaa opintasuoritusten siirron ja keräämisen sekä kumppanuukseen tukemisen.

Suositus epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista 22.12.2012 kehottaa jäsenvaltioita perustamaan vuoteen 2018 mennessä kansalliset järjestelyt epävirallisen ja arkioppimisen validointia varten. Tähän sisältyy työttömille ja työttömyysuhan alaisille tarjottava mahdollisuus osallistua taitojen arviointiin ja kartoitukseen.

Suositus nuorisotakuun perustamisesta 22.4.2013 suosittelee, että alle 25-vuotiaille nuorille tarjotaan laadukas työ-, jatkokoulutus-, oppisopimus- tai harjoittelupaikka neljän kuukauden kuluttua työttömäksi joutumisesta tai virallisen koulutuksen päättämisestä. Siinä kehoitetaan jäsenvaltioita tarjoamaan nuorille väyliä, joita pitkin palata koulutukseen, tai toisen mahdollisuuden tarjoavia koulutusohjelmia, joiden oppimisympäristöt sopivat kyseisten henkilöiden tarpeisiin ja antavat heille tilaisuuden hankkia puuttuva ammattitaito.

Suomi on ottanut suositusten mukaiset toimenpiteet käyttöön muutoin paitsi eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten osalta. Suomen tutkintojen ja muun osaamisen viitekehysten käyttöönottoon liittyvä hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2016 niin, että viitekehys tulisi voimaan 1.1.2017.

Keskeisin ammatilliseen koulutukseen vaikuttava uusi Euroopan tason aloite on uusi osaamisohjelma (New Skills Agenda), jonka Euroopan komissio julkisti kesäkuussa 2016. Osaamisohjelman tavoitteena on varmistaa, että eurooppalaiset hankkivat jo varhain monia erilaisia taitoja ja että Euroopan inhimillinen pääoma hyödynnetään mahdollisimman hyvin. Näin voidaan lisätä työllistettävyyttä, kilpailukykyä ja kasvua Euroopassa. Käytännössä komissio ehdottaa, että seuraavien kahden vuoden aikana edistetään seuraavaa kymmentä eri tointa:

- 1) Neuvoston suositus taitojen parantamisesta: uusia mahdollisuuksia aikuisille hyväksyttiin joulukuussa 2016 (Upskilling pathways). Tavoitteena on auttaa matalan taitotason aikuisia hankkimaan vähimmäistason luku- ja laskutaito sekä digitaalitaidot sekä etenemään kohti toisen asteen tutkintoa.
- 2) Eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten (EQF) tarkistaminen tutkintojen ja niiden tuottaman osaamisen ja taitojen paremmaksi hyödyntämiseksi Euroopan työmarkkinoilla.
- 3) Luodaan digitaalitaitojen ja työpaikkojen koalitio, jossa tuodaan yhteen jäsenvaltiot ja koulutuksen, työelämän ja teollisuuden sidosryhmät ja kehitetään laaja digitaalinen lahjakkuusreservi. Lisäksi varmistetaan, että yksittäisillä henkilöillä ja työvoimalla Euroopassa on riittävät digitaalitaidot.
- 4) Suunnitelma taitoja koskevalle alakohtaiselle yhteistyölle, jotta voidaan parantaa taitoja koskevaa tietoa ja tarttua taitovajeeseen erityisillä talouden aloilla.
- 5) Väline kolmansien maiden kansalaisten osaamisprofiilin kartoittamiseksi, jotta voidaan aikaisessa vaiheessa kartoittaa turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja muiden maahantulijoiden taidot.

- 6) Europass-järjestelmän tarkistaminen, jotta tarjotaan ihmisille parempia ja helppokäyttöisempiä välineitä heidän taitojensa esittelemiseksi ja saadaan hyödyllistä reaaliaikaista tietoa taidoista ja suuntauksista ja siten helpotetaan ura- ja opintovalintoja.
- 7) Ammatillisen koulutuksen saaminen ensimmäiseksi valinnaksi parantamalla ammatillisessa koulutuksessa olevien mahdollisuuksia työhön perustuvaan oppimiseen sekä lisäämällä näkyvyyttä ammatillisen koulutuksen hyvistä tuloksista työmarkkinoilla.
- 8) Elinikäisen oppimisen avaintaidoista annetun suosituksen arviointi, jotta aiempaa useammat ihmiset voisivat hankkia ne perustaidot, joita 2000-luvulla tarvitaan työssä ja elämässä. Tässä keskitytään erityisesti yrittäjähenkisyyden ja innovointiin suuntautuneen ajattelutavan edistämiseen.
- 9) Aloite tutkinnon suorittaneiden jatkosijoittumisen kartoittamisesta, jotta voidaan parantaa tietoa siitä, miten opintonsa suorittaneet etenevät työmarkkinoilla.
- 10) Ehdotus, jolla analysoidaan edelleen ja vaihdetaan parhaita käytäntöjä tehokkaista tavoista käsitellä aivovientää.

Euroopan unionin valtiontukea koskeva sääntely ja oikeuskäytäntö

Valtiontuen tunnusmerkkeinä ovat julkisten varojen tai tuen kanavoituminen yrityksiin taloudelliselle toimijalle siten, että toimenpide on valikoiva eli tuki esimerkiksi kohdistuu tietyille yrityksille ja se vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontuesta on säädetty Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklassa, jonka 1 kohdan mukaan jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä tuki valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa ei sovelleta yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Siten rahoitusta, joka täyttää kaikki SEUT 107 artiklan 1 kohdan perusteet, voidaan pitää EU:n valtiontukisääntöjen vastaisena.

Komissio on julkaissut keväällä 2016 tiedonannon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä (2016/C 262/01). Tiedonannossa selvennetään komission käsitystä perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdasta siten kuin unionin tuomioistuimet ovat tulkinneet.

EU:n valtiontuki- ja ns. SGEI-sääntelyn (SGEI, yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut) kohteena ovat yritykset ja taloudellinen toiminta. Keskeistä on erityisesti taloudellisen ja ei-taloudellisen toiminnan määrittely. Valtiontukisääntöjä sovelletaan vain yrityksiin. Valtiontuen käsitettä koskevan komission tiedonannon mukaan Euroopan unionin tuomioistuimien on johdonmukaisesti määritellyt yritykset taloudellista toimintaa harjoittaviksi yksiköiksi, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta. Tietyn yksikön luokittelu yritykseksi riippuu näin ollen täysin sen toimintojen luonteesta. Sillä ei ole erityisesti merkitystä, onko yksikkö perustettu voiton tuottamiseksi. Myös voittoa tavoittelemattomat yksiköt voivat tarjota markkinoilla tavaroita ja palveluja. Kun näin ei ole, voittoa tavoittelemattomat yksiköt ovat valtiontukien valvonnan ulkopuolella. Yksikkö, joka harjoittaa sekä taloudellista että ei-taloudellista toimintaa, katsotaan yritykseksi ainoastaan taloudellisen toiminnan osalta. Kilpailusäännöissä tarkoitettua taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palvelu-

ja tarjotaan tietyillä markkinoilla.² Toiminnan luokittelu sosiaalisesti toiminnaksi tai sen harjoittaminen voittoa tavoittelematta ei sinänsä riitä estämään sen luokitteluun taloudelliseksi toiminnaksi.

Valtiontuen käsitettä koskevan komission tiedonannon 28 kohdan mukaan julkista koulutusta, joka järjestetään valtion rahoittaman ja valvoman kansallisen koulutusjärjestelmän puitteissa, voidaan pitää muuna kuin taloudellisena toimintana. Komission tiedonannon mukaan unionin tuomioistuin on katsonut, että ”perustaessaan ja pysyttäessään tällaisen julkisen koulutusjärjestelmän, joka saa yleensä rahoituksensa julkisista varoista eikä oppilailta tai heidän vanhemmiltaan, valtio ei pyri harjoittamaan voittoa tuottavaa toimintaa, vaan se suorittaa yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja koulutuksellisia tehtäviään väestöään kohtaan”.

Komission tiedonannon 29 kohdan mukaan julkisen koulutuksen ei- taloudelliseen luonteeseen ei periaatteessa vaikuta se, että oppilaat tai heidän vanhempansa toisinaan joutuvat maksamaan opetus- tai ilmoittautumismaksuja, joilla katetaan osa järjestelmän toimintakuluista. Koska tällaiset maksut kattavat usein vain murto-osan palvelun todellisista kustannuksista, niitä ei voida pitää korvauksena tarjotusta palvelusta. Tämän vuoksi ne eivät muuta pääasiassa julkisin varoin rahoitetun yleisen koulutuspalvelun ei-taloudellista luonnetta. Näitä periaatteita voidaan soveltaa julkisiin koulutuspalveluihin kuten ammattikoulutukseen, yksityiskouluihin ja julkisiin kouluihin, lastentarhoihin, sivutoimiseen opetustoimintaan yliopistoissa sekä yliopisto-opetukseen.

Asiassa Humbel (C-263/86) ja asiassa Wirth (C-109/92) annetuista yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuksista ilmenee, että vastikkeellisten opetuspalvelujen olennaisena piirteenä on se, että oppilas tai muu yksityinen taho suorittaa maksuja, jotka vastaavat pääosin opetuksen taloudellisia kustannuksia. Tällöin opetuspalvelun tarjoamista on pidettävä taloudellisena toimintana. Jos valtiontuen kriteerit täyttyvät, tukea ei saa myöntää ilman komission hyväksyntää (SEUT 108 (3) artikla). Pääsääntönä on valtiontuen ennakoilmoitusvelvollisuus.

Komission tiedonannon 30 kohdan mukaan julkiset koulutuspalvelut on erotettava palveluista, jotka rahoitetaan pääasiassa oppilaiden tai heidän vanhempiensa maksuilla tai kaupallisilla tuloilla. Esimerkiksi opiskelijoiden kokonaan rahoittamat ylemmän asteen koulutuspalvelut kuuluvat selvästi jälkimmäiseen luokkaan. Joissakin jäsenvaltioissa myös julkisyhteisöt voivat tarjota koulutuspalveluja, joita on niiden luonteen, rahoitusrakenteen ja kilpailevien yksityisten laitosten olemassaolon vuoksi pidettävä taloudellisina palveluina.

2.3 Nykytilan arviointi

Tutkinnot ja koulutukset

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää on uudistettu vastaamaan työelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan muuttuneita ja yhä nopeammin muuttuvia tarpeita 1.8.2015 voimaan tulleella lainsäädännöllä. Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä luotiin puitteet selkeämmälle ja ai-

² Esim. *Pavlov*-tuomio, asia C-180/98, 75 kohta

empää paremmin työelämän vaatimuksia vastaavalle tutkintorakenteelle sekä tutkintojen perusteiden uudistamiselle. Ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta vahvistettiin, mikä on tukenut joustavien ja yksilöllisten opinpolkujen rakentamista ja edistänyt aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista osaksi tutkintoa. Lisäksi parannettiin tutkintorakenteen ja sitä koskevan päätöksenteon nopeutta ja joustavuutta reagoida työelämässä ja yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin sekä selkeytettiin ja yhdenmukaistettiin ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen lainsäädäntöä erityisesti tutkintorakennetta ja tutkintojen perusteita sekä osaamisperusteisuutta koskevan sääntelyn ja terminologian osalta. Ammatillisessa peruskoulutuksessa otettiin myös käyttöön eurooppalaiseen opintosuoritusten siirtojärjestelmään perustuvat osaamispisteet. Tutkintojen ja valmentavien koulutusten sekä niiden osien laajuutta ja syvyyttä kuvaavat osaamispisteet korvasivat opiskelujen kestoon perustuvat opintoviikot. Lisäksi ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien rakennetta muutettiin osaamisperusteisemmaksi kokoamalla aiemmat oppiainemaiset yhteiset tutkinnon osat neljäksi temaattiseksi tutkinnon osaksi. Ammatillisen koulutuksen reformissa on tavoitteena jatkaa tutkintorakenteen uudistamistyötä tutkintojärjestelmän osaamisperusteisuuden ja joustavuuden lisäämiseksi.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on kolmiportainen. Siihen kuuluu kolme tutkintotyyppiä: ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Kolmiportainen tutkintorakenne vastaa hyvin työelämän tarpeita eri osaamis- ja toimialoilla ja palvelee myös yksilön osaamisen kehittämistarpeita läpi työuran. Tutkintotyyppien tuottaman osaamisen määrittelyyn perustuva kolmiportainen rakenne, jossa osaaminen kasvaa ja syvenee perustutkinnoista erikoisammattitutkintoon, tukee uraohjusta ja selkiyttää yksilön valintoja. Lisäksi se auttaa työelämää hahmottamaan, minkä tasoista ja mitä osaamista työnhakijalla oikeastaan on. Ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen suhde toisiinsa määrittyy kuitenkin aina toimialan luonteen ja tarpeiden mukaisesti. Lainsäädäntö ei edellytä, että tutkinnot tutkintotyypeittäin rakentuvat jatkumona, jossa osaaminen karttuu aiemmassa tutkinnossa osoitetulle osaamiselle. Käytännössä osaamisvaatimukset voivat rakentua alan tarpeista lähtevästi siten, että tutkinnot muodostavat kehityspolun, jossa ammattitutkinnot rakentuvat perustutkintojen ja erikoisammattitutkinnot ammattitutkintojen jatkumona. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voivat toimia myös täysin toisistaan itsenäisinä kokonaisuuksina, ja ammattitutkinnot voivat olla myös alalle tulotutkintoja etenkin silloin, kun alalla ei ole lainkaan perustutkintoa.

Kolmiportainen tutkintorakenteen ongelmana on, että se saattaa lisätä tutkintojen määrää ja johtaa epätarkoituksenmukaisiin päällekkäisyyksiin tutkintojen ammattitaitovaatimuksissa. 2000-luvulla ammatillisten tutkintojen määrä on kasvanut merkittävästi. Etenkin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rakenne on tällä hetkellä huomattavan tiheä. Useilla opintoaloilla on tutkintoja, joiden ammattitaitovaatimukset ovat lähellä toisiaan, jolloin tutkinnon suorittajan ja työelämän on useissa tapauksissa vaikea nähdä lähitutkintojen eroja tai niistä koostuvaa ammatillista osaamista. Osa tutkinnoista on lisäksi hyvin rajattuun ammattiosaamisen alueeseen kohdistuvia ja ammattitaitovaatimuksiltaan liian suppeita nopeasti muuttuvan ja moninaistuvan työelämän tarpeisiin. Tiheä tutkintorakenne hidastaa myös työelämässä havaittujen uusien osaamistarpeiden nopeaa viemistä tutkintojärjestelmään. Tiheässä tutkintorakenteessa uuteen osaamistarpeeseen vastataan pääsääntöisesti uudella tutkinnolla, mikä edellyttää sekä tutkintorakenneasetuksen muuttamista että uusia tutkinnon perusteita ja vie näin ollen aikaa. Nopeasti muuttuva työelämä edellyttää, että myös ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä kykenee reagoimaan muuttuviin osaamistarpeisiin nykyistä ketterämmin ja työelämän muutoksia ennakoivasti.

Edellä kuvatut ongelmat ovat kuitenkin ratkaistavissa tutkintorakennetta systemaattisesti kehittämällä. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 15.4.2015 työelämän ohjausryhmän kehittämään ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta kolmiportaisen tutkintorakenteen mukaisesti. Tavoitteena on poistaa epätarkoituksenmukaisia päällekkäisyyksiä sekä vähentää ammatillisten tutkintojen, erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintojen määrää yhdistämällä niitä laaja-alaisemmiksi kokonaisuuksiksi, jotta tutkintorakenne on sekä kansalaisille että työelämälle nykyistä helpommin ymmärrettävä kokonaisuus ja mahdollistaa nykyistä paremmin erilaisten osaamisten yhdistämisen ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamisen. Laaja-alaiset ammatilliset tutkinnot mahdollistavat lisäksi sen, että uusiin osaamistarpeisiin voidaan vastata vain tutkinnon perusteita muuttamalla, mikä nopeuttaa työelämän osaamistarpeisiin vastaamista.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot muodostuvat nykyisin pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista. Ammatillisissa perustutkinnoissa on lisäksi yhteisiä tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia, jotka sisältyvät vain ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin ammatillisiin perustutkintoihin. Yhteisiä tutkinnon osia ovat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen. Ammatillisen perustutkinnon näyttötutkintona suoritavat vain tutkintoon kuuluvat ammatilliset tutkinnon osat, eikä heillä ole edes halutessaan mahdollisuutta suorittaa yhteisiä ja vapaasti valittavia tutkinnon osia, vaikka etenkin yhteiset tutkinnon osat saattaisivat olla heille tarpeen työelämässä ja jatkoopinnoissa tarvittavien perustaitojen kehittämisen näkökulmasta. Tämä asettaa ammatillisen perustutkinnon suorittajat keskenään eriarvoiseen asemaan tutkinnon suorittamistavan mukaan. Yhdenvertaisuuden lisäämiseksi ammatillisen perustutkinnon muodostumisen tulisi olla sama kaikilla tutkinnon suorittajilla. Lisäksi yhteisiä tutkinnon osia tulisi kehittää niin, että niiden oppiainemaisuutta vähennetään ja niiden osaamisperusteisuutta ja työelämälähtöisyyttä lisätään. Tällöin yhteiset tutkinnon osat vastaisivat nykyistä paremmin myös työelämästä tutkintoa suorittamaan tulevien tarpeita ja ne voitaisiin aiempaa helpommin suorittaa ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä.

Nykyiset yhteiset tutkinnon osat ovat olleet voimassa 1.8.2015 lähtien. Niiden laaja-alaisuutta ja rakentumista temaattisista kokonaisuuksista on pidetty hyvänä, samoin niihin sisältyvää varsin laajaa valinnaisuutta. Toisaalta niiden rakenne on koettu hankalaksi yksilöllisten opintopolkujen rakentamisen näkökulmasta. Erityisesti sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osaa on pidetty tutkinnon muodostumista mutkistavana ja nimeltään epäonnistuneena, koska se voi käytännössä sisältää hyvin monenlaista osaamista, myös muihin yhteisiin tutkinnon osiin sisältyvää osaamista. Tämä on johtanut muun muassa siihen, että tutkintotodistukset eivät aina anna oikeaa kuvaa yksilön osaamisesta. Jos opiskelija on valinnut sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan osa-alueeksi ainoastaan matematiikkaa tai fysiikkaa ja kemiaa, tämä valinnainen osaaminen on tutkintotodistuksessa sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osassa, vaikka se kuuluisi luontevimmin matemaattis-luonnontieteelliseen tutkinnon osaan. Yhteisten tutkinnon osien rakennetta onkin tarpeen selkeyttää ja yksinkertaistaa.

Ammatillisten perustutkintojen vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat nykysäädösten mukaan olla muun muassa ammatillisia tutkinnon osia tai yhteisiä tutkinnon osia. Lisäksi osa ammatillisista tutkinnon osista voidaan tutkinnon perusteissa osoittaa vapaasti valittaviin tutkinnon osiin. Tämä tekee perustutkintojen muodostumisäännoistä monimutkaisia ja vaikeasti hahmotettavia. Perustutkinnon rakenteen tulisi olla nykyistä yksinkertaisempi.

Tutkintojen mitoitusperiaatteet ja laajuus

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien perustutkintojen ja niiden osien sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ja niiden osien laajuus ilmaistaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan osaamispisteillä. Osaamispisteet ovat tutkintoa tai valmentavaa koulutusta tai niiden osaa täydentävää tietoa ja kuvaavat osaamisen laajuutta ja syvyyttä yhdenmukaisella tavalla. Näyttötutkinnoissa ei ole käytössä laajuusmittaa. Laajuusmitan puuttuminen on heikentänyt näyttötutkintojen läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta etenkin kansainvälisissä yhteyksissä ja johtanut siihen, että näyttötutkintoja ja niiden osia on mitoitettu epävirallisesti monin eri tavoin osaamisen laajuuden kuvaamiseksi. Ammatillisen koulutuksen järjestelmän selkeyden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa on tarpeen ottaa käyttöön yhtenäinen mitoitusperuste, osaamispisteet. Osaamispisteiden avulla tehdään tutkinnon edellyttämän osaamisen syvyys ja laajuus työnantajalle ja tutkinnon suorittajalle näkyväksi niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Lisäksi osaamispisteitä voidaan hyödyntää joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamisessa silloin, kun tutkintoon sisällytetään tutkinnon osia muista ammatillisista tutkinnoista.

Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi

Ammatillisen perustutkinnon voi voimassa olevan lainsäädännön mukaan suorittaa kahdella eri tavalla, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisesti ammatillisena peruskoulutuksena tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesti näyttötutkintona. Kahden tutkinnon suorittamistavan etuna on, että lainsäädännön avulla voidaan huolehtia siitä, että erilaiset asiakasryhmät voidaan ohjata suorittamaan tutkintoa niille parhaiten soveltuvien tavoin. Lisäksi lainsäädännössä voidaan selkeästi määrittellä, kuka maksaa tutkintomaksun tai opiskelijamaksuja ja miten eri asiakasryhmien tutkinto muodostuu. Perusopetuksen päättävän ikäluokan tarpeet tulevat huomioiduiksi ammatillisen peruskoulutuksen kautta, ja työkokemusta jo hankkineiden erilaiset tarpeet ja tavoitteet voidaan vastaavasti huomioida joustavasti näyttötutkintojen ja henkilökohtaistamisen kautta. Käytännössä lainsäädännössä määritellyt ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen asiakasryhmät eivät kuitenkaan ole sisäisesti yhtenäisiä, vaan kummankin asiakasryhmän sisällä on yksilöitä, joilla on erilaisia tarpeita. Tästä näkökulmasta eri asiakasryhmille suunnatut erilaiset tutkinnon suorittamistavat pitävät tarpeettomasti yllä nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen rajoja, jotka hallitusohjelman mukaan tulisi poistaa.

Eri asiakasryhmille suunnatut erilaiset tutkinnon suorittamistavat ovat ammatillisen osaamisen osoittamisen ja arvioinnin osalta hyvin lähellä toisiaan. Ammatillisessa peruskoulutuksessa ammatillisten tutkinnon osien osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja prosesseissa. Näitä tilanteita kutsutaan ammattiosaamisen näytöiksi. Näyttötutkinnoissa osaaminen osoitetaan tutkintotilaisuuksiksi kutsutuissa tilanteissa, joissa myös tehdään käytännön työtehtäviä aidoissa työelämän työtilanteissa ja -prosesseissa. Käytännössä eroa on lähinnä siinä, miten tiukasti pidetään kiinni siitä, että osaaminen osoitetaan nimenomaan työpaikalla, ja kuinka monta arvioijaa päättää osaamisen arvioinnista. Niinpä etenkin opiskelijoiden ja työelämän edustajien on ollut vaikea erottaa eri tutkinnon suorittamistapoja toisistaan ja hahmottaa, minkä lainsäädännön mukaan opiskelija on kulloinkin tutkintoa suorittamassa.

Jos koulutuksen järjestäjä järjestää ammatillista perustutkintoa sekä ammatillisena peruskoulutuksena että näyttötutkintona, sen tulee tällä hetkellä laatia samaan tutkintoon sekä näyttötutkinnon järjestämissuunnitelma tutkintotoimikuntaa varten että osaamisen arviointisuunnitelman osana olevan suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista ammattiosaamisen näyttöjen toimielintä varten. Molempia suunnitelmia päivitetään tarvittaessa, muun muassa tutkinnon perusteiden uudistuessa. Eri tahoille tehtävistä toisistaan poikkeavista suunnitelmista on aiheutunut päällekkäistä työtä koulutuksen järjestäjille. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa vain näyttötutkintona, joten tältä osin päällekkäistä työtä ei ole.

Näyttötutkinnot arvioidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti tutkinnon osittain niin, että arvioinnista päättävät yhdessä työnantajan, työntekijöiden ja opetusalan edustaja. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät tällä hetkellä opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen. Nykyisen näyttötutkintojärjestelmän kolmikantaisen arvioinnin etuna on, että työelämä on vahvasti mukana arvioinnissa, kun arvioijana ovat työelämän puolelta sekä työntajien että työntekijöiden edustaja. Kolmikantaisen arvioinnin ongelmana on kuitenkin ollut se, että etenkin työnantajia on ollut käytännössä vaikeaa saada arvioimaan tutkintotilaisuuksia. Heille on jouduttu joissakin tapauksissa maksamaan arvioinnista. Lisäksi monilla työnantajia edustavilla arvioijilla ei ole riittävää suoritettavaan tutkintoon ja tutkinnon osaan liittyvää käytännön ammattitaitoa, jolloin heidän panoksensa arvioinnissa on jäänyt vähäiseksi. Nykyisen ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin etuna on, että se on arvioijien suhteen joustava. Arvioijana voivat olla joko työelämän edustaja ja opettaja yhdessä tai jompikumpi yksin. Ongelmana ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa on ollut se, että jos arvioijana on pelkästään opettaja, työelämän ääni osaamisen laadun varmistuksessa ei kuulu lainkaan. Toisaalta, jos arvioijana on pelkästään työelämän edustaja, arviointia ei aina tehdä tutkinnon perusteissa määrättyjen arviointikriteerien mukaisesti, vaan suhteessa esimerkiksi työelämän arvioijan omaan osaamiseen tai muiden tutkinnon suorittajien osaamiseen, jolloin opiskelijoiden yhdenvertaisuus kärsii.

Osaamisen arviointiin liittyvien suunnitelmien ja osaamisen arvioijien ohella tutkinnon suorittajille ja opiskelijoille annettavat todistukset ja todistusten antaja poikkeavat toistaan sen mukaan, millä tavoin tutkinto on suoritettu. Ammatillisessa peruskoulutuksessa tutkintotodistuksen ja muut todistukset antaa koulutuksen järjestäjä. Sekä tutkintotodistustodistus että todistus tutkinnon osien suorittamisesta sisältää kaksi osaa, josta toinen antaa tietoa suoritetuista tutkinnon osista ja toinen suoritetuista ammattiosaamisen näytöistä. Näyttötutkintojen tutkintotodistuksen ja tutkinnon osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta, ja todistus on yksiosainen. Se sisältää tiedot suoritetuista tutkinnon osista. Edellä kuvatut erot asiakirjoissa ja toimintatavoissa ovat aiheuttaneet ylimääräistä hallinnollista työtä koulutuksen ja näyttötutkinnon järjestäjille ja asettaneet tutkinnon suorittaneet osittain eriarvoiseen asemaan sen suhteen, mitä tietoa tutkintotodistus sisältää ja kuinka pian tutkinnon suorittamisen jälkeen tutkintotodistus on mahdollista saada.

Myös osaamisen arvioinnin oikaisukäytännöt poikkeavat voimassa olevan lainsäädännön mukaan toistaan ammatillisessa peruskoulutuksessa ja näyttötutkinnoissa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa oikaisupyynnön tehdään ensimmäisessä vaiheessa suullisesti tai kirjallisesti rehtorille tai arvioinnista päättäneelle, näyttötutkinnoissa puolestaan kirjallisesti arvioinnin suorittaneille arvioijille. Toisen vaiheen oikaisupyynnön tehdään ammatillisessa peruskoulutuksessa kirjallisesti koulutuksen järjestäjän asettamalle ammattiosaamisen näyttöjen toimielimelle, näyttötutkinnoissa valtakunnalliselle tutkintotoimikunnalle, joka edelleen juridisesti viime kä-

dessä päättää näyttötutkintojen arvioinnista. Erilaiset oikaisukäytännöt asettavat tutkinnon suorittajat eriarvoiseen asemaan muun muassa sen suhteen, missä määrin oikaisua voidaan pyytää taholta, joka ei ole osallistunut arvioinnista päättämiseen.

Valmentavat koulutukset

Erilaiset ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavat ja valmentavat koulutukset yhdistettiin 1 päivänä elokuuta 2015 voimaan tulleella lailla ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta (246/2015) kahdeksi kokonaisuudeksi, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaksi koulutukseksi. Nämä kaksi uutta koulutuskokonaisuutta ovat osoittautuneet toimiviksi.

Eduskunta edellytti valmentavia koulutuksia koskevaan hallituksen esitykseen antamaansa vastaukseen sisältyneessä lausumassa, että hallitus seuraa ammatillisen valmentavan koulutuksen uudistuksen vaikuttavuutta määrätietoisesti kaikkien koulutukseen osallistuvien eri henkilöryhmien osalta (EV 311/2014 vp).

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti vaikeimmin vammaisten erityisopetuksen tarvetta ja saatavuutta ammatillisessa peruskoulutuksessa koskevan selvitystyön vuonna 2015 (OKM/47/240/2015). Tavoitteena oli selvittää vaikeimmin vammaisten ammatillisen erityisopetuksen tarvetta ja saatavuutta valtakunnallisesti. Selvityksen toteutti Owl Group Oy ja sitä ohjasi opetus- ja kulttuuriministeriön ammatillisen koulutuksen asiantuntijat. Selvityksen taustalla oli erityisopetuksen tarvetta ja saatavuutta koskeva valtakunnallinen kokonaisarvio, jonka osana arvioitiin vaikeimmin vammaisten henkilöiden koulutustarjonnan riittävyttä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa. Selvitystyössä toteutettiin sähköiset kyselyt kahdelletoista erityisopetuksen erityistehtävän saaneelle koulutuksen järjestäjälle ja peruskouluille, jotka järjestävät perusopetusta vuosiluokilla 7–9 tai perusopetuksen lisäopetusta (Selvitys vaikeimmin vammaisten erityisopetuksen tarpeesta, 2015, Opetus- ja kulttuuriministeriö).

Selvityksen keskeisten tulosten ja johtopäätösten mukaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen aloituspaikat voidaan nähdä riittävinä perusopetuksesta suoraan siirtyville opiskelijoille, mutta haasteena oli, että hakijoissa on mukana henkilöitä, jotka eivät ole hakeneet tai päässeet koulutukseen aikaisemmin. Opiskelijapaikkamäärän kokonaismitoituksen lisäämiseen ei selvityksen mukaan ole valtakunnallisesti tarvetta pidemmällä aikavälillä.

Selvityksen mukaan koulutuksen järjestäjien tulisi varmistaa osaamisperusteisuuden toteutuminen, jolloin myös työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen opiskelijavalinnan joustavuus kasvaa. Koulutuksen järjestäjät voisivat tarjota koulutusta myös joustavammin yhteistyössä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen kanssa. Koulutuksen järjestäjien yhteistyötä tulisi selvityksen mukaan jatkaa olemassa olevien opiskelijapaikkojen kohdentamiseksi alueellisesti. Mikäli koulutusta ei voida siirtää pienemmille paikkakunnille, isommissa toimipaikoissa tulisi huolehtia asuntolapaikkojen riittävydestä myös jatkossa.

Keskeisessä roolissa on selvityksen mukaan koulutuksen järjestäjien yhteistyö perusopetuksen kanssa koulutuksen nivelvaiheessa aloituspaikkojen mitoittamiseksi. Vaikka yhteistyötä tehdään jo paljon, tulisi erityistä huomiota selvityksen mukaan kiinnittää tukeen peruskouluille huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön, jotta varmistetaan koulutukseen pääsy, ja oikea ja soveltuva koulutuspolku.

Opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot

Opiskeluvalmiuksia parantavia opintoja koskevat säännökset lisättiin ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annettuun lakiin 1 päivänä elokuuta 2015 voimaan tulleella lailla (247/2015) samassa yhteydessä kun ammatillisen peruskoulutuksen annettuun lakiin lisättiin ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta koskevat säännökset (246/2015). Opiskeluvalmiuksia parantavien opintojen tarkoituksena on ollut luoda aikuisväestölle, ja erityisesti aikuisille maahanmuuttajaväestölle soveltuva koulutuskokonaisuus ja kehittää näyttötutkinnon suorittamiseen tähtäävässä opiskelussa vaadittavia opiskelutaitoja oppinollisten valmiuksien kasvattamiseksi. Uudistuksen vaikuttavuutta ei ole ollut vielä mahdollista arvioida, koska uudistus tuli voimaan vuoden 2015 elokuussa.

Ohjaus ja lupasääntely

Voimassa oleva ohjaus- ja sääntelymalli on luotu aikana, jolloin työmarkkinat toimivat vielä varsin pitkälti perinteisten siirtymien mukaisesti. Lähtökohtana oli nuorena hankittu ammatillinen perusosaaminen, jota täydennettiin laajentamalla ja syventämällä uran varrella. Työmarkkinoiden tarpeisiin luotiin ammatillisen koulutuksen järjestelmä, joka rakentui perusosaamisen hankkimiseen tähtäävään järjestelmään ja sitä täydentävään ammatilliseen aikuis-koulutukseen. Työmarkkinoiden muutoksen myötä yksilöiden koulutuspolut ovat kuitenkin muuttuneet. Osaamistarpeiden muuttuminen ja monimuotoistuminen edellyttää yhä useammin uudentyypistä ja joustavaa tutkintojen ja osaamisen hankkimistapojen yhdistelyä. Toisistaan poikkeavat ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjaus- ja sääntelyjärjestelmät eivät kaikilta osin kykene luomaan puitteita vastata osaamistarpeisiin ja ne myös jäykistävät koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia tarjota osaamisen kasvattamisen mahdollisuuksia asiakkaiden tavoitteiden mukaisesti. Polut ammatillisesta koulutuksesta työelämään ja jatko-opintoihin ovat moninaistuneet, eivätkä aikuisten koulutustarpeet enää rakennu yhtä selväpiirteisesti aiemmin hankitun osaamisen päälle. Nykyinen erillisiin kokonaisuuksiin jakautunut ohjaus- ja sääntelyjärjestelmä hankaloittaa asiakkaalle ja työelämälle parhaiten soveltuvien koulutusratkaisujen löytämistä, kuten oppilaitosmuotoisen ja oppisopimus-koulutuksen välistä valintaa tai näiden koulutuksen järjestämismuotojen yhdistämistä sekä ammatilliseen koulutukseen osoitettujen resurssien joustavaa kohdentamista asiakkaiden tarpeisiin.

Nykyisen lainsäädännön mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan hakijan ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen. Lisäksi tutkintotoimikunnat arvioivat näyttötutkintojen osalta järjestäjän edellytykset tutkintotilaisuuksien järjestämiseen. Menettely on johtanut monimutkaiseen lupakäytäntöön ja tilanteisiin, joissa järjestäjällä on lupa koulutuksen järjestämiseen, mutta ei tutkintotilaisuuksien järjestämiseen. Ammatillisen koulutuksen järjestämisedellytysten arviointi on hajautunut eri tahoille, jolloin se ei ole muodostanut selkeää kokonaisuutta. Lainsäädäntö kuitenkin edellyttää koulutuksen järjestäjän vastaavan siitä, että valmistavaan koulutukseen osallistuvalla järjestetään osana koulutusta mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto. Jos järjestäjällä ei ole oikeutta tutkintojen järjestämiseen, järjestäjä joutuu ostamaan palvelun toiselta koulutuksen järjestäjältä tai näyttötutkinnon järjestäjältä. Koulutuksen järjestäjien välinen hankintatoiminta ei ole kaikissa tilanteissa ollut kustannustehokasta eikä selkeää. Toisaalta sääntelyjärjestelmän puitteissa on voitu joustavasti vastata yhteistyön avulla erilaisiin osaamistarpeisiin. Tällöin järjestäjä on hankkinut osan palveluista toisilta järjestäjiltä. Vastuunjako järjestäjien

välillä ei kuitenkaan käytännössä aina ole kaikissa tilanteissa ollut selkeää ja kokonaisvastuu järjestettävästä koulutuksesta on jäänyt epäselväksi.

Nykyisen lainsäädännön mukaisesti ammatillisessa peruskoulutuksessa määrätään enimmäisopiskelijamäärästä, joka on pääsääntöisesti toiminnan rahoituksellinen katto. Järjestämisluvan mukainen opiskelijamäärä voidaan kuitenkin myönnettävän rahoituksen osalta ylittää, jos opetus- ja kulttuuriministeriö niin päättää ja talousarviossa päätetyn rahoituksen euomäärän mahdollistaa. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa luvissa on pääsääntöisesti opiskelijatyövuosien vähimmäismäärä, joka ohjaa ministeriön rahoituspäätöstä siten, että riippumatta toteutusta suoritteita on jaettava vähintään järjestämisluvan vähimmäismäärän verran. Suoritekattoa ammatillisen lisäkoulutuksen luvissa ei ole. Ammatillisen peruskoulutuksen määrällinen sääntely on ollut jäykkää, sillä enimmäismääriä ei ole voinut muuttaa muuttamatta järjestämislupaa. Toisaalta tämäntyyppinen määrällinen sääntely on soveltunut pitkäkestoiseen koulutukseen, jossa vuotuiset volyymivaihtelut ovat koulutuksen luonteesta johtuen pienempiä. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa opiskelijavolyymia on voitu muuttaa vuosittain rahoituspäätöksen yhteydessä. Tämä on soveltunut hyvin koulutukseen, joka on lyhytkestoisempaa verrattuna perustutkintoihin. Toisaalta lisäkoulutuksen luvissa oleva vähimmäismäärä on joissain tapauksissa johtanut siihen, että rahoitusta on myönnetty, vaikka toimintaa ei ole ollut. Erillisistä säätelyjärjestelmistä johtuen ammatillisen koulutuksen määrällinen sääntely ei ole muodostanut kovinkaan selkeää kokonaisuutta.

Nykyisin ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvissa määrätään ne kunnat, joissa koulutusta voi pysyvästi järjestää. Ammatillisen lisäkoulutuksen luvissa ei määrätä koulutuspaikoista. Ammatillisen peruskoulutuksen osalta kuntien nimeämisellä järjestämisluvissa on pystytty arvioimaan koulutuksen saatavuutta suhteessa nuorten, erityisesti perusasteen päättävien ikäluokkaan sekä alueen työvoimatarpeeseen. Ammatillinen lisäkoulutus taas toimii enemmän yritysten ja työpaikkojen kanssa yhteistyössä. Yritykset tekevät usein sopimuksia ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien kanssa, joissa yhdistyy sekä valtionosuusrahoitteinen toiminta että maksullinen palvelutoiminta. Toimintaa ei ole tästä syystä ollut tarkoituksenmukaista sitoa alueisiin tai kuntiin.

Perustutkintotavoitteisessa oppisopimuskoulutuksessa ei ole määrällistä sääntelyä. Koulutuksen järjestäjä on voinut järjestää koulutusta työelämän tarpeen mukaisesti. Lisäkoulutuksessa on määrällinen sääntely. Perustutkintotavoitteisen koulutuksessa ei ole ollut tarvetta määrälliseen sääntelyyn koska työnantajien kysyntä pitkäkestoista koulutusta kohtaan on rajallisempaa kuin lyhytkestoisempaa lisäkoulutusta kohtaan. Tämä on pitänyt oppisopimuskoulutuksen volyymin varsin vakaana. Toisaalta määrällisen sääntelyn puuttuminen on johtanut tilanteisiin, jossa perustutkintotavoitteisen oppisopimuskoulutuksen volyymit lähtivät muutamien järjestäjien osalta merkittävään kasvuun, joka johtui lainavastaisista menettelyistä ja koulutuksen tosiasiallisesta kohdentamisesta muuhun tarkoitukseen kuin perustutkintojen suorittamiseen.

Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen ja läpäisy

Ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt vähitellen koko 2000-luvun ajan. Vastaavana ajanjaksona ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt enemmän kuin muiden koulutusasteiden keskeyttäminen. Tilastokeskuksen viimeisimpien tietojen mukaan ammatillisen koulutuksen keskeytti kokonaan 6,9 prosenttia opiskelijoista luvulla vuonna 2013—2014.

Taulukko 7: Ammatillisen peruskoulutuksen kokonaan keskeyttäneet (ops-perusteinen koulutus)

lukuvuosi	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	10-11	11-12	12-13	13-14
kesk. %	9,4 %	9,2 %	8,9 %	7,6 %	8,1 %	8,1 %	7,8 %	7,6 %	6,9 %

Lähde: Tilastokeskus

Lukuvuonna 2013—2014 naiset keskeyttivät ammatillisen koulutuksen hieman miehiä harvemmin (6,7/7,0). Luonnontieteiden sekä luonnonvara- ja ympäristöalalla keskeytettiin pääsääntöisesti eniten ja sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla vähiten. Yli 19-vuotiaat keskeyttivät selvästi useammin kuin tätä nuoremmat nuorille suunnatussa lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa.

Ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttäminen on kuitenkin edelleen varsin korkealla tasolla. Ammatillisten opintojen keskeyttämiseen vaikuttavat useat tekijät. Keskeyttämisen taustalla saattaa olla mm. epäonnistunut opiskelualan valinta, puutteellinen opinto-ohjaus, puutteelliset opiskeluvälit, terveydellisiä syitä, henkilökohtaista elämää kohdanneita vaikeuksia, motivaatio-ongelmia, sopivien koulutusmahdollisuuksien puute, alan työllisyysnäkökymät kuin myös kesken opintojen työelämään siirtyminen jne. Keskeyttäminen voi olla yksi syy syrjäytymiseen tai se voi olla seurausta jo alkaneesta syrjäytymisestä.

Alueelliseen keskeyttämisen vaihteluun vaikuttavat muun muassa alueen elinkeinorakenne ja nuorten työllistymismahdollisuudet, joissa on suuriakin eroja. Koulutusalaakohtaiset erot keskeyttämisessä liittyvät myös työllisyysnäköymiin, mutta myös alan työtehtävien vetovoimaisuuteen sekä toisaalta opiskelijoiden omiin mahdollisuuksiin ja tietopohjaan tehdä perusopetuksen viimeisellä luokalla oikeaan osuneita valintoja. Opintonsa keskeyttäneitä on myös toivomalleen koulutusalueelle opiskelemaan päässeissä opiskelijoissa, jolloin perusopetuksen tarjoama opinto-ohjaus ja tuki koulutusvalinnassa on merkittävässä roolissa.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa on toteutettu useita laajoja keskeyttämisen vähentämisen toimenpiteitä, viimeisimpänä ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma vuosina 2012—2015.

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma (2011—2015) päättyi syksyllä 2015. Ohjelmassa oli mukana 55 suurta koulutuksen järjestäjää ja se kattoi yli 88 prosenttia ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelmaperusteisesti suorittavista opiskelijoista. Tehostamisohjelma keskittyi ammatillisen peruskoulutuksen kehittämiseen opintojen keskeyttämisen vähentämiseksi ja tutkintojen suorittamiseksi tavoiteajassa. Tehostamisohjelmassa paneuduttiin erityisesti opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon ennakoivien ja nykyistä yksilöllisempien toimintamallien kehittämiseen, koko tutkinnon suorittamista tukevien pedagogisten ratkaisujen, ohjauskäytäntöiden ja toimintamallien kehittämiseen sekä erilaisten työvaltaisten oppimisympäristöjen ja -mahdollisuuksien tarjoamiseen.

Ohjelman määrällisen seurannan tulokset osoittavat, että koulutuksen järjestäjien väliset erot keskeyttämisessä säilyivät suurina vaihdellen viimeisenä seurantajaksona (2014—2015) 1,3 ja 17,8 prosentin välillä. Hyvät koulutuksen järjestäjät pystyivät vähentämään keskeyttämistä

edelleen heikoimpien pysytellessä aiemmissä luvuissa. Myös erot eri koulutusalojen ja perustutkintojen välillä ovat pysyneet suurina, ja erot ovat säilyneet samansuuntaisina koko ohjelman ajan.

Opintojen keskeyttämisen riski on moninkertainen 20—24-vuotiailla verrattuna sitä nuorempiin opiskelijoihin. Keskeyttämisen syiden kirjo on myös laajempi tuolla ryhmällä kuin nuoremmilla opiskelijoilla. Opiskelijakyselyjen tuloksista paljastuu, että reilu kolmannes kokee opiskelun liian helpoksi. Osa opiskelijoista pitää opiskelua puolestaan liian kiireisenä ja vaativana. Yksilöllisille opintopoluille ja vaihtoehtoisille opetusmenetelmille, monipuolisille oppimisympäristöille sekä riittävälle ohjaukselle ja tuelle niiden eri muodoissa on tarvetta.

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelman yksi selkeä tulos on, että opiskelijoiden kokonaisvaltainen hyvinvointi sisältäen hyvän terveyden, elämänhallinnan sekä osallisuuden kokemuksen ja mahdollisuuden vaikuttaa omiin opintoihin ehkäisevät opintojen keskeyttämistä. Seurannan havainnot osoittavat, että 20—24-vuotiaiden ryhmässä opintojen keskeyttämisen syiden kirjo on suurempaa kuin nuoremmilla ikäryhmillä. Keskeyttäminen voi johtua aikuisuuteen liittyvistä asioista, kuten työllistymisestä, perhe-asioista tai taloudellisista paineista taikka toisaalta aiempien koulutusongelmien jatkumosta, kuten aiemmista keskeyttämisistä tai työttömyydestä.

Tuloksista on myös nähtävissä, että sukupuoli selittää keskeyttämistä merkittäväällä tavalla ja sukupuolen mukainen eriytyminen on edelleen yksi haaste ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tiettyjen alojen vahva eriytyminen tyttöjen ja poikien aloiksi nostaa myös näiden alojen keskeyttämisprosentteja. Koulutuksellinen segregaatio vahvistuu keskeyttämisten myötä, ja tähän ongelmaan tulisi puuttua heti opintojen alussa.

Koulutuksen keskeyttämisen vähentämistoimenpiteillä on saatu vähennettyä koulutuksen keskeyttämisastetta tasaisesti, mutta keskeyttäneiden määrä on pysynyt suhteellisen vakaana. Tämä tarkoittaa, että ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärien lisääntyttyä suhteessa suurempi osa opiskelijoista suorittaa tutkinnon, mutta absoluuttisesti samansuuruinen joukko keskeyttää koulutuksen. Keskeyttämien vähentäminen edellyttää siten jatkossakin toimenpiteitä.

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

Ammatillisen koulutuksen hakumenettelyissä on eroja eri koulutusmuotojen välillä. Ammatillisen koulutuksen hakumenettelyitä ja Opetushallituksen sähköisiä hakupalveluita on viime vuosina kehitetty merkittävästi ja kehittämistä on tarpeen jatkaa myös tulevaisuudessa. Yhteiset haut edistävät perusopetuksen päättäneen ikäluokan joustavaa siirtymistä toisen asteen koulutukseen ja yhteishaun rinnalla käytettävät joustavat jatkuvan haun menettelyt vastaavat erilaisten hakijaryhmien, kuten aikuisten tarpeisiin. Voimassa oleva hakumenettelyitä ja valintaperusteita koskeva sääntely ei ole kaikilta osin selkeää ja johdonmukaista. Sääntelyn tulisi mahdollistaa joustava koulutukseen hakeutuminen, mutta samalla varmistaa hakijoiden yhdenvertainen kohtelu ja riittävä oikeusturva.

Nykyisin ei ole mahdollista saada kattavaa tilastotietoa hakijoista kuin yhteishaun osalta, koska Opintopolkuun ei tallenneta tietoja niiden hakijoiden osalta, jotka hakeutuvat suoraan koulutuksen järjestäjälle. Esimerkiksi vuoden 2015 keväällä yhteishaussa haki yhteensä 79 662 hakijaa, joista 46 324 haki ensisijaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen. Ammatillisen koulutuksen opiskelupaikan otti vastaan noin 34 000 opiskelijaa. Vuonna 2015 aloitti yhteensä

noin 111 000 ammatillisen koulutuksen opiskelijaa, joten noin 65 000 opintonsa aloittaneen opiskelijan hakemukseen ja taustoihin liittyviä tietoja ei ole käytettävissä. Esimerkiksi niistä hakijoista, jotka ovat hakeneet koulutukseen suoraan koulutuksen järjestäjälle, mutta eivät ole sinne päässeet, ei ole saatavilla tietoja kattavasti ja yhdenmukaisella tavalla. Tämä heikentää mahdollisuuksia tehdä ohjausta ja muita toimenpiteitä koulutukseen pääsyn edistämiseksi sekä varmistaa hakijoiden ja hakeutuvien yksilöiden tasa-puolista kohtelua.

Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja henkilökohtaistaminen

Erilaiset tutkinnon suorittamistavat ja koulutuksen järjestämismuodot ovat johtaneet siihen, että ammatillisen koulutuksen järjestelmässä on useita erinimisiä ja sisällöltään toisistaan hieman poikkeavia asiakirjoja, joihin tutkinnon suorittajan tai opiskelijan valinnat ja yksilöllinen opintopolku kirjataan. Ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavissa koulutuksissa opiskelijoille on laadittu henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Oppisopimuskoulutuksessa oppisopimukseen tulee liittää henkilökohtainen opiskeluohjelma. Erityisopetusta saavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Näyttötutkinnoissa kullekin hakeutujalle laaditaan hakeutumisvaiheen, osaamisen hankkimisen ja tutkinnon suorittamisen henkilökohtaistamisen perusteella henkilökohtaistamista koskeva asiakirja. Tämä erilaisten asiakirjojen kirjo aiheuttaa koulutuksen järjestäjille paljon hallinnollista työtä ja hämmentää opiskelijoita ja työelämää.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on eroja myös niissä velvoitteissa ja prosesseissa, joilla henkilökohtaistaminen tulee tehdä ja joustavat ja yksilölliset opintopolut rakentaa. Esimerkiksi osaamisen tunnistaminen on ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijan oikeus, ja se tehdään aina opiskelijan hakemuksesta. Näyttötutkinnoissa osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on puolestaan koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjän velvollisuus. Aiemmin hankittu osaaminen on tunnistettava ja tunnustettava osaksi tutkinnon suorittajan suorittamaa tutkintoa tämän esittämien asiakirjojen ja selvitysten perusteella. Henkilökohtaistamisprosessia ja sen pohjalta laadittavia asiakirjoja on syytä yhdenmukaistaa, jotta kaikilla tutkinnon suorittajilla ja valmentavien koulutusten opiskelijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet rakentaa yksilöllinen opintopolku ja edetä joustavasti kohti tavoitettaan. Lisäksi osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tulisi olla aina koulutuksen järjestäjän velvollisuus, jotta ammatillisen koulutuksen resurssit voitaisiin kohdistaa puuttuvan osaamisen hankkimiseen ja sitä kautta tehostaa koulutusta, lyhentää opiskeluaikoja ja siirtyä nopeammin koulutuksesta työelämään.

Lisäksi ammatillisen koulutuksen järjestelmän sisällä on erilaisia kolmikantaisia tai muutoin laajapohjaisia toimielimiä, jotka hoitavat osittain samoja, osittain erilaisia tehtäviä ja joille koulutuksen ja näyttötutkinnon järjestäjien tulee toimittaa tutkintojen järjestämiseen tai osaamisen osoittamiseen ja arviointiin liittyviä suunnitelmia hyväksyttäväksi. Tämä aiheuttaa koulutuksen järjestäjille päällekkäistä työtä erityisesti ammatillisten perustutkintojen osalta, jossa saman tutkinnon suorittamista koskevat suunnitelmat on tullut toimittaa tietyn muotoisina tutkintotoimikunnalle ja hieman erilaisina ammattiosaamisen näyttöjen toimielimelle. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta tilanne on selkeämpi, koska nämä tutkinnot voi suorittaa vain näyttötutkintona. Toisaalta myös näyttötutkintojen järjestämiseen on liittynyt päällekkäistä työtä, kun eri tutkintotoimikunnat ovat edellyttäneet kukin omanlaistaan lomaketta tai toimintatapaa näyttötutkinnon järjestäjiltä.

Kolmikantaiset toimielimet

Ammatillisen koulutuksen järjestelmän sisällä on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti erilaisia kolmikantaisia tai muutoin laajapohjaisia toimielimiä, jotka hoitavat osittain samoja, osittain erilaisia tehtäviä. Koulutuksen järjestäjän tulee asettaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten toimielin tai useampia toimielimiä, joihin kuuluu koulutuksen järjestäjää, opettajia ja opiskelijoita sekä asiaomaisten alan tai alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Opetushallituksen asettamat työnantajia, työntekijöitä, opettajia ja itsenäisiä ammattin harjoittajia edustavat valtakunnalliset kolmikantaiset tutkintotoimikunnat sopivat puolestaan näyttötutkintojen järjestämisestä, varmistavat näyttötutkintojen järjestämisen laatua sekä kehittävät näyttötutkintojärjestelmää ja näyttötutkintoja. Lisäksi koulutustoimikuntajärjestelmän ja siihen sisältyvien opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämän koulutustoimikuntajärjestelmän ohjausryhmän sekä Opetushallituksen asettamien koulutustoimikuntien tehtävänä on toimia koulutuksen laadullisen ennakoinnin asiantuntijaelimenä ja edistää koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa. Koulutustoimikunnat muun muassa seuraavat, arvioivat ja ennakoivat koulutuksen ja työelämässä tarvittavan osaamisen kehitystä ja tekevät eri tahoille aloitteita ammatillisten tutkintojen sekä ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen sisältöjen kehittämiseksi.

Koulutuksen ja näyttötutkinnon järjestäjien tulee toimittaa ammattiosaamisen näyttöjen toimielimille tai tutkintotoimikunnille tutkintojen järjestämiseen tai osaamisen osoittamiseen ja arviointiin liittyviä suunnitelmia, päätösesityksiä ja todistuksia hyväksyttäväksi tai allekirjoitettavaksi. Tämä aiheuttaa koulutuksen järjestäjille päällekkäistä työtä erityisesti ammatillisten perustutkintojen osalta, jossa saman tutkinnon suorittamista koskevat suunnitelmat on tullut toimittaa tietyn muotoisina tutkintotoimikunnalle ja hieman erilaisina ammattiosaamisen näyttöjen toimielimelle. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta tilanne on selkeämpi, koska nämä tutkinnot voi suorittaa vain näyttötutkintona. Toisaalta myös näyttötutkintojen järjestämiseen on liittynyt päällekkäistä työtä, kun eri tutkintotoimikunnat ovat edellyttäneet kukin omanlaistaan lomaketta tai toimintatapaa näyttötutkinnon järjestäjiltä. Toimielinten tarve, rooli ja tehtävät tulisi arvioida uudelleen uuden ammatillisen koulutuksen järjestelmän kehittämisen ja laadun varmistamisen näkökulmasta.

Työpaikalla järjestettävä koulutus

Työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista toteutetaan nykyisin ammatilliseen peruskoulutukseen sisältyvänä työssäoppimisena, oppisopimuskoulutuksena sekä henkilökohtaistamisessa suunniteltujen tavoitteiden mukaista osaamista hankkien työpaikoilla.

Työpaikalla järjestettävää koulutusta on kehitetty koko 2000-luvun ajan. Siitä on tehty useita tutkimuksia sekä laaja ulkopuolinen arviointi.

Nuorten työssäoppimista ja oppisopimuskoulutusta on kehitetty erityisesti vuodesta 2014 luki- en osana nuorisotakuuta toteutetussa Nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistuksen toimenpidekokonaisuudessa. Toimenpideohjelman tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seuranta ja arviointi valmistui vuoden 2015 lopussa (Owalgroupp). Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaamassa selvityksessä nousi kehittämisehdotuksia, jotka koskevat nykyistä työssäoppimista ja oppisopimuskoulutusta erityisesti nuorten koulutusmuotona. Oppisopimuspolun kehittämises- sä keskeistä on oppisopimus- ja oppilaitostoimijoiden yhteistyö. Nykyisin osin koulutuksen

järjestäjien itse rakentamat raja-aidat ja eri tulosyksiköiden välinen kilpailutilanne hidastavat joustavien ja asiakaslähtöisten ratkaisujen rakentamista ja vaikeuttavat eri koulutus- ja palvelumahdollisuuksien viestintää ja toisilta oppimista.

Selvityksen mukaan oppisopimuskoulutuksen, tai ylipäänsä työpaikalla tapahtuvan oppimisen, lisääminen edellyttää johdon sitoutumista ja päämäärätietoista johtamista tavoitteen suuntaan. Myös tietoisuutta eri mahdollisuuksista, ja ylipäänsä tietoa oppisopimuskoulutuksesta, tulee yhä lisätä työnantajille. Yksilöllisten opintopolkujen edistäminen edellyttää tiedon lisäämistä ja asenteisiin vaikuttamista paitsi opetusalan henkilöstön parissa myös nuorten ja huoltajien tahoilla. Haasteena oppisopimusten solmimisessa nähdään ensisijaisesti hankala työllisyystilanne. Yritysten epävarma taloudellinen tilanne, mutta myös kuntien vaihtelevat käytännöt ja talkoohenki nuorisotakuun edistämiseksi on vaikuttanut toimenpideohjelman hanketoimintaan ja oppisopimusten solmimiseen. Oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistävien mallien edistämiseksi rahoitusjärjestelmän uudistaminen tulisi viedä loppuun siten, että se kannustaa koulutuksen järjestäjiä kehittämään ja toteuttamaan eri koulutusmuotoja yhdistäviä koulutuksen järjestämisen malleja. Työpaikalla tapahtuvaa oppimista tukevien, tietoja viestintätekniikkaa hyödyntävien oppimiskäytäntöjen ja -ympäristöjen kehittäminen on usean toimijan kohdalla vielä kokeiluasteella. Työnantajien vastauksissa korostuu erityisesti opettajan aktiivisuuden merkitys työssäoppimisen onnistumisen kannalta. Useimmat työnantajien esille nostamat kehittämisen kohteet, mutta myös hyvät käytännöt liittyvät työnantajan kanssa tehtävään yhteistyöhön, tiedonvaihtoon ja opettajien jalkautumiseen työpaikoille.

Annukka Norontauksen väitöstutkimuksessa (Oppisopimuskoulutus yritysten tuottamana koulutuspalveluna: tavoitteista vaikutuksiin, Lappeenranta 2016) tarkasteltiin niitä tavoitteita, joita yrityksissä oppisopimuskoulutukseen liittyy ja vaikutuksia, joita koulutusta tuottamalla yrityksessä syntyy. Tutkimuksen kohteena olivat eri alojen pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset), jotka ovat tuottaneet oppisopimuskoulutusta ja joilla on siitä vuosien kokemus. Lisäksi tutkimukseen osallistui pk-yrityksiä, joille oppisopimuskoulutus ja siihen liittyvä toiminta on vierasta. Tutkimus selvitti yrityksille sekä oppisopimuskoulutuksen hallinnollisille tahoille palvelun tuottamisen ja siihen liittyvien tavoitteiden ja vaikutusten näkökulmaa. Tutkimuksen mukaan oppisopimuskoulutuksen vaikutukset nähdään positiivisina ja neutraaleina, eikä alakohtaisia eroja vaikutusten osalta juuri ole. Myönteisten vaikutusten saavuttamiseen liittyy tärkeänä osana arvon luomisen ja tuottamisen kokemus sekä opiskelijoilla että työnantajilla. Lisäksi myönteisten vaikutusten taustalla ovat yrityksen sitoutuminen sekä työn ja koulutuksen johtamisosaaminen. Yrityksissä on tärkeää, että imago kouluttajana on hyvä. Oppisopimuskoulutuksen tuottamisesta syntyneet vaikutukset ovat asetettuja tavoitteita laajemmat, erityisesti rakenteelliseen pääomaan liittyvien vaikutusten osalta. Oppisopimuskoulutuksen vaikuttavuus yrityksessä syntyy asetettujen tavoitteiden ja vaikutusten välisestä suhteesta. Kokonaisuutena voidaan todeta, että oppisopimuskoulutuksen vaikuttavuus ja suorituskyky yrityksissä ovat hyvät, vaikka koulutuksen laatu vaihtelee jonkin verran. Oppisopimuskoulutuksen käynnistäminen, aloittaminen ja tuottaminen liittyvät usein sellaisiin kehityshakuisiin henkilöihin, joilla jossakin elämäntilanteessa on ollut myönteisiä kokemuksia oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksista. Tutkimuksen mukaan oppisopimuskoulutuksen kustannukset koostuvat työsuhteesta, tietopuolisen koulutuksen aikaisesta työstä poissaolosta sekä ohjauksesta ja arvioinnista, mutta koulutusta pidetään taloudellisesti kannattavana. Oppisopimuskoulutuksen tuottamista estävät pääasiassa viestinnän ja tiedottamisen puute, koulutusmahdollisuuden tunnistamatta jääminen, yritysten heikko koulutuskulttuuri sekä epäselvät mielikuvat ja käsitykset. Nuorten oppisopimuskoulutuksen toteuttamisen hidasteina ovat tutkimuksen mukaan työsuhteeseen ja talouteen liittyvät seikat, nuorten kasvun vaiheeseen sisältyvät tekijät

sekä monenlaiset pedagogiset ja eettiset kysymykset. Lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että nuori on käsitteenä ja viiteryhmänä epämääräinen. Ammatillisen koulutuksen ja oppisopimus-koulutuksen eri muodot ja monet käsitteet myös aiheuttavat epäselvyyttä molemmissa tutki-muksen konteksteissa eli yrityksissä, joissa oppisopimuskoulutusta tuotetaan sekä yrityksissä, joissa sitä ei tuoteta.

Koulutuksen arviointineuvosto toteutti vuonna 2006 työpaikalla tapahtuvan opiskelun arvi-oinnin ja vuonna 2010 seuranta-arvioinnin (Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 44). Työpaikalla tapahtuvan opiskelun arviointi kattoi sekä työssäoppimisen että oppisopimuskou-lutuksen. Arvioinnin mukaan työssäoppimiselle asetetut yleiset tavoitteet oli tuolloin saavutetu melko hyvin. Työssäoppiminen on parantanut ammatillisen koulutuksen kilpailukykyä ja koulutuksen työelämälähtöisyyttä lisännyt eri tahojen välistä vuoropuhelua ja opettajien työ-elämäkontakteja, muuttanut opiskelijoiden oppimisympäristöä työelämälähtöiseksi, parantanut ammatillista osaamista, vahvistanut ammatillisen koulutuksen, vetovoimaa ja edellytyksiä turvata laadullisesti ja määrällisesti riittävän työvoiman saaminen työelämään, vahvistanut opis-kelijoiden tietämystä työn todellisesta luonteesta, työelämän, toimintatavoista, työmarkkinois-ta ja helpottanut työllistymistä, madaltanut kynnystä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ja erityisopiskelijoiden työllistymiseen ja asenteiden muuttumiseen näitä kohtaan. Työelämäyh-teistyö ja sen muodot vaihtelevat järjestäjittäin. Koulutuksen järjestäjät rajasivat suurelta osin työelämäyhteistyön työssäoppimisen toteuttamiseen. Vähäisemmälle huomiolle ovat jääneet muut työelämäyhteistyötä ja koulutuksen työelämävastaavuutta koskevat näkökohdat. Työ-elämän sitoutuminen ja jaksaminen nähtiin huolenaiheena. Samojen ”hyvien” työssäoppimis-paikkojen jatkuvasta käytöstä voi olla seurauksena kuormittavuus ja sen myötä väsyminen, turhautuminen ja kieltäytyminen. Työpaikoilla ilmeni sekaannusta koulutusmuotojen ja -alojen sekä järjestäjien erilaisista ohjaus-, seuranta- ja rahoituskäytännöistä. Kumppanuussuh-teisiin tarvitaan yhtenäiset menettelyt eri koulutuksen järjestäjien ja alojen välillä. Lisäksi en-tistä parempaa koordinaatiota tarvitaan myös eri koulutusmuotojen kesken. Ammatillisen pe-ruskoulutuksen ja aikuiskoulutuksen - mukaan lukien työvoimapolitiittinen koulutus - toiminta-tapoja ei myöskään ole yhdenmukaistettu, eikä yhteyksiä ammattikorkeakoulun toimintatapai-hin ole pohdittu. Ongelmana nostettiin esiin, etteivät työpaikat, erityisesti työpaikkaohjaajat ja -kouluttajat, kykene hallitsemaan monia erilaisia käytäntöjä. Työelämän näkökannalta olisi perusteltua, että eri järjestäjillä, oppilaitoksilla ja aloilla olisi samat toimintatavat ja periaat-teet.

Järjestäjän oman organisaation sisäistä yhteistyötä haittasivat eri koulutusmuotojen, oppilai-tosten ja alojen väliset raja-aidat. Oppisopimuskoulutuksen ja aikuiskoulutuksen hyviä käytän-teitä ei ole juurikaan hyödynnetty työssäoppimisen kehittämisessä. Oppisopimuskoulutuksen työpaikalla tapahtuvaa oppimista ei ole myöskään kehitetty samanaikaisesti työssäoppimisen kanssa. Vähäinen koulutusmuotojen, -tasojen ja alojen välinen yhteistyö nähtiin olevan seura-usta suurelta osalta ohjausjärjestelmän rakenteista ja sen myötä syntyneistä jyrkistä raja-aidoista. Johtuen monista rakenteellisista tekijöistä ja muista syistä näyttöperusteisessa koulu-tuksessa ja opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa on erilaiset työpaikkakouluttajien/-ohjaajien koulutus- ja valmennuskäytännöt. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista, jos ajatellaan muun muassa koulutusresurssien tarkoituksenmukaista käyttöä, toisilta oppimista ja ohjaus-käytäntöjen kokonaisvaltaista kehittämistä. Niin opettajien kuin työpaikkaohjaajien koulutus-tarpeet ovat pysyviä. Määrärahojen lisäystarpeet korostuivat oppisopimuskoulutuksen työpai-kalla tapahtuvassa oppimisessa. Lähtökohdana on, että koulutuksen järjestäjillä tulisi olla muuhun perusopetukseen nähden nykyistä tasavertaisemmat taloudelliset lähtökohdat ja re-surssit tiedottaa ja markkinoida, järjestää, ohjata ja arvioida sekä kehittää työpaikalla tapahtu-

vaa oppimista. Perusongelma on, että oppisopimuskoulutuksen taloudelliset voimavarat ovat 60 prosenttia muun ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnasta. Tämä vaikuttaa mm. työpaikoille maksettuihin koulutuskorvauksiin, joiden taso voi entisestään alentua tietopuolisten opintojen kustannusten noustessa.

Koulutuksen arviointineuvoston vuonna 2010 toteuttamassa työpaikalla tapahtuvan opiskelun seuranta-arvioinnissa todettiin, että työssäoppiminen oli kehittynyt hyvin paljon vuoden 2006 kansallisen arvioinnin jälkeen. Erityisen suuri merkitys on ollut ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpanolla ja niihin liittyvällä kehittämistyöllä. Keskeisenä tavoitteena pidetään ammattiosaamisen näyttöjen liittämistä osaksi työssäoppimista. Työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä ei osata eikä nähdä tarpeelliseksi erottaa toisistaan. Ammattiosaamisen näyttöistä on siten tulossa osa työssäoppimista ja siihen liittyvää opiskelijan arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen myötä painopiste opiskelijan arvioinnissa on siirtynyt osaamisen arviointiin. Työssäoppimisen tavoitteet ovat selkeytyneet ja yhteistyö työpaikkojen kanssa on tiivistynyt ja selkeytynyt. Koulutuksen työelämälähtöisyys on kokonaisuudessaan lisääntynyt. Myös työssäoppimisen organisointi on entistä sujuvampaa ja systemaattisempaa. Työpaikkaohjaajien ja opettajien koulutustarve ja opettajien työelämäjaksojen tarve on jatkuvaa. Sekä koulutusta ja työelämäjaksoja järjestetään, joskin tarve on suurempi kuin mitä voidaan toteuttaa. Kaikissa työpaikoissa ei kuitenkaan ole koulutettua työpaikkaohjaajaa. Suurimmat kansallisiin suosituksiin ja niiden toteutumiseen liittyvät puutteet kohdistuvat pedagogiseen johtamiseen, eri koulutusmuotojen ja koulutustasojen raja-aitojen madaltamisen vähyyteen ja näihin liittyen rakenteellisten esteiden poistamiseen, työelämälle maksettaviin korvauksiin sosiaali- ja terveysalalla sekä koulutuksen järjestäjien itsearvioinnin, seurannan ja palautejärjestelmien kehittämättömyyteen. Koulutettujen työpaikkaohjaajia ei ollut tarpeeksi. Ohjausresurssit työpaikalla ovat vähäiset, minkä vuoksi opiskelijoiden ohjaus ja arviointi on vaikeaa. Työpaikoilla ei ymmärretä oppilaitosten käyttämää kieltä. Opetussuunnitelman terminologia on vieras. Erityisesti arviointikriteerit koetaan vaikeiksi. Työpaikoilla on rajallisesti resursseja ottaa huomioon erilaisten opiskelijoiden ohjaus- ja muut tarpeet. Nuoret opiskelijat ovat usein liian kokemattomia vaativiin tehtäviin, minkä vuoksi he tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta ja selkeästi määritettyjä tehtäviä ja muuta tukea. Joissakin työpaikoissa opiskelijoita pidetään työvoimana, jolloin opiskelijalta voi estyä tavoitteiden mukainen opiskelu.

Seuranta-arvioinnin johtopäätöksissä todetaan, että elinikäisen oppimisen periaatteen mukaan koulutuksen ja työelämän on limityttävä ja vuoroteltava nykyistä joustavammin ihmisen työhistoriassa. Kansallisissa kehittämishankkeissa tulisi luoda uusia malleja ja vaihtoehtoisia toimintatapoja, joissa otetaan huomioon elinikäinen oppiminen, työelämän ja työelämätaitojen muuttuvat vaatimukset, kansainvälistyminen, valmiudet itsenäiseen ammatin harjoittamiseen ja yrittäjäys. Työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen käsitteet tulee selkeyttää ja yhtenäistää aikuiskoulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa käytettävien käsitteiden kanssa. Myös opettajien vastuuta ja tehtäviä tulee yhdenmukaistaa. Lisäksi tulee yhdenmukaistaa aikuiskoulutukseen sisältyviä näyttöjä ja ammattiosaamisen näyttöjä koskevat käytännöt.

Vaikka työpaikalla tapahtuvan opiskelun arviointi toteutettiin noin kymmenen vuotta sitten ja uusinta-arviointi kuusi vuotta sitten, arvioinnin keskeisten johtopäätösten voidaan katsoa olevan edelleenkin relevantteja erityisesti koskien erilaisia toimintakäytäntöjä, käsitteistöä sekä työpaikalla tapahtuvan opiskelun tukea. Erityisesti olemassa olevien työssäoppimisen ja oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksien hyödyntäminen ja tietoisuus joustavista koulutusvaihtoehdoista on edelleen ajankohtainen kehittämiskohde.

Opiskelijat voivat tällä hetkellä olla työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa joko työsopimussuhteessa tai ei-työsopimussuhteessa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen työssäoppimisen osalta laissa on hyvin vähän säännöksiä opiskelijan oikeusasemasta kuten esimerkiksi sovellettavasta työajasta silloin kun opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan, mikä aiheuttaa epäselvyyttä ja vaihtelevia käytäntöjä. Samalla työpaikalla saattaa samaan aikaan olla sekä ei työsuhteessa olevia opiskelijoita että oppisopimuskoulutuksessa työsuhteessa olevia opiskelijoita. Opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusturvan kannalta opiskelijoiden oikeuksia ja velvoitteita muutoin kuin työsopimukseen perustuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana tulisi selkiyttää.

Erityisopetus

Erityisopetuksen menetelmät, erityinen tuki ja ohjaus sekä mukauttaminen mahdollistavat erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten huomioon ottamisen ammatillisen osaamisen, ammattitaidon ja elinikäisen oppimisen valmiuksien saavuttamiseksi. Erityisopetusta saaneiden opiskelijoiden määrä on kasvanut koko ajan 2000-luvulta lähtien. Erityisopetusta saavista opiskelijoista kolme neljäsosaa opiskelee ammatillisen koulutuksen järjestäjien koulutuksissa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa, mikä toteuttaa yhdenvertaisuutta ja osallisuutta koulutuksessa ja työelämässä.

Koulutuksen järjestäjän erityisopetusta saavien opiskelijoiden osalta rahoituksessa saama korotettu yksikköhinta, joka on tarkoitettu korvaamaan erityisopetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia, on saattanut lisätä erityisopetusta saaneiden opiskelijoiden määrää niin, että myös lievien oppimisvaikeuksien osalta opiskelija on nimetty erityisopetusta saavaksi, mutta erityinen tuki ei ole toteutunut. Tulevaisuudessa rahoituksen vähentyminen edellyttää erityisopetuksen rahoituksen kohdentamista niille opiskelijoille, joiden osalta erityisopetus on välttämätöntä koulutuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Koulutuksen erilaisten muiden ohjauksen ja tuen muotojen hyödyntäminen aiempaa paremmin vähäisempien tuen tarpeiden osalta ennaltaehkäisiksi vaikeuksien kasaantumista ja mahdollistaisi varhaisen puuttumisen vaikeuksien ilmetessä. Yksilöllisten opintopolkujen, koulutuksen joustavuuden ja yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen ovat erityisopetuksen vahvuuksia.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei ole ollut säännöksiä erityisopetuksesta, mutta koulutuksen järjestäjä on voinut kuitenkin ilmoittaa opiskelijan rahoituksessa erityisopetusta saavaksi ja saada opiskelijasta yksikköhinnan korotuksen. Toimintalain ja rahoituslain ristiriitaisuudesta johtuen on erityisopetusta saaneita opiskelijoita ilmoitettu näyttötutkintona suoritettuihin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin vain hyvin pieniä määriä. Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on ollut ongelmallista, jos opiskelija on valittu näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon, ja erityisopetuksen tarve on ilmennyt vasta valmistavan koulutuksen aikana. Jos opiskelijan erityisen tuen tarvetta ei ole otettu huomioon valmistavassa koulutuksessa, on se voinut aiheuttaa tutkinnon osan tai koko tutkinnon suorittamisen keskeyttämisen ja osaltaan lisätä koulutuksessa epäonnistumisen kokemuksia. Opiskelijoiden yleiset riittävät ohjaus- ja tukitoimet ovat aina ensisijaisia ja useimmiten myös riittäviä vastaamaan erityisen tuen tarpeisiin. Erityisopetuksesta tulisi kuitenkin olla yhdenvertaisesti käytettävissä silloin, kun tarve siihen on selkeästi olemassa.

Vankilaopetus

Vankilaopetuksena järjestetystä koulutuksesta koulutuksen järjestäjälle aiheutuneet kustannukset vaihtelevat suuresti riippuen siitä, missä vankilassa koulutusta on järjestetty ja missä määrin toimintaympäristö on voinut tukea koulutuksen järjestämistä ja toteutusta. Eri vankiloiden henkilöstöresurssit vankiloiden työnohjaajien ja vartijoiden määrän osalta vaihtelevat. Vankiloiden työnohjaajilla on tärkeä rooli ohjaajina vankilan työtehtävissä, joiden sisältöjä on mahdollista hyödyntää koulutuksessa. Vartijat saattavat vankeja koulutustiloihin, ja joissakin tapauksissa vartija on läsnä opetustunnilla. Koulutuksen toteuttamisessa tärkeässä roolissa ovat myös vankiloiden omat opinto-ohjaajat. Aiemmin vankiloissa on ollut omia opettajia, mutta nykyisin enää vankiloiden työnohjaajia. Vankiloissa on myös eroja siinä, millaisia psykologipalveluja ne voivat tarjota.

Yleisesti koulutuksen toteuttamisen kustannuksia vankilaopetuksessa lisäävät esimerkiksi erityisopettajien määrä, pienet opetusryhmät, oppimisympäristöjen rakentaminen vankilaan sekä vankilaopetuksen tarpeisiin työstetyn erillisen oppimateriaalin tuottaminen. Nykyinen rahoitusjärjestelmä ei kuitenkaan riittävästi tunnista kaikkia näitä vankilaopetuksen kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä. Tarvetta ammatillisen koulutuksen järjestämiseen vankiloissa olisi kuitenkin nykyistä enemmän.

Opintososiaaliset etuudet ja opiskelijahuolto

Opiskelijoiden opintososiaalisiin etuuksiin, opiskeluterveydenhuoltoon ja opiskeluhuoltoon liittyvä kokonaisuus on tällä hetkellä pirstaleinen ja vaikeasti hahmotettava sekä opiskelijoille että toimeenpanosta vastaavalla taholla, koska etuuksista ja palveluista sekä niihin oikeutetuista säädetään eri tavalla ja eri säädöksissä. Myös rahoitus ja yleinen ohjaus tulevat eri viranomaisilta. Samaa tutkintoa samalla koulutuksen järjestäjällä suorittavat opiskelijat voivat olla eri asemassa opintososiaalisia etuuksia myönnettäessä riippuen koulutuksen järjestämistä tai rahoitusmuodosta. Esimerkiksi ammatillista perustutkintoa suorittavan oikeus oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin palveluihin taikka maksuttomaan ruokailuun on määräytynyt sen mukaan, suorittaako opiskelija tutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena vai näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena. Osa koulutuksen järjestäjistä on tarjonnut esimerkiksi maksuttoman ruokailun myös muille kuin siihen lain mukaan oikeutetuille opiskelijoille.

Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnasta on hyvin vähän säännöksiä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa ja osa mainitun lain säännösten soveltumisesta asuntolatoimintaan käytännössä on epäselvää.

Opiskelijoilta perittävät maksut

Nykyisin opiskelijoilta perittävät maksut eroavat toisistaan sen suhteen, että ammatilliseen perustutkintoon johtava tai valmistava opetus on aina maksutonta, mutta näyttötutkintona suoritettavassa ammatillisessa perustutkinnossa peritään tutkintomaksu näyttötutkintoon osallistuvilta. Vastaava tutkintomaksu peritään myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnossa näyttötutkintoon osallistuvilta. Tutkintomaksu ja sen määräytymisperusteet on selkeästi määriteltävä laissa, sillä tutkintomaksun euromäärä säädetään asetuksella ja lain mukaan maksu on määriteltävä siten, että maksuilla saatavat tulot vastaavat tutkintotoimikuntien kustannuksia. Käytännössä tutkintomaksu on peritty tutkintoon kuuluvan ensimmäisen tutkinnon osan suorittamisesta, mutta tätä periaatetta ei ole säännöksissä määritetty. Yksittäiset tutkintomaksut ovat

euromääräisesti melko pieniä ja niiden perimiseen ja tilittämiseen liittyy myös hallinnollisia kuluja, joten tutkintomaksujen merkitys ammatillisen koulutuksen rahoituksen kokonaisuuden kannalta on melko vähäinen.

Valmentava koulutus ja ammatilliseen perustutkintoon johtava tai valmistava koulutus ovat aina maksuttomia, mutta ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa voidaan lain mukaan periä kohtuullinen maksu, jolla katetaan koulutuksen ja tutkinnon järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Ministeriön asetuksella on säädetty perittävien maksujen enimmäismääristä suhteessa ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaan. Euromääräistä enimmäismäärää koskeva sääntely ei ole kuitenkaan täysin selkeää, sillä ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta määritellään yhtä opiskelijatyövuotta kohti, mutta säännöksessä ei oteta kantaa siihen, miten koulutuksen laajuus tai kesto tulisi ottaa huomioon maksun määräämisessä.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa mahdollisuus periä opiskelijamaksuja on huomioitu siten, että opiskelijamaksuilla katettava laskennallinen rahoitusosuus on 14,4 prosenttia. Perittävien opiskelijamaksujen laskennallinen osuus rahoituksessa on määritelty keskimääräisenä, mutta asetuksella säädettyvät opiskelijamaksujen enimmäismäärät ylittävät kuitenkin merkittävästi rahoituslaissa yksikköhinnan alentamisprosentin kautta määritellyn keskimääräisen maksujen määrän. Käytännössä koulutuksen järjestäjä päättää perittävän maksun euromäärästä ja koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti opiskelijamaksut voidaan jättää myös perimättä. Rahoituslaissa huomioidun keskimääräisen opiskelijamaksujen osuuden, asetuksella säädettyjen euromääräisten enimmäismaksujen ja koulutuksen järjestäjien tosiasiallisissa päätösmien opiskelijamaksujen keskinäinen suhde ei ole kovin selkeä. Myöskään maksujen määräytymisessä noudatettavat käytännöt eivät selkeästi ilmene maksuja koskevista säännöksistä.

Opiskelijamaksujen määräytymisessä tulee ottaa huomioon myös EU:n valtioneuvosto- ja kilpailusäännökset sekä valtioneuvoston käsitettä koskevassa komission tiedonannossa esitetyt kannat. Julkisen koulutuksen ei-taloudellisen luonteen kannalta on tärkeää varmistua siitä, että opiskelijamaksut eivät voi muodostaa pääosaa koulutuksen rahoituksesta.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä ei nykyään säädetä opiskelijaksi ottamisen yhteydessä järjestettävien pääsy- ja soveltuvuuskokeiden maksullisuudesta tai maksuttomuudesta. Käytännössä koulutuksen järjestäjät järjestävät opiskelijavalinnan yhteydessä esimerkiksi psykologisia soveltuvuustestejä, joihin osallistumisesta peritään maksu. Maksut ovat suuruusluokaltaan 50—70 euroa. Lainsäädännössä olisi tarpeen määritellä, voidaanko pääsy- ja soveltuvuuskokeista periä maksuja. Yliopistolaissa ja ammattikorkeakoululaissa on säädetty, että valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia.

Laadunhallinta

Nykyisen lainsäädännön mukaan koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Lisäksi edellytetään arviointien keskeisten tulosten julkistamista. Koulutuksen järjestäjän toiminnan laadun arviointia on tehty vain osana järjestämislupaprosessia ammatillisten ja taloudellisten edellytysten näkökulmasta. Toiminnan laatu strategisella tai toimivien laadunhallinnan menettelyiden tai järjestämisedellytysten kannalta ei ole ollut tarkastelun kohteena. Toimintaympäristön muuttuminen ja työelämäyhteistyön lisääntyminen edellyttävät koulutuksen järjestäjältä toimivaa laadunhallintaa ja monipuolista oman toiminnan arviointia, jotta toimintaa voidaan kehittää ja sen laatu voidaan konkreet-

tisesti osoittaa opiskelijoille, työelämälle sekä kaikille yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille. Laadunhallinnan systemaattinen kehittäminen edellyttäisi velvoittavaa lainsäädäntöä.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan tilaa selvitettiin Opetushallituksen organisoimalla laadunhallintajärjestelmien itsearvioinnilla ja Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) tekemällä ulkoisella arvioinnilla keväällä 2015. Itsearviointiin osallistui yli 90 prosenttia kaikista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä. Arviointi oli kriteeriperustainen ja edellytti koulutuksen järjestäjiltä sidosryhmien laajaa kuulemista (mm. opettajat, opiskelijat, työelämä, yhteistyökumppanit). Arvioinnin mukaan valtaosalla ammatillisen koulutuksen järjestäjistä (71 %) on toimivaksi katsottava laadunhallintajärjestelmä. Arviointi osoitti kuitenkin laadunhallinnan kehittämiskohteita niidenkin koulutuksen järjestäjien kohdalla, jotka saavuttivat hyväksytyt rajat. Arvioinnin keskeinen tulos oli, että laadunhallinnan kehittäminen edellyttää koulutuksen järjestäjän sitoutumista.

Koulutusvienti

Ammatillisen koulutuksen ja ammatillisten tutkintojen vienti on tähän asti ollut vähäistä, vaikka joitakin vientihankkeita onkin jo ollut käynnissä. Opetushallituksen toteuttaman ammatillisen koulutuksen viennin edistämishankkeen (2015) mukaan ammatillisen koulutuksen vienti on koostunut mm. koulutuksen, opetussuunnitelmien, arviointiosaamisen ja opettajien pedagogisen osaamisen kehittämisestä. Viennin edistämishankkeen mukaan koulutusviennin nykyinen tarjonta ei kaikilta osin vastaa kysyntään, joka hankkeeseen osallistuvien koulutuksen järjestäjien mukaan kohdistuu erityisesti ammatillisiin tutkintoihin. Tutkintoviennin avaaminen lisäisi suomalaisen ammatillisen koulutuksen vientiä ja vastaisi asiakkaiden tarpeisiin.

Ammatillisen koulutuksen voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista tutkintoon johtavan koulutuksen ja tutkintojen vientiä. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupa määrittää opetuksen järjestämipaikan sekä opetus- ja tutkintokielen. Lisäksi opetus, ammattiosaamisen näytöt ja näyttötutkintojen tutkintotilaisuudet järjestetään lainsäädännön mukaisesti pääosin suomen ja ruotsin kielellä. Myös tutkinnon perusteiden kielitaitovaatimukset muodostavat esteitä koulutusviennille. Ammatillisissa perustutkinnoissa kielitaitovaatimukset ovat osa yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteita. Lisäksi kielitaitovaatimuksia on perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ammatillisissa tutkintojen osissa. Tutkintojen perusteissa on myös suomalaisen lainsäädäntöön ja määräyksiin perustuvia koulutusvientiä rajoittavia ammattitaitovaatimuksia. Lisäksi koulutusviennin esteeksi muodostuvat nykyisen lainsäädännön ammatillisen peruskoulutuksen maksuttomuuteen liittyvät säännökset. Opetushallituksen vienninedistämishankkeen arvion mukaan suurin vientipotentiaali olisi näyttötutkinnoissa, joita voidaan suorittaa ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomasti. Lisäksi niihin valmistavaa koulutusta voidaan jo nyt järjestää muillakin kuin kotimaisilla kielillä, ja koulutuksesta voidaan periä maksuja. Koulutuskysyntää on erityisesti EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta.

Toisen asteen koulutusviennin nykytilaa ja viennin esteitä on tarkasteltu myös opetus- ja kulttuuriministeriön 23.3.2016 asettaman työryhmän loppuraportissa *Vietävän hyvää toisen asteen koulutusta! Toimet toisen asteen koulutusviennin edistämiseksi* (opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:20). Työryhmä toteaa, että tutkintotavoitteisen koulutuksen vientiin sisältyy monia lainsäädännöllisiä haasteita kuten opetuskieli, opetuksen järjestämipaikka, opetuksen maksuttomuus, opiskelijavalinta, opintososiaaliset edut ja kyseisen koulutuksen sisältyminen valtionosuuden piiriin ja se, ettei koulutusta voida järjestää voiton tavoittelemiseksi. Työryh-

mä ehdottaa mm. liiketoimintaosaamisen, markkinoinnin ja riskienhallinnan osaamisen kehittämistä, kansallisen koulutusviejiä palvelevan tukioorganisaation perustamista, viennin tuki-instrumenttien rakentamista koulutusviennin toimijoille sekä ammatillisen koulutuksen tutkintotavoitteisen koulutuksen vientikokeilua EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle.

Opetushallitus on käynnistänyt syksyllä 2016 tutkintotavoitteisen koulutusvientikokeilun EU- ja ETA-maiden ulkopuolelle. Kokeilu toteutetaan tutkintokokeiluna, jossa voidaan poiketa tutkintojen perusteissa olevista kielitaitovaatimuksista ja tutkinnon suomalaisen lainsäädäntöön ja määräyksiin perustuvista osaamisvaatimuksista siten, että tutkintojen keskeisistä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei kuitenkaan poiketa. Kokeilukoulutukset päättyvät vuoden 2020 loppuun mennessä. Kokeilussa toteutettava koulutus on koulutusvientinä, jonka järjestämistä ei voida miltään osin rahoittaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisella ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävällä rahoituksella, vaan koulutuksen kaikki kustannukset tulee periä koulutuksen tilaajalta tai siihen osallistuvalla henkilöltä.

Työvoimakoulutuksen järjestäminen

Työvoimakoulutuksen keskeinen tarkoitus on reagoida nopeasti ongelmiin työmarkkinoilla ja nostaa väestön työllisyysastetta. Työvoimakoulutuksen hankinta edellyttää toiminnan avointa ja riittävän pitkää kilpailutusaikaa. Hankintatoiminta on mahdollistanut koulutusten kohdentamisen työvoiman tarpeen mukaisesti, mutta pitkittänyt koulutuksen aloittamista tarpeen ilmettyä. Kilpailuttamiseen liittyvä hallinnollinen viive sekä koulutuksen järjestäjillä että elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksilla on tosiasiallisesti viivästyttänyt koulutuksellista reagoimista työelämän tarpeisiin. Samalla se on aiheuttanut työttömille tarpeetonta koulutukseen pääsyn odottamista ja siten lisännyt heidän niin sanottua passiiviaikaa.

Hankintatoiminta on tuonut merkittävän viiveen havaitun tarpeen ja koulutuksen aloittamisen välillä. Työvoimakoulutusta on ohjattu ja hallinnoitu työ- ja elinkeinoministeriössä ja omaehtoista koulutusta opetus- ja kulttuuriministeriössä. Työvoimakoulutuksesta ja omaehtoisesta koulutuksesta ole muodostunut yhtenäistä kokonaisuutta, kun kummatkin ministeriöt ovat ohjanneet toimintaa omista lähtökohdistaan ja koordinaatio on ollut vähäistä. Esimerkiksi työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen koulutuksen tarjonta, samoin kuin se, millaiset tahot koulutusta järjestävät, ei ole ollut koordinoitua. Samoin toiminnan laadunhallinta on tapahtunut eri periaattein. Tiettyjen alojen koulutuksessa on myös syntynyt ristiriitaisia tilanteita, kun koulutuksen järjestäjä, jolla ei ole ollut lupaa tietyn koulutuksen järjestämiseen on voinut järjestää sitä työvoimakoulutuksena.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä muodostuu voimassa olevan lainsäädännön nojalla oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta, oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta sekä oppisopimuskoulutuksen rahoituksesta. Rahoituksen perusteena olevan suoritteiden osalta perusteita on kolmenlaisia; oppilaitosmuotoisessa peruskoulutuksessa opiskelija, oppilaitosmuotoisessa lisäkoulutuksessa opiskelijatyövuosi ja oppisopimuskoulutuksessa oppisopimus. Lisäksi myös suoritemäärien laskentatavat poikkeavat toisistaan. Oppilaitosmuotoisessa peruskoulutuksessa ja oppisopimuskoulutuksessa rahoituksen perusteena oleva suoritemäärä perustuu laskentapäivinä ilmoitettuihin määriin, kun taas oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa suoritemäärä perustuu vuosittai-

seen laskennalliseen opiskelijatyövuosien määrään. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän kokonaisuutta voidaankin pitää monimutkaisena.

Myös rahoituksen perusteena käytettävän suoritteiden yksikköhinnan laskentaperuste vaihtelee järjestämismuotojen kesken. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta perustuu suoraan aikaisempiin toteutuneisiin kustannuksiin. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen ja oppisopimusmuotoisen peruskoulutuksen yksikköhinnat ovat tietyn määräiset prosenttiosuudet oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat puolestaan määrätään valtion talousarviossa. Eri järjestämismuotojen rahoitusperusteiden erilaisuus suhteessa aikaisempiin toteutuneisiin kustannuksiin on osaltaan tehnyt rahoitusjärjestelmästä vaikeaselkoisen ja lisännyt rahoituksen sisäistä epäjohtonmukaisuutta.

Ammatilliseen peruskoulutukseen sisältyy oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen osalta kuntien rahoitusosuus, mutta ammatilliseen lisäkoulutukseen sitä ei sisälly. Ammatillinen peruskoulutus on maksutonta, mutta ammatillisessa lisäkoulutuksessa on mahdollisuus periä maksuja. Tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus on puolestaan kaikilta osin valtionrahoitteista eikä työvoimakoulutuksen opiskelijoilta peritä maksuja. Tulorahoituksen ja rahoitusvastuiden osalta järjestelmät poikkeavatkin toisistaan. Tutkintorakenteen muuttuminen yhä enemmän joustavaksi kokonaisuudeksi edellyttää osaltaan, että nykyisen vastuun jakautumisen toimivuus valtion ja kuntien sekä julkisen ja työntajarahoitteisen koulutuksen välillä tulee selkeyttää.

Voimassa olevassa rahoitusjärjestelmässä koulutukseen järjestäjän rahoitus perustuu pääosin opiskelija- tai opiskelijatyövuosimäärään ja suoritekohtaiseen yksikköhintaan. Ammatillisen koulutuksen rahoituksesta 97 prosenttia myönnetään pelkästään opiskelijan läsnäolon perusteella suorituksista riippumatta ja toiminnan tuloksellisuuden osuus rahoituksesta on vain kolme prosenttia kokonaisrahoituksesta. Kaikki koulutuksen järjestäjät eivät myöskään ole tuloksellisuusrahoituksen piirissä johtuen muun muassa niiden pienestä opiskelijamäärästä. Tuloksellisuuden perusteella määräytyvä rahoitus ei nykytasollaan riittävästi ohjaa ja kannusta koulutuksen järjestäjiä kehittämään ja tehostamaan toimintaansa, koska valtaosa rahoituksesta myönnetään ainoastaan opiskelijan läsnäolon perusteella.

Nykyisessä rahoitusjärjestelmässä koulutuksen järjestäjälle myönnetään rahoitus erikseen oppilaitosmuotoiseen ja oppisopimusmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen ja lisäkoulutukseen sekä ammatillisille erikoisoppilaitoksille. Vastaavasti määrällinen säätely poikkeaa eri muodoissa toisistaan. Vaikka rahoitus on yleiskatteellista, suoritteiden määrääminen eri muotoihin ei ole mahdollistanut koulutuksen järjestäjälle sitä, että rahoitusta voitaisiin kohdentaa muotojen välillä, esimerkiksi oppilaitosmuotoisesta koulutuksesta oppisopimusmuotoiseen koulutukseen, mikäli työelämän tarve olisi sitä edellyttänyt. Järjestäjän toiminnan volyyymi on sidottu kyseiseen muotoon kohdennettuun rahoitukseen ja suoritteisiin. Tämä ei ole parhaalla mahdollisella tavalla mahdollistanut koulutustarjonnan suuntaamista ja toteuttamistapojen joustavaa valintaa asiakkaan tarpeiden mukaisesti.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen kehittämistä koskevat säädös- ja määräysmuutokset tulivat voimaan 1 päivänä elokuuta 2015. Uudistusten keskeisenä tavoitteena oli vahvistaa ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta, tukea joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamista sekä edistää aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista osaksi tutkintoa. Lisäksi laajennettiin

tutkintojen muodostumissääntöjen puitteissa mahdollisuuksia sisällyttää tutkintoon tutkinnon osia muista perustutkinnoista tai ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista. Nykyinen rahoitusjärjestelmä ei kuitenkaan riittävästi huomioi näitä jo tehtyjä tutkintorakenteen kehittämistä koskevia muutoksia.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ammatillisen peruskoulutuksen oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus perustuu kaksi kertaa vuodessa suoritettavaan opiskelijamäärien tai oppisopimusten määrän laskentaan. Rahoitus ei näin ollen ota riittävästi huomioon eri aikana vuodesta alkavaa koulutusta ja opintoaikojen nykyistä suurempaa vaihtelua eikä siten edistä riittävästi opiskelijapaikkojen tehokasta ja joustavaa käyttöä.

Nykyinen rahoitusjärjestelmä turvaa hyvin rahoituksen vakauden ja ennakoitavuuden. Järjestelmä ei kuitenkaan ohjaa ja kannusta osaamisperusteiseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan ja yksilöllisten koulutuspolkujen rakentamiseen, kuten koulutuksen eri järjestämismuotojen yhdistämiseen, tutkinnon osien suorittamisen mahdollistamiseen tai työelämän ja opiskelun yhdistelyyn opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Rahoitusjärjestelmä ei riittävästi ohjaa ja kannusta toiminnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen eikä aiemmin hankitun osaamisen täysimääräiseen tunnustamiseen tai kesäaikana tarjottavien opintojen hyödyntämiseen siten, että tehollinen koulutusaika lyhenisi. Järjestelmä ei myöskään riittävästi tue osaamisen hankkimistavasta riippumattomaa tutkinnon suorittamista eikä kannusta koulutuksen järjestäjää ohjaamaan tutkinnon suorittajaa valmistavan koulutuksen sijaan näyttöön heti kun se opiskelijan osaamisen kannalta olisi mahdollista.

Rahoitusjärjestelmän tulisikin osaltaan tukea tutkintorakenteen kehittämiseksi, osaamisperusteiselle ja asiakaslähtöiselle toiminnalle, opintoaikojen lyhentämiseksi, aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiselle ja tunnustamiselle sekä joustavalle opiskelijavalinnalle asetettuja tavoitteita.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus EU:n valtioneuvoston kannalta

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuen käsitteestä annetun komission tiedonannon perusteella omaehtoinen tutkintotavoitteinen ammatillinen koulutus sekä valmentava koulutus voidaan luokitella EU:n valtioneuvoston näkökulmasta julkisen koulutusjärjestelmän piiriin kuuluvaksi ei-taloudelliseksi toiminnaksi. Komission tiedonannon perusteella on myös hyväksyttävissä, että opiskelijoilta peritään kohtuullisia maksuja, joilla katetaan osa järjestelmän toimintakuluista. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuus on 85,60 prosenttia ja opiskelijamaksuilla katetaan koulutuksen laskennallisista kustannuksista noin 15 prosenttia. Edellä on arvioitu, että rahoituslaissa huomioidun keskimääräisen opiskelijamaksujen osuuden, asetuksella säädettyjen euromääräisten enimmäismaksujen ja koulutuksen järjestäjien tosiasiasa päättämien opiskelijamaksujen keskinäinen suhde ei nykytilanteessa kuitenkaan ole kovin selkeä. Opiskelijamaksuista säädettyä tuleekin ottaa huomioon koulutuksen luonne julkisena koulutuksena, joka katsotaan EU:n valtioneuvoston kannalta ei-taloudelliseksi toiminnaksi.

Erikoisoppilaitosten, henkilöstökoulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen osalta on myös tarpeen tarkastella EU:n valtioneuvoston näkökohtia. Valtiontuessa on kyse julkisten varojen kanavoimisesta yrityksiin. Valtiontuen tunnusmerkkeinä ovat julkisten varojen tai tuen kanavoituminen yrityksiin taloudelliselle toimijalle siten, että toimenpide on valikoiva

eli tuki esimerkiksi kohdistuu tietyille yrityksille ja se vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Mikäli mainitut neljä ehtoa täyttyvät, toimenpide kuuluu EU:n valtioneuvoston sääntelyyn piiriin. Kansallisen koulutusjärjestelmän puitteissa järjestetty julkinen koulutus, joka rahoitetaan pääasiallisesti tai kokonaan valtion varoista ja jota valtio valvoo, katsotaan kuitenkin muuksi kuin taloudelliseksi toiminnaksi ja nämä koulutuspalvelut eivät kuulu valtioneuvoston sääntelyyn tai palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevan sääntelyyn piiriin.

Julkinen tuki yrityksille on perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaista valtioneuvoston ai-noastaan siltä osin, kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Komission mukaan tältä osin ei ole tarpeen määrittää, että tuki todella vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaan ainoastaan, että tuki on omiaan vaikuttamaan kauppaan. Valtioneuvoston käsitettä koskevan komission tiedonannon mukaan unionin tuomioistuimet ovat erityisesti todenneet, että kun tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Erikoisoppilaitoksissa järjestettävään koulutukseen ja henkilöstökoulutukseen yleisesti ei ole ammatillisen koulutuksen lainsäädännön mukaista vapaata hakeutumisoikeutta, vaan koulutusta järjestetään yrityksen henkilöstölle. Erikoisoppilaitokselle ja henkilöstökoulutukseen yleisesti osoitettu julkinen rahoitus voikin tuoda kilpailuetua yrityksille, sillä muut yritykset joutuvat ostamaan vastaavan koulutuspalvelun vapailta markkinoilta.

Muuna ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävässä henkilöstökoulutuksessa yritys pääsääntöisesti päättää koulutuksen sisällöstä eli koulutus räätälöidään yrityksen tarpeisiin. Muu ammatillinen lisäkoulutus yleisesti on myös lähtökohtaisesti erottumiskyvyttömiä suhteessa kilpailluilla markkinoilla toimimiseen ja julkinen rahoitus voi potentiaalisesti vääristää kilpailua, sillä samansisältöistä koulutusta voi myydä kuka tahansa. Toisaalta julkisesti rahoitettuun muutoin kuin henkilöstökoulutuksena järjestettävään ammatilliseen lisäkoulutukseen on vapaa hakeutumisoikeus, joten koulutus ei kohdennu esimerkiksi tietyn yrityksen henkilöstölle tai tietyn yrityksen tarpeisiin.

Henkilöstökoulutus on osin valtion ja osin yritysten rahoittamaa koulutustoimintaa. Henkilöstökoulutuksen valtionosuus on 47,23 prosenttia. Henkilöstökoulutuksen rahoittamisessa voidaan katsoa olevan välillisesti kyse julkisten varojen kanavoimisesta yrityksiin, sillä julkisin varoin rahoitetaan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupaa saaneiden koulutuksen järjestäjien järjestämää henkilöstökoulutusta, josta koulutuksen järjestäjä on sopinut yrityksen kanssa ja josta yritys maksaa osuuden koulutuksen järjestäjälle. Toimenpide on sikäli valikoiva, että valtionosuus henkilöstökoulutuksen rahoituksesta kohdentuu niille yrityksille, jotka ovat sopineet henkilöstökoulutuksen järjestämisestä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupaa saaneen koulutuksen järjestäjän kanssa.

Kansallisessa lainsäädännössä ei kuitenkaan aseta rajoituksia sille, mikä yritys voi sopia koulutuksen järjestäjän kanssa henkilöstökoulutuksen järjestämisestä, vaan periaatteessa kaikilla yrityksillä on tähän yhtäläiset mahdollisuudet ja samalla yhtäläiset mahdollisuudet saada valtionosuus henkilöstökoulutuksen rahoituksessa. Näin ollen henkilöstökoulutuksen rahoitus ei ole yksiselitteisesti tulkittavissa valikoivaksi toimenpiteeksi tai kilpailua vääristäväksi toiminnaksi. Vastaavasti myöskään erikoisoppilaitosten rahoitus ei ole yksiselitteisesti tulkittavissa valikoivaksi toimenpiteeksi. Periaatteessa kaikilla yrityksillä on mahdollisuus hakea koulutuksen järjestämislupaa erikoisoppilaitoksena ja saada näin julkista rahoitusta, jos järjestettävä koulutustoiminta täyttää laissa säädetyt järjestämislupaa myöntämisen edellytykset.

Asiassa *Humbel*³ ja asiassa *Wirth*⁴ annetuista tuomioistuinratkaisuksista ilmenee, että vastikkeellisten opetuspalvelujen olennaisena piirteenä on se, että oppilas tai muu yksityinen taho suorittaa maksuja, jotka vastaavat pääosin opetuksen taloudellisia kustannuksia. Henkilöstökoulutuksen valtionosuus on 47,23 prosenttia ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnasta. Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta perustuu ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan, joka puolestaan perustuu ammatillisen peruskoulutuksen toteutuneisiin kustannuksiin. Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta ei siis suoraan perustu ammatillisen lisäkoulutuksen kustannuksiin, joten henkilöstökoulutuksen valtionosuusprosentin nojalla ei voida yksistään arvioida, suorittaako yksityinen taho eli yritys maksuja, jotka pääosin vastaavat opetuksen taloudellisia kustannuksia. Valtiontukisääntelyn soveltamisen arvioinnin kannalta olisi kuitenkin selkeämpää, jos lainsäädännöstä olisi yksiselitteisesti määriteltävissä, että henkilöstökoulutuksen valtionrahoitus on yli 50 prosenttia koulutuksen laskennallisista kustannuksista.

Henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää tutkintotavoitteista ammatillista koulutusta sekä tutkintoon johtamatonta muuta ammatillista lisäkoulutusta. Henkilöstökoulutuksen ja valtiontuen tunnusmerkkien täyttymisen kannalta on tarpeen arvioida myös tutkintotavoitteisen koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen välistä eroa erityisesti sen suhteen, voidaanko julkisten varojen tai tuen katsoa kanavoituvan yrityksiin taloudelliselle toimijalle vai onko kyseessä julkisen koulutusjärjestelmän piiriin kuuluva ei-taloudellinen toiminta. Valtiontuen käsitettä koskevan komission tiedonannon mukaan koulutuspalvelujen julkinen tarjonta on erotettava palveluista, jotka rahoitetaan pääasiassa oppilaiden tai heidän vanhempiansa maksuilla tai kaupallisilla tuloilla. Henkilöstökoulutuksessa koulutusta rahoitetaan osaksi yrityksen maksamilla tuloilla, mikä lienee tulkittava komission tiedonannossa tarkoitetuiksi kaupallisiksi tuloina.

Henkilöstökoulutuksen valtionosuus sinänsä on tuen kohdentumista yrityksiin taloudelliselle toimijalle, mutta tuen kohdentumisessa on eroa siinä, järjestetäänkö henkilöstökoulutuksena tutkintotavoitteista koulutusta vai tutkintoon johtamatonta muuta ammatillista lisäkoulutusta. Tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa hankitaan ja osoitetaan Opetushallituksen laatimien tutkinnon perusteiden mukaista osaamista ja ammattitaitoa, joka on lähtökohtaisesti hyödynnettävissä yleisesti työelämässä ja useiden yritysten palveluksessa. Sen sijaan muuna ammatillisena lisäkoulutuksena saatetaan järjestää juuri kyseisen yrityksen toimintaan liittyvää täsmäkoulutusta, jonka yleinen hyödynnettävyys on huomattavasti rajatumpaa kuin tutkintotavoitteisen henkilöstökoulutuksen. Henkilöstökoulutuksena järjestettävän muun ammatillisen lisäkoulutuksen voidaankin katsoa lähenevän perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen täyttymisen tunnusmerkkejä toimenpiteen valikoivuuden ja yritykselle kohdennettavan taloudellisen tuen osalta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 3 momentin mukaan ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa järjestetään pääasiassa koulutuksen järjestäjän tai sen jäsenyhteisön toi-

³ Asia C-263/86.

⁴ Asia C-109/92.

minnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista lisäkoulutusta. Ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa järjestettävä tutkintoon johtamaton koulutus, kuten edellä on todettu yleisesti henkilöstökoulutuksena järjestettävän tutkintoon johtamattoman ammatillisen lisäkoulutuksen osalta, lähenee valtiontuen täyttymisen tunnusmerkkejä toimenpiteen valikoivuuden ja yritykselle kohdennettavan taloudellisen tuen osalta.

Koulutuksen järjestäjien oikeushenkilömuoto

Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Edellytyksen täyttymisen arvioiminen saattaa olla kuitenkin hankalaa, jos koulutuksen järjestäjän oikeushenkilö harjoittaa myös muuta toimintaa. Käytännössä säännöksen on katsottu tarkoittavan, että järjestämisluvan mukainen ammatillisen koulutuksen toiminta ei saa tuottaa taloudellista voittoa, mutta oikeushenkilön muu liiketaloudellisin perustein järjestettävä toiminta voi tuottaa taloudellista voittoa. Rahoituksen kohdentumista ei-liiketaloudellisen ja liiketaloudellisen toiminnan välille voi olla kuitenkin vaikeaa todentaa.

Voittoa tavoittelemattomuuden vaatimuksen ei ole tulkittu tarkoittavan sitä, että koulutuksen järjestäjälle ei voisi syntyä toiminnasta ylijäämää. Ylijäämä on kuitenkin käytettävä ammatillisen koulutuksen järjestämiseen, kehittämiseen ja siihen liittyviin investointeihin. Ylijäämä ei saa tuottaa taloudellista etua osakeyhtiön osakkeenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalla tai sitä ylläpitävällä. Edellä mainittuja seikkoja koskevia nimenomaisia säännöksiä ei kuitenkaan tällä hetkellä ole ammatillisen koulutuksen järjestämisluvaa koskevassa sääntelyssä.

Nykyisessä ammatillisen koulutuksen järjestelmässä osakeyhtiömuotoisten ja muiden yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien verotukseen liittyvät menettelyt poikkeavat joiltakin osin kunnallisista koulutuksen järjestäjistä. Myös eri oikeushenkilömuotoja koskeva sääntely niiden tarkoituksesta poikkeaa toisistaan. Osakeyhtiölain mukaan yhtiön tarkoitus tuottaa voittoa osakkeen omistajille kun taas säätiölain mukaan säätiöllä on oltava yleishyödyllinen tarkoitus, mikä vaikuttanee osaltaan näitä oikeushenkilömuotoja koskevaan verotukseen. Eri oikeushenkilömuotoisten järjestäjien yhdenvertainen kohtelu edistäisi osaltaan sitä, että koulutuksen järjestäjillä olisi yhtäläiset edellytykset koulutuksen järjestämiseen erityisesti tulevaisuudessa, kun ammatilliseen koulutukseen kohdennettava rahoitus vähenee. Eroavaisuuksia ja potentiaalisia ongelmakohtia liittyy ainakin arvonlisäveroihin ja tuloveroihin liittyviin käytäntöihin.

Yksityisten koulutuksen järjestäjien yksikköhintojen korotuksena huomioitava arvonlisäverokompensaatio perustuu yksityisten koulutuksen järjestäjien yhteenlaskettuihin arvonlisäveromenoihin, joiden perusteella lasketaan keskimääräinen kompensatioprosentti kaikille yksityisille järjestäjille. Koska arvonlisäveron kompensatiota ei makseta juuri kyseisen järjestäjän vähennykseen oikeuttamattoman arvonlisäveron määrän suuruisena vaan keskimääräisenä laskennallisena yksikköhinnan korotuksena, on mahdollista, että yksikköhinnan korotus alittaa tai ylittää hankintoihin todellisuudessa sisältyvän arvonlisäveron määrän. Tämä tarkoittaa järjestäjätasolla, että toisten järjestäjien osalta yksikköhinnan korotus kattaa ja jopa ylikompensoi arvonlisäverokustannukset, mutta toisilla järjestäjillä kustannukset eivät tule täysimääräisesti katetuksi. Kunnallisten järjestäjien osalta arvonlisäverokustannukset tulevat aina otetuksi huomioon täysimääräisesti, koska ne ovat kuntapalautusjärjestelmän piirissä. Osakeyhtiömuo-

toiset koulutuksen järjestäjät ovat näin ollen eriarvoisessa asemassa suhteessa kunnallisiin järjestäjiin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Pääministeri Juha Sipilän strategisen hallitusohjelman yhtenä kärkihankkeena toteutetaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi. Tavoitteena on uudistaa ammatillinen koulutus osaamisperustaiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi ja tehostaa sitä. Lisäksi tavoitteena on hallinnon virtaviivaistaminen ja uuden toiminnan kannalta epätarkoituksenmukaisen sääntelyn purkaminen.

Ammatillisen koulutuksen reformissa tehtävien uudistusten tavoitteena on ammatillisen koulutuksen järjestelmä, joka vastaa aiempaa oikea-aikaisemmin, osuvammin ja tehokkaammin työ- ja elinkeinoelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan yhä nopeammin muuttuviin ammatillisiin osaamistarpeisiin ja tukee samalla talouden uudistumista, uusien työpaikkojen ja yritysten syntymistä sekä yhteiskunnan kehitystä ja eheyttä. Uudistusten tavoitteita on tarkasteltu jäljempänä tarkemmin työ- ja elinkeinoelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä keskeisten uudistusten kautta.

Uudistusten tavoitteet työ- ja elinkeinoelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan näkökulmasta

Työ- ja elinkeinoelämän eri toimialojen sekä yksittäisten yritysten ja julkisen sektorin työpaikkojen näkökulmasta tavoitteena on, että ammatillinen koulutus vastaa oikea-aikaisesti, osuvasti, ketterästi ja vaikuttavasti työelämän osaamistarpeisiin. Ammatillinen koulutus huolehtii osaltaan osaavan työvoiman saatavuudesta, vahvistaa yritysten kilpailukykyä ja julkisen sektorin palvelukykyä, tukee yrityksiä ja julkista sektoria toimintaympäristön muutoksiin sopeutumisessa ja toiminnan uudistamisessa sekä luo edellytyksiä uuden yritystoiminnan syntymiselle ja innovaatiotoiminnalle. Tavoitteena on, että ammatillisen koulutuksen tarjonta, palvelut ja toimintamuodot hahmottuvat työelämälle selkeinä ja helposti lähestyttävinä sekä ottavat nykyistä kokonaisvaltaisemmin huomioon yritysten ja työpaikkojen tarpeet ja toimintaympäristön vaatimukset Tätä kautta vahvistetaan ammatillisen koulutuksen roolia työelämän kehittämisessä. Asiakaslähtöisen ja osaamisperusteisen toiminnan sekä siihen liittyvän vahvemman työelämäyhteistyön tavoitteena on myös lisätä yritysten ja julkisen sektorin työpaikkojen halukkuutta osallistua työpaikalla järjestettävän koulutuksen toteuttamiseen.

Yksilöiden näkökulmasta ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen tavoitteena on tuottaa ammattiosaamista sekä geneerisiä taitoja, joita tarvitaan sekä työelämään siirtymiseksi että siellä pysymiseksi työelämän muuttuessa. Tavoitteena on ottaa koulutuksessa nykyistä enemmän huomioon yksilöiden erilaiset tarpeet, tavoitteet, lähtökohdat ja edellytykset osaamisen kehittämiselle. Ammatillinen koulutus ja tutkinnot edistävät elinikäistä oppimista antamalla valmiuksia osaamisen jatkuvaan kehittämiseen sekä antamalla yleisen jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on lisäksi antaa valmiuksia yhteiskunnassa toimimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Ammatillinen koulutus palvelee sekä nuoria että aikuisia. Erilaisten asiakasryhmien, esimerkiksi perusopetuksen päättäneiden, työssä olevien, yrittäjien tai työttömien, ohella tavoitteena on kiinnittää nykyistä enemmän huomiota yksilöiden ja työpaikkojen erilaistuviin tarpeisiin ja

edellytyksiin. Tavoitteena on, että ammatillinen koulutus mahdollistaa osaamisen hankkimisen osaamistarpeiden, oppimisvalmiuksien, elämäntilanteen ja urasuunnitelmien suhteen erilaisille asiakkaille kullekin parhaiten soveltuvalla tavalla. Huomiota kiinnitettäisiin erityisesti niihin asiakasryhmiin, joilla on suurin tarve osaamisen vahvistamiseen ja uudistamiseen ja jotka ovat heikoimmassa asemassa työmarkkinoilla. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi perusopetuksen päättäneet ja muut vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat, työttömät työnhakijat, vanhentuneen tai puutteellisen ammattitaidon omaavat, erityistä tukea tarvitsevat sekä maahanmuuttajataustaiset henkilöt.

Yhteiskunnan näkökulmasta ammatillisen koulutuksen tehtävä on edistää työllisyyttä ja yrittäjyyttä, nostaa työllisyysastetta sekä edistää osallisuutta. Lisäksi sen tulee edistää Suomen kilpailukykyä ja suomalaisten hyvinvointia sekä tukea talouden uudistumista kestäväällä tavalla. Uudistusten tavoitteena on kohdentaa ammatillisen koulutuksen tarjonta aiempaa paremmin työelämän eri toimialojen tarpeiden mukaisesti. Koulutustarjonnan kohdentamisessa otetaan huomioon myös koulutustakuu. Koulutustakuun tavoitteiden mukaisesti tarkoitus on turvata perusopetuksen päättävien ja muiden eniten osaamisen kehittämistä tarvitsevien ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien riittävästä koulutusmahdollisuuksista. Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan ammatillisen osaamisen kehittämisen ohella turvata yksilöiden ja alueiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa ottaen huomioon molemmat kansalliskielet. Lisäksi ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on vahvistaa yhteiskunnan eheyttä sekä kansalaisten osallisuutta ja hyvinvointia. Ammatillisella koulutuksella on tärkeä rooli myös maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotoutumisessa ja nopean työmarkkinoille siirtymisen tukemisessa. Koulutuksen tehokkuuden parantaminen auttaa sopeutumaan julkisen talouden resurssien niukkenemiseen.

Keskeisten uudistusten tavoitteet

Edellä kuvattujen tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotetaan toteutettavaksi laaja-alaisia uudistuksia ja toimenpiteitä, joilla poistettaisiin koulutuksen päällekkäisyyksiä sekä nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen raja-aidat. Koulutustarjonta, rahoitus ja ohjaus koottaisiin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi opetus- ja kulttuuriministeriön alle. Lisäksi kehitettäisiin työpaikalla tapahtuvaa opiskelua ja uudistettaisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjärakenteita ja toimintaprosesseja ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyden, palvelukyvyn ja saavutettavuuden parantamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen ydinprosesseja uudistettaisiin siirtymällä yhteen näyttöön perustuvaan ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tutkinnon suorittamistapaan ja kaikille yhteiseen henkilökohtaistamisprosessiin, kehittämällä työpaikalla järjestettävän koulutuksen muotoja, uudistamalla koulutukseen hakeutumista ja opiskelijavalintoja, lisäämällä koulutuksen järjestäjien toimintavapautta päättää koulutustarjonnastaan sekä koulutuksen toteuttamis- muodoista ja oppimisympäristöistä. Ehdotettujen uudistusten tavoitteena on mahdollistaa nykyistä joustavammät ja yksilöllisemmät opintopolut, jotka ottaisivat huomioon erilaisten yksilöiden ja työpaikkojen toisistaan poikkeavat tarpeet ja edellytykset sekä antaisivat mahdollisuuden hankkia ja osoittaa tavoitteeksi asetettu osaaminen opiskelijalle ja työelämälle parhaiten soveltuvalla tavalla. Lisäksi uudistuksilla luotaisiin koulutuksen järjestäjille puitteet tehostaa toimintaansa ja parantaa toiminnan vaikuttavuutta. Uudistuksilla vähennettäisiin myös tutkintojen ja koulutuksen järjestämisestä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Nuorten ja aikuisten raja-aitojen poistamisen myötä koulutuspalveluiden painopistettä on tarkoitus siirtää vahvemmin elinikäiseen oppimiseen ja työuran eri vaiheissa tapahtuvaan osaamisen kehittämiseen. Tällä tavoin parannettaisiin erityisesti aikuisten mahdollisuuksia osaamisensa jatkuvaan kehittämiseen, mutta turvattaisiin samalla perusopetuksen päättävien koulutukseen pääsy esimerkiksi opiskelijavalintojen ja rahoitusperusteiden kautta. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen kehittämisen tavoitteena on lisätä työpaikkojen hyödyntämistä oppimisympäristönä. Tavoitteena on käyttää oppisopimuskoulutusta ja koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta sekä työmarkkinoilla jo olevien että sinne siirtyvien osaamisen kehittämisen muotona. Oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta on tarkoitus lisätä yhdenmukaistamalla ja parantamalla sen rahoituksellista asemaa suhteessa muihin koulutusmuotoihin sekä kehittämällä sen hallinnollisia menettelyitä selkeämmiksi ja yhdenmukaisemmiksi toisaalta osana yksilöllisiä opintopolkua, toisaalta osana työpaikalla järjestettävän koulutuksen muita muotoja. Lisäksi on tarkoitus ottaa käyttöön koulutussopimusmalli, joka korvaisi nykyisen työssäoppimisen. Koulutussopimuksen tavoitteena on laajentaa sekä yksilöiden että työpaikkojen mahdollisuuksia osallistua työpaikalla järjestettävän tavoitteellisen ja ohjatun koulutuksen toteuttamiseen.

Ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä on tarkoitus uudistaa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi siirtymällä yhteen järjestämislupaan sekä yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmät. Kokonaisuuteen sisällytettäisiin myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Ohjaus- ja rahoitusjärjestelmäkokonaisuuden uudistamisen tavoitteena on tukea osaamisperusteista ja asiakaslähtöistä toimintaa, ohjata ja kannustaa toiminnan vaikuttavuuden ja laadun parantamiseen, ohjata koulutuksen työelämävastaavuuden parantamiseen, luoda rahoitukselliset puitteet yksilöllisten opintopolkujen toteuttamiselle työelämän ja yksilöiden tarpeiden ja edellytysten mukaisesti sekä kohdentaa rahoitusta tarkoituksenmukaisella tavalla suhteessa koulutuksen ja tutkintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Ammatillisen koulutuksen säätely- ja ohjausjärjestelmää on tarkoitus uudistaa siten, että kaikkea ammatillista koulutusta säädellään jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Koulutuksen järjestämisluvilla määriteltäisiin puitteet koulutuksen järjestäjän tehtävälle ja toiminnalle. Lisäksi järjestämisluvilla huolehdittaisiin ammatillisen koulutuksen kansallisesta strategisesta ohjauksesta koulutuspoliittisten sekä työvoima- ja elinkeinopoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on lisätä koulutuksen järjestäjien liikkumavaraa ja toimivaltaa vastata oikea-aikaisesti ja ketterästi työelämän ja yksilöiden sekä alueiden muuttuviin osaamistarpeisiin ammatillisen koulutuksen palveluvalikoiman ja koulutuksen eri toteutustapojen avulla. Samalla huolehdittaisiin kuitenkin siitä, että ammatillisen koulutuksen kansallinen ohjaus olisi riittävän vahvaa kansallisissa strategioissa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Koulutuksen järjestäjien vastuu ammatillisen koulutuksen tavoitteiden toteutumisesta korostuisi uudistuksessa. Tämä edellyttäisi kaikilta koulutuksen järjestäjiltä toimivia laadun hallinnan menettelyitä osana johtamis- ja toimintajärjestelmää.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisen tavoitteena on ohjata ja kannustaa koulutuksen järjestäjiä suuntaamaan palveluitaan työelämän tarpeiden mukaisesti. Rahoituksella myös ohjattaisiin koulutuksen järjestäjiä huolehtimaan erityisesti koulutustakuusta sekä heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien osaamisen vahvistamisesta. Lisäksi rahoituksella ohjattaisiin ja kannustettaisiin koulutuksen järjestäjiä tehostamaan koulutusprosessejaan ja sitä kautta lyhentämään koulutusaikoja. Tavoitteena on lisätä koulutuksen järjestäjien

toimivaltaa päättää koulutuksen kohdentamisesta työelämän ja yksilöiden tarpeiden mukaisesti poistamalla raja-aidat eri järjestämismuotojen ja tutkintotyyppien rahoituksen väliltä sekä edistämällä tutkinnon osien käyttöä osaamistarpeisiin vastaamisessa tutkintojen ohella. Lisäksi lisättäisiin koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia käyttää koulutuksen erilaisia toteuttamismuotoja ja oppimisympäristöjä joustavasti opiskelijoiden ja työelämän tarpeiden kannalta parhaiten soveltuvalla tavalla.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistuksella edistettäisiin myös osakeyhtiömuotoisten koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden muodostumista ja parannettaisiin niiden toimintaedellytyksiä uudistamalla rahoitusperusteita niin, että ne kohtelevat yksityisoikeudellisia järjestäjiä yhdenvertaisesti kunnallisten järjestäjien kanssa.

Työvoimakoulutuksen siirrolla työ- ja elinkeinoministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön ja osaksi uutta ammatillisen koulutuksen järjestelmää nopeutettaisiin koulutuksen aloittamisen ja havaitun osaamisen kehittämistarpeen välistä viivettä ja vähennettäisiin kilpailutuksen tuottamaa hallinnollista työtä.

Ammatillisen koulutuksen reformi edellyttää sekä opettajuuden että oppimisympäristöjen uudistamista. Tavoitteena on, että osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys uudistavat opettajuutta ja korostavat opettajuuden ja ohjauksen merkitystä. Tavoitteena on muuttaa opettajuutta niin, että se olisi ohjaavaa, kannustavaa ja osaamisen hankkimista edistävää, jotta opiskelija saavuttaisi tavoitteeksi asetetun osaamisen ja saisi tarvitsemansa opetuksen ja ohjauksen eri oppimisympäristöissä. Tutkintojen laaja-alaisuuden ja joustavuuden lisääntymisen sekä opintopolkujen yksilöllistymisen myötä opettajuudessa korostuisi myös yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys. Erilaisten tutkinnon osien ja koulutusten yhdistely työelämän ja opiskelijoiden tarpeisiin vastaaviksi kokonaisuuksiksi ja osaamisen laadun varmistaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä opettajien kesken. Lisäksi yhteistyötä tulisi tehdä entistä enemmän myös opinto-ohjaajien sekä esimerkiksi työ- ja elinkeinoelämän, sosiaalitoimen, nuorisotoimen ja työ- ja elinkeinohallinnon kanssa. Henkilökohtaistaminen ja yksilöllisten opintopolkujen rakentaminen olisi osa opettajan ammattitaitoa, samoin osaamisen arviointi ja osaamisen olemassaolon ja laadun varmistaminen. Opetuksen ja ohjauksen tavoitteena olisi tukea jokaista opiskelijaa yltämään omaan tavoitteeseensa ja omaan parhaaseensa.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne ja tutkinnot

Koska toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi uudistaa merkittävästi koko ammatillista koulutusta, reformin valmistelun alkuvaiheessa arvioitiin uudelleen myös ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja tutkintojen kehittämismahdollisuuksia hyödyntäen aiempaa 1.8.2015 voimaan tulleella lainsäädännöllä toimeenpantua ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistyötä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisen kolmiportaisen tutkintorakenteen (ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto) vaihtoehtoina tarkasteltiin kaksiportaista tutkintorakennetta sekä ammatillisen koulutuksen järjestelmää, jossa ei ole tutkintoja eikä tutkintotyyppjä, vaan pelkästään työelämän osaamistarpeisiin ja työ- ja toimintakokonaisuuksiin perustuvia osaamiskokonaisuuksia, jotka vastaisivat nykyisiä tutkinnon osia.

Kaksiportainen tutkintorakenne koostuisi työelämässä tarvittavan perusammattiosaamisen antavista tutkinnoista ja ammatillista osaamista täydentävistä jatkotutkinnoista. Tutkintotyyppinä olisi siis nykyisen kolmen sijaan vain kaksi. Tämä yksinkertaistaisi ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää ja myös ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmää. Kaksiportaisessa tutkintorakenteessa kuitenkin menetetään yksi tutkintotyyppi, joka on osoittautunut työelämässä tarpeelliseksi ja läpi työuran tapahtuvaa osaamisen kehittämistä tukevaksi hyvin monilla aloilla. Kaksiportainen tutkintorakenne rakentuisi ensisijaisesti hallinnon, ei työelämän osaamistarpeiden lähtökohdista käsin, mikä olisi ristiriidassa reformin keskeisenä tavoitteena olevan ammatillisen koulutuksen asiakaslähtöisyyden vahvistamisen kanssa.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää olisi mahdollista uudistaa myös siten, että siinä ei olisi lainkaan tutkintotyyppinä ja tutkintoja, vaan pelkästään työelämän osaamistarpeisiin ja työ- ja toimintakokonaisuuksiin perustuvia osaamiskokonaisuuksia. Tällainen järjestelmä korostaisi sitä, että työelämälle keskeisintä on osaaminen, eivät tutkinnot. Erilaisia osaamiskokonaisuuksia hyödyntämällä ja vapaasti yhdistelemällä pystyttäisiin rakentamaan todella yksilöllisiä opintopolkujakin ja osaamis- ja toimialojen raja-aidat madaltuisivat. Yksittäisten osaamiskokonaisuuksien uudistaminen yksi kokonaisuus kerrallaan olisi myös ketterä tapa reagoida työelämän nopeastikin muuttuviin osaamistarpeisiin. Osaamiskokonaisuuksia olisi järjestelmässä kuitenkin vääjäämättä niin paljon, että yksilön olisi vaikea löytää niistä itselle sopivaa tai työllistymisen tueksi tarvittavaa yhdistelmää. Myös ohjaus kullekin yksilölle sopivimmalle opintopolulle olisi vaikeaa, koska ohjaajien olisi hahmotettava koko osaamiskokonaisuuksien kirjo. Eri osaamis- ja toimialoilla keskeinen ydinosaaminen, joka koostuu useammasta osaamiskokonaisuudesta ja sisältyy nykyisissä tutkinnoissa tyypillisesti kunkin tutkinnon pakollisiin tutkinnon osiin, hämärtyisi. Lisäksi työnantajien olisi hankala arvioida ja vertailla työnhakijoiden osaamista, kun jokaisella olisi erilainen osaamiskokonaisuuksien yhdistelmä ja jokaisen yksittäisen osan tuottama osaaminen pitäisi selvittää erikseen.

Nykyinen kolmiportainen tutkintorakenne arvioitiin toimivimmaksi ja tarkoituksenmukaisimmaksi toteuttamisvaihtoehdoksi. Nykyistä ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta ja tutkintoja on arvioitu luvussa 2.3 Nykytilan arviointi.

Tutkintojen mitoitusperiaatteet ja laajuus

Yhtenä ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteena on luoda kaikille ammatillisille tutkinnoille yhtenäiset mitoitusperusteet ja tuoda myös näyttötutkintoihin osaamispisteet. Opetus- ja kulttuuriministeriön 15.4.2015 asettama työelämän ohjausryhmä teki toimeksiantonsa mukaisesti ehdotuksen näyttötutkintojen mitoituksen periaatteiksi ja eri tutkintotyyppien pisteytykseksi.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen pisteytyksen voidaan työelämän ohjausryhmän näkemyksen mukaan toteuttaa kahdella vaihtoehdoisella tavalla. Ensimmäisessä vaihtoehdossa kaikkien ammattitutkintojen laajuus määritellään pistemäärältään samaksi ja vastaavasti kaikkien erikoisammattitutkintojen pistemäärä samaksi. Tästä seuraisi kuitenkin se, että tutkintojen laajuutta pitäisi keinotekoisesti yhtenäistää riippumatta työtehtävien erilaisuudesta eri toimialoilla. Jotta tutkinnot voidaan jatkossakin mitoitaa työelämän osaamistarpeiden pohjalta, niiden tulisi voida olla laajuudeltaan erilaisia. Luontevampi toteutusvaihtoehto olisi näin ollen sellainen, jossa osaamispisteet voivat vaihdella myös tutkintotyyppien sisällä. Tutkintojen kehittämisen ja niiden laajuuden hahmottamisen näkökulmasta on kuitenkin perusteltua, että tutkintotyyppien pistemäärän vaihtelua rajataan. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osaamis-

pistemäärän vaihtelu olisi kolmiportainen. Ammattitutkinnot voivat olla 120, 150 tai 180 osaamispisteen laajuisia. Erikoisammattitutkinnot voivat puolestaan olla 160, 180 tai 210 osaamispisteen laajuisia.

Ammatillisten perustutkintojen osalta työelämän ohjausryhmän keskusteluissa oli esillä vaihtoehto, jossa perustutkintojen laajuus voisi vaihdella toimialakohtaisesti. Perustutkintojen osalta päädyttiin kuitenkin voimassa olevan lainsäädännön mukaiseen vaihtoehtoon, jossa kaikkien perustutkintojen laajuus on lähtökohtaisesti 180 osaamispistettä. Tällä tavoin halutaan varmistaa se, että kaikki nuoret saavat valitsemastaan koulutusalaista riippumatta yhtenevät valmiudet työelämään, jatko-opintoihin ja elinikäiseen oppimiseen.

Koulutuksen järjestäjän oikeushenkilömuoto

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupa voidaan nykyisin myöntää kunnille, kuntayhtymille, rekisteröidyille yhteisöille tai säätiöille. Koulutuksen järjestäjien lupasääntely voitaisiin vaihtoehtoisesti toteuttaa myös siten, että järjestämisluvat uudistettaisiin ammattikorkeakoulu- ja koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti toimiluviksi. Toimiluvat myönnettäisiin tällöin erityisille ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöille, joista säädetäisiin osin osakeyhtiölaista poiketen. Julkisesti rahoitettujen lakisääteisten tehtävien takia ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöiden tulisi olla voittoa tavoittelemattomia, jolloin ne eivät voisi jakaa voittoa omistajilleen tai tuottaa muuta taloudellista etua toimintaan osallistuville. Ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden osalta on myös säädetty, että yhtiötä purettaessa varat tulisi käyttää vastaavaan toimintaan.

Erityiseen ammatillisen koulutuksen osakeyhtiömuotoiseen oikeushenkilömuotoon siirtymisellä voitaisiin turvata se, että rahoitus kohdentuisi mahdollisimman täysimääräisesti toimintaan, johon se on osoitettu. Osakeyhtiömuotoisuus korostaisi myös koulutustoimijoiden vastuuta taloudenpidossa sekä toiminnan tuloksellisuudessa ja tehokkuudessa. Koulutuksen järjestäjät eivät tällöin myöskään muodostaisi missään oloissa omistajatahoilleen niiden omistusosuutta suurempaa taloudellista riskiä. Koulutuksen järjestäjien yhtenäinen oikeushenkilömuoto mahdollistaisi myös verotukseen liittyvien tulkintojen ja käytäntöjen yhdenmukaistamisen vastaavalla tavalla kuin ammattikorkeakoulujen osalta on voitu tehdä. Tämä loisi selkeän ja johdonmukaisen perustan koulutuksen järjestäjän toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten varmistamiselle.

Osakeyhtiömuotoisuus mahdollistaisi läpinäkyvällä tavalla nykyistä laajemman ja syvällisemmän yhteistyön työelämän kanssa, esimerkiksi yhteisten investointien toteuttamiseksi ja yhteisten resurssien tehokkaaksi käyttämiseksi, sekä työelämän roolin vahvistamisen ammatillisen koulutuksen ohjauksessa. Osakeyhtiömuoto mahdollistaisi myös työelämälähtöisyyden edellyttämän nopean päätöksentekokyvyn. Samassa yhteydessä voitaisiin vahvistaa työ- ja elinkeinoelämän roolia ammatillisen koulutuksen ohjauksessa säätämällä työ- ja elinkeinoelämän edustuksesta ammatillisen koulutuksen osakeyhtiömallin hallintoelimissä.

Osakeyhtiömuotoiseen toimilupajärjestelmään siirtymiseen liittyy kuitenkin ammatillisen koulutuksen osalta osittain ammattikorkeakoulutuksesta poikkeavia kysymyksiä, jotka aiheuttaisivat merkittäviä muutoksia koulutuksen järjestämisen organisointiin. Osakeyhtiömuotoiseen toimilupajärjestelmään siirtyminen edellyttäisi, että kaikki ammatillisen koulutuksen järjestäjät yhtiöittäisivät ammatillisen koulutuksen toimintansa. Lainsäädännöllä määritellyt ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöt olisivat itsenäisiä oikeushenkilöitä, joilla ei voisi olla muita tehtäviä kuin tällaisille toimijoille laissa määritellyt tehtävät. Nykyisin ammatillisen koulutuksen

järjestäjinä toimivat esimerkiksi kansanopistot, jotka järjestävät usein myös vapaan sivistystyön toimintaa ja lukiokoulutusta. Vapaan sivistystyön toimintaa tai lukiokoulutusta ei voisi yhdistää ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöihin, vaan nämä toiminnot tulisi eriyttää jonkun muun toimijan alaisuuteen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimii myös koulutuskuntayhtymiä ja kuntia. Myös kuntatoimijoiden tulisi yhtiöittää ammatillisen koulutuksen järjestämistoimintansa erillisen ammatillisen koulutuksen osakeyhtiön alaisuuteen.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisen voitaisiin organisoida vaihtoehtoisesti myös siten, että ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöt olisivat päämuoto ammatillisen koulutuksen järjestämistä varten. Näiden ohella säilytettäisiin kuitenkin mahdollisuus toimia koulutuksen järjestäjinä myös niille yksityisoikeudellisille koulutuksen järjestäjille, joilla on ammatillisen koulutuksen ohella merkittävässä määrin muuta julkisesti rahoitettua koulutusta, esimerkkinä vapaa sivistystyö, jonka toteuttamista yhtiöittäminen vaikeuttaisi merkittävästi. Tässä ratkaisussa tulisi ottaa kantaa myös siihen, olisiko kyseessä vain siirtymävaiheen järjestely vai voitaisiinko myös uusia järjestämislupia myöntää muille kuin ammatillisen koulutuksen osakeyhtiömuodossa toimiville toimijoille.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien oikeushenkilömuodon muuttamista osakeyhtiömuotoiseksi oikeushenkilöiksi ei olisi mahdollista toteuttaa ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä aikataulusyistä. Mahdollinen osakeyhtiömuotoon siirtyminen olisi toteutettava kaksivaiheisena prosessina siten, että ensin toteutettaisiin ammatillisen koulutuksen toimintalain ja rahoituslain uudistukset ja tämän jälkeen oikeushenkilömuodon muutos, vastaavasti kuten ammattikorkeakoulujen osalta toimittiin. Tämä edellyttäisi oman hallituksen esityksen valmistelua asiasta.

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupia koskevan sääntelyn osalta on esityksen valmistelun yhteydessä tarkasteltu, ovatko taloudellisen voiton tavoittelua koskevat säännökset nykyisellään riittävät. Tarkoituksenmukaista voisi olla tarkentaa, mitä voittoa tavoittelemattomuudella tarkoitetaan. Ammattikorkeakoululain 5 §:ssä säädetään ammattikorkeakouluosakeyhtiön oikeushenkilöstä. Mainitun säännöksen mukaan ammattikorkeakouluosakeyhtiön toiminnan tarkoituksena ei saa olla voiton tavoittelu eikä se saa jakaa osakkeenomistajalle osinkoa taikka tuottaa muuta taloudellista etua osakkeenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalle. Ammattikorkeakoululain säännös voittoa tavoittelemattomuuden osalta on tarkempi kuin ammatillisen koulutuksen järjestämislupia koskeva säännös. Ammattikorkeakoululaissa säädetään myös varojen jakamisesta tietyissä tilanteissa sekä todetaan, että muutoin varat on käytettävä ammattikorkeakoulun tehtävän mukaiseen tarkoitukseen. Vastaavaa säännöstä ei ole ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä. Lainsäädäntö ei myöskään edellytä kirjanpitojen eriyttämistä. Voiton tavoittelua, varojen jakamista ja kirjanpitoa ei ole kuitenkaan nykytilassa mahdollista yhtenäisesti säännellä ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä ammattikorkeakoululainsäädäntöä vastaavasti, koska ammatillisen koulutuksen järjestäjät eivät toimi yhdessä oikeushenkilömuodossa.

Ohjaus ja säätely

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaohjaus voitaisiin toteuttaa määräämällä luvissa yksityiskohtaisesti ne koulutusalat tai tutkinnot ja koulutukset, joita luvan saaneella on oikeus järjestää. Toisaalta lupasäätely voitaisiin toteuttaa nykyisten ammatillisen lisäkoulutuksen lupia vastaavasti siten, että luvissa ei säänneltäisi erikseen tutkinnoista tai koulutusaloista, vaan annettaisiin ainoastaan tarpeelliset määräykset koulutuksen järjestämistä varten. Koulu-

tusalojen tai tutkintojen sääntely järjestämisluvuissa on perusteltua koulutustarjonnan tarkoituksenmukaisen kohdentamisen ja riittävän laajan tarjonnan varmistamisen kannalta. Koulutusalojen käyttö tutkintojen luokittelussa on kuitenkin ongelmallista, koska tutkintojen laaja-alaisuus ja työelämän muutokset ovat johtaneet siihen, että kaikki tutkinnot eivät ole enää yksiselitteisesti luokiteltavissa tiettyyn koulutusalaan kuuluviksi. Esityksen valmistelussa on päädytty siihen, että järjestämisluvuissa määrättäisiin jatkossa koulutusalojen sijaan tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus myöntää ja järjestää.

Tutkintojen sääntely järjestämisluvuissa on perusteltua myös siksi, että järjestämisluvan myöntämisessä arvioidaan koulutuksen järjestäjän edellytykset järjestää koulutustehtävänsä mukaista koulutusta nimenomaan niiden tutkintojen osalta, joihin lupaa haetaan. Väljä lupasääntely olisi ongelmallista tilanteessa, jossa koulutuksen järjestäjät koulutuksen järjestämisen lisäksi suorittavat osaamisen arvioinnin ja myöntävät tutkinnot. Tutkintojen määrittäminen koulutustehtävässä mahdollistaisi järjestämisluvien myöntämisen myös pienille yksialaisille koulutuksen järjestäjille, joilla ei ole edellytyksiä kaiken ammatillisen koulutuksen tai esimerkiksi jonkin tietyn koulutusalan kaikkien tutkintojen järjestämiseen. Toisaalta järjestämisluviasääntely ei saisi tarpeettomasti rajoittaa koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksia vastata joustavasti työelämän tarpeisiin. Järjestämisluvien muuttaminen tutkintorakenteeseen otettavien uusien tutkintojen sekä koulutustarpeiden muuttumisen yhteydessä tulikin olla hallinnollisesti mahdollisimman nopeaa ja sujuvaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen luvassa säännellään nykyisin kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää, mutta ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvuissa vastaavaa alueellista sääntelyä ei käytetä. Työpaikalla tapahtuvan opiskelun lisääntymisen myötä sekä digitaalisten oppimisympäristöjen yleistyessä koulutuksen järjestäminen on vähemmän sidoksissa fyysisiin toimipisteisiin tai tiettyihin alueisiin, mikä puoltaisi luopumista tiukasta alueeseen perustavasta sääntelystä. Toisaalta koulutustarjonnan turvaaminen maan kaikissa osissa edellyttää jatkossakin sitä, että koulutuksen järjestäjien toiminta-alueesta voidaan tarvittaessa päättää järjestämisluvuissa.

Järjestämisluvuissa säännellään nykyisin myös siitä, saadaanko koulutusta järjestää oppisopimuskoulutuksena. Oppisopimuskoulutuksen sääntely voitaisiin vaihtoehtoisesti vapauttaa siten, että kaikilla järjestämisluvan saaneilla koulutuksen järjestäjillä olisi mahdollisuus järjestää oppisopimuskoulutusta, mikä mahdollistaisi kaikille järjestäjille eri koulutusmuotojen joustavan yhdistämisen. Tämä edellyttää, että lupia myönnettäessä järjestämisedellytysten arvioinnin tulee kattaa kaikki koulutuksen toteutusmuodot ja järjestäjällä tulee olla kaikilta osin edellytykset järjestää koulutusta kaikilla sen toteutusmuodoilla.

Koulutuksen järjestämisluvan oppisopimustehtävän perusteella koulutuksen järjestäjä saa nykyisin järjestää oppisopimuskoulutusta kaikilla koulutusaloilla, mutta tietopuolisen koulutuksen toteuttaminen on sidottu luvan mukaisiin koulutusaloihin. Tämä on mahdollistanut esimerkiksi sen, että harvinaisia tutkintoja voidaan suorittaa missä päin Suomea tahansa oppisopimuskoulutuksena, vaikka kyseistä oppilaitosmuotoista koulutusta järjestettäisiin vain yhdessä tai muutamassa oppilaitoksessa. Toisaalta järjestelyyn liittyy ongelmia, koska lainsäädännössä määriteltynä koulutuksen järjestäjänä toimii tällöin taho, jolla ei ole kyseisen koulutuksen asiantuntemusta, vaan joka hankkii koko koulutuksen muilta järjestäjiltä tai tahoilta. Tämä on osin hämärtänyt koulutuksen järjestäjien vastuuta ja osin siirtänyt tosiasiallista vastuuta sille taholle, joka vastaa tutkintotilaisuuksien tai tietopuolisen koulutuksen järjestämisestä.

Oppisopimuskoulutuksen järjestämislupasääntely voitaisiin vaihtoehtoisesti toteuttaa siten, että oikeus oppisopimuskoulutuksen toteuttamiseen rajattaisiin järjestämisluvan mukaiseen koulutukseen. Tällöin varmistettaisiin nykyistä paremmin se, että koulutuksen järjestäjällä olisi kyseisen tutkinnon ja koulutuksen asiantuntemusta. Henkilön tulisi hakeutua suorittamaan oppisopimuskoulutusta sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi, jolla on kyseisen tutkinnon järjestämislupa. Harvinaisten tutkintojen osalta tämä vaihtoehto merkitsisi sitä, että koulutuksen järjestäjä saattaisi sijaita kaukana opiskelijan asuin- ja oppisopimustyöpaikasta. Henkilökohtaistamisessa ja opiskelijan ohjauksessa voitaisiin kuitenkin hyödyntää sähköisiä palveluita sekä osaamisen hankkimisessa verkko-opiskelun mahdollisuuksia. Oppisopimuskoulutuksen rajaaminen koulutustehtävän mukaisiin tutkintoihin selkeyttäisi myös oppisopimuskoulutuksen rahoitusta, sillä rahoitus ohjautuisi tällöin suoraan sille järjestäjälle, joka tosiasiaassa järjestää koulutusta, eikä oppisopimuskoulutusta hankkivalle järjestäjälle.

Sekä nykyiseen oppisopimuskoulutuksen järjestämiskäytäntöön sekä oppisopimuskoulutuksen järjestämisoikeuden rajaamiseen vain luvan mukaisiin tutkintoihin liittyy edellä kuvattuja ongelmia. Ratkaisuna näihin ongelmiin esityksessä on päädytty ehdottamaan mallia, jossa tietyille koulutuksen järjestäjille määrättäisiin laajempi oikeus järjestää oppisopimuskoulutusta myös muissa kuin järjestämisluvan mukaisissa tutkinnoissa.

Koulutuksen järjestämisluvissa säännellään nykyisin myös erilaisista erityistehtävistä, kuten ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämisestä ja erityisopetuksen erityistehtävästä. Esityksen yhteydessä uusiksi vastaaviksi erityistehtäviksi tulisivat työvoimakoulutuksen järjestäminen ja vankeinkoulutuksen järjestäminen. Erityistehtävien osalta järjestämislupasääntely voitaisiin toteuttaa joko siten, että kaikki järjestäjät saisivat järjestämislupansa puitteissa järjestää näitä erityistehtäviä tai vaihtoehtoisesti siten, että erityistehtävät määrättäisiin järjestämisluvassa. Erityistehtävät vaativat usein sellaista osaamista, joka tulee arvioida järjestämisluvan myöntämisen yhteydessä, joten useimmista erityistehtävistä olisi jatkossakin perusteltua määrätä järjestämisluvissa. Lisäksi osa erityistehtävistä, esimerkiksi vaativan erityisopetuksen järjestäminen, ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden tarjonnan turvaamiseksi niistä on perusteltua määrätä järjestämisluvassa järjestäjää velvoittavasti.

Nykyisin ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat mahdollistavat, että koulutuksen järjestäjä ei järjestä ollenkaan tutkintotavoitteista koulutusta, vaan ainoastaan muuta tutkintoon johtamatonta ammatillista lisäkoulutusta. Jos jatkossa järjestämisluvissa määriteltäisiin koulutustehtävän mukaiset tutkinnot, tulisi myös tutkintoon johtamattoman koulutuksen osalta pystyä määrittämään sen suhde koulutustehtävään. Järjestämisluvassa voitaisiin tällöin esimerkiksi määrätä, että tutkintoon johtamattomaan koulutukseen tulee liittyä johonkin tutkintoon, vaikka koulutuksen järjestäjä ei järjestäisikään kyseistä tutkintoa, jos halutaan jatkossakin mahdollistaa järjestämisluvan myöntäminen ainoastaan tutkintoon johtamattomaan koulutukseen. Vaihtoehtoisesti tutkintoon johtamattoman koulutuksen järjestämisoikeus voitaisiin rajata vain sellaisille järjestäjille, jotka järjestävät myös tutkintokoulutusta. Tämä olisi edellä nykytilan arvioinnissa todetun mukaisesti selkeämpää myös valtioneuvoston sääntelyn kannalta sekä varmistaisi osaltaan sitä, että koulutuksen järjestäjällä on riittävät edellytykset koulutuksen järjestämiseen. Tällöin tutkintoon johtamattoman koulutuksen järjestäminen olisi perusteltua rajata järjestäjän koulutustehtävän mukaisiin tutkintoihin. Tämä vaihtoehto merkitsisi sitä, että jatkossa tutkintoon johtamatonta ammatillista koulutusta voisivat järjestää vain sellaiset tahot, jotka ovat hakeneet myös tutkintokoulutuksen järjestämislupaa.

Ammatillisen koulutuksen määrällisen säätelyn lähtökohtana on sopia koulutuksen järjestäjän käytössä olevien resurssien kohdentamisesta. Määrällinen säätely voitaisiin toteuttaa joko ainoastaan järjestämislupien tai suoritepäästösten puitteissa taikka näiden yhdistelmänä. Ohjaukseen voitaisiin sisällyttää myös koulutuksen järjestäjien ja opetus- ja kulttuuriministeriön väliset tavoitesopimukset tai ohjauskeskustelut.

Ohjauksen ja määrällisen säätelyn toteuttaminen järjestämislupien puitteissa voitaisiin toteuttaa siten, että kaikille järjestäjille määriteltäisiin luvassa suoritteiden enimmäismäärä. Enimmäismäärä toimisi myös rahoituksen kattona, jota enempää järjestäjä ei voisi ilmoittaa suoritteita rahoituksen perusteeksi. Enimmäissuoritemäärä voisi sisältää määräyksiä myös tiettyjen erityistehtävien, kuten työvoimakoulutuksen volyymin, mutta koulutuksen järjestäjien toimintaa ei lähtökohtaisesti ohjattaisi muutoin, vaan ne voisivat toimia lupansa puitteissa asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Mikäli järjestäjän toiminta ei vastaisi koulutustarvetta tai siinä esiintyisi muita ongelmia, opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi lainsäädännössä rajatuin ehdoin mahdollisuus muuttaa lupaa. Mallilla luotaisiin vakaat ja ennakoitavat toimintaedellytykset koulutuksen järjestäjille, mutta ammatillisen koulutuksen kansallisen ohjauksen reagointikyky muutoksiin olisi hidasta, koska määrälliseen säätelyyn vaikuttaminen edellyttäisi aina järjestämislupien muuttamista. Erityisesti ammatillinen lisäkoulutus ja työvoimakoulutuksena järjestettävä koulutus edellyttävät usein mahdollisuutta reagoida muuttuviin koulutustarpeisiin nopeasti ja joustavasti.

Määrällinen säätely voitaisiin toteuttaa vaihtoehtoisesti siten, että järjestämislupiin ei sisältyisi määrällistä säätelyä, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi suoritteiden määrästä vuosittain. Ministeriön päättämä suoritemäärä toimisi myös rahoituksen määräytymisperusteena. Tässä mallissa määrällisen säätelyn reagointikyky muutoksiin olisi nopeaa ja joustavaa. Toisaalta malli antaisi ministeriölle suuren päätösvallan ja heikentäisi koulutuksen järjestäjien kannalta järjestelmän ennakoitavuutta ja vakautta, jos vuosittain päätettävät suoritteet voisivat vaihdella merkittävästi.

Määrällisessä säätelyssä voitaisiin käyttää myös järjestämislupiin perustuvan säätelyn ja vuosittaisen päätöksenteon yhdistelmää. Tässä vaihtoehdossa järjestämisluvissa päätettäisiin suoritteiden vähimmäismäärä, jonka turvaisi vakauden ja ennakoitavuuden. Osa suoritteista puolestaan päätettäisiin vuosittain, millä tuotaisiin järjestelmään reagointikykyä koulutustarpeiden kohdentamisessa. Tämä yhdistelmämalli onkin nähty esityksen valmistelussa tarkoituksenmukaisimmaksi toteuttamistavaksi.

Ammatillisessa koulutuksessa voitaisiin yhtenä ohjauksen vaihtoehtona ottaa käyttöön korkeakoulujen ohjausta vastaavat tulossopimusneuvottelut. Tällaisen tavoiteohjauksen tarkoituksena olisi ohjata koulutuksen järjestäjien toimintaa koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti sekä varmistaa koulutuksen alakohtainen ja alueellinen saatavuus työelämän tarpeiden mukaisesti. Tavoiteohjausprosessissa koulutuksen järjestäjät ja opetus- ja kulttuuriministeriö sopisivat keskeisistä toimintaa ja koulutustarjontaa koskevista määrällisistä ja laadullisista tavoitteista. Lisäksi voitaisiin sopia toiminnan kehittämiseen liittyvistä tehtävistä ja niihin mahdollisesti osoitettavasta rahoituksesta. Tavoitesopimukset solmittaisiin määräajaksi, esimerkiksi neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tavoitesopimusmenettelyllä voitaisiin täydentää tai korvata järjestämislupiin tai suoritepäästöksiin perustuvaa määrällistä säätelyä. Tavoitesopimusten käyttö mahdollistaisi järjestämislupia joustavamman määrällisen säätelyn. Tavoiteohjausprosessi lisäisi myös koulutuksen järjestäjien ja ministeriön välistä vuoropuhelua ja tarjoaisi menettely-

tavan asettaa yhdessä strategisia tavoitteita ja painopisteitä osaamistarpeisiin vastaamiselle ja resurssien käytölle koulutuksen järjestäjien toiminnan sääntelyä lisäämättä.

Määrällistä sääntelyä ja koulutuksen kohdentamista voitaisiin tavoitesopimusten sijasta ohjata myös koulutuksen järjestäjien ja opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauskeskustelumenettelyllä. Ohjauskeskustelumenettely olisi tavoitesopimusprosessia kevyempi menettely, jossa tehtäisiin paremmin näkyväksi ammatillisen koulutuksen tehtävää ja tavoitteita eri alueilla ja toimialoilla. Ohjauskeskustelumenettelyssä ei päätettäisi määrällisestä sääntelystä, vaan keskustelut muodostaisivat ohjauksen elementin, jolla mahdollistettaisiin koulutuksen järjestäjien ja ministeriön vuoropuhelu sekä konkretisoidaisiin järjestäjien tehtäviä suhteessa ammatillisen koulutuksen järjestämislupiin. Ohjauskeskustelu ei olisi samalla tavoin juridisesti sitova kuin tavoitesopimusmenettely, jossa solmittaisiin ministeriön ja koulutuksen järjestäjien väliset tavoitesopimukset. Ohjauskeskustelun tarkoituksena olisi tukea opetus- ja kulttuuriministeriötä koulutuksen resurssien kohdentamista koskevassa päätöksenteossa.

Tavoitesopimukset tai ohjauskeskustelut ohjauksen elementteinä olisivat tärkeitä, koska ne edistäisivät koulutuksen järjestäjien ja ministeriön välistä vuoropuhelua sekä mahdollistaisivat joustavan ja tarkoituksenmukaisen koulutuksen kohdentamisen kulloistenkin tarpeiden ja resurssien mukaisesti. Ministeriön ja koulutuksen järjestäjien kahdenkeskiset neuvottelut edellyttäisivät kuitenkin sellaista työmäärää ministeriössä, jota ei nykyisen järjestäjien lukumäärän puitteissa ole mahdollista toteuttaa.

Hakeutuminen ja opiskelijavalinta

Koulutukseen hakeutuminen on mahdollista toteuttaa joko koulutuksen järjestäjän päättämien hakumenettelyiden kautta tai valtakunnallisesti yhteisten hakumenettelyiden kautta. Nykyisin nämä molemmat tavat ovat käytössä ja erilaisten hakumenettelyiden mahdollistaminen myös jatkossa on perusteltua. Hakeutuminen suoraan koulutuksen järjestäjän päättämien hakumenettelyiden kautta mahdollistaa joustavan ympärivuotisen koulutukseen hakeutumisen ja valtakunnalliset yhteiset hakumenettelyt puolestaan turvaavat perusopetuksen päättävän ikäluokan joustavan siirtymisen toisen asteen koulutukseen.

Opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja opiskelijoiden valintakriteereistä on mahdollisuus säätää laissa ja asetuksella tai vaihtoehtoisesti jättää asia kunkin koulutuksen järjestäjän päättäväksi. Nykyisin laissa on säädetty yleiset melko väljät opiskelijaksi ottamisen edellytykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella puolestaan on säädetty opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa, mutta muiden koulutusten osalta yhteisiä valintaperusteita ei ole säädetty. Valtakunnallisten hakumenettelyiden yhteydessä onkin tarkoituksenmukaista käyttää yhteisiä valintaperusteita. Yhteisten valintaperusteiden käyttäminen olisi mahdollista säätää pakolliseksi myös muussa opiskelijavalinnassa, mikä turvaisi opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

Esityksen valmistelussa on kuitenkin katsottu, että vaikka yhteiset valintaperusteet turvaisivat hakijoiden yhdenvertaisuutta, ei yhteisten valintaperusteiden käytön pakollisuus muussa kuin valtakunnallisessa hakumenettelyssä ole muutoin tarkoituksenmukaista. Valintaperusteiden käyttäminen olisi periaatteessa mahdollista silloin, kun koulutukseen hakeutuu samanaikaisesti useita hakijoita, jotka tulee asettaa valintajärjestykseen. Toisaalta saattaa olla perusteltua suunnata koulutusta tietyille kohderyhmälle, jolloin säädettyistä valintaperusteista tulisi poiketa. Lisäksi yhteisten valintaperusteiden käyttäminen olisi yleensä käytännössä mahdotonta täytet-

täessä kesken vuoden vapaana olevia yksittäisiä opiskelijapaikkoja, koska tällöin olisi epäselvää, mihin valintaperusteiden täyttymistä tulisi verrata.

Nykyisin koulutuksen järjestäjät on velvoitettu käyttämään Opetushallituksen ylläpitämiä sähköisiä hakupalveluita, kun ne tarjoavat ammatillista koulutusta yhteishaussa. Muutoin koulutuksen järjestäjät voivat päättää, käyttävätkö ne sähköisiä hakupalveluita. Koulutuksen järjestäjät voitaisiin vaihtoehtoisesti velvoittaa nykyistä laajemmin käyttämään Opetushallituksen ylläpitämiä sähköisiä hakupalveluita koulutustarjonnassaan. Menettelyn etuna olisi, että haakeutajat löytäisivät ammatillisen koulutuksen tarjonnan pääasiallisesti yhdestä paikasta, eli opintopolku.fi -palvelusta. Koulutustarjonnan avaaminen vain yhden palvelukanavan kautta voisi kuitenkin jossain määrin rajoittaa asiakkaiden tarpeisiin vastaamista, mikäli hakija ei enää voisi halutessaan olla suoraan yhteydessä koulutuksen järjestäjään. Tässä hallituksen esityksessä ei olekaan päädytty esittämään sähköisten hakupalveluiden käyttövelvollisuuden laajentamista, mutta asiaa on tarpeen tarkastella jatkossa hakupalveluiden kehittämisen yhteydessä.

Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja henkilökohtaistaminen

Henkilökohtaistaminen on mahdollista toteuttaa joko säilyttämällä nykyiset eri kohderyhmille erilaiset henkilökohtaistamisprosessit tai siirtymällä yhteen yhteiseen henkilökohtaistamisprosessiin. Yhtä yhteistä henkilökohtaistamisprosessia pidettiin parhaana toteuttamisvaihtoehtona, koska se poistaisi raja-aitoja nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen väliltä ja antaisi kaikille opiskelijoille yhtäläiset mahdollisuudet tämän aiempaa osaamista ja oppimisvalmiuksia aidosti vastaavan yksilöllisen ja joustavan opintopolun rakentamiseen. Lisäksi koulutuksen järjestäjien olisi muutettava toimintatapojaan ja opetusjärjestelyjään siten, että ne, joilla on jo aiempaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaista osaamista, voisivat edetä nopeasti ja joustavasti kohti tutkintoa.

Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi

Ammatilliset perustutkinnot voidaan tällä hetkellä suorittaa kahdella tavalla, joko ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa vain näyttötutkintona. Tutkinnon suorittamistavat olisi mahdollista pitää ennallaan tai vaihtoehtoisesti siirtyä kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yhteen tapaan suorittaa tutkinto. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtyminen yksinkertaistaisi ammatillisen koulutuksen järjestelmää, terminologiaa, säätelyä ja hallintoa sekä purkaisi päällekkäistä ja rinnakkaista säätelyä. Lisäksi opiskelijat olisivat keskenään tasavertaisemmassa asemassa kuin nykyisin. Nykyisin näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon suorittavilla ei ole samoja valinnan mahdollisuuksia kuin saman tutkinnon ammatillisena peruskoulutuksena suorittavilla. Heillä ei myöskään ole mahdollisuutta eikä pakkoa sisällyttää tutkintoonsa yhteisiä ja vapaasti valittavia tutkinnon osia toisin kuin ammatillisena peruskoulutuksena tutkinnon suorittavilla. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan on mahdollista siirtyä kahdella vaihtoehtoisella tavalla, joko valitsemalla tutkinnon suorittamistavaksi jompikumpi voimassa olevan lainsäädännön mukaisia tavoista tai luomalla uusi näyttöön perustuva tapa suorittaa tutkinto.

Jos tutkinnon suorittamistavaksi valittaisiin ammatillinen peruskoulutus, työelämässä osaamista jo hankkineet aikuiset joutuisivat samaan väylään perusopetuksen päättäneiden nuorten kanssa. Tällöin yksilöllinen polku kohti tutkintoa ei välttämättä käytännössä toteutuisi, vaan opiskelu tapahtuisi ryhmissä ja etenisi ryhmän aikataulun mukaan. Tämä pidentäisi opiskelu-

aikoja ja viivästyttäisi tutkinnon suorittamista. Lisäksi nykyisessä ammatillisessa peruskoulutuksessa osaamisen olemassaolon ja laadun varmistaminen tapahtuu pääosin koulutuksen järjestäjän tasolla. Valtakunnallinen laadunvarmistus on ohuehko verrattuna näyttötutkintoihin, joissa tutkinnon osien suoritukset vahvistaa ja tutkintotodistukset antaa tutkintotoimikunta. Valtakunnallista laadunvarmistusta olisi tarpeen vahvistaa, jotta uusi ammatillisen koulutuksen järjestelmä olisi uskottava. Toisaalta, jos tutkinnon suorittamistavaksi valittaisiin nykyinen näyttötutkintojärjestelmä, järjestelmä ei suoriutuisi lisääntyvästä tutkintoa suorittavien määrästä. Näyttötutkintojärjestelmän ylläpitämiseen tarvittaisiin lisää resursseja ja nykyistä enemmän tutkintotoimikuntia. Lisäksi työelämän tulisi kyetä irrottamaan selvästi enemmän henkilöitä osaamisen arviointiin tutkintotilaisuuksissa, mikä lienee vaikeaa.

Parhaaksi toteuttamisvaihtoehdoksi katsottiin siirtyminen yhteen ammatillisen tutkinnon suorittamistapaan siten, että osaamisen osoitettaisiin kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa rakentamalla uusi näyttöön perustuva osaamisen osoittamistapa hyödyntämällä ammatillisen peruskoulutuksen ja näyttötutkintojärjestelmän parhaat puolet. Ammatillisten tutkintojen suorittaminen ja ammatillinen koulutus rakentuisivat vahvasti henkilökohtaistamisen ja siihen sisältyvän aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen varaan. Tämä vahvistaisi hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ammatillisen koulutuksen asiakaslähtöisyyttä ja osaamisperusteisuutta. Tämän vaihtoehdon haasteena on henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä, kun koulutuksen järjestäjien on rakennettava pienenevillä resursseilla aidosti yksilöllinen opintopolku entistä suuremmalle joukolle opiskelijoita.

Ammatillisten tutkinnon osien osaaminen on tarkoitus osoittaa näyttämällä se käytännön työtilanteissa. Näyttöympäristön osalta yksi toteuttamisvaihtoehto olisi nykyinen näyttötutkintojärjestelmän tutkintotilaisuuksien järjestämispaikka, joka on työpaikka ja vain poikkeustapauksissa joku muu paikka. Vaihtoehdon etuna on aito työelämälähtöisyys ja se, että kaikki opiskelijat saavat näyttöympäristön kautta suoran kontaktin työelämään, mikä edistää työllistymistä tutkinnon suorittamisen jälkeen. Käytännössä kaikille tutkintokoulutuksen opiskelijoille on kuitenkin mahdotonta löytää näyttöympäristöä työelämästä, sillä nykyisin vajaa 80 prosenttia näyttötutkintojen tutkintotilaisuuksista ja noin 50 prosenttia ammattiosaamisen näytöistä järjestetään työpaikoilla. Toinen toteuttamisvaihtoehto olisi nykyinen ammattiosaamisen näyttöjen näyttöympäristö, joka voi olla työpaikka, oppilaitos tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittama paikka. Tämän vaihtoehdon etuna on joustavuus, mutta sen selkeänä heikkoutena on se, että se ei kannusta koulutuksen järjestäjiä työelämäyhteistyöhön etenkin silloin, kun näytöt on helpointa toteuttaa oppilaitoksessa.

Näyttöympäristöksi päädyttiin esittämään kolmatta toteuttamisvaihtoehtoa, jossa näytöt järjestetään ensisijaisesti yrityksissä ja julkishallinnon työpaikoilla, mutta ne voidaan perustellusta syystä järjestää myös muualla. Oleellista on, että näyttöympäristö mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittamisen. Tämän vaihtoehdon etuna on, että se tuo riittävästi joustoa näyttöjen toteuttamiseen, mutta toisaalta selkeästi kannustaa järjestämään näytöt työpaikoilla, jotta opiskelijat saavat kokemusta työelämästä ja suoran kontaktin työelämään.

Osaamisen arvioijien osalta vaihtoehtoisina toteuttamistapoina tarkasteltiin nykyisen näyttötutkintojärjestelmän kolmikantaista arviointia, nykyistä ammattiosaamisen näyttöjen arviointia, pelkästään opettajien toteuttamaa arviointia sekä koulutuksen järjestäjän ja työelämän edustajan yhdessä toteuttamaa arviointia. Nykyisiä arviointikäytäntöjä on arvioitu luvussa 2.3 Nykytilan arviointi, joten tässä luvussa kuvataan tarkemmin vain kahta viimeksi mainittua toteuttamistapaa.

Pelkästään opettajien toteuttamassa arvioinnissa varsinaisen osaamisen arvioinnin toteuttaisi ja arvioinnista päättäisi opettaja, joka on pedagogiikan ammattilainen ja tuntee tutkinnon perusteet. Työelämän edustajat voisivat antaa palautetta opiskelijan osaamisesta, mutta heidän antamansa palaute ei vaikuttaisi osaamisen arviointiin. Tämän vaihtoehdon heikkoutena on, että työelämällä ei olisi käytännössä roolia osaamisen arvioinnissa ja osaamisen laadun varmistamisessa, vaan arviointi olisi yksinomaan koulutuksen järjestäjän alaisuudessa toimivien henkilöiden varassa. Kun koulutuksen järjestäjien rahoituksesta merkittävä osa tulee jatkossa kertymään suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen perusteella, vaarana on, että suoritteita halutaan tuottaa laadusta piittaamatta. Tällöin on tärkeää, että osaamisen arviointiin osallistuu myös työelämän edustaja, joka ei ole koulutuksen järjestäjän suorassa alaisuudessa ja jolla ei ole intressiä tinkiä osaamisen laadusta, vaan päinvastoin pitää siitä kiinni.

Toimivimmaksi toteuttamisvaihtoehdoksi katsottiin vaihtoehto, jossa ammatillisten tutkinnon osien osaamista arvioisivat ja arvioinnista päättäisivät koulutuksen järjestäjän nimeämät kaksi arvioijaa, joista toinen edustaa työelämää ja toinen koulutuksen järjestäjää. Työelämän edustajalla olisi erityisesti vahva arvioitavaan tutkinnon osaan liittyvä käytännön ammattitaito, mutta myös arviointiosaamista. Hänen osaamistaan täydentäisi opettaja, jolla on arviointiin tarvittavaa pedagogista osaamista ja joka tuntee hyvin tutkinnon perusteet. Koulutuksen järjestäjän edustaja voisi kuitenkin erityisestä syystä olla joku muukin henkilö kuin opettaja, jos hän täyttäisi laissa arvioijalle asetetut vaatimukset. Erityisestä syystä arvioinnin voisi toteuttaa ja arvioinnista päättää myös kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa. Valmentavan koulutuksen osien sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden arvioinnin toteuttaisi ja arvioinnista päättäisi opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

Työelämän osallistuminen tutkinnoissa edellytettävän osaamisen arviointiin valtakunnallisella ja paikallisella tasolla on yksi keskeinen ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen mekanismi. Toimikuntien roolia ja mahdollisia toteuttamisvaihtoehtoja tarkasteltiin tästä näkökulmasta käsin. Mahdollisia toteuttamisvaihtoehtoja tunnistettiin neljä:

- 1) Valtakunnalliset tai alueelliset kolmikantaiset alakohtaiset toimielimet, joiden tehtävät, kokoonpano ja asettaminen olisi määritelty laissa. Toimielimet päättäisivät arvioijista, ylläpitäisivät arvioijapoolia ja myöntäisivät tutkinnon ja antaisivat tutkintotodistukset arvioijien antaman arvioinnin mukaisina sekä käsittelevät arvioinnin oikaisupyynnöt. Opetushallitus asettaisi toimielimet.
- 2) Alueelliset tai koulutuksen järjestäjäkohtaiset kolmikantaiset alakohtaiset toimielimet, joiden tehtävät, kokoonpano ja asettaminen olisi määritelty laissa. Koulutuksen järjestäjä tai järjestäjät yhdessä asettaisivat toimielimen, joka päättäisi arvioijista ja myöntäisi tutkinnon arvioijien antaman arvioinnin mukaisesti sekä käsittelevät arvioinnin oikaisupyynnöt.
- 3) Koulutuksen järjestäjä saisi ministeriön myöntämässä koulutuksen järjestämisluvassa myös oikeuden myöntää luvan mukaisia tutkintoja ja antaa tutkintotodistukset. Koulutuksen järjestäjän tai useamman järjestäjän yhdessä asettama alueellinen kolmikantainen alakohtainen toimielin, jonka tehtävät, kokoonpano ja asettaminen on määritelty laissa, hyväksyisi arvioijat ja käsittelevät arvioinnin oikaisupyynnöt. Tutkinto myönnettäisiin arvioijien antaman arvioinnin mukaisesti.

4) Koulutuksen järjestäjä saisi ministeriön myöntämässä koulutuksen järjestämisluvassa myös oikeuden myöntää luvan mukaisia tutkintoja ja antaa tutkintotodistukset. Tutkinto myönnettäisiin arvioijien antaman arvioinnin mukaisesti. Valtakunnalliset toimielimet, joiden tehtävät, kokoonpano ja asettaminen olisi määritelty laissa, osallistuisivat osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen arvioimalla arvioinnin totuttamissuunnitelmat ja antamalla niistä lausunnon ministeriölle sekä seuraamalla osaamisen arvioinnin toteutusta ja raportoimalla havaitsemistaan puutteista ministeriölle. Lisäksi toimielimet käsittelevät arvioinnin oikaisupyynnöt. Koulutuksen järjestäjä päättäisi arvioijista laatimansa arvioinnin toteuttamissuunnitelman mukaisesti.

Vaihtoehtojen 1 ja 2 etuna olisi, että sekä osaamisen arviointi että tutkinnon myöntäminen olisi koulutuksen järjestäjästä riippumatonta. Vaihtoehtojen heikkoutena on kuitenkin se, että niihin liittyisi varsin runsaasti hallinnollista työtä sekä valtakunnallisesti että koulutuksen järjestäjän tasolla.

Vaihtoehdoissa 3 ja 4 osaamisen arviointi olisi koulutuksen järjestäjästä riippumatonta, mutta tutkinnon se myöntäisi itse, tosin arvioijien antaman arvioinnin mukaisena. Tätä pidettiin riittävänä riippumattomuutena. Sekä vaihtoehto 3 että vaihtoehto 4 edellyttäisivät vähemmän hallinnollista työtä kuin vaihtoehdot 1 ja 2. Vaihtoehto 4 katsottiin esitetyistä vaihtoehdoista parhaaksi, koska se olisi hallinnollisesti suhteellisen kevyt. Lisäksi laadunvarmistus tapahtuisi valtakunnallisella tasolla, mikä lisäksi laadunvarmistuksen yhdenmukaisuutta eri puolilla maata. Vaihtoehto 4 parantaisi myös opiskelijoiden oikeusturvaa, kun arvioijien tekemästä arvioinnista voitaisiin kaikilta osin hakea oikaisua valtakunnalliselta taholta, joka ei ole osallistunut arvioinnista päättämiseen.

Uusien valtakunnallisten toimielinten sihteeripalvelut olisi mahdollista toteuttaa useilla vaihtoehtoisilla tavoilla. Yksi vaihtoehto olisi, että sihteerit nimettäisiin toimikuntien jäsenistä. Tämän vaihtoehdon vahvuutena on, että erillisiä sihteeripalveluita ei tarvittaisi, mikä vähentäisi toimikuntien kokonaiskustannuksia. Vaihtoehdon heikkoutena on puolestaan se, että toimikunnan jäsenten keskuudesta nimetyllä sihteerillä ei välttämättä olisi aikaa paneutua sihteerin tehtäviin oman työnsä ohella. Lisäksi eri toimikuntien toimintatavat saattaisivat muotoutua hyvinkin erilaisiksi, kun sihteerin tehtäviä hoitaisivat useilta eri tahoilta tulevat henkilöt. Vastaava uhka toimintatapojen erilaistumisesta liittyy vaihtoehtoon, jossa toimikunta voisi ostaa sihteeripalvelut haluamaltaan taholta. Tämän vaihtoehdon etuna verrattuna edelliseen on se, että ostopalveluna hankituille sihteeereille olisi kuitenkin varattu selkeä resurssi sihteerin tehtävien hoitamiseen.

Sihteerin tehtävät olisi mahdollista järjestää myös niin, että Opetushallitus nimeäisi toimikuntien sihteeereiksi omat asiantuntijansa samaan tapaan kuin koulutustoimikunnissa nykyisin. Tämän vaihtoehdon etuna on, että se mahdollistaisi yhtenevien toimintatapojen rakentamisen eri toimikuntiin, kun kaikki sihteerit olisivat Opetushallituksen palveluksessa. Vaihtoehdon heikkoutena on se, että kun toimikunnilla on ajateltu olevan tutkinnon perusteiden kehittämiseen liittyviä tehtäviä, olisi ongelmallista, jos tutkinnon perusteiden laadinnasta vastaavan Opetushallituksen asiantuntijat olisivat toimikuntien sihteeereinä tekemässä omaa työtään koskevia aloitteita tai lausuntoja. Tämä saattaisi heikentää työelämän näkemysten huomioon ottamista tutkinnon perusteiden kehittämisessä.

Parhaaksi toteuttamisvaihtoehdoksi katsottiin vaihtoehto, jossa toimikuntien sihteerin tehtävistä huolehtisi näyttötutkintosihteeristön kaltainen, Opetushallituksen yhteydessä toimiva, mutta

itsenäinen sihteeristö. Sihteeristö mahdollistaisi toimikuntien toimintatapojen yhtenäistämisen, mutta olisi riittävän riippumaton Opetushallituksesta, jotta se voisi uskottavasti hoitaa kaikki toimikuntien sihteerin tehtävät, myös tutkintojen perusteiden kehittämiseen liittyvät aloitteet ja lausunnot.

Työpaikalla järjestettävä koulutus

Osana toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia opetus- ja kulttuuriministeriö asetti selvityshenkilöt valmistelemaan ehdotuksen koulutussopimusmallista ja sen käyttöönotosta ammatillisessa koulutuksessa. Selvityshenkilöt luovuttivat ehdotuksen koulutussopimusmalliksi opetus- ja kulttuuriministeriölle 12. huhtikuuta 2016 (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:8). Selvityksessä ehdotetaan ammatillisessa koulutuksessa otettavaksi käyttöön koulutussopimus, joka soveltuu lähtökohtaisesti kaikille ammatillisen koulutuksen tutkintotoivoitteisen ja tutkintoon johtamattoman koulutuksen opiskelijoille. Koulutussopimuksella sovitaisiin ei-työsuhteisesta opiskelusta työpaikoilla tai muissa niihin verrattavissa ympäristöissä sen laajuudesta, tavoitteista ja pituudesta riippumatta. Oppisopimuksella sovitaisiin edelleen työsuhteisesta työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta. Ehdotuksen lähtökohtana on, että työpaikalla tapahtuva oppiminen suunnitellaan ja sovitaan tutkinnon osa kerrallaan. Samalla sovitaan, solmitaanko koulutuksen järjestäjän, työpaikan ja opiskelijan välille koulutussopimus vai oppisopimus. Ehdotuksen mukaan työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta koulutussopimuksen puitteissa työpaikalle ei maksettaisi koulutuskorvausta. Korvausta voitaisiin kuitenkin maksaa, jos oppimisen ohjauksesta merkittävä osa on sovittu työpaikan edustajalle. Ehdotuksen mukaan koulutussopimuksen aikana työnantaja voisi niin halutessaan suorittaa opiskelijalle korvausta ilman, että heidän välilleen syntyy työsuhde.

Selvityshenkilöiden ehdotusten toteuttamista osana ammatillisen koulutuksen reformia valmisteltiin opetus- ja kulttuuriministeriössä virkamiesvalmistelussa yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön työsuhteasiantuntijoiden kanssa. Ongelmalliseksi osoittautui selvityshenkilöiden mallista puuttuva erityisesti työsuhdelainsäädännön soveltumiseen liittyvä erottelava tekijä työsuhteisesta oppisopimuksen ja ei-työsuhteisesta koulutussopimuksen välillä. Mikäli opiskelijat voisivat tehdä samoja työtehtäviä ja suorittaa samaa koulutusta jopa samoilla työpaikoilla sekä koulutussopimuksena että oppisopimuksena, eivät opiskelijat olisi yhdenvertaisessa asemassa oikeuksien ja velvoitteiden osalta. Mikäli työnantaja voisi vielä maksaa halutessaan korvausta myös ei-työsuhteisessä olevalle opiskelijalle, voisi työsuhdetta koskeva lainsäädäntö kuitenkin tulla sovellettavaksi, mikäli lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä määritellyt työsuhteen tosiasialliset tunnusmerkit täyttyisivät.

Oppisopimuskoulutus voisi olla voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti käytettävä muoto silloin, kun osaamisen hankkiminen tapahtuu pääosin työpaikalla käytännön työtehtäviä tehdessä. Oppisopimuskoulutuksessa opintoja täydennettäisiin nykytilaa vastaavasti koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Osaaminen voitaisiin hankkia oppisopimuskoulutuksena, jos pääosa opiskelijalle suunnitellusta tarvittavan osaamisen hankkimisesta olisi hankittavissa oppisopimustyöpaikassa aidoissa työelämän tilanteissa käytännön työtehtävien yhteydessä.

Yhtenä vaihtoehtoisena toteuttamistapana voisi olla säätää, että koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija voisi hankkia osan, esimerkiksi enintään puolet henkilökohtais-
tamisen yhteydessä todetun osaamistarpeen mukaisesta osaamisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Tällöin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvaa

osaamisen hankkimista täydennettäisiin aidossa työpaikassa käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävällä koulutuksella.

Työpaikalla eri sopimusjärjestelyillä tapahtuvan osaamisen hankkimisen määrällinen erottelu tekisi selkeän eron sille, milloin oppisopimus voitaisiin valita työpaikalla järjestettävän koulutuksen sopimusmuodoksi ja milloin ei-työsopimussuhteeseen perustuva koulutusopimus. Tällöin ei syntyisi tilannetta, jossa esimerkiksi samalla työpaikalla samoissa tehtävissä ja samoin tavoittein opiskelevat opiskelijat olisivat eriarvoisessa asemassa sen mukaan, ovatko he työsopimussuhteessa työnantajaan vai eivät. Myöskään työpaikalla järjestettävän koulutuksen muodon valintaan eivät vaikuttaisi koulutuksen järjestämisen kannalta ulkopuoliset seikat. Toisaalta koulutusopimukseen perustuvan koulutuksen rajaaminen tiettyyn osaan henkilökohtaistamisen yhteydessä suunnitellusta osaamisen hankkimisesta tekisi menettelystä monimutkaisen erityisesti sen suhteen, milloin enimmäismäärä täytyisi.

Aina kun sopijapuolet toteaisivat työpaikalla tapahtuvan oppimisen olevan pääasiallinen osaamisen hankkimisen muoto, tehtäisiin työ- tai virkasuhteeseen perustuva oppisopimus. Koska oppisopimusopiskelija olisi päätoiminen työllinen, edesauttaisi sen käyttö työllistymistä ja työllisyysasteen nostamista. Oppisopimuskoulutuksen käytön laajuus olisi kuitenkin keskeisesti sidoksissa työnantajien halukkuuteen palkata henkilö oppisopimuksella. Koulutusopimus mahdollistaisi työpaikalla tapahtuvan oppimisen ilman työsuhdetta nykyisen työssäoppimisen tavoin. Tällöin sitä voitaisiin hyödyntää osana muita koulutuksen toteuttamistapoja, mutta ei pääasiallisena tapana. Koulutusopimuksesta voitaisiin siirtyä oppisopimuskoulutukseen, mikäli katsottaisiin, että osaamisen hankkiminen voitaisiin toteuttaa pääasiallisesti työpaikalla. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että työnantaja olisi valmis palkkaamaan opiskelijan työ- tai virkasuhteeseen.

Työsopimussuhteeseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ja ei-työsopimussuhteisen koulutusopimukseen perustuvan koulutuksen tavoitteiden ja erojen selkiyttämiseksi voitaisiin myös määritellä eri sopimusmuodoissa osaamisen hankkimiseksi käytettävien työpaikkojen tai työnantajien määrä. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi siten, että yhdellä työpaikalla ei voitaisi hankkia koulutusopimuksella enempää kuin puolet henkilökohtaistamisen yhteydessä todetun osaamistarpeen mukaisesta osaamisesta. Tällä edesautettaisiin opiskelijan siirtymistä oppisopimuskoulutukseen aina silloin, kun sopijapuolet toteavat työpaikalla tapahtuvan oppimisen olevan soveltuvin ja pääasiallinen osaamisen hankkimismuoto. Koulutusopimukseen perustuvan koulutuksen enimmäismäärän todentaminen edellyttäisi koulutuksen järjestäjältä tarkkaa opiskelija- ja työpaikkakohtaista seurantaa, mikä toisi lisää hallinnollisia velvoitteita koulutuksen järjestäjälle ja lisäisi kustannuksia. Rajan määrittäminen saattaisi olla tulkinnanvaraista ja keinotekoista. Lisäksi muun muassa ammatillisen perustutkinnon sisällöt ovat niin monipuolisia, että nykyisinkin osaamista hankitaan usein useammalla työpaikalla. Yksittäisellä työpaikalla tapahtuvan opiskelun laajuuden rajaaminen toisaalta turvaisi sen, että opiskelijalla olisi riittävän laajat mahdollisuudet opiskella työpaikalla tutkinnon perusteiden mukaisia osaamistavoitteita, ja toisaalta mahdollistaisi sen, että suuri osa osaamisen hankkimisesta voitaisiin toteuttaa työpaikalla. Enimmäismäärän sitominen työpaikkaan ei siis toisi välttämättä toivottua tavoitetta oppisopimuskoulutukseen siirtymiseksi, vaan ainoastaan työnantaja muuttuisi useamman kerran koulutusopimukseen perustuvankoulutuksen osalta. Tämä kuitenkin mahdollistaisi laajemmat mahdollisuudet opiskella työvaltaisesti verrattuna siihen, että opiskelu tulisi toteuttaa vain oppisopimuskoulutuksena, koska oppisopimuskoulutuksen käyttö on sidoksissa työnantajien halukkuuteen ottaa opiskelija työ- tai virkasuhteeseen.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta voitaisiin lisäksi edellyttää vähimmäismäärää työpaikalla tapahtuvaksi osaamisen hankkimiseksi esimerkiksi silloin, jos ammatillista perustutkintoa suorittavalla opiskelijalla ei olisi aiempaa ammatillista tutkintoa eikä tutkintoon liittyvää työkokemusta. Tämän perustutkintokoulutuksen opiskelijalle työpaikalla järjestettävän koulutuksen vähimmäismäärän voitaisiin edellyttää tapahtuvan koulutussopimuksella. Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä hankittava tarvittavan osaamisen määrä olisi koulutuksen järjestäjän arvioitava osana henkilökohtaistamista. Koska esityksen tavoitteiden mukaisesti osaamisen hankkiminen ei ammatillisissa perustutkinnoissakaan olisi jatkossa sidottu aikaan vaan osaamiseen, olisi työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimisen vähimmäismäärän tarkka määrittely haastavaa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jossa tavoitteena voi olla sama osaamispistemäärä ja tutkinto, mutta ajallisesti koulutuksen kesto voi poiketa opiskelijoittain riippuen esimerkiksi opiskelijan aiemmin hankkimasta osaamisesta. Riittävän määrän arviointi olisi koulutuksen järjestäjälle haastavaa ja se perustuisi opiskelijakohtaiseen arviointiin. Opiskelijat voisivat tulla kohdelluksi eriarvoisesti, koska tarkkaa vähimmäismäärää olisi mahdotonta säätää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa tarkoitetun palkkatuen maksaminen oppisopimuskoulutuksen ajalta voi kannustaa työnantajia tekemään oppisopimuksia. Tästä syystä mahdollisuudesta myöntää palkkatukea oppisopimuksen perusteella ei ole tarkoituksenmukaista luopua. Jos oppisopimuskoulutus järjestettäisiin siten, että koulutus on työvoimakoulutusta ja opiskelija on työsuhteessa, työnantajalla olisi mahdollisuus saada palkkatukea ja oppisopimuksen tehneellä henkilöllä saattaisi olla oikeus saada niin sanottua aktiivian korotuksilla korotettua työttömyysetuutta ja kulukorvausta. Tämä merkitsisi nykyiseen verrattuna työttömyysturvamenojen kasvua. Toisena vaihtoehtona olisi työvoimakoulutuksen ajalta maksettavaa työttömyysetuutta koskevien työttömyysturvalain säännösten muuttaminen oppisopimusten osalta, mutta oppisopimuskoulutukseen liittyvien poikkeusten tekeminen olisi vastoin yleistä tavoitetta selkeyttää työttömyysturvalainsäädäntöä.

Edellä mainitun työttömyysturvamenojen kasvun lisäksi oppisopimuskoulutuksen järjestäminen työvoimakoulutuksena edellyttäisi joko työvoimakoulutuksen hankkimiseen varattujen määrärahojen lisäämistä tai määrärahojen uudelleen kohdentamista muusta työvoimakoulutuksesta oppisopimuksena järjestettävään työvoimakoulutukseen.

Koska oppisopimus, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset palkkatuen myöntämisen edellytykset ja työttömyysturvalaissa säädetyt työttömyysetuuden saamisen edellytykset muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden, oppisopimuskoulutuksen järjestämistä työvoimakoulutuksena ei pidetä tarkoituksenmukaisena.

Rahoitus

Nykyinen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä perustuu toteutuneiden kustannusten perusteella laskettavaan kustannuspohjaan, jonka perusteella määräytyy vuosittainen ammatillisen koulutuksen määräraha. Korkeakoulujen rahoitus sen sijaan on talousarvioperusteista ja rahoituksen määrästä päätetään valtion talousarviossa. Toteutuneisiin kustannuksiin perustuva järjestelmä ei kuitenkaan optimaalisesti kannusta toiminnan tehostamiseen. Määrärahan talousarvioperusteisuus hillitsisi ammatillisen koulutuksen kustannusten kasvua. Talousarvioperusteinen määräraha muuttaisi kuntien rahoitusosuuden määrittelyä. Kuntien rahoitusosuus tulisi määrittellä suhteessa talousarviossa päätettyyn valtion määrärahaan eikä prosentiosuutena kustannuspohjasta.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen voitaisiin toteuttaa nykyisen yksikköhintaan ja opiskelijamäärään perustuvan rahoitusjärjestelmän puitteissa siten, että tuloksellisuuden perusteella myönnettävää osuutta kasvatettaisiin nykyiseen verrattuna merkittävästi. Tulorahoitusosuuden kasvattaminen kannustaisi koulutuksen järjestäjää toiminnan tuloksellisuuden parantamiseen. Jos rahoitus määräytyisi kuitenkin opiskelijamäärän perusteella, ei kannustusvaikutus toiminnan tehostamiseen ja aikaisemman osaamisen tunnustamiseen muun rahoituksen osalta kuitenkaan toteutuisi.

Yksikköhintajärjestelmän vaihtoehtona olisi siirtyminen suhteelliseen rahoitusjärjestelmään, jollainen on jo käytössä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksessa. Suhteellisessa rahoitusjärjestelmässä koulutuksen järjestäjän saama rahoitus ei perustu ennalta määrättyyn kiinteään yksikköhintaan, vaan koulutuksen järjestäjälle myönnetään rahoitusta suoritteiden suhteellisen määrän perusteella. Suhteelliseen rahoitusjärjestelmään siirtyminen voisi jossain määrin heikentää rahoituksen ennakoitavuutta ja vakautta, mutta se toisaalta kannustaisi koulutuksen järjestäjää toiminnan tehostamiseen yksikköhintajärjestelmää paremmin. Suhteellisessa rahoitusjärjestelmässä olisi myös helpompi toteuttaa koulutuksen tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen liittyvien rahoituselementtien käyttöönotto, koska järjestelmä perustuisi jo lähtökohtaisesti siihen, että tehokkaille toimijoille kohdentuisi suhteessa enemmän rahoitusta.

Rahoituksen määräytymisessä voitaisiin käyttää erilaisia suoritteita, kuten opiskelijamääriä tai suoritettuja tutkintoja. Rahoituksen määräytymisessä voitaisiin käyttää myös erilaisia koulutuksen vaikuttavuuden tekijöitä, kuten opiskelijoiden työllistymistä tai erilaisia palautejärjestelmiä. Opiskelijamäärien laskennassa voitaisiin käyttää laskentapäiviin perustuvaa mallia, jossa opiskelijoiden lukumäärä perustuu tietyn päivän poikkileikkaustilanteeseen. Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää laskennallista suoritetta, esimerkiksi opiskelijavuotta, jolla määriteltäisiin opiskelijan osallistumista koulutukseen päivätarkkuudella. Laskentapäiviin perustuva malli on yksinkertainen ja selkeä, mutta laskentapäiviin perustuva malli ohjaa voimakkaasti koulutuksen kestoa eikä kannusta koulutuksen aloittamiseen ja päättämiseen joustavasti ympäri vuoden. Päivätarkkuuden käyttäminen sen sijaan ottaisi paremmin huomioon erilaiset joustavat opintopolut.

Rahoituksen määräytymisperusteena voitaisiin käyttää edellisten vuosien toteutuneita suoritteita, varainhoitovuoden toteutuneita suoritteita tai opetus- ja kulttuuriministeriön suoritepäätöksellä päätettyjä suoritteita. Nykyisissä ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä käytetään ammatillisessa peruskoulutuksessa ja oppisopimuskoulutuksessa varainhoitovuoden toteutuneita suoritteita ja oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa opetus- ja kulttuuriministeriön päättämiä suoritteita. Varainhoitovuoden toteutuneiden suoritteiden käyttäminen edellyttäisi rahoituksen myöntämisestä ensin ennakkollisena ja varainhoitovuoden lopussa tehtävää tarkistuspäätöstä, jossa rahoitus tarkistettaisiin toteutuneiden suoritteiden mukaiseksi. Tarkistuspäätöksen käyttäminen edellyttäisi, että rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet olisivat tiedossa hyvissä ajoin ennen varainhoitovuoden päättymistä. Nykyisessä järjestelmässä tiedot ovat käytettävissä syyskuun laskentapäivän jälkeen.

Edellisten varainhoituvuosien toteutuneiden suoritteiden käyttäminen rahoituksen myöntämisperusteena mahdollistaisi rahoituksen myöntämisen lopullisena yhdellä päätöksellä ilman tarkistuspäätöstä. Edellisten varainhoituvuosien suoritteiden käyttäminen olisi kuitenkin sikäli ongelmallista, että koulutuksen tarjonnassa ja volyymissä tapahtuneet muutokset tulisivat huomioiduksi aina viiveellä. Edellisten varainhoituvuosien toteutuneisiin suoritteisiin perustuvassa mallissa olisi lisäksi ongelmallista, jos järjestäjien suoritteiden määrät vaihtelisivat vuo-

sittain merkittävästi. Lisäksi mallissa olisi monimutkaista ottaa huomioon vuosittaisiin määrärahoihin kohdistuvat lisäykset tai vähennykset, koska suoritteet otettaisiin huomioon aiemmalta varainhoitovuodelta. Aikaisempaan toteumaan perustuva malli varmistaisi kuitenkin sen, että koulutuksen järjestäjälle maksettava rahoitus perustuu järjestäjän tosiasialliseen toimintaan.

Rahoituksen määräytymisperusteena voitaisiin käyttää myös ministeriön vuosittain päättämiä suoritteita, kuten nykyisin tehdään oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa. Tämä antaisi ministeriölle suuren päätösvallan, mutta toisaalta määrällisen säätelyn ja rahoituksen reagointikyky muutoksiin olisi nopeaa ja joustavaa. Ministeriön päätösvaltaa voitaisiin rajata säätämällä laissa perusteet, jotka ministeriön tulisi ottaa huomioon vuosittaisesta suorittemäärästä päättäessään. Ministeriön päättämiin suoritteisiin perustuvaan rahoitukseen liittyy kuitenkin se riski, että järjestäjän tosiasiallinen toiminta varainhoitovuoden aikana poikkeaa merkittävästi rahoituksen perusteeksi päätetystä toiminnan volyyymistä. Tähän voitaisiin reagoida vasta seuraavien vuosien suoritepäätöksillä jälkikäteen.

Rahoituksen määräytymisperusteena voitaisiin käyttää myös edellä mainittujen tekijöiden yhdistelmiä esimerkiksi siten, että osa rahoituksesta määräytyisi ministeriön suorittepäätöksellä ja osa edellisten varainhoitovuosien toteutuneiden suoritteiden perusteella. Esityksessä onkin päädytty ehdottamaan tällaista yhdistettyä mallia. Varainhoitovuoden toteutuneiden suoritteiden käyttäminen edellyttäisi rahoituksen tarkistamista varainhoitovuoden lopussa eikä tätä vaihtoehtoa olisi mahdollisuutta käyttää sellaisessa mallissa, jossa suoritteiden määrä selviää vasta varainhoitovuoden viimeisenä päivänä.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki ammatillisesta koulutuksesta. Nykyinen laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta esitetään kumotaviksi.

Ammatillisessa koulutuksessa ehdotetaan siirryttäväksi yhteen näyttöön perustuvan ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa tutkinto. Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesta näyttötutkintojärjestelmästä sekä ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta perustutkinnon suorittamistavasta luovuttaisiin. Osaamisen osoittamista yhdenmukaistettaisiin ja siihen liittyvää rinnakkaista hallintoa purettaisiin siten, että osaaminen osoitettaisiin näyttämällä se käytännön työtilanteissa, ja näyttöä arvioisivat koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja ja työelämän edusta yhdessä. Ammatillisen tutkinnon myöntämisoikeus siirrettäisiin osaksi järjestämis lupaa ja kokonaisuudessaan koulutuksen järjestäjälle. Nykymuotoiset tutkintotoimikunnat lakkautettaisiin ja niiden tilalle asetettaisiin työelämätoimikunnat, joiden tehtävät painottuisivat ammatillisen osaamisen laadun ja työelämälähtöisyyden varmistamiseen. Myös koulutuksen järjestäjien ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten asettamista toimielimistä luovuttaisiin.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumista sekä opiskelijavalintaa ja opiskelijaksi ottamista esitetään muutettavaksi siten, että jatkuvasta hausta tulisi koulutukseen hakeutumisen pääväylä. Samalla tarkennettaisiin myös hakeutumisvaiheessa tehtävään suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valintaan sekä hakijan ohjaukseen liittyviä menettelyitä. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaku, yhteiset hakumenettelyt valmentaviin koulutuksiin ja

erityisopetukseen säilytettäisiin ensisijaisesti samana vuonna perusopetuksen päättäneiden sekä muiden vailla perusasteen jälkeistä ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa olevien hakuväylänä.

Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista ja osaamista sekä tarvittavia ohjaus- ja tukitoimia koskeva yhtenäinen henkilökohtaistaminen laajennettaisiin koskemaan kaikkia ammatillista tutkintoa tai sen osaa suorittavia sekä valmentavien koulutusten opiskelijoita. Lisäksi osaamisen tunnustaminen säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi, jolloin koulutuksessa keskityttäisiin puuttuvan osaamisen hankkimiseen. Henkilökohtaistamiseen liittyvää dokumentaatiota selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin siirtymällä yhteen henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Suunnitelmaan kirjattaisiin kaikki henkilökohtaistamista koskevat tiedot, ja se korvaisi nykyinsäädännön mukaiset näyttötutkintojen henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan, ammatillisen peruskoulutuksen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, oppisopimuskoulutuksessa edellytetyn henkilökohtaisen opiskeluohjelman sekä erityisopetuksen henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman.

Työpaikalla järjestettävää koulutusta uudistettaisiin siten, että voimassa olevan lainsäädännön mukaisen työssäoppimisen tilalla otettaisiin käyttöön koulutussopimukseen perustuva koulutus. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen päämuodot olisivat jatkossa oppisopimuskoulutus ja koulutussopimukseen perustuva koulutus. Lisäksi henkilökohtaistamisen yhteydessä voitaisiin sopia muusta työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta nykytilaa vastaavasti. Opiskelijalle parhaiten soveltuvat työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen muodot suunniteltaisiin henkilökohtaistamisen yhteydessä, ja opiskelija voisi esimerkiksi siirtyä joustavasti koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta oppisopimuskoulutukseen, kun hänen osaamisensa ja valmiutensa kasvavat ja edellytykset oppisopimuksen solmimiseen saavutetaan. Oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta erityisesti nuorten koulutusmuotona lisättäisiin yhdenmukaistamalla sen rahoituksellista asemaa suhteessa muihin koulutuksen toteuttamismuotoihin, selkeyttämällä ja yhdenmukaistamalla sen hallinnollisia prosesseja ja lisäämällä joustavuutta hyödyntää sitä monipuolisemmin henkilökohtaistamisprosessin puitteissa koulutuksen toteuttamismuotona. Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen solmimista koskevat kriteerit määriteltäisiin yhdenmukaisin periaattein työpaikalla tapahtuvan pedagogisen ja hallinnollisen prosessin selkeyttämiseksi ja sujuvoittamiseksi sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen laadun varmistamiseksi.

Tutkintojen myöntämis- ja koulutuksen järjestämisoikeudesta ehdotetaan päätettäväksi yhdellä ammatillisen koulutuksen järjestämisluvalla nykyisten erillisten ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen luvan sijaan. Tutkintojen myöntämismenettelyä ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että tutkinnon myöntämisoikeus annettaisiin suoraan koulutuksen järjestäjälle, jolloin tutkintotoimikuntajärjestelmästä ja tutkintotoimikuntien kanssa solmittavista erillisistä näyttötutkintojen järjestämissopimuksista luovuttaisiin. Koulutuksen järjestäjät voisivat järjestämislupaansa sisällytetyjen tutkintojen rajoissa päättää aiempaa vapaammin koulutustarjontansa kohdentamisesta sekä siitä, millä tavoin ja missä oppimisympäristöissä koulutusta järjestetään. Samalla selkeytettäisiin koulutuksen järjestäjän vastuuta liittyen koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseen, kun tutkintojen myöntämisoikeus olisi yksin koulutuksen järjestäjillä. Lupa kattaisi myös muut koulutuksen ja tutkintojen järjestämisen sekä koulutuksen saatavuuden kannalta tarpeelliset määräykset ja tehtävät. Tutkintotavoitteinen ja osa tutkintoon johtamattomasta työvoimakoulutuksesta tulisi osaksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaa ammatillista koulutusta vuoden 2018 alusta, ja järjestämisluvassa säädettäisiin työ-

voimakoulutuksen tehtävästä. Lähtökohtana on se, että opiskelijaksi ottamisessa säilyisi edelleen työ- ja elinkeinoviranomaisen toteuttama työvoimapolitiittinen harkinta ja koulutusten järjestämisessä kuultaisiin työ- ja elinkeinohallintoa. Opetushallinnon vastuulla olisi koulutuksen laadusta ja rahoituksesta huolehtiminen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmät. Rahoitusjärjestelmään sisällytettäisiin myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa koulutuksen järjestäjien rahoituksessa lisättäisiin. Ehdotetussa uudessa rahoitusjärjestelmässä rahoituksen painopiste siirtyisi merkittävästi opiskeluun käytetyn ajan laskemisesta suoritettuihin tutkinnon osiin ja tutkintoihin, työllistymiseen tai jatko-opintoihin sijoittumiseen koulutuksen jälkeen sekä koulutuksesta saatuun palautteeseen. Rahoitus perustuisi jatkossa valtion talousarvion määrärahaan, ja kustannuspohjasta luovuttaisiin kaikilta osin. Kustannustason nousu otettaisiin määrärahassa huomioon indeksillä.

Rahoitusjärjestelmä muodostuisi neljästä rahoituselementistä: laskennallisen rahoituksen elementeistä eli perusrahoituksesta, suoritusrahoituksesta, vaikuttavuusrahoituksesta, sekä strategiarahoituksesta. Rahoitusjärjestelmä olisi suhteellinen, jolloin perusrahoituksessa ja suoritusrahoituksessa suoritteen arvo määräytyisi valtion talousarvion määrärahan puitteissa suhteessa kaikkiin rahoituksen perusteena oleviin suoritteisiin. Kaikissa koulutuksen toteutusmuodoissa käytettäisiin yhdenmukaisia suoritteita, kuten opiskelijavuosia, tutkintoja ja niiden osia. Rahoituksen määräytymisperusteita yhdenmukaistettaisiin koulutuksen eri toteuttamismuotojen suhteen. Työvoimakoulutuksen riittävä tarjonta turvattaisiin päättämällä siihen varattavasta opiskelijavuosivolyymista osana järjestäjän perusrahoituksen tavoitteellisten opiskelijavuosien enimmäismäärää.

Uuden ammatillisesta koulutuksesta annetun **lain 1 luvussa** olisivat yleiset säännökset muun muassa lain soveltamisalasta, ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoituksesta sekä määritelmistä.

Lain 2 luku sisältäisi tutkintoja ja koulutuksia koskevan sääntelyn. Ammatillisia tutkintoja olisivat nykytilaa vastaavasti ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Kaikki ammatilliset tutkinnot olisivat osaamisperusteisia, ja tutkintotyyppien määritelmät säilyisivät nykyisenlaisina. Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Ammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin. Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on ammattitutkintoa syvällisempää ammatin hallintaa tai monialaista osaamista. Perusopetuksen päättäneille ensisijainen ammatillinen tutkinto olisi jatkossakin ammatillinen perustutkinto. Kaikki ammatilliset tutkinnot tuottaisivat edelleen yleisen jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin.

Tutkintorakenteeseen kuuluvista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista säädettäisiin nykytilaa vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriön antamalla tutkintorakenneasetuksella. Ammatillisten tutkintojen sijoittamisesta koulutusaloille

tutkintorakenneasetuksessa luovuttaisiin, mutta koulutuslaluokittelua voitaisiin käyttää kuitenkin edelleen tilastollisena luokitteluna tarvittaessa. Myös ammatillisten perustutkintojen osaamisalojen säätämisestä tutkintorakenneasetuksessa pääsääntöisesti luovuttaisiin, ja osaamisaloista määrättäisiin tutkinnon perusteissa kuten ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamisaloista jo nykyisin. Muutokset mahdollistaisivat nykyistä nopeamman ja joustavamman reagoinnin työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin.

Tutkintoon johtamattomana valmentavana koulutuksena voitaisiin jatkossakin järjestää kahta eri kohderyhmille suunnattua koulutusta eli ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus antaisi opiskelijalle valmiuksia ammatilliseen tutkintokoulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaisi opiskelijan edellytyksiä suorittaa ammatillinen tutkinto. Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus vastaisi pääosin nykyistä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, mutta jatkossa se voisi valmentaa ammatillisten perustutkintojen lisäksi esimerkiksi myös niihin ammattitutkintoihin, jotka toimivat alalle tulotutkintoina. Tällä laajennuksella lisättäisiin mahdollisuuksia rakentaa ammattitaidon hankkimista tukevia opintopolkuja asiakkaiden erilaisten tarpeiden mukaisesti. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus olisi suunnattu henkilöille, joilla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintokoulutukseen. Koulutuksen tavoitteena olisi antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille heidän henkilökohtaisten tavoitteidensa ja valmiuksiensa mukaista opetusta ja ohjausta. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus vastaisi nykyisessä lainsäädännössä säädettyä.

Muuna ammatillisena koulutuksena voitaisiin järjestää ammatillista osaamista täydentävää tai syventävää koulutusta, jonka tavoitteena ei olisi tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen. Lisäksi muuna ammatillisena koulutuksena järjestettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta ja kaupunkiraideliikenteen kuljettajan tehtäviin valmistavaa koulutusta sekä uutena lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta.

Kaikilla ammatillisilla tutkinnoilla, valmentavilla koulutuksilla ja tutkintojen ja koulutusten osilla olisi yhteinen osaamisperusteinen mitoituseruste, osaamispiste. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa otettaisiin käyttöön osaamispisteet. Ammatillisen perustutkinnon laajuus olisi nykytilaa vastaavasti 180 osaamispistettä. Ammattitutkintojen laajuus olisi puolestaan 120, 150 tai 180 osaamispistettä ja erikoisammattitutkintojen laajuus 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi yksittäisten ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta sekä yksittäisten ammatillisten perustutkintojen poikkeavasta 180 osaamispisteen ylittävästä laajuudesta ministeriön asetuksella. Valmentavat koulutukset olisivat nykytilaa vastaavasti 60 osaamispisteen laajuisia.

Opetushallitus määräisi edelleen tutkinnon perusteet kullekin tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolle. Opetushallitus laatisi ammatillisten tutkintojen perusteet nykytilaa vastaavasti tiiviissä yhteistyössä työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. Opetushallituksen olisi lisäksi tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa tutkinnon perusteita valmistellessaan. Opetushallitus laatisi edelleen myös valmentavien koulutusten perusteet. Opetushallitus päättäisi tutkinnon perusteissa tutkinnon osien laajuudesta ja koulutuksen perusteissa valmentavien koulutusten osien laajuudesta laissa säädettyjen tutkinnon ja koulutuksen osien mitoituserusteiden mukaisesti.

Ammatilliset tutkinnot koostuisivat nykyiseen tapaan ammatillisista tutkinnon osista. Ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi ammatillisten tutkinnon osien lisäksi kaikille perustutkinnoille yhteisiä tutkinnon osia, jotka olisivat ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä. Niiden tehtävänä olisi varmistaa, että ammatillisen perustutkinnon suorittaneella olisi tutkinnosta riippumatta työssä ja elämässä tarvittavat perustaidot ja -tiedot, kaikilla toimialoilla tarvittavaa yhteistä osaamista sekä yhtäläiset valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen ja tasa-arvoiseen toimintaan yhteiskunnassa. Yhteiset tutkinnon osat tukisivat myös ammatillisen osaamisen hankkimista jo koulutuksen aikana.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan yhteiset tutkinnon osat ovat sisältyneet ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin perustutkintoihin, mutta eivät näyttötutkintoina suoritettaviin perustutkintoihin. Jatkossa yhteiset tutkinnon osat sisältyisivät kaikkien ammatillista perustutkintoa suorittavien tutkintoon, ja niiden rakennetta, sisältöjä ja osaamistavoitteita tarkistettaisiin vastaamaan nykyistä paremmin myös työelämässä olevan aikuisväestön tarpeisiin, erityisesti perustaitojen parantamiseen. Ammatillisiin perustutkintoihin voimassa olevan lainsäädännön mukaan sisältyvistä vapaasti valittavista tutkinnon osista erillisinä tutkinnon osina luovuttaisiin ja vastaava valinnaisuus sisällytettäisiin ammatillisiin tutkinnon osiin.

Lain 3 luvussa säädettäisiin oikeudesta myöntää tutkintoja ja järjestää tässä laissa tarkoitettua koulutusta. Jatkossa kaikkea ammatillista koulutusta sekä ammatillisten tutkintojen järjestämistä ja myöntämistä säänneltäisiin yhdellä ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvalla. Luvan saaneita kutsuttaisiin koulutuksen järjestäjiksi. Nykyisistä erillisistä ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvista sekä näyttötutkintojen järjestämissopimuksista luovuttaisiin. Koulutuksen järjestäjät saisivat järjestämislupansa puitteissa järjestää näyttöjä, myöntää tutkintoja sekä järjestää tutkintokoulutusta ja valmentavaa koulutusta sekä muuta ammatillista koulutusta ammatillisen koulutuksen asiakkaille. Koulutuksen järjestäjä voisi järjestämislupansa puitteissa päättää koulutuksen ja tutkintojen tarjonnasta, koulutuksen järjestämis- ja toteuttamistavoista sekä profiloitumisestaan esimerkiksi ala- tai asiakasryhmäkohtaisesti.

Järjestämisluvien keskeinen tarkoitus olisi määrittää koulutuksen järjestäjän tehtävä ja varmistua luvan saaneen järjestäjän toiminnallisista ja taloudellisista edellytyksistä laadukkaiden tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen. Lisäksi järjestämisluvien tarkoituksena olisi varmistaa, että tarjottaville tutkinnoille ja koulutukselle on olemassa koulutustarve. Järjestämisluvut ja niissä määriteltävät koulutustehtävät luovat osaltaan puitteet ammatillisen koulutuksen strategiselle kansalliselle koordinoinnille.

Järjestämisluvista annettaisiin kaikilta osin myös lupa tutkinnon myöntämiseen. Tutkintotoimikuntajärjestelmä lakkautettaisiin, ja järjestämisluvassa osoitettu oikeus tutkinnon järjestämiseen kattaisi sekä osaamisen hankkimiseksi tarkoitettun tutkintokoulutuksen järjestämisen että tutkinnon myöntämisen.

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvien myöntämiseen liittyviä edellytyksiä sekä edellytyksiä, joiden puitteissa opetus- ja kulttuuriministeriö voisi muuttaa lupaa tai peruuttaa koulutuksen järjestämisluvaa, täsmennettäisiin nykyisestä. Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvien myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakemuksessa tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen vastaa valtakunnalliseen tai alueelliseen osaamistarpeeseen ja että luvan hakijalla on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset hakemansa tehtävän asianmukaiseen toteuttamiseen. Järjestämisluvien myöntämisedellytysten arvioinnissa otettaisiin huomioon

osaamistarpeen lisäksi toiminnan laatuun, vaikuttavuuteen ja tuloksellisuuteen liittyvät näkökohdat. Toiminnallisten edellytysten täyttymiseksi hakijalla tulisi olla järjestämisluvan mukaisen tehtävän tuloksellisen, vaikuttavan ja laadukkaan hoitamisen kannalta tarvittava kelpoisuusehdot täyttävä opetushenkilöstö, ajanmukaiset osaamisperusteisen ja asiakaslähtöisen toiminnan vaatimukset täyttävät pedagogiset prosessit ja tukiprosessit sekä koulutustehtävän hoitamiseksi tarkoituksenmukaiset oppimisympäristöt ja toimivat laadunhallinnan menettelyt. Tutkintoja tai koulutusta ei saisi jatkossakaan järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi, pois lukien tilauskoulutus ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävä koulutus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa oikeuttaisi perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittamiseksi tarvittavan osaamisen hankkimisen järjestämiseen, osaamisen osoittamisen eli käytännössä näyttöjen järjestämiseen luvassa mainituissa tutkinnoissa sekä tutkinnon myöntämiseen. Lisäksi koulutuksen järjestäjälle voitaisiin antaa laajennettu oppisopimuskoulutuksen tehtävä, joka oikeuttaisi koulutuksen järjestäjän hankkimaan oppisopimuskoulutuksena myös muita kuin koulutuksen järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja. Luvassa määrättäisiin myös oikeudesta järjestää valmentavaa koulutusta, sisäoppilaitosmuotoista koulutusta, vankilaopetusta sekä työvoimakoulutusta. Lisäksi luvassa määrättäisiin opetus- ja tutkintokielestä, koulutuksen järjestäjän ensisijaisesta toiminta-alueesta sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettussa laissa tarkoitettua opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Luvassa voitaisiin tarvittaessa määrätä myös muista tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvistä oikeuksista, velvollisuuksista, ehdoista sekä kehittämis- ja muista tehtävistä.

Uudessa ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrättäisiin opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Se ohjaisi opetus- ja kulttuuriministeriön opiskelijavuosien tavoitteellista määrää koskevaa vuosittaista päätöstä, sillä tavoitteellista opiskelijavuosien määrää ei voitaisi asettaa järjestämisluvan vähimmäisopiskelijavuosimäärää alemmaksi. Koulutuksen järjestäjien toiminnan volyymin ennakoitavuuden lisäämiseksi suurin osa eli käytännössä noin 90 prosenttia talousarvion puitteissa käytettävissä olevasta opiskelijavuosien määrästä päätettäisiin järjestämisluvissa. Tämän lisäksi ministeriö voisi kohdentaa järjestämislupien vähimmäismäärän ylittävää opiskelijavuosien määrää vuosittain tarpeen mukaan. Menettelyllä yhtäältä turvattaisiin järjestäjille toiminnan ennakoitavuutta, toisaalta mahdollistettaisiin koulutusresurssien nykyistä joustavampi kohdentaminen toimintaympäristössä, esimerkiksi työllisyysilanteessa ja työvoimatarpeessa, tapahtuvien muutosten mukaisesti. Järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosimäärää ei pääsääntöisesti sidottaisi koulutusmuotoihin, tutkintotyyppeihin tai aloihin, vaan järjestäjä päättäisi opiskelijavuosimääränsä kohdentamisesta toiminta-alueensa tai toimialansa tarpeiden mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjä voisi järjestämislupansa nojalla järjestää järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin liittyvää tutkintoon johtamatonta ammatillista koulutusta. Järjestämislupaa ei kuitenkaan voitaisi myöntää ainoastaan tutkintoon johtamattoman ammatillisen koulutuksen järjestämiseen, lukuun ottamatta ansio- ja liikennealantajan ja lennonjohtajan tehtäviin sekä kaupunkiraideliikenteen kuljettajan tehtäviin valmistavaa koulutusta.

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa myönnettäisiin nykytilaa vastaavasti hakemukselta. Hakija määrittäisi hakemansa tehtävän ja kuvaisi koulutustarpeen ja edellytyksensä tehtävän hoitamiseksi. Koulutuksen järjestäjä voisi lupansa puitteissa kohdentaa joustavasti tutkintojen ja koulutuksen tarjontaa osaamis- ja koulutustarpeen mukaisesti.

Pääsäännön mukaan tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupien muuttaminen tapahtuisi koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin ilman hake-
musta muuttaa tai peruuttaa tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan, jos laissa järjestämisluvan muuttamiselle tai peruuttamiselle laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Osa työvoimakoulutuksesta siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaksi ja rahoittamaksi vuoden 2018 alusta. Lähtökohtana on se, että opiskelijaksi ottamisessa säilyisi edelleen työ- ja elinkeinoviranomaisen toteuttama työvoimapolitiittinen harkinta ja yksittäisten koulutusten järjestämisessä kuultaisiin työ- ja elinkeinohallintoa. Opetushallinnon vastuulla olisi koulutuksen laadusta ja rahoituksesta huolehtiminen. Työvoimakoulutukseen kohdennettaisiin tietty osa talousarviossa päätetyistä opiskelijavuosista. Niille koulutuksen järjestäjille, joille olisi myönnetty työvoimakoulutuksen tehtävä, perusrahoituksen tavoitteellisesta opiskelijamäärästä tietty osa osoitettaisiin työvoimakoulutuksen järjestämiseen. Kyseisen resurssin puitteissa koulutuksen järjestäjä toteuttaisi koulutusta työ- ja elinkeinoviranomaisen osoittamille asiakkaille.

Ammatillisen koulutuksen momentille valtion talousarviossa siirtyy asteittain vuodesta 2018 eteenpäin 80 miljoonaa euroa käytettäväksi sellaiseen koulutukseen, joka edellyttää työ- ja elinkeinoviranomaisen tekemää työvoimapolitiittista harkintaa. Siirtyminen työvoimakoulutuksessa valtionosuusrahoitteiseen järjestelmään tarkoittaisi samalla sitä, että työvoimakoulutusta ei opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana voisi toteuttaa, ellei koulutuksen järjestäjällä ole siihen oikeuttavaa ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Nykyään työvoimakoulutusta järjestävät myös toimijat, joilla järjestämislupaa ei ole. Ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa voisivat jatkossakin hakea kaikki ne oikeushenkilöt, jotka laissa mainitaan. Koulutuksen järjestäjä voisi hakea järjestämislupaa myös ainoastaan työvoimakoulutuksen järjestämiseen sekä niihin tutkintoihin, joita se aikoo työvoimakoulutuksena järjestää. Lupaharkinnassa arvioitaisiin edellytykset suhteessa haettavaan toimintaan ja lupaharkinnassa kuultaisiin työvoimakoulutuksen osalta työ- ja elinkeinoministeriötä. Koulutuksen järjestäjillä olisi lisäksi velvoite käydä säännöllistä vuoropuhelua työ- ja elinkeinohallinnon kanssa koulutustarjonnan suuntaamiseen liittyen.

Lain 3 luvussa säädettäisiin myös tilauskoulutuksesta ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävästä tutkintokoulutuksesta. Näitä koskeva sääntely olisi uutta ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä, sillä aiemmin niin sanottu koulutusvienti ei tutkintojen osalta ole ollut lainsäädännön puitteissa mahdollista. Tilauskoulutuksena koulutuksen järjestäjä voisi järjestää opiskelijaryhmälle järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta niin, että koulutuksen tilaisi ja rahoittaisi Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö. Tilauskoulutusta ei voitaisi järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä muille näihin rinnastettaville. Tilauskoulutusta koskeva sääntely vastaisi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain tilauskoulutusta koskevaa sääntelyä.

Laissa säädettäisiin myös Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävästä tutkintokoulutuksesta. Sen puitteissa koulutuksen järjestäjä voisi järjestää Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Opiskelijoiden kohderyhmä olisi sama kuin tilauskoulutuksessa, mutta erona tilauskoulutukseen tätä koulutusta voitaisiin tarjota suoraan opiskelijoille ilman, että koulutuksen tilaajana toimii jokin taho. Tilauskoulutus ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävä koulutus eivät saisi heikentää koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrättyjen tut-

kintojen ja koulutuksen järjestämisedellytyksiä. Tilauskoulutus ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävä koulutus järjestettäisiin liikeloudellisin perustein eli koulutuksen järjestäjän tulisi periä koulutuksen tilaajalta tai opiskelijalta vähintään koulutuksen järjestämistä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

Lain 4 luvussa säädettäisiin koulutukseen hakeutumisesta ja opiskelijaksi ottamisesta. Nykytilaa vastaavasti henkilöllä olisi oikeus vapaasti hakeutua suorittamaan haluamaansa tutkintoa tai koulutusta, poikkeuksena henkilöstökoulutus ja työvoimakoulutus. Työvoimakoulutukseen hakeutumisesta ja valintaperusteista säädettäisiin osin julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetussa laissa.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa olisi kaksi pääväylää, joita olisivat jatkuva haku ja valtakunnalliset hakumenettelyt. Valtakunnallisilla hakumenettelyillä tarkoitettaisiin käytännössä nykyistä ammatillisen peruskoulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakua, yhteistä hakumenettelyä valmentaviin koulutuksiin ja erityisopetuksen yhteistä hakumenettelyä. Valtakunnalliset hakumenettelyt järjestettäisiin nykytilaa vastaavasti vuosittain keväällä. Jatkuvalle haulla olisi mahdollista hakeutua koulutuksen järjestäjälle kaikkeen koulutukseen joustavasti ympäri vuoden. Nykytilaa vastaavasti valtakunnallisista hakumenettelyistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella ja yhteishaussa käytettävistä valintaperusteista eli hakijoille annettavista valintaperusteista opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Muutoin koulutuksen järjestäjä päättäisi hakumenettelyistä ja käytettävistä valintaperusteista. Opiskelijaksi ottamisessa olisi sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelijaksi voitaisiin ottaa henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseksi tai tutkinnon suorittamiseksi. Nykytilaa vastaavasti opiskelijaksi ei kuitenkaan voitaisi ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä niin sanotuissa SORA-tutkinnoissa. Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisen edellytykset vastaisivat voimassa olevia ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä.

Laissa säädettäisiin nykyistä tarkemmin hakijan ohjauksesta suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnassa. Järjestäjän tehtävänä olisi selvittää yhdessä hakijan kanssa tämän suoritettavaksi soveltuva tutkinto, tutkinnon osa tai koulutus, jos hakija ei hakeutuisi opiskelijaksi suoraan tiettyyn tutkintoon tai koulutukseen. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävä olisi ohjata hakijaa tarvittaessa hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen taikka muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin. Koulutuksen järjestäjän tulisi ohjata vastaavasti opiskelijaksi jo otettua, jos tämä haluaa perustellusta syystä vaihtaa tutkintoa tai koulutusta taikka on muista syistä keskeyttämässä aloittamansa opinnot.

Lain 5 luvussa säädettäisiin henkilökohtaistamisesta. Kaikessa ammatillisessa koulutuksessa otettaisiin käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, joka soveltuisi kaikille ammatillisen koulutuksen asiakkaille. Siinä tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin opiskelijan olemassa oleva osaaminen, suunniteltaisiin puuttuvan osaamisen hankkiminen, osaamisen osoittaminen ja arviointi sekä tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet. Hakeutumiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvät vastuut ja menettelyt voisivat poiketa hakeutumisväylän mukaan siten, kuin lain 4 luvussa säädettäisiin.

Opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen selvittäminen ja tunnustaminen säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi. Laissa ja sen nojalla annettavalla asetuksella säädettäisiin ammatillista aikuiskoulutusta koskevaa henkilökohtaistamista vastaavasti aiemmin hankittuun osaamisen tunnustamista koskevista menettelyistä. Koulutuksessa keskityttäisiin hankimaan vain sitä osaamista, joka opiskelijalta puuttuu suhteessa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettuun tavoitteeseen.

Henkilökohtaistamisprosessissa koottaisiin aiemmin hankittua osaamista koskevat sekä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen ja tarvittavan ammattitaidon ja osaamisen hankkimiseen liittyvät tiedot henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Koulutuksen järjestäjä laatisi henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuisi suunnitelman laadintaan, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Myös muut tahot osallistuisivat suunnitelman laadintaan siltä osin, kun suunnitelma mukainen osaamisen hankkiminen ja osoittaminen perustuisivat koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden kanssa.

Lain 6 luvussa olisivat säännökset tutkinnon ja valmentavan koulutuksen suorittamisesta ja osaamisen arvioinnista. Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti tutkinnon osa olisi suoritettu, kun sen tutkinnon perusteiden mukainen osaaminen olisi osoitettu joko näyttämällä tai osaamisen tunnustamisella. Tutkinto olisi suoritettu, kun kaikki siihen tutkinnon perusteiden mukaan tutkinnon muodostumiseksi kuuluvat osat olisi hyväksytysti suoritettu. Koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus järjestää tutkinnon suorittamismahdollisuuksia myös niille, jotka eivät osallistu tutkintokoulutukseen.

Osaamisen arvioinnin tehtävät säilyisivät pääsääntöisesti nykyisellään, samoin koulutuksen järjestäjän velvoite laatia suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta. Osaamisen arviointia ja siitä tehtäviä suunnitelmia kuitenkin yhtenäistettäisiin ja arvioinnin luotettavuutta parannettaisiin siirtymällä yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Osaaminen osoitettaisiin kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yhdenmukaisella tavalla pääasiallisesti näyttämällä se työelämässä käytännön työtilanteissa. Myös muut näyttöympäristöt olisivat perustelluista syistä mahdollisia. Näyttötutkintojärjestelmästä ja ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta ammatillisen perustutkinnon suorittamistavasta luovuttaisiin, mutta henkilökohtaistamisen avulla varmistettaisiin, että kaikki ammatillista tutkintoa suorittavat saavat tarvitsemansa opetuksen ja ohjauksen tavoitteena olevan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen tai niiden osan suorittamiseksi.

Osaaminen arvioitaisiin tutkinnon tai koulutuksen osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta osa-alueittain. Osaamisen arvioinnista vastaisivat ja päättäisivät kaksi koulutuksen järjestäjän nimeämää arvioijaa, joista toinen olisi pääsääntöisesti opettaja ja toinen edustaisi työelämää. Yhteisissä tutkinnon osissa ja valmentavissa koulutuksissa osaamisen arvioinnista vastaisi ja päättäisi opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Arvioijilla tulisi olla nykykäytännön mukaisesti riittävä suoritettavaan tutkintoon liittyvä ammattitaito sekä riittävä perehtyneisyys arviointiin ja suoritettavan tutkinnon perusteisiin. Koulutuksen järjestäjien tulisi huolehtia työelämän arvioijien perehdyttämisestä. Nykykäytäntöä vastaavasti opiskelijalle annettaisiin mahdollisuus itsearviointiin ja heillä olisi myös oikeus saada palautetta osaamisensa kehittymisestä tutkinnon suorittamisen ja koulutuksen aikana. Arvioinnin oikaisumenettelyjä yhdenmukaistettaisiin.

Koulutuksen järjestäjä antaisi ja allekirjoittaisi tutkintotodistuksen ja todistukset suoritetuista tutkinnon osista sekä muut tarvittavat todistukset ja niiden liitteet. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettua ammatillisen perustutkinnon kaksiosaisen tutkintotodistuksen näyttötodistusosasta luovuttaisiin. Tutkintotodistus olisi kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yksiosainen, mutta se voisi sisältää nykyiseen tapaan pakollisia liitteitä.

Lain 7 luvussa säädettäisiin osaamisen hankkimisesta. Koulutuksen järjestäjä päättäisi koulutuksen toteuttamistavoista. Koulutuksen järjestäjällä olisi laajat mahdollisuudet toteuttaa yksilöllisiä opintopolkuja ja hyödyntää niissä erilaisia oppimisympäristöjä ja pedagogisia ratkaisuja. Opiskelijalla olisi jatkossakin oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta sekä henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Lisäksi opiskelijalla olisi nykytilaa vastaavasti oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta. Koulutuksen järjestäjä päättäisi ja vastaisi koulutuksen sisällöstä ja toteuttamisesta. Koulutuksen sisällön tulisi kuitenkin noudattaa tutkinnon ja valmentavan koulutuksen perusteita. Jos opiskelijalla ei olisi suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista, koulutuksen järjestäjän olisi tällöin järjestettävä ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijalle työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta.

Osana tutkintokoulutusta voitaisiin järjestää opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja, joiden tarkoituksena olisi vahvistaa osaamista ja edellytyksiä tutkinnon tai sen osan suorittamiseen ja tutkintokoulutukseen osallistumiseen, jos koulutuksen järjestäjä arvioi, että opiskelijalla ei siihen ole riittäviä opiskeluvalmiuksia. Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tavoitteena tulisi olla tutkintokoulutuksessa vaadittavien opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien vahvistaminen taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen vahvistaminen.

Opiskelijalla, joka tarvitsee oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun synn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi, olisi oikeus erityiseen tukeen. Erityisellä tuella tarkoitettaisiin opiskelijan henkilökohtaisiin tarpeisiin, tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityinen tuki koskisi kaikkia valmentavan koulutuksen ja tutkintokoulutuksen opiskelijoita, aiemmasta poiketen myös ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon opiskelijoita.

Kuten voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan erityisopetuksessa, myös erityistä tukea saavan ammatillisen perustutkinnon opiskelijan osalta voitaisiin poiketa tutkinnon perusteista mukauttamalla osaamisen arviointia siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Ammatillisen perustutkinnon tai valmentavan koulutuksen perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voitaisiin poiketa myös muun kuin erityistä tukea saavan opiskelijan osalta, jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aikaisemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia tai poikkeaminen on perusteltua opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä. Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamista koskevat säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisten erityisten opiskelujärjestelyjen säännöksiä, mutta ammatillisen

perustutkinnon ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeaminen tarkoittaisi jatkossa, että opiskelija ei suorita jotain tutkinnon perusteiden mukaista osaamista eikä sitä näin ollen arvioitaisi. Mukauttaminen koskisi jatkossa vain osaamisen arviointia. Mukauttaminen tai poikkeaminen ei olisi mahdollista ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa.

Lain 8 luvussa olisivat säännökset työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta. Koulutuksen järjestäjän suunnittelema ja sen vastuulla oleva tavoitteellinen muualla kuin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuva työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus järjestettäisiin oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Koulutussopimukseen perustuva koulutus korvaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen työssäoppimisen. Lisäksi työpaikalla voitaisiin toteuttaa myös muuta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunniteltua ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseen liittyvää oppimista ja opiskelua, joka ei välttämättä edellytä siitä sopimista opiskelijan, työnantajan ja koulutuksen järjestäjän välillä.

Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen perusteella työpaikalla voitaisiin toteuttaa tavoitteellista ja ohjattua oppimista opiskelijan ja työnantajan kannalta kulloinkin soveltuvimmalla tavalla. Lisäksi oppisopimukseen ja koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta voitaisiin yhdistellä joustavasti opiskelijalle suunnitellussa osaamisen hankkimisessa.

Oppisopimuksen tai koulutussopimuksen tekemisen edellytyksistä säädettäisiin yhdenmukaisesti. Edellytyksenä olisi, että työpaikalla on käytettävissä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen saavuttamisen ja näyttöjen järjestämisen edellyttämää tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö, josta voidaan nimetä opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja. Työpaikan tulee olla sellainen, että opiskelija pystyy hankkimaan suunniteltua osaamista aidoissa työelämän tilanteissa ja työympäristöissä. Työpaikalla tehtäisiin sellaisia työtehtäviä, joita tekemällä voidaan saavuttaa suunniteltu osaamistavoite.

Oppisopimuskoulutus perustuisi työ- tai virkasuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen. Oppisopimuskoulutuksessa tavoitteena olevan osaamisen hankkiminen tapahtuisi pääosin työpaikalla, ja sitä täydennettäisiin tarvittaessa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Koulutuksen järjestäjä maksaisi työnantajalle koulutuskorvausta sen mukaan kuin koulutuksesta arvioidaan työnantajalle aiheutuvan kustannuksia.

Yrittäjän omassa yrityksessä järjestettävä osaamisen hankkiminen toteutettaisiin nykytilaa vastaavasti yrittäjän oppisopimuskoulutuksena. Yrittäjän oppisopimuskoulutuksessa ei maksettaisi koulutuskorvausta. Koulutuskorvausta voitaisiin kuitenkin maksaa toiselle työpaikalle tai muulle työpaikkaohjaajalle oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän ohjauksesta ja neuvonnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Oppisopimukseen sovellettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti pääosin työlainsäädäntöä. Koska koulutussopimukseen perustuva koulutus ei olisi työsopimussuhteista, säädettäisiin koulutussopimuksen osalta erikseen muun muassa työaika koskevan lainsäädännön soveltamisesta sekä sopimuksen purkamisesta.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija voisi hankkia henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua ja suunniteltua osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija ei olisi työsuhteessa. Koulutussopimus olisi määräaikainen sopimus, joka sovitaisiin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti tutkinnon osittain. Rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävä vankien koulutus järjestettäisiin jatkossa koulutussopimuksella.

Koulutussopimuksessa työpaikka ei maksaisi korvausta opiskelijalle eikä työpaikalle maksettaisi korvausta koulutussopimuksen ajalta. Päätoimisella opiskelijalla olisi koulutussopimuksella opiskeeltaessa oikeus opintotukeen ja koulumatkatukeen sekä koulutuksen järjestäjän tarjoamaan maksuttomaan ateriaan vastaavasti kuin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvassa opiskelussa.

Koulutuksen järjestäjä vastaisi siitä, että työpaikalla tapahtuva osaamisen hankkiminen järjestetään siten, että opiskelijalle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetetut osaamistavoitteet saavutetaan. Työnantaja tai koulutussopimustyöpaikka vastaisi opiskelijan työturvallisuudesta työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana.

Jos oppisopimus tai koulutussopimus purettaisiin, koulutuksen järjestäjän olisi järjestettävä opiskelijalle mahdollisuus hankkia muulla tavoin henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen. Tarkoituksena on, että opiskelijan opinnot eivät keskeytyisi siirryttäessä saman koulutuksen järjestäjän sisällä esimerkiksi koulutussopimuksesta oppisopimuskoulutukseen tai päinvastoin.

Lain 9 luvussa säädettäisiin oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, huumausainetestauksesta, oikeudesta ottaa haltuun opiskelijalta kiellettyjä esineitä tai aineita, oikeudesta tarkastaa opiskelijan tavarat sekä kurinpidosta opiskeluympäristössä. Lisäksi luvussa säädettäisiin erikseen kurinpidosta opiskelija-asuntolassa.

Koulutuksen järjestäjän tulisi hyväksyä järjestysäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä opiskeluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjällä on nykyisinkin velvollisuus järjestysääntöjen hyväksymiseen tai muiden järjestysmääräysten antamiseen. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen. Velvollisuus hyväksyä järjestysäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset ulotettaisiin siten jatkossa kaikkiin koulutuksen järjestäjiin. Järjestysääntöjen hyväksymistä ja asuntolan kurinpitoa koskevaa säännöstä lukuun ottamatta luvun säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 5 luvun vastaavia säännöksiä, joita on viittaussäännösten nojalla pääosin sovellettu myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa.

Lain 10 luvussa säädettäisiin eräistä opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Luvussa olisivat säännökset opiskelijan yleisistä velvollisuuksista, opiskelijan katsomisesta eronneeksi, opiskelijahuollosta, opintososiaalisista etuuksista, koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnasta, maksuista, opiskelijoiden kuulemisesta ja tilauskoulutuksesta.

Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa ja ammatillisen perustutkinto-koulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeudesta opiskelijahuoltoon oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalaa olisi tarpeen muuttaa ammatillisen perustutkintokoulutuksen osalta, koska jatkossa opiskelijoita ei voitaisi erotella opetussuunnitelmaperusteisen ja näyttö-tutkintona suoritettavan ammatillisen perustutkinnon kesken. Hallituksen esitys oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta on tarkoitus antaa myöhemmin vuoden 2017 aikana.

Opiskelijoiden oikeudesta maksuttomaan ruokailuun säädettäisiin pääosin nykytilaa vastaavasti siten, että päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla olisi oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Järjestämisluvan mukaisesti sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä koulutuksessa sekä muissa voimassa olevan lainsäädännön mukaan asetuksella säädettyissä opinnoissa opiskelijalla olisi lisäksi oikeus muuhun ruokailuun.

Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia koskevat säännökset vastaisivat asiasisällöltään voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisia erityisopetuksen opintososiaalisia etuuksia koskevia säännöksiä.

Myös oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia koskevat säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan lainsäädännön mukaisia säännöksiä, mutta etuuksista säädettäisiin nykytilasta poiketen lailla.

Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnasta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Tarkoituksena on yhtenäistää nykyiset käytännöt ja parantaa asuntolassa asuvien opiskelijoiden oikeusturvaa ja edistää asuntolapaikkaa hakevien yhdenvertaisuutta. Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnan osalta säädettäisiin sen järjestämisestä sekä asuntolapaikan myöntämisestä ja oikeudesta asuntolapaikkaan. Asuntolatoiminnan järjestämistä koskeva säännös vastaisi pääosin nykykäytäntöä, vaikka asiasta ei ole voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkemmin säädetty. Asuntolatoiminnan järjestäminen olisi jatkossakin koulutuksen järjestäjälle vapaaehtoista. Asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa olisi opiskelijalle nykytilaa vastaavasti maksutonta. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain säännöstä opiskelija-asuntolassa asumisen maksuttomuudesta ei kuitenkaan ole nykyisin sovellettu ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen. Kurinpidosta asuntolassa ehdotetaan säädettäväksi erikseen turvallista opiskeluympäristöä koskevassa luvussa.

Ammatillinen perustutkintokoulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus sekä opiskelijaksi ottamiseen liittyvät mahdolliset pääsy- ja soveltuvuuskokeet olisivat opiskelijalle maksuttomia. Ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä muussa ammatillisessa koulutuksessa opiskelijalta voidaan periä kohtuullinen opiskelumaksu, ei kuitenkaan työvoimakoulutuksessa.

Koulutuksen järjestäjän tulisi varmistaa opiskelijoiden mahdollisuus osallistua koulutuksen järjestäjän toimintaan ja toiminnan kehittämiseen sekä mahdollisuus vaikuttaa heitä itseään koskeviin ja heidän asemaansa liittyviin asioihin.

Lain luvussa 11 säädettäisiin tietojen käsittelystä ja luovuttamisesta.

Lain luvussa 12 säädettäisiin muutoksenhausta. Luvussa säädettäisiin pääosin nykytilaa vastaavalla tavalla oikaisuvaatimuksesta, muutoksenhausta hallinto-oikeuteen ja opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan sekä muutoksenhakuajasta, kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta, valituskielloista ja valitusluvasta.

Lain luvussa 13 säädettäisiin muun muassa koulutuksen järjestäjän henkilöstöstä, koulutuksen järjestäjän yhteistyövelvoitteesta, työelämätoimikunnista, koulutuksen järjestäjän tiedotamisvelvoitteesta, yhteistyövelvoitteesta, osaamistarpeen ennakoinnista sekä koulutuksen arvioinnista ja laadunhallinnasta. Henkilöstöä koskevat säädökset vastaisivat pääasiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Koulutuksen järjestäjällä tulee nykytilaa vastaavalla tavalla olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajia ja muuta henkilöstöä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjällä olisi yleinen velvoite olla yhteistyössä muiden alueella toimivien koulutuksen järjestäjien kanssa. Säännös edellyttäisi yhteistyötä niin toisten ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen kuin muunkin koulutuksen järjestäjien, kuten yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen tai perusopetusta antavien oppilaitosten, kanssa. Yhteistyövelvoite ulottuisi myös nuorisotyötä tekeviin julkisiin tahoihin ja yksityisiin yhteisöihin ja säätiöihin.

Ammatillisen osaamisen ja ammatillisten tutkintojen laadun varmistamiseen osallistuisivat tietyistä tutkinnoista vastaavat työelämätoimikunnat, jotka olisivat valtakunnallisia toimielimiä. Työelämätoimikunnat vastaisivat osin nykyisiä tutkintotoimikuntia, mutta niillä ei olisi näyttötutkintojen järjestämissopimusten solmimisen tai tutkintojen myöntämisen ja todistusten antamisen kaltaisia hallinnollisia tehtäviä. Työelämätoimikuntien päätehtävänä olisi osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen sekä ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja tutkintojen perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa. Lisäksi työelämätoimikunnat käsitteisivät osaamisen arviointia koskevat oikaisuvaatimukset. Opetushallitus asettaisi työelämätoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Työelämätoimikunnat olisivat kokoonpanoltaan ja toimikaudeltaan nykyisten tutkintotoimikuntien kaltaisia, mutta niitä olisi tutkintojen määrän ja tehtävien vähentymisen vuoksi nykyistä vähemmän. Kullekin työelämätoimikunnalle olisi määrätty niiden vastuulla olevat tutkinnot. Ammattiosaamisen näyttöjen toimielimistä lakisäateisinä toimieliminä luovutettaisiin. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäjillä olisi kuitenkin edelleen lakisäateinen velvoite tehdä yhteistyötä alueen työelämän ja muiden ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukiokoulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä perusopetuksen järjestäjien ja nuorten työpaikkojen kanssa. Alueellisen yhteistyön muodot ja mahdolliset toimielimet olisivat koulutuksen järjestäjän päätettävissä.

Koulutuksen arviointia ja laadunhallintaa koskevassa pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvoitteesta arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjän tulee vastata järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta, sekä laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämiensä arvioinnin tulokset. Säännöksen tavoitteena on parantaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa sekä varmistaa tutkintojen ja koulutuksen laatu, kun koulutuksen järjestäjän toimivalta koulutuksen järjestämisestä lisääntyy.

Työvoimakoulutus

Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa tuotaisiin hallitusohjelman mukaisesti tutkintotavoitteinen ja osa tutkintoon johtamattomasta työvoimakoulutuksen tarjonnasta, rahoituksesta ja hallinnoinnista opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaiseksi ammatilliseksi koulutukseksi. Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvassa voitaisiin koulutuksen järjestäjälle antaa koulutustehtäväksi työvoimakoulutuksen järjestäminen. Vastuu työ- ja elinkeinopolitiikasta säilyisi edelleen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alalla samoin kuin esimerkiksi työ- ja elinkeinohallinnon henkilöasiakkaiden oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva päätöksenteko ja lainsäädäntö. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettävässä työvoimakoulutuksessa noudatettaisiin pääasiassa mainittua koulutusta koskevia säännöksiä. Työvoimakoulutuksessa poikettaisiin muusta koulutuksesta muun muassa hakeutumisessa, opiskelijaksi ottamisessa ja koulutuspalveluiden suunnittelussa.

Työvoimakoulutusta voisivat toteuttaa ne koulutuksen järjestäjät, joilla on koulutuksen ja tutkintojen järjestämis lupa ja siinä mainittu työvoimakoulutuksen koulutustehtävä.

Työvoimakoulutuksen koulutustehtävän saaneet koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat työvoimakoulutusta valtionosuusrahoituksensa puitteissa. Ne työvoimakoulutusta järjestäneet tahot, joilla ei ole ollut ammatillisen perus- tai lisäkoulutuksen järjestämis lupaa, voisivat sitä jatkosakin hakea ja päästä valtionosuusrahoitteisen työvoimakoulutuksen piiriin. Luvan myöntämisen edellytykset arvioitaisiin suhteessa lainsäädännön edellytyksiin, kuten muillakin toimijoilla.

Koulutuksen järjestäjä päättäisi työvoimakoulutuksen järjestämisestä, mutta sen tulisi osallistua työ- ja elinkeinohallinnon kutsusta alueellisiin keskusteluihin suunnittelemaan työvoimakoulutuksen toteutusta. Koulutuksen järjestäjät päättäisivät keskustelujen perusteella koulutusten toteuttamisesta. Kuten nykyisin, koulutuksen järjestäjän tulisi ilmoittaa työ- ja elinkeinohallinnolle järjestämäänsä työvoimakoulutusta koskevat tiedot.

Työvoimakoulutukseen osoitettaisiin suoritteiden tavoitemäärä osana opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittaista suoritepäätöstä. Ennen suoritepäätöksen tekemistä opetus- ja kulttuuriministeriö kuulisi työ- ja elinkeinohallintoa.

3.3.2 Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Rahoitusjärjestelmä yleisesti

Hallituksen toimintasuunnitelmassa linjatun mukaisesti ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmät. Rahoitusjärjestelmään sisällytettäisiin myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Hallituksen toimintasuunnitelman mukaan tulee myös lisätä toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa koulutuksen järjestäjien rahoituksessa. Uudessa ehdotetussa rahoitusjärjestelmässä rahoituksen painopiste siirtyisikin merkittävästi opiskeluun käytetyn ajan laskemisesta aikaansaatuja suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta painottavaksi.

Rahoituksen määräytymisestä toteutuneiden kustannusten perusteella luovuttaisiin kaikilta osin ja ammatilliseen koulutukseen kohdennettava valtion rahoituksen kokonaismäärä muutettaisiin talousarvioon perustuvaksi. Talousarvioon otettavaa määrärahaa ja siihen liittyvää kunnan omarahoitusosuutta tarkistettaisiin vuosittain ammatillisen koulutuksen indeksin kustannustason nousua vastaavasti. Valtio ja kunnat osallistuisivat jatkossakin yhdessä ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksista määriteltäisiin prosenttiosuutena talousarvioon otettavasta ammatillisen koulutuksen valtionrahoituksesta. Kuntien suhteellinen rahoitusosuus määriteltäisiin varainhoitovuoden 2017 rahoitustason perusteella ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetyn mukaisesti uusissa ja laajentuissa tehtävissä valtionosuus olisi 100 prosenttia.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa ehdotetaan otettavaksi käyttöön yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa käytössä olevaa mallia vastaava menettely, jossa rahoituksen perusteena huomion otettaville suoritteille ei etukäteen aseteta kiinteää hintaa. Tämä malli soveltuisi paremmin määrärahan talousarvioperusteisuuteen sekä siihen, että jatkossa toiminnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden merkitys rahoituksen perusteena olisi nykyistä suurempi. Uudessa rahoitusmallissa koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus vastaisi koulutuksen järjestäjän toteuttamien suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. Suoritteiden euromääräinen arvo määräytyisi ja vaihtelisi vuosittain sen perusteella, mikä olisi suoritteiden valtakunnallinen kokonaismäärä. Tämä menettely pitäisi suorituksista maksettavan rahoituksen valtion talousarviossa päätetyn määrärahan puitteissa.

Jatkossa rahoitusjärjestelmässä ei olisi erillisiä rahoitusväyliä ammatilliselle peruskoulutukselle, lisäkoulutukselle, oppisopimuskoulutukselle eikä erikoisoppilaitoksille. Eri tutkintotyyppien ja koulutusmuotojen kustannusrakenteeseen liittyvät erot ja erityispiirteet otettaisiin kuitenkin huomioon silloin kun se on osaamisperusteisuuden ja asiakaslähtöisyyden kannalta tarkoituksenmukaista. Rahoitusjärjestelmässä tunnistettaisiin keskeiset koulutuksen kustannuksiin vaikuttavat tekijät, kuten tutkintokohtaiset kustannuserot, eri tutkintotyytit, koulutuksen toteuttamismuodot, erityinen tuki ja majoitus, työvoimakoulutus, oppimisvalmiuksia tukevat opinnot ja henkilöstökoulutus, painottamalla rahoituksen perusteena käytettäviä suoritemääriä erilaisilla kustannuserot huomioivilla kertoimilla. Nykytilaan verrattuna porrastustekijöitä olisi kuitenkin tarkoitus tutkinto- ja alakohtaisesti vähentää sekä yhtenäistää, jolloin rahoitusjärjestelmästä saataisiin nykyistä selkeämpi ja yksinkertaisempi. Rahoitusperusteiden yhdenmukaistamisella vähennettäisiin myös eri rahoituskerrointen vaikutusta siihen, millä tavalla asiakkaan opintopolku toteutetaan. Tavoitteena on, että koulutuksen järjestäjä suunnittelisi osaamisen hankkimisen asiakkaiden tarpeiden mukaisesti käyttäen sellaisia toteutusmuotoja, jotka ovat soveltuvimpia asiakkaiden tarpeisiin. Osaamisen hankkimisen toteuttamista ohjaisi asiakkaan osaamistarve eikä koulutuksen eri toteutusmuotojen rahoitustaso. Vaikka rahoituksen kokonaistason määräytyminen ei jatkossa perustuisi kustannuspohjaan, kustannuserojen määrittämisessä ja kustannustason muutosten seurannassa käytettäisiin jatkossakin koulutuksen järjestäjiltä kerättyä kustannustietoa. Rahoituskertoimia tarkistettaisiin tarvittaessa säännöllisin väliajoin toteutuneen kustannuskehityksen perusteella.

Nykyisin koulutuksen rahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden ja yksikköhintojen määräytymisperusteet vaihtelevat, joten rahoituksen uudistaminen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi edellyttäisi myös rahoituksen myöntämisperusteena käytettävien suoritteiden yhtenäistämistä ja yhteismitallisuutta. Ohjaus- ja sääntelyjärjestelmän määrällisen sääntelyn välineeksi ja rahoituksen perusteena käytettäväksi suoritteeksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön *opiskelijavuosi*, joka olisi yhteismitallinen suorite kaikissa ammatillisen koulutuksen muodoissa.

Opiskelijavuosi soveltuisi sekä pidempikestoiseen ammatilliseen perustutkintokoulutukseen että lyhytkestoiseen ammatilliseen lisäkoulutukseen ja muuhun ammatilliseen koulutukseen. Muita rahoituksen määräytymisperusteena käytettäviä suoritteita olisivat esimerkiksi suoritettut tutkinnot ja tutkinnon osat. Näiden avulla yhtäältä ohjataan ja kannustetaan tehostamaan koulutusprosesseja, toisaalta joustavoitetaan osaamistarpeisiin vastaamista, koska suoritteina käytetään tutkintojen ohella tutkintojen osia. Tällä mahdollistettaisiin työelämän ja yksilöiden erilaisiin osaamistarpeisiin vastaaminen nykyistä joustavammin sekä tutkintojen että niiden osien avulla.

Nykyisin rahoitus perustuu joko varainhoitovuonna toteutuneiden suoritteiden määrään tai rahoituspäätöksellä päätettyyn suoritemäärään. Esityksen mukaan jatkossa rahoituksen perusteena käytettäisiin näiden yhdistelmää eli perusrahoituksessa suoritepäätöksellä päätettyä suoritemäärää ja suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksessa varainhoitovuotta edeltävien vuosien toteutuneita suoritteita. Rahoitus myönnettäisiin varainhoitovuotta edeltävänä syksynä lopullisena talousarvioehdolla, eikä myönnettyä rahoitusta tarkistettaisi varainhoitovuoden toteutuneiden suoritteiden perusteella. Nykytilaa vastaavasti rahoitus olisi yleiskatteellista, eli rahoitus myönnettäisiin ja maksettaisiin koulutuksen järjestäjälle, joka päättäisi rahoituksen käyttötarkoituksen mukaisesti.

Rahoitusosuuksien määräytymisperusteet

Talousarvion mukainen kokonaisrahoitus jaettaisiin perus-, suoritus-, vaikuttavuus- ja strategiarahoitusosuuksiin. Perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyisivät laskennallisin perustein ja koulutuksen järjestäjille myönnettävä rahoitus perustuisi kunkin koulutuksen järjestäjien suoritteiden suhteelliseen osuuteen kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista kussakin rahoitusosuudesta. Strategiarahoituksen myöntäminen perustuisi opetus- ja kulttuuriministeriön harkintaan. Strategiarahoitusta myönnettäisiin valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa ja sen osuus olisi enintään neljä prosenttia valtion talousarvioon otettavasta ammatillisen koulutuksen määrärahasta, joka sisältäisi valtion ja kunnan rahoitusosuuden. Loppuosa ammatillisen koulutuksen määrärahasta myönnettäisiin laskennallisin perustein siten, että perusrahoitusosuus olisi 50 prosenttia, suoritusrahoitusosuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitusosuus 15 prosenttia.

Perusrahoitusosuuden tavoitteena olisi luoda edellytykset ja ennakoitavaa perustaa eri alojen tutkintojen ja koulutuksen järjestämiselle sekä erilaisten asiakasryhmien koulutukselle. Perusrahoituksessa otettaisiin huomioon tutkintokohtaiset kustannustekijät, tutkintotyytit sekä muut koulutuksen kustannustasoon vaikuttavat keskeiset tekijät, kuten erityinen tuki, majoitus, henkilöstökoulutus, vankilaopetus ja työvoimakoulutus. Perusrahoituksen viidellä kustannusryhmällä eli tutkintokohtaisilla porrastustekijöillä otettaisiin huomioon tutkintojen erilaiset kustannukset ja siten huolehdittaisiin siitä, että koulutuksen järjestäjillä olisi riittävät edellytykset huolehtia eri alojen koulutustarpeisiin vastaamisesta. Lisäksi rahoitusporrastuksilla tuettaisiin koulutuksen järjestäjien edellytyksiä huolehtia koko ikäluokan kouluttamisesta, työvoimakouluksesta sekä enemmän tukea ja ohjausta tarvitsevien koulutuksesta. Porrastuskertoimilla otettaisiin huomioon esimerkiksi erityisen tuen, vankilaopetuksen, oppimisvalmiuksia tukevia opintoja tai majoitusta tarvitsevien opiskelijoiden resurssitarve. Perusrahoitus turvaisi rahoitusta myös silloin, kun opiskelija ei eri syistä saa suoritettua tutkinnon osia tai suorittaa niitä keskimääräistä hitaammin taikka tarvitsee enemmän tukea ja ohjausta saavuttaakseen tavoitteeksi asetetun osaamisen. Koulutuksen järjestäjän ala- ja asiakasryhmäkohtainen profiili otettaisiin näin ollen perusrahoituksessa huomioon. Perusrahoituksen puitteissa rahoitettaisiin

myös ylioppilastutkinnon yhtäaikaista suorittamista ammatillisen perustutkinnon kanssa nykytilaa vastaavin periaattein.

Perusrahoitus määräytyisi vuosittain päätettävän tavoitteellisen opiskelijavolyymin perusteella. Opiskelijavolyymia mittaavana suoritteena käytettäisiin opiskelijavuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain kullekin järjestäjälle sen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän tulevalle varainhoitovuodelle. Määrä ei voisi alittaa järjestämisluvan vähimmäisopiskelijamäärää. Perusrahoitusosuutta voitaisiin korottaa myös harkinnanvaraisesti hakemukselta, jos koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvät erityiset syyt, esimerkiksi erityisen kalliin koulutuksen järjestäminen, sitä edellyttävät.

Suoritusrahoitusosuuden määräytymisperusteena käytettäisiin suoritettuja tutkintoja sekä tutkinnon osia. Suoritusrahoitusosuuden tavoitteena olisi ohjata ja kannustaa koulutuksen järjestäjiä suuntaamaan koulutusta ja tutkintoja nykyistä vahvemmin työelämän ja yksilöiden osaamistarpeiden mukaisesti. Lisäksi sillä ohjattaisiin ja kannustettaisiin tehostamaan opintoprosesseja ja huolehtimaan siitä, että opiskelijat saisivat suoritettua tutkintoja ja niiden osia koulutukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Suoritusrahoituksella kannustettaisiin myös koulutuspituuksien lyhentämiseen aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen tehostamisella. Lisäksi tutkintojen ohella tutkinnon osien käyttäminen suoritteina mahdollistaisi vastaamisen työelämän ja yksilöiden erilaisiin osaamistarpeisiin nykyistä joustavammin esimerkiksi tutkinnon osien puitteissa tai yhdistelemällä tutkintoon osia eri tutkinnoista.

Varainhoitovuoden rahoituksen perusteena olevan suoritemäärän määräytymisessä käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän varainhoitovuoden toteutunutta tutkinto- ja tutkinnonosakertymää. Ammatillisissa tutkinnoissa on yhteensä arviolta 3 500 erilaista tutkinnon osaa, ja tutkinnon osien laajuus ja osaamisen vaativuus vaihtelevat tutkinnon sisällä ja tutkintojen välillä. Tutkintojen osien laajuus ja vaativuus otettaisiin huomioon osaamispisteillä. Pääosa suoritusrahoituksesta määräytyisi aikaansaatuja tutkinnon osien osaamispistemäärän perusteella. Suoritemäärien epätarkoituksenmukaisen suurta kasvua voitaisiin tarvittaessa rajoittaa suhteuttamalla suoritemääriä koulutuksen järjestäjän toteuttamiin opiskelijavuosimääriin. Tällä parannettaisiin osaltaan rahoituksen ennakoitavuutta.

Suoritusrahoitusosuudessa otettaisiin myös huomioon ammatillisten perustutkintojen sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen erilaiset tavoitteet ja erityispiirteet. Ammatillisen perustutkinnon painoarvo suoritusrahoituksessa olisi sellainen, että se kannustaisi koko tutkinnon suorittamiseen, mikä on ammatillisen peruskoulutuksen ensisijainen tavoite. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta tutkinnon painoarvo voitaisiin määrittää perustutkintoa pienemmäksi, jolloin vastaavasti tutkinnon osien suhteellinen osuus olisi suurempi. Tällä otettaisiin huomioon se, että osaamistarpeisiin voidaan työssä olevien osalta vastata yhä useammin myös tutkinnon osilla eikä kaikissa tilanteissa ole tarpeellista suorittaa koko tutkintoa, esimerkiksi jos henkilö on jo aiemmin suorittanut ammatillisen tutkinnon. Nykyisin suurella osalla ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittajista on jo aiemmin suoritettu ammatillinen tutkinto. Tutkintojen rahoituksessa otettaisiin lisäksi huomioon tutkintokohtaiset kustannuserot ja erityisen tuen tarve sekä se, onko opiskelijalla aikaisempaa perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa. Suoritetun tutkinnon painoarvo olisi suurempi, mikäli opiskelijalla ei olisi aikaisempaa perusasteen jälkeistä ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa. Tällä tuettaisiin perusopetuksen päättäneiden ja muiden vailla perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa olevien henkilöiden koulutukseen pääsyä.

Vaikuttavuusrahoitusosuuden määräytymisperusteena käytettäisiin koko tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä, jatko-opintoihin siirtymistä sekä opiskelija- ja työelämäpalautetta. Vaikuttavuusrahoitusosuudessa rahoitusta kohdennettaisiin koulutuksen järjestäjien toiminnan ja laadun vaikuttavuuden perusteella. Tavoitteena olisi kannustaa ja ohjata koulutuksen järjestäjiä kohdentamaan koulutusta niille aloille, joilla on työvoimatarvetta, huolehtimaan koulutuksen työelämävastaavuudesta ja laadusta sekä tarjoamaan edellytyksiä jatko-opintoihin. Vaikuttavuusrahoitus ja suoritusrahoitus muodostaisivat toisiaan tasapainottavan kokonaisuuden, sillä vaikuttavuusrahoitus varmistaisi osaltaan, ettei suoritettuihin tutkintoihin ja tutkinnon osiin perustuva rahoitus ohjaisi koulutuksen järjestäjiä toimimaan epätarkoituksenmukaisesti, esimerkiksi suuntaamaan koulutustarjontaansa rahoituksen maksimoinnin mukaisesti työelämän osaamistarpeiden sijasta. Lisäksi vaikuttavuusrahoitus kannustaisi oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen, koska oppisopimuskoulutuksen työllistävyys on ollut korkeampaa kuin muiden koulutuksen toteutusmuotojen.

Vaikuttavuusrahoituksessa tarkasteltaisiin erikseen koko tutkintoa suorittavia opiskelijoita sekä tutkinnon osia suorittavia opiskelijoita. Lisäksi otettaisiin huomioon, oliko henkilö koulutusta aloittaessaan työllinen vai ei. Vaikuttavuusrahoituksessa suurin painoarvo olisi henkilöillä, jotka ennen koulutuksen aloittamista eivät olleet työllisiä, mutta tutkinnon tai sen osan suorittamisen jälkeen olisivat.

Strategiarahoituksen kautta tuettaisiin koulutuspoliittisesti merkittävien tavoitteiden toteuttamista, esimerkiksi ammatillisen koulutuksen kansallista kehittämistä, koulutuksen järjestäjien strategista kehittämistoimintaa, ammattitaitokilpailujen järjestämistä ja järjestäjäjärakenteen kehittämistä. Koulutuksen kansallinen kehittäminen voisi tarkoittaa esimerkiksi ala- tai tutkinto-kohtaisten kehittämisverkostojen perustamista.

Erityisestä tuesta aiheutuvat kustannukset huomioitaisiin kertoimilla perusrahoitusosuudessa sekä suoritusrahoitusosuuden osalta suoritetuissa tutkinnoissa ja tutkinnon osissa. Erityisen tuen huomioon ottaminen perusrahoituksessa olisi perusteltua, koska erityistä tukea saava opiskelija ei välttämättä pysty suoriutumaan opinnoistaan samassa ajassa kuin muut opiskelijat. Erityisen tuen huomioon ottaminen perusrahoituksen lisäksi myös suoritusrahoitusosuudessa olisi tarpeen, jotta kannustettaisiin koulutuksen järjestäjiä pedagogisen tuen ja tarvittavien muiden tukitoimien avulla mahdollistamaan myös erityistä tukea saaville opiskelijoille tutkinnon suorittaminen.

Rahoituksesta päättäminen

Valtion talousarviossa päätettäisiin vuosittain opiskelijavuosien enimmäismäärä, joka perustuisi valtion talousarvioon otettavaan määrärahaan. Tämä talousarviossa päätetty enimmäismäärä toimisi opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain suoritepäätöksillä ja varainhoitovuoden aikana muutoin jakamien opiskelijavuosien kattona. Määrärahan ja opiskelijavuosien enimmäismäärän perusteella opiskelijavuodelle muodostuisi euromääräinen arvo, mutta tätä ei kuitenkaan käytettäisi yksikköhinnan tapaan suoraan rahoituksen perusteena.

Uudessa ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrättäisiin koulutuksen järjestäjien opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Tarkoituksena on, että järjestämisluvien vähimmäisopiskelijamäärät kattaisivat yhteensä noin 90 prosenttia kaikista valtion talousarvion määrärahan puitteissa jaettavista opiskelijavuosista. Järjestämisluvissa päätetyllä vähimmäismäärällä turvattaisiin perusrahoituksen ennakoitavuus ja siten koulutuksen järjestäjien mahdolli-

suus toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun ja kehittämiseen sekä tarpeellisiin investointeihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain syksyllä suoritepäätöksellä koulutuksen järjestäjän tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän tulevalle varainhoitovuodelle kunkin varainhoitovuoden tarpeiden mukaisesti. Suoritepäätöksillä päätettävät tavoitteelliset opiskelijavuosimäärät kattaisivat noin 98 prosenttia kaikista jaettavista opiskelijavuosista. Pieni osa opiskelijavuosista jätettäisiin jaettavaksi varainhoitovuoden aikana, jotta voitaisiin vastata akuutteihin koulutuksen kohdentamistarpeisiin.

Valtion talousarvion määrärahan ja opiskelijavuosien enimmäismäärän perusteella opiskelijavuodelle muodostuu vuosittain eräänlainen euromääräinen arvo. Jos talousarvion määrärahan tasoa muutetaan, tulisi se pääsääntöisesti ottaa huomioon myös rahoituksen perusteena huomioon otettavien opiskelijavuosien määrässä, jotta opiskelijavuotta kohden myönnettävä euromäärä pysyisi vakaana. Menettely loisi puitteet huolehtia rahoituksen riittävästä ennakoitavuudesta esimerkiksi määrärahatason tai koulutuksen järjestäjien toteuttamien opiskelijavuosimäärien muuttuessa. Mikäli koulutuksen järjestäjien toteuttamien opiskelijavuosien määrä ylittäisi talousarvion enimmäismäärän, tämä ei automaattisesti vaikuttaisi suoritteiden arvoon sitä alentavasti tulevana varainhoitovuonna.

Järjestämisluvassa määrätty opiskelijavuosien vähimmäismäärä olisi pohjana opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen järjestäjäkohtaiselle opiskelijavuosien tavoitteellista määrää koskevalle vuosittaiselle päätökselle. Ministeriö ei voisi tehdä järjestämisluvan vähimmäismäärän alittavaa päätöstä. Opiskelijavuosien tavoitteellista määrää päätettäessä otettaisiin lisäksi huomioon edellisten varainhoitovuosien toteutunut suoritemäärä, koulutuksen vuosittaiset kohdentamistarpeet sekä mahdollisten lisämäärärahojen jakaminen koulutuksen järjestäjien kesken. Päätöksenteossa tulisi myös varmistaa toiminnan vakaus ja pitkäkestoisen koulutuksen järjestämismahdollisuudet.

Ministeriö kuulisi koulutuksen järjestäjiä ennen tavoitteellisista opiskelijavuosista päättämistä, jolloin koulutuksen järjestäjillä olisi mahdollisuus ilmoittaa koulutustarpeensa ja niihin liittyvät perustellut resurssitarpeet. Ministeriö voisi toteuttaa kuulemisen vuorovaikutteisena ohjauskeskusteluna joko yksittäisten koulutuksen järjestäjien kanssa tai useamman järjestäjän kanssa yhtä aikaa. Tällä menettelyllä luotaisiin läpinäkyvä, joustava ja vuorovaikutteinen menettely koulutustarjonnan määrälliselle kohdentamiselle vuositasolla.

Uudessa ammatillisen koulutuksen määrällisen sääntelyn mallissa yhdistettäisiin nykyisin eri suoritepäätöksillä myönnettävät ammatillisen koulutuksen muodot ja jatkossa järjestäjälle myönnettäisiin opiskelijavuosien kokonaismäärä. Opiskelijavuosimäärää ei pääsääntöisesti sidottaisi koulutusmuotoihin, tutkintotyyppeihin tai aloihin, vaan järjestäjä saisi havaitsemansa tai ennakoimansa tarpeen mukaisesti käyttää opiskelijavuosimäärän työelämän osaamistarpeisiin ja koulutustarpeisiin vastaamisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Suoritepäätöksellä päätettävä tavoitteellinen opiskelijavuosimäärä sisältäisi kuitenkin määrärahan työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellisesta volyyymista.

Koulutuksen järjestäjälle myönnettäisiin perusrahoitusta tavoitteellisten opiskelijavuosien mukaisesti, vaikka kyseisen varainhoitovuoden toteutunut opiskelijavuosien määrä ei vastaisikaan tavoitteellisten opiskelijavuosien määrää. Tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän merkit-

tävät alitukset otettaisiin kuitenkin huomioon seuraavien varainhoitovuosien tavoitteellisista opiskelijavuosista päätettäessä.

Vuosittain syksyllä tehtävällä suoritepäätöksellä päätettäisiin koulutuksen järjestäjän tulevan varainhoitovuoden tavoitteellisesta opiskelijavuosien määrästä, mikä ohjaisi koulutuksen järjestäjän toimintaa tulevana varainhoitovuonna ja toimisi perusrahoituksen määräytymisperusteena. Toiseksi suoritepäätöksellä vahvistettaisiin tulevan varainhoitovuoden suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena käytettävät edellisinä vuosina toteutuneet suorittemäärät eli huomioon otettavat tutkinnot, tutkintojen osat sekä vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteet. Rahoituksen euromääräisestä myöntämisestä päätettäisiin suoritepäätöksessä päätettyjen tavoitteellisten opiskelijavuosien sekä vahvistettujen toteutuneiden suorittemäärien perusteella vuoden lopussa tehtävän valtionosuuksien maksatusta koskevan rahoituspäätöksen yhdessä.

Rahoitusjärjestelmän tiedonkeruu

Uuden rahoitusjärjestelmän tarvitsemat tiedot saataisiin Opetushallituksen ja Tilastokeskuksen ylläpitämistä järjestelmistä. Rahoitusuudistus muuttaisi rahoituksen perusteena käytettävää tietoperustaa ja kerättävien tietojen tietosisältöjä. Rahoituksen määräytymisen perusteeksi tarvittavat uudet tiedonkeruut toteutettaisiin sähköisiä järjestelmiä hyväksikäyttäen, jotka rakennettaisiin osaksi Opetushallituksen järjestelmiä. Tavoitteena on, että tarvittavat tiedot siirtyisivät rajapintojen kautta mahdollisimman reaaliaikaisesti järjestelmistä toiseen. Tällöin ei tarvittaisi erillisiä tiedonkeruita, jolloin voitaisiin vähentää tiedonkeruusiin liittyvää manuaalista työtä. Siirtymävaiheessa tarvittaisiin kuitenkin nykymuotoisia tai niistä kehitettyjä sähköisiä tiedonkeruita ja tiedonsiirtoja, koska rahoituksen perusteena käytettäviä tietoja ei ole kaikilta osin vielä käytettävissä. Tilastokeskuksen tietovarannot sisältäisivät jo valmiiksi rahoituksen uudessa rahoitusjärjestelmässä tarvittavat tiedot. Tietojen keruu rajapintojen kautta koulutuksen järjestäjien opintohallinnon järjestelmistä mahdollistaisi myös sen, että tulevaa varainhoitovuotta koskevat suorit tiedot olisivat nykyistä aikaisemmin koulutuksen järjestäjien tiedossa. Tämä lisäisi osaltaan rahoituksen ennakoitavuutta, koska järjestäjillä olisi käytettävissään omien suoritteidensa määrän ohella tieto suoritteiden valtakunnallisista kokonaismääristä hyvissä ajoin ennen varsinaisen suoritepäätöksen tekemistä.

Opiskelijavuosia koskevassa tiedonkeruussa käytettäisiin siirtymävaiheessa Opetushallituksen nykyisiä ja nykyisistä tiedonkeruista muokattuja sähköisessä muodossa olevia lomaketiedonkeruita ja tiedonsiirtoja. Tiedonkeruita kehitettäisiin koulutuksen järjestäjän kannalta entistä helpokäyttöisemmiksi.

Tutkintotiedot saataisiin siirtymävaiheessa Tilastokeskuksesta. Tilastokeskuksesta saatavat tutkintotiedot olisivat käytettävissä heti uuden rahoitusjärjestelmän käyttöönoton yhteydessä eli varainhoitovuoden 2018 suoritepäätöstä tehtäessä. Tutkinnon osia ei lakiin ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaisesti käytettäisi varainhoitovuosien 2018 ja 2019 rahoituksen myöntämisen perusteena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 10.7.2015 antamallaan päätöksellä (OKM/33/040/2015) asettanut todennetun osaamisen rekisterin valmisteluhankkeen ohjausryhmän ja käynnistänyt yhdessä Opetushallituksen kanssa kehittämishankkeen, jonka tehtävänä on suunnitella, toteuttaa ja käyttöönottaa todennetun osaamisen rekisteri, joka muodostaisi viranomaisen todentaman osaamisen päättietovarannon. Osa rahoituksen määrittämiseksi tarvittavista tiedoista, esi-

merkiksi perusrahoituksen opiskelijavuositiedot sekä suoritusrahoituksen tiedot tutkinnon osista ja tutkinnoista laajuuksineen, olisivat saatavissa rajapintojen kautta koulutuksen järjestäjien opintohallinnon järjestelmistä valmisteilla olevaan tietovarantoon ja rahoituksen määrittämisen tarpeisiin.

Vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena käytettävät työllistymis- ja jatko-opiskelutiedot tulisivat Tilastokeskuksesta.

Järjestäjäkohtaiset opiskelijapalautetiedot saataisiin Opetushallituksen ylläpitämästä ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautejärjestelmästä. Esimerkiksi nykyistä olemassa olevaa AIPAL-näyttötutkintojen palautejärjestelmää voitaisiin laajentaa kaikkea ammatillista koulutusta koskevaksi ja kehittää sisällöllisesti rahoitusjärjestelmän tarpeiden mukaiseksi. Opiskelijapalautejärjestelmän rinnalle luotaisiin työelämäpalautejärjestelmä, johon kerättäisiin työnantajien antamaa palautetietoa. Opiskelijapalautejärjestelmän tietoja käytettäisiin ensimmäisen kerän varainhoitovuoden 2020 rahoituksen perusteena ja työelämäpalautejärjestelmän tietoja varainhoitovuoden 2022 rahoituksen perusteena.

Opetushallituksen kustannustiedonkeruuta jatkettaisiin uudistetussa muodossa tutkintojen ja muiden painotusperusteiden kustannuskehityksen seuraamiseksi. Kustannustietojen perusteella arvioitaisiin tutkintojen ja painotusperusteiden keskinäisiä kustannuseroja ja niissä tapahtuvia muutoksia. Näiden tietojen perusteella muutettaisiin tarvittaessa rahoitusmallin kustannus- ja muita painotuskertoimia.

Uuden rahoitusjärjestelmän tiedonkeruut ja niiden edellyttämät järjestelmät keskitettäisiin Opetushallitukseen. Suoritepäätösraportointi samoin kuin opetushallinnon sisäiseen käyttöön ja opetushallinnon ja järjestäjien yhteiskäyttöön tarkoitettu rahoitus- ja kustannustietojen raportointi integroitaisiin OIVA- Opetushallinnon ohjaus- ja säätelypalvelun kanssa. Suoritetietojen ja kustannustietojen julkinen raportointi keskitettäisiin opetushallinnon yhteiseen tilastotietopalveluun - Vipuseen. Tiedonsiirrot rahoituksen tietojärjestelmien ja OIVA- Opetushallinnon ohjaus- ja säätelypalvelun ja Vipunen tilastopalvelun välillä tapahtuisivat rajapintojen kautta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjälle

Vuonna 2017 toteutettu säästö

Vuosien 2017—2020 julkisen talouden suunnitelman mukaan ammatilliseen koulutukseen kohdennetaan 190 miljoonan euron määrärahan säästö vuodesta 2017 alkaen. Tätä ammatillisen koulutuksen säästöä koskevat lakimuutokset on tehty rahoituslakiin 1 päivänä tammikuuta 2017 voimaan tulleella lainmuutoksella 1486/2016. Kyseisellä lainmuutoksella ammatillisen koulutuksen säästö on kohdennettu kokonaan oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen, joten säästö ei vielä vuonna 2017 kohdentunut niihin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin, joiden koko ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitteinen toiminta koostuu ammatillisesta lisäkoulutuksesta. Lakimuutoksen hallituksen esityksessä (HE 177/2016 vp) on todettu, että ammatillisen koulutuksen reformin osana valmisteltavien rahoitusjärjestelmää

koskevien uudistusten myötä rahoitusjärjestelmään kohdennettavat säästöt tulisivat kohdistumaan vuodesta 2018 lukien kaikkiin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin.

Ammatillisen koulutuksen säästöä käsittelevässä hallituksen esityksessä on todettu, että koulutuksen järjestäjät voisivat sopeuttaa toimintaansa vähentyvään määrärahasoon opiskelijamäärää vähentämällä, opiskelijakohtaista kustannusta pienentämällä taikka näiden yhdistelmänä. Säästön toteuttamistapa mahdollisti säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Opetus- ja kulttuuriministeriö lähetti keväällä 2016 kyselykirjeen kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Kyselyssä tiedusteltiin muun muassa järjestäjien taloudellista kantokykyä sekä ammatillisia ja toiminnallisia edellytyksiä laadukkaaseen koulutuksen järjestämiseen. Hallituksen esityksessä on todettu saatujen vastausten perusteella vaikuttavan siltä, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät eivät merkittävässä määrin sopeuttaisi toimintaansa opiskelijamääriä vähentämällä, vaan tehostamalla toimintaansa muulla tavoin.

Kyselyyn saatujen vastausten mukaan opetuksessa toimivan henkilöstön menoista karsittaisiin vuosien 2016 ja 2018 välillä noin 80 miljoonaa euroa eli vajaat 10 prosenttia. Koko henkilöstön määrä vähenisi samalla ajanjaksolla noin 1 400 opettajalla 21 500:ta 20 100:een, ja jatkaisi laskuaan vuoteen 2020 noin kahdella sadalla. Päätoimisten opettajien osalta vähennys vuosina 2016—2018 olisi noin 800 opettajaa.

Kyselyn vastausten mukaan järjestäjät aikoivat säästää myös kiinteistömenoissa vuosina 2016—2018 noin 20 miljoonaa euroa ja vuoden 2018 jälkeen vielä noin viisi miljoonaa euroa. Tämä kiinteistömenojen karsiminen vastaisi noin seitsemän prosentin vähennystä kiinteistöihin kohdistuvista kokonaismenoista. Osalla koulutuksen järjestäjistä ei kuitenkaan olisi mahdollisuutta vähentää tilakustannuksia kovin nopeasti. Toimitilojen käytön tehostamista suunniteltiin yli puolet ja toimitilojen lukumäärän vähentämistä noin kolmannes koulutuksen järjestäjistä. Järjestäjien arvioiden mukaan toimitiloja suljettaisiin vuoteen 2020 mennessä noin 130. Investointeja puolestaan olisi tarkoitus vähentää vuoteen 2018 mennessä noin 25 miljoonalla eurolla.

Uuteen rahoitusjärjestelmään siirryttäessä vuonna 2017 toteutettu ammatillisen koulutuksen rahoituksen 190 miljoonan euron säästö kohdentuisi kaikkiin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen sijaan. Lähtökohtaisesti säästö kohdentuisi tasaisesti kaikkiin järjestäjiin ja ammatillisen koulutuksen järjestämismuotoihin, sillä uudessa rahoitusjärjestelmässä rahoitusta ei talousarviossa jaettaisi tutkintotyyppien tai koulutuksen järjestämismuotojen perusteella, vaan talousarviossa määriteltäisiin ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoitus, joka jakautuisi suhteellisesti koulutuksen järjestäjien toteuttaman ammatillisen koulutuksen perusteella. Ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnatun kyselyn perusteella 190 miljoonan euron säästöjen aiheuttamat sopeuttamistoimet ajoittuisivat portaittain vuosille 2017—2020 ja osa järjestäjistä on toteuttanut toimia jo ennakoivasti vuonna 2016. Osa edellä kuvatuista sopeuttamistoimista sijoittuisi siis myös ehdotetun uuden rahoitusjärjestelmän voimassaoloajalle.

Edellä mainitussa kyselyssä todetut koulutuksen järjestäjien toimenpiteet perustuvat sen hetkisiin koulutuksen järjestäjien arvioihin keinoista ja vaihtoehtoisista tavoista sopeuttaa toimintaansa. Uuden rahoitusjärjestelmän toiminnan tehokkuuteen ja vaikuttavuuteen perustuvat elementit, erillisten rahoitusväylien purkaminen sekä ammatillisen koulutuksen toimintalainsäädännön uudistamiseen liittyvät muutokset, erityisesti toimintatapojen yhtenäistäminen,

henkilökohtaistaminen, työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääminen sekä päällekkäisen ja rinnakkaisen sääntelyn purkaminen osaltaan loisivat puitteet koulutuksen järjestäjille toiminnan uudistamiseksi, sen työelämälähtöisyyden parantamiseksi ja uuteen rahoitustasoon sopeuttamiseksi.

Rahoitusjärjestelmä

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistus vaikuttaisi rahoituksen jakautumiseen ammatillisen koulutuksen järjestäjien välillä. Rahoitusta kohdentuisi nykyistä suhteellisesti enemmän niille koulutuksen järjestäjille, joilla koulutuksen läpäisy on tehokasta ja koulutus vaikuttavaa, koska nykytilaan verrattuna suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien sekä koulutuksen vaikuttavuuden painoarvo rahoituksen määräytymisperusteena lisääntyisi merkittävästi.

Rahoitusjärjestelmän uudistamisen myötä rahoituksen suhteellinen jakautuminen koulutuksen järjestäjien kesken voisi muuttua myös kunkin järjestäjän koulutustarjonnan vuoksi. Tämän muutoksen suuruuteen ja suuntaan vaikuttavat rahoituksen myöntämisessä käytettävät kriteerit, jos ne eivät perustu suoraan koulutuksen järjestämisen kustannuksiin, vaan niihin sisältyy muita ohjausvaikutuksia. Esimerkiksi oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen rahoitustason nostaminen nykytilaan verrattuna tarkoittaisi sitä, että paljon oppisopimuskoulutusta järjestävien järjestäjien rahoituksen taso nousisi nykytilaan verrattuna.

Lisäksi rahoituksen järjestäjäkohtaiseen jakautumiseen vaikuttaisi se, millaista koulutusta ja tutkintoja koulutuksen järjestäjät tarjoaisivat. Koulutuksen järjestäjät voisivat jatkossa päättää vapaammin siitä, missä määrin ne tarjoavat tutkintoja tai niiden osia työelämän osaamistarpeisiin vastaamiseksi tai missä suhteessa ne tarjoavat eri alojen koulutusta tai eri tutkintotyyppisiä. Tämä vaikuttaa koulutuksen järjestäjän kokonaisrahoituksen määrään. Rahoituskriteerit puolestaan vaikuttavat siihen, kuinka hyvin rahoitus vastaa erilaisten tutkintojen, niiden osien ja koulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Edellä mainituista tarjonnan kohdentamiseen liittyvistä tekijöistä johtuva rahoituksen tason vaihtelu ei siten suoraan vaikuta koulutuksen järjestäjän kykyyn järjestää koulutusta saamansa rahoituksen puitteissa.

Rahoitusjärjestelmän uudistus vaikuttaisi myös rahoituksen vakauteen ja ennakoitavuuteen. Rahoitus vaihtelisi nykyistä enemmän koulutuksen järjestäjän suorituskyvyn ja toiminnan vaikuttavuuden perusteella. Rahoituksen vakautta ja ennakoitavuutta turvattaisiin järjestämisluvuissa määrättyllä vähimmäisopiskelijavuosimäärällä, riittävällä perusrahoitusosuudella, suoritusrahoituksen leikkurilla sekä siirtymäajalla. Ennakoitavuus vähentyisi kuitenkin sellaisella järjestäjällä, jonka tuottamien suoritteiden määrä vaihtelisi voimakkaammin vuosittain, koska suhteellisessa rahoitusjärjestelmässä kunkin koulutuksen järjestäjän suoriutuminen vaikuttaisi osaltaan toisten koulutuksen järjestäjien saaman rahoituksen määrään. Opiskelijavuosien vähimmäismäärän lisäksi myönnettävä perusrahoituksen opiskelijavuosien tavoitteellinen määrä päätettäisiin vuosittain, joten järjestäjän opiskelijavuosien määrä voisi jossain määrin vaihdella vuodesta toiseen. Toisaalta perusrahoituksen opiskelijavuosikohtaisen euromääräisen arvon ennakoitavuutta turvattaisiin päättämällä rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijavuosien enimmäismäärä vuosittain sen sijaan, että järjestäjien toteuttamien opiskelijavuosien määrä vaikuttaisi suoraan tulevan varainhoitovuoden perusrahoituksen suoritteiden määrään.

Suoritusrahoitus määräytyisi koulutuksen järjestäjien aikaansaamien tutkintojen osien ja tutkintojen perusteella. Suoritusrahoitus kohdentaisi rahoitusta enemmän sellaisille koulutuksen

järjestäjille, joiden läpäisy on tehokasta. Koulutuksen järjestäjien tutkintokertymät vaihtelevat vuosittain, mikä vaikuttaisi rahoituksen tasoon tutkintorahoituksen painoarvon suhteessa. Koulutuksen järjestäjillä, joiden tutkintovolyymi on suuri (yli 1 000 tutkintoa vuodessa), vuotuinen vaihtelu on ollut suhteellisen pientä, keskimäärin 4–5 prosenttia vuosittain suhteessa kolmen vuoden keskiarvoon. Suurimmat vuotuiset suhteelliset vaihtelut tutkintokertymässä on kooltaan pienillä koulutuksen järjestäjillä. Pienten järjestäjien välillä on kuitenkin hajontaa, joka tarkoittaa, että osalla tutkintomäärät vaihtelevat vähän, osalla merkittävästi.

Vaikuttavuusrahoitus perustuisi tutkinnon tai tutkinnon osien suorittajien työllistymiseen ja jatko-opintoihin sijoittumiseen sekä opiskelija- ja työelämäpalautteeseen. Vaikuttavuusrahoitusta kohdentuisi suhteessa eniten sellaisille järjestäjille, joiden tutkinnon tai tutkinnon osan suorittajista mahdollisimman moni työllistyy tai siirtyy jatko-opintoihin. Myös sellaiset järjestäjät, joilla on paljon ammatti- tai erikoisammattitutkintoa suorittavia opiskelijoita, voisivat saada enemmän vaikuttavuusrahoitusta, koska kyseisten tutkintojen suorittajien työllisyysaste on korkeampi kuin perustutkinnon suorittaneiden. Samoin oppisopimuskoulutusta suhteellisesti enemmän toteuttavien koulutuksen järjestäjien rahoitus kasvaisi, koska oppisopimuskoulutuksesta työllistytään keskimäärin paremmin kuin oppilaitosmuotoisesta koulutuksesta. Toisaalta suoritusrahoituksessa annettaisiin suurempi painoarvo sellaisen opiskelijan työllistymiselle, joka ennen opintojen aloittamista ei ole ollut työllinen.

Rahoituksen muutoksesta uuteen rahoitusjärjestelmään siirryttäessä on tehty koelaskelmia. Koelaskelmissa on käytetty nykyisen rahoitusjärjestelmän perusteella saatavilla olevia tietoja. Opiskelijavuosina on käytetty ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen osalta opiskelijamäärien painotettua keskiarvoa sekä oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen osalta rahoitettuja opiskelijatyövuosia. Laskelmissa on oletettu, että yksi opiskelija ja yksi opiskelutyövuosi vastaisivat yhtä opiskelijavuotta. Suoritusrahoituksen perustana olevat tutkinnot ja tutkinnon osat on määritelty nykyisin käytettävissä olevien tietojen perusteella. Perus- ja suoritusrahoituksessa ala- ja tutkintokohtaiset erot on huomioitu nykyisistä kustannustiedonkeruista saatuihin ala- ja tutkintokohtaisiin tietoihin perustuvilla kustannusryhmäkertoimilla käyttäen viittä eri kustannusryhmää. Perus- ja suoritusrahoituksessa tutkintotyypin mukaiset kustannuserot sekä oppisopimuskoulutuksen poikkeavat kustannukset on huomioitu liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaisilla kertoimilla. Majoituksen ja erityisen tuen kertoimissa lähtökohtana ovat olleet nykyiset kertoimet. Vaikuttavuusrahoituksessa on mitattu tutkinnon ja tutkinnon osan suorittaneissa työllistyneiden ja jatko-opiskelijaksi korkeakouluun siirtyneiden osuutta tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaneista. Koko tutkinnon suorittaneita suhteessa tutkinnon osan suorittaneisiin on painotettu 2:1 ja ennen koulutusta ei-työllisinä olleita suhteessa työllisinä olleisiin 2:1.

Uuteen rahoitusmalliin siirtymisen vaikutuksia kuvaavissa koelaskelmissa on käytetty hallituksen esityksen mukaista jakaumaa perusrahoitukseen, suoritusrahoitukseen ja vaikuttavuusrahoitukseen. Uuden järjestelmän vaatimaa tietopohjaa ei ole kaikilta osin kattavasti käytettävissä, joten koelaskelmat on tehty käytettävissä olevilla tiedoilla. Perusrahoituksen suoritteena opiskelijavuosi on käytetty nykyisen rahoitusjärjestelmän perustutkintokoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen painotettuja opiskelijamääriä ja lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosia. Tutkinnon osista ja niiden laajuuksista käytössä on ollut Opetushallituksen keräämää tietoa, mutta ei kattavasti, puuttuvin osin on käytetty estimointia. Tutkintotiedot ja tutkinnon suorittaneiden työllistymis- ja jatko-opiskelutiedot on saatu Tilastokeskuksesta. Rahoitusjärjestelmän tarvitsemää palautetietoa ei ole ollut käytettävissä, joten vaikuttavuusrahoituksen koko 15 prosentin rahoitusosuus on koelaskelmissa jaettu pelkästään työllistymis- ja jatko-opiskelutietojen pe-

rusteella. Koelaskelmissa käytetyt erilaisia kustannustekijöitä huomioivat kertoimet on johdettu nykyisistä kustannuksista tai käytetty nykyisen tasoisia kertoimia. Ohjausvaikutukseen tarkoitettuina kertoimina on käytetty asetukseen suunniteltuja kertoimia. Järjestäjät, joilla on pelkästään erikoisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta, eivät ole koelaskelmissa mukana.

Koelaskelmien perusteella noin 40 prosentilla järjestäjistä rahoitus muuttuisi enemmän kuin 10 prosenttia nykyiseen valtiosuusrahoitukseen verrattuna. Joka viidennellä rahoitus vähenisi ja joka viidennellä se kasvaisi tämän verran. Järjestäjien, joiden rahoitus pienenesi yli 10 prosenttia, osuus nykyisestä rahoituksen euomäärästä samoin kuin opiskelijamäärästä on noin 12 prosenttia. Vajaalla 4 prosentilla järjestäjistä rahoitus pienenesi yli 20 prosenttia. Näiden järjestäjien osuus sekä rahoituksesta että opiskelijoista on vain promillen verran.

Koulutuksen järjestäjien, joiden rahoitus kasvaisi yli 10 prosenttia, osuus nykyisestä rahoituksesta on 13 prosenttia ja opiskelijoista 15 prosenttia. Joka kymmenennellä rahoitus kasvaisi yli 20 prosenttia. Näiden osuus rahoituksesta on 3 prosenttia ja opiskelijoista 4 prosenttia. Järjestäjillä, joiden rahoitusosuus kasvaisi yli 10 prosenttia, tulee rahoituksesta poikkeuksetta suurempi osuus suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksesta kuin keskimäärin. Kyseisien järjestäjien suorituskyky on näin ollen keskimääräistä parempi. Joillakin perusrahoituksen osuus on alle neljänneksen niiden saamasta rahoituksesta. Varsinkin yli 20 prosenttia rahoitusosuuttaan kasvattavissa suurimmalla osalla järjestäjistä vaikuttavuusrahoitus muodostaa vähintään 30 prosenttia eli kaksinkertaisen määrän verrattuna keskimääräiseen osuuteen. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että palautejärjestelmien osuus ei ole mukana. Niiden käyttöönoton voi olettaa jossain määrin tasaavan vaikuttavuusrahoituksen jakautumista.

Uuden rahoitusjärjestelmän käyttöönottoon liittyy siirtymäaika, jonka aikana perusrahoituksen osuus laskisi asteittain kohti 50 prosentin osuutta ja suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuudet vastaavasti kasvaisivat. Siirtymäajalla varmistettaisiin, että koulutuksen järjestäjän saama rahoitus ei muuttuisi merkittävästi tai yllättävästi uuden rahoitusmallin käyttöönoton yhdessä. Siirtymäaika takaisi järjestäjille riittävän ajan uudistaa ja sopeuttaa toimintaansa rahoitusmallin aiheuttamiin muutoksiin. Lisäksi siirtymäajan aikana voidaan arvioida kertoimien toimitusta suhteessa niille asetettuihin tavoitteisiin.

Varainhoitovuotta 2018 ja 2019 koskien perusrahoituksen osuus tulisi olemaan 95 prosenttia ja suoritusrahoituksen osuus 5 prosenttia. Tämä tarkoittaa, että näinä vuosina rahoitus pääosin määräytyisi järjestäjille kohdennettujen opiskelijavuosien perusteella. Varainhoitovuotta 2020 koskien rahoitusta jaettaisiin perusrahoituksena 70 prosenttia, suoritusrahoituksena 20 prosenttia sekä vaikuttavuusrahoituksena 10 prosenttia. Tällöin koelaskelmien perusteella vajaalla 30 prosentilla rahoitus muuttuisi enemmän kuin 10 prosenttia. Runsaalla 15 prosentilla järjestäjistä rahoitus vähenisi yli 10 prosenttia ja vajaalla 14 prosentilla kasvaisi yli 10 prosenttia. Yli 10 prosenttia menettävien osuus nykyisestä rahoituksesta on 2 prosenttia ja yli 10 prosentin lisäyksen saavista 5 prosenttia. Vaikka jo 70 prosentin perusrahoitukseen siirtyminen vähentää rahoitusta yli 10 prosenttia lähes joka kuudennella järjestäjällä, niin näiden painoarvo rahoituksesta on kuitenkin vain 2 prosenttia. Tämä johtuu siitä, että vain yksittäinen suuri järjestäjä on tässä joukossa. 50 prosentin perusrahoituksella yli 10 prosenttia menettävissä on useampia suuria koulutuksen järjestäjiä.

Asteittainen siirtyminen perusrahoituspainotteisesta rahoituksesta 50 prosentin perusrahoitusosuuteen tuo järjestäjille aikaa sopeutua tilanteeseen. Koelaskelmissa simuloitiin kahden suuren monialaisen ja monimuotoisen koulutuksen järjestäjän tilannetta. Molempien järjestäji-

en rahoitus vähenisi nykyisestä yli 10 prosenttia 50 prosentin perusrahoitusosuuteen siirryttäessä. Simuloinnissa testattiin kuinka paljon järjestäjien asema paranisi, jos ne pystyisivät tuottamaan suoritusrahoituksen suoritteita suhteessa perusrahoituksen suoritteisiin samassa suhteessa kuin niitä keskimäärin tuotetaan, näin mitattuna olemaan yhtä tehokkaita kuin keskimäärin. Toisen järjestäjistä pystyisi tutkinnon osien ja tutkintojen tuottamista tehostamalla parantamaan asemaansa 4 prosenttiyksikköä ja työllistyneiden ja jatko-opiskelijoiden määrää lisäämällä 7 prosenttiyksikköä. Lopputuloksena näiden järjestäjien rahoitus asettuisi rahoituksen nykytasoa vastaavalle tasolle. Toinen järjestäjistä puolestaan pääsisi hieman rahoitusosuuttaan kasvattavien joukkoon. Sekä tutkinnon osien ja tutkintojen tuottamista tehostamisella että työllistyneiden ja jatko-opiskelijoiden määrän lisäämisellä olisi 8 prosenttiyksikön vaikutus.

Rahoitusmallin koelaskelmien tulosten arvioinnissa on otettava huomioon, että ne kuvaavat sitä, millä tavoin järjestäjäkohtainen rahoitus olisi muuttunut, jos se olisi jaettu uusilla rahoitusperusteilla ja jos koulutuksen järjestäjän toiminta ei muuttuisi aikaisemmasta. Rahoituskerrotoimien ohjausvaikutuksista johtuen koulutuksen järjestäjät muuttavat toimintaansa, mutta tämän muutoksen arvioiminen yksityiskohtaisesti on vaikeaa, koska se riippuu useista tekijöistä.

Rahoitusmallin dynaamisia vaikutuksia on arvioitu myös kyselytutkimuksen avulla. Tammi-kuussa 2017 tehdyssä kyselyssä selvitettiin koulutuksen järjestäjien näkemyksiä ja arvioita uuden rahoitusjärjestelmän vaikutuksista heidän toimintaansa. Koulutuksen järjestäjistä 60 prosenttia vastasi kyselyyn. Vastaukset pohjautuvat lausuntokierroksella olleen hallituksen esitysluonnokseen. Kyselyyn vastanneet pitivät rahoitusjärjestelmää lähtökohtaisesti kannustavana ja valtaosa arvioi, että uusi rahoitusjärjestelmä kannustaa olemaan tuloksellisempi, tehostamaan toimintaa ja keksimään innovatiivisia ratkaisuja sekä lisää koulutuksen järjestäjien vastuuta tuloksistaan. Vastaajista noin puolet oli sitä mieltä, että uudessa rahoitusjärjestelmässä käytetyt mittarit mittaavat koulutuksen tuloksellisuutta, mutta vain kolmasosan mielestä suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen suoritteiden painotukset ovat tavoitteiden mukaisia. Kriittisimmin suhtauduttiin siihen, onko uusi rahoitusjärjestelmä riittävän ennakoitava toiminnan tulevaisuuden suunnittelemiseksi, ottaako se huomioon keskeiset kustannuksiin vaikuttavat tekijät ja antaako se riittävät puitteet tarjota koulutusta haasteellisemmille asiakasryhmille. Lisäksi lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että uusi rahoitusjärjestelmä ei kohtelee tasa-arvoisesti erilaisia koulutuksen toteuttamismuotoja.

Kyselyssä selvitettiin vastaajien näkemyksiä siitä, kuinka todennäköisinä he pitivät negatiivisia ohjausvaikutuksia uuden rahoitusjärjestelmän seurauksena. Todennäköisimpänä negatiivisena ohjausvaikutuksena kyselyyn vastanneet pitivät valikointivaikutusta. 82 prosenttia vastaajista katsoi, että rahoitus ei kannusta riittävästi ottamaan koulutukseen haastavampia opiskelijoita. Potentiaalisenä negatiivisena vaikutuksena vastaajat pitivät myös sitä, että koulutuksen järjestäjät keskittyisivät ainoastaan suoritteiden aikaansaamiseen, jolloin esimerkiksi opiskelijoiden työllistäminen jäisivät aikaisempaa pienemmälle huomiolle ja koulutuksen järjestäjät laskisivat laatuvaatimuksia. Epätodennäköisenä kyselyyn vastanneet pitivät kuitenkin sitä, että koulutuksen järjestäjät eivät pyrkisi keksimään uusia innovatiivisia ratkaisuja kehittääkseen toimintaansa tai että koulutuksen järjestäjät pyrkisivät vääristelemään mittauksessa käytettävää tietoa.

Kyselyssä selvitettiin tarkemmin, miten vastaajat ennakoivat oman toiminnan muuttuvan rahoitusjärjestelmän seurauksena. Kyselyn vastausten perusteella rahoitusjärjestelmällä on vaikutusta opiskelijamäärien tavoitteisiin. Eniten lisäystä tavoiteltiin peruskoulutuksen oppiso-

pimusten määriin ja toiseksi eniten lisäkoulutuksen oppisopimusten määriin. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen osalta tavoitteet jakautuivat melko tasaisesti lisäyksen ja ennallaan pitämisen välillä. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärien osalta taas yleisin tavoite oli pitää ne ennallaan. Vastaajien tavoitteita selittää kuitenkin se, kuinka paljon koulutuksen järjestäjällä on tällä hetkellä opiskelijoita kyseisissä koulutusmuodoissa. Ne, joilla kyseisiä opiskelijoita ei ole ollenkaan tällä hetkellä, eivät tavoittele lisäystä, vaan suurin osa toteaa, ettei rahoitusjärjestelmällä ole vaikutusta asiaan tai etteivät he voi vaikuttaa asiaan. Suuri osa vastaajista katsoi, että rahoitusjärjestelmällä ei olisi kovinkaan suurta vaikutusta koulutuksen kohdentamiseen. Eniten tavoitteena oli kuitenkin lisätä koulutuksen kohdentamista ilman aikaisempaa tutkintoa oleville, työttömille, maahanmuuttajille ja peruskoulun päättäneille.

Koulutuksen järjestäjistä yli puolet aikoi tavoitella lisäystä osaamispisteiden ja tutkintojen määrässä sekä opiskelijoiden työllistymisessä. Vain pieni osa vastaajista oli sitä mieltä, että rahoitusjärjestelmällä ei olisi vaikutusta tavoitteisiin tutkintojen tai osaamispisteiden määrästä tai etteivät he voisi vaikuttaa niiden määrään. Opiskelijoiden työllistymisestä kuitenkin yhteensä yli kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, ettei rahoitusjärjestelmällä ole vaikutusta asiaan tai ettei koulutuksen järjestäjä voisi vaikuttaa asiaan.

Rahoitusjärjestelmän seurauksena yleisin tavoite toimintatavoissa oli lisätä panostusta henkilökohtaistamisprosessiin, jota tavoitteli noin 70 prosenttia vastaajista. Seuraavaksi yleisimmät tavoitteet olivat lisätä yhteistyötä työelämän kanssa, ainoastaan puuttuvan osaamisen kouluttamista, koulutustarjonnan vastaavuutta työelämän tarpeisiin ja työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Noin puolet vastaajista tavoitteli lisäävänsä yhteistyötä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä opiskelijan tukemista työnhaussa ja opintojen suorittamisessa. Noin 20 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, ettei rahoitusjärjestelmällä ole vaikutusta opiskelijoiden tukemiseen jatko-opintoihin hakeutumisessa ja koulutuksen markkinointiin ja niissä tavoiteltiin kaikista vähiten lisäystä.

Kyselyn vastausten perusteella koulutuksen järjestäjät aikovat hyödyntää rahoitusjärjestelmän tuottamaa tietoa. Vastaajista yli 90 prosenttia aikoi seurata rahoitusjärjestelmän perusteena olevaa tietoa omasta toiminnastaan ja aikoi hyödyntää sitä kehittääkseen omaa toimintaansa. Koulutuksen järjestäjistä lähes 70 prosenttia aikoi keskittyä toiminnassaan aikaisempaa enemmän rahoitusjärjestelmän mittaamiin asioihin eli tutkintojen ja osaamispisteiden aikaansaamiseen sekä opiskelijoiden työllistymiseen ja/tai jatko-opintoihin siirtymiseen. Epätoivotuina pidettyjä seurauksia, kuten opiskelijoiden valikointia ja ”suoritetehtailua” selvitettiin kysymällä aikovatko järjestäjät tarkentaa opiskelijoiden valintaperusteita tai helpottaa opintosuoritusten saamista uuden rahoitusjärjestelmän tultua voimaan. Hieman alle puolet vastaajista kertoi aikovansa tarkentaa opiskelijoiden valintaperusteita, mutta suurin osa oli sitä mieltä, ettei aio helpottaa suoritus- ja valintaperusteita.

Kyselyn vastausten osalta on kuitenkin huomioitava se, että osa vastaajista koki kyselyyn vastaamisen haasteelliseksi hallituksen esityksen luonnoksen pohjalta. Lisäksi osa vastaajista toteaa, että rahoitusjärjestelmä on osa isompaa kokonaisuutta, ja että on vaikeaa erottaa, mitkä muutoksista ovat sen seurausta.

Uuden rahoitusjärjestelmän käyttöönottoon liittyisi siirtymäaika, jonka aikana perusrahoituksen osuus laskisi asteittain kohti 50 prosentin osuutta ja suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuudet vastaavasti kasvaisivat. Siirtymäajalla varmistettaisiin, että koulutuksen järjestäjän saama

rahoitus ei muuttuisi merkittävästi tai yllättävästi uuden rahoitusmallin käyttöönoton yhdessä. Siirtymäaika takaisi järjestäjille riittävän ajan sopeuttaa toimintaansa rahoitusmallin aiheuttamiin muutoksiin. Lisäksi siirtymäajan aikana voidaan arvioida kertoimien toimivuutta suhteessa niille asetettuihin tavoitteisiin.

Uusi rahoitusjärjestelmä edellyttäisi koulutuksen järjestäjiltä nykyistä suurempaa taloudellista kantokykyä, sillä pääsääntöisesti edellisten vuosien toteutuneisiin suoritteisiin perustuvassa rahoitusmallissa järjestäjän tarjonnassa ja toiminnan volyymissä tapahtuvat muutokset vaikuttaisivat saatavaan rahoitukseen pääasiallisesti vasta kahden vuoden viiveellä. Tämä toisaalta myös tasaisi muutosten vaikutuksia silloin kun suoritteiden määrä vähenisi. Talousarvion määrärahan lisäykseen tai muihin koulutuksen kohdentamistarpeisiin perustuva opiskelijavoilymin kasvu otettaisiin kuitenkin huomioon jo varainhoitovuoden rahoituksessa perusrahoitusosuuden opiskelijavuosien lisäyksenä, millä varmistettaisiin koulutuksen järjestäjien taloudelliset mahdollisuudet vastata kunkin varainhoitovuoden kohdennettuihin koulutustarpeisiin. Koulutuksen järjestäjien saama rahoitus olisi jatkossakin yleiskatteellista eli koulutuksen järjestäjät voisivat kohdentaa saamansa rahoituksen tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla.

Yksityisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvien arvonlisäveromenojen osalta ehdotetaan siirryttäväksi niin sanotun euro-eurosta periaatteen mukaiseen kompensatiomenettelyyn, joka vastaisi periaatteiltaan yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaista menettelyä. Korvaus myönnettäisiin kullekin järjestäjälle kyseisen järjestäjän toteutuneiden arvonlisämenojen suuruisena. Euro-eurosta periaatteeseen siirtyminen poistaisi sen nykyisin keskimääräisenä myönnettävään arvonlisäverokompensaation liittyvän ongelman, että myönnettävä arvonlisäkompensatio ei vastaa järjestäjän toteutunutta arvonlisäverorasitusta. Menettely asettaisi tasa-arvoisempaan asemaan sekä yksityiset koulutuksen järjestäjät keskenään että yksityiset ja kunnalliset koulutuksen järjestäjät suhteessa toisiinsa.

Ammatillisen koulutuksen uudistaminen

Ammatillisen koulutuksen reformin myötä ammatilliseen koulutuksen järjestämiseen liittyvät lakisääteiset tehtävät osittain muuttuisivat. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä koulutuksen järjestäjien toimintaprosessit yhtenäistyisivät ja rinnakkaista hallintoa purettaisiin, mikä vähentäisi koulutuksen järjestämisen kustannuksia. Toisaalta uudistus toisi järjestäjille myös eräitä uusia tai muuttuneita tehtäviä, jotka lisäisivät järjestäjien kustannuksia. Merkittävimmät uusien tai muuttuneiden tehtävien kustannusvaikutukset liittyisivät henkilökohtaistamiseen, työpaikalla järjestettävään koulutukseen, yhteisiin tutkinnon osiin, opiskelijoille annettavaan erityiseen tukeen sekä opintososiaalisiin etuuksiin.

Työvoimakoulutuksen siirto opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle toteutettaisiin siirtämällä työvoimakoulutuksen määrärahaa työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan vuodesta 2018 alkaen. Seuraavassa esitetyt ammatillisen koulutuksen kustannuslaskelmat ja -arviot perustuvat vain nykyisiin opetushallinnon alaisen ammatillisen koulutuksen tietoihin, koska työvoimakoulutuksen osalta rahoitus toteutettaisiin siirtyvien määrärahojen puitteissa.

Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä tutkinnon myöntämisoikeus siirtyisi koulutuksen järjestäjille ja tutkintotoimikunnat nyky muodossaan lakkautettaisiin. Muutos vähentäisi koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtä, joka on liittynyt tutkinnon järjestämis-

pimusten hakemiseen ja uudistamiseen. Tutkintotoimikunnat ovat solmineet tutkinnon järjestämissopimuksia koulutuksen järjestäjien ja muiden tahojen kanssa. Sopimukset uudistetaan toimikausittain. Koulutuksen järjestäjiltä saatujen arvioiden perusteella uuden tutkinnon järjestämissopimuksen valmisteluun kuuluu aikaa keskimäärin noin 30—100 työtuntia. Työmääräarviot vaihtelevat kuitenkin suuresti riippuen tutkinnosta ja tutkintotoimikuntien käytännöistä. Tutkinnon järjestämissopimuksen uusimisen edellyttämä työmäärä on koulutuksen järjestäjien arvion perusteella jonkin verran pienempi kuin uuden sopimuksen valmistelun työmäärä. Varovaisena arviona voidaan esittää, että tutkinnonjärjestämissopimuksen uudistaminen tai uuden sopimuksen valmistelu edellyttäisi keskimäärin 50 tunnin työpanoksen. Valmistelutyöstä vastaavat pääasiallisesti opettajat (vuosikustannus kuntatalouden arviointikehikon mukaan n. 61 080 €; 1595 työtuntia/vuosi = n. 38€/tunti). Tällöin yksittäisen tutkinnon järjestämissopimuksen uusimisesta aiheutuisi koulutuksen järjestäjille työkustannuksia noin 1900 euroa. Vuonna 2016 tutkinnon järjestämissopimuksia oli voimassa arviolta noin 2 040 kappaletta yhteensä 185 toimijalla. Mikäli sopimukset uudistettaisiin kolmen vuoden välein, syntyisi tästä koulutuksen järjestäjille hallinnollisia kustannuksia arviolta 1,3 miljoonaa euroa vuodessa. (2050 sopimusta x 1900 €/sopimus/3 vuotta). Tutkinnon järjestämissopimuksista luopuminen vähentäisi koulutuksen järjestäjien kustannuksia näin ollen noin 1,3 miljoonalla.

Vastaavasti tutkintotodistusten valmistelusta tutkintotoimikuntien hyväksyntää varten syntyy koulutuksen järjestäjille hallinnollista työtä, joka uudistusten myötä poistuisi. Koulutuksen järjestäjät kokoavat arvioinnit sekä valmistelevat tutkintotodistukset ja lähettävät ne allekirjoitettavaksi tutkintotoimikunnille. Koulutuksen järjestäjiltä saatujen arvioiden mukaan yhden tutkinnon suorittajan osalta arviointien kokoamiseen, todistusten valmisteluun sekä postittamiseen kuuluu tällä hetkellä työaikaa keskimäärin 3 tuntia, josta noin yksi tunti voitaisiin arvioida syntyvän tutkintotoimikuntien kanssa asioinnista. Järjestäjäkohtaiset työmääräarviot kuitenkin vaihtelevat. Työvaiheet toteuttavat pääsääntöisesti opintosuhteet/toimistosuhteet (palkkakustannus sivukuluineen n. 39 000 euroa; työtunnin hinta n. 24 €). Vuonna 2015 suoritettiin yhteensä 32 247 näyttötutkintoa. Vuoden 2015 tutkintomäärään suhteutettuna tutkintotodistuksien valmisteluun liittyvästä asioinnista muodostuisi varovaisen arvion perusteella arviolta noin 800 000 euron vuotuiset kustannussäästöt koulutuksen järjestäjille.

Voidaan arvioida, että yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtyminen mahdollistaisi pidemmällä, esimerkiksi viiden vuoden aikajänteellä koulutuksen järjestäjien opetukseen liittyvän hallinnon tehostamisen ainakin viidellä prosentilla nykyisestä. Tämä pienentäisi koulutuksen järjestäjien kustannuksia noin 7,5 miljoonalla eurolla.

Henkilökohtaistaminen ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen tehostaminen

Esityksen mukaan kaikille tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijoille laadittaisiin henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Aiemmin näyttötutkintona ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osalta ehdotettu henkilökohtaistaminen ja henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma vastaisivat pitkälti voimassa olevan lainsäädännön edellyttämää henkilökohtaistamista ja sitä koskevaa asiakirjaa, eikä näin ollen aiheuttaisi tältä osin lisäkustannuksia koulutuksen järjestäjille. Ammatillisen perustutkinnon ammatillisena peruskoulutuksena suorittaneiden ja valmentavien koulutusten opiskelijoiden osalta ehdotettu henkilökohtaistaminen poikkeaisi osittain sekä menettelyiltään että sisällöltään voimassa olevan lainsäädännön mukaisista opiskelijakohtaisista suunnitelmista. Tämä lisäisi jossakin määrin henkilökohtaisen ohjauksen tarvetta ja koulutuksen järjestäjien kustannuksia.

Henkilökohtaistamisen aiheuttamien lisäkustannusten suuruutta arvioitaessa on huomioitava, että ehdotetun henkilökohtaistamisen kaltaisia menettelyitä on jo varsin laajasti käytössä myös ammatillisessa peruskoulutuksessa, sillä koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskelijan kanssa yksilöllisiin tavoitteisiin ja valintoihin perustuva henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS). Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus lähtökohtaisesti perustuvat opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden ja tavoitteiden kartoittamiseen, joten uuden henkilökohtaistamisprosessin ei voida katsoa juurikaan lisäävän koulutuksen järjestäjän työmäärää valmentavassa koulutuksessa. Lisäksi erityisopetuksessa laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), johon kirjataan erityisopetuksen toteuttamiseen liittyviä tietoja. Oppisopimuskoulutuksessa puolestaan laaditaan opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma. Yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi korvaisi nämä rinnakkaiset hallinnolliset menettelyt. Jatkossa koulutuksen järjestäjillä tulisi olemaan mahdollisuus hyödyntää myös kehitteillä olevia yhteisiä digitaalisia ratkaisuja, jolloin järjestäjät saisivat nykyistä kattavammin ja varmemmin henkilökohtaistamisessa tarvittavia tietoja jo hakuvaiheessa. Tämä mahdollistaisi tehokkaamman ja lyhyemmän henkilökohtaistamisvaiheen.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisen henkilökohtaistamisen ja sitä vastaavien ammatillisen peruskoulutuksen ja valmentavan koulutuksen menettelyihin koulutuksen järjestäjille aiheuttamista kustannuksista ei ole kerätty vuosittaisia kustannustietoja, joten henkilökohtaistamisen laajentumisen aiheuttamia kustannuksia ei ole mahdollista arvioida suoraan tilastotietojen perusteella. Voidaan kuitenkin arvioida, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatiminen voi aiheuttaa nykyisiin menettelyihin verrattuna kunkin ammatillista perustutkintoa suorittavan osalta opettajan lisätyötä 3,5 työtunnin verran ja opinto-ohjaajan lisätyötä 3,5 lisätunnin verran eli yhteensä noin yhden henkilötyöpäivän verran, henkilökohtaistamisen menettelyiden laajentumisesta aiheutuva kustannuslisäys ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille olisi noin 10,7 miljoonaa euroa. Laskelmassa on käytetty kuntatalouden vaikutusarviointien laskentakehikon mukaisia palkkoja sivukuluineen (ammattikoulun lehtorin palkka 61 080 euroa ja opinto-ohjaajan palkka 60 424 euroa) sekä vuosittaista työtuntimäärää (1 595 työtuntia). Ammatillisen perustutkinnon opiskelijamääränä on käytetty vuoden 2017 talousarvion arviota, jonka mukaan aloittavia opiskelijoita olisi 40 000.

Toisaalta henkilökohtaistamisen yhteydessä selvittäisiin nykyisistä laajemmin opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen ja suunniteltaisiin puuttuvan osaamisen hankkiminen, joka osaltaan tehostaisi koulutusta. Henkilökohtaistamisen laajentumisen ja siihen liittyvän ohjauksen lisääntymisen arvioidaankin vähentävän muita koulutuksen järjestämiskustannuksia, koska aiemmin hankittu osaaminen tunnistettaisiin nykyistä systemaattisemmin ja koulutuksen järjestämisessä voitaisiin yhä tehokkaammin keskittyä nimenomaan puuttuvan osaamisen hankkimiseen. Lisäksi koulutuksen läpäisy paranisi ja keskeyttäminen vähenisi, mikä osaltaan tehostaa koulutuksen järjestäjän toimintaa.

Osaamisen tunnustaminen säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi kaikessa tutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa. Tämän myötä koulutuksen järjestäjät keskittyisivät henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellun puuttuvan osaamisen hankkimiseen. Osaamisen tunnustamisen tehostaminen vaikuttaisi erityisesti niihin perustutkintoihin, joita on aiemmin suoritettu ammatillisena peruskoulutuksena. Opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa oli vuonna 2014 yhteensä noin 128 649 opiskelijaa. Näistä jokin aiemmin suoritettu tutkinto oli 19 237 opiskelijalla, joista ammatillinen perustutkinto, ylioppilastutkinto tai korkeakoulututkinto oli 17 903 opiskelijalla.

Tällaisten opiskelijoiden osalta voidaan pääsääntöisesti tunnustaa esimerkiksi yhteiset tutkinnon osat (35 osaamispistettä) ja vapaasti valittavat tutkinnon osat (10 osaamispistettä). Opetushallituksen vuoden 2015 kustannustiedonkeruussa koulutuksen järjestäjät ilmoittivat yhteensä noin 738 000 osaamisen tunnustamisen kautta suoritettua osaamispistettä, mikä oli noin 10 prosenttia kaikista ilmoitetuista osaamispisteistä (opintoviikot ajalta 1.1.—31.7.2015 muunnettu osaamispisteiksi kertoimella 1,5). Jos opiskelija saisi osaamisen tunnustamisen kautta suoritettua kaikki yhteiset ja vapaasti valittavat tutkinnon osat eli yhteensä 45 osaamispistettä, tämä vastaisi 25 prosenttia 180 osaamispisteen tutkinnon laajuudesta.

Jos yhteisten tutkinnon osien osaamisen tunnustaminen lisääntyisi nykytilaan verrattuna siten, että puolet niistä opiskelijoista, joilla on aiemmin suoritettu ammatillisen perustutkinto, ylioppilastutkinto tai korkeakoulututkinto, saisi suoraan osaamisen tunnustamisen kautta vuosittain suoritettua yhden kolmasosan eli 11,7 osaamispistettä yhteisiä tutkinnon osia ja yhteisten tutkinnon osien kustannusrakenteen arvioitaisiin vastaavan yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon koulutusalan kustannuksia, olisi tästä syntyvä kustannussäästö 13,8 miljoonaa euroa. Vastaavasti jos vapaasti valittavien tutkinnon osien osaamisen tunnustaminen lisääntyisi siten, että puolet niistä opiskelijoista, joilla on jokin aiemmin suoritettu tutkinto, saisivat suoraan osaamisen tunnustamisen kautta vuosittain suoritettua yhden kolmasosan eli 3,3 osaamispistettä vapaasti valittavista tutkinnon osista ja vapaasti valittavien tutkinnon osien kustannusrakenteen arvioitaisiin vastaavan keskimääräisiä kustannuksia, olisi tästä syntyvä kustannussäästö 5,7 miljoonaa euroa. Opetushallituksen kustannustiedonkeruun mukaan yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon koulutusallalla osaamispisteen kustannus olisi 132 euroa (vuosikustannus 7 920 €/60 osp). Ammatillisen perustutkinnon osaamispisteen keskimääräinen kustannus puolestaan olisi vuoden 2015 kustannustietojen perusteella noin 179 euroa (keskimääräinen vuosikustannus 10 749 €/60 osp).

Lisäksi aiempaa osaamista voidaan tunnustaa aikaisemman työkokemuksen sekä muun epävirallisen ja arkioppimisen tai muiden kuin opiskelijan aiemmin suorittamiin tutkintoihin sisältyneiden opintojen perusteella. Tällöin opiskelija voidaan joko ohjata suoraan osoittamaan osaamisensa tai osaamisen osoittamiseksi tarvittavan puuttuvan ammattitaidon tai osaamisen hankkimiseen. Osaamisen tunnustamisen tehostaminen lyhentää tutkintokoulutuksen kestoa. Tutkintokoulutusta ei siis välttämättä tarvita lainkaan tai sitä tarvitaan vain siltä osin, kun opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen ei riitä osaamisen osoittamiseen. Vipusen mukaan opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoista vuonna 2015 oli 20-vuotiaita ja sitä vanhempia yhteensä 28 648. Näistä 25-vuotiaita tai vanhempia oli 9 594. Suurella osalla näistä opiskelijoista on aikaisempaa työkokemusta. Jos 20-vuotiailta tai sitä vanhemmilta opiskelijoilta tunnistettaisiin aiemman työkokemuksen perusteella osaamista esimerkiksi 5 osaamispistettä vuodessa (esim. yhteensä 15 osaamispistettä, eli noin 8 prosenttia tutkinnon laajuudesta) nykyistä enemmän, jolloin henkilö tarvitsisi vähemmän koulutusta. Ammatillisen lisäkoulutuksen vuoden 2015 kustannustietojen mukaan tutkintotilaisuuden kustannus on noin 8 prosenttia opiskelijatyövuoden kokonaiskustannuksista. Vuoden 2015 kustannusten mukaan ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen kustannus osaamispistettä kohden on 179 euroa, joten kustannussäästö tunnustettua osaamispistettä kohden olisi 165 euroa, jos huomioidaan näytön järjestämisestä aiheutuva arviolta 8 prosentin kustannus. Jos mallillisen arvion perusteella vuosittain 28 648 opiskelijalta tunnistettaisiin aiemman työkokemuksen perusteella 5 osaamispistettä nykyistä enemmän, syntyisi kustannussäästöä 23,6 miljoonaa euroa. Mikäli osaamista tunnustettaisiin enemmän, kustannussäästö vastaavasti kasvaisi.

Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtyminen ja yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen yhdessä koulutuksen järjestämistä koskevan toimivapauden lisäämisen kanssa luo koulutuksen järjestäjille puitteet kehittää ja ottaa käyttöön uudentyyppisiä osaamisperusteisia pedagogisia toimintamalleja ja opetusjärjestelyitä. Näiden myötä voidaan esimerkiksi hyödyntää tehokkaammin digitaalisia oppimisratkaisuja ja palveluita, tehostaa tilojen käyttöä esimerkiksi siirtymällä kahteen opiskeluvuoroon ja hyödyntää enemmän myös lukukausien välistä aikaa opiskelussa. Henkilökohtaistamiseen ja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kytkeytyvät digitaaliset palvelut ja uudet toimintamallit mahdollistavat osaltaan prosessien tehostamisen ja kustannusten alentamisen. Rakenteilla oleva KOSKI-palvelu (kansallinen opinto-oikeuksien ja suoritusten keskitetty integraatiopalvelu) luo mahdollisuudet tehostaa järjestäjien osaamisen tunnustamisprosesseja, koska henkilöiden aikaisemmat tutkinnot ja opintosuoritukset alkavat kertyä uuteen tietovarantoon, jolloin niitä ei tarvitse selvittää todistuksista tai vastaavista asiakirjoista. Näiden toimien aikaansaamaa kustannussäästöä on kuitenkin tässä vaiheessa vielä mahdotonta arvioida yksityiskohtaisesti.

Työpaikalla järjestettävä koulutus

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntyminen, näyttöjen suorittaminen jatkossa ensisijaisesti työpaikoilla sekä lakisääteinen yhteistyövelvoite edellyttäisivät koulutuksen järjestäjiltä nykyistä tiiviimpää yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Toisaalta työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntyminen eri muodoissaan ja ammatillisten tutkinnon osien osaamisen osoittaminen näyttämällä ammattitaito ensisijaisesti työpaikalla käytännön työtehtävissä vähentäisi koulutuksen järjestäjien tilantarvetta sekä pienentäisi laitteisiin, välineisiin ja kalustoon liittyviä kustannuksia. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä luovuttaisiin myös ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien nimeämistä ammattiosaamisen näyttöjen toimielimistä.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen määrään vaikuttaa se, houkutteleeko sen järjestäminen koulutuksen järjestäjiä, työpaikkoja ja opiskelijaa. Lisäksi yleinen työllisyys- ja taloustilanne vaikuttaa työ- ja elinkeinoelämän mahdollisuuksiin tarjota työpaikalla järjestettävään koulutukseen soveltuvia tehtäviä. Nykyisin ammatillisessa koulutuksessa on yhteensä vuosittain noin 260 000 opiskelijaa, joten työpaikalla järjestettävän koulutuksen potentiaalinen joukko on varsin suuri. Näistä 260 000 opiskelijasta oppisopimusopiskelijoita on nykyisin noin 49 000.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntyminen vähentäisi kiinteistöihin, laitteisiin, välineisiin ja materiaaleihin liittyviä kustannuksia. Opetuksen ja ohjauksen kustannukset lisääntyvät työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osalta nykyisestä, mutta vastaavasti laskisivat muissa oppimisympäristöissä toteutetun koulutuksen osalta, kun opetus- ja ohjaustoimintaa toteutettaisiin nykyistä enemmän työpaikoilla oppilaitosten sijaan. Vastaavasti muissa kuin koulutuksen järjestäjien fyysisissä oppimisympäristöissä tapahtuvan opiskelun mahdollisuuksien lisääminen yhdessä tilojen käytön tehostamisen lisäämisen kanssa mahdollistaisi tiloihin, välineisiin, laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyvien kustannusten alentamisen.

Vuoden 2015 kustannustiedonkeruiden tietojen perusteella ammatillisen peruskoulutuksen kiinteistökustannukset olivat noin 270 miljoonaa euroa. Opetustoiminnan muut menot, joihin sisältyvät opetuksessa käytettävät laitteet, välineet ja tarvikkeet, olivat vuonna 2015 noin 139 miljoonaa euroa. Oppisopimuskoulutuksen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen lisääntyminen pidemmällä, esimerkiksi viiden vuoden aikajänteellä vähentäisi kiinteistöi-

hin, laitteisiin, välineisiin ja materiaaleihin liittyviä kuluja. Mikäli kyseiset menot vähenisivät 10 prosentilla, aiheutuva kustannussäästö olisi yhteensä noin 40,9 miljoonaa euroa.

Uudistuksen tavoitteena on lisätä oppisopimuskoulutusta muun muassa yhdenmukaistamalla sen rahoitustasoa suhteessa muihin koulutuksen järjestämisen muotoihin. Yhtenäinen rahoitusjärjestelmä mahdollistaisi ja kannustaisi myös nykyistä paremmin joustavaan oppisopimuskoulutuksen ja muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan koulutuksen yhdistämiseen. Oppisopimuskoulutus toteutetaan pääosin työpaikalla. Vuonna 2015 oppisopimuskoulutuksen vuosikustannukset olivat ammatillisessa peruskoulutuksessa 6 191 euroa opiskelijaa kohden ja oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa 10 749 euroa opiskelijaa kohden. Ammatillisen lisäkoulutuksen kustannukset oppisopimuskoulutuksessa olivat 3 545 euroa opiskelijaa kohden ja oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa 8 781 euroa opiskelijaa kohden. Mikäli koulutuksen järjestäjä järjestäisi koulutusta oppisopimuksena nykyisen oppilaitosmuotoisen koulutuksen sijaan, opiskelijakohtainen vuotuinen kustannusero olisi ammatillisessa peruskoulutuksessa 4 558 euroa ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa 5 236 euroa. Kustannustiedonkeruun perusteella vuonna 2015 oppisopimuskoulutuksena järjestetyn ammatillisen peruskoulutuksen vuotuinen opiskelijamäärä oli 11 919 ja ammatillisen lisäkoulutuksen 21 894. Jos pidemmällä, esimerkiksi viiden vuoden aikavälillä oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä kasvaisi 70 prosentilla eli noin 20 000 vuosiopiskelijaan, tämä alentaisi koulutuksen järjestäjän kustannuksia noin 38 miljoonaa euroa. Oppisopimuskoulutuksen osuus ammatillisen peruskoulutuksen volyymistä kasvaisi vuoden 2015 tasossa arvioituna tällöin neljällä prosenttiyksilöllä noin 8 prosentista 12 prosenttiin. Vuotuinen oppisopimusten kasvu olisi näin ollen keskimäärin 1600 oppisopimusta. Oppisopimuskoulutuksen volyymin lisääntyminen tuhannella opiskelijalla ja oppilaitosmuotoisen koulutuksen volyymin vähentyminen vastaavasti tuottaisi edellä mainituin perustein kustannussäästöä noin 4,7 miljoonaa euroa. Jos oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijamäärä lisääntyisi 5 prosentilla, tämä alentaisi koulutuksen järjestäjän kustannuksia noin 5,7 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan arvioitu säästövaikutus olisi noin 23,7 miljoonaa euroa.

Opetushallituksen vuoden 2015 kustannustiedonkeruun mukaan opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettiin yhteensä noin 7 890 000 osaamispistettä, joista työssäoppimisen osaamispisteitä noin 1 440 000 (opintoviikot ajalta 1.1.—31.7.2015 muutettu osaamispisteiksi kertoimella 1,5 ja näyttötutkintona suoritettavan ammatillisen perustutkinnon osaamispisteet ajalle 1.8.—31.12.2015 arvioitu). Vuoden 2015 kustannustietojen perusteella opetustoiminnan opetuksen kustannukset ilman työssäoppimisen kustannuksia olivat noin 834 066 000 euroa. Työssäoppimisen kustannukset olivat 70 410 000 euroa, josta työnantajille maksettavien korvausten osuus 5 741 000 euroa. Edellä mainituilla luvuilla laskettuna työssäoppimisen osaamispisteen keskimääräinen kustannus olisi noin 49 euroa ja muussa opetuksessa noin 129 euroa. Opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettiin vuoden 2015 kustannustiedonkeruun mukaan yhteensä noin 6 604 000 osaamispistettä (opintoviikot ajalta 1.1.—31.7.2015 muutettu osaamispisteiksi kertoimella 1,5), joista työssäoppimisen osaamispisteitä oli noin 1 442 200. Tämä vastaa noin 22 prosenttia kaikista ilmoitetuista opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen osaamispisteistä. Ammatillisena aikuiskoulutuksena järjestettävän oppilaitosmuotoisen koulutuksen kustannustiedonkeruussa ei kerätä tietoa työpaikalla järjestettävän koulutuksen kustannuksista tai määrästä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä, josta työssäoppimisena

suoritettavaa osaamisen hankkimista tulee olla vähintään 30 osaamispistettä, Kolmivuotisessa tutkinnossa työssäoppimista tulisi siis olla keskimäärin 10 osaamispistettä vuodessa. Jos oletetaan, että pidemmällä, esimerkiksi viiden vuoden aikavälillä koulutussopimukseen perustuvan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osuus nousisi esimerkiksi 20 osaamispisteeseen vuodessa, kasvaisi koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen osuus 33 prosenttiin 180 osaamispisteen laajuisen ammatillisen perustutkinnon laajuudesta. Vuoden 2015 kokonaisosaamispistemäärän perusteella laskettuna koulutussopimukseen perustuvien osaamispisteiden määrä olisi tällöin noin 2 179 000 eli työssäoppimisen osaamispisteiden määrä nousisi noin 51 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna. Työpaikalla tapahtuvan opiskelun laajentaminen on kuitenkin viime kädessä riippuvaista työnantajien halukkuudesta ottaa opiskelijoita työpaikoille nykyistä enemmän ja päättää, millä muodolla työpaikalla tapahtuva opiskelu toteutetaan, joten esitetyt arviot ovat suuntaa-antavia.

Koulutussopimukseen perustuvassa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ei esityksen mukaan jatkossa enää maksettaisi työnantajalle korvauksia, mikä alentaisi koulutukseen perustuvan koulutuksen kustannuksia noin 5,7 miljoonaa euroa vuoden 2015 tasossa. Ilman koulutuskorvauksia työssäoppimisen osaamispisteen keskimääräinen kustannus olisi noin 45 euroa. Vuoden 2015 kustannustietojen perusteella ero työssäoppimisena ja muussa oppimisympäristössä järjestetyn koulutuksen osalta olisi tällöin 84 euroa osaamispistettä kohti. Työpaikalla tapahtuvan opiskelun lisääminen edellyttäisi suurempaa panostusta työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohjaukseen, joten lähtökohtana kustannusvaikutusten arvioinnissa on, että koulutuksen järjestäjän toteuttamasta opetuksesta ja ohjauksesta osa siirtyisi toteutettavaksi työpaikoilla. Tällöin kustannusero työpaikalla tapahtuvan opiskelun ja muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan opiskelun opetustoiminnan osalta pienenesi nykytilaan verrattuna.

Vuoden 2015 kustannustietojen perusteella opetustoiminnan työssäoppimisen henkilöstömenot ilman koulutuskorvauksia olivat noin 59 825 000 euroa eli noin 41 euroa osaamispistettä kohden. Jos arvioidaan, että opetuksen ja ohjauksen kustannukset kasvaisivat koulutussopimuksena järjestettävässä koulutuksessa 25 prosenttia, nousisi opetuksen henkilöstökustannus 10 eurolla osaamispistettä kohden. Jos koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen määrä nousisi 51 prosentilla eli noin 2 179 000 osaamispisteeseen, olisi opetuksen henkilöstömenojen kustannuslisäys yhteensä noin 22,6 miljoonaa euroa. Muussa oppimisympäristössä järjestettävän koulutuksen opetuksen henkilöstömenot vähenisivät vastaavalla euromäärällä eli noin 2,7 prosentilla ja osaamispistemäärä vähenisi koulutussopimuksena järjestettävän koulutuksen lisäystä vastaavasti noin 737 000 osaamispistettä. Näillä muutosoletuksilla koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen keskimääräinen kustannus olisi 55 euroa osaamispistettä kohden ja muussa oppimisympäristössä järjestettävän koulutuksen 113 euroa, jolloin erotus olisi 58 euroa. Edellä mainituilla oletuksilla koulutuksen järjestäjien kustannukset vähenisivät näin ollen noin 42,8 miljoonaa euroa.

Yhteisten tutkinnon osien suorittamisen laajentuminen

Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä nykyisiä yhteisiä tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia vastaavat tutkinnon osat sisältyvät kaikkien ammatillista perustutkintoa suorittavien tutkintoon. Tämä tuo uuden velvoitteen ja vaatii uudenlaista osaamista niiltä koulutuksen järjestäjiltä, jotka ovat järjestäneet ammatillista perustutkintoa vain näyttötutkintona. Tällaisia koulutuksen järjestäjiä oli vuonna 2014 yhteensä 15. Vuonna 2014 ammatillisen perustutkinnon suoritti näyttötutkintona 12 785 henkilöä (opetushallinnon ala). Yhteisten tutkinnon osien laajuus on 35 osaamispistettä eli 19,4 prosenttia 180 osaamispisteen

laajuisesta ammatillisesta perustutkinnosta. Yhteisten tutkinnon osien kustannusrakenteen voidaan arvioida vastaavan yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon koulutusala, jonka keskimääräinen kustannus vuonna 2015 oli 7 920 euroa. Käyttämällä mainittua kustannusta koulutuksen vuosittaisina kustannuksina ja koulutuksen kestona kolmea vuotta olisivat yhteisten tutkinnon laskennalliset kustannukset noin 4 620 euroa per opiskelija. Vapaasti valittavien tutkinnon osien laajuus on ollut 10 osaamispistettä eli 5,5 prosenttia 180 osaamispisteen laajuisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ja ne ovat voineet sisältää esimerkiksi ammatillisia tai yhteisiä tutkinnon osia. Vapaasti valittavien tutkinnon osien kustannusrakenteen voidaan arvioida vastaavan ammatillisen koulutuksen keskimääräistä kustannusta, joka vuonna 2015 oli 10 749 euroa. Käyttämällä keskimääräistä kustannusta koulutuksen vuosittaisina kustannuksina ja koulutuksen kestona kolmea vuotta olisivat vapaasti valittavien tutkinnon laskennalliset kustannukset noin 1 320 euroa per opiskelija. Vuonna 2014 66 prosentilla ammatillisen perustutkinnon näyttötutkintona suorittaneista (tieto saatavissa vain kaikilta hallinnonaloilta yhteensä) oli taustalla aiempi ammatillinen perustutkinto tai ylioppilastutkinto, jolloin he pääsääntöisesti saivat yhteiset tutkinnon osat ja vapaasti valittavat tutkinnon osat suoritetuksi osaamisen tunnustamisen kautta. Jos 44 prosenttia ammatillisen perustutkinnon näyttötutkintona suoritteista eli noin 5 600 uutta opiskelijaa suorittaisi jatkossa yhteiset tutkinnon osat ja vapaasti valittavat tutkinnon osat, olisi tästä lisäyksestä arvioitu kokonaiskustannus yhteisten tutkinnon osien osalta noin 26 miljoonaa euroa ja vapaasti valittavien tutkinnon osien osalta 7,4 miljoonaa euroa. Kustannusarvioon vaikuttaa osaltaan se, millaisella volyyymilla koulutuksen järjestäjät jatkossa järjestävät ammatillisia perustutkintoja kyseiselle kohderyhmälle. Edellä esitetty arvio perustuu vuoden 2015 volyyymiin ja oletamaan, että perustutkintoja järjestettäisiin jatkossakin samassa suhteessa kyseiselle kohderyhmälle. Perustutkintojen sijaan kyseiset henkilöt voisivat jatkossa suorittaa esimerkiksi ammattitutkintoja tai koko tutkinnon sijaan tutkintojen osia, jolloin tällaisissa tilanteissa kustannuksia yhteisistä tutkinnon osista ei syntyisi.

Koulutuksen järjestäjillä olisi jatkossa erityisen tuen järjestämisvelvollisuus myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoa suorittaville opiskelijoille. Nykyisin koulutuksen järjestäjä on voinut vapaaehtoisesti järjestää erityisopetusta ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijoille. Vuonna 2014 erityisopetuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta järjestettiin noin 150 opiskelijatyövuotta, mikä vastaa noin yhtä prosenttia kaikista opiskelijatyövuosista. Rahoituksessa ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaa on korotettu erityisopetusta saaneiden opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka on 50 prosenttia ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta eli vuoden 2016 tasossa 5 232,66 euroa per opiskelija. Ammatillisessa peruskoulutuksessa erityisopetusta saaneita ammatillista perustutkintoa suorittavia opiskelijoita oli syksyllä 2015 noin 21 500 eli noin 14,7 prosenttia kaikista opiskelijoista. Voidaan kuitenkin arvioida, että ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa erityistä tukea saavien opiskelijoiden osuus olisi jatkossa pienempi kuin ammatillisessa peruskoulutuksessa. Jos erityistä tukea saavien opiskelijoiden lukumäärä ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa olisi ollut esimerkiksi neljä prosenttia kaikista opiskelijatyövuosista eli 600 opiskelijatyövuotta, olisivat lisääntyvästä erityisopetuksesta aiheutuvat arvioidut kustannukset noin 2,4 miljoonaa euroa.

Maksuttomaan ruokailuun oikeutettujen ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoiden määrä olisi voimassa olevan lain mukaan maksuttomaan ruokailuun oikeutettujen määrää suurempi, kun ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijamäärään lasketaan mukaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan ammatillista perustutkintoa näyttötutkintona suorittavat päätoimiset valmistavan koulutuksen opiskelijat. Opetushallituksen vuoden 2015 kustannus-

tiedonkeruun mukaan ruokailun järjestämisestä aiheutuvat keskimääräiset kustannukset opiskelijaa kohti olivat 517 euroa. Vipusen tietojen mukaan vuoden aikana 2015 oppilaitosmuotoisessa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa oli noin 44 375 opiskelijaa (opetushallinto). Jos tästä opiskelijamäärästä kolmannes opiskelisi päätoimisesti koko kalenterivuoden ja olisi jatkossa oikeutettu maksuttomaan ruokailuun, lisääntyisivät ruokailun järjestämisestä aiheutuvat kustannukset arviolta noin 7,6 miljoonaa euroa. Osa koulutuksen järjestäjistä tarjoaa kuitenkin jo nykyisinkin maksuttoman aterian myös perustutkintoa näyttötutkintona suorittaville opiskelijoille, joten tosiasiallinen kustannuslisäys olisi jonkin verran pienempi.

Ruokailusta aiheutuvat kustannukset koulutuksen järjestäjälle vaihtelevat erityisesti opiskelijamäärän perusteella. Osa järjestäjistä tuottaa ateriat itse tai hankkii ne palveluntarjoajalta. Keskimääräisessä oppilaitoskoossa päivittäisen maksuttoman aterian järjestäminen maksaa muutamalta koulutuksen järjestäjältä ja Opetushallitukselta saatujen tietojen mukaan arviolta 4 euroa päivässä. Aterian järjestäminen erityisoppilaitoksissa ja työssäoppimisen aikana on usein edellä mainittua kalliimpaa.

Mikäli ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoiden työpaikalla järjestettävän koulutuksen määrä lisääntyisi, voisi tästä aiheutua koulutuksen järjestäjälle enemmän kustannuksia kuin mitä aiheutuu maksuttoman aterian järjestämisestä oppilaitoksessa. Tällä hetkellä koulutuksen järjestäjät pyrkivät työssäoppimisen aikana tekemään työssäoppimispaikan kanssa sopimuksen päivittäisen ruokailun järjestämisestä, mutta mikäli sopimukseen ei päästä, koulutuksen järjestäjät maksavat opiskelijalle ruokarahan tai mahdollisuuden ruokailla työssäoppimispaikan lähellä mahdollisesti sijaitsevassa toisessa järjestäjän opetuspisteessä. Opiskelijalle työssäoppimisen aikana maksettavan ruokarahan määrä on noin 4—7 euroa päivässä.

Koulutustarpeisiin vastaaminen tutkinnon osien avulla

Koulutuksen järjestäjien toimivaltaa vastata työelämään ja yksilöiden osaamistarpeisiin lisätäisiin siten, että koulutuksen järjestäjät voisivat järjestämislupansa koulutustehtävän puitteissa päättää vapaasti siitä, millaista koulutusta ja tutkintoja ne tarjoavat. Lisäksi rahoitusjärjestelmä tunnistaisi jatkossa tutkinnon osat rahoituksen suoritteina. Koulutuksen järjestäjät voisivat näin ollen nykyistä joustavammin päättää, missä suhteessa ne vastaisivat työelämän ja yksilöiden osaamistarpeisiin kokonaisilla tutkinnoilla tai vaihtoehtoisesti tutkintojen osilla. Tämän myötä koulutusjärjestelyitä voitaisiin tehostaa nykyisestä, koska tulevaisuudessa esimerkiksi aiemmin tutkinnon suorittaneiden osaamistarpeisiin voitaisiin yhä useammin vastata yksittäisillä tutkinnon osilla kokonaisten tutkintojen suorittamisen sijaan. Tämä vähentäisi opiskelijakohtaisia koulutuskustannuksia verrattuna siihen, että henkilölle tarjottaisiin ensisijaisesti tutkintokoulutusta, kuten nykyisin pääsääntöisesti tehdään.

Koulutuksen järjestäjällä tutkinnon osien hyödyntäminen mahdollistaisi sen, että nykytilaa vastaava koulutustarjonnan laajuus voitaisiin tuottaa nykyistä pienemmin kustannuksin, kun osaamistarpeeseen vastattaisiin nykyistä kohdennetummin. Euromääräisen arvion esittäminen on käytettävissä olevien tietojen perusteella kuitenkin vaikeaa, koska koulutuksen järjestäjät päättävät tarjonnastaan työelämän tarpeiden mukaisesti. Vuonna 2015 suoritettiin opetushallinnon alaisessa koulutuksessa yhteensä 69 512 ammatillista tutkintoa. Kaikista tutkinnoista oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa suoritettiin noin 82 prosenttia ja oppisopimuksena 18 prosenttia. Oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa ammatillisia perustutkintoja suoritettiin 46 710, ammattitutkintoja 8 596 ja erikoisammattitutkintoja 1 972. Vuonna 2015 ammatillisen

perustutkinnon suorittaminen kesti opetussuunnitelmaperusteisena keskimäärin 2,9 vuotta ja näyttötutkintona 1,8 vuotta. Ammattitutkinnon suorittaminen kesti keskimäärin 1,3 vuotta ja erikoisammattitutkinnon 1,7 vuotta. Keskiarvojen perusteella perustutkinnon keskimääräinen kokonaiskustannus olisi opetussuunnitelmaperusteisena noin 31 000 euroa (2,9 x 10 749 €) ja näyttötutkintona 19 300 euroa (1,8 x 10 749 €).

Ammatillisen perustutkinnon vuonna 2014 suorittaneista aikaisempi ammatillinen tai korkeakoulututkinto oli ammatillisessa peruskoulutuksessa 11 prosentilla (4 167 opiskelijaa) ja näyttötutkintotavoitteisessa koulutuksessa 63 prosentilla (10 118 tutkinnon suorittajaa). Voidaan arvioida, että aiemman ammatillisesti suuntautuneen tutkinnon suorittaneista 50 prosenttia suorittaisi jatkossa koko tutkinnon sijaan yksittäisiä ammatillisia tutkinnon osia siten, että opiskelija suorittaisi keskimäärin noin puolet perustutkinnon ammatillisista tutkinnon osista. Opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa perustutkinnossa jäisivät tällöin suorittamatta myös yhteiset ja vapaasti valittavat tutkinnon osat. Ammatillisten tutkinnon osien laajuus on 135 osaamispistettä, joten opiskelija suorittaisi tutkinnon osia keskimäärin noin 70 osaamispistettä. Jos oletetaan, että 60 osaamispisteen suorittamisen kustannukset vastaisivat vuoden 2015 tasossa vuosikustannusta 10 749 euroa, olisi kustannus 70 osaamispisteen suorittamisesta noin 12 500 euroa. Kustannussäästö olisi tällöin opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen osalta noin 38,8 miljoonaa euroa ja näyttötutkintoperusteisen koulutuksen osalta 34,4 miljoonaa euroa eli yhteensä 73,3 miljoonaa euroa.

Oletettavaa kuitenkin on, että koulutuksen järjestäjät käyttäisivät näin säästyvää resurssia myös tarjonnan lisäämiseen, joten todellinen säästöpotentiaali riippuisi koulutuksen järjestäjän päätöksistä. Lisäksi laskelmassa on huomioitava, että osa tästä säästöpotentiaalista on päällekkäistä osaamisen tunnustamisen ja tunnistamisen lisääntymisestä aiheutuvan kustannussäästön kanssa. Jos aiemman tutkinnon suorittanut opiskelija suorittaa toisen ammatillisen tutkinnon, säästövaikutus toteutuisi osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen kautta. Jos taas aiemman tutkinnon suorittanut opiskelija suorittaa koko tutkinnon sijaan vain yksittäisiä tutkinnon osia, säästövaikutus toteutuisi suoraan vähäisemmän koulutustarpeen kautta.

Laadunhallinta

Koulutuksen järjestäjiltä edellytettävä toimiva laadunhallinta ei lisää koulutuksen kustannuksia, vaan edistää koulutuksen järjestäjän strategista kehittämistä ja toiminnan sopeuttamista olemassa oleviin taloudellisiin resursseihin sekä ohjaa toimimaan strategian tavoitteiden mukaisella tavalla.

4.1.2 Vaikutukset opiskelijalle

Oikeutta maksuttomaan ateriaan ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan kaikkia ammatillista perustutkintoa päätoimisesti suorittavia opiskelijoita. Tämä parantaisi erityisesti aikuisopiskelijoiden opintososiaalisia etuuksia, koska voimassa olevan sääntely mukaan ammatillista perustutkintoa näyttötutkintona suorittavat opiskelijat eivät ole oikeutettuja maksuttomaan ateriaan.

Nykytilaa vastaavasti ammatillinen perustutkintokoulutus ja valmentava koulutus olisivat opiskelijalle maksuttomia, mutta ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksesta sekä muusta ammatillisesta lisäkoulutuksesta voitaisiin periä maksuja. Tutkintotilaisuuteen osallistumisesta perittävistä tutkintomaksuista ehdotetaan luovuttavaksi, joten jatkossa tutkinnon suoritt-

taminen olisi opiskelijalle maksutonta, mikä parantaisi tutkintoa tai tutkinnon osaa suorittavan opiskelijan taloudellista asemaa. Muutoin ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksesta perittävien opiskelijamaksujen keskimääräinen taso olisi tarkoitus säilyttää ennallaan, joten tältä osin esityksellä ei olisi vaikutuksia opiskelijoiden yleiseen taloudelliseen asemaan. Koulutuksen järjestäjä päättäisi jatkossakin järjestämänsä yksittäisen koulutuksen osalta maksujen suuruudesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella annettavien säännösten puitteissa.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoilla on päätoimisissa opinnoissa oikeus opintotukilain mukaisiin etuuksiin. Tätä oikeutta ei ehdoteta muutettavaksi. Oppisopimuskoulutuksen määrän lisääntyminen vaikuttaisi opiskelijoiden toimeentuloon, sillä oppisopimuskoulutus perustuu työ- tai virkasuhteeseen. Oppisopimuskoulutuksessa opiskelevan taloudellinen tilanne olisi lähtökohtaisesti parempi verrattuna muissa muodoissa opiskeleviin.

Ammatillista perustutkintoa suorittavalla sekä valmentavan koulutuksen opiskelijalla on oikeus koulumatkatukilain mukaiseen koulumatkatukeen, jos yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä ja opiskelijalla on vähintään seitsemän koulumatkatukeen oikeuttavaa yhdensuuntaista matkaa viikossa yhdenjaksoisen vähintään 18 päivän ajan. Koulumatkatukeen on oikeus sekä oppilaitoksessa että työpaikalla järjestettävän opiskelun ajalta, mikäli muut tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät. Jatkossa osaamista hankittaisiin nykyistä enemmän myös muissa oppimisympäristöissä, mikä voisi johtaa siihen, että nykyistä harvemmillä opiskelijoilla olisi oikeus koulumatkatukeen, jos säännöllisten päivittäisten koulumatkojen lukumäärä vähenee.

Koulutuspiteudet ja työttömyysjaksojen pituudet vaikuttavat henkilön saamiin palkkatuloihin. Joustavat ympärivuotiset väylät koulutukseen hakeutumisessa nopeuttaisivat koulutukseen pääsyä ja lyhentäisivät näin koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olemisen jaksoja. Henkilökohtaistamisen menettelyt ja rahoitusjärjestelmän suorituspainotteisuus lyhentäisivät koulutuspiteuksia, mikä nopeuttaisi tutkinnon suorittaneena työelämään siirtymistä ja ennen opintojen aloittamista työelämässä jo olleiden kohdalla lyhentäisi työelämästä poissaoloa. Koulutuspiteuksien ja työttömyysjaksojen lyhentymisen lisäksi näin ollen työllistyvän henkilön palkkatuloja. Eräillä opiskelijoilla koulutuspiteudet saattaisivat kuitenkin myös pidentyä, sillä yhteisten tutkinnon osien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien pakollisuus pidentäisivät nykyisin näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon suorittavien tutkinnon suorittamisaikaa ja valmistavassa koulutuksessa opiskeluaikaa ja lykkäisivät siirtymistä työelämään.

4.1.3 Vaikutukset valtiontalouteen ja kunnallistalouteen

Ammatillisen koulutuksen määräraha myönnetään talousarvion momentilta 29.20.30 *Valtionosuuksien ja -avustusten myöntäminen ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin*. Ammatillisen koulutuksen valtionosuuden lisäksi momentti sisältää erityyppisiin tarkoituksiin myönnettäviä valtionavustuksia. Osa näistä avustuksista myönnetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettuina valtionavustuksina ja osa valtionavustuslain (688/2001) mukaisina valtionavustuksina. Valtionavustuksia myönnetään myös momentilta 29.30.21 *Ammatillisen koulutuksen kehittäminen*. Momentilta 29.20.01 *Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot* puolestaan rahoitetaan valtion järjestämää ammatillista koulutusta. Lisäksi momentilta 29.20.33 rahoitetaan nuorten aikuisten osaamisohjelmaa, jonka rahoitus päättyy vuoden 2017 lopussa.

Uudessa ammatillisen koulutuksen rahoitusmallissa rahoituksen määräytymisestä todellisen kustannuspohjan perusteella luovuttaisiin ja ammatillisen koulutukseen kohdennettava valtion rahoituksen kokonaisuus muutettaisiin talousarvioon perustuvaksi. Talousarvion määrärahaa korotettaisiin vuosittain ammatillisen koulutuksen indeksin kustannustason nousua vastaavasti. Talousarvioon perustuva määräraha mahdollistaisi valtion ja kuntien ammatilliseen koulutukseen osoitettavien menojen nykyistä paremman ennakoitavuuden ja hillitsisi koulutukseen osoitettavien julkisten menojen kasvua.

Kunnat osallistuvat nykyisin ammatillisen peruskoulutuksen (tutkintotavoitteinen ja valmentava koulutus) rahoitukseen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetyllä omarahoitusosuudella. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitukseen kunnat eivät voimassa olevien säännösten mukaan osallistu. Jatkossa ammatillisen koulutuksen rahoitusta ei myönnettäisi erikseen ammatilliseen peruskoulutukseen ja lisäkoulutukseen, joten kuntien rahoitusvastuuta ei voitaisi jatkossa erotella nykyisen perus- ja lisäkoulutuksen jaottelun perusteella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin mukaan uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Viittaussäännöksen nojalla kyseistä säännöstä sovelletaan myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettuun rahoitukseen.

Kunnilla säilyisi omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa. Kuntien rahoitusvastuuta ei jaoteltaisi enää ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen välillä, mutta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin säännös uusien ja laajentuvien tehtävien 100-prosenttisesta valtionosuudesta otettaisiin huomioon siten, että kuntien suhteellinen tai euromääräinen rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksesta ei nousisi uuden rahoitusjärjestelmän käyttöönoton myötä. Varainhoitovuoden 2017 tilannetta käytettäisiin valtion ja kuntien suhteellisten rahoitusosuuksien sekä kuntien euromääräisen rahoitusosuuden määräytymisen pohjavuotena. Laskennallisesti kunnille tuleva omarahoitusosuus ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa kompensoitaisiin vähentämällä kuntien rahoitusosuutta ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksessa.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän peruseriaatteiden muuttumisen vuoksi kuntien rahoitusosuutta ei jatkossa voitaisi määrittellä voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti prosenttiosuutena valtionosuuden perusteesta, vaan määrittelysääntö tulisi muuttaa uuden rahoitusmallin periaatteisiin sopivaksi. Uudessa rahoitusmallissa valtion rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksesta päätettäisiin valtion talousarviossa ja kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin suhteellisenä osuutena talousarvioon otettavasta valtion määrärahasta. Käytännössä kuntien rahoitusosuus saataisiin kertomalla valtion määräraha laissa säädetyllä kertoimella.

Myös kuntien rahoitusvastuussa luovuttaisiin rahoituksen määräytymisestä todellisen kustannuspohjan perusteella ja kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin kertoimen avulla valtion talousarvioon otettavan määrärahan perusteella. Kuntien rahoitusosuuteen sovellettaisiin lisäksi ammatillisen koulutuksen indeksin mukaista indeksikorotusta, joten kuntien euromääräinen rahoitusosuus nousisi indeksin mukaista kustannustason nousua vastaavasti. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin säännöstä uusien ja laajentuvien tehtävien valtionrahoituksesta sovellettaisiin jatkossakin eli kuntien rahoitusvastuu ei niiden myötä voisi kasvaa. Valtion talousarvion määrärahan mahdollinen lasku puolestaan vähentäisi kuntien rahoitusosuuden euromäärää suoraan laissa säädetyllä kertoimen perusteella.

Kunnan omarahoitusosuus perustuisi jatkossakin kunnan asukasmäärään, joten kuntien rahoitusasema ammatillisen koulutuksen rahoittajina ei tältä osin muuttuisi.

Jatkossa yksityisille koulutuksen järjestäjille maksettavan arvonlisäverokorvauksen määrä muuttuisi toteuman perusteella vuosittain. Yksityisille järjestäjille on kuitenkin jo nykyisin korvattu keskimääräiset arvonlisäverot yksikköhinnan korotuksina, joten muutoksella ei olisi merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Nykyisin yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille maksettavat arvonlisäverokorvaukset ovat mukana talousarvion mukaisessa valtion määrärahassa ja kuntien rahoitusosuudessa. Jatkossa arvonlisäverokorvauksen euromäärä erotettaisiin ammatillisen koulutuksen määrärahasta siten, että talousarviossa päätettäisiin euromäärä, joka momentin määrärahasta saadaan käyttää rahoituslaissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten maksamiseen. Tämä euromäärä perustuisi yksityisten koulutusten järjestäjien viimeksi toteutuneiden vahvistettujen tilinpäätösten tietoihin. Menettely vastaisi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen arvonlisäverokorvausten rahoittamisessa käytettävää menettelyä.

Hallitus on vuosien 2016—2019 julkisen talouden suunnitelmassa päättänyt työvoimakoulutuksen siirtoon liittyvästä määrärahasiirrosta työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilta 32.30.51 opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan vuodesta 2018 alkaen. Työvoimakoulutuksen saatavuuden ja jatkuvuuden turvaamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön välillä on sovittu siirtymävaiheen koulutusten rahoituksesta siten, että sekä vuonna 2016 että 2017 momentilta 32.30.51 tehtävät siirtymävaiheen koulutushankinnat maksetaan momentilta 32.30.51. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa vuoden 2018 alusta lukien alkavien koulutusten rahoituksesta. Siirtymävaiheen kohteena olevien koulutusten hankintaan arvioitu määräraha on tarkoitettu palauttaa budjettiteknisenä korjauksena opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan vuosien 2018—2021 julkisen talouden suunnitelmassa ja valtion talousarviossa. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alalta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle siirtyvien koulutusten osalta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan hankittujen koulutusten tulee päättyä viimeistään vuoden 2019 aikana eikä niistä enää aiheutuisi menoja vuoden 2020 valtion talousarvioon. Siirtymävaiheen kohteena olevien koulutusten määrärahan palautukset täsmennetään osana valtion talousarvion valmistelua.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen tiedonkeruun uudistamisesta ja ylläpidosta syntyisi lisäkustannuksia Opetushallitukselle, joka vastaa opetushallinnon tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta ja rahoitustiedon keruusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on 10.7.2015 antamallaan päätöksellä (OKM/33/040/2015) asettanut todennetun osaamisen rekisterin valmisteluhankkeen ohjausryhmän ja käynnistänyt yhdessä Opetushallituksen kanssa kehittämissä hankkeen, jonka tehtävänä on suunnitella, toteuttaa ja käyttöönottaa todennetun osaamisen rekisteri, joka muodostaa viranomaisen todentaman osaamisen päätietovarannon (KOSKI-palvelu). Pääosa rahoituksen määrittämiseksi tarvittavista tiedoista voisi olla saatavissa rajapintojen kautta koulutuksen järjestäjien opintohallinnon järjestelmistä valmisteilla olevaan tietovarantoon ja rahoituksen määrittämisen tarpeisiin.

Opiskelijapalautejärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta syntyisi lisäkustannuksia Opetushallitukselle. Järjestelmän kehittämisessä voitaisiin kuitenkin hyödyntää nykyisiä palautejärjestelmiä (AIPAL/OPAL). Lisäksi kustannuksia syntyisi uuden työelämäpalautejärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta.

Tilastokeskuksesta tulevien tietojen osalta muodostuisi ainoastaan muita kuin tietojen poiminnasta aiheutuvia pienimuotoisia kustannuksia. Vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena käytettävien työllistymis- ja jatko-opiskelutietojen tuottaminen ei aiheuttaisi muutoksia järjestelmiin tai tiedonkeruisiin. Tilastokeskuksen tulisi kuitenkin suorittaa vaikuttavuusrahoituksen laskennassa tarvittavat poiminnat työssäkäyntirekisteristään ja toimittaa tiedot opetushallinnon käyttöön.

Tällä hetkellä tutkintomaksuista kertyy tuloa noin 3 miljoonaa euroa vuodessa. Tutkintotoimikuntien toimintaan kohdenneet kustannukset ovat olleet noin 2,4 miljoonaa euroa vuosittain. 1.8.2016 toimintansa aloittaneen näyttötutkintosihteeristön arvioidut kokonaiskustannukset ovat noin 750 000 euroa vuodessa, ja ovat osa tutkintotoimikuntien toiminnan kustannuksia. Opetushallituksen näyttötutkintojärjestelmän hallintoon, ohjaukseen ja kehittämiseen käyttämä työpanos on ollut vuositasolla reilut 7 henkilötyövuotta eli noin 256 000 euroa, ja Opetushallitukselle aiheutuneet kokonaiskustannukset 357 000 euroa. Opetushallitus on arvioinut, että uusia työelämätoimikuntia voisi olla ammatillisen koulutuksen tutkintojen laajalaistamisen ja tutkintojen määrän vähenemisen sekä toimikuntien tehtävien vähenemisen vuoksi noin 40 ja toimikuntien toiminnan ja sihteeristön kustannukset olisivat arviolta noin 1,2 miljoonaa euroa. Kun tähän lasketaan mukaan Opetushallitukselle aiheutuvat kustannukset, työelämätoimikuntien kokonaiskustannukset olisivat arvioilta noin 1,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Työpaikalla tapahtuvan opiskeluun liittyvillä uudistuksilla voi olla vaikutuksia julkiseen talouteen riippuen siitä, miten työpaikalla tapahtuvan opiskelun määrä kehittyi ja siitä, millä muodoilla sitä toteutetaan. Mikäli oppisopimuskoulutuksen käyttö lisääntyy nykyisestä, vaikuttaa tämä julkiseen talouteen verotulojen lisääntymisen kautta, koska opiskelijat ovat työllisiä. Mikäli taas koulutussopimuksella opiskelu lisääntyisi, ei tämä vaikuttaisi suoraan julkiseen talouteen, mutta mikäli se vähentäisi oppisopimuksen käyttöä nykyisestä volyyminä, lisäisi tämä opintotukimenoja ja koulumatkatukimenoja. Valtion ja kuntien verotulot pienenisivät vastavasti tässä tilanteessa.

Yhteenveto arvioiduista taloudellisista vaikutuksista

Ammatillisen koulutuksen järjestämiseen liittyvien lakisääteisten tehtävien muuttuminen, lisääntyminen tai poistuminen tai muut toiminnassa tapahtuvat muutokset	arvioitu kustannuslisäys	arvioitu kustannusvähennys	nettovaikutus
	euroa		euroa
Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtyminen	55 600 000	-7 300 000	48 300 000
Henkilökohtaistamisen laajentuminen kaikkia opiskelijoita koskevaksi	10 700 000		

Yhteisten ja vapaasti valittavien tutkinnon osien sisällyttäminen kaikkiin perustutkintoihin	33 400 000		
Opiskelijoille annettavan erityisen tuen kohderyhmän laajeneminen	2 400 000		
Opintososiaalisten etujen kohderyhmän laajeneminen (maksuton ruokailu)	7 600 000		
Koulutuksen järjestäjien ja muiden viranomaisten hallinnolliset tehtävät vähenevät		-7 300 000	
<i>* työelämätoimikuntien perustaminen ja toiminnan edellyttämät resurssit</i>	1 500 000		
Osaamisen tunnustaminen koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi kaikessa säädetyssä koulutuksessa**	0	-43 100 000	-43 100 000
<i>* osaamisen tunnustaminen tehostuu ammatillisessa peruskoulutuksessa</i>		-19 500 000	
<i>* osaamisen tunnistaminen tehostuu ammatillisessa peruskoulutuksessa</i>		-23 600 000	
Siirtyminen koko tutkinnon suorittamisesta tutkinnon osien suorittamiseen**	0	-73 000 000	-73 000 000
<i>* Järjestettävä koulutus vähenee ja koulutuspituudet lyhentyvät</i>		-73 000 000	
Työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntyminen	0	-92 200 000	-92 200 000
<i>* työpaikalla tapahtuvan koulutuksen määrä lisääntyy (oppisopimus)</i>		-43 700 000	
<i>* työpaikalla tapahtuvan koulutuksen määrä lisääntyy (koulutusso-</i>		-42 800 000	

<i>pimus)</i>			
<i>* koulutuskorvauksien poistuminen</i>		-5 700 000	
Opetusjärjestelyjen tehostuminen	0	-40 900 000	-40 900 000
<i>* yksilöllisten opintopolkujen tehokas toteuttaminen ("lukujärjestykset")</i>			
<i>* kiinteistöjen, laitteiden, tarvikkeiden ja opetuksen hallinnon kustannukset pienevät</i>		-40 900 000	
Edelliset yhteensä	55 600 000	-256 500 000	-200 900 000

** voi olla osin päällekkäistä säästövaikutusta

4.2 Hallinnolliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjän toimintaan

Yhteen järjestämislupaan siirtymisellä ja kaikkien järjestämislupien uusimisella olisi vaikutusta koulutuksen järjestäjään. Yhteen järjestämislupaan siirtyminen mahdollistaisi koulutuksen järjestäjälle nykyistä laajemman mahdollisuuden kohdentaa koulutustarjontaansa esimerkiksi peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen taikka eri oppimisympäristöissä tapahtuvan koulutuksen osalta (esim. koulutussopimus, oppisopimus, digitaaliset oppimisympäristöt) kulloisenkin yleisen tai yksilöllisen koulutustarpeen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaikilla koulutuksen järjestäjillä olisi mahdollisuus järjestää koulutusta myös oppisopimuskoulutuksena luvassa määrättyihin tutkintoihin. Koulutuksen järjestäjät voisivat lisäksi hankkia lupaansa kuulumattomien tutkintojen osia muilta koulutuksen järjestäjiltä yksilöllisten opintopolkujen toteuttamiseksi.

Järjestäjien, joilla on voimassa oleva ammatillisen peruskoulutuksen tai lisäkoulutuksen järjestämislupa, ei tarvitsisi hakea lupaa uudelleen, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaisi voimassa olevat luvat uuden lain mukaisiksi järjestämisluviksi lakiin sisältyvien siirtymäsäännösten nojalla. Järjestämislupien muuttaminen vaikuttaisi kuitenkin siten, että jatkossa luvissa määriteltäisiin ne tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus järjestää, eikä enää koulutusaloja. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan järjestämislupa myönnettäisiin niihin tutkintoihin, joihin koulutuksen järjestäjällä on ollut tutkintotoimikunnan kanssa tutkinnon järjestämissopimus. Ammatillisen lisäkoulutuksen osalta lurasääntely tiukentuisi, koska nykyisissä ammatillisen lisäkoulutuksen luvissa ei ole koulutusaloittain tai tutkinnoittain rajattu koulu-

tuksen järjestäjän oikeutta järjestää valmistavaa koulutusta. Järjestämislupien muuntamisen yhteydessä järjestäjillä olisi kuitenkin mahdollisuus hakea järjestämislupiinsa myös uusia tutkintoja, esimerkiksi sellaisia tutkintoja, joihin valmistavaa koulutusta ne ovat järjestäneet.

Koulutuksen järjestämisluvissa määrättäisiin uusina tehtävinä myös työvoimakoulutuksen ja vankilaopetuksen tehtävästä, joita koulutuksen järjestäjien tulisi hakea. Myös toiminta-aluetta koskeva järjestämislupien sääntely muuttuisi ja tulisi uutena määräyksenä nykyisille ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjille.

Lisäksi ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän muutokset vaikuttaisivat järjestämislupiin perustuvaan määrälliseen säätelyyn. Järjestämisluvissa määrättäisiin myös opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Tämä vähimmäismäärä olisi luonteeltaan erilainen kuin nykyisin ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvissa määrätty enimmäisopiskelijamäärä, sillä järjestettävän koulutuksen rahoitus pohjautuisi vuosittain päätettävään tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään, eikä toteutuneeseen opiskelijamäärään. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa rahoitus perustuu jo nykyisin rahoituspäätöksellä päätettävään opiskelijatyövuosien määrään ja oppisopimuskoulutuksessa vuotuisiin oppisopimusten määriin.

Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää koulutustehtävänsä liittyviin tutkintoihin liittyvää muuta koulutusta, mutta uutta järjestämislupaa pelkän muun ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ei enää myönnettäisi. Tämä vaikuttaisi erityisesti niiden koulutuksen järjestäjien asemaan, joiden luvassa ei tällä hetkellä ole ollut tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestämislupaa. Näiden koulutuksen järjestäjien tulisi hakea tutkintokoulutuksen järjestämislupaa kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen.

Myös oppisopimuskoulutusta koskevan järjestämislupasäätelyn muuttuminen vaikuttaisi koulutuksen järjestäjiin. Jatkossa koulutuksen järjestäjät voisivat järjestää oppisopimuskoulutusta vain järjestämislupansa mukaisissa tutkinnoissa. Tämä vaikuttaisi joidenkin järjestäjien toimintaan merkittävästi, koska nykyisin oppisopimuskoulutusta on ollut mahdollista järjestää kaikilla koulutusaloilla hankkimalla tietopuoliset opinnot sellaiselta järjestäjältä, jolla on kyseisen koulutusalan järjestämislupa. Ehdotettu muutos korostaisi sitä, että oppisopimuskoulutuksen järjestäjällä tulee olla myös oppisopimuskoulutuksen järjestämisen osalta kunkin tutkinnon koulutuksen järjestämisen ja tutkinnon myöntämisen kannalta tarvittava osaaminen ja riittävä yhteistyö työelämän kanssa. Koulutuksen järjestäjä voi myös hakea uusia tutkintoja lupaansa ja siten laajentaa tarjontaansa työelämän tarpeiden mukaisesti. Toisaalta oikeus oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen myös osittain laajentuisi, sillä kaikki järjestäjät voisivat järjestää oppisopimuskoulutusta järjestämislupansa mukaisissa tutkinnoissa eikä oppisopimuskoulutuksen järjestäminen olisi enää riippuvainen järjestämisluvassa määrätystä oppisopimuskoulutuksen koulutustehtävästä.

Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä koulutuksen järjestäjien toimintaprosessit, erityisesti osaamisen hankkimiseen, osoittamiseen ja arviointiin sekä todistusten antamiseen liittyen selkeytyisivät, kun rinnakkaisista prosesseista voitaisiin luopua. Tämä vähentäisi koulutuksen järjestäjän työ määrää. Lisäksi yhteen tutkinnon suorittamistapaan ja osaamisen arviointitapaan siirtyminen yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi ammatillisen koulutuksen hallintoa ja ohjausta. Koulutuksen järjestäjän päätös- ja toimivalta lisääntyisi jatkossa, kun se myöntäisi kaikki ammatilliset tutkinnot ja antaisi todistukset.

Näyttötutkintojen tutkintotoimikunnat lakkautettaisiin ja osa tutkintotoimikuntien tehtävistä siirtyisi jatkossa koulutuksen järjestäjälle. Nykyiset tutkintotoimikunnat ovat antaneet todistukset näyttötutkintoina suoritetuista ammatillisista tutkinnoista. Vuonna 2014 näyttötutkintoja suoritettiin yhteensä 34 900. Tutkintotoimikunnat antoivat tutkintotodistuksen kaikille koko tutkinnon suorittaneille. Tutkintotodistusten lisäksi tutkintotoimikunnat ovat antaneet vuosittain lukuisia todistuksia suoritetuista tutkinnon osista tutkinnon suorittajien pyynnöstä. Koulutuksen järjestäjä myöntäisi jatkossa tutkinnot ja antaisi kaikki todistukset, mutta koulutuksen järjestäjien työmäärä ei kuitenkaan lisääntyisi. Tälläkin hetkellä koulutuksen järjestäjät ovat tehneet todistukset valmiiksi tutkintotoimikunnan hyväksymistä ja allekirjoitusta varten ja myös huolehtineet allekirjoitetut todistukset tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneille. Käytännössä tutkintojen myöntämisen ja todistusten antamisen siirtäminen kaikilta osin koulutuksen järjestäjälle jättäisi pois yhden hallinnollisen vaiheen todistusten antoprosessista ja parhaimmillaan nopeuttaisi todistusten saamista.

Ammatillisen tutkinnon suorittaminen vain yhdellä tavalla vähentäisi koulutuksen järjestäjien laadittavaksi tulevien erilaisten sopimusten ja suunnitelmien määrää. Jatkossa koulutuksen järjestäjän ei tarvitsisi solmia erillisiä näyttötutkintojen järjestämissopimuksia toimikuntien kanssa, vaan oikeus myöntää tutkintoja ja järjestää tutkintokoulutusta olisi osa opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen myöntämisen ja koulutuksen järjestämislupaa. Tällä hetkellä (syyskuu 2016) näyttötutkintojen järjestämissopimuksen tehneitä tahoja on AITU-tutkintotoimikuntarekisterin mukaan yhteensä 185. Järjestämissopimuksia on keskimäärin noin 11 yhtä koulutuksen järjestäjää kohden. Koulutuksen järjestäjillä on sopimuskumppanina 1—56 eri tutkintotoimikuntaa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää nykyisin ammatillista perustutkintoa sekä näyttötutkintona että ammatillisena peruskoulutuksena, tulee laatia samaan tutkintoon näyttötutkinnon järjestämissuunnitelma tutkintotoimikuntaa varten sekä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista ammattiosaamisen näyttöjen toimielintä varten. Jatkossa koulutuksen järjestäjän hallinnollinen työ vähenisi tältä osin, koska koulutuksen järjestäjä laatisi vain yhden järjestäjäkohtaisen tutkinnoittain eriytyvän osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman, joka sisältäisi suunnitelman näyttöjen toteuttamista ja arvioinnista.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena järjestävän tai valmentavia koulutuksia järjestävän koulutuksen järjestäjän on tullut laatia tutkinnon perusteiden tai valmentavan koulutuksen perusteiden mukainen opetussuunnitelma, jossa päätetään järjestettävästä koulutuksesta. Opetussuunnitelma on pitänyt laatia erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa koulutusta varten. Valtioneuvoston asetuksella on säädetty tarkemmin opetussuunnitelmassa päätettävistä asioista. Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjällä ei olisi enää lakisääteistä velvoitetta laatia määrämuotoista opetussuunnitelmaa. Tämä vähentäisi koulutuksen järjestäjän työmäärää. Koulutuksen järjestäjät voisivat edelleen laatia toteutussuunnitelman järjestämäänsä koulutusta varten, mutta suunnitelma ja sen sisältö olisivat järjestäjän päätettävissä. Koulutuksen järjestäjällä olisi kuitenkin edelleen velvoite huolehtia siitä, että tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja annettavasta koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisesta on tietoa yleisesti saatavilla.

Esityksen mukaan kaikessa ammatillisessa koulutuksessa otettaisiin käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, joka soveltuisi kaikille ammatillisen koulutuksen asiakkaille. Henkilökohtaistaminen laajenisi siten koskemaan jatkossa kaikkia tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijoita, mikä lisäisi koulutuksen järjestäjien henkilökohtaistamiseen

liittyvää työmäärää jonkin verran nykyisestä. Toisaalta yhteen yhteiseen henkilökohtaistamisprosessiin siirtyminen selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi koulutuksen järjestäjien toimintaprosesseja ja yhdenmukaistaisi yksilöllisten opintopolkujen laatimista.

Henkilökohtaistamisprosessissa koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi laatia opiskelijalle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma ja kirjata siihen yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma korvaisi nykysäädösten mukaiset näyttötutkintojen henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan, ammatillisen peruskoulutuksen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, oppisopimuskoulutuksessa edellytetyn henkilökohtaisen opiskeluohjelman sekä erityisopetuksen henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman. Jatkossa vain yhden suunnitelman laatiminen selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi koulutuksen järjestäjän henkilökohtaistamiseen liittyviä tehtäviä.

Henkilökohtaistaminen, yksilöllisten opintopolkujen toteuttaminen ja osaamisen arviointi edellyttäisivät opetus- ja ohjaushenkilöstöltä osaamista toimia erilaisissa oppimisympäristöissä. Ammatillinen opettajuus edellyttäisi myös entistä enemmän yhdessä tekemistä ja monialaista yhteistyötä oppilaitoksen arjessa ja koulutuksen järjestäjällä olemassa olevan erilaisen asiantuntemuksen hyödyntämistä asiakaslähtöisessä palveluprosessissa. Yhteistyötä tulisi tehdä myös esimerkiksi työ- ja elinkeinoelämän, sosiaalitoimen, nuorisotyötä tekevien tahojen ja työ- ja elinkeinohallinnon kanssa.

Nykyisiä yhteisiä tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia vastaavat tutkinnon osat sisältyisivät kaikkien ammatillista perustutkintoa suorittavien tutkintoon, minkä vuoksi nykyisin ammatillisista perustutkintoa vain näyttötutkintona järjestäneiltä koulutuksen järjestäjiltä vaadittaisiin jatkossa uudenlaista osaamista. Tällaisia koulutuksen järjestäjiä oli vuonna 2014 yhteensä 15. Muutos tarkoittaisi näiden koulutuksen järjestäjien osalta uusiin tehtäviin pätevän henkilöstön palkkaamista tai nykyisen henkilöstön osaamisen päivittämistä.

Esityksen mukaan myös yhteisten tutkinnon osien rakennetta, sisältöä ja osaamistavoitteita muutettaisiin nykyisestä. Jatkossa yhteiset tutkinnon osat muodostuisivat nykyisen neljän sijasta kolmesta temaattisesta kokonaisuudesta, jotka olisivat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Nykyisestä sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen yhteisestä tutkinnon osasta luovuttaisiin, mutta siihen sisältyvä osaaminen sisällytettäisiin osaksi kolmea jäljelle jäävää yhteistä tutkinnon osaa. Muutokset yksinkertaistaisivat ammatillisen perustutkinnon muodostumissääntöjä sekä lisäisivät tutkintotodistusten informatiivisuutta, kun tutkinnon osan nimi kuvaisi nykyistä paremmin tutkinnon osaan sisältyviä osa-alueita. Muutoksilla saattaisi olla vaikutuksia myös tarjottavaan opetukseen ja tarvittavan opetushenkilöstön määrään.

Valtionosuutena rahoitettavan työvoimakoulutuksen tarjoamiseen olisivat jatkossa oikeutettuja ne koulutuksen järjestäjät, joille järjestämisluvassa on kyseinen tehtävä myönnetty. Lupa myönnettäisiin osana ammatillisen koulutuksen järjestämis lupaa. Muutoksen seurauksena ammatillisen koulutuksen järjestämis lupaa tulisivat mahdollisesti hakemaan myös sellaiset uudet toimijat, joilla lupaa ei tällä hetkellä ole, mutta jotka ovat järjestäneet hankintatoimintana rahoitettua työvoimakoulutusta.

Työvoimakoulutuksen järjestämistä koskevan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi laissa säädettyjen ammatillisten, taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten täytyminen sekä kou-

lutustarve. Luvan saaneiden järjestäjien osalta työvoimakoulutuksen järjestämiseen liittyvän koulutusten kilpailutuksen määrä ja siihen sidotun hallinnollisen työn arvioidaan vähenevän. Luvan saaneet järjestäjät voisivat kuitenkin edelleen osallistua hankintatoimintana rahoitettavan työvoimakoulutuksen tarjouskilpailuihin.

Uusi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne mahdollistaisi jatkossa nykyiset koulutusalat ylittävät, työelämän uusiin osaamistarpeisiin vastaavat tutkinnot, joihin sisältyisi lisäksi aiempaa enemmän valinnan mahdollisuuksia. Tämä edellyttäisi, että koulutuksen järjestäjän olisi kyettävä ennakoimaan työ- ja elinkeinoelämän osaamis- ja koulutustarpeita, monipuolistaan tarjontaansa ja varmistamaan henkilöstönsä riittävyys ja osaaminen. Käytännössä tutkintorakenteeseen liittyvien muutosten arvioidaan edellyttävän aiempaa enemmän koulutuksen järjestäjien yhteistyötä alueellisesti ja osin maanlaajuisesti, jotta opiskelijalla olisi aidosti mahdollisuus hyödyntää tutkinnon perusteiden mukaisia valinnan mahdollisuuksia henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassaan.

Koulutuksen järjestäjien hakumenettelyihin liittyvät tehtävät muuttuisivat osittain, kun ammatilliseen koulutukseen hakeuduttaisiin jatkossa pääsääntöisesti niin sanotun jatkuvan haun kautta, jossa olisi mahdollista hakeutua koulutuksen järjestäjän kaikkeen koulutukseen joustavasti ympäri vuoden. Koulutuksen järjestäjät päättäisivät jatkuvan haun hakumenettelyistä. Kyseessä ei olisi kuitenkaan kokonaan uudentyyppinen tehtävä, sillä perinteisen yhteishaun rinnalla peruskoulutukseen ja erityisesti lisäkoulutukseen on jo nykyisin hakeuduttu erilaisten lisä- ja erillishakujen kautta. Opiskelijavalinta on jo nykyisin koulutuksen järjestäjien tehtävänä, joten työmäärän ei tältä osin arvioida lisääntyvän.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntymisen seurauksena myös koulutuksen järjestäjän työ eri työnantajien kanssa lisääntyisi. Koulutuksen järjestäjän olisi jatkossa resursoitava riittävästi henkilöstövoimavarojaan työpaikalla tapahtuvan opiskelun ohjaamiseen, työpaikkojen tukemiseen sekä vastattava työelämäyhteistyön laadukkaasta ja asiakaslähtöisestä hoitamisesta ja siihen liittyvästä osaamisesta. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa henkilöstönsä osaaminen ja se, että työelämäyhteistyön hoitamisesta ja vastuunjaosta huolehditaan koulutuksen järjestäjän organisaatiossa. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen laadukas toteuttaminen edellyttää yhteistyötä erilaisten asiantuntijoiden kesken koulutuksen järjestäjän oman organisaation sisällä sekä yhteistyötä koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ja työ- ja elinkeinoelämän välillä, tiedottamista, opetus- ja ohjaushenkilöstön ja työpaikkaohjaajien koulutusta sekä yksilölliset tarpeet huomioon ottavien toteutusmallien kehittämistä.

Esityksen mukainen koulutussopimukseen tai oppisopimukseen perustuva työpaikalla järjestettävä koulutus edellyttäisi yksilölliseen osaamistarpeeseen perustuvaa työpaikkakohtaista sopimista. Koulutussopimuksen osalta tämä merkitsisi muutosta suhteessa voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisesta työssäoppimisesta sopimiseen. Koulutuksen järjestäjä sopisi kirjallisesti koulutussopimuksesta tutkinnon osittain työpaikan edustajan kanssa. Osana henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa sovittaisiin yhdessä koulutuksen järjestäjän, opiskelijan ja työpaikan edustajan kanssa käytännön työtehtävistä, joita tekemällä tavoitteeksi asetettu osaaminen voidaan saavuttaa sekä opiskelijan ohjauksesta. Toisaalta opiskelijan yksilöllisistä tavoitteista myös työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta on ammatillisessa peruskoulutuksessa sovittu jo nyt osana opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa yhdessä työpaikan ja opiskelijan kanssa. Koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen järjestäminen edellyttäisi koulutuksen järjestäjältä ja sen opetus- ja ohjaushenkilöstöltä nykyiseen työssäoppimiseen verrattuna kuitenkin aiempaa tiiviimpää

yhteistyötä työelämän kanssa. Koulutuksen järjestäjille syntyisi myös jonkin verran lisätyötä siitä, että koulutus sopimus solmittaisiin tutkinnon osittain.

Erityistä tukea koskeva ehdotus toisi uuden tehtävän sellaisille koulutuksen järjestäjille, jotka eivät aiemmin ole järjestäneet erityisopetusta. Ehdotus edellyttäisi näiltä järjestäjiltä erityiseen tukeen liittyvää osaamista ja resursseja erityisen tuen järjestämiseen. Jos koulutuksen järjestäjällä ei ole ollut aiemmin erityisopiskelijoita, tulee koulutuksen järjestäjän varmistaa henkilöstön riittävä osaaminen ja erityisopetuksen palveluiden saatavuus ja tarkoituksenmukaisuus. Suurimmalla osalla koulutuksen järjestäjiä on erityisopetusta saatavilla nykyisinkin.

Järjestyssääntöjen hyväksyminen tai järjestysmääräysten antaminen olisi jatkossa kaikille koulutuksen järjestäjille pakollista. Voimassa olevassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen ei nykyään ole sovellettu järjestyssääntöjen hyväksymistä koskevaa säännöstä. Muutos lisäisi niiden koulutuksen järjestäjien velvoitteita, joilla ei nykyisin ole velvollisuutta hyväksyä järjestyssääntöjä tai antaa muita järjestysmääräyksiä. Koulutuksen järjestäjän velvollisuus huolehtia oppilaitoksen turvallisuudesta ei vähenisi. Oppimisympäristöjen ja -tilojen monipuolistuminen tuo oppilaitoksille uudenlaisia turvallisuus haasteita, joiden hahmottaminen onnistuu esimerkiksi järjestyssääntöjen päivittämisen yhteydessä.

Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnasta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Säättäminen yhtenäistäisi ja selkeyttäisi asuntolatoimintaa järjestävien koulutuksen järjestäjien nykyisiä asuntolatoimintaan liittyviä käytäntöjä. Jatkossa asuntolatoimintaa järjestävien koulutuksen järjestäjän tulee ottaa huomioon esimerkiksi asuntolapaikan myöntämiseen liittyvät yhdenvertaiset myöntämisperusteet. Lisäksi ehdotus selkeyttäisi koulutuksen järjestäjän toimivaltaa asuntolan järjestyssääntöjen laatimisen sekä kurinpitokeinojen käyttämisen osalta asuntolassa.

Uusi rahoitusjärjestelmä antaisi koulutuksen järjestäjille jatkossakin oikeuden päättää rahoituksen kohdentamisesta. Erillisten tutkintotyyppi- ja järjestämismuotokohtaisista rahoitusväylyistä luopuminen lisäisi koulutuksen järjestäjien toimivaltaa vastata työelämän osaamistarpeisiin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla käytettävissä olevan resurssin puitteissa. Se myös kohtelisi järjestäjiä yhdenvertaisesti ylläpitäjämudosta riippumatta.

4.2.2 Vaikutukset muiden viranomaisten toimintaan

Vaikutukset opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen toimintaan

Uuden lainsäädännön voimaantulo edellyttäisi kaikkien voimassa olevien ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämislupien myöntämistä uudelleen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi järjestämisluvat nykyisille järjestämisluvan haltijoille hakemuksetta laissa säädettyjen siirtymäsäännösten nojalla. Lisäksi täysin uusia ammatillisen koulutuksen järjestämislupia tulisi hakemaan sellaisia tahoja, joilla on näyttötutkinnon järjestämissopimus tai jotka ovat järjestäneet työvoimakoulutusta, mutta joilla ei ole ollut ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Järjestämislupien uusiminen ja uusien hakemusten käsittely lisäisi merkittävästi opetus- ja kulttuuriministeriön työmäärää.

Vaikka ammatillisen koulutuksen rahoitus vahvistettaisiin jatkossa vuosittain yhdellä suoritepäätoöksellä, eikä enää erillisillä ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen päätöksillä,

mikä vähentäisi opetus- ja kulttuuriministeriön työmäärää. Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa päätettäisiin jatkossa opiskelijavuosien vähimmäismäärästä, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain koulutuksen järjestäjän tavoitteellisesta opiskelijavuosimäärästä. Tämä lisäisi jonkin verran opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituspäätösten valmisteluun liittyvää työmäärää, sillä nykyisin vastaavatyypistä vuosittaista tarkastelua on tehty vain ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituspäätösten valmistelun yhteydessä.

Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä. Tämä olisi opetus- ja kulttuuriministeriölle uusi tehtävä, mutta sen ei kuitenkaan arvioida vaikuttavan merkittävästi ministeriön työmäärään. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamispisteistä päättäminen on tarkoitus tehdä tutkintorakenneasetuksessa, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö muutoinkin antaa. Opetushallitus valmistelisi tutkintorakenteen muuttamista koskevat esitykset kuten nykyisinkin ja tekisi tässä yhteydessä työelämään ja sidosryhmiä sekä työelämätoimikuntia kuultuaan esityksen myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamispisteiksi. Myös tämä helpottaisi osaltaan opetus- ja kulttuuriministeriön työtä tutkintojen osaamispisteiden määrittelyssä.

Esityksen mukaan tutkintotoimikunnat lakkautettaisiin, joten Opetushallitus ei selvittäisi enää jatkossa koulutuksen järjestäjien tai näyttötutkinnon järjestäjien näyttötutkintojen järjestämisedellytyksiä tutkintotoimikuntien tukena niiden pyynnöstä, mikä osaltaan vähentäisi Opetushallituksen työmäärää. Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin tarvittaessa pyytää Opetushallitukselta lausuntoa koulutuksen järjestäjän arvioinnin toteuttamissuunnitelmista järjestämislupia myöntäessään, muuttaessaan tai luvan peruuttamista harkitessaan. Lausunnon antaminen edellyttäisi Opetushallitukselta suunnilleen vastaavaa työmäärää kuin nykyinen järjestämisedellytysten selvittäminen. Opetushallituksessa tehtiin näyttötutkintojen järjestämisedellytysten selvityksiä vuonna 2014 yhteensä 101, vuonna 2015 yhteensä 86 ja vuonna 2016 yhteensä 94 kappaletta.

Esityksen mukaan Opetushallituksen tulisi jatkossa valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Säädetty tehtävä olisi uusi lakisääteinen tehtävä Opetushallitukselle, mutta se käytännössä ei lisäisi Opetushallituksen työmäärää, sillä nykykäytännönkin mukaan tutkinnon perusteiden valmistelu tehdään Opetushallituksessa laajassa sidosryhmäyhteistyössä. Esityksen mukaan ammatillinen tutkinto suoritettaisiin jatkossa yhdellä tavalla, joten Opetushallituksen tulisi muuttaa kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteet niin, että niissä olisi enää yksi tutkinnon suorittamistapa ja siten kaikille opiskelijoille yhtenevät tutkinnon muodostumissäännöt ja osaamispisteet. Ammatillisten perustutkintojen muodostuminen muuttuisi siten, että yhteisiä tutkinnon osia olisi kolme aiemman neljän sijaan. Lisäksi vapaasti valittavista tutkinnon osista erillisinä tutkinnon osina luovuttaisiin ja vastaava valinnaisuus siirrettäisiin osaksi ammatillisia tutkinnon osia. Muutos lisäisi työmäärää Opetushallituksessa, jonka tulisi muuttaa kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteet vastaamaan uutta lainsäädäntöä siten, että uudistetut perusteet olisivat käytettävissä lain voimaan tullessa. Opetushallituksen tulisi myös määrittää kaikille ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osille osaamispisteet sekä uudistaa ammatti- ja erikoisammattitutkintoja työelämän ohjausryhmän esityksen mukaisesti. Myös tämä lisää työmäärää Opetushallituksessa erityisesti vuosina 2017–2018. Toimialaansa kuuluvien tutkintojen sekä koulutusten perusteista ja muista määräyksistä päättäminen on yksi Opetushallituksen perustehtävistä, mutta mittava ammatillisten tutkintojen perusteiden yhtäaikainen uudistaminen tulisi vaatimaan Opetushallitukselta käytettävissä olevien resurssien

suuntaamista ensisijaisesti perusteiden uudistamiseen sekä mahdollisesti myös lisäresursseja perusteiden uudistustyön ja ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tueksi.

Yhteen näyttöperusteiseen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä valtakunnalliset näyttötutkintojen tutkintotoimikunnat ja koulutuksen järjestäjätason ammattiosaamisen näyttöjen toimielimet jäisivät lakisääteisinä toimieliminä pois. Niiden tilalle tulisivat valtakunnalliset työelämätoimikunnat, joita olisi kuitenkin vähemmän kuin nykyisiä tutkintotoimikuntia. Lisäksi uusilla työelämätoimikunnilla olisi selkeästi vähemmän hallinnollisia tehtäviä kuin nykyisillä tutkintotoimikunnilla, kun muun muassa näyttötutkintojen järjestämissopimusten solmimiseen liittyvä hallinnollinen työ jäisi pois. Voimassa olevia näyttötutkintojen järjestämissopimuksia on AITU-tutkintotoimikuntarekisterin mukaan tällä hetkellä (syyskuu 2016) 2 040. Jatkossa tutkintotodistukset ja muut todistukset antaisi koulutuksen järjestäjä, joten uusilla työelämätoimikunnilla ei olisi enää myöskään todistusten antamiseen liittyvää hallinnollista työtä.

Opetushallituksessa tehtävä osin myös manuaalisia osia sisältävä tiedonkeruu vähenisi, kun siirryttäisiin rajapintojen kautta järjestelmästä toiseen tehtäviin sähköisessä muodossa tapahtuviin tiedonsiirtoihin. Tietojärjestelmien ja järjestelmien välisten siirtoyhteyksien rakentamisvaihe vaatisi oman resursointinsa. Järjestelmien valmistuttua ja ylläpitovaiheeseen siirryttäessä tiedonkeruiden vaatima työpanos kuitenkin vähenisi. Opetushallituksen tulisi myös kehittää ja ylläpitää uuden rahoitusjärjestelmän edellyttämät opiskelija- ja työelämäpalautejärjestelmät.

Vaikutukset työ- ja elinkeinoministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaan

Ammatillisen koulutuksen reformi muuttaisi työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön välistä työnjakoa työvoimakoulutuksen toteutuksessa. Jatkossa työvoimakoulutusta ohjattaisiin, rahoitettaisiin ja toteutettaisiin kahden eri rahoitus- ja ohjausjärjestelmän puitteissa. Työ- ja elinkeinohallinnolla säilyisi edelleenkin vastuu työvoimakoulutustarpeiden ennakoinnista, koulutustarjonnan suuntaamisesta, työnhakijoiden ohjaamisesta, opiskelijavallinnasta ja työttömyysetuuden maksamisen työvoimapoliittisten edellytysten selvittämisestä. Työ- ja elinkeinohallinnolla säilyisi jatkossakin rooli myös koulutuksen toteutuksen ja laadun seurannassa.

Työvoimakoulutuksen järjestämisen kahtiajaon arvioidaan lisäävän työtä työ- ja elinkeinoministeriössä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä työ- ja elinkeinotoimistoissa, sen myötä, että niiden tulisi suunnitella ja ohjata työvoimakoulutuksen kokonaisuutta sekä hankintajärjestelmän että valtionosuusjärjestelmän sääntelyn mukaisesti. Koska työvoimakoulutuksen hankintoihin kohdentuva työmäärä kuitenkin vähenisi, toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformilla ei arvioida kokonaisuudessaan olevan merkittäviä vaikutuksia työ- ja elinkeinohallinnon työmäärään. Esitetyt muutokset aiheuttaisivat olemassa olevien resurssien kohdentumista eri tehtäviin. Osittainen valtionosuusjärjestelmään siirtyminen edellyttäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta uudenaikaisen ohjaus- ja yhteistyösuhdeverkoston rakentamista koulutuksen järjestäjäkentän kanssa sekä koulutustarpeiden ennakointityön kehittämistä. Myös työ- ja elinkeinotoimistoissa koulutuksen vastuujaon muutos edellyttäisi uusien toimintamallien kehittämistä muun muassa koulutusten suunnitteluun ja työnhakijoiden ohjauskäytäntöihin.

Vaikutukset aluehallintovirastojen toimintaan

Esityksen mukaan aluehallintovirasto voisi jatkossa erityisistä syistä myöntää ammatillisen koulutuksen opettajien ja rehtoreiden kelpoisuusvaatimuksista erivapauden opetus- ja kulttuuriministeriön sijasta. Ammatillisen koulutuksen osalta rehtorien ja opettajien kelpoisuusvaatimusta koskeva erivapauden myöntäminen olisi uusi tehtävä aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto käsittelee jo nykyisin erivapauden myöntämiset kelpoisuusvaatimuksista opettajille ja rehtoreille perusopetuksen ja lukion osalta sekä rehtoreille taiteen perusopetuksen osalta. Erivapauden myöntämiseen liittyvät hakemukset käsitellään valtakunnallisesti Etelä-Suomen aluehallintovirastossa. Koska ammatillisen koulutuksen rehtorien ja opettajien kelpoisuusvaatimusta koskevia erivapaushakemuksia tulee tällä hetkellä ministeriölle vain yksittäisiä vuodessa, ei uusi tehtävä lisäisi merkittävästi aluehallintoviraston työmäärää nykyisestä.

Muutoksenhaun osalta ehdotetussa laissa tarkoitettuihin erikseen lueteltuihin päätöksiin saisi esityksen mukaan vaatia oikaisua aluehallintovirastolta. Oikaisuvaatimuksen alaiset päätökset vastaisivat pääosin voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annettussa laissa lueteltuja päätöksiä, joten aluehallintoviraston työmäärän ei arvioida oikaisumenettelyn osalta lisääntyvän.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.3.1. Vaikutukset koulutuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen sekä laatuun

Yhteen järjestämislupaan siirtyminen mahdollistaisi koulutuksen järjestäjälle nykyistä laajemman mahdollisuuden kohdentaa koulutustarjontaansa kulloisenkin tarpeen mukaisesti. Rahoitusjärjestelmän kertoimet tuleekin asettaa siten, että ne eivät kannustaisi koulutustarjonnan suuntaamiseen tietyllä tavalla, vaan mahdollistavat koulutuksen kohdentamisen tarpeiden mukaisesti kustannusneutraalisti. Rahoitusjärjestelmän kertoimiin voi kuitenkin liittyä myös ohjaustavoitteita, esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen rahoitustason nostamisen tavoitteena on kannustaa oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen nykyistä enemmän. Oletettavaa onkin, että oppisopimuskoulutuksen järjestäminen tulee rahoitusuudistuksen myötä jonkin verran lisääntymään. Toisaalta oppisopimuskoulutuksen järjestäminen on riippuvaista myös saatavilla olevista oppisopimustyöpaikoista, joiden määrään koulutuksen järjestäjälle suunnattu rahoituskannuste ei suoraan vaikuta. Rahoituskannusteen tavoitteena onkin oppisopimuskoulutuksen käyttäminen silloin, kun se on mahdollinen ja tarkoituksenmukainen osaamisen hankkimismuoto.

Järjestämisluvissa mainitulla ensisijaisella toiminta-alueella sekä opiskelijavuosien vähimmäismääräsäätelyllä voidaan osaltaan edistää työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen ja nuorisoiäluokan ammatillisen koulutuksen saatavuutta. Ministeriö voi järjestämislupien opiskelijavuosien vähimmäismääräsäätelyn puitteissa huolehtia riittävästä koulutustarjonnasta suhteessa eri alueiden osaamis- ja työvoimatarpeisiin.

Ammatillisen peruskoulutuksen toiminta-alueita koskevan sääntelyn vapauttamisen myötä on mahdollista, että koulutustarjonta tulisi lisääntymään ainakin väkirikkailla alueilla. Mahdollisuudet oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen voisivat määrällisesti kasvaa, kun sen järjestäminen ei enää olisi sidottu järjestämisluvassa myönnettyyn koulutustehtävään ja kun sen rahoitus olisi samalla tasolla, kuin muulla tavoin toteutetun koulutuksen. Koska koulutuksen järjestäjä voisi kuitenkin järjestää oppisopimuskoulutusta ainoastaan järjestämisluvan mukaisissa

tutkinnoissa, voisi se kaventaa oppisopimuskoulutuksen tarjontaa järjestäjäkohtaisesti, joillakin alueilla ja harvinaisissa tutkinnoissa. Laajennetun oppisopimuskoulutuksen tehtävän myötä voidaan kuitenkin turvata oppisopimuskoulutuksen saatavuus ja erityisesti harvinaisten tutkintojen osalta maan kaikissa osissa. Lisäksi oppisopimuskoulutuksella voidaan parantaa koulutuksen alueellista saatavuutta, koska koulutusta voidaan järjestää siellä, missä työpaikat ovat.

Laskentapäiviin perustuvasta opiskelijamäärien laskennasta luopuminen ja siirtyminen perusrahoituksen perusteena käytettävään yhteismitalliseen opiskelijavuoden määritelmään joustavoittaisi koulutuspolkujen yksilöllistä sisältöä ja kestoä. Se myös tukisi jatkuvan hakeutumisen periaatteita sekä osaamisen hankkimisen ja osaamisen osoittamisen henkilökohtaistamista. Opiskelijavuosi tukisi yksilöllisten opintopolkujen rakentamista, koska koulutuksen aloitus ja päättäminen eivät olisi sidoksissa laskentapäiviin, jolloin voidaan paremmin ottaa huomioon eri tavoin toteutettavat osaamisen kehittämistoimet ja opiskelijoiden tarvitsema osaaminen. Opiskelijavuosikapasiteettinsa puitteissa koulutuksen järjestäjä voi tehokkaammin ja joustavammin hallita opiskelijamääriä ja ottaa uusia opiskelijoita käytettävissä olevien opiskelijavuosien puitteissa.

Ammatillisten tutkintojen ja niiden osien määrittäminen rahoituksen määräytymiseen vaikuttaviksi suoritteiksi ohjaa koulutuksen järjestäjiä tehokkaampaan toimintaan, koska rahoitus ei määräytyisi niin vahvasti opiskelijamäärän tai läsnäolon perusteella kuin nykyisin. Lisäksi se ohjaisi koulutuksen järjestäjiä vastaamaan opiskelijoiden osaamistarpeisiin kokonaisten tutkintojen ohella myös tutkinnon osilla. Tällöin koulutuksen järjestäjät voisivat resurssiensa puitteissa palvella nykyistä useampia asiakkaita, kun osaamisen hankkimisessa keskityttäisiin siihen osaamiseen, jota henkilöllä puuttuu tavoitteesta ja kun osalla asiakkaista osaamistavoite voitaisiin saavuttaa tutkinnon osien avulla kokonaisten tutkintojen sijaan. Tutkinnon osien käyttäminen rahoituksen suoritteina voi myös ohjata koulutustarjontaa nykyistä enemmän tutkinnon osiin tutkintojen sijaan, mikä on sinällään tavoitteena. Mikäli suoritusrahoituksen rahoituskertoimet ohjaavat liian voimakkaasti tutkinnon osien suorittamiseen, voi tämä johtaa siihen, että tutkintojen suorittaminen etenkin aikuisten osalta vähenee merkittävästi lyhytkestoisen koulutuksen osuuden lisääntyessä. Tämä voi sinällään olla tarkoituksenmukaista, mikäli tarjonta vastaa työelämän tarpeisiin, mutta koulutuksen järjestäjä voi myös lisätä lyhytkestoisen koulutuksen tarjontaa siksi, että se on taloudellisesti ennakoitavampaa. Tällöin koulutustarjonta ei välttämättä vastaa parhaalla tavalla työelämän osaamistarpeisiin. Toisaalta se, että tutkinnon osista maksetaan rahoitusta kannustaa osaltaan koulutuksen järjestäjiä ottamaan oppimisvalmiuksiltaan heikompia opiskelijoita, koska koulutuksen järjestäjä saa rahoitusta myös yksittäisistä tutkinnon osista. Tällöin tavoitteeksi voidaan asettaa tutkinnon sijasta tutkinnon osien suorittaminen, mikä osaltaan vähentää keskeyttämisriskiä. Rahoitusjärjestelmässä otettaisiin huomioon myös se, että ammatillista perustutkintoa suorittavilla on yleensä vähemmän aiemmin hankittua osaamista kuin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittajilla. Tällöin ei ylikompensoitaisi ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tai niiden osien suorittamisesta maksettavaa rahoitusta, koska suurella osalla suorittajista on aikaisempaa osaamista, jota voidaan tunnustaa osaksi tutkintoa tai sen osaa ja puuttuvan osaamisen hankkimiseen tarvitaan vähemmän resursseja.

Suoritusrahoitus ja vaikuttavuusrahoitus ohjaisivat koulutuksen järjestäjiä parantamaan koulutuksen läpäisyä, koska opiskelijan keskeyttäessä osa rahoituksesta jäisi saamatta. Vaikuttavuusrahoitus taas ohjaisi koulutuksen järjestäjiä kohdentamaan tarjontaansa työelämän tarpeiden mukaisesti aloille, joilla on työvoimatarvetta. Työllistymisen ohella huomioon otettaisiin

jatko-opintoihin siirtyminen, jolla ohjattaisiin koulutuksen järjestäjiä huolehtimaan, että opiskelijat suorittavat tutkintoja ja että heille olisi rakennettuna toimivia väyliä jatko-opintoihin ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Rahoitus ohjaisi näin myös tiivistämään yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen välillä.

Suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksien merkittävä kasvattaminen saattaisi kuitenkin vaikuttaa siten, että koulutuksen järjestäjillä ei olisi kannustetta ottaa sellaisia opiskelijoita, joiden edellytykset tutkinnon osien tai tutkinnon suorittamiseen tai koulutuksen jälkeiseen työllistymiseen he arvioivat muita hakijoita heikommiksi. Todennäköisimmin tällaista kannustevaikutusta ilmenisi kasvukeskuksissa, koska niissä on suuremman väestöpohjan myötä enemmän mahdollisuuksia valikoida asiakaskuntaa. Sen sijaan alueilla, joilla väestö on vähäisempää, koulutuksen järjestäjillä ei ole vastaavalla tavalla juurikaan mahdollisuutta valikoida opiskelijoita. Koko ikäluokan kouluttaminen ja myös oppimisvalmiuksiltaan heikompien hakijoiden koulutukseen pääsy pyrittäisiin varmistamaan järjestämislupien vähimmäisopiskelijavuosimäärällä, riittävällä perusrahoitusosuudella sekä sillä, että rahoitusjärjestelmä ottaa huomioon tukitoimista kuten erityisopetuksesta sekä vailla ammatillisesti suuntautunutta toisen asteen tutkintoa olevien opiskelijoiden ohjauksesta koulutuksen järjestäjälle aiheutuvat kustannukset. Suoritusrahoituksessa rahoitusta korotettaisiin lisäksi silloin, kun tutkinnon suorittaa henkilö, jolla ei ole aikaisempaa perusasteen jälkeistä ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa. Järjestäjän saadessa vailla tutkintoa olevan opiskelijan suorittamaan tutkinnon, rahoituskannuste on merkittävästi suurempi kuin silloin kun kyseessä on henkilö, jolla on jo aikaisempi tutkinto. Tämän ohella vaikuttavuusrahoituksessa kannuste on suurin silloin kun tutkinnon suorittanut on koulutuksen alussa ei-työllinen ja työllistyy tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vaikuttavuusrahoitus myös tätä kautta kannustaisi hyödyntämään oppisopimuskoulutusta mahdollisimman laajasti etenkin opintojen loppuvaiheessa, koska tällöin tutkinnon suorittanut työllistyy keskimäärin paremmin kuin nykyisessä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa.

Ehdotettu säännös pääsy- ja soveltuvuuskokeiden maksuttomuudesta varmistaisi hakijoiden yhdenvertaisuutta sekä parantaisi mahdollisuutta hakeutua koulutukseen taloudellista asemasta riippumatta.

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmasta saatujen tulosten mukaan miesten läpäisyprosentti on yleisesti ottaen hieman parempi kuin naisten. Omalla koulutusallallaan vähemmistönä olevaa sukupuolta edustavien läpäisyprosentti on heikompia kuin enemmistön, esimerkiksi tekniikan ja liikenteen alalla naisten läpäisy on miehiä heikompaa ja vastaavasti sosiaali- ja terveysalalla miesten läpäisy on heikompaa. Selvityksen mukaan syynä tähän saattaa olla sukupuolten erilainen kohtelu tai jopa syrjintä sekä ryhmytymisen vaikeudet. Toisaalta eroiksi mainittiin myös valintojen taustamotiivit, kuten erilaisuuden tavoittelu todellisen kiinnostuksen sijasta.

Esityksen mukainen nykyistä selkeämpi henkilökohtaistamisprosessi ja siihen liittyvä tutkinnon tai koulutuksen valinnan henkilökohtaistaminen parantaisivat edellytyksiä hakeutua soveltuvalle koulutusallalle ja mahdollisuuksia rakentaa yksilöllisiä opiskelijan kiinnostukseen pohjautuvia opintopolkuja. Tämä vähentäisi keskeyttämistä ja parantaisi opiskelumotivaatiota, jolloin myös läpäisyyn liittyvien sukupuolierojen voidaan arvioida tasoittuvan. Henkilökohtaistamisen yhteydessä tarjottava ohjaus ja neuvonta lisäisivät myös tietoa erilaisista vaihtoehdoista sekä rohkaisisivat hakeutumista myös sukupuolelle epätyypilliselle alalle. Myös opintojen aikana tarjottava tuki ja ohjaus ehkäisivät alansa ainokaisten riskiä keskeyttää opinnot.

Jatkuva haku tukisi nykyistä paremmin henkilökohtaisesta tilanteesta ja yksilön motivaatiosta lähtevää koulutusvalintaa varsinkin työelämästä tai työttömyysjaksolta tulevien opiskelijoiden kohdalla. Jatkuvassa haussa työelämän tarpeet ja mahdollisuudet työllistyä vaikuttaisivat todennäköisesti enemmän koulutusvalintapäätökseen, koska tieto mahdollisesta työpaikasta kannustaisi hankkimaan osaamista. Jatkuva haku tukisi myös esimerkiksi kotona lapsiaan hoitavia naisia joustavampaan opintojen aloittamiseen tai opintojen jatkamiseen keskeyttämisen jälkeen. Osaamisen hankkiminen tutkinnon osa kerrallaan puolestaan lisäisi mahdollisuuksia opiskella perheellisenä ja työn ohessa, mikä nostaisi työelämän osaamistasoa erityisesti naisvaltaisilla palvelu- ja hoiva-aloilla.

Vastaavasti jatko-opintoihin sijoittuminen vaikuttavuusrahoituksen perusteena lähtökohtaisesti kannustaa yhteistyöhön korkeakoulujen, erityisesti ammattikorkeakoulujen kanssa, mikä voimaa nopeuttaa siirtymistä jatko-opintoihin. Opiskelijapalautteen käyttöönotto rahoituksen perusteena lisäisi opiskelijoiden osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia koulutuksen sisällön suunnitteluun ja parantaisi tällä tavoin koulutuksen asiakaslähtöisyyttä. Opiskelijapalautteen käyttöön rahoituksen määräytymisessä sisältyy myös riskitekijöitä. Nämä kytkeytyvät palautteen validiteettiin sekä kattavuuteen.

Koulutuksen järjestäjille asetettava vastuu järjestämiensä tutkintojen ja koulutuksen sekä muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan parantamisesta kannustaa niitäkin koulutuksen järjestäjiä, joiden laadunhallinnan kehittäminen on vasta alkuvaiheessa panostamaan koulutuksen laatuun toiminnan kaikilla tasoilla. Laadunhallinnan kehittämisen tulee olla osa koulutuksen järjestäjän strategista johtamista, joka onnistuessaan johtaa tehokkaaseen ja vaikuttavaan toimintaan. Tämä auttaa koulutuksen järjestäjää sopeuttamaan toimintansa taloudellisten edellytysten mukaiseksi ja edistää strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Nykytilaa vastaavasti järjestämisluvassa päätettävä koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokieli olisi suomi tai ruotsi taikka suomi ja ruotsi. Uuden lain voimaan tullessa voimassa olevat järjestämisluvut muutettaisiin uuden lain mukaisiksi järjestämisluviksi ilman hakemusta, joten lain voimaantulo ei vaikuttaisi koulutuksen järjestäjien luvan mukaiseen opetus- ja tutkintokieleeseen. Esityksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii järjestämislupia myöntäessään, että luvat muodostavat kokonaisuuden, joka varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän saatavuuden muun muassa ruotsinkielisen koulutuksen osalta.

4.3.2 Vaikutukset yrityksiin ja työmarkkinoihin

Koulutuksen järjestäjien toimivallan lisääminen koulutustarjonnan suuntaamisessa mahdollistaa sen, että osaamistarpeisiin on mahdollista vastata nykyistä joustavammin tutkinnoilla ja tutkinnon osilla. Laajemmat mahdollisuudet tarjota tutkintoja ja niiden osia sekä rakentaa yksilöllisiä opintopolkuja antavat paremmat mahdollisuudet vastata yritysten ja työmarkkinoiden muuttuviin ja eriytyviin osaamistarpeisiin. Henkilökohtaistamisella ja aiemmin hankitun tunteamisen tehostamisella sekä työpaikalla tapahtuvan opiskelun mahdollisuuksien lisäämisellä on mahdollista lyhentää koulutusaikoja ja toteuttaa koulutusta enemmän työn yhteydessä. Tätä kautta voidaan lisätä mahdollisuuksia yhdistää työskentelyä ja osaamisen kehittämistä erityisesti työssäolevien osalta.

Tutkinnon perusteiden, työelämän ja koulutuksen järjestäjien yhdessä tekemän osaamisen arvioinnin ja vaikuttavuusrahoitusosuuden kautta varmistettaisiin, että suoritettavat tutkinnot ja tutkinnon osat vastaisivat laadultaan työelämän ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita.

Suoritusrahoituksen käyttöönotto ja vaikuttavuusrahoituksen osuuden kasvattaminen kannustaisi koulutuksen järjestäjiä järjestämään työelämän tarpeita ja kysyntää vastaavaa koulutusta. Se ohjaisi koulutuksen järjestäjää vastaamaan tehokkaammin ja osuvammin työ- ja elinkeinoelämän osaamis- ja työvoimatarpeisiin. Tällöin tutkintojen ohella todennäköisesti tarjottaisiin nykyistä enemmän tutkinnon osia. Työllistyminen ja työelämäpalaute vaikuttavuusrahoituksen perusteena kannustaisivat koulutuksen järjestäjiä tiiviiseen yhteistyöhön työelämän kanssa koulutuksen osuvuuden ja kohtaannon parantamiseksi.

Osaamisen osoittaminen näyttämällä ammattitaito työpaikoilla käytännön työtehtävissä antaa yrityksille ja muille työpaikoille suoran mahdollisuuden arvioida opiskelijoiden osaamisen vastaavuutta työelämän tarpeisiin. Tätä kautta työelämä voi vaikuttaa koulutuksen laatuun ja työelämävastaavuuteen. Osaamisen osoittaminen työpaikoilla edellyttää, että työpaikat pystyvät tarjoamaan nykyistä enemmän näyttöympäristöjä opiskelijoille, kun myös ammatillisessa perustutkinnossa osaamisen osoittaminen tapahtuisi pääsäännön mukaan työpaikoilla. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) ammattiosaamisen näytöistä keräämien tietojen mukaan 49,9 prosenttia näytöistä järjestetään työpaikalla ja 47,6 prosenttia oppilaitoksessa. Lisäksi 4,4 prosenttia ammattiosaamisen näytöistä on toteutettu niin, että työpaikalla annettua näyttöä on täydennetty oppilaitoksessa tai päinvastoin. Näyttötutkintojen järjestämistä työpaikoilla ei koota valtakunnallista tilasto- tai arviointitietoa. Suuntaa antavaa tietoa voi kuitenkin saada AIPAL-palauttejärjestelmästä. AIPAL-palautteen antaminen on vapaaehtoista. AIPAL-palautteen vuonna 2015 ja vuoden 2016 kahdeksana ensimmäisenä kuukautena antaneista 76 prosenttia vastasi, että tutkintotilaisuus on ollut työpaikalla tai työssäoppimispaikalla. Eri alojen ja tutkintojen välillä on suurta vaihtelua siinä, missä määrin tutkintotilaisuudet tai ammattiosaamisen näytöt on järjestetty työpaikoilla. Myös jatkossa osa näytöistä on perusteltua toteuttaa muualla kuin työpaikoilla, etenkin niissä tilanteissa, joissa kaikkea tutkinnon perusteissa edellytettyä osaamista ei ole mahdollista osoittaa työpaikalla esimerkiksi potilas- tai liikenneturvallisuuden vaarantumisen vuoksi. Näytöt annettaisiin oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa tutkinnon osaamisvaatimuksia vastaavassa näyttöympäristössä osittain myös silloin, kun työelämän edustajat katsovat, että tietty työelämässä tarvittaviin perustaitoihin liittyvä osaaminen on osoitettava oppilaitoksessa ennen kuin opiskelija voi työskennellä turvallisesti työpaikalla ja osoittaa siellä osaamistaan. Koska nykyisinkin merkittävä osa näyttötutkinnoista ja ammattiosaaminen näytöistä suoritetaan työpaikoilla, näyttöjen määrä kasvaa maltillisesti uudessa järjestelmässä.

Työpaikoilla on oltava arvioijille asetettavat vaatimukset täyttäviä henkilöitä näyttöjen arviointiin. Työelämän edustajat tarvitsevat arviointityön tueksi koulutusta tai perehdytystä erityisesti arviointi- ja ohjausosaamisessa, vaikka heiltä ei jatkossa vaaditakaan tietyn koulutusohjelman suorittamista. Nykyisin vähintään yhden näyttötutkinnon tutkintosuorituksen arvioijista on pitänyt olla näyttötutkintomestarikoulutuksen suorittanut.

Jos aiempia ammattiosaamisen näyttöjä vastaavien näyttöjen arvioinnista päättävät jatkossa aina työelämän nimeämä arvioija ja koulutuksen järjestäjän nimeämä arvioija yhdessä, työelämän arvioijia tarvitaan useampaan arviointitilanteeseen kuin aiemmin. Laskennallisesti arviointitilanteita olisi 132 053 (221 565 x 0,596) enemmän kuin nykyisin. Toisaalta Karvin tietojen mukaan ammattiosaamisen näyttöjen arviointikeskusteluun osallistuu työelämän edusta-

ja 61,6 prosentissa ammattiosaamisen näyttöjä, joten jos nämä arviointikeskusteluun osallistuneet osallistuisivat myös osaamisen arvioinnista päättämiseen, työelämän arvioijia tarvittaisiin vain 85 081 ($221\,565 \times 0,384$) arviointitilanteeseen enemmän kuin nykyisin. Vastaavasti jos aiempia tutkintotilaisuuksia vastaavien näyttöjen arvioinnista päättää jatkossa vain kaksi henkilöä eli työelämän ja koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö, työelämästä tulevia arvioijia tarvittaisiin tältä osin vähemmän kuin aikaisemmin. Laskennallisesti vähennys olisi 145 612 arviointitilannetta vähemmän kuin nykyisin. Kokonaisuutena työelämän arvioijia tarvittaisiin uuden ammatillisen koulutuksen järjestelmän näyttöjä arvioimaan vähemmän kuin nykyisin ($132\,053 - 145\,612 = -13\,559$ tai $85\,081 - 145\,612 = -60\,531$ arviointitilannetta).

Näyttötutkinnot arvioidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti tutkinnon osittain niin, että arvioinnista päättävät yhdessä työnantajan, työntekijöiden ja opetusalan edustaja. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa on suoritettava keskimäärin 4,0 tutkinnon osaa, jotta tutkinto tulee suoritetuksi. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaminen kestää keskimäärin 1,25 vuotta. Näyttötutkintona suoritettavissa ammatillisissa perustutkinnoissa tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia tutkinnon osia on keskimäärin 5,7, ja tutkinnon suorittaminen kestää keskimäärin 1,75 vuotta. Vipusen mukaan vuonna 2014 suoritettiin 13 348 ammattitutkintoa ja 5 411 erikoisammattitutkintoa, jolloin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osia suoritettiin vuodessa laskennallisesti 60 029 ($(13\,348 + 5\,411) \times 4 / 1,25$). Ammatillisia perustutkintoja suoritettiin näyttötutkintona 16 141, jolloin ammatillisten perustutkintojen osia suoritettiin vuodessa laskennallisesti 52 574 ($16\,141 \times 5,7 / 1,75$). Lisäksi osa tutkinnon suorittajista suoritti vain yksittäisiä tutkinnon osia, ei koko tutkintoa. Henkilöitä, jotka suorittivat yksittäisen tutkinnon osan tai osia näyttötutkintona oli vuonna 2014 yhteensä 33 009. Koska ei ole saatavissa luotettavaa tietoa siitä, ovatko nämä henkilöt suorittaneet yhden vai useamman tutkinnon osan, heidän on katsottu tässä arviossa suorittaneen vain yhden tutkinnon osan. Tämä tarkoittaisi, että arvioitavia tutkinnon osia oli vuonna 2014 laskennallisesti yhteensä 145 612 ($60\,029 + 52\,574 + 33\,009$).

On kuitenkin syytä ottaa huomioon, että edellä esitetyt laskelmat antavat työelämän arvioijien tarpeesta vain karkean yleiskuvan. Vaikka arviointitilanteiden määrä kokonaisuutena vähenee, työelämän arvioijien tarve voi ainakin joissakin perustutkinnoissa tosiasiaa kasvaa, sillä osaamisen arvioijalta edellytetään aina juuri kyseiseen tutkintoon ja arvioitavaan tutkinnon osaan liittyvää osaamista. Muiden tutkintojen arvioinnin kautta tuleva yleinen arviointiosaaminen ei yksin riitä.

Työpaikalla tapahtuvan opiskelun lisääntyminen voi vaikuttaa eri tavoin työmarkkinoihin. Nykyisin ammatillisessa koulutuksessa on yhteensä vuosittain vähän alle 250 000 opiskelijaa, joista oppisopimusopiskelijoita on nykyisin noin 49 000. Koulutussopimuksella tapahtuva opiskelu vastaa osittain nykyistä työssäoppimista. Aiempaa laajemmalla osaamisen hankkimisella työpaikoilla ilman työsopimussuhdetta voi jossain määrin olla vaikutuksia työelämässä olevien työllisten asemaan ja työn tarjontaan. Vastaavasti työsuhhteessa tapahtuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntyminen vaikuttaisi työllisten asemaan lisäämällä tätä kautta työssä olevien määrää. Jos työpaikalla järjestettävän koulutuksen määrä lisääntyisi ammatillisessa peruskoulutuksessa vuonna 2014 järjestettyyn työssäoppimiseen verrattuna esimerkiksi 10 prosenttia, tämä tarkoittaisi noin 65 000 opintoviikon eli noin 98 000 osaamispisteen lisää-

ystä. 25 prosentin nousu taas tarkoittaisi aikaisemman lainsäädännön mukaisten opintoviikkojen määrän nousua 641 000 opintoviikosta 801 000 opintoviikkoon⁵. Yksi opintoviikko vastaa noin 40 työtuntia, joten työssäoppimisen lisääminen 25 prosenttiin vuoden 2014 toteumasta tarkoittaisi noin 8 miljoonaa työtuntia lisää työssäoppimista. Määrä antaa suuntaa antavaa arviota siitä määrästä, mitä työ- ja elinkeinoelämän tulisi tarjota työpaikalla järjestettävään koulutukseen soveltuvia työtehtäviä työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntyessä.

Siirryttäessä valtionosuusrahoitteiseen työvoimakoulutukseen, viive havaitun koulutustarpeen ja koulutuksen aloittamisen välillä lyhentyä merkittävästi. Koulutuksen aloittaminen ei enää ole riippuvaista kilpailutuksessa menestymisestä, vaan järjestäjä voi käynnistää koulutuksen tälle suoritepäätöksessä osoitetulla rahoituksella välittömästi. Työmarkkinoiden ja työttömien kannalta toiminnasta tulee nopeampaa ja reagoitiherkempää.

Uudistuksella voi olla vaikutuksia elinkeinon harjoittamiseen niiden työvoimakoulutusta järjestäneiden tahojen osalta, jotka eivät mahdollisesti tule saamaan järjestämislupaa. Järjestämisluvan ja siinä määrättävän koulutustehtävän myöntäminen edellyttävät laissa säädettyjen edellytysten täyttymistä, joita ei ole mahdollista arvioida ennen yksittäisten hakemusten käsittelyä. Vastaavasti uudistus voi vaikuttaa sellaisten näyttötutkintojen järjestäjien asemaan, joilla ei ole koulutuksen järjestämislupaa. Osa näistä tahoista ei mahdollisesti tule saamaan järjestämislupaa.

Vankilaopetuksen huomioiminen nykyistä paremmin ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä parantaisi vankilaopetuksen järjestämisen taloudellisia edellytyksiä ja tulisi todennäköisesti lisäämään ammatillisen koulutuksen järjestämistä vankilaopetuksena. Vankilaopetuksen tehtävän puitteissa voidaan myös paremmin koordinoida vankilaopetuksen tarjontaa suhteessa sen tarpeisiin. Kansainvälisten tutkimusten perusteella kaikenlainen koulutus on tärkeässä roolissa rikosten uusimisen ehkäisyssä. Vankilaopetuksena toteutettavalla ammatillisella koulutuksella onkin tärkeä rooli rikoksen suorittamisen jälkeen yhteiskuntaan sijoittumisessa ja työllistymisessä.

4.3.3. Vaikutukset opiskelijoihin

Tutkintoihin ja tutkinnon osiin perustuvan suoritusrahoitusosuuden käyttöönotto kannustaisi koulutuksen järjestäjiä ohjauksellisin keinoin ja muita tukitoimia käyttäen mahdollistamaan sen, että opiskelijat saavat suoritetuksi tutkinnon osia ja tutkinnon. Suorituksiin perustuva rahoitus kannustaa myös aikaisemmin hankitun osaamisen täysimääräiseen tunnistamiseen ja

⁵ Opetushallituksen vuoden 2014 kustannustiedonkeruun mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritetuissa ammatillisissa perustutkinnoissa suoritettiin yhteensä 3 391 779 opintoviikkoa, josta työssäoppimisen opintoviikkoja oli 641 218 eli noin 19 prosenttia kaikista suoritetuista opintoviikoista. 30.7.2015 saakka voimassa olleiden säännösten mukaisesti ammatillisena peruskoulutuksena järjestettäviin ammatillisiin perustutkintoihin kuului pakollisena suorittaa 20 opintoviikkoa työssäoppimista 120 opintoviikon laajuudesta tutkinnosta. 1 päivästä elokuuta 2015 lukien ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta vähintään 30 osaamispistettä.

tunnustamiseen, jolloin keskimääräiset koulutuspuutumat lyhentyisivät. Työmarkkinoille tulevan nuorisokäluokan osalta se merkitsee työurien pidentymistä alkupäästä. Työelämässä jo toimivien aikuisten osalta muutos puolestaan merkitsee työstä poissaoloaikojen vähentymistä ja nykyistä joustavampia mahdollisuuksia yhdistää työ ja opiskelu. Rahoitusjärjestelmän uudistuksella olisi näin ollen positiivisia vaikutuksia sekä työllisyysasteeseen että työurien kokonaispituuteen.

Siirryttäessä yhtenäiseen henkilökohtaistamiseen ja yhteen ammatillisen tutkinnon suorittamistapaan, ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoiden opintojen keston tai sisältöön ei jatkossa vaikuttaisi koulutuksen järjestämistapa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta ammatillisena peruskoulutuksena luopumisen ja yhdenmukaisen henkilökohtaistamisen myötä ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet siirtyä työmarkkinoille nopeammin, mikäli henkilöllä olisi tutkinnon suorittamiseen tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista tai hänen oppimisvalmiutensa mahdollistaisivat nopean etenemisen. Toisaalta nykyistä yksilöllisempien opintopolkujen avulla voidaan myös huolehtia paremmin siitä, että yksilön tarpeet ja valmiudet opiskeluun voidaan ottaa paremmin huomioon. Tätä kautta voidaan vähentää koulutuksen keskeyttämistä ja vähentää syrjäytymisriskiä. Jotta opiskelijalle henkilökohtaistamisessa suunniteltu yksilöllinen opintopolku toteutuu, tulee opetuksen ja muun ohjauksen olla osaamisen hankkimista edistävää ja siinä tulee hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä.

Ammatillisen perustutkintoon sisältyisi jatkossa aina yhteisiä tutkinnon osia. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen opiskelijat voisivat suorittaa yhteisiä tutkinnon osia erillisinä tutkinnon osina. Tämä tarjoaa nykytilaan verrattuna uudenlaisen mahdollisuuden vahvistaa työssä ja elämässä tarvittavia perustaitoja. Vaikka ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoiden yhdenvertaisuus tutkinnon muodostumisen yhdenmukaistamisen myötä lisääntyisi, voi vaarana olla, että työelämässä pitkään olleet aikuiset eivät selviydy yhteisistä tutkinnon osista tai eivät edes hakeudu suorittamaan ammatillista perustutkintoa, jos epäilevät mahdollisuksiinsa suoriutua yhteisistä tutkinnon osista. Lisäksi yhteisten tutkinnon osien pakollisuus perustutkinnoissa voi pidentää joidenkin opiskelijoiden koulutuspolkua nykyiseen verrattuna. Tähän kuitenkin vaikuttaa se, millaista tunnustettavaa aikaisempaa osaamista henkilöillä on.

Laajemmat mahdollisuudet suorittaa yksittäisiä ammatillisen tutkintojen osia parantaisivat erityisesti työikäisten ja työssä olevien mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen. Tutkinnon osien suorittaminen vie vähemmän aikaa ja on helpompi sovittaa esimerkiksi työn kanssa yhteen kuin kokonaisen tutkinnon suorittaminen. Tutkinto on myös mahdollista suorittaa osittain kerrallaan. Yksittäisten tutkintojen suoritushallinnon madaltaa myös kynnystä osallistua koulutukseen esimerkiksi henkilöillä, joilla ei ole aikaisempaa tutkintoa ja aikaisemmista opinnoista voi olla kulunut pitkä aika. Tutkinnon osien suorittaminen ja tähän tarvittavan puuttuvan osaamisen hankkiminen työvaltaisesti madaltaa osaltaan osallistumiskynnystä.

Valtakunnallisten yhteishakujen ensisijaisena kohderyhmänä olisivat hakeutumisvuonna perusopetuksen tai valmentavan koulutuksen päättävät nuoret, mutta yhteishaussa voisivat hakea kaikki vailla ammatillista tutkintoa olevat henkilöt. Yhteishaun koulutustarjonnalla ja valinnassa käytettävillä valintaperusteilla voitaisiin kuitenkin vaikuttaa siihen, että perusopetuksen samana vuonna päättäneet hakeutuisivat ja saisivat koulutuspaikan yhteishaun kautta. Yhteinen hakumenettely tukisi perusopetuksen päättävän ikäluokan välitöntä siirtymistä jatkoopintoihin ja työelämään, mikä osaltaan vähentäisi väli vuosien syntymistä. Koulutuksen jär-

jestäjien yhteishakuun avaamaa koulutustarjontaa voidaan seurata ja sitä kautta huolehtia tarjonnan riittävydestä perusopetuksen päättäneille. Perusopetuksen päättäneille tarkoitettun koulutuksen riittävän tarjonnan turvaamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö voisi myös antaa tarvittaessa koulutuksen järjestäjille järjestämisluvassa velvoitteita koskien perusopetuksen päättäneiden koulutustarjontaa, mikäli järjestäjien yhteishaussa ilmoittama tarjonta ei riittäisi näiden tarpeisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettävien valintaperusteiden soveltaminen koskisi ehdotuksen mukaan jatkossa vain yhteishaussa hakevia. Opiskelijaksi ottamisessa sovellettavat valintaperusteet olisivat siten erilaiset riippuen siitä, missä hakumenettelyssä henkilö hakeutuu opiskelijaksi. Ehdotuksen mukaan otettaessa opiskelijoita ammatilliseen perustutkintokoulutukseen opiskelijoita jatkuvan haun kautta, koulutuksen järjestäjä päättäisi valintaperusteista noudattaen kuitenkin yhdenvertaisia valintaperusteita. Ehdotettu muutos toisaalta lisäisi opiskelijoiden yhdenvertaisuutta otettaessa opiskelijoita jatkuvan haun kautta kun koulutuksen järjestäjä voisi soveltaa yhdenmukaisia valintaperusteita hakijan aikaisemmasta koulutustaustasta riippumatta opetus- ja kulttuuriministeriön säätämien valintaperusteiden sijaan. Valintaperusteiden soveltaminen yhteishaussa nopeuttaisi kuitenkin samana vuonna perusopetuksen päättäneiden opiskelijavalintoja sen sijaan, että koulutuksen järjestäjät arvioisivat opiskelijaksi ottamisen edellytykset kunkin arviolta noin 60 000⁶ perusopetuksen samana vuonna päättäneen hakijan osalta erikseen. Yhteishaun suuntaaminen jatkossakin perusopetuksen päättäneille ja vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oleville turvaisi näiden kohderyhmien koulutukseen pääsyä.

Niin sanotulla jatkuvalla haulla pyrittäisiin edistämään koulutukseen pääsyä läpi vuoden kaikille hakijoille. Perusopetuksen suorittaminen ei olisi jatkossa opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä, vaan ehdotuksen mukaan opiskelijaksi voitaisiin ottaa hakija, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen. Ehdotettu muutos yhdenmukaistaisi opiskelijoiden opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä koskevaa säätelyä siltä osin kun kyse olisi nykyisen ammatillisen peruskoulutuksen ja näyttötutkintona suorittavien opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä. Jatkuva haku myös osaltaan ehkäisisi koulutuksen keskeyttämistä tilanteissa, joissa opiskelija haluaisi vaihtaa koulutusta.

Koska koulutuksen järjestäjä vastaisi henkilön tutkinnon tai koulutuksen suorittamisen edellytysten arvioinnin, voisi hakijoilla olla kuitenkin erilaiset mahdollisuudet päästä suorittamaan tutkintoa tai koulutusta riippuen siitä, minkälaisia menettelyjä koulutuksen järjestäjät käyttävät opiskelijoiden edellytysten arvioinnissa ja minkälaisia tukitoimia kukin koulutuksen järjestäjä pystyy tarjoamaan opiskelijoille.

⁶ Tilastokeskuksen tilastojen mukaan peruskoulun 9. luokan päättäneistä on välittömästi hakenut jatko-opintoihin vuosittain noin 60 000. Opetushallituksen tietojen mukaan ammatillisen koulutuksen ja lukio-koulutuksen yhteishaussa haki 2015 keväällä yhteensä 79 662 hakijaa, joista perusopetuksen samana vuonna päättäneitä hakijoita oli 2015 vuonna 57 379

Jos valituksi tullut opiskelija haluaisi perustellusta syystä vaihtaa tutkintoa tai koulutusta taikka hän ei terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi kykenisi suorittamaan tutkintoa tai valmentavaa koulutusta tai hän olisi muusta syystä keskeyttämässä koulutuksen, johon on tullut valituksi, olisi hänellä nykyisestä sääntelystä poiketen lakisääteinen oikeus siihen, että koulutuksen järjestäjä arvioisi uudelleen hänelle soveltuvan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen. Koulutuksen järjestäjät ovat jo nykyisin tarjonneet joustavia siirtymiä koulutuksesta toiseen, mutta tutkinnon ja koulutuksen valinnan uudelleen selvittämisen sääntely lakitasolla voisi vähentää opiskelijoiden opintojen keskeyttämistä ja nopeuttaa työmarkkinoille siirtymistä, kun soveltuvan tutkinnon tai koulutuksen löytymiseen kuluisi nykyistä vähemmän aikaa.

Ehdotettava erityisen tuen laajentaminen sekä kaikkiin ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoihin että ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin parantaisi ainakin vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia esteettömään ja heidän tarpeidensa mukaiseen ammatilliseen koulutukseen ja työllistymiseen. Erityisen tuen saaminen vaikuttaa opiskelijoiden koulutuksellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja mahdollisuuksiin. Erityisellä tuella voidaan vaikuttaa eri-ikäisten ja eri elämäntilanteessa olevien henkilöiden koulutusmahdollisuuksiin, ammatilliseen osaamiseen ja työelämässä tarvittavaan osaamiseen. Erityisen tuen laajentaminen myös muuhun ammatilliseen koulutukseen kuin perustutkinto- ja valmentavaan koulutukseen lisäisi opiskelijoiden valinnanvapautta ja joustavien opintopolkujen rakentamista. Ammattitutkinnon suorittamisen jatkossa erityisellä tuella voisi mahdollistaa osalle vammaisia opiskelijoita tarkoituksenmukaisemman osaamisen kehittämisen tutkintoon, joka on kohdennetumpaa ja kapeampaa osaamista kuin perustutkinto, mutta vastaa työhöntulotutkintona täsmällisemmin työelämän osaamistarpeisiin. Lyhyempi koulutus voi olla yksilön jaksamisen ja voimavarojen näkökulmasta soveltuvampi vaihtoehto. Erityisenä tukena ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaminen mahdollistaa myös tosiasiallisen lisä- ja täydennyskoulutusmahdollisuuden henkilöille, joiden terveydentilassa tai työkyvyssä tapahtuvat muutokset voivat edellyttää lisä- tai uudelleen koulutusta.

Opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja voitaisiin tarjota kaikille ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoille kun niitä vastaavia opiskeluvalmiuksia parantavia opintoja on nykyisin voitu tarjota vain osana näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tarjoaminen olisi kuitenkin edelleen koulutuksen järjestäjän päätettävissä. Erityisesti opiskeluvalmiuksissa puutteita omaavien henkilöiden pääsy ja suoriutuminen ammatillisesta koulutuksesta olisi siten riippuvaista siitä, miten koulutuksen järjestäjät päättävät järjestää koulutusta. Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot voivat alentaa erityisesti puutteellisen pohjakoulutuksen tai kielitaidon omaavien koulutukseen osallistumisen kynnystä ja vähentää keskeyttämisen riskiä.

Vankilakoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa koulutuksessa ei nykyisin yleensä ole suoritettu tutkintoja joko rangaistusajan lyhyydestä tai vängin valmiuksista johtuen. Henkilökohtaistamisprosessin selkeyttäminen ja tutkinnon osien suorittamisen mahdollisuus vastaisivatkin nykyistä paremmin vankien ammatillisen koulutuksen tarpeisiin. Tutkinnon osan tai osien suorittaminen motivoisi opintojen jatkamiseen myös vankeusrangaistuksen päättymisen jälkeen.

Osaamisen osoittaminen ensisijaisesti työpaikoilla voisi parantaa etenkin nuorten työllistymismahdollisuuksia, kun he saavat näytön kautta suoran kontaktin työelämään ja mahdollisuuden vakuuttaa työnantaja ammattitaidostaan ja osaamisestaan.

Työpaikalla järjestettävässä koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelijan asema paranisi verrattuna nykyiseen työssäoppimiseen, koska laissa säädettäisiin tarkemmin muun muassa sovellettavasta työajasta, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman roolista työpaikalla järjestettävän koulutuksen toteuttamisessa sekä koulutussopimustyöpaikan tarjoajan ja koulutuksen järjestäjän vastuista sekä koulutussopimuksen purkamisesta. Opiskelija osallistuisi osana henkilökohtaistamista koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen suunnitteluun, joten hänellä olisi paremmin tiedossaan työpaikalla järjestettävän koulutuksen sisältö, tavoitteet, vastuut ja velvollisuudet. Koulutussopimus voitaisiin tarvittaessa purkaa myös opiskelijan aloitteesta, mikäli työpaikalla tapahtuva opiskelu ei vastaisi henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunniteltua tai jos työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ei noudatettaisi koulutussopimuksen ehtoja.

Opiskelijat olisivat työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana joko päätoimisia opiskelijoita tai päätoimisia työllisiä riippuen siitä, ovatko he koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa vai oppisopimuskoulutuksessa. Opiskelijat voisivat tehdä työpaikalla samoja työtehtäviä, mutta koulutussopimuksella opiskeleva ei olisi työsuhteessa työnantajaan eikä työnantaja maksaisi työsuorituksesta rahallista vastiketta. Oppisopimuskoulutuksessa olevalle opiskelijalle työnantajan tulisi maksaa palkkaa tai muuta vastiketta kuten muillekin työsuhteessa oleville työntekijöille. Tämä voisi asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan työpaikoilla sen mukaan, onko työnantaja valmis toteuttamaan työpaikalla järjestettävän koulutuksen työsuhteessa vai ei.

Koulutussopimus voisi kuitenkin lisätä mahdollisuuksia toteuttaa koulutusta työpaikalla koska se ei edellytä työsuhdetta. Tältä osin se vastaisi nykyistä työssäoppimista, jota pääasiallisesti toteutetaan ilman työsuhdetta. Koulutussopimus mahdollistaisi sen, että myös ne työpaikat, joiden ei ole mahdollista toteuttaa työsuhteista työpaikalla järjestettävää koulutusta, voisivat kuitenkin tarjota koulutustyöpaikan opiskelijalle. Tämä puolestaan lisäisi opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä hankkimaan osaamista työpaikalla. Koulutussopimusta voitaisiin myös hyödyntää erityisesti nuorten opiskelijoiden opintopolun alkuvaiheessa vahvistamaan edellytyksiä siirtyä suorittamaan koulutus loppuun oppisopimuksella, mikä osaltaan voisi vaikuttaa oppisopimuskoulutuksen käytön lisääntymiseen ja parantaa opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Työvoimakoulutuksen siirto tullaan toteuttamaan siten, että uuteen ammatillisen koulutuksen järjestelmään siirtymisellä ei ole vaikutuksia yksittäisen työ- ja elinkeinohallinnon työvoimakoulutuksen opiskelijaksi valitseman henkilöasiakkaan oikeuksiin tai velvollisuuksiin taikka hänen saamiinsa työvoimakoulutuksen aikaisiin etuuksiin. Uudistuksella ei myöskään ole vaikutusta yritysten tai yhteisöjen mahdollisuuksiin käyttää työvoimakoulutusta esimerkiksi muutosturva- tai rekrytointitilanteissa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 12.11.2015 toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia varten laajapohjaisen seurantaryhmän sekä virkamiehistä koostuvan projektiryhmän. Seurantaryhmän tehtävänä on seurata ja tukea reformin toimeenpanoa sekä arvioida reformissa tehtävien toimenpiteiden kokonaisvaikutuksia. Projektiryhmän tehtävänä puolestaan on organisoida ja koordinoita ammatillisen koulutuksen reformin toimenpiteiden valmistelua strate-

gisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi vahvistetun toimintasuunnitelman mukaisesti sekä huolehtia yhteistyöstä koulutuksen järjestäjien ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Seurantaryhmässä on edustus keskeisistä ammatillisen koulutuksen sidosryhmistä, kuten Suomen Kuntaliitosta, työelämän järjestöistä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, valtionvarainministeriöistä sekä ammatillisen koulutusta ja oppisopimuskoulutusta edustavista järjestöistä ja opiskelijajärjestöistä. Projektiryhmässä ja sen alajaostoissa on ollut edustus opetus- ja kulttuuriministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, elinkei- no-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä Opetushallituksesta.

Seurantaryhmä ja projektiryhmä ovat osallistuneet ammatillisen koulutuksen reformin toimenpiteiden valmisteluun. Ministeriö on lisäksi yhdessä Opetushallituksen kanssa järjestänyt työpajoja, joihin on osallistunut koulutuksen järjestäjien edustajia sekä ammatillisen koulutuksen keskeisten sidosryhmien edustajia. Työpajoja on järjestetty maaliskuussa sekä kesäkuussa 2016. Lisäksi työpajoissa käsiteltyjä valmisteluaineistoja on voinut kommentoida verkossa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 19.1.2016 selvityshenkilöt valmistelemaan esitystä koulutussopimusmallin käyttöönotosta ammatillisessa koulutuksessa. Selvityksessä tuli kuvata koulutussopimuksen toimeenpanon kannalta keskeiset asiat, kuten mallin tavoitteet, sopimuksen keskeinen sisältö, eri sopijapuolten roolit, tehtävät, vastuut ja työnjako työpaikalla tapahtuvan opiskelun toteuttamisessa, työpaikalla tapahtuvan opiskelun ohjauksen järjestäminen, opintososiaaliset etuudet, rahoitus, lainsäädäntöön esitettävät muutokset, sekä muut toimeenpanon kannalta merkittävät asiat. Lisäksi selvityksessä tuli arvioida ehdotettujen toimenpiteiden vaikutuksista ammatillisen koulutuksen nykyisiin työpaikalla tapahtuvan oppimisen muotoihin (oppisopimuskoulutus ja työssäoppiminen) ja ammatillisen koulutuksen järjestämiseen sekä toimenpiteiden työelämävaikutuksia ja käytön laajuutta. Selvitystehtävää laajennettiin 11.3.2016 päätöksellä kattamaan myös muut mahdolliset työpaikalla tapahtuvan oppimisen ympäristöt (esim. työpajat, oppilaitosten työmaat). Lisäksi selvityksessä tuli kuvata ja tehdä esityksiä työpaikalla tapahtuvan oppimisen laadunvarmistuksen menettelyistä koulutussopimuksessa sekä kuvata ja arvioida, miten ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet on mahdollista saavuttaa ja osoittaa koulutussopimusmallissa, jos opiskelu tapahtuu pääosin työpaikalla, ja millaisia tukitoimia se edellyttää koulutuksen järjestäjältä. Selvityshenkilöt luovuttivat selvityksen opetus- ja kulttuuriministeriölle 12.4.2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 15.4.2015 työelämän ohjausryhmän kehittämään ammatillisten tutkintojen rakennetta. Ohjausryhmän tehtävänä on laatia yleiset puitteet ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja ammatillisten tutkintojen kehittämiseksi erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta. Kehittämistyön lähtökohtana käytettiin niin sanottua TUTKE-lainsäädäntöä ja sen tavoitteita. Lisäksi tehtävänä on laatia yleiset toimialoitteiset tavoitteet ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kehittämiseksi ottaen huomioon ammatillisten perustutkintojen kehittäminen ja niiden osalta tehtävät ratkaisut, ohjata ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kehittämistä ja seurata uudistuksen toteutumista, arvioida erikoisammattitutkintojen suhdetta korkeakoulututkintoihin ja korkeakoulujen erikoistumiskoulutuksiin sekä arvioida tarve osaamispisteiden käyttöönotolle näyttötutkinnoissa sekä niiden vaikutukset näyttötutkintojärjestelmälle. Ohjausryhmä luovutti väliraporttinsa opetus- ja kulttuuriministeriölle 17.8.2016.

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä, ja sitä on käsitelty valmistelun aikana ammatillisen koulutuksen reformin seurantaryhmässä.

Esitys on käsitelty osaamisen ja koulutuksen ministerityöryhmässä sekä kunnallishallinnon ja -talouden neuvottelukunnassa. Esitystä on käsitelty yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa.

Esitysluonnos on ollut lainsäädännön arviointineuvoston käsiteltävänä. Arviointineuvosto on antanut lausunnon esitysluonnokseen 2.3.2017. Lainsäädännön arviointineuvosto suositteli lausunnossaan, että uuden rahoitusjärjestelmän arvioituja kannustinvaikutuksia koulutuksen järjestäjille tulisi käsitellä perusteellisemmin ja esitysluonnokseen tulisi sisällyttää julkisia menoja koskevien vaikutusarvioiden osalta taulukkomuotoinen tai vastaava yhteenveto keskeisistä määrällisistä vaikutuksista. Arviointineuvosto suositteli myös, että esitysluonnoksessa tulisi esittää täsmällisempi arvio vaikutuksista viranomaisten työmäärään ja henkilöstön asemaan sekä käsitellä enemmän sitä, miten uudistus vaikuttaisi koko ikäluokan koulutustehtävän toteutumiseen ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten asemaan. Esitysluonnoksessa tulisi myös esittää nykyistä tarkempi arvio kuvattujen toimenpiteiden vaikutuksista alueittain. Lisäksi taloudelliset vaikutukset tulisi esittää oikeusministeriön ohjeiden mukaisesti vaikutuksina kotitalouksiin, yrityksiin ja julkiseen talouteen ja luettavuutta ja selkeyttä tulisi lisätä.

Arviointineuvoston suositusten perusteella hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa on kuvattu kattavammin rahoitusjärjestelmän kannustusvaikutuksia, selkeytetty rahoituksen leikkauksia, uudistusten muutuskustannuksia sekä säästöpotentiaalia koskevia arvioita. Lisäksi on selkeytetty arvioita uudistuksen vaikutuksista koko ikäluokan koulutustehtävään sekä koulutuksen alueelliseen saatavuuteen.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Ammatillisen koulutuksen reformiin liittyvästä hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoja 8.11.2016. Lausuntokierros päättyi 19.12.2016. Lausuntoa pyydettiin muun muassa kaikilta ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiltä, ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjiltä, erikoisoppilaitosten ylläpitäjiltä, ammatillisen koulutuksen eri sidosryhmiltä sekä asianosaisilta järjestöiltä. Lausuntokierroksen aikana myös kaikilla muilla tahoilla oli mahdollisuus antaa palautetta esityksestä. Lausunnon antoi yhteensä 205 tahoja. Lausuntoaikana järjestettiin lisäksi kolme avointa tilaisuutta, joissa osallistujilla oli mahdollisuus antaa palautetta lausuntokierrokselle lähetetystä hallituksen esitysluonnoksesta. Ammatillisen koulutuksen reformin seurantarayhmä on myös käsitellyt luonnosta ja antanut siitä palautetta.

Lausunnoissa pidettiin ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteita yleisesti hyvinä ja toteuttamiskelpoisina. Lausunnonantajat kannattivat laajasti esitystä yhteen lakiin ja yhteen järjestämislupaan sekä yhteen tutkinnon suorittamistapaan ja henkilökohtaistamisprosessiin siirtymistä. Työpaikalla tapahtuvan opiskelun kehittämistä kannatettiin myös laajasti, mutta samalla tuotiin esiin huolena työelämän rajalliset mahdollisuudet osallistua työpaikalla tapahtuvan koulutuksen järjestämiseen. Myös rahoitusjärjestelmän uudistamista yhtenäiseksi kokonaisuudeksi kannatettiin, mutta rahoitusmallia koskevaa esitystä pidettiin vielä keskeneräisenä. Lausunnonantajien mukaan reformin tavoitteet ja niihin pääseminen tulisi hallituksen esityksessä kuvata selkeämmin ja reformin vaikutuksia koko toisen asteen koulutukseen arvioida. Monissa lausunnoissa pidettiin esitysluonnoksen terminologiaa ja esitystapaa vielä osin epäyhtenäisenä.

Esitettyä tutkintorakenteen selkeyttämistä ja kolmiportaisuutta kannatettiin lausunnoissa varsin yksimielisesti. Lausunnoissa kannatettiin esitettyä perustutkinnon 180 osaamispisteen laajuutta sekä aikasidonaisuuden poistamista. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuuden

suhteen näkemykset jakautuivat: osa kannatti selkeästi kolmea eri laajuutta, mutta osa piti tätä monimutkaisena. Ammatillisten tutkintojen muodostumista nykyiseen tapaan pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista kannatettiin yksimielisesti. Samoin kannatettiin laajasti perustutkinnon muodostumista ammatillista ja yhteisistä tutkinnon osista.

Siirtymistä yhteen järjestämislupaan kannatettiin laajasti. Useat lausunnonantajat korostivat, että ammatillisen koulutuksen järjestämisluvat on myönnettävä kaikille samoin kriteerein, jotta koulutuksen laatu voidaan varmistaa. Useat lausunnonantajat katsoivat esitetyn järjestämislupasääntelyn osalta, ettei siitä tulisi tehdä liian yksityiskohtaista. Lausunnoissa myös katsottiin, että koulutuksen järjestämisedellytysten arviointi tulee tehdä riippumattomassa prosessissa, ja sen tulee kattaa kaikki koulutuksen toteuttamismuodot.

Lausunnonantajat kannattivat varsin yksimielisesti joustavia ja yksilöllisiä opintopolkuja, yhteen henkilökohtaistamisprosessiin ja yhteen henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan siirtymistä sekä erityisen tuen ja ohjauksen sisällyttämistä henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Osaamisen tunnustamisen sääntämistä koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi kannatettiin laajasti. Useissa lausunnoissa todettiin, että lakiehdotuksessa on henkilökohtaistamisen osalta liian tarkkaa ja yksityiskohtaista sääntelyä.

Lausunnoissa kannatettiin yksimielisesti siirtymistä yhteen näyttöperusteiseen tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Samoin kannatettiin ammatillisten tutkinnon osien osaamisen osoittamista käytännön työtehtäviä tekemällä. Valtaosassa lausuntoja suhtauduttiin kriittisesti siihen, että näytöt on esityksen mukaan tiukasti säädetty järjestettäväksi työpaikoilla. Lausunnonantajien mukaan näytöt on voitava järjestää myös muualla.

Osaamisen arviointia esitetyllä tavalla tutkinnon osittain sekä ammatillisten tutkinnon osien kahta arvioijaa, joista toinen edustaa koulutuksen järjestäjää ja toinen työelämää, kannatettiin laajasti. Toisaalta monissa lausunnoissa oltiin huolissaan opiskelijan oikeusturvasta silloin, kun työelämän arvioijaa ei ole mahdollista saada. Lausunnoissa kannatettiin sitä, että jatkossa koulutuksen järjestäjä antaa todistukset. Useissa lausunnoissa korostettiin, että opettajan tulisi vastata arvioinnista koulutuksen järjestäjän puolelta. Monissa lausunnoissa kannettiin myös huolta osaamisen laadun varmistamisesta sekä siitä, saadaanko työelämästä riittävästi arvioijia ja millä tavalla heidän perehdyttämisestään huolehditaan. Lisäksi useissa lausunnoissa oltiin huolestuneita opinto-ohjauksen roolista ja toivottiin, että opinto-ohjaus kirjattaisiin selkeämmin lakiin.

Suuri osa lausunnonantajista piti ehdotusta työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta sinänsä kannatettavana, mutta vielä täsmennystä vaativana. Esitysluonnoksen peruslinjausta, jonka mukaan uusi koulutusopimus on ei-työsuhteinen ja oppisopimus on määräaikaiseen työ- tai virkasuhteeseen perustuva, kannatettiin laajasti. Osa lausunnonantajista piti ongelmallisena sitä, ettei esityksestä käy riittävän selkeästi ilmi, miten oppisopimus- ja koulutusopimussuhteet poikkeavat toisistaan. Osa lausunnonantajista totesi myös, että ohjaus-, sääntely- ja rahoitusjärjestelmän ei ehdotetussa muodossa muodosta riittävän selkeää kokonaisuutta, jossa ohjattaisiin ammatillista koulutusta ja työpaikalla järjestettävää koulutusta kansallisten koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Useat lausunnonantajat olivat huolissaan siitä, onko työ- ja elinkeinoelämä sitoutunut siihen, että koulutusta siirrettäisiin enemmän työpaikoille ja löytyykö työpaikalla järjestettävään koulutukseen soveltuvia työpaikkoja riittävästi. Ehdotetun uuden koulutusopimuksen nähtiin heikentävän nykyistä toimivaa käytäntöä silloin, kun opiskelija on voinut esimerkiksi osan työssäoppimisjaksosta suorittaa työsuhteessa.

Osa lausunnonantajista esitti, että yrittäjien oppisopimuskoulutus säilyisi nykytilan mukaisena, jolloin turvattaisiin opintososiaaliset etuudet yrittäjälle jatkossakin. Useat lausunnonantajat esittivät myös, että oppisopimuskoulutuksen ja koulutussopimuksen rahoituksen painotusten ja kertoimien olisi oltava samat. Useat lausunnonantajat eivät kannattaneet esitystä oppisopimuskoulutuksen järjestämisen rajoittamisesta järjestämisluvassa määrättyihin tutkintoihin. Etenkin koulutuksen järjestäjät olivat sitä mieltä, että oppisopimuskoulutusta täytyy jatkossakin voida ostaa toiselta koulutuksen järjestäjältä.

Etuuksien osalta useat lausunnonantajat eivät pitäneet esitettyä maksuttoman ruokailun laajentamista kannatettavana, koska sen pelättiin aiheuttavan lisää kustannuksia koulutuksen järjestäjille. Koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä pidettiin lausunnoissa välttämättömänä ammatillisessa koulutuksessa. Tarpeellisenä pidettiin myös vuoropuhelua työ- ja elinkeinohallinnon ja työvoimakoulutuksen järjestämisluvan saaneiden koulutuksen järjestäjien välillä sekä yhteistyötä muiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusasteiden järjestäjien kanssa.

Esitetyn rahoitusjärjestelmän perusrakennetta ja toimivuutta kommentoivat lausunnonantajat pitivät rahoitusjärjestelmän pääpiirteitä kannatettavina. Useat lausunnonantajat kuitenkin katsoivat esityksen olevan vielä keskeneräinen ja monimutkainen. Osassa launtonoja kritisoitiin ministeriön ohjauksallista kasvua muun muassa budjettiperusteisuuteen siirtymisen, strategiarahoituksen suuren osuuden, perusrahoituksen harkinnanvaraisen osuuden sekä opiskelijavuosista päättämiseen liittyvän harkinnanvaraisuuden näkökulmasta. Launtonoissa myös esitettiin harkinnanvaraiseen rahoitukseen selkeitä kriteereitä. Monet lausunnonantajat pitivät esitettyjä suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen osuuksia liian korkeina.

Myönteisinä rahoitusjärjestelmän ohjauksivaikutuksina launtonoissa nähtiin esimerkiksi, että se kannustaa muuttamaan toimintaa asiakaslähtöiseksi, huomioimaan aiemmin hankitun osaamisen, kohdentamaan koulutusta työelämän ja yhteiskunnan tarpeita vastaavaksi, seuraamaan opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tutkintojen loppuun saattamista sekä työllistymistä nykyistä paremmin. Useat lausunnonantajat nostivat ongelmana esiin rahoituksen ennakoitavuuden heikkouden. Ennakoitavuuden ongelmien syynä nähtiin muun muassa rahoitusjärjestelmän suhteellisuus, perusrahoituksen liian pieni osuus, budjettiperusteisuus, tietojen ajallinen viive, ministeriön harkintavalta sekä rahoituksen vuosittainen vaihtelu.

Lausuntopalautteen perusteella hallituksen esitysluonnokseen on tehty useita muutoksia. Laki-esityksessä käytettyä terminologiaa on selkeytetty ja yhtenäistetty ja myös ehdotetun uuden lain rakennetta on osittain selkeyden vuoksi muutettu.

Järjestämisluvan myöntämistä, muuttamista ja peruuttamista koskevia säännöksiä on selkeytetty ja täsmennetty. Oppisopimuskoulutuksen järjestämisoikeutta laajennettiin saadun lausuntopalautteen perusteella siten, että koulutuksen järjestäjälle voitaisiin järjestämisluvassa myöntää oikeus hankkia myös muita kuin järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja oppisopimuskoulutuksena eli niin sanottu laajennettu oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä. Järjestämislupia säätelevään lakiesityksen 3 lukuun on myös siirretty koulutuksen hankkimista ja maksullista palvelutoimintaa koskevat säännökset, joita on selkeytetty palautteen perusteella. Samoin työelämätoimikuntien tehtäviä ja asettamista koskevia säännöksiä on muokattu palautteen perusteella.

Koulutukseen hakeutumista ja opiskelijaksi ottamista koskevia säännöksiä ja terminologiaa on selkeytetty. Myös henkilökohtaistamista koskevia säännöksiä on palautteen perusteella selkeytetty ja liian yksityiskohtaiseksi koettua sääntelyä purettu siirtämällä sääntelyä asetustasolle.

Opettajien ja opinto-ohjaajien roolia henkilökohtaistamisessa, osaamisen arvioinnissa ja ohjauksessa on täsmennetty. Osaamisen arviointia koskevia säännöksiä on selkeytetty koskien näyttöympäristöä, osaamisen kehittymisestä annettavaa palautetta sekä arvioinnin oikaisemista valmentavan koulutuksen osalta. Osaamisen hankkimista koskeviin säännöksiin on kirjattu tarkemmin oikeus saada opinto-ohjausta. Samoin on selkeytetty opiskelunvalmiuksia tukevia opintoja ja erityistä tukea sekä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamista koskevia säännöksiä sekä opetus- ja tutkintokieltä koskevia säännöksiä.

Työpaikalla tapahtuvaa koulutusta koskevia säännöksiä on muutettu oppisopimuskoulutuksen osalta siten, että säännöksissä määrättäisiin oppisopimuksen viikoittaisesta vähimmäistyöajasta. Yrittäjien koulutussopimus on muutettu yrittäjien oppisopimuskoulutukseksi nykytilaa vastaavasti. Koulutussopimusta koskevia säännöksiä on muutettu siten, että koulutussopimuksen sopijaosapuolina olisivat vain koulutuksen järjestäjä ja koulutussopimustyöpaikka. Koulutussopimuksen voisi solmia vain tutkinnon osittain. Koulutussopimuksen ja oppisopimuksen tekemisen edellytyksiä koskevaa säännöstä on muutettu täsmentämällä koulutuksen järjestäjän ja koulutussopimustyöpaikan vastuita ja velvollisuuksia koskien työpaikalla järjestettävää koulutusta sekä työtehtäviä, joita koulutussopimuksen puitteissa voidaan tehdä. Lisäksi on täsmennetty työntekijöitä koskevan lainsäädännön soveltamista koskevia säännöksiä sekä oppisopimuksen ja koulutussopimuksen päättämistä koskevia säännöksiä.

Opiskelijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä on täsmennetty opiskeluaikeuden alkamisen ja keskeyttämisen osalta, opiskelijahuollon osalta, erityistä tukea saavien ja oppisopimuskoulutuksen etuuksien osalta, asuntolatoiminnan järjestämistä sekä asuntolapaidan myöntämistä koskevien säännösten osalta. Lisäksi on täsmennetty tilauskoulutusta koskevaa säännöstä sekä lisätty säännös tutkintokoulutuksen järjestämisestä EU/ETA-alueen ulkopuolella. Myös koulutuksen laadunhallintaa, koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitetta sekä siirtymäsäännöksiä on muokattu lausuntopalautteen perusteella.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltäväksi on 16 päivänä maaliskuuta 2017 annettu hallituksen esitys lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 20/2017 vp), jossa ehdotetaan tarkennettavaksi säännöksiä lukiokoulutuksen erityisen koulutustehtävän ja siihen sisällytettävän rahoituksen myöntämiselle. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain osalta mainitussa lukion erityistä koulutustehtävää koskevassa hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi osittain samoja pykäläitä kuin tässä hallituksen esityksessä. Lukiion erityistä koulutustehtävää koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset rahoituslakiin tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019 eli vuotta myöhemmin, kuin tässä hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset vastaaviin pykäläisiin.

Eduskunta on täysistunnossa toisessa käsittelyssä 17 päivänä maaliskuuta 2017 hyväksynyt hallituksen esityksen 273/2016 vp mukaisen lakiehdotuksen ympäristönsuojelulain muuttamisesta. Mainittu hyväksytty lakiehdotus on tarkoitettu tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2017 ja siinä muutetaan ympäristönsuojelulain 159 §:ää, jota myös tässä hallituksen esitykses-

HE 39/2017 vp

sä ehdotetaan muutettavaksi. Tässä hallituksen esityksessä on otettu huomioon mainittu hyväksytty ympäristönsuojelulain muuttamista koskeva lakiehdotus.

Eduskunta on täysistunnossa toisessa käsittelyssä 28 päivänä maaliskuuta 2017 hyväksynyt hallituksen esityksen 267/2016 vp mukaisen lakiehdotuksen eläinsuojelulain muuttamisesta (EV 20/2017 vp). Mainittu hyväksytty lakiehdotus on tarkoitettu tulevaksi voimaan mahdollisimman pian ja siinä muutetaan eläinsuojelulain 26 b §:ää, jota myös tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi. Tämän hallituksen esityksen käsittelyssä tulee ottaa huomioon mainittu eläinsuojelulain 26 b §:n muutos.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Lain 1 §:ssä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Soveltamisala vastaisi sisällöltään nykyisten ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain soveltamisalaa. Ehdotetun säännöksen mukaan laissa säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluvista ammatillisista tutkinnoista sekä ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavasta koulutuksesta, ammatillisen osaamisen osoittamisesta ja todentamisesta. Ammatillisista tutkinnoista säädettäisiin tarkemmin lain 5 §:ssä.

2 §. Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoitus. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen yleinen tarkoitus. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoituksena olisi nykytilaa vastaavasti kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista. Ehdotetussa laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena on myös antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta, sillä kaikki ammatilliset tutkinnot voitaisiin suorittaa osoittamalla osaaminen, vaikka osaaminen olisi hankittu koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena olisi lisäksi kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin. Työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen on ammatillisen koulutuksen keskeisimpiä tehtäviä, sillä ammattitaitoinen ja osaava työvoima on yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden menestymisen ja kehittymisen edellytys. Tarkoituksena olisi myös nykytilaa vastaavalla tavalla edistää työllisyyttä ja antaa valmiuksia yrittäjyyteen. Yrittäjyys kattaisi sekä valmiudet itsenäisenä ammatin harjoittajana toimimiseen että työnantajayrittäjyyteen. Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena olisi antaa valmiuksia myös työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. Kyky huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystä, kyky oppia jatkuvasti uutta ja kehittää omaa ammattiosaamistaan ovat välttämättömiä taitoja jatkuvasti muuttuvassa työelämässä, jossa ammattia tai työtä voi joutua vaihtamaan useampaan kertaan työuran aikana. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on lisäksi edistää tutkintojen ja niiden osien suorittamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin laissa tarkoitettujen koulutuksen muista tavoitteista. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen tavoitteena olisi lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ehdotettu säännös vastaisi muutoin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin säännöstä, mutta siihen lisättäisiin maininta, että laissa tarkoitettujen koulutuksen tavoitteena olisi myös tukea opiskelijoiden kehitystä sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Vastaava koulutuksen tavoitteita koskeva säännös on lukiolain (629/1998) 2 §:n 1 momentissa.

3 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin ehdotetussa laissa käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Pykälän 1 kohdan mukaan *henkilöstökoulutuksella* tarkoitettaisiin tietyn työnantajan henkilöstölle järjestettävää koulutusta, joka on osin työnantajan rahoittamaa ja osin julkisesti rahoitettua. Siten muu kuin työnantajan rahoittama osa koulutuksesta olisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti rahoitettua koulutusta. Muu tässä laissa tarkoitettu koulutus olisi joko kokonaan julkisesti rahoitettua tai osin opiskelijan itsensä rahoittamaa ja osin julkisesti rahoitettua. Henkilöstökoulutukseen ei olisi myöskään vapaata hakeutumisoikeutta, vaan työnantaja päättäisi opiskelijoiden valinnasta.

Pykälän 2 kohdan mukaan *tutkintokoulutuksella* tarkoitettaisiin ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavaa koulutusta, jonka tavoitteena on ammatillisen tutkinnon taikka ammatillisen tutkinnon osan tai osien suorittaminen. Tutkintokoulutusta voitaisiin järjestää koulutuksen järjestäjän eri oppimisympäristöissä sekä työpaikoilla. Tutkintokoulutus eroaisi tässä laissa tarkoitettua valmentavasta koulutuksesta ja muusta ammatillisesta koulutuksesta, joiden tavoitteena ei olisi tutkinnon tai tutkinnon osien suorittaminen.

Pykälän 3 kohdan mukaan *työvoimakoulutuksella* tarkoitettaisiin koulutusta, johon opiskelijat valitaan työ- ja elinkeinoviranomaisen toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä säädetään. Mainitun säännöksen mukaan työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Opiskelijaksi voitaisiin valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voitaisiin valita muuhun kuin kotoutumiskoulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei olisi mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna. Työvoimakoulutus eroaisi muusta tässä laissa tarkoitettua koulutuksesta siis siten, että siihen ei olisi vapaata hakeutumisoikeutta eikä koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijaksi ottamisesta. Opiskelijaksi ottamisesta työvoimakoulutuksessa säädettäisiin tarkemmin lain 37 §:ssä. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettu työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen koulutus ei olisi tässä laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta.

Ehdotuksen mukaan tutkintotavoitteinen ja osa tutkintoon johtamattomasta toisen asteen ammatillisesti suuntautuneesta työvoimakoulutuksesta siirtyisi opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala vastaisi jatkossakin työ- ja elinkeinopoliittikan strategiasta, ohjauksesta ja toimeenpanosta sekä julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelusta ja toimeenpanosta. Jotta koulutuksen suuntaamisessa ja opiskelijavalinnoissa voidaan ottaa huomioon työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kulloinkin asetetut työ- ja elinkeinopoliittiset tulos- ja muut tavoitteet, ehdotetaan, että työvoimakoulutukseen opiskelijaksi valitsemisesta säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, ja että opiskelijavalinnan tulisi edelleen perustua työ- ja elinkeinotoimiston toteamaan koulutustarpeeseen. Koulutustarpeen määrittely perustuisi työ- ja elinkeinohallinnon ennakoititoimintaan sekä työ- ja elinkeinoelämän tarpeista lähtien tuotettuun suunnitelmaan.

Pykälän 4 kohdan mukaan *koulutuksen järjestäjällä* tarkoitettaisiin sellaista tahoa, jolle on myönnetty lain 3 luvussa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa. Lain 22 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen järjestämislupa voitaisiin myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion oppilaitokselle.

Pykälän 5 kohdan mukaan *opiskelijalla* tarkoitettaisiin henkilöä, joka on otettu suorittamaan ehdotetussa laissa tarkoitettua koulutusta, ammatillista tutkintoa taikka ammatillisen tutkinnon

osaa tai osia. Opiskelijalla tarkoitettaisiin henkilöä, joka osallistuu tämän lain mukaiseen ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavaan koulutukseen, mutta myös henkilöä, joka suorittaa jotakin lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvaa ammatillista tutkintoa tai sen osaa tai osia aiemmin hankkimansa osaamisen pohjalta osallistumatta tutkintokoulutukseen.

4 §. *Yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa.* Pykälässä säädettäisiin yhteistyöstä työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Säännös asettaisi velvoitteen ottaa huomioon työ- ja elinkeinoelämän tarpeet ammatillisissa tutkinnoissa, ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavassa koulutuksessa sekä tutkintojen ja koulutuksen järjestämisessä. Tällä haluttaisiin tukea sitä, että tutkinnot ja koulutus vastaisivat työelämän osaamistarpeisiin ja että koulutus järjestettäisiin opiskelijoille ja työelämälle parhaiten soveltuvalla tavalla. Samoin ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäjille ja niiden suunnittelijoille, arvioijille ja kehittäjille sekä osaamistarpeita ennakoiville asetettaisiin velvoite tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

2 luku. Tutkinnot ja koulutukset

5 §. *Ammatilliset tutkinnot* Säännöksen tavoitteena on selkeyttää tutkintorakennetta ja auttaa ratkaisemaan, milloin työ- ja elinkeinoelämässä havaittu osaamistarve on sellainen, että se edellyttää erillistä tutkintorakenteeseen kuuluvaa ammatillista tutkintoa. Eri tutkintotyypeissä osoitetun osaamisen määrittelyn tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää työ- ja elinkeinoelämässä havaitun uuden osaamistarpeen sijoittamista tiettyyn tutkintotyyppiin sekä parantaa tutkintojärjestelmään kuuluvien tutkintojen vertailtavuutta. Määrittelyt tulisi ottaa huomioon myös tutkinnon perusteiden laadinnassa.

Määrittelyjen avulla voitaisiin arvioida tarvetta lisätä tutkintorakenteeseen uusia tutkintoja tai poistaa tutkintorakenteesta vanhentuneita tutkintoja. Tavoitteena kuitenkin on, että työ- ja elinkeinoelämän muuttuviin osaamistarpeisiin vastattaisiin jatkossa uusien tutkintojen sijaan pääosin uudistamalla olemassa olevia tutkintojen perusteita esimerkiksi muuttamalla tutkintojen muodostumista taikka muuttamalla, lisäämällä tai poistamalla tutkintojen osaamisaloja tai tutkinnon osia.

Määrittelyjen tarkoituksena on kuitenkin edelleen mahdollistaa työelämän osaamistarpeiden joustava huomioiminen sekä erilaisten tutkintojen muodostuminen kunkin toimialan tarpeiden mukaisesti. Ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voisivat rakentua työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeiden osalta toimialoittain eri tavoin. Osalla toimialoista osaamistarpeet muodostuisivat hierarkkisesti siten, että ammattitutkintojen ammattitaitovaatimukset rakentuvat ammatillisten perustutkintojen ja vastaavasti erikoisammattitutkinnot ammattitutkintojen tuottaman osaamisen päälle. Osalla toimialoista tällainen hierarkkinen tutkintorakenne ei ole tarkoituksenmukainen.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, mitkä tutkinnot ovat tässä laissa tarkoitettuja ammatillisia tutkintoja. Ammatillisia tutkintoja olisivat voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.

Pykälän 2 momentissa olisi ammatillisessa perustutkinnoissa osoitettavan osaamisen määrittely. Säännöksen mukaan ammatillisen perustutkinnon suorittaneella olisi laaja-alaiset perusvalmiudet toimi- tai ammattialan tehtäviin, eli sellaiset käytännön taidot ja tiedot, joilla perustutkinnon suorittanut henkilö pystyy toimimaan toimialan tai ammattialan eri perustehtävissä.

Ammatillisessa perustutkinnossa tulisi lisäksi osoittaa erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Erikoistuneempi osaaminen voitaisiin saavuttaa esimerkiksi ammatillisen perustutkinnon osaamisalojen tai ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvän valinnaisuuden kautta. Ammatillinen perustutkinto muodostaa siten kokonaisuuden, joka sisältää sekä tehtävä- tai toimialaspesifiä ammattitaitoa, laaja-alaista useammalla toimialalla hyödynnettävää osaamista sekä generisiä, alasta riippumattomia taitoja. Erikoistumisalueellaan perustutkinnon suorittanut suoriutuisi ammatin perustehtävistä itsenäisesti ja niissä tyypillisesti edellytettävällä joutuisuudella. Vaativien työtehtävien hoitaminen sekä toimiminen muuttuvissa toimintaympäristöissä voisi kuitenkin edellyttää ohjeistusta tai kokeneemman ammattihenkilön opastusta tai valvontaa. Säännös vastaisi nykyisen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 a §:n 1 momentin määrittelyä. Ammatillinen perustutkinto olisi perusopetuksen päättäneille ensisijainen tutkinto.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi lisäksi valtuussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin ammatillisissa perustutkinnoissa osoitettavasta osaamisesta. Valtioneuvoston asetuksella täsmennettäisiin tarvittaessa laissa olevaa kaikissa ammatillisissa perustutkinnossa osoitettavan osaamisen määrittelyä esimerkiksi laaja-alaisten ammatillisten perusvalmiuksien tai työelämän edellyttämän ammattitaidon osalta ja annettaisiin sitä kautta tarkemmat puitteet myös tutkinnon perusteiden valmistelulle. Opetushallitus kuitenkin päättäisi nykytilaa vastaavasti yksittäisten ammatillisten perustutkintojen ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista tutkinnon perusteissa ottaen huomioon sen, mitä ammatillista perustutkinnoista ja niiden muodostumisesta on ehdotetussa laissa tai sen nojalla säädetty. Tarkempi määrittely voisi olla tarpeen sen varmistamiseksi, että ammatilliset perustutkinnot tuottavat kaikilla osaamis- ja toimialoilla riittävän työllistymisen, työuralla etenemisen sekä jatko-opintojen ja muun elinikäisen oppimisen edellyttämän osaamisen. Tarkempi määrittely voisi olla tarpeen myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuuden määrittelemiseksi. Ammatiti- ja erikoisammattitutkintojen laajuus määriteltäisiin ehdotetun lain 10 §:n mukaisesti osaamispisteinä, ja laajuuden määrittelyssä hyödynnettäisiin vertailukohteena perustutkinnossa osoitettavaa osaamista.

Pykälän 3 momentissa olisi ammattitutkinnossa osoitettavan osaamisen määrittely. Ammattitutkinnossa osoitettaisiin työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka olisi perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuisi rajatumpiin työtehtäviin. Ammattitutkinto soveltuu tyypillisesti jo työkokemusta hankkineen henkilön osaamisen tunnustamiseen sekä osaamisen päivittämiseen ja ammattitaidon kehittämiseen. Ammattitutkinto voi kuitenkin olla myös väylä uudessa tai ensimmäisessä ammatissa tarvittavan ammattitaidon osoittamiseen. Ammattitutkinnon suorittanut hoitaisi ammattialansa tehtävät itsenäisesti muuttuvissakin toimintaympäristöissä. Lisäksi hän kykenisi opastamaan muita ja valvomaan muiden suorittamia tehtäviä.

Määrittelyn mukaan ammattitutkinnossa osoitettava ammattitaito olisi perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuisi rajatumpiin työtehtäviin. Ammattitaito voisi esimerkiksi rakentua perustutkinnossa saavutettavan osaamisen päälle tai edellyttää perustutkintoa syvällisempää tietoperustaa ja kehittyneempiä käytännön taitoja. Ammattitaito voisi kohdistua myös perustutkintoja kapeammalle ammattialalle. Ammattitutkinnossa osoitettavan osaamisen määrittely ei edellyttäisi ammattitutkintojen muodostumista hierarkkisesti perustutkinnossa edellytettävän osaamisen päälle, vaan toimialojen ja työ- ja elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti ammattitutkinnossa voitaisiin osoittaa myös sellaista uudessa tai ensimmäisessä ammatissa tarvittavaa

osaamista, jota ei sisälly tutkintorakenteeseen perustutkintona eikä sitä ole sellaisena tarkoituksenmukaista määrittää. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 a §:n 2 momentissa olevaa ammattitutkinnon määritelmää.

Pykälän 4 momentissa olisi erikoisammattitutkinnossa osoitettavan osaamisen määrittely. Erikoisammattitutkinnossa osoitettaisiin työ- ja elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka olisi ammattitutkintoa syvällisempää ammatin hallintaa tai monialaista osaamista. Erikoisammattitutkinto soveltuu tyypillisesti hyvän ammattitaidon omaavan henkilön osaamisen tunnustamiseen sekä päivittämiseen ja vahvistamiseen.

Erikoisammattitutkinnossa osoitettaisiin työ- ja elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka voisi kohdistua tuotteiden ja palvelujen suunnitteluun, valmistukseen, tuottamiseen tai kehittämiseen taikka liittyä myös toimintaprosessien ohjaukseen ja johtamiseen. Ammattitutkintoa syvällisemmällä ammatin hallinnalla tarkoitettaisiin, että erikoisammattitutkinnon suorittanut henkilö hoitaisi ammattialansa monipuoliset työtehtävät itsenäisesti vaativissakin toimintaympäristöissä sekä hahmottaisi työtehtävien yhteydet laajempiin kokonaisuuksiin. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 a §:n 3 momentissa olevaa erikoisammattitutkinnon määritelmää.

Pykälän 5 momentin säännöksellä varmistettaisiin näyttöinä suoritettujen ammatillisten tutkintojen sijoittuminen oikealle ammattipätevyuden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) pätevyystasolle. Ammattipätevyyslain 5 §:ssä yleisen tunnustamisen pätevyystasot on määritelty koulutukseen perustuvien todistusten kautta, ei näyttöjen kautta suoritettujen tutkintojen ja näyttöihin perustuvien todistuksen kautta. Momentissa säädettäisiin, että ammatillinen perustutkinto ja ammattitutkinto sijoittuvat ammattipätevyuden tunnustamisesta annetun lain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulle pätevyystasolle ja erikoisammattitutkinto 3 kohdassa tarkoitettulle pätevyystasolle. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentin säännöstä.

6 §. Tutkintorakenne. Pykälässä säädettäisiin tutkintorakenteeseen kuuluvista ammatillisista tutkinnoista päättämisestä.

Pykälän 1 momentissa olisi valtuutussäännös tutkintorakenneasetuksen antamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot, eli se, mitä ammatillisia tutkintoja on olemassa ja suoritettavissa. Asetuksessa määriteltäisiin kunkin tutkinnon nimi. Sen sijaan nykyisestä koulutusala sääntelystä ehdotetaan luovuttavaksi. Työ- ja elinkeinoelämän uudet osaamistarpeet syntyvät usein nykyisten toimi- ja koulutusalojen rajapinnoille. Näihin uusiin osaamistarpeisiin vastaavat tutkinnot sisältävät ammattitaitovaatimuksia useammalta kuin yhdeltä koulutusosalta, joten niitä on vaikea luontevasti sijoittaa jollekin tietylle alalle. Koulutusaloista luopuminen sujuvoittaisi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen kehittämistä, kun tutkintojen ammattitaitovaatimukset pystyttäisiin määrittelemään puhtaasti työelämän tarpeista käsin, eikä niiden määrittelyä ohjaisi tutkinnon sijoittuminen tietylle koulutusosalalle. Tutkintojen luokittelussa voitaisiin kuitenkin edelleen käyttää erilaisia tilastollisiin tai muihin tarpeisiin perustuvia luokitteluja, kuten ISCED-luokittelua.

Ehdotettavan 15 §:n 2 momentin mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa tutkintojen mahdolliset osaamisalat. Pykälän 1 momentissa olisi kuitenkin tätä koskeva poikkeussäännös, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella eli tutkintorakenneasetuk-

sella voitaisiin säätää tiettyyn tutkintoon sisältyvästä osaamisalasta, jos kyseisen osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeaisivat tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista. Tämä poikkeussäännös olisi tarpeen, koska ehdotetussa ammatillisen koulutuksen uudessa rahoitusjärjestelmässä rahoituksen painokertoimet määräytyisivät pääsäännön mukaisesti tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannusten perusteella siten, että tutkinnot jaettaisiin viiteen kustannusryhmään. Jatkossakin tulisi kuitenkin olla mahdollista sisällyttää tutkintoon jokin osaamisala, jonka järjestämiskustannukset poikkeaisivat merkittävästi tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista. Nämä yleisistä järjestämiskustannuksista poikkeavat osaamisalat määriteltäisiin ehdotuksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön tutkintorakenneasetuksella, jolloin myös niiden rahoituksen painokerroin voitaisiin määrittellä rahoitusasetuksessa tutkinnon kustannusryhmästä poikkeavasti. Nykyisin esimerkiksi metsäkoneenkuljetuksen osaamisala on sellainen osaamisala, jonka järjestämiskustannukset poikkeavat merkittävästi metsäalan perustutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista.

Opetushallitus voisi päättää muista kyseisen tutkinnon osaamisaloista tutkinnon perusteissa, vaikka jokin tutkinnon osaamisala olisi määritelty ministeriön asetuksella. Kaikki Opetushallituksen määräyksellä päätetyt tutkinnon osaamisalat rahoitettaisiin kuitenkin rahoitusasetuksella säädettävän tutkinnon yleisen kustannusryhmän mukaisesti, eikä niiden osalta voitaisi säätää poikkeavasta kustannusryhmästä rahoitusasetuksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkintorakenteen muuttamista koskevien esitysten valmistelu nykytilaa vastaavalla tavalla Opetushallituksen tehtäväksi. Opetushallitus arvioisi tutkintojen ja tutkintorakenneasetuksen uudistamistarvetta vähintään kerran vuodessa ja tekisi tarvittaessa esityksen tutkintorakenteen muuttamisesta opetus- ja kulttuuriministeriölle. Opetushallituksen esitykset tutkintorakenteen muuttamiseksi voisivat perustua laadullisiin osaamistarpeiden ennakoiteihin, Opetushallitukselle eri tahoilta tulleisiin aloitteisiin tai Opetushallituksen omaan tilannearvioon. Jos opetus- ja kulttuuriministeriöön toimitetaan muiden kuin Opetushallituksen laatimia ammatillisten tutkintojen tutkintorakenteen muuttamista koskevia aloitteita, ne toimitettaisiin valmisteltaviksi Opetushallitukseen, ellei erityisestä syystä olisi tarvetta poiketa tästä menettelystä.

Eri tahoilta tulleiden tutkintorakenteen muuttamista koskevien aloitteiden yhteydessä Opetushallitus arvioisi muutoksen tarpeellisuutta. Tarvittaessa Opetushallitus pyytäisi saamastaan aloitteesta lausuntoja. Aloitteen käsittelyn yhteydessä tulisi aina arvioida, edellyttääkö aloite muutoksia tutkintorakenneasetukseen, käytännössä uuden tutkinnon lisäämistä tai vanhan poistamista tutkintorakenneasetuksesta tai tutkintorakenteessa olevan tutkinnon nimen muuttamista, vai voidaanko muuttuneisiin osaamistarpeisiin vastata uudistamalla tutkinnon perusteita ja niissä määriteltyjä osaamisaloja tai tutkintonimikkeitä. Opetushallituksen olisi tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä valmistellessaan kuultava asianomaista työelämätoimikuntaa. Näin varmistettaisiin, että työelämätoimikunnat voivat myös käytännössä hoitaa niille 120 §:n 2 momentin 2 kohdassa määriteltyä tehtävää.

Opetushallituksen esitykseen tulisi sisältyä myös ehdotus tutkintorakenteen muutoksen voimaantuloajankohdasta. Voimaantuloajankohdan määrittelyssä tulisi ottaa huomioon tutkinnon perusteiden laatimisen edellyttämä aika siten, että tutkinnon perusteet on laadittu tutkintorakenteeseen muuttuessa. Jos Opetushallituksen esitys koskisi uuden tutkinnon lisäämistä tutkintorakenteeseen, tulisi esityksessä määrittellä myös tutkinnon yleiset tavoitteet sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta tutkinnon laajuus osaamispisteinä. Ammatillisten perustutkintojen osalta tutkinnon laajuutta ei ole tarpeen määrittellä tutkintorakenteen muuttamista

koskevassa esityksessä muutoin kuin silloin, kun ammattialaa koskeva sääntely edellyttää, että perustutkinto on laajempi kuin 180 osaamispistettä.

Opetushallituksen esitys tutkintorakenteen muuttamiseksi ei sitoisi opetus- ja kulttuuriministeriötä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi tutkintorakenteesta tämän pykälän 1 momentin mukaisesti.

Lain 15 §:ään ehdotetun säännöksen mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa tutkintojen osaamisalat ja tutkintonimikkeet. Osaamisaloilla tarkoitettaisiin työelämän itsenäiseen toimintakokonaisuuteen liittyvää suuntautumista tutkinnon sisällä, ja tutkintonimikkeillä 17 §:ssä tarkoitettuja nimikkeitä, joita tutkinnon suorittanut henkilö voi käyttää suoritettuaan hyväksytysti nimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää tutkintojen osaamisalojen ja tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista. Tällainen sääntely olisi nykytilaa vastaavalla tavalla tarpeen tutkintorakenteen selkeyden ja yhtenäisyyden vuoksi.

7 §. Valmentavat koulutukset. Pykälässä säädettäisiin, mitä tutkintoon johtamattomia valmentavia koulutuksia lain soveltamisalaan kuuluu. Pykälän 1 momentin mukaan valmentavalla koulutuksella tarkoitettaisiin ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatilliseen koulutukseen valmentavasta koulutuksesta, joka antaa opiskelijalle valmiuksia ammatilliseen tutkintokoulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä suorittaa ammatillinen tutkinto. Ensisijaisesti vahvistettaisiin opiskelijoiden edellytyksiä suorittaa työmarkkinoille pääsyn edellyttämää osaamista tuottava ammatillinen perustutkinto tai vaihtoehtoisesti sellainen ammattitutkinto, joka tuottaa ensimmäisessä tai uudessa ammatissa tarvittavaa osaamista. Edellä mainittujen ammatillisten tutkintojen suorittamisen voidaan katsoa olevan työmarkkinoille pääsyn sekä jatko-opintojen ja elinikäisen oppimisen perusedellytys. Valmentavan koulutuksen avulla pyrittäisiin parantamaan heikommassa asemassa olevien henkilöiden valmiuksia hakeutua jatko-opintoihin ja suorittaa ammatillinen tutkinto. Valmentavan koulutuksen tavoitteena on, että jokaisella opiskelijalla on valmentavan koulutuksen päättyessä jatko-opintosuunnitelma. Opiskeluvalmiuksien parantamisella sekä jatko-opintomahdollisuuksien selkeyttämisellä pyrittäisiin myös ehkäisemään keskeyttämiä tutkintokoulutuksessa ja parantamaan koulutuksen läpäisyä.

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus suuntautuisi ammatilliseen koulutukseen ja erottautuisi näin muista nivelvaiheen koulutuksista, kuten perusopetuksen lisäopetuksesta. Koulutuksella olisi tiivis yhteys työelämään, ja koulutuksen aikana tulisi olla mahdollisuus suorittaa myös tutkintokoulutukseen kuuluvia opintoja tai ammatillisen tutkinnon, erityisesti ammatillisen perustutkinnon tai ammattitutkinnon osia.

Valmentavaa koulutusta järjestettäessä toimittaisiin yhteistyössä muiden nivelvaiheen sidoryhmien, kuten nuorisotyötä tekevien julkisten tahojen, yhteisöjen ja säätiöiden, sosiaali- ja terveysviranomaisten sekä perusopetuksen järjestäjien kanssa. Tavoitteena olisi yksilöllisten valintojen kautta mahdollistaa esimerkiksi perusopetuksen arvosanojen korottaminen taikka työpajatoimintaan osallistuminen osana ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta.

Opiskelijalle annettaisiin myös riittävästi ohjausta ja tukea opintojen aikana sekä tietoa erilaisista jatko-opintomahdollisuuksista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta, joka olisi suunnattu henkilöille, joilla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintokoulutukseen. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tavoitteena olisi antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille heidän henkilökohtaisten tavoitteidensa ja valmiuksiensa mukaista opetusta ja ohjausta.

8 §. Muu ammatillinen koulutus. Pykälässä säädettäisiin, mitä muuta ammatillista koulutusta kuin 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavaa tutkintokoulutusta tai 7 §:ssä tarkoitettua valmentavaa koulutusta voidaan järjestää ehdotetussa laissa tarkoitettuna koulutuksena. Pykälän 1 kohdan mukaan voitaisiin järjestää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei olisi tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Ammatillista osaamista syventävä tai täydentävä koulutus vastaisi pääsääntöisesti tiettyyn rajattuun osaamistarpeeseen ja tuottaisi johonkin työhön tai ammattiin liittyvää erityistä osaamista, johon voi liittyä usein ulkoisten tahojen asettamia vaatimuksia esimerkiksi tietyn sertifiikaatin saamiseksi. Hankittava osaaminen olisi useimmiten laajuudeltaan suppeaa, ja osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus vastaavasti kestoiltaan lyhytaikaista. Ehdotetun 23 §:n mukaan ammatillista osaamista syventävää ja täydentävää koulutusta voitaisiin järjestää vain järjestämisluvassa määrättyihin tutkintoihin liittyen.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin ammatillisiin tehtäviin valmistavista koulutuksista, jotka eivät olisi 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavaa koulutusta. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisiin tehtäviin valmistavana koulutuksena voitaisiin järjestää ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta, lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta ja kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin valmistavaa koulutusta. Näihin ammatillisiin tehtäviin valmistava koulutus tuottaisi kyseisissä tehtävissä tarvittavan perusammattitaidon. Ammatillisiin tehtäviin valmistavissa koulutuksissa ei noudatetai Opetushallituksen laatimia tutkinnon perusteita, vaan koulutusten sisältö ja vaatimukset määräytyisivät kyseistä ammattialaa koskevan sääntelyn mukaisesti. Ammatillisiin tehtäviin valmistavan koulutuksen järjestäminen edellyttäisi kyseisten koulutusten 23 §:ssä tarkoitettua järjestämislupaa sekä mahdollisesti edellytettävää muiden viranomaisten myöntämää lupaa.

9 §. Henkilöstökoulutus. Pykälässä säädettäisiin henkilöstökoulutuksesta. Voimassa olevissa ammatillisen koulutuksen laeissa ei ole määritelty henkilöstökoulutusta, mutta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa on henkilöstökoulutuksen opiskelijavalintaa ja koulutuksesta tiedottamista koskevia säännöksiä. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävän yrityksen tai muun yhteisön henkilöstön kehittämiseksi järjestettävän koulutuksen eli henkilöstökoulutuksen rahoituksesta.

Ehdotetun lain 3 §:ssä säädettäisiin henkilöstökoulutuksen määritelmästä. Säännöksen mukaan henkilöstökoulutuksella tarkoitettaisiin tietyn työnantajan henkilöstölle järjestettävää koulutusta, joka on osin työnantajan rahoittamaa ja osin julkisesti rahoitettua.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan henkilöstökoulutuksena on voinut järjestää näyttötutkintona suoritettavia ammatillisia tutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta tutkintoon johtamatonta ammatillista lisäkoulutusta. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä henkilöstökoulutuksen järjestämistä ei voitaisi rajata tutkinnon suorittamistavan

perusteella. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa henkilöstökoulutuksena voitaisiin järjestää vain tutkintokoulutusta sekä ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta. Pykälässä olisi tätä koskeva säännös, jonka mukaan henkilöstökoulutuksena voitaisiin järjestää 5 §:ssä tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia, tutkintokoulutusta sekä 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta. Nykytilaa vastaavasti henkilöstökoulutuksena ei voitaisi järjestää lain 7 §:ssä tarkoitettuja valmentavia koulutuksia.

Ehdotetun muutoksen mukaisesti henkilöstökoulutuksena ei voitaisi enää järjestää lain 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua tutkintoon johtamatonta ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta. Pykälässä säädettäisiin kuitenkin myös poikkeuksesta, jonka mukaan työvoimakoulutuksena voitaisiin kuitenkin järjestää 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

10 §. *Tutkintojen mitoituserusteet ja laajuus.* Pykälässä säädettäisiin tutkintojen mitoituserusteista ja laajuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen sekä tutkintojen osien mitoituksen peruste olisi osaamispiste. Osilla tarkoitettaisiin sekä tutkinnon perusteissa määritellyjä tutkinnon osia että tarvittaessa niitä pienempiä yksiköitä, esimerkiksi yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Osaamispisteillä lisättäisiin ammatillisen tutkintojärjestelmän selkeyttä ja tuotaisiin osaamisen laajuus ja syvyys työnantajalle ja opiskelijalle nykyistä läpinäkyvämmäksi. Lisäksi osaamispisteillä lisättäisiin tutkintojen ja tutkinnon osien vertailtavuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Osaamispisteiden käyttöönoton lähtökohta olisi ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalainen siirtojärjestelmä (ECVET), jonka tavoitteena on helpottaa opiskelijavaihtoa sekä työvoiman liikkuvuutta Euroopan unionin alueella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatillisen perustutkinnon laajuudeksi ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon nykyistä laajuutta vastaavasti 180 osaamispistettä. Laissa säädetty 180 osaamispisteen laajuus tarkoittaisi vähimmäislaajuutta, jolla ammatillinen perustutkinto tulee tutkinnon muodostumisen mukaisesti suoritetuksi. Perustutkinnon laajuuden määrittely perustuisi ECVET-suositukseen, jonka mukaan pisteet tulee määritellä ensin koko tutkinnolle. Tutkinnon kokonaispistemäärän määrittelyn lähtökohtana suositellaan käytettäväksi tutkinnon virallista oppimispolkua siten, että virallisessa täysipäiväisessä koulutuksessa vuoden aikana suoritettavat oppimistulokset vastaavat 60:tä pistettä. Jos tutkinnolle ei ole määriteltävissä virallista oppimispolkua, voidaan sille ECVET-suosituksen mukaan antaa pisteet vertaamalla sitä toiseen tutkintoon, jolla on virallinen oppimispolku.

Ammatilliset tutkinnot ja niiden perusteet ovat osaamisperusteisia. Lisäksi ammatillisessa koulutuksessa on tarkoitus tämän hallituksen esityksen mukaisesti siirtyä yhteen näyttöön perustuvaan tutkinnon suorittamistapaan, jossa keskeisintä on tutkinnon tai sen osan ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttaminen. Tutkinnon suorittaminen olisi osaamisen hankkimistavasta riippumatonta, ja tutkinto voitaisiin suorittaa kokonaan ilman siihen valmistavaa tutkintokoulutusta. Jokaiselle opiskelijalle laadittaisiin henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jonka mukaisesti edettäisiin kohti tavoitteeksi asetettua osaamista ja osaamisen osoittamista. Käytännössä esimerkiksi erityistä tukea tarvitseva opiskelija voi tarvita tiettyä osaamispistemäärää vastaavan osaamisen saavuttamiseen keskimääräistä pidemmän ajan ja vastaavasti joku toinen opiskelija voi saavuttaa saman osaamisen keskimääräistä lyhy-

emmässä ajassa. Ammatillisille tutkinnoille ei näin ollen ole määriteltävissä yhtä yhtenäistä, virallista oppimispolkua, jonka pohjalta tutkinnoille voitaisiin antaa osaamispisteet. Tästä syystä ammatillisten tutkintojen osaamispisteet annettaisiin vertaamalla ammatillista perustutkintoa lukiokoulutukseen, jolla on virallinen oppimispolku. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamispisteet puolestaan annettaisiin vertaamalla niitä ammatilliseen perustutkintoon.

Pykälän 2 momentissa olisi lisäksi nykytilaa vastaavasti valtuutussäännös, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää ammatillisten perustutkintojen laajuudeksi tietyissä tilanteissa yli 180 osaamispistettä. Ammatillisen perustutkinnon 180 osaamispistettävä ylittävä laajuus voisi koskea koko tutkintoa tai ainoastaan tutkinnon tiettyä osaamisalaa, jolloin tutkinnon laajuus muiden osaamisalojen osalta olisi 180 osaamispistettä. Jälkimmäisessä tilanteessa myös kyseisestä osaamisalasta säädettäisiin tällöin ehdotetun 15 §:n 2 momentin 2 kohdasta poiketen opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, vaikka osaamisalat muutoin määrää ehdotetun lain 15 §:n nojalla Opetushallitus tutkinnon perusteissa. Asetuksella ei voitaisi säätää yksittäisen ammatillisen perustutkinnon laajuudeksi vähemmän kuin 180 osaamispistettä.

Ehdotetun valtuutussäännöksen mukaan ammatillisen perustutkinnon tai tietyn osaamisalan vähimmäislaajuudeksi voitaisiin säätää yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttää. Perustutkinnon tai tietyn osaamisalan laajuudeksi tulisi säätää yli 180 osaamispistettä vain erityisen perustellusta syystä, esimerkiksi jos ammattialan koulutusta koskevasta sääntelystä johtuen työelämän edellyttämiä ammattitaitovaatimuksia ei voida saavuttaa 180 osaamispisteen laajuisen tutkinnon puitteissa. Pääsääntönä siis olisi, että kaikkien ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi yhtenevästi 180 osaamispistettä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta. Ammattitutkintojen laajuus määräytyisi sen mukaan, kuinka laaja-alaista ja syvällistä osaamista tutkinnon ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden pohjana olevat työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeet edellyttävät suhteessa ammatillisiin perustutkintoihin. Ehdotetun säännöksen mukaan ammattitutkinnon laajuus olisi 120, 150 tai 180 osaamispistettä. Laissa säädetty 120, 150 tai 180 osaamispisteen laajuus tarkoittaisi vähimmäislaajuutta, jolla ammattitutkinto tulisi tutkinnon muodostumisen mukaisesti suoritetuksi. Ammattitutkinnoissa osoitetaan perustutkintoa syvällisempää osaamista, mutta se voi kohdistua rajatumpiin työtehtäviin tai kapeammalle ammattialalle. Tästä syystä ammattitutkinnot olisivat pääasiallisesti osaamispisteiltään keskimäärin pienempiä kuin perustutkinnot.

Erikoisammattitutkinnon laajuus määriteltäisiin samoin periaatteinen kuin ammattitutkintojen. Erikoisammattitutkinnot tuottavat ammatillisia perustutkintoja ja ammattitutkintoja selvästi syvällisempää osaamista, mutta ne eivät kaikissa tapauksissa ole yhtä laaja-alaisia kuin perustutkinnot. Ehdotetun säännöksen mukaan erikoisammattitutkinnon laajuus olisi 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Laissa säädetty 160, 180 tai 210 osaamispisteen laajuus tarkoittaisi vähimmäislaajuutta, jolla erikoisammattitutkinto tulisi tutkinnon muodostumisen mukaisesti suoritetuksi.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet laadittaisiin nykyiseen tapaan vastaamaan työelämän osaamistarpeita kullakin toimialalla. Tutkintoja ei ole suunniteltu eikä jatkossakaan suunniteltaisi yhteismitallisiksi, vaan tutkintojen ammattitaitovaatimukset voisivat poiketa työelämän osaamisvaatimusten mukaisesti laajuudeltaan ja vaatimuksiltaan huomattavastikin toisistaan. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot asemoituvat kuitenkin ammattitaitovaatimuk-

siltaan sellaiselle tasolle, jossa niiden suorittaminen ilman tutkintokoulutusta edellyttäisi pääsääntöisesti työssä tai muulla tavoin hankittua osaamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö määritteli kunkin ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon laajuuden tutkintorakenneasetuksessa yhteistyössä Opetushallituksen ja työ- ja elinkeinoelämän kanssa osana tutkintorakenteen muuttamista koskevien esitysten ja tutkinnon perusteiden valmistelua.

Yksittäisen opiskelijan suorittaman tutkinnon laajuus voisi tosiasiallisesti olla osaamispisteiltään säädettyä tutkinnon laajuutta laajempi siinä tapauksessa, jos opiskelija valitsisi tutkintoonsa valinnaisen osan vähimmäislaajuutta laajempia valinnaisia tutkinnon osia ja tutkinnon laajuus ylittyisi tämän vuoksi. Tutkinnon laajuus osaamispisteinä ei sen sijaan voisi kasvaa sillä perusteella, että tutkintoon valittaisiin sen muodostumisesta poiketen ylimääräisiä tutkinnon osia. Ammatillisten perustutkintojen osalta tämä merkitsisi muutosta nykytilaan, sillä ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan opiskelija on voinut sisällyttää tutkintoonsa säädettyä enemmän ammatillisia tai paikallisiin ammattitaitovaatimukseen perustuvia tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten taikka opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta. Jatkossa tutkintoa ei mainittujen syiden vuoksi laajennettaisi, vaan mahdollisista ylimääräisistä tutkinnon osista annettaisiin kaikissa tilanteissa erillinen todistus tutkinnon osan suorittamisesta.

11 §. *Valmentavien koulutusten mitoitusperusteet, laajuus ja suoritusajaka.* Pykälässä säädettäisiin valmentavien koulutusten mitoitusperusteista, laajuudesta ja suoritusajasta.

Pykälän 1 momentin mukaan valmentavan koulutuksen ja sen osien mitoituksen peruste olisi osaamispiste. Valmentavan koulutuksen ja koulutuksen osien mitoituksen perusteet vastaisivat ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen, erikoisammattitutkintojen sekä tutkintojen osien mitoituksen perustetta. Valmentavan koulutuksen osilla tarkoitettaisiin koulutuksen perusteissa määritellyjä koulutuksen osia. Osaamispisteillä tuotaisiin osaamisen laajuus ja syvyys myös valmentavan koulutuksen opiskelijoille läpinäkyväksi. Osaamispisteillä lisättäisiin myös valmentavan koulutuksen ja sen osien vertailtavuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmentavien koulutusten laajuudesta. Valmentavat koulutukset eli ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus olisivat nykykäytäntöä vastaavasti 60 osaamispisteen laajuisia. Laissa säädetty 60 osaamispisteen laajuus tarkoittaisi vähimmäislaajuutta, jolla valmentava koulutus tulee koulutuksen muodostumisen mukaisesti suoritetuksi. Vaikka valmentavien koulutusten perusteet ovat osaamisperusteisia ja myös valmentavan koulutuksen opiskelijoille laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, valmentava koulutus perustuu nimensä mukaisesti lähtökohtaisesti koulutukseen. Näin ollen sille on määriteltävissä virallinen opintopolku, johon koulutuksen laajuus on kytkettävissä. Valmentavassa koulutuksessa vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaisi ECVET-suosituksen mukaisesti 60:tä osaamispistettä. Jos opiskelija suorittaisi valmentavan koulutuksen opintoja tätä pisterajaa vähemmän, opiskelijalle annettaisiin nykytilaa vastaavasti todistus suoritetuista koulutuksen osista.

Valmentavan koulutuksen opiskelijan suoritetun koulutuksen laajuus voisi tosiasiallisesti olla osaamispisteiltään säädettyä koulutuksen laajuutta laajempi siinä tapauksessa, jos opiskelija valitsisi valinnaisia koulutuksen osia, jotka ovat osaamispisteiltään valinnaisen osan vähim-

mäislaajuutta laajempia, ja koulutuksen laajuus ylittyisi tämän vuoksi. Koulutuksen laajuus osaamispisteinä ei sen sijaan voisi kasvaa sillä perusteella, että koulutukseen valittaisiin sen muodostumisesta poiketen ylimääräisiä koulutuksen osia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen suoritusajasta. Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen laajuus olisi 2 momentin mukaisesti 60 osaamispistettä. Vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaa 60:tä osaamispistettä, joten ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen ajallinen kesto olisi lähtökohtaisesti aina yksi vuosi. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tulisi suorittaa yhdessä vuodessa, jollei koulutuksen järjestäjä myöntäisi opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi pidennystä koulutuksen suoritusajaksi.

Runsaasti erityistä tukea tarvitseva opiskelija voisi käyttää 60 osaamispistettä vastaavan osaamisen saavuttamiseen keskimääräistä pidemmän ajan. Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen suoritusajaksi voitaisiinkin pidentää säännöksessä mainitun muun erityisen syyn vuoksi esimerkiksi silloin, jos opiskelijan oppimisvalmiuksien vuoksi 60 osaamispisteen edellyttämää osaamista ei ole mahdollista saavuttaa yhden vuoden aikana.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suoritusajasta. Säännöksen mukaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suoritusajaksi määräytyisi opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättäisi koulutuksen suoritusajasta. Suoritusajaksi voisi kuitenkin olla enintään kolme vuotta. Tavoitteena olisi mahdollistaa nykytilaa vastaavalla tavalla työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ajallisen keston vaihtelu.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laajuus olisi pykälän 2 momentin mukaan 60 osaamispistettä, joten koulutuksen suoritusajaksi olisi lähtökohtaisesti ainakin yksi vuosi. Säännöksessä kuitenkin rajattaisiin nykytilaa vastaavasti, että koulutuksen suoritusajaksi voisi olla enintään kolme vuotta. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden oppimisvalmiuksissa voi olla merkittäviä eroja, ja runsaasti erityistä tukea tarvitseva opiskelija saattaa tarvita 60:tä osaamispistettä vastaavan osaamisen saavuttamiseen keskimääräistä pidemmän ajan, jopa 2—3 vuotta.

Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa koulutuksen suoritusajasta. Suoritusajaksi määräytyisi opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Päätös suoritusajasta tehtäisiin koulutuksen alussa osana henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa, mutta päätöstä voitaisiin muuttaa myös koulutuksen aikana opiskelijan yksilöllisten tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

12 §. *Tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien mitoitusperusteet.* Pykälässä säädettäisiin tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien mitoitusperusteista. Tutkinnon osien ja valmentava koulutuksen suhteellisen painoarvon eli osaamispisteiden määrän määrittelyssä käytettävät periaatteet perustuisivat ECVET-suositukseen.

ECVET-suosituksen mukaan tutkinnon osien suhteellinen painoarvo tutkinnosta voidaan määrittää ensinnäkin sen mukaan, mikä on tutkinnon osan oppimistulosten suhteellinen merkittä-

vyys työmarkkinoille osallistumisen, toiselle tutkintotasolle etenemisen tai sosiaalisen integraation kannalta. Toiseksi tutkinnon osien suhteellinen painoarvo voidaan määrittää sen mukaan, mikä on tutkinnon osaan sisältyvien oppimistulosten vaikeusaste, laajuus ja kattavuus. Kolmanneksi painoarvo voidaan määrittää sen mukaan, mikä on opiskelijalta edellytettävä työpanos tutkinnon osan suorittamiseksi vaadittavien tietojen, taitojen ja pätevyysien saavuttamiseksi. Määrittelyssä on mahdollista käyttää myös näiden edellä mainittujen kriteereiden yhdistelmiä.

Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinnon osien osaamispisteet määräytyisivät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimukseen ja osaamistavoitteisiin. Tutkinnon osan kattavuudella tarkoitettaisiin sitä, kuinka suuren osan tutkinnon suorittaneen ammattitaidon kokonaisuudesta kyseinen tutkinnon osa muodostaa. Tutkinnon osan vaikeusasteella puolestaan tarkoitettaisiin tutkinnon osan vaikeutta verrattuna muihin saman tutkinnon osiin. Tutkinnon osan merkittävyydellä tarkoitettaisiin tutkinnon osan tärkeyttä työmarkkinoille osallistumisen, toiselle tutkintotasolle etenemisen tai sosiaalisen integraation kannalta. Vastaava mitoitusperuste koskisi myös valmentavan koulutuksen osien mitoittamista.

Tutkinnon ja valmentavien koulutusten osien mitoituksessa käytettäisiin kaikkien edellä mainittujen kriteereiden yhdistelmiä. Yksittäisen tutkinnon tai koulutuksen osan mitoituksessa voitaisiin kuitenkin painottaa jotakin näistä kriteereistä muita enemmän. Opetushallitus määritteli tutkinnon osien osaamispistemäärät tutkinnon perusteissa, jotka laaditaan yhteistyössä työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. Valmentavien koulutusten osien osaamispistemäärät määriteltäisiin vastaavasti koulutuksen perusteissa.

Pykälässä säädettyjä mitoitusperusteita käytettäisiin myös tutkinnon osaa pienempien yksiköiden mitoitusperusteena. Tutkinnon osaa pienempien yksiköiden mitoittaminen on tarpeen tutkinnon perusteissa mitoittaessa yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Lisäksi tutkinnon osaa pienempiä yksiköitä voitaisiin mitoittaa osaamispisteinä opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa esimerkiksi silloin, kun opiskelija hankkii osaamista ulkoilla tai toisen koulutuksen järjestäjän järjestämässä koulutuksessa.

13 §. Ammatillisten tutkintojen muodostuminen. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot muodostuisivat ammatillisista tutkinnon osista. Ammatilliset tutkinnon osat vastaisivat työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksia. Tutkinnon osa muodostaisi työ- ja toimintakokonaisuuden, joka voidaan erottaa laajasta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi.

Ammatillisessa tutkinnossa tai tutkinnon mahdollisissa osaamisaloissa olisi vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa. Säännös yhdestä pakollisesta ja yhdestä valinnaisesta ammatillisesta tutkinnon osasta tarkoittaisi, että tutkinnon perusteisiin tulisi sisältyä vähintään yksi kaikille pakollinen ammatillinen tutkinnon osa sekä opiskelijan valittavissa olevia valinnaisia ammatillisia tutkinnon osia. Pakollisten ja valinnaisten ammatillisten tutkinnon osien lukumäärä ja niiden välinen suhde vaihtelisi tutkinnoittain alan erityispiirteiden ja vaatimusten mukaisesti. Tutkintojen muodostumissäännöt määrättäisiin tutkinnon perusteissa. Muodostumissäännöt määrittelevät, mitkä pakolliset ja valinnaiset tutkinnon perusteisiin kuuluvat tutkinnon osat opiskelijan tulee suorittaa, jotta hänelle voidaan antaa tutkintotodistus. Muodostumissäännöt mahdollistaisivat tutkinnon osien joustavan yhdistelyn työelämän tarpeiden mukaisesti ja valinnaisuuden lisäämisen tut-

kintojen muodostumisessa. Valinnaisuudella vastattaisiin saman tutkinnon sisällä työelämän hyvin eri tavoin suuntautuneisiin ja osin hyvinkin erikoistuneisiin osaamistarpeisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi ammatillisten tutkinnon osien lisäksi myös yhteisiä tutkinnon osia. Niiden tehtävänä olisi varmistaa, että ammatillisen perustutkinnon suorittaneella olisi tutkinnosta riippumatta työssä ja elämässä tarvittavat perustaidot, kaikilla toimialoilla tarvittavaa yhteistä osaamista sekä yhtäläiset valmiudet jatko-opintoihin ja elinikäiseen oppimiseen. Yhteisten tutkinnon osien lisäksi elinikäisen oppimisen avaintaitoja vahvistettaisiin sisällyttämällä niitä osaksi ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia.

Yhteiset tutkinnon osat muodostuisivat kolmesta temaattisesta kokonaisuudesta, jotka olisivat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Nykyisestä sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen yhteisestä tutkinnon osasta erillisenä tutkinnon osana luovuttaisiin, mutta siihen sisältyvä osaaminen sisällytettäisiin osaksi kolmea jäljelle jäävää yhteistä tutkinnon osaa osa-alueina tai osaamista-voitteina.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin ei sisältyisi yhteisiä tutkinnon osia. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoa suorittavat voisivat kuitenkin suorittaa yhteisiä tutkinnon osia erillisinä tutkinnon osina, jos se katsottaisiin henkilökohtaistamisen yhteydessä tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi.

Ammatillisiin perustutkintoihin voimassa olevan lainsäädännön mukaan sisältyvistä vapaasti valittavista tutkinnon osista erillisinä tutkinnon osina luovuttaisiin ja vastaava valinnaisuus sisällytettäisiin ammatillisiin tutkinnon osiin. Ammatillisten perustutkintojen ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvät valinnaiset tutkinnon osat voisivat edelleen olla, siten kuin tutkinnon perusteissa määrätään, myös yhteisiä tutkinnon osia, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja tai korkeakouluopintoja, vaikka ne eivät olekaan sisällöltään ammatillisia. Tällä tavoin mahdollistettaisiin muun muassa ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon suorittaminen yhtä aikaa tai nopeutettaisiin siirtymistä jatko-opintoihin korkeaa-asteelle. Valinnaiset ammatilliset tutkinnon osat voisivat olla myös paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia tai työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia kuten nykyisinkin. Erillisistä vapaasti valittavista tutkinnon osista luopuminen yksinkertaistaisi ammatillisten perustutkintojen muodostumissääntöjä ja helpottaisi näin yksilöllisten opintopolkujen rakentamista.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan valtuutussäännöstä, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tutkinnon muodostumisesta ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista sekä yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispisteinä ja yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista. Lisäksi asetuksella säädettäisiin yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta.

Valtioneuvoston asetukseen ehdotetun sääntelyn mukaan 180 osaamispisteen laajuiseen ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi nykytilaa vastaavasti 35 osaamispistettä yhteisiä tutkinnon osia. Ammatillisten tutkinnon osien osuus lisääntyisi nykyisestä 135 osaamispisteestä 145 osaamispisteeseen, kun aiemmat 10 osaamispisteen laajuiset vapaasti valittavat tutkinnon osat sisällytettäisiin osaksi ammatillisia tutkinnon osia.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös kunkin yhteisen tutkinnon osan laajuudesta osaamispisteinä. Koska nykyisen sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osaan sisältyvä osaaminen sisällytettäisiin kolmeen jäljelle jäävään yhteiseen tutkinnon osaan, yhteisten tutkinnon osien osaamispisteet määriteltäisiin uudelleen. Tässä yhteydessä otettaisiin huomioon myös kansainvälisen aikuistutkimuksen eli PIAACin tuloksista nouseva tarve kehittää erityisesti luku- ja numerotaitoja sekä tietoteknisiä taitoja. Samassa yhteydessä tarkasteltaisiin, mihin yhteiseen tutkinnon osaan mikin osa-alue ja osaaminen luontevimmin kuuluu. Osa-alueet voisivat olla osittain eri tutkinnon osassa kuin nykyisin. Muutokset yksinkertaistaisivat ammatillisen perustutkinnon muodostumissääntöjä ja mahdollistaisivat voimassa olevaa yhteisten tutkinnon osien rakennetta paremmin työelämästä ammatilliseen koulutukseen tulevan aikuisväestön osaamistarpeiden huomioon ottamisen yhteisissä tutkinnon osissa. Lisäksi muutokset lisäisivät tutkintotodistusten informatiivisuutta, kun tutkinnon osan nimi kuvaisi nykyistä paremmin tutkinnon osaan sisältyviä osa-alueita. Nykyisin sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan ainoa osa-alue on voinut yksittäisellä opiskelijalla olla esimerkiksi matematiikka, jolloin tutkinnon osan nimi tutkintotodistuksessa on ollut harhaanjohtava.

Yhteisiin tutkinnon osiin sisältyisi osa-alueina edelleen muun muassa äidinkielen, toisen kotimaisen kielen, vieraiden kielten, kulttuurien tuntemuksen, matematiikan, fysiikan, kemian, tieto- ja viestintäteknikan, yhteiskuntatietojen ja -taitojen, työelämä tietojen ja -taitojen, työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen, liikunnan ja terveystiedon, yrittäjyyden, etiikan, psykologian, kestävän kehityksen edistämisen sekä taiteen, kulttuurin ja luovan ilmaisun osaamista, jotta tutkinnon osat vahvistaisivat ammatillisuutta ja antaisivat valmiuksia jatko-opintoihin ja elinikäiseen oppimiseen. Yhteiset tutkinnon osat sekä niiden osa-alueet ja osaamistavoitteet määriteltäisiin kuitenkin niin, että ne olisivat osaamisperusteisia. Yhteisten tutkinnon osien aiempaa vahvempi osaamisperusteinen määrittely edistäisi etenkin epävirallisen ja arkioppimisen tunnistamista. Lisäksi se helpottaisi yhteisten tutkinnon osien toteuttamista ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä. Yhteisten tutkinnon osien toteuttaminen ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä auttaisi opiskelijoita ymmärtämään yhteisten tutkinnon osien merkityksen työelämässä ja motivoisi opiskelemaan niitä.

Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osat olisivat kaikki pakollisia. Ne voisivat kuitenkin sisältää sekä pakollisia että valinnaisia osa-alueita. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä osa-alueiden pakollisuus ja valinnaisuus. Opiskelijan valinnan mahdollisuudet säilyisivät pääpiirteissään nykyisen laajuisina, mutta rakentuisivat kunkin yhteisen tutkinnon osan sisään.

Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteet sekä mitoituksen osaamispisteinä. Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa myös, mitkä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteet ovat pakollisia kaikille opiskelijoille ja mikä on näiden pakollisten osaamistavoitteiden laajuus osaamispisteinä. Lisäksi osa-alueilla voisi olla valinnaisia osaamistavoitteita, joista opiskelija voisi valita tavoitteitaan tukevat tai muutoin kiinnostavat osaksi tutkintoaan.

Voimassa olevan ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun asetuksen mukaan Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa määrätä, että ammatillisista tutkinnon osista enintään 15 osaamispistettä osoitetaan vapaasti valittaviin tutkinnon osiin edellyttäen, että tutkinnossa saavutetaan ammatilliselle perustutkinnolle laissa asetetut tavoitteet. Tämä säännös on mahdollistanut sen, että esimerkiksi lukio-opintoja on voitu sisällyttää ammatilliseen tutkintoon

myös laajemmin kuin yhteisten tutkinnon osien 35 osaamispisteen ja vapaasti valittavien tutkinnon osien 10 osaamispisteen puitteissa. Valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoitus jatkosakin säätää mahdollisuudesta sisällyttää yhteisiä tutkinnon osia vastaavaa osaamista ammatillisiin tutkinnon osiin tutkinnon perusteisiin sisältyvän valinnaisuuden kautta. Tämä mahdollisuus olisi tärkeää esimerkiksi ammatillista perustutkintoa ja ylioppilastutkintoa yhtäaikaaisesti suorittaville opiskelijoille sekä ammatillisen perustutkinnon arvosanojen hyödyntämiselle korkeakoulutuksen opiskelijavalinnassa.

14 §. *Valmentavan koulutuksen muodostuminen.* Pykälässä säädettäisiin valmentavan koulutuksen muodostumisesta. Valmentava koulutus muodostuisi koulutuksen osista. Koulutuksen osat olisivat ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tavoitteisiin perustuvia osaamiskokonaisuuksia. Säännökseen ehdotetaan myös valtuutussäännöstä, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin valmentavan koulutuksen muodostumisesta.

15 §. *Tutkinnon perusteet.* Pykälässä säädettäisiin tutkinnon perusteista, niiden sisällöstä ja tutkinnon perusteiden valmistelusta. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteet kullekin lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalle tutkinnolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Opetushallituksen päätösvaltaan kuuluvista asioista, joista Opetushallituksen tulee määrätä tutkinnon perusteissa. Ehdotetun pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan tutkinnon perusteissa määrättäisiin nykytilaa vastaavasti tutkintonimikkeet. Ammatillisissa perustutkinnoissa käytettäisiin aina tutkintonimikkeitä. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tutkintonimikkeitä käytettäisiin silloin, kun se olisi tarkoituksenmukaista ja tutkintonimikkeet antaisivat lisäinformaatiota joko työ- ja elinkeinoelämälle tai opiskelijalle.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan tutkinnon perusteissa määrättäisiin tutkinnon mahdolliset osaamisalat. Osaamisaloja käytettäisiin silloin, kun se on työelämän tai tutkintojen muodostumisen selkeyden kannalta tarpeellista. Jos osaamisaloja käytettäisiin, niitä tulisi olla aina vähintään kaksi. Pykälän 2 momentin 2 kohdasta poiketen ammatillisen perustutkinnon osaamisalasta säädettäisiin kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, jos tietyn osaamisalan laajuudeksi olisi ehdotetun 10 §:n 2 momentin nojalla tarpeen säätää yli 180 osaamispistettä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa tutkinnon muodostumisesta siltä osin, kuin siitä ei säädettäisi lain 13 §:ssä tai sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa. Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa, mitä yksittäisiä tutkinnon osia kuhunkin tutkintoon sisältyy. Tutkintoon sisältyvillä tutkinnon osilla tarkoitettaisiin kaikkia tutkinnon perusteissa määrättäviä pakollisia ja valinnaisia tutkinnon osia, joista tutkinto voi rakentua. Tietty tutkinnon osa voisi kuulua vain yhteen yksittäiseen tutkintoon tai olla yhteinen useille tutkinnoille.

Opetushallitus määräisi myös lain 13 §:ää täydentäen niin sanotun tutkinnon muodostumissäännön eli sen, mitkä pakolliset ja valinnaiset tutkinnon perusteisiin kuuluvat tutkinnon osat tulee suorittaa, jotta opiskelijalle voidaan antaa tutkintotodistus. Tutkinnon muodostumissäännön yhteydessä voitaisiin tarvittaessa määrätä myös tutkinnon osien suorittamisjärjestyksestä, jos tietty osaamistaso on välttämätön edellytys jonkin tutkinnon osan suorittamiseksi.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdan säännöksen mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuudesta osaamispisteinä siltä osin, kuin näistä ei säädetä 13 §:n nojalla annetulla asetuksella. Yhteisten tutkinnon osien laajuudesta, kuhunkin yhteiseen tutkinnon osaan sisältyvistä osa-alueista sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella lain 13 §:n 3 momentin valtuutussäännöksen nojalla. Valtioneuvoston asetuksella ei kuitenkaan säädettäisi yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvien osa-alueiden laajuudesta. Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa yksittäisten ammatillisten tutkinnon osien sekä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuudet osaamispisteinä. Ammatillisissa tutkinnon osissa Opetushallitus ei määräisi tutkinnon osaa pienempien kokonaisuuksien laajuuksista osaamispisteinä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan tutkinnon perusteissa määrättäisiin ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset sekä yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet. Lisäksi tutkinnon perusteissa määrättäisiin tutkinnon osissa vaadittavan osaamisen arvioinnista, kuten ammattitaidon osoittamistavoista, arvioinnin kohteista ja kriteereistä.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan Opetushallituksen olisi määrättävä tutkinnon perusteissa myös se, miltä osin 64 §:n 2 momentissa tarkoitettu osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja 66 §:n 1 momentissa tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen ei ole mahdollista. Osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen on mahdollista vain ammatillisissa perustutkinnoissa.

Ammatilliset perustutkinnot ovat lukion ohella perusasteen päättävien nuorten ensisijainen koulutusväylä, joten on tärkeää, että kaikki ammatillisen perustutkinnon ja lukion oppimäärän suorittaneet saavat yhtä vahvan osaamis pohjan työelämään siirtymistä tai toisen asteen jälkeisiä jatko-opintoja varten riippumatta siitä, mitä ja missä he opiskelevat. Tästä syystä pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Opetushallituksen tulisi laatia ammatillisten perustutkintojen perusteet siten, että tutkinnot vastaavat laajuudeltaan lukiolain 7 §:ssä säädetyn kolmivuotisen lukion oppimäärän laajuutta. Ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi siis aina vähintään 180 osaamispistettä riippumatta mahdollisista vaihteluista eri toimialojen osaamistarpeissa.

Pykälän 4 momentissa veloitettaisiin Opetushallitus valmistelemaan tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Säännös olisi uusi, mutta ei tosiasiallisesti muuttaisi nykykäytäntöä, jossa tutkinnon perusteiden valmistelu on tehty laajassa sidosryhmäyhteistyössä. Lisäksi Opetushallituksen olisi tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa, jotta työelämätoimikunnilla olisi myös käytännössä mahdollisuus hoitaa niille 120 §:n 2 momentin 2 kohdassa määriteltyä tehtävää.

16 §. Valmentavan koulutuksen perusteet. Pykälässä säädettäisiin valmentavan koulutuksen perusteista. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus määräisi nykytilaa vastaavasti koulutusten perusteet ammatilliseen koulutukseen valmentavalle koulutukselle sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle. Koulutuksen perusteet määrättäisiin erikseen ammatilliseen koulutukseen valmentavalle koulutukselle sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Opetushallituksen päätösvaltaan kuuluvista asioista, joista Opetushallituksen tulee määrätä koulutuksen perusteissa. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan koulutuksen perusteissa määrättäisiin koulutuksen muodostumisesta pakollisista ja valinnaisista koulutuksen osista sekä koulutuksen osien laajuus osaamispisteinä siltä osin kuin näistä ei säädetä ehdotetun 14 §:n nojalla annetulla asetuksella. Lain säännös ei edellyttäisi, että valmentavien koulutusten perusteissa tulisi olla sekä pakollisia että valinnaisia tutkinnon osia. Lain 14 §:n valtuussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin valmentavan koulutuksen osien pakollisuudesta ja valinnaisuudesta, jos se olisi tarpeen esimerkiksi yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen mahdollistamiseksi. Säännöksen 2 kohdan mukaan Opetushallitus päättäisi myös koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arvioinnin eli arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

17 §. Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaaminen. Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaamisesta. Suojaamisen kohteena olisivat sekä tutkinnon nimi että siihen liittyvä tutkintonimike tai tutkintonimikkeet. Pykälässä myös määriteltäisiin tutkintonimike nimikkeeksi, jota henkilö voi käyttää suoritettuaan hyväksytysti tutkintonimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon. Tutkintojen nimistä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, tutkintonimikkeistä puolestaan Opetushallituksen määräyksellä tutkinnon perusteissa.

18 §. Jatko-opintokelpoisuus. Pykälässä todettaisiin ammatillisten tutkintojen yleinen jatko-opintokelpoisuus. Säännös olisi informatiivinen, eikä sillä muutettaisi yliopistolaissa ja ammattikorkeakoululaissa säädettyä tutkintojen jatko-opintokelpoisuutta. Yliopistolain 37 §:n 1 momentin mukaan pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot taikka ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon. Vastaavasti yleisestä jatko-opintokelpoisuudesta säädetään ammattikorkeakoululain 25 §:n 1 momentissa, jonka mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon.

19 §. Oikeus osallistua ylioppilastutkintoon. Pykälässä todettaisiin ammatillisen tutkintokoulutuksen opiskelijan tai ammatillisen tutkinnon suorittaneen oikeus osallistua ylioppilastutkintoon. Säännös olisi informatiivinen, sillä oikeudesta osallistua ylioppilastutkintoon säädettäisiin edelleen lukiolaissa.

Ammatillisen perustutkinnon ja lukiokoulutuksen yhdistäminen eli niin sanotun kaksoistutkinnon suorittaminen olisi mahdollista jatkossakin nykyisen käytännön mukaisesti. Ammatillisen koulutuksen järjestäjä voisi ehdotetun 30 §:n mukaisesti hankkia lukio-opintojen opetuksen lukiokoulutuksen järjestäjältä. Suoritetut lukio-opinnot luettaisiin osaksi ammatillista perustutkintoa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta.

20 §. Kokeilu. Pykälässä säädettäisiin ehdotetussa laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutuksen kehittämiseksi järjestettävistä kokeiluista. Säännös vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 23 §:n säännöstä. Koulutuksen järjestäjien valinnasta kokeiluun säädettäisiin ehdotetun lain 21 §:ssä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutusten kehittämiseksi voitaisiin järjestää määräaikaista kokeiluja. Uusien tutkintojen lisäksi kokeiluna voitaisiin järjestää valmentavia koulutuksia vastaavia koulutuksia sekä muita koulutuksia. Kokeilulupa voitaisiin nykytilaa vastaavasti myöntää enintään kuudeksi vuodeksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvallasta käynnistää kokeiluja. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää kokeiltavista tutkinnoista. Käytännössä päätös kokeiltavasta tutkinnosta tehtäisiin siis lisäämällä ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettävään tutkintorakenteeseen kokeiltava tutkinto määräajaksi. Lisäksi kokeiltava tutkinto tulisi ottaa huomioon myös ammatillisen koulutuksen rahoituksessa käytettävissä kustannusryhmissä. Kokeiltavaa tutkintoa voisivat järjestää vain ne koulutuksen järjestäjät, jotka olisi valittu mukaan kyseiseen kokeiluun.

Ehdotetun 2 momentin säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä voitaisiin kokeilla myös uusia koulutuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi myös päättää, että kokeiltavan tutkinnon laajuus poikkeaisi ehdotetun lain 10 §:ssä tai sen nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetyistä tutkinnon laajuudesta. Ministeriö voisi myös päättää, että kokeiltavan tutkinnon muodostuminen poikkeaisi ehdotetun lain 13 §:ssä tai sen nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyistä tutkinnon muodostumisesta. Vastaavasti valmentavan koulutuksen osalta ministeriö voisi päättää, että kokeiltavan valmentavan koulutuksen laajuus poikkeaisi ehdotetun lain 11 §:ssä säädetyistä laajuudesta ja koulutuksen muodostuminen ehdotetun lain 14 §:ssä tai sen nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyistä koulutuksen muodostumisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Opetushallituksen päätösvallasta käynnistää kokeiluja. Ehdotetun säännöksen mukaan Opetushallituksen päätöksellä voitaisiin kokeilla tutkintojen tai koulutuksen perusteista, tutkinnon osaamisaloista tai tutkintonimikkeistä poikkeamista. Opetushallituksen päätöksellä voitaisiin siis käynnistää niitä seikkoja koskevia kokeiluja, jotka ehdotetun lain 15 ja 16 §:n mukaan kuuluisivat Opetushallituksen määräyksenantovaltaan tutkintojen tai koulutuksen perusteissa.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Opetushallitus määräisi sekä 2 momentissa tarkoitetuissa opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvaltaan kuuluvissa että 3 momentissa tarkoitetuissa omaan päätösvaltaansa kuuluvissa kokeiluissa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet. Kokeiluissa noudatettavat perusteet määrättäisiin vastaavalla tavalla kuin tutkintorakenteeseen kuuluvien tutkintojen perusteet sekä laissa tarkoitettujen valmentavien koulutusten perusteet. Lisäksi momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, että kokeilussa suoritettavan tutkinnon tulisi olla tavoitteiltaan ja sisällöltään sellainen, että tutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä kelpoisuus jatko-opintoihin saavutetaan. Opetushallituksen tulisi ottaa tämä säännös huomioon kokeiltavan tutkinnon tai kokeiltavien tutkinnon perusteiden tutkinnon osia ja niiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita valmistellessaan. Tutkinnon perusteet tulee laatia niin, että 2 ja 3 momenteissa tarkoitettu poikkeaminen ei heikennä opiskelijan ammattitaitoa tai jatko-opintovalmiuksia.

Kokeilututkinnot sisältyisivät tutkintorakenteeseen vain kokeilun keston perustuvan määräajan. Kokeilujen tulosten ja vaikuttavuuden perusteella ratkaistaisiin, tulevatko kokeilututkinnot osaksi ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta vai onko työelämän osaamistarpeeseen tarkoituksenmukaisempaa vastata jollakin muulla tavoin. Vastaavasti ratkaistaisiin myös se,

sisällytetäänkö kokeiltavat koulutukset tai kokeiltavat tutkinnon perusteet pysyvästi osaksi ammatillisen koulutuksen järjestelmää.

21 §. *Kokeiluun valittavat koulutuksen järjestäjät.* Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjien valinnasta ehdotetun lain 20 §:ssä tarkoitettuihin kokeiluihin. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 23 §:n säännöstä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät valittaisiin hakemuksesta. Ehdotetun 2 momentin mukaan kokeiluun otettaisiin mukaan tarvittava määrä koulutuksen järjestäjiä siten, että kokeilulle asetetut tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Valinnassa otettaisiin huomioon koulutuksen järjestäjien alueellinen ja kielellinen edustavuus, jos se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua. Kokeiluun valittavalla koulutuksen järjestäjällä tulisi olla edellytykset toteuttaa kokeilu sen tavoitteita vastaavalla tavalla sekä opiskelijoiden oikeuksia vaarantamatta. Koulutuksen järjestäjien valinnan suorittaisi se taho, jonka päätösvaltaan kyseisen kokeilun käynnistäminen ehdotetun 20 §:n mukaan kuuluisi eli mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa kokeiluissa opetus- ja kulttuuriministeriö ja 3 momentissa tarkoitetuissa kokeiluissa Opetushallitus.

Ehdotetun lain määritelmäpykälän mukaan koulutuksen järjestäjällä tarkoitetaan tahoja, jolle on myönnetty ehdotetun lain 3 luvussa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa. Näin ollen kokeiluun voitaisiin valita vain sellaisia toimijoita eli koulutuksen järjestäjiä, joilla jo muutoin on laissa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa.

3 luku. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen

22 §. *Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tässä laissa tarkoitettujen ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttäisi tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa. Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa kutsutaisiin laissa *järjestämisluvaksi*. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäjinä voisivat olla nykytilaa vastaavasti kunnat, kuntayhtymät, valtio sekä rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt. Rekisteröidyillä yhteisöillä tarkoitettaisiin esimerkiksi osakeyhtiöitä, yhdistyksiä ja osuuskuntia. Järjestämisluvan myöntäisi hakemuksesta opetus- ja kulttuuriministeriö.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, että tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta voitaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksissa. Toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen soveltuvin osin, mitä lain 3 luvussa järjestämisluvista säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös, että opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta voitaisiin järjestää Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella. Tällä hetkellä on voimassa Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä tehty sopimus, joka on saatettu voimaan valtioneuvoston asetuksella (10/2016). Nykyinen sopimus on voimassa vuoden 2019 loppuun saakka. Sopimuksessa sovitun mukaan Pohjoiskalotin koulutussäätiön tehtävänä on järjestää ja kehittää koulutusta etupäässä Suomen, Norjan ja Ruotsin pohjoisimpien osien työmarkkinoiden tarpeisiin. Ennen kunkin toimintavuoden alkua maat tekevät säätiön kanssa sopimuksen, jossa ne sitoutuvat ostamaan tietyn määrän koulutuspaikkoja kyseiseksi budjettivuodeksi. Sopimuksen mukaan Suomi ostaa sopimuskaudella vuosittain 80, Norja 60 ja Ruotsi 145 koulutuspaikkaa. Pohjoiskalotin koulutussäätiön toimipiste sijaitsee Ruotsissa. Koulutussäätiö järjestää työvoimakoulu-

tusta ja koulutussäätiön toiminta rahoitetaan momentilta 32.30.51 (*Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut*). Koulutussäätiöllä on tällä hetkellä useita voimassa olevia tutkintotoimikuntien kanssa sovittuja näyttötutkintojen järjestämissopimuksia sekä näyttötutkintojen hankintasopimuksia muilta koulutuksen järjestäjiltä. Lakiesityksen mukaan kaikki voimassa olevat näyttötutkintojen järjestämissopimukset päättyisivät lain voimaantullessa eli vuoden 2017 lopussa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotettu säännös koulutuksen järjestämisestä valtiosopimuksen perusteella olisi tarpeen, jotta Pohjoiskalotin koulutussäätiön toimintaa voitaisiin jatkaa myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen siirtyessä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Jatkossa koulutuksen järjestäminen edellyttäisi pääsäännön mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää koulutuksen järjestämislupaa, jonka perusteella koulutusta saisi järjestää ainoastaan Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei uuden lain voimaantullessa myöntäisi Pohjoiskalotin koulutussäätiölle järjestämislupaa, kuten se ei myönnä myöskään valtion oppilaitoksille. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi kuitenkin päättää, mitä tutkintoja Pohjoiskalotin koulutussäätiö voi järjestää, jotta koulutussäätiö voisi myöntää ja järjestää ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia.

Pohjoiskalotin koulutussäätiön toimintaa rahoitettaisiin siirtymäsäännöksen nojalla jatkossakin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan työllisyyden hoitoon osoitettua määrärahoista erillisrahoituksena eikä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen rahoitusjärjestelmän puitteissa. Lakiehdotuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain muuttamisesta olisi siirtymäsäännös, jonka mukaan työvoimaviranomainen voisi hankkia Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä työvoimakoulutusta, jonka tavoitteena olisi ammatillisen tutkinnon tai sen osan suorittaminen 31 päivään joulukuuta 2019 asti ja edellä mainitun päivän jälkeen, jos henkilön työvoimakoulutus on alkanut viimeistään mainittuna päivänä. Tämän siirtymäajan päätyttyä Pohjoiskalotin koulutussäätiön rahoituksen jatkamisesta tulisi päättää erikseen.

23 §. *Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa määrättäisiin tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus myöntää ja joihin se voi järjestää tutkintokoulutusta. Nykytilasta poiketen järjestämislupa oikeuttaisi kunkin luvassa määrätyn tutkinnon osalta tutkinnon myöntämiseen, osaamisen osoittamiseksi tarvittavien näyttöjen järjestämiseen sekä tutkinnon suorittamiseksi tarvittavan tutkintokoulutuksen järjestämiseen.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan järjestämisluvassa määrättäisiin myös oikeudesta järjestää valmentavaa koulutusta eli ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta taikka työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Nykytilaa vastaavasti valmentavan koulutuksen järjestäminen olisi erikseen haettava tehtävä.

Ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen ja koulutusten lisäksi koulutuksen järjestäjä voisi järjestää järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin liittyvää lain 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta. Tätä koulutusta järjestäjä voisi järjestää suoraan tutkintoja koskevan lupansa nojalla, eikä kyseistä tehtävää haettaisi erikseen. Nykytilasta poiketen ammatillista osaamista syventävän tai täydentävän koulutuksen eli voimassa olevan lainsäädännön mukaisen tutkintoon johtamattoman ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupaa ei voitaisi enää yksistään myöntää, vaan tämän koulutuksen järjestäjällä tulisi aina olla myös tutkintokoulutuksen järjestämislupa. Järjestämisluvan ehtoja muutettaisiin myös siten, että jatkossa ammatillista osaamista syventävän

tai täydentävän koulutuksen tulisi aina liittyä koulutuksen järjestäjän järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin, esimerkiksi olla kyseisiin tutkintoihin liittyvää ammattitaitoa, osaamista taikka alan tehtäviä syventävää tai täydentävää koulutusta. Nämä ehdotetut muutokset edellyttäisivät, että osan nykyisistä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjistä tulisi arvioida nykymuotoisen koulutustoimintansa jatkamista. Järjestäjät voisivat hakea järjestämislupaansa muutosta, jotta lupa kattaisi myös tutkintojen järjestämisen. Muussa tapauksessa näiden järjestäjien oikeus järjestää valtionosuusrahoitteista koulutusta päättyisi lakiesityksen mukaisen siirtymäajan jälkeen.

Pääsäännön mukaan järjestämislupa myönnettäisiin aina tiettyihin tutkintoihin ja tutkintokoulutukseen. Järjestämislupa voitaisiin kuitenkin nykytilaa vastaavalla tavalla myöntää myös eräisiin ammattiin valmistaviin koulutuksiin, joiden osalta tutkintorakenteessa ei ole ammatillista tutkintoa. Näitä ovat lakiehdotuksen 8 §:n 2 kohdassa säädetyt ansio- ja liikennelentäjän ammattiin valmistava koulutus, lennonjohtajakoulutus sekä kaupunkiraideliikenteen kuljettajien koulutus. Pykälän 3 momentissa olisi näiden koulutusten järjestämislupia koskeva säännös, jonka mukaan järjestämisluvassa voitaisiin määrätä oikeudesta järjestää 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta. Näiden koulutusten järjestämiseen saattaa liittyä myös muiden viranomaisten päätösvaltaan kuuluvia lisäedellytyksiä, jolloin opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä järjestämislupa ei yksin oikeuttaisi kyseisten koulutusten järjestämiseen. Esimerkiksi lentokoulutuksen tai siihen liittyvän teoriakoulutuksen järjestäminen edellyttää aina koulutuksen antajalta myös Liikenteen turvallisuusviraston myöntämää lentokoulutuslupaa.

Pykälän 3 momentissa olisi myös säännös, jonka mukaan järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta toimia kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 10 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta antavana koulutuskeskuksena. Kyseisestä oikeudesta on jo nykyisin määrätty järjestämisluvissa ilman nimenomaista säännöstä, joten selkeyden vuoksi tätä tehtävää koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi lakiin. Perustason ammattipätevyyskoulutusta saisi tässä momentissa tarkoitettua järjestämisluvan omaavan koulutuskeskuksen lisäksi, kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 10 §:n perusteella, antaa koulutuskeskus, jolla olisi Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä autokoululupa kuorma- tai linja-auton tai niiden ajoneuvoyhdistelmien ajo-oikeuden saamiseksi annettavaan kuljettajaopetukseen. Perustason ammattipätevyyskoulutusta antavaksi koulutuskeskukseksi hyväksytty koulutuskeskus saisi antaa myös jatkokoulutusta, jos Liikenteen turvallisuusvirasto olisi hyväksynyt jatkokoulutuksessa käytettävän koulutusohjelman.

Järjestämisluvan mukainen tutkintojen ja koulutuksen järjestämisoikeus koskisi ensisijaisesti omaehtoista koulutusta. Työvoimakoulutuksen tehtävää koulutuksen järjestäjän tulisi hakea erikseen. Pykälän 4 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa määrättäisiin oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Työvoimakoulutuksena voitaisiin tällöin järjestää järjestämisluvan mukaisia tutkintoja ja koulutusta. Ehdotetun säännöksen mukaan järjestämislupa voitaisiin myös rajata koskemaan vain työvoimakoulutusta. Ehdotettu poikkeussäännös mahdollistaisi sen, että järjestäjät voisivat halutessaan hakea ainoastaan työvoimakoulutuksen koulutustehtävää. Tällöin järjestämisluvan myöntämisedellytyksiä tarkasteltaisiin työvoimakoulutuksen järjestämisen kannalta. Koulutustehtävä voitaisiin rajata koskemaan ainoastaan työvoimakoulutusta myös silloin, jos se olisi perusteltua ehdotetun 28 §:n mukaiset järjestämisluvan myöntämisedellytykset huomioiden.

Ministeriön myöntämä työvoimakoulutustehtävä olisi edellytys sille, että koulutuksen järjestäjälle voitaisiin myöntää rahoitusta työvoimakoulutuksen järjestämistä varten. Työvoimakoulutustehtävän puitteissa huolehdittaisiin siitä, että työvoimakoulutusta järjestävien koulutuksen järjestäjien verkko kattaa maan tarpeet ja että järjestäjillä on riittävät edellytykset ja erityisosaaminen ammatillisen koulutuksen järjestämiseen työvoimakoulutuksena. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen ehdotetussa 4 momentissa tarkoitettua työvoimakoulutuksen tehtävästä päättämistä. Työ- ja elinkeinoministeriön kuulemisella varmistettaisiin, että työ- ja elinkeinopoliittiset sekä strategiset näkökohdat tulevat huomioon otetuiksi työvoimakoulutuksen järjestämislupien myöntämisen yhteydessä.

Pääsääntöisesti koulutuksen järjestäjä voisi järjestää järjestämisluvan mukaisia tutkintoja ja koulutusta toiminta-alueensa ja muun osaamistarpeen mukaisesti, ellei järjestämisluvassa ole määrätty erityisistä ehdoista tai velvoitteista. Pykälän 4 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan työvoimakoulutuksen järjestämisestä tulisi kuitenkin sopia työ- ja elinkeinohallinnon kanssa. Työ- ja elinkeinotoimisto suorittaa työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnan, joten käytännössä työvoimakoulutuksen järjestäminen edellyttäisi aina koulutuksen järjestämisestä sopimista. Työ- ja elinkeinohallinnon kanssa sovittaisiin järjestettävistä tutkinnoista, tutkinnon osista ja muista koulutuksista. Työ- ja elinkeinohallinnon kanssa voitaisiin sopia myös erilaisten koulutuskokonaisuuksien järjestämisestä, esimerkiksi tietyn tutkinnon ja siihen liittyvän muun koulutuksen järjestämisestä tai tietyistä tutkinnon osista muodostuvan kokonaisuuden järjestämisestä. Työvoimakoulutuksen luvan saaneelle järjestäjälle määriteltäisiin lisäksi ministeriön vuotuisessa tavoitteellisia opiskelijavuosia koskevassa suoritepäätöksessä työvoimakoulutuksen opiskelijavuosien tavoitteellinen määrä, jonka puitteissa koulutuksen järjestäjän tulisi tarjota työvoimakoulutusta työ- ja elinkeinohallinnon kanssa sovitun mukaisesti.

Voimassa olevien säännösten mukaan ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää koulutusta oppisopimuskoulutuksena. Lisäkoulutuksen järjestämisluvassa puolestaan määrätään oppisopimusten määrästä. Nykyisen käytännön mukaan koulutuksen järjestäjä on voinut järjestää oppisopimuskoulutusta kaikilla koulutusaloilla, jos järjestäjällä on ollut oppisopimuskoulutuksen järjestämislupa. Jatkossa oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä ei enää erikseen säänneltäisi järjestämisluvassa, vaan koulutuksen järjestäjä voisi järjestää oppisopimuskoulutusta järjestämisluvan mukaisissa tutkinnoissa suoraan järjestämisluvan perusteella. Koulutuksen järjestäjä ei pääsääntöisesti voisi järjestää eikä myöskään hankkia toiselta järjestäjältä tai muulta taholta sellaiseen tutkintoon johtavaa oppisopimuskoulutusta, joka ei sisälly järjestäjän järjestämislupaan. Oppisopimuskoulutuksen järjestämisen laajennetusta tehtävästä säädettäisiin lakiehdotuksen 27 §:n 1 momentissa.

24 §. Opetus- ja tutkintokieli. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan järjestämisluvassa määrättäisiin koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielistä. Pykälän 2 ja 3 momenteissa säädettäisiin tarkemmin, mitä opetus- ja tutkintokielillä tarkoitetaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opetuskielistä. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän olisi annettava opetusta järjestämisluvassa määrätyillä opetuskielillä. Koulutuksen järjestäjän opetuskieli voisi olla suomi, ruotsi tai saame. Nykytilaa vastaavasti koulutuksen järjestäjä voisi olla myös kaksikielinen, jolloin opetuskielenä olisi suomi ja ruotsi. Voimassa olevan opetuskieltä koskevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 11 §:n mukaan opetuskielenä voi olla myös romani tai viittomakieli. Käytännössä romani ja viittomakieli eivät kuitenkaan ole järjestämisluvissa määrättyjä opetuskieliä, vaan sellaisia kieliä,

joilla koulutuksen järjestäjä voi opiskelijan tarpeen mukaan antaa osan opetuksesta, joten säännöksen sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi tätä käytäntöä vastaavaksi.

Ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa määrätyn opetuskielen lisäksi koulutuksen järjestäjä voisi antaa opetusta toisella kotimaisella kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai vieraalla kielellä. Toisella kotimaisella kielellä tarkoitettaisiin järjestämisluvassa määrätystä kielestä riippuen joko suomea tai ruotsia. Vieraalla kielellä puolestaan tarkoitettaisiin muita kieliä.

Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna joustavoitettaisiin oikeutta antaa opetusta muilla kielillä järjestämisluvassa määrättyjen opetuskielten lisäksi. Koulutuksen järjestäjän tulisi aina antaa opetusta järjestämisluvassa määrättyillä opetuskielillä, mutta muita kieliä ei määrättäisi järjestämisluvassa, vaan koulutuksen järjestäjä voisi päättää opetuksen antamisesta muilla kielillä. Jos koulutuksen järjestäjän luvassa on määrätty 3 momentissa tarkoitettua tutkintokohdasta tutkintokielestä, tulisi kyseistä tutkintokoulutusta yleensä antaa myös tällä tutkintokielellä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tutkintokielistä. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkintokielellä tarkoitettaisiin kieltä, jolla tutkinnon tai tutkinnon osan taikka valmentavan koulutuksen voi suorittaa. Käytännössä tutkintokielellä tarkoitettaisiin kieltä, jolla opiskelija voi antaa näytön tai muutoin osoittaa osaamisensa. Myös tutkintotodistus ja muut todistukset annettaisiin tutkintokielellä.

Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tutkintokielenä olisivat aina 2 momentissa tarkoitettujen järjestämisluvassa määrättyjen opetuskielien lisäksi kielillä, jotka eivät ole tutkintokieliä, tutkinto tulisi tällöin opetuksen antamiskielestä riippumatta suorittaa tutkintokielellä. Jos opetusta on annettu viittomakielellä, opiskelija voisi osoittaa osaamisensa tutkinnossa viittomakieltä äidinkielenään käyttäen.

Ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa voitaisiin lisäksi määrätä muista tutkintokielistä tutkinnoittain. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että koulutuksen järjestäjät voisivat hakea tutkinnoittain oikeutta järjestää vieraskielisiä tutkintoja. Näissä tutkinnoissa tutkintokieli olisi tällöin järjestämisluvassa määrätystä opetuskielestä poiketen muu kieli, esimerkiksi englanti. Opiskelija voisi suorittaa tutkinnon eli antaa näytön tällä järjestämisluvassa määrättyllä muulla tutkintokielellä ja vastaavasti koulutuksen järjestäjä antaisi tutkintotodistuksen tällä kielellä.

25 §. Toiminta-alue. Voimassa olevien säännösten mukaisesti ammatillisen peruskoulutuksen luovissa määrätään kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää. Ammatillisen aikuiskoulutuksen luovissa sen sijaan ei ole toiminta-alueita koskevia määräyksiä. Jatkossa järjestämisluvassa määrättäisiin koulutuksen järjestäjälle toiminta-alue, jonka osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjän tulisi ensisijaisesti vastata. Toiminta-alueella koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus järjestää tutkintoja ja koulutusta osaamistarpeen mukaisesti.

Toiminta-alue voisi olla yksittäinen kunta, useamman kunnan kokonaisuus, maakunta tai useita maakuntia. Useamman kunnan kokonaisuudesta muodostuva toiminta-alue tarkoittaisi sitä, että koulutuksen järjestäjän tulisi järjestää koulutusta tämän alueen osaamistarpeiden mukaisesti, ei kuitenkaan jokaisen yksittäisen kunnan alueella. Järjestämisluvassa voitaisiin toiminta-alueen puitteissa kuitenkin myös määritellä tietty kunta tai kuntia, joiden alueella järjestäjän

tulee järjestää koulutusta. Järjestämisluvassa voitaisiin myös määrätä, että järjestäjän tulee toteuttaa sille määritellyllä toiminta-alueella tai sen osassa, esimerkiksi yksittäisessä kunnassa, tiettyä tutkintokoulutusta. Osalla järjestäjistä toiminta-alue voisi olla koko valtakunta, jos järjestäjä on erikoistunut esimerkiksi yhteen alaan tai asiakasryhmään. Lisäksi olisi mahdollista jättää määrittämättä toiminta-alue, jos sen määrittäminen olisi epätarkoituksenmukaista koulutuksen järjestämisen kannalta. Joustavan koulutustarpeisiin vastaamisen vuoksi koulutuksen järjestäjä voisi kuitenkin järjestää tutkintoja ja koulutusta toiminta-alueensa lisäksi myös muualla Suomessa, ei kuitenkaan Ahvenanmaan maakunnassa. Tutkintoja voitaisiin järjestää myös ulkomailla 33 §:ssä tarkoitettuna tilauskoulutuksena tai 35 §:ssä tarkoitettuna Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävänä tutkintokoulutuksena.

Toiminta-alueen määrittämistä uudella tavalla puoltaa osaltaan se, että ammatillista koulutusta voidaan järjestää enenevässä määrin työpaikoilla ja digitaalisissa oppimisympäristöissä koulutuksen järjestäjän oppilaitosten ja toimipisteiden ohella. Koulutus on siten vähemmän sidoksissa järjestäjän oppilaitosten ja toimipisteiden fyysiseen sijaintiin. Lisäksi voitaisiin nykyistä kattavammin huolehtia siitä, että eri alojen koulutustarjontaa olisi maan eri osissa työelämän tarpeiden mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä voisi näin lupansa puitteissa kohdentaa joustavasti tutkintojen ja koulutuksen tarjontaa vastaamaan kulloistakin osaamis- ja koulutustarvetta ja erilaisten asiakkaiden tarpeita.

26 §. Opiskelijavuodet. Järjestämisluvissa käytettävässä määrällisessä säätelyssä siirryttäisiin käyttämään kaikille tutkinnoille ja koulutuksille yhtenäistä suoriteyksikköä *opiskelijavuosi*. Opiskelijavuoden määritelmä olisi rahoituslain uudessa 32 b §:ssä. Ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa määrättäisiin koulutuksen järjestäjän opiskelijavuosien vähimmäismäärä. Rahoituslain ehdotetun 32 c §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisten opiskelijavuosien määrän. Tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei voisi alittaa koulutuksen järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää. Järjestämisluvassa määrättyllä opiskeluvuosien vähimmäismäärällä luotaisiin ennakoitavat puitteet koulutuksen järjestäjän toiminnan volyyminille. Järjestämisluvassa määrätty opiskelijavuosien vähimmäismäärä varmistaisi myös perusrahoituksen tason ennakoitavuuden, sillä rahoituslain ehdotetun 32 d §:n 1 momentin mukaan perusrahoitus määräytyisi tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella, joka siis ei voisi alittaa järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää.

Pääsääntöisesti koulutuksen järjestäjä päättäisi vapaasti koulutustarjontansa jakautumisesta tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän puitteissa. Ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa voitaisiin kuitenkin osaamistarpeeseen tai koulutuksen järjestämiseen liittyvästä erityisestä syystä päättää myös tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista opiskelijavuosien määristä. Kyseisen säännöksen nojalla voitaisiin määrätä esimerkiksi vaativan erityisen tuen rajatun tehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien enimmäisopiskelijavuosista tai rajoittaa tietyn tutkinnon järjestämismuutoksia, jos tutkinnon järjestämisen muutoin arvioidaan ylittävän valtakunnallisen tai alueellisen osaamistarpeen. Tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevia määrällisiä rajoituksia olisi kuitenkin tarkoitus käyttää vain poikkeustapauksissa.

27 §. Järjestämisluvassa määrättävät muut oikeudet, velvollisuudet, ehdot ja tehtävät. Järjestämisluvassa voitaisiin tarvittaessa määrätä muista tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvistä oikeuksista, velvollisuuksista, ehdoista sekä kehittämis- ja muista tehtävistä. Näitä koskevat säännökset olisivat lain 27 §:ssä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa voitaisiin määrätä oikeudesta järjestää oppisopimuskoulutuksena kaikkia lain 6 §:n mukaiseen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja eli myös muita kuin järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja koulutusta. Kyseessä olisi niin sanottu laajennettu oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä. Tutkinnot ja koulutus järjestettäisiin tällöin aina 30 §:ssä tarkoitettuna koulutuksen hankintana, jos koulutuksen järjestäjällä ei olisi kyseisen tutkinnon järjestämislupaa. Laajennettu oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä eroaisi lain 30 §:n 1 momentissa säädetystä oikeudesta hankkia yksittäisiä tutkinnon osia tai koulutusta opiskelijan yksilöllisten valintojen mahdollistamiseksi, sillä laajennetun oppisopimuskoulutuksen tehtävän puitteissa voitaisiin opiskelijan koulutustarpeen mukaisesti hankkia oppisopimuskoulutuksena myös koko tutkinto tai mitä tahansa tutkinnon osia siitä riippumatta, mitä tutkintoja kyseisen koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa on määrätty. Laajennetun oppisopimuskoulutuksen tehtävän puitteissa voitaisiin hankkia oppisopimuskoulutuksena myös 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta järjestämisluvassa määrättyistä tutkinnoista riippumatta.

Laajennettu oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä myönnettäisiin koulutuksen järjestäjälle hakemuksesta. Tehtävän myöntämisessä käytettäisiin 28 §:ssä säädettyjä järjestämisluvassa yleisiä myöntämisedellytyksiä. Tehtävän myöntämisessä otettaisiin erityisesti huomioon oppisopimuskoulutuksen riittävä valtakunnallinen ja alueellinen saatavuus tutkinnoittain. Lisäksi otettaisiin huomioon, että opiskelijoilla ja työ- ja elinkeinoelämällä tulee olla riittävät ja joustavat mahdollisuudet oppisopimuskoulutuksen käyttämiseen asuin- tai toiminta-alueellaan. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla oppisopimuskoulutuksen laajennetun järjestämistehtävän toteuttamisen edellyttämä osaaminen oppisopimuskoulutuksen palveluprosessista, riittävät resurssit tehtävän hoitamiseen sekä toimivat ja kokonaisvaltaiset työelämäyhteydet ja -palvelut. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä tulisi olla toiminnalliset edellytykset tehtävän edellyttämään oppisopimuskoulutuksen hankintaan.

Laajennetun oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävän saanut koulutuksen järjestäjä vastaisi lain 30 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti siitä, että sen hankkimat tutkinnot, tutkinnon osat ja koulutus järjestettäisiin lain mukaisesti. Osaamisen arvioinnista ja todistusten antamisesta vastaisi kuitenkin se koulutuksen järjestäjä, jolta oppisopimuskoulutusta hankitaan eli jolla on kyseisen tutkinnon järjestämislupa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa voitaisiin määrätä koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta järjestää järjestämisluvassa tarkoitettuja tutkintoja ja valmentavaa koulutusta 65 §:ssä tarkoitettuun vaativaan erityiseen tukeen oikeutetuille opiskelijoille sekä velvollisuudesta huolehtia erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa säädettyä erityisopetuksen erityistä koulutustehtävää. Vaativan erityisen tuen tehtävä voitaisiin nykytilaa vastaavasti antaa niin sanotuille erityisoppilaitoksille tai rajattuna tehtävänä myös muille koulutuksen järjestäjille. Erityisoppilaitokset ovat koulutuksen järjestäjiä, joiden koulutustarjonta keskittyy vaativaa erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille suunnattuun koulutukseen. Jos erityisen tuen tehtävä annetaan rajattuna tehtävänä, koulutuksen järjestämisluvassa määrättäisiin tällöin tähän tehtävään käytettävien opiskelijavuosien enimmäismäärästä.

Vaativan erityisen tuen tehtävä voisi kattaa tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta järjestettäisiin aina vain vaativan erityisen tuen tehtävän perusteella. Säännöksen sanamuodon mukaan kyse olisi velvollisuudesta

vaativan erityisen tuen järjestämiseen, mutta käytännössä kyseinen tehtävä myönnettäisiin koulutuksen järjestäjälle hakemuksesta. Koulutuksen järjestäjällä olisi kuitenkin velvollisuus kyseisen tehtävän toteuttamiseen, jos se on järjestämisluvassa määrätty.

Ehdotetun 3 momentin mukaan järjestämisluvassa määrättäisiin koulutuksen järjestäjän oikeudesta järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta ja vankilaopetusta. Oikeudesta järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta määrätään jo nykyisissä järjestämisluvissa. Oikeudesta järjestää vankilaopetusta sen sijaan ei ole aiemmin määrätty järjestämisluvissa, vaan koulutuksen järjestäjät ovat voineet päättää vankilaopetuksen järjestämisestä. Koulutuksen järjestämistä sisäoppilaitosmuotoisena tai vankilaopetuksena käytettäisiin koulutuksen rahoitusperusteena, joten näistä oikeuksista on perusteltua määrätä koulutuksen järjestämisluvissa. Järjestämisluvassa päätetyllä oikeudella järjestää vankilaopetusta turvattaisiin myös vankilaopetuksen saatavuutta. Edellä mainitut järjestämisoikeudet myönnettäisiin hakemuksesta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa voitaisiin määrätä myös muista velvoitteista, jos koulutuksen saatavuuden turvaaminen tai muut tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät. Tällaisia velvoitteita voisivat olla esimerkiksi tietyn tutkinnon järjestäminen tai velvoite järjestää koulutusta perusopetuksen päättäneille. Velvoitteita määrättäisiin lähtökohtaisesti vain silloin, kun muilla toimilla ei voida katsoa voitavan turvata esimerkiksi tietyn tutkinnon ja siihen valmistavan tutkintokoulutuksen riittävää tarjontaa tai jos koulutustarjonta ei olisi riittävää turvaamaan perusopetuksen päättäneiden koulutukseen pääsyä toisen asteen koulutukseen. Säännöksessä tarkoitetut velvoitteet määrättäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön aloitteesta, mutta koulutuksen järjestäjää kuultaisiin ja järjestäjän kanssa neuvoteltaisiin ennen velvoitteiden määräämistä.

Lisäksi ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa voitaisiin määrätä tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista sekä kehittämis- ja muista tehtävistä. Tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot voisivat olla esimerkiksi koulutuksen järjestämisen laadun parantamiseen tai koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyviä ehtoja, joiden täyttyminen asetettaisiin ehdoksi järjestämisluvassa määrätyn tehtävän jatkumiselle. Koulutuksen järjestäjälle voitaisiin esimerkiksi myöntää tietyn tutkinnon järjestämisoikeus tai jokin muu erityistehtävä määrääjäksi edellä tarkoitetulla ehdolla. Säännöksessä tarkoitetut ehdot määrättäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön aloitteesta.

Kehittämistehtäviä voisivat olla esimerkiksi tehtävät, jolla edistettäisiin toimiala- tai tutkinto-kohtaista valtakunnallista kehittämistä sekä koulutuksen järjestäjien yhteistyötä. Kehittämis-tehtävä voisi lisäksi liittyä esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten koulutuksen kehittämiseen tai työelämän kehittämiseen. Muita tehtäviä voisi olla esimerkiksi urheilijoille suunnatun koulutuksen järjestäminen. Kehittämistehtävät ja muut tehtävät määrättäisiin koulutuksen järjestäjän hakemuksesta.

Pykälän 4 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden, ehtojen ja tehtävien tulisi liittyä koulutuksen järjestämisluvassa määrättyihin tutkintoihin ja koulutukseen.

28 §. Järjestämisluvan myöntämisedellytykset. Pykälässä säädettäisiin tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan myöntämisen edellytyksistä. Järjestämislupa myönnettäisiin nykyiseen tapaan hakemuksesta. Hakija määrittäisi hakemansa tutkintojen myöntämis- ja järjestämistehtävän, muun koulutuksen järjestämistehtävän sekä mahdolliset muut oikeudet ja tehtävät sekä kuvaisi koulutustarpeen ja edellytyksensä tehtävän hoitamiseksi.

Järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakemuksessa tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen vastaa valtakunnalliseen tai toimialakohtaiseen tai alueelliseen osaamistarpeeseen. Tarpeen arvioinnissa otettaisiin huomioon valtakunnalliset osaamistarveennakoinnit ja koulutuksen saavutettavuus. Arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota muun muassa väestö- ja opiskelijapohjaan, työvoiman tarpeeseen ja osaamistarpeisiin, ja siinä otettaisiin lisäksi huomioon alueiden väliset erot ja elinkeinorakenteen muutokset, koulutukseen hakeutuminen ja alueella jo oleva koulutustarjonta. Tutkintoja tai koulutusta ei saisi jatkossakaan järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi, etteikö koulutuksen järjestäjälle voisi syntyä toiminnasta ylijäämää. Sen ei kuitenkaan tulisi tuottaa taloudellista etua osakeyhtiön osakkeenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalla tai sitä ylläpitävällä, vaan varat tulisi käyttää ammatillisen koulutuksen järjestämisen, kehittämisen ja siihen liittyviin investointeihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, jotka hakijan tulisi täyttää järjestämisluvan myöntämiseksi. Momentissa säädetyillä järjestämisluvan myöntämisedellytyksillä huolehdittaisiin siitä, että luvan saaneella on riittävä osaaminen ja voimavarat sekä riittävän laajat työ- ja elinkeinoelämäyhteydet järjestämisluvan mukaisen tehtävän menestyksekkääksi hoitamiseksi. Valtionosuusrahoitteinen tutkintojen järjestäminen ja koulutus olisi toteutettava laadukkaasti, vaikuttavasti ja tuloksellisesti.

Taloudellisten edellytysten näkökulmasta olisi keskeistä, että hakijalla olisi tarvittava maksuvalmius sekä vakavaraisuus, jotta se kykenee tarjoamaan laadukasta koulutusta, kehittämään toimintaansa ja sekä tekemään toimintaedellytysten ylläpitämiseksi tarvittavia investointeja ja selviytymään yllättävistä kustannusvaikutuksista aiheuttavista muutostilanteista, kuten esimerkiksi kohtuullisista opiskelijamäärien vaihteluista.

Toiminnallisten edellytysten täyttymiseksi hakijalla tulisi olla koulutustehtävän tuloksellisen, vaikuttavan ja laadukkaan hoitamisen kannalta tarvittava kelpoisuusehdot täyttävä opetushenkilöstö, ajanmukaiset osaamisperusteisen ja asiakaslähtöisen toiminnan vaatimukset täyttävät pedagogiset prosessit ja tukiprosessit sekä koulutustehtävän hoitamiseksi tarkoituksenmukaiset oppimisympäristöt. Lisäksi hakijalla tulee olla tarvittavaa ammatillista asiantuntemusta tutkintojen järjestämiseen ja myöntämiseen. Tämä tarkoittaa, että hakijan on kyettävä osoittamaan, että sillä on riittävä tutkintojärjestelmään ja järjestämiinsä tutkintoihin liittyvä asiantuntemus ja työelämäyhteydet. Hakijan pitää pystyä myös osoittamaan että sillä on toimivat laadunhallinnan menettelyt toiminnan laadun varmistamiseksi ja parantamiseksi. Lisäksi tämän lain 126 §:ssä edellytetään, että koulutuksen järjestäjä säännöllisesti arvioi toimintaansa ja parantaa laadunhallinnan menettelyitään. Hakijalla tulisi olla käytettävissä myös koulutustehtävän laajuuden ja luonteen edellyttämät tilat, välineet ja oppimisympäristöt. Jos hakija ei ole ennen luvan myöntämistä järjestänyt koulutustoimintaa, otettaisiin luvan myöntämisessä huomioon hakijan esittämät suunnitelmat edellä mainittujen edellytysten täyttymisen osalta.

Lupien myöntämiseen liittyy aina opetus- ja kulttuuriministeriön harkintaa. Harkinta ei kuitenkaan ole täysin vapaata, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii pykälän 3 momentin mukaan järjestämislupia myöntäessään siitä, että järjestämisluvat muodostavat kokonaisuuden, joka varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän saatavuuden.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä edellä kuvatuista järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista

edellytyksistä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 25 §:n mukaan lupaa toimia ammatillisen koulutuksen järjestäjänä tulee hakea viimeistään vuotta ennen opetuksen suunniteltua aloittamista. Ministeriö voi tarvittaessa ottaa käsiteltäväksi myös tätä myöhemmin tehdyn hakemuksen. Lupahakemuksessa tulee esittää selvitys koulutuksen tarpeellisuudesta sekä muiden luvan myöntämisedellytysten täyttymisestä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää myös muun viranomaisen lausunnon pyytämisestä. Tarkoituksena on, että lupahakemusta käsiteltäessä työelämätoimikunnalta pyydetäisiin lausuntoa tutkintojen järjestämisen edellytyksistä. Muun viranomaisen lausunto voisi olla tarpeen myös esimerkiksi silloin, kun järjestämisluvaa haetaan työvoimakoulutukseen tai vanhilaopetukseen. Ehdotetun lain 23 §:n 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen työvoimakoulutuksen järjestämisluvasta päättämistä.

29 §. Järjestämisluvun muuttaminen ja peruuttaminen. Järjestämisluvun muuttamisesta tai peruuttamisesta päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Tavallisesti järjestämisluvaa muutettaisiin tai se peruutettaisiin koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Tätä koskeva säännös olisi pykälän 1 momentissa.

Ministeriö voisi kuitenkin eräissä tilanteissa muuttaa järjestämisluvaa viranomaisaloitteisesti. Osa näistä tilanteista olisi ulkoisista tekijöistä johtuvia ja osa koulutuksen järjestäjän omasta toiminnasta johtuvia. Ulkoisista tekijöistä johtuvasta järjestämisluvun viranomaisaloitteisesta muuttamisesta säädettäisiin ehdotetun pykälän 2 momentissa ja koulutuksen järjestäjän omasta toiminnasta johtuvasta viranomaisaloitteisesta muuttamisesta ja peruuttamisesta 3 momentissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi saada tiedon järjestämisluvun muuttamis- tai peruuttamistarpeesta useilla eri tavoilla, kuten koulutuksen järjestäjän toimintaan kohdistettujen tarkastusten yhteydessä ja työvoimakoulutuksen osalta työ- ja elinkeinohallinnon ilmoituksen perusteella.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetuilla perusteilla järjestämisluvaa voitaisiin muuttaa, mutta koko luvan peruuttaminen ei olisi mahdollista. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi muuttaa järjestämisluvaa ilman hakemusta ensinnäkin silloin, jos tutkintojen tai koulutuksen järjestäminen merkittävästi poikkeaa osaamistarpeista. Tällainen tilanne voi syntyä, mikäli osaamistarve merkittävästi muuttuu siitä, kun lupa on myönnetty tai lupaa myönnettäessä tehty osaamistarvearvio eroaa olennaisesti toteumatietoihin perustuvasta osoitetusta tarpeesta, esimerkiksi koulutukseen hakeneiden opiskelijoiden määrästä tai toiminta-alueesta.

Järjestämisluvaa voitaisiin muuttaa ministeriön yksipuolisella päätöksellä myös silloin, jos tutkintojen tai koulutuksen järjestämiseen liittyvät muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Järjestämisluvun muuttaminen voisi liittyä esimerkiksi tilanteisiin, joissa ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkossa tapahtuu muutoksia, joilla on laajoja valtakunnallisia tai alueellisia vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvaa voitaisiin muuttaa hakemuksetta myös silloin, jos valtiontaloudelliset syyt sitä edellyttävät. Julkisen talouden sopeuttamisesta johtuva ammatillisen koulutuksen rahoituksen vähentäminen voi johtaa tilanteeseen, jossa koulutuksen järjestäjän edellytykset laadukkaaseen koulutuksen järjestämiseen heikenevät. Koulutuksen järjestäjien järjestämislupia voi tällöin olla tarpeen muuttaa erityisesti

opiskelijavuosien vähimmäismäärää koskevan määräyksen osalta, jotta koulutuksen järjestämisen riittävä rahoitustaso voitaisiin turvata.

Koulutuksen järjestäjän olisi täytettävä järjestämisluvan myöntämisedellytykset myös luvan myöntämisen jälkeen. Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi ilman hakemusta muuttaa tai peruuttaa järjestämisluvan, jos järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja tai koulutusta ei enää järjestetä. Samoin lupa voitaisiin muuttaa tai peruuttaa, jos järjestetyt tutkinnot tai koulutus taikka koulutuksen järjestäjän toimintaedellytykset eivät enää täytä 28 §:n mukaisia järjestämisluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä taikka jos tutkintoja tai koulutusta järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että järjestäjän edellytykset järjestää esimerkiksi tiettyjä tutkintoja, tutkintokoulutusta tai muuta luvan mukaista koulutusta olisivat merkittävästi alentuneet. Tilanne voisi syntyä myös silloin, jos koulutuksen järjestäjä ei noudattaisi tutkinnon tai koulutuksen järjestämisessä Opetushallituksen määräämiä tutkinnon tai koulutuksen perusteita taikka jos sen tilat tai henkilöstön kelpoisuus eivät enää täyttäisi määrätyn tutkinnon, tutkintokoulutuksen taikka muun koulutuksen laadukkaan toteuttamisen edellytyksiä.

Pykälän 3 momentissa säädetyissä tilanteissa järjestämislupa voitaisiin muuttaa tai peruuttaa tietyn tutkinnon tai koulutuksen osalta taikka muun määräyksen osalta, jos mainitut puutteet koskisivat järjestettävää toimintaa vain joltain osin. Järjestämislupa voitaisiin myös peruuttaa kokonaan, jos puutteet katsottaisiin niin merkittäviksi, että koulutuksen järjestäjän ei arvioitaisi enää miltään osin täyttävän järjestämisluvan myöntämisedellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän kuulemisesta ja muusta menettelystä koulutuksen järjestämislupia muutettaessa tai peruuttaessa säädetään yleislakina hallintolaissa. Lupien myöntämisessä ja peruuttamisessa noudatettaisiin yleisiä hallinnon oikeusturvaperiaatteita kuten yhdenvertaisen kohtelun, suhteellisuuden ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteita. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin järjestämislupien muuttamiseen ja peruuttamiseen liittyvistä opetus- ja kulttuuriministeriötä koskevista erityisistä kuulemisvelvoitteista. Ehdotetun säännöksen mukaan Opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi varata koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus 3 momentissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen ennen järjestämisluvan muuttamista tai peruuttamista. Lupaa ei siis 3 momentissa tarkoitetuilla perusteilla voisi muuttaa tai peruuttaa pelkästään koulutuksen järjestäjän muodollisen kuulemisen jälkeen, vaan järjestäjälle tulisi varata riittävästi aikaa puutteiden korjaamiseen tai korjaussuunnitelman esittämiseen. Koulutuksen järjestäjän tulisi kuitenkin ryhtyä puutteiden korjaamiseen ilman aiheetonta viivytystä. Jos puutteita ole mahdollista korjata välittömästi, järjestäjän tulisi esittää realistinen suunnitelma puutteiden korjaamisesta, jonka hyväksyttävyyden opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi ennen järjestämislupaa koskevan päätöksen tekemistä. Lupa voitaisiin tehdyistä toimenpiteistä tai suunnitelmista huolimatta muuttaa tai peruuttaa, mikäli opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi, että tehdyt tai ehdotetut toimenpiteet eivät ole riittäviä taikka esitetty suunnitelma puutteiden korjaamiseksi ei ole toteuttamiskelpoinen.

Pykälän 4 momentissa olisi myös säännös, jonka mukaan ennen työvoimakoulutuksen järjestämisluvan muuttamista tai peruuttamista opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä. Opetus- ja kulttuuriministeriölle olisi säädetty vastaava kuulemisvelvoite myös lain 23 §:n 4 momentissa työvoimakoulutuksen järjestämisluvan myöntämisen osalta.

Lisäksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että opetus- ja kulttuuriministeriön olisi järjestämisluvan peruuttamista koskevan päätöksenteon yhteydessä huolehdittava siitä, ettei ammatillisen koulutuksen riittävä saatavuus vaarannu. Tämä säännös muodostaisi vastinparin 28 §:n 3 momentin säännökselle, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön on järjestämislupien myöntämistä koskevan päätöksenteon yhteydessä huolehdittava siitä, että järjestämisluvut muodostavat kokonaisuuden, joka varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän saatavuuden. Järjestämislupien muuttaminen tai peruuttaminen ei siis saisi vaarantaa ammatillisen koulutuksen riittävää saatavuutta turvaavaa kokonaisuutta.

30 §. Koulutuksen hankinta. Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän mahdollisuudesta hankkia tutkintoja ja koulutusta. Koulutuspalveluiden hankkimisella täydennettäisiin koulutuksen järjestäjän itse järjestämää koulutusta. Säännös ei kuitenkaan mahdollistaisi, että järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä itse luopuisi koulutuksen järjestämisestä. Koulutuksen hankkimisesta säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevan 10 §:n 2 momentissa. Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin nykyistä tarkemmin niistä tilanteista, joissa koulutuksen järjestäjä voisi hankkia koulutuspalveluita.

Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä voisi hankkia järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta, järjestämisluvan mukaista muuta koulutusta sekä 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua oppisopimuskoulutusta. Mahdollisuus hankkia järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen osia tarkoittaisi sitä, että koulutuksen järjestäjän ei tarvitsisi itse järjestää esimerkiksi kaikkia tutkinnon perusteiden mukaisia valinnaisia tutkinnon osia, vaan se voisi hankkia niitä myös toiselta koulutuksen järjestäjältä. Säännöksen perusteella voitaisiin hankkia koko tutkinnon osa tai tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden mukaista koulutusta ainoastaan tutkinnon osan tietyltä osa-alueelta. Säännöksessä ei säädettäisi mitään tarkkaa rajaa sille, minkä osuuden tutkinnon osista koulutuksen järjestäjä voisi hankkia toiselta koulutuksen järjestäjältä. Pääsääntöisesti koulutuksen järjestäjän tulisi kuitenkin itse järjestää ainakin tutkinnon perusteiden mukaiset pakolliset osat.

Järjestämisluvan mukaisella muulla koulutuksella tarkoitettaisiin esimerkiksi valmentavaa koulutusta ja sen osia sekä muuta järjestämisluvan perusteella järjestettävää koulutusta. Ehdotetun säännöksen perusteella koulutuksen järjestäjä voisi hankkia myös järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin liittyvää lain 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

Lain 27 §:n 1 momentin mukaan järjestämisluvassa voitaisiin määrätä oikeudesta järjestää oppisopimuskoulutuksena kaikkia 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja lain 30 §:ssä tarkoitettuna koulutuksen hankintana. Tämä laajennettu oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä toteutettaisiin aina tässä pykälässä tarkoitettuna koulutuksen hankintana niiltä osin, kun koulutuksen järjestäjällä ei olisi kyseisen tutkinnon myöntämisoikeutta järjestämisluvassaan.

Ehdotetun säännöksen mukaan koulutusta voitaisiin hankkia toiselta ammatillisen tai muun koulutuksen järjestäjältä, muulta julkiselta taholta taikka muulta yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä. Muilla koulutuksen järjestäjillä tarkoitettaisiin esimerkiksi lukiokoulutuksen järjestäjiä tai korkeakouluja. Tutkinnon perusteiden muodostumissääntöjen mukaisesti ammatilliseen tutkintoon voidaan sisällyttää esimerkiksi lukiokoulutuksen opintoja tai ammattikorkeakoulu-

opintoja, jolloin näitä opintoja hankittaisiin kyseisen koulutuksen järjestäjiltä. Ammatillisen perustutkinnon ja lukiokoulutuksen yhdistäminen eli niin sanotun kaksoistutkinnon suorittaminen olisi mahdollista jatkossakin nykyisen käytännön mukaisesti. Ammatillisen koulutuksen järjestäjä voisi ehdotetun 30 §:n mukaisesti hankkia lukio-opintojen opetuksen lukiokoulutuksen järjestäjältä. Tällöin kaksoistutkinnon suorittaminen toteutettaisiin ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän puitteissa siten, että rahoitusjärjestelmän mukainen rahoitus myönnettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjälle, joka puolestaan hankkisi eli ostaisi koulutusta lukiokoulutuksen järjestäjältä. Ammatillisen koulutuksen opiskelijaa ei tällöin otettaisi huomioon lukiokoulutuksen rahoituksessa. Suoritetut lukio-opinnot luettaisiin osaksi ammatillista perustutkintoa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta. Lukio-opintoja voitaisiin sisällyttää ammatillisessa tutkinnossa sekä yhteisiin tutkinnon osiin että valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Ehdotetun säännöksen mukaan koulutusta voitaisiin hankkia myös muulta julkiselta taholta taikka yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä, jotka tarjoavat tarkoituksenmukaisia koulutus- tai muita palveluita. Koulutuksen hankkimista koskeva säännös ei siis edellyttäisi, että koulutuspalveluita voitaisiin hankkia ainoastaan muilta järjestämisluvan omaavilta järjestäjiltä.

Pykälässä säädettäisiin myös mahdollisuudesta hankkia muuta kuin järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin tai koulutukseen liittyvää koulutusta. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan yksilöllisten valintojen mahdollistamiseksi koulutuksen järjestäjä voisi järjestämisluvan mukaisia tutkintoja tai koulutusta järjestäessään hankkia myös muita kuin järjestämisluvassa määrättyjä tutkintojen ja koulutuksen osia sekä osaamisen hankkimisen tukitoimia edellä pykälässä mainituilta tahoilta. Säännöstä sovellettaisiin tilanteessa, jossa opiskelija olisi otettu suorittamaan tiettyä järjestämisluvan mukaista tutkintoa, mutta opiskelija haluaisi yksilöllisten valintojensa perusteella sisällyttää tutkintoonsa jonkin sellaisen tutkinnon osan, jota koulutuksen järjestäjällä ei ole järjestämisluvassaan. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös silloin, jos opiskelija otetaan suorittamaan yksittäisiä tutkinnon osia, jotka kaikki eivät ole koulutuksen järjestäjän järjestämisluvan mukaisia. Opiskelijan yksilöllisten valintojen mahdollistamiseksi koulutuksen järjestäjä voisi tällaisissa tilanteissa itse järjestämänsä koulutuksen lisäksi hankkia yhden tai muutamia tutkinnon osia toiselta koulutuksen järjestäjältä. Säännöksessä ei säädettäisi mitään tarkkaa rajaa sille, minkä osuuden tutkinnon tai koulutuksen osista koulutuksen järjestäjä voisi mainituissa tilanteissa hankkia. Kun kyse on koko tutkinnon suorittamisesta, tutkinnon perusteiden muodostumissäännöt rajaavat sitä, miten paljon muiden tutkintojen osia kyseiseen tutkintoon voidaan sisällyttää. Jos taas kyse on yksittäisten tutkinnon osien suorittamisesta, pääsääntönä voitaisiin pitää, että koulutuksen järjestäjän tulisi järjestämislupansa puitteissa voida järjestää ainakin puolet opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesta koulutuksesta.

Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä voisi opiskelijan yksilöllisten valintojen mahdollistamiseksi hankkia myös osaamisen hankkimisen tukitoimia. Näillä tukitoimilla tarkoitettaisiin muuta kuin tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaista osaamista, kuten esimerkiksi työpajatoiminnassa tai muissa tukitoimissa hankittavia valmiuksia taikka muita palveluita, jotka tukisivat tutkintokoulutukseen osallistumista ja ehkäisisivät koulutuksen keskeyttämistä. Näitä palveluita voisivat tuottaa esimerkiksi nuorten työpajatoimintaa toteuttavat ja nuorisotyötä tekevät julkiset tahot sekä yhteisöt ja säätiöt.

Pykälässä säädettäisiin myös siitä, että lain 53 §:ssä tarkoitettu osaamisen arviointi voitaisiin hankkia vain järjestämisluvan saaneelta ammatillisen koulutuksen järjestäjältä tai vastaavan

luvan saaneelta muun koulutuksen järjestäjältä. Järjestämisluvan saaneella ammatillisen koulutuksen järjestäjällä tarkoitettaisiin sellaista järjestäjä, jolla on kyseisen tutkinnon järjestämisen ja myöntämisoikeus. Vastaavan luvan saaneella muun koulutuksen järjestäjällä tarkoitettaisiin puolestaan esimerkiksi lukiokoulutuksen järjestäjää tai ammattikorkeakoulua. Järjestämislupa antaa järjestäjälle tutkinnon myöntämisoikeuden ja samalla tutkinnon osakohtaisen osaamisen arviointioikeuden. Osaamisen arviointi on julkinen hallintotehtävä, joka perustuslain mukaan voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla. Ehdotetulla säännöksellä estettäisiin se, että koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä voisi koulutuksen hankkimisen kautta delegoida eteenpäin sille järjestämisluvalla myönnettyä julkista hallintotehtävää. Tutkinnon osan osaamisen arvioinnin voisi siis aina suorittaa vain siihen järjestämisluvan tai vastaavan luvan saanut koulutuksen järjestäjä.

Jos koulutuksen järjestäjä hankkii lukiokoulutusta tai korkeakoulutusta, suoritetaan arviointi kyseisiä koulutusmuotoja koskevan lainsäädännön mukaisesti. Lukiokoulutuksessa tai korkeakoulutuksessa hankittu osaaminen tulee kuitenkin tunnustaa osaksi ammatillista tutkintoa joko ammatilliseksi tai yhteiseksi tutkinnon osaksi. Lähtökohtaisesti ammatillisen koulutuksen järjestäjä suorittaa osaamisen arvioinnin tässä laissa säädetyllä tavalla eikä muissa koulutusmuodoissa tehty arviointi tule suoraan osaksi ammatillisen tutkinnon osaamisen arviointia. Lain 47 §:n 3 momentin mukaan Opetushallitus voisi kuitenkin määrätä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta. Opetushallituksen määräyksellä turvattaisiin osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen yhdenmukaiset menettelyt tyypillisimmissä osaamisen tunnustamisen tilanteissa, kuten esimerkiksi lukio-opintojen tunnustamisessa osaksi ammatillista perustutkintoa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaisesti koulutuksen järjestäjä vastaisi siitä, että sen hankkimat tutkinnot, tutkinnon osat ja koulutus järjestettäisiin tämän lain mukaisesti. Koulutuksen hankkimisesta olisi voimassa, mitä siitä eri koulutuksen järjestäjien tai muun yhteisön tai säätöön välillä sovittaisiin. Koulutuksen laadun valvonnan muodoista voitaisiin ottaa määräyksiä koulutuksen hankintasopimukseen. Koulutuksen järjestäjä vastaisi opiskelijoidensa osalta myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisten hallinnollisten päätösten tekemisestä. Taho, jolta koulutusta hankitaan, vastaisi hankintasopimuksen mukaisesti ainoastaan opetuksesta ja siihen liittyvistä välittömistä toimenpiteistä, kuten opiskelijoiden arvioinnista.

Tutkintotodistuksen tai todistuksen suoritetusta tutkinnon osasta voisi antaa vain sellainen koulutuksen järjestäjä, jolle on järjestämisluvassa myönnetty kyseisen tutkinnon osan järjestämisoikeus. Jos koulutuksen järjestäjä hankkisi koko tutkinnon osan ja myös osaamisen arvioinnin toiselta koulutuksen järjestäjältä, antaisi opiskelijan pyynnöstä todistuksen suoritetusta tutkinnon osasta se koulutuksen järjestäjä, joka on suorittanut tutkinnon osan osaamisen arvioinnin. Vaikka opiskelijan suorittamaan tutkintoon sisältyisi koulutuksen hankinnan kautta suoritettuja tutkinnon osia, antaisi tutkintotodistuksen kuitenkin se koulutuksen järjestäjä, joka on laatinut opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman eli toiminut koulutuksen hankkijana. Jos koulutuksen järjestäjä on hankkinut koko tutkinnon oppisopimuskoulutuksena lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun laajennetun oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävän perusteella, antaisi tutkintotodistuksen kuitenkin se koulutuksen järjestäjä, jolta koko tutkinto on hankittu eli jolle on järjestämisluvassa myönnetty kyseisen tutkinnon järjestämistehtävä.

Rahoitusjärjestelmässä huomioon otettavat suoritteet kirjattaisiin sille koulutuksen järjestäjälle, joka 2 momentissa säädetyn mukaisesti olisi vastuussa koulutuksen järjestämisestä eli joka toimisi koulutuksen hankkijana. Rahoitusjärjestelmässä huomioon otettavia suoritteita olisivat opiskelijan läsnäoloon perustuvat opiskelijavuodet, suoritettavat tutkinnon osat ja tutkinnot sekä vaikuttavuusrahoituksen elementit. Koulutuksen hankkimisesta ei muodostuisi rahoitusjärjestelmässä huomioon otettavia suoritteita miltään osin sille koulutuksen järjestäjälle, jolta koulutusta on hankittu.

31 §. Maksullinen palvelutoiminta. Ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa tarkoitettujen tutkintojen myöntäminen ja tutkintokoulutuksen järjestäminen perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämään koulutuksen järjestämislupaan, jonka myöntämisen edellytyksenä on muun muassa se, että koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Lakiesityksen 30 §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjä voisi hankkia tietyissä tilanteissa tutkintoja, tutkinnon osia tai tutkintokoulutusta toiselta koulutuksen järjestäjältä. Tätä hankintaoikeutta vastaavasti ehdotetussa pykälässä säädettäisiin sen koulutuksen järjestäjän, jolta koulutusta hankintaan, oikeudesta järjestää tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia sekä tutkintokoulutusta maksullisena palvelutoimintana. Muissa tilanteissa tutkintoja, tutkinnon osia tai niihin valmistavaa tutkintokoulutusta ei voisi järjestää maksullisena palvelutoimintana. Osaamisperusteisessa järjestelmässä ei kuitenkaan yleisesti säädeltäisi osaamisen hankkimistapoja, joten nykyistä käytäntöä vastaavasti laissa ei rajoitettaisi koulutuksen järjestäjien tai muiden tahojen oikeutta järjestää muuta koulutustoimintaa kuin tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai tutkintokoulutusta maksullisena palvelutoimintana.

Maksullista palvelutoimintaa toteutettaisiin tilauksen tai tarjouksen perusteella ja se hinnoiteltaisiin liikeloudellisin perustein, jolloin siitä voisi syntyä myös voittoa koulutuksen järjestäjälle. Nykyisin tutkintokoulutusta on myyty maksullisena palvelutoimintana myös työ- ja elinkeinohallinnolle työvoimakoulutuksena. Jatkossa tutkintotavoitteinen työvoimakoulutus siirtyisi kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle, joten maksullisen palvelutoiminnan järjestäminen tältä osin ei olisi enää tarpeellista. Esitys ei rajaisi koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia muun kuin tutkintotavoitteisen koulutuksen osalta osallistua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston järjestämiin tarjouskilpailuihin, jotka koskevat niiden rahoittamaa koulutusta.

Maksullisella palvelutoiminnalla ei tässä tarkoitettaisi ehdotetun lain 33 §:ssä säädettyä tilauskoulutusta, joka on suunnattu EU/ETA-maiden ulkopuolelta tuleville eikä 35 §:ssä tarkoitettua Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävää tutkintokoulutusta. Oikeudesta näiden koulutusten järjestämiseen säädettäisiin ehdotetuissa 33 ja 35 §:issä.

32 §. Opetusta tukeva palvelu- ja tuotantotoiminta. Pykälässä säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjällä voisi olla nykytilaa vastaavalla tavalla myös sen järjestämisluvun mukaista opetusta tukevaa palvelu- ja tuotantotoimintaa. Toiminnan tarkoituksena olisi tarjota opiskelijoille työelämän toimintaympäristöjä mahdollisimman hyvin vastaava oppimisympäristö. Näissä koulutuksen järjestäjän työelämälähtöisissä oppimisympäristöissä opiskelijat perehtyisivät ja harjoittelisivat työelämän työ- ja toimintaprosesseja saavuttaakseen tutkinnon perusteissa määrätyt ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet joko kokonaan tai siinä määrin, että heillä on riittävät perusvalmiudet ja osaaminen työpaikalla järjestettävään koulutukseen joko koulutussopimuksella tai oppisopimuksella. Opetusta tukevaa palvelu- ja tuotantotoimintaa voisi olla esimerkiksi oppilaitoksen omassa ravintolassa, kampaamossa, autokorjaamossa, rakennustyömaalla, leipomossa, osuuskunnassa tai erilaisissa opiskelijoiden perustamissa harjoitusyri-

tyksissä. Opetusta tukevasta ja siihen kiinteästi liittyvästä palvelu- tai tuotantotoiminnasta voitaisiin periä maksuja asiakkailta. Toiminnan tavoitteena ei kuitenkaan voisi olla voiton tavoittelu, eikä toiminta saisi häiritä kilpailtuja markkinoita.

33 §. Tilauskoulutus. Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän mahdollisuudesta järjestää tilauskoulutusta. Säännös olisi ammatillisesta koulutuksesta annetussa lainsäädännössä uusi. Tilauskoulutuksen periaatteet vastaisivat kuitenkin yliopistolaissa ja ammattikorkeakouluissa säädetyjä vastaavia periaatteita.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä voisi järjestää opiskelijaryhmälle järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta niin, että koulutuksen tilaisi ja rahoittaisi Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö. Näin järjestettyä koulutusta kutsuttaisiin *tilauskoulutukseksi*. Tilauskoulutusta olisi mahdollista järjestää joustavasti ottaen huomioon koulutuksen rakenteeseen ja sisältöön sekä koulutuksen aikataulutukseen liittyvät tilaajan erityistarpeet. Säännöksessä ei rajattaisi tilauskoulutuksen järjestämisaikaa, vaan tilauskoulutusta voitaisiin järjestää Suomessa tai muualla, esimerkiksi tilaajan kotimaassa. Säännöksessä ei myöskään tarkemmin säädettäisi opiskelijaryhmän koosta, mutta säännöksen sanamuodon perusteella tilauskoulutusta ei kuitenkaan voitaisi järjestää yksittäiselle opiskelijalle eikä yksityishenkilö voisi toimia säännöksessä tarkoitettuna tilauskoulutuksen tilaajana.

Tilauskoulutuksen tilaajana voisivat toimia säännöksessä mainitut suomalaiset tai ulkomaiset tahot. Koulutuksen tilaajana voisi toimia esimerkiksi yhden tai useamman koulutuksen järjestäjän perustama yritys, joka vastaisi koulutuspalveluiden myynnistä ETA-alueen ulkopuolella toimiville asiakkaille. Yritys kantaisi näin ollen taloudellisen vastuun koulutusviennistä.

Pykälän 2 momentin mukaan tilauskoulutusta ei voitaisi järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voitaisi järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovellettaisiin ulkomaalaislakia. Ehdotetut säännökset vastaisivat korkeakoululakien tilauskoulutusta koskevia vastaavia säännöksiä. Opiskelijaryhmän kokoaminen, opiskelijavalinta ja opiskelijoiden statuksen selvittäminen olisivat koulutuksen tilaajan vastuulla.

34 §. Tilauskoulutukseen sovellettavat säännökset. Tilauskoulutuksen luonteen vuoksi siihen ei olisi tarkoituksenmukaista tai mahdollista soveltaa kaikkia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä. Lain 34 §:ssä säädettäisiin, mitä lain säännöksiä ei sovellettaisi tilauskoulutukseen.

Pykälän 1 momentin mukaan tilauskoulutuksessa ei sovellettaisi, mitä lain 24 §:ssä säädettäisiin järjestämisluvassa määrätystä opetus- ja tutkintokielestä, 25 §:ssä toiminta-alueesta ja 26 §:ssä opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Opetuksessa käytettävästä kielestä ja tutkinnon suorittamiskielestä päätettäisiin koulutuksen järjestäjän ja tilaajan välisessä sopimuksessa. Tilauskoulutuksen järjestämistä ei myöskään olisi sidottu järjestämisluvan mukaiseen toiminta-alueeseen, vaan tilauskoulutusta voitaisiin järjestää kaikkialla Suomessa tai ulkomailla. Ti-

lauskoulutusta ei järjestettäisi järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosimäärän puitteissa, sillä tilauskoulutusta järjestettäisiin tilauksen perusteella liiketaloudellisin perustein hinnoiteltuna ja rahoitettuna.

Pykälän 2 momentin mukaan tilauskoulutukseen ei sovellettaisi, mitä lain 4 luvussa säädetään, lukuun ottamatta 38 §:n 1 momentin säännöstä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä 40 ja 41 §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamisen esteistä ja siihen liittyvästä tiedonsaannista. Näiden säännösten soveltaminen olisi perusteltua, koska tarkoituksena ei ole, että tilauskoulutuksen avulla olisi mahdollisuus suorittaa tutkinto lievemmin vaatimuksin. Ehdotettu sääntely vastaisi korkeakoulutuksen tilauskoulutuksessa noudatettavia vastaavia periaatteita. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi selvittää, että tilauskoulutukseen osallistuvat opiskelijat täyttävät edellä mainitut opiskelijaksi ottamisen edellytykset. Muutoin 4 luvun säännöksiä hakeutumisesta, valintaperusteista ja opiskelijaksi ottamisesta päättämisestä ei sovellettaisi, vaan näistä vastaisi ja päättäisi koulutuksen tilaaja, joka tilaa koulutuksen muodostamalleen opiskelijaryhmälle.

Ehdotetun 3 momentin mukaan tilauskoulutukseen sovellettaisiin lain 5 lukua eli henkilökohtaistamista koskevia säännöksiä, elleivät koulutuksen tilaaja ja järjestäjä toisin sovi. Henkilökohtaistamista koskevista säännöksistä ja menettelyistä voitaisiin siis poiketa tilaajien välisellä sopimuksella. Tilauskoulutuksen järjestäminen perustuu koulutuksen järjestäjän ja tilaajan väliseen sopimukseen, joten olisi perusteltua, että sopimuksessa voitaisiin sopia myös siitä, miten aiemmin hankittu osaaminen otetaan huomioon sekä miten osaamisen hankkiminen ja osoittaminen suunnitellaan. Tilauskoulutukseen sovellettaisiin kuitenkin aina lain 6 luvun tutkinnon suorittamista, osaamisen arviointia ja todistuksia koskevia säännöksiä, koska nämä säännökset ovat oleellisia suoritetun tutkinnon laadun varmistamisessa.

Ehdotetun 4 momentin mukaan tilauskoulutukseen ei sovellettaisi, mitä 7 luvussa säädetään, lukuun ottamatta 62 §:n 1 momentin säännöstä tutkintokoulutuksen sisällöstä, 64 §:n 2 momentin säännöstä osaamisen arvioinnin mukauttamisesta ja 66 §:n säännöksiä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta. Tilauskoulutuksessa opiskelijan oikeus saada opetusta ja ohjausta perustuisi koulutuksen järjestäjän ja tilaajan ja toisaalta tilaajan ja opiskelijan välisiin sopimuksiin. Tilauskoulutuksena järjestettävien tutkintojen ja tutkinnon osien laadun varmistamisen kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että koulutuksen järjestäjä päättäisi 62 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla tutkintokoulutuksen sisällöstä tutkinnon perusteiden mukaisesti, vaikka opetuksen ja koulutuksen sisällöstä muutoin sovittaisiin tilaus sopimuksessa. Tilauskoulutuksessa ei sovellettaisi 63 §:n opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja koskevaa säännöstä, koska nämä opinnot eivät kuuluisi tutkinnon perusteiden mukaiseen osaamiseen. Tilauskoulutuksessa opiskelijalla ei myöskään olisi oikeutta erityiseen tukeen. Koulutuksen järjestäjän ja tilaajan välisessä sopimuksessa voitaisiin kuitenkin sopia myös erilaisten tukitoimien järjestämisestä. Osaamisen arvioinnin mukauttaminen olisi kuitenkin 64 §:n 2 momentin mukaisesti mahdollista, jos se olisi opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaminen välttämätöntä. Lisäksi tilauskoulutuksessa voitaisiin soveltaa lain 66 §:n mukaista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamista koskevaa säännöstä. Poikkeaminen voisi olla perusteltua esimerkiksi tutkinnon perusteiden mukaisten kielitaitovaatimusten osalta, jos ne ovat aiemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia.

Pykälän 5 momentin mukaan tilauskoulutukseen ei sovellettaisi, mitä lain mit 70—79 §:ssä ja 95 §:ssä säädetään, jos tilauskoulutus järjestettäisiin muualla kuin Suomessa. Lain 70—

79 §:ssä säädetään työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta. Lain 69 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voi järjestää laissa tarkoitettua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja kyseistä säännöstä sovellettaisiin aina myös tilauskoulutuksessa. Muutoin lain 8 luvussa säädetään oppisopimuskoulutuksesta ja koulutussopimuksesta, jotka perustuvat pitkälti kansalliseen lainsäädäntöön. Näitä säännöksiä ei olisi tarkoituksenmukaista soveltaa muutoin kuin Suomessa järjestettävässä tilauskoulutuksessa. Lain 95 §:ssä säädettäisiin opiskelijan sallassapitovelvollisuudesta työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.

Tilaukoulutuksessa sovellettaisiin lain 9 luvun säännöksiä turvallisesta opiskeluympäristöstä, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä huumausainetestauksesta. Lisäksi sovellettaisiin kurinpitoa koskevia säännöksiä. Ehdotettu vastaisi korkeakoulutuksen tilauskoulutusta koskevaa sääntelyä.

Lain 10 luvun säännöksiä opiskelijan velvollisuuksista sekä opiskeluoikeuden alkamisesta, päättymisestä ja väliaikaisesta keskeyttämisestä ei sovellettaisi, koska tilauskoulutus perustuu koulutuksen järjestäjän ja tilaajan väliseen sopimukseen, jossa tilaaja suorittaa opiskelijavalinnan ja määrittää opiskeluoikeuden aloittamisen ja päättymisen. Tilaukoulutukseen ei sovellettaisi myöskään opiskelijahuoltoa, opintososiaalisia etuuksia ja asuntolaa koskevia säännöksiä. Ehdotetun säännöksen mukaan lain 10 luvun osalta tilauskoulutuksessa sovellettaisiin ainoastaan 95 §:ää Suomessa järjestettävässä tilauskoulutuksessa.

Tilaukoulutukseen sovellettaisiin lain 11 luvun tietojen käsittelyä ja luovuttamista koskevia säännöksiä sekä lain 12 luvun muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Ehdotettu vastaisi korkeakoulutuksen tilauskoulutusta koskevaa sääntelyä. Muutoksenhakuoikeus koskisi kuitenkin vain niitä seikkoja, joita pykälässä säädetyn mukaisesti muutoin sovellettaisiin tilauskoulutukseen.

35 §. *Tutkintokoulutuksen järjestäminen Euroopan talousalueen ulkopuolella.* Pykälässä säädettäisiin tutkintokoulutuksen järjestämisestä Euroopan talousalueen ulkopuolella. Ehdotettu säännös olisi uusi ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä. Säännöksellä mahdollistettaisiin edellä 33 §:ssä säädetyn tilauskoulutuksen lisäksi niin sanottu koulutusvienti eli tutkintokoulutuksen järjestäminen liiketaloudellisin perustein Euroopan talousalueen ulkopuolella.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä voisi järjestää Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Koulutukseen ei voitaisi ottaa opiskelijaksi 33 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöitä eli koulutuksen opiskelijoiden kohderyhmä olisi sama kuin tilauskoulutuksessa. Pykälässä tarkoitettu koulutus eroaisi tilauskoulutuksesta siinä, että koulutusta ei järjestettäisi tilaukseen perustuen opiskelijaryhmälle, vaan koulutuksen järjestäjä voisi tarjota koulutusta suoraan yksittäisille opiskelijoille. Koulutus eroaisi tilauskoulutuksesta myös siinä, että sitä ei voitaisi järjestää Suomessa, vaan se tulisi järjestää Euroopan talousalueen ulkopuolisessa valtiossa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä lain säännöksiä ei sovellettaisi Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävään koulutukseen. Vastaavasti kuin tilauskoulutuksessa, myöskään Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävään koulutukseen ei sen luonteen vuoksi olisi tarkoituksenmukaista tai mahdollista soveltaa kaikkia ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain säännöksiä. Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävään koulutukseen sovellettaisiin kuitenkin tilauskoulutusta laajemmin ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain

säännöksiä, koska koulutuksen järjestäminen ei perustu tilaussopimukseen, vaan yksittäisille opiskelijoille tarjottavaan koulutukseen.

Ehdotetun säännöksen mukaan Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä koulutuksessa ei sovellettaisi lain, mitä 24 §:ssä säädetäisiin järjestämisluvassa määrätystä opetus- ja tutkintokielestä, 25 §:ssä toiminta-alueesta ja 26 §:ssä opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Koulutuksen järjestäjä päättäisi opetuksessa käytettävästä kielestä sekä tutkinnon suorittamiskielestä. Koulutuksen järjestämistä ei myöskään olisi sidottu järjestämisluvan mukaiseen toiminta-alueeseen, sillä koulutusta voitaisiin 35 §:ssä säädetyn mukaisesti järjestää vain Euroopan talousalueen ulkopuolella. Koulutusta ei järjestettäisi järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosimäärän puitteissa, sillä se järjestettäisiin liiketaloudellisin perustein hinnoiteltuna ja rahoitettuna.

Ehdotetun säännöksen mukaan Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä koulutuksessa ei sovellettaisi, mitä 42 §:ssä säädetäisiin suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnasta, 63 §:ssä opiskelunvalmiuksia tukevista opinnoista, 68 §:ssä opetuksen julkisuudesta, 70—79 §:ssä oppisopimuskoulutuksesta ja koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta ja 99—106 §:ssä opiskelijahuollosta, oikeudesta maksuttomaan ruokailuun, opintososiaalisista etuuksista, asuntolatoiminnasta, opiskelijoilta perittävistä maksuista ja opiskelijakunnasta. Lain 40 §:ää sovellettaisiin ainoastaan opiskelijaksi ottamisen esteiden osalta ja 64 §:n 2 momenttia ainoastaan osaamisen arvioinnin mukauttamisen osalta.

Koulutuksen järjestäjä päättäisi hakumenettelyistä ja opiskelijavalinnassa tulisi soveltaa 4 luvussa säädettyjä opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä ja opiskelijaksi ottamisen esteitä eli tutkintoihin liittyviä turvallisuusvaatimuksia, vastaavasti kuin tilauskoulutuksessa. Koulutuksen järjestäjän tulisi myös antaa päätös opiskelijaksi ottamisesta. Lain 40 §:n 1 momentin säännöstä opiskelijaksi ottamisen esteettömyydestä ei kuitenkaan sovellettaisi, koska esteettömyyden vaatimus pitää sisällään koulutuksen järjestäjän velvollisuuden ryhtyä kohtuullisiin toimiin esteettömyyden poistamiseksi. Mahdollisista erityisjärjestelyistä olisi kuitenkin mahdollisuus sopia liiketaloudellisin perustein eli järjestelyjen kustannukset kattavaa maksua vastaan. Koulutuksessa ei myöskään sovellettaisi lain 42 §:n säännöstä suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnasta, koska koulutuksen järjestäjä lähtökohtaisesti tarjoaisi vain tiettyä koulutusta Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävänä koulutuksena.

Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä koulutuksessa sovellettaisiin lain 5 luvun säännöksiä henkilökohtaistamisesta ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnasta. Koulutuksessa sovellettaisiin myös 6 luvun tutkinnon suorittamista, osaamisen arviointia ja todistuksia koskevia säännöksiä. Nämä menettelyt olisivat oleellisia suoritettujen tutkinnon laadun varmistamisessa.

Ehdotetun säännöksen mukaan tilauskoulutuksessa ei sovellettaisi 63 §:n säännöstä opiskelunvalmiuksia tukevista opinnoista. Lain 64 §:n 2 momenttia sovellettaisiin ainoastaan osaamisen arvioinnin mukauttamisen osalta. Opiskelunvalmiuksia tukevia opintoja koskevaa säännöstä ei sovellettaisi, koska nämä opinnot eivät kuuluisi tutkinnon perusteiden mukaiseen osaamiseen. Opiskelijalla ei myöskään olisi oikeutta erityiseen tukeen, mutta koska koulutus perustuu liiketaloudelliseen hinnoitteluun, koulutuksen järjestäjä voisi näin halutessaan tarjota opiskelijoille myös erilaisia tukitoimia. Osaamisen arvioinnin mukauttaminen olisi kuitenkin 64 §:n mukaisesti mahdollista, jos se olisi opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioiden ottaminen välttämätöntä. Samoin voitaisiin soveltaa lain 66 §:n mukaista ammattitaitovaa-

timuksista ja osaamistavoitteista poikkeamista koskevaa säännöstä. Poikkeaminen voisi olla perusteltua esimerkiksi tutkinnon perusteiden mukaisten kielitaitovaatimusten osalta.

Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä koulutuksessa ei sovellettaisi lain 70—79 §:ää eli oppisopimuskoulutusta ja koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta koskevia säännöksiä. Lain 69 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voi järjestää laissa tarkoitettua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja kyseistä säännöstä sovellettaisiin myös Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä koulutuksessa. Lain 70—79 §:ssä säädetään oppisopimuskoulutuksesta ja koulutussopimuksesta, jotka perustuvat pitkälti kansalliseen lainsäädäntöön. Näitä säännöksiä ei olisi tarkoituksenmukaista soveltaa muualla kuin Suomessa järjestettävässä koulutuksessa.

Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä koulutuksessa sovellettaisiin lain 9 luvun säännöksiä turvallisesta opiskeluympäristöstä, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä huumausainetestauksesta. Lisäksi sovellettaisiin kurinpitoa koskevia säännöksiä. Ehdotettu vastaisi korkeakoulutuksen tilauskoulutusta koskevaa sääntelyä.

Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä koulutuksessa ei sovellettaisi lain 99—106 §:n säännöksiä opiskelijahuollosta, oikeudesta maksuttomaan ruokailuun, opintososiaalisista etuuksista, asuntolatoiminnasta, opiskelijoilta perittävistä maksuista eikä opiskelijakunnasta. Muita opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin. Opiskelija olisi 94 §:n mukaisesti velvollinen osallistumaan opetukseen. Lisäksi opiskelijan opiskeluoikeuden alkamiseen, päättymiseen ja väliaikaiseen keskeyttämiseen sekä opiskelijan eronneeksi katsomiseen sovellettaisiin lain 96 ja 97 §:n säännöksiä.

Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä koulutuksessa sovellettaisiin lain 11 luvun tietojen käsittelyä ja luovuttamista koskevia säännöksiä sekä lain 12 luvun muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Ehdotettu vastaisi korkeakoulutuksen tilauskoulutusta koskevaa sääntelyä. Muutoksenhakuoikeus koskisi kuitenkin vain niitä seikkoja, joita pykälässä säädetyn mukaisesti muutoin sovellettaisiin tässä pykälässä tarkoitettuun koulutukseen.

36 §. *Tilauskoulutuksen ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävän koulutuksen rahoitus ja perittävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin tilauskoulutuksen ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävän koulutuksen rahoituksesta ja perittävistä maksuista. Pykälän 1 momentin mukaan tilauskoulutus tai 35 §:ssä tarkoitettu Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävä koulutus eivät saisi heikentää koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen ja koulutuksen järjestämisedellytyksiä. Ehdotettu säännös vastaisi korkeakoululakien tilauskoulutusta koskevaa sääntelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän olisi perittävä 33 §:n 1 momentissa tarkoitettulta koulutuksen tilaajalta tai 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulta opiskelijalta vähintään koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Tilauskoulutusta ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävää koulutusta tulisi siis rahoittaa liiketaloudellisin perustein. Kyseisistä koulutuksista kertyviä suoritteita ei ilmoitettaisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetuiksi suoritteiksi, joiden perusteella myönnetään koulutuksen järjestäjälle valtionosuusrahoitusta.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että koulutuksen tilaajalla olisi oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta tilaajan sijaintivaltion lainsäädännön tai oman

käytäntönsä mukaisia maksuja. Ehdotettu säännös vastaisi korkeakoululakien tilauskoulutusta koskevaa sääntelyä.

4 luku. **Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen**

37 §. *Hakeutuminen ja hakumenettelyt.* Pykälässä säädettäisiin tutkintokoulutukseen, valmistavaan koulutukseen ja muuhun ammatilliseen koulutukseen opiskelijaksi hakeutumisesta. Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan henkilöllä olisi oikeus vapaasti hakeutua suoritamaan haluamaansa tutkintoa tai koulutusta. Ehdotettu vapaan hakeutumisoikeuden periaate vastaisi voimassa olevaa sääntelyä ja käytäntöä.

Ammatilliseen koulutukseen hakeuduttaisiin pääsääntöisesti jatkuvan haun kautta, jolloin koulutukseen voisi hakeutua joustavasti ympäri vuoden. Jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjä päättäisi hakuajoista ja muista hakemiseen liittyvistä menettelyistä. Tätä koskeva säännös olisi pykälän 2 momentissa. Jatkuvassa haussa henkilö voisi hakeutua koulutukseen joko ottamalla suoraan yhteyttä koulutuksen järjestäjään ja ilmaisemalla kiinnostuksensa kehittää ammatillista osaamistaan tai jättämällä hakemuksen koulutuksen järjestäjän päättämien hakuajkojen ja -menettelyiden mukaisesti.

Yhteisistä hakumenettelyistä säädetään ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä annetulla valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädetään ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta, jonka kautta hakeudutaan suorittamaan ammatillista perustutkintoa ja lukiokoulutusta. Yhteishaku järjestetään kerran vuodessa keväisin ja haku on tarkoitettu perusopetuksen päättävälle sekä muille vailla ammatillista tutkintoa oleville hakijoille. Yhteishaussa käytetään yhteisiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettyjä valintaperusteita ja haut toteutetaan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa tarkoitetun hakurekisterin avulla. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää yhteishaun aikataulusta ja Opetushallitus puolestaan vastaa haun toteuttamisesta ja hakurekisteristä. Vastaavien yhteisten hakumenettelyiden kautta haetaan myös perusopetuksen jälkeisiin valmistaviin koulutuksiin eli perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettuun lisäopetukseen, lukiolaissa tarkoitettuun valmistavaan koulutukseen ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen sekä erityisopetuksena järjestettävään ammatilliseen tutkintotoivoitteeseen ja valmistavaan koulutukseen. Näissä koulutuksissa ei kuitenkaan ole säädetty yhteisistä valintaperusteista.

Yhteisten hakumenettelyiden tavoitteena on siirtää perusopetuksen päättävä ikäluokka ja muut vailla ammatillista tutkintoa olevat hakijat mahdollisimman sujuvasti tutkintokoulutukseen tai muuhun tarkoituksenmukaiseen koulutukseen. Jatkuvan haun rinnalla on tarkoitus jatkossakin käyttää yhteisiä hakumenettelyitä. Yhteisten hakujen päättymisen jälkeen ilman opiskelupaikkaa jääneet henkilöt ohjattaisiin hakeutumaan koulutukseen jatkuvan haun kautta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen perustutkintokoulutuksen tai valmistavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisessa voitaisiin käyttää valtakunnallisia hakumenettelyitä. Valtakunnallisista hakumenettelyistä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun 3 momentin mukaan 4 luvussa säädettyä ei sovellettaisi henkilöstökoulutukseen. Opiskelijoiden valitsemisesta henkilöstökoulutukseen päättäisi työnantaja yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Henkilöstökoulutukseen sovellettaisiin kuitenkin 38 §:n 1 momentin

säännöstä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä 40 ja 41 §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamisen esteistä ja siihen liittyvästä tiedonsaannista. Ehdotettu soveltamisrajaus vastaisi nykytilaa, sillä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan vapaa hakeutumisoikeus ei koske henkilöstökoulutusta, vaan henkilöstökoulutuksessa hakeutuminen ja valinta tapahtuvat työnantajan päättämien menettelyin. Henkilöstökoulutukseen sovellettaisiin kuitenkin säännöksiä hakijan terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyvistä edellytyksistä, koska myöskään henkilöstökoulutuksessa ei voida ottaa opiskelijaksi sellaista henkilöä, joka ei täytä laissa säädettyjä turvallisuusvaatimuksia.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin lain 4 luvun säännösten soveltamisesta työvoimakoulutuksessa. Ehdotetun säännöksen mukaan poiketen 4 luvussa säädetystä, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättäisi työ- ja elinkeinotoimisto yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovellettaisiin, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä säädettäisiin, että opiskelijaksi voitaisiin valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla olisi työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voitaisiin valita muuhun kuin kotoutumiskoulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei olisi mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi siis työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Työ- ja elinkeinotoimisto päättäisi opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Valintamenettelystä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun 4 momentin säännöksen mukaan päätös opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen tehtäisiin yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Lisäksi opiskelijaksi ottamisessa sovellettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädettyä eli opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä ja esteitä. Koulutuksen järjestäjä osallistuisi opiskelijoiden valintaan ja valintapäätöksiä tehtäessä otettaisiin huomioon 38 §:ssä säädettyt opiskelijaksi ottamisen yleiset edellytykset sekä niin sanottujen SORA-tutkintojen osalta 40 §:ssä säädetty terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyvät edellytykset sekä niihin liittyvät 41 §:ssä säädetty tiedonsaantioikeudet. Lisäksi valintaprosessiin voisi liittyä testejä tai haastatteluja ja valintaprosessissa voitaisiin käyttää myös muita asiantuntijoita. Myös työnantajataho voisi olla mukana valintaryhmässä. Muodollisen valintapäätöksen tekisi aina työ- ja elinkeinotoimisto.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin myös muutoksenhakuoikeudesta opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen työvoimakoulutuksessa. Ehdotetun säännöksen mukaan muutoksenhausta työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa. Voimassa olevan 14 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu 5 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyihin edellytyksiin. Opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, joka on perustunut henkilön soveltavuuteen, saa kuitenkin vaatia oikaisua tai siitä saa valittaa, jos kyse on muusta kuin 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettusta koulutuksesta. Lain 5 luvun 7 §:ssä säädetään yhdessä työnantajan kanssa järjestettävästä koulutuksesta eli koulutuksen yhteishankinnasta.

Edellä mainitun 14 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan säännöksen perusteella työ- ja elinkeinotoimiston tekemään opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta vain siltä

osin, kun se koskisi ammatillisesta koulutuksesta annettava lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyjä opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä. Selkeyden vuoksi ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin ehdotetaan tätä koskevaa nimenomaista säännöstä, jonka mukaan muutoksenhaakuun sovellettaisiin kuitenkin lain 12 lukua, jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuisi lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin.

38 §. *Opiskelijaksi ottamisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijaksi ottamisen yleisistä edellytyksistä. Tässä pykälässä säädetyt edellytykset täyttävien hakijoiden valintaperusteista säädettäisiin puolestaan 39 §:ssä.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen tai valmentavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Voimassa olevan säännöksen mukaan opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei ole vastaavaa aikaisempaa koulutusta koskevaa edellytystä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan opiskelijaksi voitaisiin ottaa hakija, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen. Ehdotettu säännös muuttaisi nykyistä sääntelyä ammatillisen perustutkinnon ja valmentavien koulutusten osalta, koska opiskelijaksi ottamisen edellytykseksi ei säädettäisi aikaisempaa koulutusta koskevia edellytyksiä, mutta vastaisi ammatillisessa aikuiskoulutuksessa käytettyä periaatetta. Käytännössä nykytilaa ei kuitenkaan olisi tarkoitus muuttaa, koska ammatilliseen peruskoulutukseen ja valmentavaan koulutukseen on voimassa olevan lain 27 §:n 1 momentin perusteella voitu jo nykyisinkin valita henkilöitä, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää, mutta joilla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen.

Ehdotetun pykälän 2—3 momenteissa säädettäisiin opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Säännökset täydentäisivät 1 momentin sääntelyä ja vastaisivat soveltuvien osin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevan 27 c §:n sääntelyä opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Säännökset eivät koskisi työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamista. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen sovellettaisiin pykälän 1 momentissa säädettyjä yleisiä edellytyksiä.

Ehdotetun säännöksen 2 momentin 1 kohdan mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi, että hakija ei ole aikaisemmin suorittanut perusopetuksen jälkeistä tutkintoa tai valmentavaa koulutusta. Ehdotetun säännöksen a-kohdan mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa henkilöä, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai sitä tasoltaan vastaavan tutkinnon. Mainitun lain 17 §:ssä säädetään ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavista tutkinnoista. Kyseisen säännöksen mukaan International Baccalaureate -tutkinnon, Reifeprüfung-tutkinnon sekä Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottaa samat oikeudet kuin lukiolain 18 §:ssä ja ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetun tutkinnon suorittaminen.

Ehdotetun säännöksen b-kohdan mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa henkilöä, joka on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai valmentavan koulutuksen taikka niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon tai koulutuksen. Valmentavalla koulutuksella tarkoitettaisiin sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta että työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Valmentavaa koulutusta vastaavalla aikaisemmalla koulutuksella tarkoitettaisiin ammatillisesta peruskoulutuksesta annettussa laissa aiemmin säädettyjä erilaisia valmistavia ja valmentavia koulutuksia eli ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta, maahanmuuttajille järjestettävää ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta sekä vammaisille opiskelijoille järjestettävää valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Aiemman lainsäädännön mukaisista kotitalousopetusta ei kuitenkaan pidettäisi valmentavaa koulutusta vastaavana aikaisempaan koulutuksena, koska kotitalousopetuksen lakisääteisenä tavoitteena ei ole ollut valmistaa ammatilliseen peruskoulutukseen. Edellä mainittuja aikaisempia valmistavia ja valmentavia koulutuksia sekä kotitalousopetusta koskevat säännökset on kumottu 1 päivästä elokuuta 2015 lukien.

Ehdotetun säännöksen c-kohdan mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa henkilöä, joka on suorittanut korkeakoulututkinnon. Korkeakoulututkinnolla tarkoitettaisiin yliopistoissa ja muissa korkeakouluissa suoritettuja alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja ja jatkotutkintoja sekä ammattikorkeakouluissa suoritettuja ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja.

Ehdotetun säännöksen d-kohdassa säädettäisiin, että opiskelijaksi ei voitaisi myöskään ottaa henkilöä, joka on suorittanut edellä a—c kohdissa mainittua ylioppilastutkintoa, ammatillista tutkintoa tai korkeakoulututkintoa vastaavan ulkomaisen tutkinnon. Ulkomaisen valmentavaa koulutusta vastaavan koulutuksen suorittaminen ei estäisi opiskelijaksi ottamista.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että hakijan tavoitteena olisi valmentavan koulutuksen jälkeen hakeutua suorittamaan ammatillista tutkintoa tai tutkinnon osaa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opiskelijaksi pyrkivän tavoitteena tulee olla hakeutua suorittamaan ammatillista perustutkintoa. Ehdotetun sääntelyn mukaan tavoitteena voisi olla hakeutua suorittamaan myös ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa taikka ammatillisen tutkinnon osaa. Koulutukseen ei voitaisi valita sellaista henkilöä, jonka tavoitteena ei voida katsoa olevan ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittajaksi hakeutuminen. Säännös ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opiskelijan tulisi keskeyttää opintonsa, jos hänen jatko-opintotavoitteensa muuttuvat koulutuksen aikana.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti poikkeuksesta, jonka mukaan tietyillä edellytyksillä hakija voitaisiin ottaa opiskelijaksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen, vaikka hän olisikin suorittanut 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tutkinnon tai koulutuksen. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi tällöin, että valmentavan koulutuksen suorittaminen olisi jatko-opintovalmiuksien hankkimiseksi erityisestä syystä perusteltua. Poikkeussäännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, jos maahanmuuttajataustainen henkilö on suorittanut 1 momentin 1 kohdassa määritellyn tutkinnon ulkomailta, mutta hän ei pysty työllistymään kyseisen tutkinnon perusteella ja tarvitsee maahanmuuttajataustansa vuoksi valmentavaa koulutusta, jotta voi hakeutua suorittamaan ammatillista tutkintoa. Poikkeussäännöksen soveltaminen voisi tulla kyseeseen myös silloin, jos henkilö joutuu terveydentilansa vuoksi kouluttautumaan uuteen ammattiin ja valmentavan koulutuksen suo-

rittamisen voidaan katsoa olevan opiskeluvalmiuksien hankkimiseksi perusteltua. Poikkeussäännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi sellaisissa tilanteissa, joissa tutkinnon jo suorittanut henkilö on jäänyt ilman koulutuspaikkaa, jos hänellä voidaan kuitenkin katsoa olevan valmiudet ammatillisen tutkinnon suorittamiseen.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen suorittanutta henkilöä ei tulisi ottaa uudelleen suorittamaan samaa valmentavaa koulutusta, vaikka hän ei olisikaan saanut jatko-koulutuspaikkaa. Myöskään työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittanutta henkilöä ei pääsääntöisesti tulisi ottaa opiskelijaksi ammatilliseen koulutukseen valmistavaan koulutukseen, vaan siirtyminen ammatilliseen koulutukseen valmistavaan koulutukseen tulisi suorittaa työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen aikana, jos opiskelijan jatko-opintotavoitteet opiskelun aikana muuttuvat.

39 §. Opiskelijoiden valintaperusteet. Pykälässä säädettäisiin opiskelijoiden valintaperusteista. Valintaperusteilla tarkoitettaisiin sitä, millä perusteilla 38 §:ssä säädetyt opiskelijaksi ottamisen yleiset edellytykset täyttävät hakijat asetetaan valintajärjestykseen, jos kaikkia hakijoita ei ole mahdollista ottaa suorittamaan kyseistä tutkintoa tai koulutusta.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijaksi ottamisessa olisi sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän päättävän opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista sekä pääsy- ja soveltuvuskokeista. Ehdotetut säännökset vastaisivat ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevan 27 §:n 3 momentin säännöstä, jota on viittaussäännöksen nojalla sovellettu myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa.

Ehdotetun säännöksen 2 momentissa säädettäisiin lisäksi poikkeussäännöstä pääsääntöön, jonka mukaan koulutuksen järjestäjä päättää valintaperusteista. Ehdotetun säännöksen mukaan lain 37 §:n 2 momentissa tarkoitettussa valtakunnallisessa hakumenettelyssä käytettävistä valintaperusteista voitaisiin säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 5 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi päättää tarkemmin opiskelijaksi ottamisen perusteista. Kyseisen säännöksen nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella on säädetty opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Voimassa olevan valintaperusteasetuksen mukaan sitä sovelletaan siitä riippumatta, haetaanko ammatilliseen perustutkintokoulutukseen yhteishakujärjestelmän kautta vai ei. Käytännössä asetuksessa säädettyjä valintaperusteita on kuitenkin ollut hankalaa soveltaa muutoin kuin yhteishaussa, koska jatkuvassa haussa hakijoita ei useinkaan aseteta valintajärjestykseen valintapisteiden perusteella. Asetuksen soveltamisalan mukaan sitä ei kuitenkaan sovelleta otettaessa opiskelijoiksi ammatillisen tutkinnon jo suorittaneita hakijoita, joten jatkuvassa haussa on ollut mukana asetuksen soveltamisalan kannalta erilaisia kohderyhmiä. Selkeyden ja käytännön toimivuuden vuoksi onkin perusteltua rajata mahdollisuus säätää yhteisistä valintaperusteista vain sellaisiin hakuihin, joissa käytetään myös yhteisiä eli ehdotetun lain 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia hakumenettelyitä. Yhteisiä valintaperusteita tarvitaan näissä menettelyissä, joissa hakijoita on kymmeniätuhansia, jolloin hakeutumisvaiheessa ei ole mahdollista selvittää tutkinnon tai koulutuksen valintaa jokaisen hakijan osalta erikseen koulutuksen järjestäjän toimesta. Koulutuksen järjestäjät voisivat päätöksensä mukaisesti kuitenkin halutessaan soveltaa asetuksella säädettyjä valintaperusteita myös jatkuvan haun opiskelijavalinnassa.

Tällä hetkellä yhteisiä valintaperusteita ei ole säädetty valmentaviin koulutuksiin eikä erityisopetuksena järjestettävään ammatilliseen koulutukseen. Nykytilaa ei ole tarkoitus tältä osin muuttaa, mutta ehdotettu säännös mahdollistaisi yhteisten valintaperusteiden käyttöönoton myös näissä koulutuksissa, mikäli se katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi.

40 §. Esteettömyys. Pykälässä säädettäisiin hakijan terveydentilan ja toimintakyvyn arvioinnista opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä. Ehdotettu sääntely vastaisi soveltuvin osin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n sääntelyä, jota sovelletaan viittaussäännöksen nojalla myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa. Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksissä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen edellyttämät terminologiset muutokset. Vastaavat lähes samansanaiset esteettömyyttä ja opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä koskevat säännökset sisältyvät myös yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin esteettömyydestä opiskelijaksi ottamisen pääperiaatteena. Ehdotetun säännöksen mukaan hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 1 momentin säännöstä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös tilanteista, joissa koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin arvioida hakijan terveydentila tai toimintakyky ennen opiskelijaksi ottamista ja joissa terveydentila tai toimintakyky voi olla opiskelijaksi ottamisen esteenä. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 1 momentin säännöstä.

Voimassa olevassa säännöksessä käytetyt sanamuodot ”opiskelija” ja ”opinnot” jättävät epäselväksi, sovelletaanko säännöstä sen sanamuodon mukaan myös suoraan näyttötutkintoon ilman valmistavaa koulutusta tulevaan tutkintoon suorittajaan tai pelkästään tutkinnon osaa suorittavaan. Soveltamiskäytännöksi on kuitenkin muodostunut, että jos tutkinnon suorittaja hakeutuu suoraan tutkintotilaisuuteen ilman valmistavaa koulutusta, valmistavan koulutuksen järjestäjän on otettava hakeutumisvaiheen henkilökohtaistamisessa huomioon myös laissa säädetty terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyvät edellytykset. Lisäksi soveltamiskäytännöksi on muodostunut, että säännöksen mukaisia opiskelijaksi ottamisen esteitä sovelletaan myös tutkinnon osan suorittamiseen. Ehdotetun pykälän sanamuoto kattaisi kaikki nämä tilanteet eli ehdotettu säännös koskisi sekä koko tutkintoa että pelkästään tutkinnon osaa suorittavia opiskelijoita ja myös suoraan näyttöön ilman tutkintokoulutusta tulevaa opiskelijaa.

Viittaus lain 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin tarkoittaisi sellaisia tutkintoja, joihin liittyvään koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, mihin yksittäisiin tutkintoihin mainittua rajoitusta voitaisiin soveltaa. Muissa kuin valtioneuvoston asetuksella säädetyissä tutkinnoissa hakijan terveydentila tai toimintakyky ei voisi olla opiskelijaksi ottamisen esteenä. Nämä asetuksella säädetyt tutkinnot ovat vakiintuneen kielenkäytön mukaan niin sanottuja SORA-tutkintoja (SORA soveltumattomuuteen ratkaisuja), joita koskevat säännökset on lisätty ammatillisen koulutuksen lainsä-

däntöön 1 päivänä tammikuuta 2012 voimaan tulleella lainmuutoksella (951/2011 ja 952/2011). Vastaavat säännökset on lisätty samanaikaisesti myös yliopistoja ja ammattikorkeakouluja koskevaan lainsäädäntöön.

Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että opiskelijaksi valittavan terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen liittyvistä käytännön tehtävistä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä siten kuin tutkinnon ammattitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttää. Opiskelijan oikeusturvan kannalta on perusteltua, ettei häntä valita sellaiseen tutkintoon, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi voisi toimia. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla ammatillisia tehtäviä ja tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen ja tutkinnon suorittamiseksi. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tuleekin ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan henkilökohtaistamisen, erilaisten opiskelijajärjestelyjen ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla. Terveystilan tai toimintakyvyn käyttäminen opiskelijaksi ottamisen esteenä on aina viimesijainen keino. Säännöksessä onkin todettu, että terveydentilaa tai toimintakykyä voidaan käyttää opiskelijaksi ottamisen esteenä vain silloin, jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan opiskelijaksi ottamisen esteenä olisi myös toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, ammattikorkeakoulun tai yliopiston hakijan soveltumattomuuden perusteella antama päätös opiskeluoikeuden peruuttamisesta, jos toisten henkilöiden terveyden tai turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttäisivät. Säännös vastaisi voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 2 momentin säännöstä. Toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun tekemä opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös ei kuitenkaan aina automaattisesti olisi opiskelijaksi ottamisen esteenä, vaan koulutuksen järjestäjän tulisi harkita, ovatko opiskeluoikeuden peruuttamiseen johtaneet syyt mahdollisesti poistuneet ja voivatko syyt olla kyseessä olevan tutkinnon suorittamisoikeuden esteenä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa hakijalle tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen liittyy. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 4 momentin säännöstä. Hakijan on tärkeää saada tietoa, mitä mahdollisia terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyviä edellytyksiä koulutukseen liittyy, jotta hän ei tietämättään hakeudu suorittamaan tutkintoa tai koulutusta, jonka ammattitehtävissä hän ei pysty terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi toimimaan. Tämän tiedon perusteella hakijaa voidaan ohjata ja hän voi itse harkita koulutusvalintaansa, mutta terveydentila voi kuitenkin olla opiskelijaksi ottamisen ehdottomana esteenä ainoastaan asetuksella säädetyissä SORA-tutkinnoissa.

Pykälän 4 momentin mukaan Opetushallitus määräisi 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvistä terveydentilaa koskevista vaatimuksista. Ehdotettu säännös vastaisi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 4 momentin voimassa olevaa säännöstä.

41 §. *Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti.* Pykälän 1 ja 2 momenteissa säädettäisiin hakijan tiedonantovelvollisuudesta. Ehdotetun 1 momentin säännöksen mukaan hakijan tulisi koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa terveydentilaansa koskevat tiedot, joita tarvitaan

opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa, kun kysymys on 81 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista tai 65 §:ssä tarkoitetun erityisen vaativan tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi hakeutumisesta. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 b §:n 1 momentin säännöstä. Voimassa olevassa säännöksessä käytetään kuitenkin käsitettä ”opiskelijaksi pyrkivä”, joten voimassa olevan säännöksen sanamuoto jättää epäselväksi, koskeeko kyseinen säännös vain SORA-tutkintoihin hakijoita vai kaikkia hakijoita. Pääsäännön mukaan hakijan terveydentilaan liittyvä seikka ei saa olla opiskelijaksi ottamisen esteenä, joten terveydentilatietojen pyytäminen opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa voisi olla perusteltua SORA-tutkintojen lisäksi ehdotetun lain 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi ottamisessa. Hakijan terveydentilaa koskevien tietojen pyytäminen olisi tällöin perusteltua, jotta opiskelijaksi ottamisessa voitaisiin arvioida, onko hakijalla tarvetta vaativaan erityiseen tukeen.

Tulkinnallisten epäselvyyksien välttämiseksi pykälän sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi voimassa olevaan säännökseen verrattuna siten, että siinä nimenomaisesti mainittaisiin tilanteet, joissa hakijan terveydentilaan liittyvien tietojen pyytäminen on perusteltua. Näitä tilanteita olisivat ehdotetun lain 81 §:ssä tarkoitettuihin SORA-tutkintoihin hakeutuminen tai lain 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi hakeutuminen. Terveydentilaa koskevat tiedot ovat henkilötietolain 11 §:n 4 kohdassa tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja ja niiden pyytämisessä lähtökohtana tulee olla, että tietojen käsittelyn tarpeellisuutta on arvioitava tiukoin kriteerein. Arkaluonteisten tietojen käsitteystä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti ehdotetun lain 107 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan hakijan tulisi antaa koulutuksen järjestäjän pyynnöstä tieto aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevasta päätöksestä. Pykälän 3 momentissa puolestaan säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta. Ehdotetut säännökset vastaisivat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 b §:n säännöksiä.

42 §. *Suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ohjausveloitteesta suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnassa. Säädöksellä varmistettaisiin se, että kaikki hakijat saavat neuvontaa ja ohjausta sopivan tutkinnon tai koulutuksen löytämiseksi riippumatta siitä, mitä hakumenettelyä käyttäen he hakevat ammatilliseen koulutukseen tai kuinka selkeä käsitys heillä on siitä, mikä tutkinto tai koulutus heille soveltuisi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnasta, kun henkilö hakeutuu opiskelijaksi jatkuvassa haussa niin sanotulla avoimella hakemuksella eli hakemuksella, joka ei kohdistu tiettyyn tutkintoon tai koulutukseen. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi selvittää yhdessä hakijan kanssa tämän suoritettavaksi soveltuva tutkinto, tutkinnon osa tai koulutus. Tutkinnon tai koulutuksen soveltuvuutta arvioitaessa olisi huomioitava sekä alan sopivuus että tutkinnon tai koulutuksen oikea vaativuustaso. Tutkinnon tai koulutuksen valinnassa tulisi ottaa huomioon hakijan aiemmin hankittu osaaminen. Aiemmin hankitun osaamisen huomioon ottaminen tarkoittaisi sitä, että koulutuksen järjestäjän tulisi selvittää, liittyykö hakijan osaamistarve aiemmin hankitun osaamisen täydentämiseen tai syventämiseen taikka siihen, että hakijan aiemmin hankkima osaaminen ei enää vastaa työelämän osaamistarpeita, jolloin hakijan voisi olla perusteltua koulut-

tautua uudelle alalle. Aiemmin hankitun osaamisen selvittäminen olisi tärkeää myös siksi, että sen perusteella voitaisiin arvioida, onko hakijan perusteltu suorittaa koko tutkinto vai ainoastaan tutkinnon osa tai osia. Aiemmin hankitun osaamisen selvittämisen perusteella voitaisiin myös arvioida, onko hakijan tarpeellista osallistua ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen tai opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin hankkiakseen tutkintokoulutuksessa edellytettäviä valmiuksia. Selvittämisen jälkeen koulutuksen järjestäjä voisi ottaa hakijan suoraan opiskelijaksi tai ohjata tämän jättämään hakemuksen mahdollisesti avoimena olevassa tai myöhemmin avautuvassa haussa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös koulutuksen järjestäjän ohjausveloitteesta. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi ohjata hakija hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen taikka tarvittaessa muun tarkoituksen mukaisen palvelun piiriin, jos koulutuksen järjestäjä ei ottaisi hakijaa opiskelijaksi. Ohjausveloitteen puitteissa koulutuksen järjestäjän tulisi esimerkiksi selvittää, mikä koulutuksen järjestäjä tarjoaa hakijalle soveltuvaa koulutusta, jos kyseinen koulutuksen järjestäjä ei itse sellaista tarjoa. Koulutuksen järjestäjän tulisi myös tarvittaessa ohjata hakijaa hakeutumaan esimerkiksi nuorten työpajatoimintaan, työvoimapalveluihin tai sosiaali- ja terveystalvelujen piiriin, jos hakeutumisvaiheessa on käynyt ilmi sellaisia seikkoja, joiden perusteella järjestäjä arvioi kyseiset palvelut hakijalle tarkoituksenmukaisemmaksi vaihtoehdoksi koulutukseen hakeutumisen sijasta.

Jatkuvassa haussa koulutukseen voitaisiin hakea myös koulutuksen järjestäjän julkistaman koulutustarjonnan ja hakuajan puitteissa. Tällöin hakijalla olisi jo etukäteen käsitys siitä, mitä osaamista hän haluaisi hankkia, ja hän olisi jättänyt hakemuksen kyseiseen koulutukseen. Hallintolain periaatteiden mukaisesti koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida opiskelijaksi ottamista haun kohteena olleeseen tutkintoon tai koulutukseen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä voisi kuitenkin ohjata hakijaa hakeutumaan toista tutkintoa suorittamaan tai toiseen koulutukseen taikka tarvittaessa muun tarkoituksen mukaisen palvelun piiriin, jos koulutuksen järjestäjä hakemuksen perusteella arvioisi, että joku muu tutkinto tai koulutus olisi hakijalle soveltuvampi. Koulutuksen järjestäjä voisi ohjata hakijan hakeutumaan itse järjestämäänsä muuhun koulutukseen tai toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen. Jos joku muu tutkinto tai koulutus osoittautuisi sopivammaksi, hakija voisi tällöin perua alkuperäisen hakemuksensa ja hakeutua tähän muuhun koulutukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tutkinnon tai koulutuksen valinnasta silloin, jos opiskelijaksi jo otettu haluaisi perustellusta syystä vaihtaa tutkintoa tai koulutusta taikka jos opiskelija aikoisi ilman hyväksyttävää syytä keskeyttää aloittamansa koulutuksen. Säännös koskisi sekä jatkuvassa haussa että valtakunnallisten hakumenettelyiden kautta koulutukseen hakeutuvia. Valtakunnallisessa hakumenettelyssä koulutukseen hakeutuvat pääasiassa perusopetuksen tai valmentavan koulutuksen hakuvuonna päättävät hakijat, joten näiden hakijoiden osalta ohjaus suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnasta tapahtuu siinä oppilaitoksessa, jonka opiskelijana hakija hakuvaiheessa on.

Säännöksessä tarkoitettu perusteltu syy tutkinnon tai koulutuksen vaihtamiselle voisi olla esimerkiksi opiskelijaksi otetun terveydentilaan, toimintakykyyn tai muihin valmiuksiin liittyvä sellainen seikka, jonka vuoksi opiskelija soveltuisi paremmin jollekin muulle ammattialalle ja jota ei ole huomattu hakeutumisvaiheeseen liittyvässä ohjauksessa. Perusteltu syy voisi olla myös se, että opiskelijaksi otetun opiskeluvalmiudet eivät vielä riitä tutkintokoulutukseen, jolloin opiskelijaksi otetun olisi tarkoituksenmukaisempaa osallistua ammatilliseen koulutukseen

valmentavaan koulutukseen. Tutkinnon tai koulutuksen vaihtamiselle pitäisi kuitenkin olla jokin perusteltu syy, jotta koulutuksen järjestäjällä olisi säännöksen mukaisesti velvollisuus selvittää yhdessä opiskelijan kanssa tälle soveltuvampi tutkinto tai koulutus. Koulutuksen järjestäjä voisi tällöin ottaa opiskelijan suoraan soveltuvampaan tutkintoon tai koulutukseen, jos se järjestää kyseistä tutkintoa tai koulutusta itse. Vaihtoehtoisesti koulutuksen järjestäjä voisi myös ohjata opiskelijan hakeutumaan jonkun toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen.

Koulutuksen järjestäjällä olisi ehdotetun säännöksen mukainen selvittämisen- ja ohjausvelvoite myös silloin, jos opiskelija aikoo ilman hyväksyttävää syytä keskeyttää aloittamansa koulutuksen. Hyväksyttävänä syynä koulutuksen keskeyttämiselle voitaisiin pitää tilannetta, jossa opiskelijalla on perusteltu syy koulutuksen keskeyttämiselle tai selvät jatkosuunnitelmat koulutuksen keskeyttämisen jälkeen, jolloin selvittämisen- ja ohjausvelvoitteen toteuttaminen ei olisi tarpeellista. Muissa tilanteissa koulutuksen järjestäjän tulisi selvittää tilannetta yhdessä opiskelijan kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulisi opintopolun lopullisen keskeytymisen ehkäisemiseksi selvittää opiskelijalle soveltuvampi tutkinto tai koulutus sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakeutumaan jonkun toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen. Koulutuksen järjestäjä voisi myös ottaa opiskelijan suoraan soveltuvampaan tutkintoon tai koulutukseen, jos se järjestää kyseistä tutkintoa tai koulutusta itse. Koulutuksen järjestäjän tulisi tarvittaessa ohjata opiskelija hakeutumaan myös muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin vastaavasti kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

43 §. Päätös opiskelijaksi ottamisesta. Pykälässä säädettäisiin opiskelijaksi ottamista koskevasta päätöksenteosta. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijaksi ottamisesta. Hallintolain mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti, päätös on perusteltava ja päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet tai valitusosoitus. Ehdotetun 111 §:n mukaisesti opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen saisi vaatia oikaisua aluehallintovirastolta.

Ehdotetun 37 §:n 2 momentin valtuutuslainsäädännön nojalla valtakunnallisista hakumenettelyistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Voimassa olevan ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n mukaan Opetushallitus tuottaa hakurekisterin avulla opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle esityksen opiskelijaksi otettavista sekä varasijalla olevista hakijoista. Hakija esitetään valittavaksi siihen järjestyksessä ensimmäisen hakutoiveensa mukaiseen opetukseen tai koulutukseen, johon hän opiskelijaksi ottamisen perusteiden mukaisesti voi tulla valituksi. Varasijalta voidaan valita vain sellaiseen opetukseen tai koulutukseen, jota koskeva hakutoive edeltää järjestyksessä hakijan hakutoivetta siihen opetukseen tai koulutukseen, johon hänet esitetään valittavaksi. Asetuksen 12 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä tekee 11 §:ssä tarkoitetun valintaesityksen mukaisen päätöksen opiskelijaksi ottamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin päätöksen antamista koskevasta poikkeusmenettelystä, kun opiskelijavalinta suoritetaan yhteisiä valtakunnallisia hakumenettelyitä käyttäen. Ehdotettu säännös vastaisi periaatteiltaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevaa 26 a §:ää, mutta säännöksen sanamuotoja ehdotetaan tarkennettavaksi.

Ehdotetun säännöksen mukaan valitsematta jättämisestä voitaisiin ilmoittaa hakijalle poiketen siitä, mitä hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään hallintopäätöksen antamisesta, jos opiskelijaksi ottamisessa käytetään 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia hakumenet-

telyitä. Valitsematta jättämisestä tulisi kuitenkin ilmoittaa hakijalle kirjallisesti. Käytännössä valitsematta jättämisestä ilmoitettaisiin hakijalle kirjeellä, joka ei kuitenkaan olisi muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa opiskelijaksi ottamista koskeva hallintolain 7 luvun mukainen hallintopäätös, jos hakija kirjallisesti tai suullisesti pyytää päätöksen antamista 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedoksi tässä momentissa tarkoitetun ilmoituksen opiskelijavalinnan tuloksesta.

Ehdotettu säännös vastaisi yhteishaussa nykyisin käytettyä opiskelijavalinnan päätöksentekomenettelyä, joka on osoittautunut käytännössä toimivaksi. Hakija saa kirjeellä tiedon opiskelijavalinnan tuloksesta, saamistaan valintapisteistä sekä hyväksytyn pistemäärän rajasta. Tämän tiedon perusteella hakija voi arvioida tarvetta muutoksenhakuun. Muutoksenhakukelpoisen päätöksen antaminen vain hakijan pyynnöstä on perusteltua ottaen huomioon yhteisten valintamenettelyiden opiskelijavalintapäätösten suuri lukumäärä ja valintaprosessiin liittyvät muut erityispiirteet. Koulutuksen järjestäjiltä kuluisi muutoin aikaa satojentuhansien sellaisten kielteisten päätösten antamiseen, joissa hakijalla ei kuitenkaan olisi valitusintressiä. Jos hakija on tullut valituksi ensimmäiseen hakutoiveeseensa, ei hakijalla käytännössä yleensä ole intressiä valittaa muiden hakutoiveiden kielteisestä päätöksestä.

5 luku. **Henkilökohtaistaminen**

44 §. *Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin henkilökohtaistamisen perusteella laadittavasta henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Henkilökohtaistaminen tarkoittaa tutkintokoulutuksen tai valmentavan koulutuksen opiskelijan tutkinnon tai koulutuksen suorittamisprosessin sekä siihen sisältyvien ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteutusta. Henkilökohtaistaminen olisi osa opiskelijan oikeusturvaa ja sillä varmistettaisiin, että tutkintokoulutusta tai valmentavaa koulutusta tarjotaan sen mukaisesti kuin on tutkinnon tai sen osan taikka koulutuksen tai sen osan suorittamisen näkökulmasta tarpeen. Henkilökohtaistamisella huolehdittaisiin myös siitä, että tarvittava opetus ja muut osaamisen kehittämisen pedagogiset järjestelyt toteutetaan niin, että niissä otetaan huomioon opiskelijan elämäntilanne ja aiemmin hankkima osaaminen, myös epävirallinen oppiminen ja arkioppiminen. Henkilökohtaistamisen avulla varmistettaisiin, että tutkinnon suorittamisaika, opiskelun kesto, opiskelutavat ja oppimisympäristöt olisivat tarkoituksenmukaisia osaamistavoitteen saavuttamisen kannalta. Lisäksi varmistettaisiin, että opiskelija saisi tarvitsemansa ohjauksen ja tuen saavuttaakseen henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Henkilökohtaistamisessa on kyse pedagogista osaamista vaativasta tutkinnon tai koulutuksen suorittamisprosessin sekä siihen sisältyvien ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimien suunnittelusta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laadittaisiin henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOS). Tarkoituksena olisi, että henkilökohtaistamisprosessissa kirjattaisiin yhteen paikkaan aiemmin hankittua ja osoitettua osaamista koskevat tiedot, tarvittavan ammattitaidon ja osaamisen hankkimiseen liittyvät tiedot, osaamisen osoittamiseen eli tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen liittyvät tiedot sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot, eli käytännössä kaikki ne tiedot, joita syntyy, kun henkilökohtaistamista tehdään 5 luvussa tarkemmin kuvatulla tavalla. Tarkoituksena olisi, että henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma laadittaisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen alkaessa. Suunnitelma laadittaisiin myös silloin, kun opiskelija ei osallistu tutkintokoulutukseen, vaan osoittaa osaamisensa suoraan näytössä. Oppisopimuskoulutuksen osalta suunnitelma tulisi kuitenkin laatia oppisopimuskoulu-

tukseen hakijalle tarvittavin osin jo ennen koulutuksen alkua, koska suunnitelma pitää olla liitettävissä oppisopimukseen sopimusta hyväksyttyä. Ehdotetun säännöksen mukaan suunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän vastaavan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Suunnitelma laadittaisiin koulutuksen aloittavalle opiskelijalle, mutta siihen merkittävät tiedot voisivat kuitenkin tarkentua ja muuttua tutkinnon tai valmentavan koulutuksen suorittamisen aikana. Muutokset voisivat koskea esimerkiksi työpaikalla järjestettävän koulutuksen tai näyttöjen aikatauluja, näyttöympäristöjä tai suoritettavaksi valittuja tutkinnon tai koulutuksen osia. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma olisi tarkoitus pitää ajantasaisena tutkinnon suorittamiseen tai koulutuksen päättymiseen saakka, jonka vuoksi asiakirjaa olisi säännöllisesti päivitettävä. Suunnitelman päivittäminen tapahtuisi samojen periaatteiden mukaan kuin sen laatiminenkin.

Päivittämisen yhteydessä koulutuksen järjestäjä arvioisi yhdessä opiskelijan kanssa myös sitä, kuinka hyvin henkilökohtaistaminen on toiminut opiskelijan näkökulmasta ja mitä kehitettävää prosessissa on, jotta se tukisi aiempaa paremmin osaamisen kehittämistä. Palautteen ja toiminnan kehittämiseksi tarvittavan tiedon keruun tulisi olla osa koulutuksen järjestäjän laadunhallinnan menettelyitä. Tämänäyttöinen palautetieto olisi tarpeen sekä koulutuksen järjestäjän toimintaprosessien tehostamiseksi että yksittäisen opiskelijan yksilöllisen opintopolun sujuvoittamiseksi. Osana henkilökohtaistamisprosessia tehtäisiin myös urasuunnittelua, eli suunniteltaisiin toimenpiteet, joilla edistettäisiin opiskelijan työllistymistä tai jatko-opintoihin sijoittumista välittömästi tutkinnon tai koulutuksen suorittamisen jälkeen.

Koulutuksen järjestäjä vastaisi henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnasta myös siltä osin, jos se hankkii koulutusta toiselta koulutuksen järjestäjältä tai muulta taholta. Lain 45 §:ssä säädettäisiin suunnitelman laadintaan osallistuvista tahoista eri tilanteissa.

Lain ehdotetun 43 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijaksi ottamisesta. Opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksenteon yhteydessä päätettäisiin yleensä myös siitä, otaanko opiskelija suorittamaan koko tutkintoa vai tiettyjä tutkinnon osia. Joskus kuitenkin vasta henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä selvittää tarkemmin, onko opiskelijaksi otetun perusteltua suorittaa koko tutkinto vai ainoastaan tutkinnon osia sekä se, mitä nämä tutkinnon osat olisivat. Lähtökohtaisesti koulutuksen järjestäjä laatii henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa, jolloin tarvittaessa suunniteltaisiin myös se, suorittaako opiskelija koko tutkinnon vai ainoastaan tutkinnon osia.

Pykälän 3 momentissa olisi edellä kuvattua menettelyä koskeva säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi suunnitella opiskelijan tavoitteiden sekä tunnistetun aiemmin hankitun osaamisen perusteella, suorittaako opiskelija koko tutkinnon vai tutkinnon osan tai osia, ellei tästä ole päätetty 43 §:ssä säädetyllä mukaisesti. Tässä päätöksenteossa käytettäisiin samoja perusteita kuin edellä on kuvattu 42 §:n mukaisessa jatkuvan haun yhteydessä tehtävässä suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnassa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotettua säännöstä säädettyä ei sovellettaisi työvoimakoulutukseen. Työvoimakoulutuksessa suoritettavasta tutkinnosta tai tutkinnon osista päättää työ- ja elinkeinotoimisto yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnan yhteydessä.

Päätös suoritettavasta tutkinnosta taikka tutkinnon osasta tai osista olisi perustana henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnalle. Osaamisen tunnustaminen sekä osaamisen hankkimisen suunnittelu henkilökohtaistettaisiin sen perusteella, mikä tutkinto taikka tutkinnon osa tai osia on valittu opiskelijan opiskeluoikeuden perusteeksi.

Pykälän 4 momentin mukaan lain 5 luvussa säädettyä sovellettaisiin lain 8 §:ssä tarkoitettussa muussa ammatillisessa koulutuksessa vain siltä osin kuin kyse on oppisopimuskoulutuksesta tai koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta. Henkilökohtaistamisprosessia koskevat säännökset eivät siis olisi velvoittavia ammatillista osaamista syventävässä tai täydentävässä koulutuksessa eivätkä ammatilliseen tehtävään valmistavissa koulutuksissa muutoin kuin silloin, jos mainittuja koulutuksia suoritetaan oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena.

45 §. *Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjän tulisi laatia ja päivittää henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuisi opiskelijan kanssa koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen voisi tilanteesta riippuen osallistua useita näitä edellä mainittuja koulutuksen järjestäjää edustavia henkilöistä yhdessä tai erikseen. Tarvittaessa koulutuksen järjestäjä voisi tehdä yhteistyötä myös muiden asiantuntijoiden kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuvista tahoista, kun osaamista hankitaan tai osoitetaan työpaikoilla. Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuisivat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestettäisiin oppisopimuskoulutuksena, osaamisen hankkiminen tapahtuisi koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena tai osaaminen osoitettaisiin työpaikalla. Vankilaopetuksessa suunnitelman laadintaan osallistuisi myös vankilan työnjohtaja. Jos työvoimakoulutukseen sisältyisi työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voisi osallistua myös työ- ja elinkeinoviranomaisen edustaja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muiden kuin 2 momentissa tarkoitettujen yhteistyötahojen osallistumisesta henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot osallistuisivat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen siltä osin, kun suunnitelman mukainen osaamisen hankkiminen tai osoittaminen taikka ohjaus- ja tukitoimet perustuisivat 30 §:ssä tarkoitettuun koulutuksen hankintaan taikka muuhun koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden, kuten esimerkiksi nuorisotyötä tekevien ja opiskelijahuollosta vastaavien tahojen kanssa. Lain 30 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voi hankkia tutkintokoulutusta ja osaamisen arviointia toiselta koulutuksen järjestäjältä, joten olisi tärkeää, että nämä tahot osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan tämän hankittavan koulutuksen osalta. Lisäksi olisi tärkeää, että ohjaus- ja tukitoimien yhteistyötahot olisivat mukana henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnassa näitä toimia vastaavilta osin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen muutosten hyväksymisestä. Ehdotetun säännöksen mukaan suunnitelman ja sen muutokset hyväksyisi aina koulutuksen järjestäjä ja opiskelija. Muut pykälän 2 ja 3 momenteissa tarkoi-

tetut suunnitelman laadintaan osallistuvat tahot hyväksyisivät suunnitelman ja sen muutokset siltä osin, kun ne säännöksen mukaan osallistuvat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin myös alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan kuulemisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulisi kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä. Huoltajaa ja laillista edustajaa tulisi kuulla myös merkittävien suunnitelman muutosten yhteydessä. Jos kyse olisi kuitenkin teknisluonteisesta suunnitelman päivittämisestä tai esimerkiksi osaamisen hankkimisen aikataulujen tarkennuksesta, kuulemisvelvoitetta ei olisi.

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on edellä mainittujen tahojen yhteinen ja merkittävä työkalu opiskelijan osaamisen kehittämiseksi ja osaamisen laadun varmistamiseksi. Tästä syystä on tärkeää, että kaikilla osaamisen kehittämiseen ja osaamisen laadun varmistamiseen osallistuvilla tahoilla on mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmaan ja sitoutua samalla sen toteuttamiseen.

46 §. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen. Pykälässä säädettäisiin aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Asiakirjat voisivat olla esimerkiksi tutkintotodistuksia, työtodistuksia tai muita opiskelijan koulutuksen järjestäjälle toimittamia todistuksia. Muuna selvityksenä voitaisiin käyttää esimerkiksi osaamiskartoitusta, haastattelua tai muita soveltuvia tapoja osaamisen selvittämiseksi. Osaaminen tunnistettaisiin käyttämällä monipuolisesti erilaisia kullekin osaamis- ja toimialalle soveltuvia menetelmiä.

47 §. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen. Pykälässä säädettäisiin opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tunnustamisesta. Osaamisen tunnustaminen tehtäisiin osaamisen tunnistamisen ja 46 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opiskelijan esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Osaamisen tunnistamisen perusteella arvioitaisiin, miltä osin opiskelijan jo osoittama osaaminen voitaisiin tunnustaa suoraan osaksi suoritettavaa tutkintoa tai miltä osin osoitettu osaaminen voitaisiin toimittaa arvioijille arvioitavaksi ja tunnustettavaksi pelkästään asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Lisäksi arvioitaisiin, miltä osin opiskelija voitaisiin jo saavuttamansa osaamisen perusteella ohjata suoraan soveltuvan tutkinnon, sen osan tai osien näyttöön taikka yhteisten tutkinnon osien tai niiden osa-alueiden osalta osoittamaan osaamisensa muulla tavoin.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaisi tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammatitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin osaamisen tunnustaminen koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi, mikä muuttaisi nykytilaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna koulutuksen osalta, sillä voimassa olevan sääntelyn mukaisesti opiskelijan on tullut hakea koulutuksen järjestäjältä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna koulutuksen osalta osaamisen tunnustaminen puolestaan on jo säädetty koulutuksen järjestäjän velvoitteeksi ja siihen liittyvistä tarkemmista menettelyistä on säädetty ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Koulutuksen järjestäjä tunnustaisi opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen 46 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opiskelijan esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvoitetta lähteä muulla tavoin selvittämään opiskelijan mahdollista aiemmin hankkimaa osaamista, ellei osaaminen olisi nähtävissä suoraan kaikkien koulutuksen järjestäjien käytössä olevista valtakunnallisista rekistereistä tai palveluista.

Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin jatkossakin tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista. Asetuksella säädettävät menettelytavat vastaisivat voimassa olevassa henkilökohtaistamisasetuksessa säädetyjä menettelytapoja.

Koulutuksen järjestäjän tulisi tunnustaa tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue osaksi suoritettavaa tutkintoa silloin, kun se on suoritettu voimassa olevien ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisesti. Lisäksi edellytettäisiin, että suoritettavana olevan tutkinnon muodostumissäännöt mahdollistaisivat tutkinnon osan tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueen sisällyttämisen tutkintoon. Valinnaisen tutkinnon osien osalta edellytettäisiin edellisten lisäksi, että henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitaan kyseisen tutkinnon osan sisältyvän opiskelijan tutkintoon. Koulutuksen järjestäjän tulisi tunnustaa myös opiskelijan suorittamat lukio-opinnot, korkea-kouluopinnot sekä muut vastaavat toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot osaksi suoritettavaa tutkintoa, jos tutkinnon muodostumissäännöt mahdollistavat näiden opintojen sisällyttämisen osaksi tutkintoa esimerkiksi valinnaisena tutkinnon osana tai valinnaisena yhteisten tutkinnon osien osa-alueena. Näissä tilanteissa koulutuksen järjestäjä tunnustaisi suoritettuna tutkinnon osan tai yhteisen tutkinnon osan osa-alueen suoraan osaksi suoritettavaa tutkintoa.

Jos opiskelijalla olisi aiemmin suoritettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka niitä sisällöllisesti vastaavia lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita vastaavia toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja, jotka eivät kuitenkaan olisi voimassa olevien ammatillisten tutkintojen perusteiden mukaisia, koulutuksen järjestäjä toimittaisi opiskelijan toimittamat asiakirjat ja mahdollisen muun selvityksen osaamisen arvioijille. Arvioijat arvioisivat, vastaavatko aiemmin suoritettut tutkinnot, tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet taikka opinnot parhaillaan suoritettavana olevan tutkinnon perusteita ja mitä tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita olisi asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella mahdollista tunnustaa osaksi suoritettavaa tutkintoa. Samalla arvioijat varmistaisivat asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen ajantasaisuuden. Arvioinnin perusteella arvioijat päättäisivät, miltä osin todennettu osaaminen soveltuisi tunnustettavaksi vastaamaan suoritettavana olevan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita.

Opiskelijalla voisi olla myös muuta tavoitteena olevaan tutkintoon liittyvää aiempaa osaamista kuin suoritettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka aiemmin mainittuja toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja. Aiempi osaaminen voisi perustua esimerkiksi työkokemukseen, harrastuneisuuteen tai koulutukseen, jossa ei ole suoritettu tutkintoja, niiden osia tai opintoja. Jos henkilökohtaistamisen yhteydessä todettaisiin, että opiskelijalla olisi riittävästi sellaista aiempaa osaamista, jonka perusteella hän voisi saada suoritetuksi tutkinnon osan tai osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, koulutuksen järjestäjä ohjaisi opiskelijan näiltä osin suoraan osoittamaan osaamisensa näytössä tai yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osalta myös muulla tavoin. Jos koulutuksen

järjestäjä arvioisi, että aiemmin hankittu osaaminen ei riitä osaamisen osoittamiseen, koulutuksen järjestäjän olisi yhdessä opiskelijan kanssa suunniteltava osaamisen osoittamiseksi tarvittavan ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa.

Valmentavassa koulutuksessa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista tehtäisiin käytännössä vain harvoissa tilanteissa, koska valmentavan koulutuksen ensisijaisena tavoitteena on antaa opiskelijalle uusia valmiuksia eikä toimia hankitun osaamisen todentamiskeinona. Ehdotettua aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista koskevaa säännöstä sovellettaisiin kuitenkin myös valmentavaan koulutukseen silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi silloin, jos opiskelija jatkaa aiemmin aloitettua valmentavaa koulutusta. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen osaksi valmentavan koulutuksen valinnaisia osia edellyttäisi, että henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa olisi sovittu kyseisen koulutuksen osan sisältyvän valmentavaan koulutukseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin osaamisen arviointia koskevien säännösten soveltamisesta aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen yhteydessä. Ehdotetun säännöksen mukaan aiemmin hankitun osaamisen arvioinnissa sovellettaisiin, mitä 53 §:n 1—3 momentissa säädettäisiin osaamisen arvioinnista, 54 §:ssä osaamisen arvioijista, 55 §:ssä arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta sekä 56 §:ssä arvosanan korottamisesta. Jos aiemmin hankittua ammatillista osaamista arvioitaisiin ilman näyttöön osallistumista, ehdotetun säännöksen mukaan poikettaisiin kuitenkin siitä, mitä 54 §:n 1 momentissa säädettäisiin osaamisen arvioijista. Tällöin osaamisen arvioijina toimisi kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa, eli toisena arvioijana ei toimisi työelämän edustaja. Tämä poikkeussääntö olisi tarpeen, koska osaamista ei tällöin osoitettaisi tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja -prosesseissa, vaan esitettyjen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Työelämän edustajien osallistuminen pelkästään asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella tehtävään osaamisen arviointiin kuormittaisi kohtuuttomasti työelämää.

Jos aiemmin hankittua osaamista tunnustettaisiin ilman osaamisen arviointia eli suoraan tutkinnon perusteiden mukaisesti, ehdotetun säännöksen mukaan sovellettaisiin ainoastaan lain 56 §:n säännöksiä arvosanan korottamisesta.

Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta tunnustettavan osaamisen laajuuden mitoituksessa ja arvosanojen muuntamisessa tulisi käyttää mahdollisimman yhtenäisiä periaatteita. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 30 §:n 3 momenttia vastaavaa valtuutussäännöstä, jonka mukaan Opetushallitus voisi määrätä osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta. Opetushallitus voisi määrätä tunnustettavan osaamisen mitoituksen ja arvosanojen muuntamisen periaatteista tyypillisimmissä tilanteissa, koska kaikkiin yksittäisiin tilanteisiin soveltuvia määräyksiä ei ole mahdollista antaa. Muissa tilanteissa koulutuksen järjestäjän tulisi määritellä tunnustettavan osaamisen laajuus osaamispisteinä sekä osaamisen arviointi. Opetushallitus voisi nykykäytäntöä vastaavasti määritellä tunnustettavan osaamisen mitoituksen periaatteet esimerkiksi silloin, kun tutkintoon sisällytetään opintopisteinä suoritettuja korkeakouluopintoja tai lukiokoulutuksessa suoritettuja kursseja taikka kun opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän. Arvosanojen muuntamisesta Opetushallitus voisi määrätä esimerkiksi suomalaisissa korkeakouluissa ja lukiokoulutuksessa suoritettujen opintojen osalta.

48 §. Osaamisen hankkimisen suunnittelu. Pykälässä säädettäisiin osaamisen hankkimisen suunnittelusta. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet sekä tarvittaessa 63 §:ssä tarkoitettua opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

Osaamisen hankkimisen suunnittelun yhteydessä koulutuksen järjestäjä selvittäisi opiskelijan tarpeen tutkintokoulutukseen, muuhun ammattitaidon tai osaamisen hankkimiseen, ohjaukseen ja tukeen, opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin ja erityiseen tukeen. Myös tarve mukauttaa osaamisen arviointia tai poiketa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista olisi selvítettävä. Samalla selvittäisiin myös opiskelijan neuvontaan ja ohjaukseen osallistuvat yhteistyötahot. Ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijan osalta olisi lisäksi selvítettävä tarve järjestää työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, jos opiskelijalla ei olisi ehdotetun 62 §:n 2 momentissa tarkoitettua suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista.

Koulutuksen järjestäjä suunnittelisi yhdessä opiskelijan kanssa, miten, missä ja milloin tämä hankkii tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai muun osaamisen. Opiskelija ohjattaisiin tutkintokoulutukseen tai muuhun lisäammattitaidon hankkimiseen vain siltä osin, kun hänellä ei vielä olisi osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Opiskelijalle olisi selvítettävä ne erilaiset oppimisen mahdollisuudet, joita koulutuksen järjestäjä tarjoaa. Yhteisesti olisi arvioitava niiden sopivuus opiskelijalle.

Pykälän 2 momentin mukaan ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen suunniteltaisiin yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että mitä pykälässä säädetään opiskelijasta, sovellettaisiin myös oppisopimuskoulutukseen hakijaan. Säännös olisi tarpeen siksi, että oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen suunnittelusta on usein tarpeen tehdä ennen oppisopimuksen solmimista, jotta oppisopimusopiskelijan työnantaja tietää, mihin hän sitoutuu ja milloin opiskelija on työpaikalla työnantajan käytettävissä. Tällöin hakijaa ei ole vielä otettu oppisopimuskoulutuksen opiskelijaksi. Osaamisen hankkimisen suunnittelu toteutettaisiin kuitenkin vastaavasti kuin opiskelijaksi jo otetun henkilön osalta on säädetty.

49 §. Osaamisen osoittamisen suunnittelu. Pykälässä säädettäisiin tutkinnon tai valmentavan koulutuksen suorittamiseksi tarvittavan osaamisen osoittamisen suunnittelusta. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen. Koulutuksen järjestäjä suunnittelisi yhdessä opiskelijan kanssa, miten, missä ja milloin tämä osoittaa tutkinnon perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai muun osaamisen taikka koulutuksen perusteissa edellytetyn osaamisen. Pykälän 2 momentin mukaan ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen suunniteltaisiin yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Ammatillisissa tutkinnon osissa osaaminen osoitetaan pääsääntöisesti työpaikoilla järjestettävissä näytöissä käytännön työtehtäviä tehden. Jotta näytöt voitaisiin sovittaa mahdollisimman hyvin ja sujuvasti osaksi työpaikkojen normaaleja käytäntöjä, koulutuksen järjestäjän olisi

suunnitellessaan ja järjestäessään näyttöjä tehtävä yhteistyötä niiden työpaikkojen kanssa, joilla näytöt järjestetään.

6 luku. **Tutkinnon tai valmentavan koulutuksen suorittaminen ja osaamisen arviointi**

50 §. *Tutkinnon ja valmentavan koulutuksen suorittaminen.* Pykälässä säädettäisiin ammatillisen tutkinnon ja ammatillisten tutkintojen tutkinnon osien sekä valmentavan koulutuksen ja valmentavan koulutuksen osien suorittamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon tutkinnon osa olisi suoritettu, kun tutkinnon perusteissa määritelty osaaminen olisi osoitettu vähintään perusteiden mukaisella alimmalla hyväksytyllä tasolla joko näyttämällä ehdotetun lain 52 §:ssä säädetyllä tavalla tai tunnustamalla osaaminen sen mukaan kuin ehdotetun lain 47 §:ssä säädetään. Koko tutkinto katsottaisiin suoritetuksi, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon perusteissa määrätyt pakolliset tutkinnon osat ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellut valinnaiset tutkinnon osat.

Erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia voitaisiin mukauttaa laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi ehdotetun lain 64 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti. Osaamisen arviointia voitaisiin mukauttaa vain siinä määrin, kuin se olisi opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Osaamisen arvioinnin mukauttaminen olisi mahdollista vain ammatillisen perustutkinnon osalta. Myös erityistä tukea saavan opiskelijan opetuksessa ensisijaisena tavoitteena olisi kuitenkin se, että opiskelija voisi hänelle annettavien tukitoimien avulla saavuttaa ammatillisen perustutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmentavan koulutuksen osan ja valmentavan koulutuksen suorittamisesta vastaavalla tavalla kuin ehdotetussa 1 momentissa säädetään tutkinnon ja tutkinnon osan suorittamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan valmentavan koulutuksen osa olisi suoritettu, kun opiskelija on osoittanut koulutuksen perusteissa määritellyn osaamisen ehdotetun lain 52 §:ssä säädetyllä tavalla tai osaaminen on tunnustettu siten kuin ehdotetussa 47 §:ssä säädetään. Koko valmentava koulutus katsottaisiin suoritetuksi, kun koulutuksen perusteiden mukaan kaikki koulutuksen muodostumiseksi vaadittavat koulutuksen osat on suoritettu hyväksytysti.

51 §. *Palaute osaamisen kehittämisestä.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijan oikeudesta saada osaamisen kehittämisestä palautetta tutkinnon suorittamisen ja koulutuksen aikana. Pykälän 1 momentin mukaan tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen aikana opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioisivat ja siitä antaisivat palautetta opetuksesta vastaavat opettajat tai muut koulutuksen järjestäjän edustajat sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana myös vastuullinen työpaikkaohjaaja.

Opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioisivat tavallisesti opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat yhdessä. Jos opiskelijalla on ainoastaan yksi opetuksesta vastaava opettaja, voisi hän myös yksin arvioida opiskelijan osaamisen kehittymistä ja antaa siitä palautetta. Opiskelijalla olisi oikeus saada palautetta osaamisen kehittämisestä myös muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana. Tällöin palautteen antajana voisi toimia myös opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja. Osaamisen kehittymistä seurattaisiin ja sitä

arvioitaisiin antamalla opiskelijalle kirjallista tai suullista palautetta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että jos opiskelija suorittaa tutkinnon tai tutkinnon osan osallistumatta tutkintokoulutukseen, hänen osaamisensa kehittymistä arvioisivat ja siitä antaisivat palautetta ehdotetussa 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat osaamisen arvioinnin yhteydessä.

Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijalle annettavalla palautteella ohjattaisiin ja kannustettaisiin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä kehitettäisiin edellytyksiä itsearviointiin. Palaute ei vaikuttaisi tutkinnon tai koulutuksen osan tai yhteisen tutkinnon osan osa-alueen arviointiin tai arvosanaan eikä siihen myöskään voisi hakea tarkistamista tai oikaisua ehdotetun lain 55 §:ssä säädetyllä tavalla.

Opiskelijan osaamisen kehittymistä tulisi arvioida säännöllisesti opiskelun aikana ja antaa siitä palautetta opiskelijalle, jotta opiskelija tietää, mitä hänen tulee vielä oppia saavuttaakseen tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrätyt ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet.

52 §. Osaamisen osoittaminen. Pykälässä säädettäisiin osaamisen osoittamisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin näytöstä osaamisen osoittamisen välineenä. Momentin mukaan ammattitaito ja osaaminen osoitettaisiin tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Tätä osaamisen osoittamistilannetta kutsuttaisiin näytöksi. Näytössä opiskelija osoittaisi, kuinka hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn ammattitaidon tai osaamisen. Käytännön työtehtäviä tehtäisiin siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaisi kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä. Näyttöä olisi mahdollista jatkaa toisessa työpaikassa tai työkohteessa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Näytöt suunniteltaisiin tutkinnon osittain ja niiden suunnittelussa ja arvioinnissa olisi aina noudatettava tutkinnon perusteissa määritellyjä arvioinnin kohteita ja kriteerejä sekä ammattitaidon osoittamistapoja. Arvioitavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin liittyvä osaaminen voitaisiin osoittaa yhdellä kertaa tai useassa osassa. Yhdessä näytössä voitaisiin myös osoittaa useaan tutkinnon osaan liittyvää osaamista. Koulutuksen järjestäjä vastaisi näytön suunnittelusta, mutta suunnittelu tehtäisiin yhdessä opiskelijan ja näyttötyöpaikan tai muun näyttöympäristön edustajan kanssa. Näyttöjen käytännön järjestelyt ja aikataulut tulisi suunnitella siten, että ne soveltuvat mahdollisimman hyvin opiskelijan ja näyttötyöpaikan tai muun näyttöympäristön tarpeisiin ja normaaleihin käytäntöihin.

Näyttöä käytettäisiin arvioinnin välineenä ammatillisissa tutkinnon osissa. Pykälän 1 momentin nojalla myös yhteisten tutkinnon osien tai niiden osa-alueiden osaamistavoitteiden saavuttaminen arvioitaisiin näytössä silloin, kun yhteinen tutkinnon osa tai sen osa-alue toteutetaan ammatillisen tutkinnon osan yhteydessä. Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voitaisiin tarvittaessa osoittaa myös muulla tavoin, esimerkiksi kirjallisissa tai suullisissa kokeissa. Pykälän 2 momentin mukaan valmentavan koulutuksen osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen osoitettaisiin muulla tavoin kuin näytössä, esimerkiksi kirjallisissa tai suullisissa kokeissa.

Näytöt korvaisivat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetut ammattiosaamisen näytöt ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetut tutkintotilaisuudet. Ammatillisessa koulutuksessa siirryttäisiin yhteen näyttöön perustuvaan osaamisen osoittamistapaan, joka vastaisi pääpiirteissään nykyisten näyttötutkintojen tutkintotilaisuuksia. Ammatillisessa peruskoulutuksessa on

ollut voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollista käyttää muuta arviointia täydentämään ammattiosaamisen näyttöä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin näytön toteuttamisesta pääsääntöisesti työpaikalla käytännön työtilanteissa. Koulutuksen järjestäjä vastaisi näytön toteuttamisesta. Tutkintojen laadun varmistamisen keskeinen perusta olisi osaamisen osoittaminen aidoissa työelämän tilanteissa ja arvioinnin perustuminen Opetushallituksen määräämiin tutkinnon perusteisiin sekä arvioijina toimivien opettajan ja työelämän edustajan kollegiaalinen arviointi. Näytön toteuttaminen työpaikalla aidossa työelämän tilanteessa tarjoaisi myös opiskelijalle suoran kontaktin työnantajiin ja tukisi näin opiskelijan työllistymistä, mahdollisuuksia vaihtaa työpaikkaa tai parantaa tuottavuutta omassa työssä.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevan ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan näyttötutkintojen tutkintotilaisuudet järjestetään pääsääntöisesti työpaikoilla. Ammattiosaamisen näytöt on voitu voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n 2 momentin mukaisesti toteuttaa työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Säännösten perusteella näyttötutkintojen tutkintotilaisuuksien järjestäminen työpaikan ulkopuolella on tarkoitettu poikkeukseksi, johon on tarve turvautua esimerkiksi silloin, kun kaikkea tutkinnon perusteissa edellytettyä osaamista ei ole mahdollista osoittaa tarkoituksenmukaista osoittaa työpaikalla. Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin voi myös kuulua määrättyihin erityistilanteisiin liittyvää osaamista, jota ei ole mahdollista osoittaa normaalien työtehtävien yhteydessä tai sen osoittaminen aidossa työtilanteessa voisi vaarantaa esimerkiksi potilas- tai liikenneturvallisuuden. Tästä syystä pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että perustellusta syystä näyttö voitaisiin kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla, esimerkiksi oppilaitoksessa, oppilaitoksen työmaalla tai muissa oppilaitoksen työympäristöissä taikka nuorten työpajalla. Perusteltu syy voisi myös edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi se, että opiskelija on alaikäinen tai että opiskelijan kodista kohtuullisella etäisyydellä ei ole sellaista työpaikkaa, joka täyttäisi näyttöympäristön edellytykset.

Näyttöympäristön tulisi mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Näytössä osoitettua osaamista voitaisiin kuitenkin tarvittaessa myös täydentää muulla osaamisen arvioinnilla ehdotetun lain 15 §:ssä säädetyissä tutkinnon perusteissa määrättyllä tavalla. Näytössä osoitetun osaamisen täydentäminen muulla osaamisen arvioinnilla voisi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun käytännön työtehtäviä tekemällä ei ole mahdollista osoittaa riittävän kattavasti työn perustana olevan tiedon hallintaa. Näyttöä voitaisiin tällöin täydentää esimerkiksi suullisella haastattelulla tai kirjallisilla tehtävillä. Lisäksi 3 momentissa olisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n 1 momenttia vastaava säännös opiskelijan mahdollisuudesta osallistua näyttöön osaamisen hankkimistavasta riippumatta. Säännöksellä korostettaisiin sitä, että näytössä osoitettava osaaminen ja ammattitaito voisi olla myös muutoin kuin tutkintokoulutukseen osallistumalla hankittua. Osaaminen olisi mahdollista hankkia esimerkiksi työelämässä tai harrastustoiminnassa.

Opiskelijoilla on usein työelämässä tai muutoin hankittua osaamista, jonka turvin heidän on mahdollista suorittaa tutkinnon osa tai osia tai joissakin tapauksissa koko tutkinto. Ehdotetun lain 5 luvussa tarkoitettua henkilökohtaistamisen yhteydessä arvioitaisiin, miltä osin opiskelijalle voitaisiin hänen esittämiensä asiakirjojen tai muiden selvitysten perusteella myöntää tutkintotodistus, miltä osin hänellä on edellytykset osoittaa osaamisensa ja miltä osin hänen on

hankittava lisää osaamista. Jotta tarvittavan osaamisen ja ammattitaidon muualla kuin koulutuksen järjestäjän toteuttamassa tutkintokoulutuksessa hankkineilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet saada osaamisensa osoitetuksi, säädettäisiin momentissa opiskelijan mahdollisuudesta osallistua näyttöön osaamisen hankkimistavasta riippumatta.

Opiskelijan oikeusturvan näkökulmasta on tärkeää, että hänelle tarjotaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun hän on opinnoissaan tai muutoin saavuttanut tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määritellyn osaamisen. Tästä säädettäisiin pykälän 4 momentissa. Osaamisen osoittamisen pitäisi kytkeytyä tutkintokoulutukseen tai valmistavaan koulutukseen siten, ettei tutkinnon, valmistavan koulutuksen tai niiden osien suorittaminen viivästyisi sen vuoksi, että mahdollisuuksia osaamisen osoittamiseen järjestettäisiin liian harvoin. Myös sellaisilla opiskelijoilla, jotka osallistuisivat näyttöön ilman tutkintokoulutusta, olisi oikeus saada osaamisensa osoitettua kohtuullisen ajan kuluessa.

Pykälän 5 momentissa olisi voimassa olevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 b §:n 3 momenttia vastaava säännös velvollisuudesta järjestää tutkintojen osien suorittamismahdollisuuksia myös henkilöille, joille ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaava viranomaisella on antanut ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaisen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen, jossa hakijalta on edellytetty kyseisessä laissa tarkoitettuja korvaavia toimenpiteitä. Tunnustamispäätöksessä edellytettynä kelpoisuuskokeena voidaan käyttää tutkinnon osia. Säännös kattaisi myös tilanteet, joissa kelpoisuuskoe on ainoastaan osa tutkinnon osasta.

Pykälän 6 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi tarjota mahdollisuus suorittaa tutkinto taikka tutkinnon osa tai osia myös ilman tutkintokoulutukseen osallistumista sekä yhteistyössä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein. Henkilöllä voi olla työelämässä tai muutoin aiemmin hankittua osaamista siten, että hänen olisi mahdollista suorittaa tutkinto tai tutkinnon osia ilman tutkintokoulutukseen osallistumista. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus tarjota tutkinnon tai tutkinnon osien suorittamismahdollisuus myös tällaisille henkilöille. Käytännössä henkilökohtaistamisprosessin yhteydessä selvitetäisiin henkilön aiemmin hankkima osaaminen ja arvioitaisiin mahdollisen tutkintokoulutuksen tarve. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 b §:n 1 momentissa säädettyä.

Ehdotetussa 6 momentissa säädettäisiin myös koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta tarjota mahdollisuus suorittaa tutkinto taikka tutkinnon osa tai osia yhteistyössä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein. Ehdotettu säännös olisi uusi. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tutkintotoimikunnat voivat solmia tutkintojen järjestämissopimuksia myös sellaisten tahojen kanssa, joilla ei ole ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Käytännössä sopimuksia onkin solmittu myös sellaisten tahojen kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein. Jatkossa vain järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät voisivat ottaa vastaan näyttöjä ja myöntää tutkintoja. Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä on kuitenkin osaamisen hankkimistavasta riippumaton, joten ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osia voisi suorittaa siitä riippumatta, missä ja miten osoitettava osaaminen on hankittu. Ehdotetulla säännöksellä mahdollistettaisiin kyseisten toimijoiden toimintaedellytykset myös uudessa järjestelmässä, vaikka niille ei voitaisi enää antaa tutkintojen myöntämisoikeutta. Samalla varmistettaisiin, että liike-

taloudellisin perustein osaamisen kehittämispalveluita hankkivilla henkilöillä olisi jatkossakin mahdollisuus suorittaa ammatillisia tutkintoja tai tutkinnon osia.

Käytännössä koulutuksen järjestäjä ja osaamisen kehittämispalveluita tarjoava toimija voisivat sopia, että toimijalta liiketaloudellisin perustein koulutuspalveluita ostavat henkilöt ohjattaisiin hakeutumaan tutkinnon tai tutkinnon osien suorittajaksi kyseiselle yhteistyökumppanina toimivalle koulutuksen järjestäjälle. Koulutuksen järjestäjä vastaisi tällöin tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta laissa säädetyn mukaisesti. Koulutuksen järjestäjät eivät kuitenkaan voisi myydä näille toimijoille näyttöjen järjestämiseen ja tutkintojen myöntämiseen liittyviä palveluita, koska lakiin ehdotetun 31 §:n mukaisesti laissa tarkoitettuja tutkintoja ja niiden osia voidaan järjestää maksullisena palvelutoimintana vain silloin, jos kyseessä on 30 §:ssä tarkoitettu koulutuksen hankinta. Suoritettuja tutkinnon osia ja tutkintoja rahoitettaisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetyn mukaisesti.

53 §. Osaamisen arviointi. Osaamisen arvioinnissa arvioidaan, hallitseeko opiskelija tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös osaamisen arvioinnin toteuttamistavoista. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan osaamista arvioitaisiin vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyihin ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Tutkinnon osan osaamisen arvioinnista kuten arvioinnin kohteista ja kriteereistä sekä ammattitaidon osoittamistavoista määrätään tutkinnon perusteissa. Arvioinnin tulisi kattaa kaikki tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Osaamista tulisi arvioida monipuolisesti. Jos osaamisen arviointia olisi mukautettu ehdotetun 64 §:n 2 momentin mukaisesti taikka ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista olisi poikettu 66 §:n mukaisesti, opiskelijan osaamista arvioitaisiin vertaamalla sitä hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Osaamisen arvioinnilla annettaisiin tietoa opiskelijan osaamisen sisällöstä ja tasosta opiskelijan itsensä lisäksi myös ulkopuolisille tahoille, kuten työnantajille. Tietoa opiskelijan osaamisesta tarvitaan myös jatko-opinnoissa.

Osaamisen arvioinnissa arvioidaan osaamisen tasoa osaamisen arviointiasteikolla, joka on joko hyväksytty/hylätty tai jokin numeerinen arvosana. Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin ne kokonaisuudet, joissa osaamista arvioitaisiin. Osaamista arvioitaisiin tutkinnon tai koulutuksen osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta myös osa-alueittain. Osaamisen arvioinnin perusteella arvioijat antaisivat tutkinnon osien, yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden sekä valmentavan koulutuksen osien arvosanat osaamisen arviointiasteikon mukaisesti. Tutkinnon osien arvosanat merkittäisiin tutkintotodistukseen ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanat opintosuoritusrekisteriotteeseen tai vastaavaan selvitykseen.

Todistukseen merkittävää arvosanaa ei annettaisi muista kuin säännöksessä mainituista kokonaisuuksista. Vastaavasti osaamisen arvioinnin tarkistus- tai oikaisupyyntö sekä hyväksytyn arvosanan korottaminen olisi mahdollista vain näissä kokonaisuuksissa. Jos arvioitavan kokonaisuuden ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin liittyvä osaaminen osoitetaan useassa osassa, tutkinnon osan arvosana muodostetaan kokonaisuuden perusteella.

Pykälän 2 momentissa olisi myös valtuutussäännös, jonka mukaan osaamisen arviointiasteikosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelijan oikeusturvan näkökulmasta on tärkeää, että hänen osaamisensa arvioidaan mahdollisimman pian se jälkeen, kun hän on osoittanut sen. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että arvioijien tulee suorittaa osaamisen arviointi ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen kun tutkinnon tai koulutuksen osan tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden näyttö tai muu osaamisen osoittaminen on tehty.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia osana 126 §:ssä tarkoitettua laadunhallintajärjestelmäänsä suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti. Koulutuksen järjestäjä voisi päättää, laatiiko se suunnitelman yleisempänä ja pysyttelee suunnittelussaan tutkinnon tai koulutuksen tasolla vai tekeekö se yksityiskohtaisemman suunnitelman, jossa osaamisen arviointi on suunniteltu kunkin tutkinnon tai koulutuksen osalta tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin opiskelijan itsearvioinnista. Oman osaamisen arviointi on tärkeä taito työelämässä, jossa työntekijän on enenevässä määrin osattava itse arvioida omaa osaamistaan ja osaamisen kehittämistarpeita. Itsearviointitaidot ovat käytännössä osa ammatillista osaamista. Itsearviointitaitojen kehittämiseksi opiskelijalle olisi annettava mahdollisuus suoritusensa itsearviointiin, mutta opiskelijalla ei kuitenkaan olisi velvoitetta arvioida omaa osaamistaan. Itsearviointi ei myöskään vaikuttaisi osaamisen arviointiin tai siitä annettavaan arvosanaan.

54 §. Osaamisen arvioijat. Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijan ammatillisten tutkinnon osien osaamisen arvioinnin toteuttaisivat ja arvioinnista päättäisivät koulutuksen järjestäjän nimeämät arvioijat, joita on kaksi. Arvioijista toinen olisi pedagogisesti pätevä ja kelpoinen opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja ja toinen työelämän edustaja. Muulla koulutuksen järjestäjän edustajalla tarkoitettaisiin esimerkiksi kouluttajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän opetushenkilöstöön kuuluvaa henkilöä, joka täyttää ehdotetussa 3 momentissa säädetyt edellytykset, vastaavasti kuin nykyisin on toimittu ammatillisessa lisäkoulutuksessa ja ammatillisten erikoisoppilaitosten toteuttamassa koulutuksessa. Työelämän edustaja voisi käytännössä edustaa työnantajia, työntekijöitä tai itsenäisiä ammattiharjoittajia. Säännöksellä pyrittäisiin siihen, että arvioinnissa toteutuu työelämälähtöisyys sekä osaamis- ja kriteeriperusteisuus. Erityisestä syystä, jos esimerkiksi ehdotetussa 3 momentissa säädetyt edellytykset täyttävää työelämän edustajaa ei ole saatavissa toteuttamaan arviointia ja opiskelijan näyttö viivästyisi tästä syystä kohtuuttomasti, arvioinnin voisi toteuttaa ja arvioinnista päättää myös kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa. Osaamisen arvioijat tekisivät opiskelijan osaamista koskevan arviointipäätöksen tutkinnon osittain yksimielisesti. Vähintään toisen arvioijista tulisi olla paikalla yksittäisessä näytössä. Arviointi suoritettaisiin ja arvioinnista päätettäisiin kuitenkin aina kollegiona arviointikeskustelussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmentavan koulutuksen osien sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden arvioinnista, jonka toteuttaisi ja josta päättäisi opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Samoin kuin ehdotetussa 1 momentissa, muulla koulutuksen järjestäjän edustajalla tarkoitettaisiin esimerkiksi kouluttajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän opetushenkilöstöön kuuluvaa henkilöä, joka täyttää ehdotetussa 3 momentissa säädetyt edellytykset. Silloin, kun yhteinen tutkinnon osa tai sen osa-alue toteutettaisiin ja arvioitaisiin ammatillisen tutkinnon osan yhteydessä, osaamisen arvioinnissa voitaisiin kuulla myös työelämän edustajaa. Opettaja tai muu arvioijana toimiva koulutuksen järjestäjän edustaja kuitenkin päättäisi aina yhteisen tutkinnon osan tai sen osa-alueen arvioinnista.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan osaamisen arvioijilla tulisi olla riittävä ammatillinen osaaminen suhteessa tutkinnon perusteisiin tai koulutuksen perusteisiin ja erityisesti arvioitavaan tutkinnon tai koulutuksen osaan tai yhteiseen tutkinnon osan osa-alueeseen sekä riittävä ammattitaito arvioitavalla ammattialalla. Arvioijien tulisi olla perehtyneitä arvioinnin lähtökohtiin ja arvioitavan tutkinnon tai koulutuksen perusteisiin. Koulutuksen järjestäjien tulisi huolehtia työelämää edustavien arvioijien perehdyttämisestä osaamisen arviointiin. Koska hyvä ammattitaito kehittyy usein koulutuksen ohella pitkän ja laajan alakohtaisen työkokemuksen myötä, ei osaamisen arvioijille kuitenkaan esitettäisi koulutukseen perustuvia pätevyysvaatimuksia. Arvioijien esteellisyteen sovellettaisiin, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

55 §. *Arvioinnin tarkistaminen ja oikaisu.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin opiskelijan oikeudesta saada tietoa arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Menettelytavasta säädettäisiin nykytilaa vastaavasti valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opiskelijan oikeudesta pyytää osaamisen arvioinnin tarkistamista. Arvioinnin tarkistamista pyydetäisiin arvioijilta ja määräaika tarkistuspyynnön tekemiselle olisi 14 päivää siitä, kun opiskelijalla on ollut tilaisuus saada tietoonsa osaamisen arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omaan näyttösuoritukseensa tai muuhun suoritukseen. Arvioinnin tarkistamista olisi pyydetävä kirjallisesti. Säännöksen mukaan arvioijien olisi tehtävä päätös arvioinnin tarkistamisesta ilman aiheutonta viivytystä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tutkintokoulutuksen opiskelijan oikeudesta pyytää oikaisua 2 momentissa tarkoitettujen arvioinnin tarkistuspyynnön perusteella annettuun päätökseen. Säännöksen mukaan tutkintokoulutuksen opiskelijalla olisi oikeus pyytää arvioijien tarkistuspyyntöön antamaan päätökseen edelleen oikaisua asianomaiselta työelämätoimikunnalta. Oikaisua olisi pyydetävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tutkintokoulutuksen opiskelija pyytäisi oikaisua osaamisen arviointiin ensisijaisesti siltä työelämätoimikunnalta, jonka toimialaan suoritettava tutkinto kuuluu. Jos tutkintokoulutuksen opiskelija valitsee osaksi tutkintoaan jonkin toisen ammatillisen tutkinnon osan tai osia, näiden tutkinnon osien arviointiin pyydetäisiin kuitenkin oikaisua siltä työelämätoimikunnalta, jonka toimialaan kyseinen tutkinto kuuluu. Yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden arviointiin pyydetäisiin oikaisua Opetushallituksen tähän tehtävään määräämältä työelämätoimikunnalta. Jos tutkintokoulutuksen opiskelija suorittaisi vain useaan tutkintoon kuuluvia tutkinnon osia, kyseisten tutkinnon osien arviointiin pyydetäisiin oikaisua Opetushallituksen tähän tehtävän osoittamalta työelämätoimikunnalta.

Jos valmentavan koulutuksen opiskelija suorittaa tutkinnon osia, olisi hänellä oikeus pyytää oikaisua 2 momentissa tarkoitettujen arvioinnin tarkistuspyynnön perusteella annettuun päätökseen tutkintokoulutuksen opiskelijaa vastaavalla tavalla. Muutoin pykälän 3 momentin säännöstä ei sovellettaisi valmentavan koulutuksen opiskelijaan. Valmentavan koulutuksen opiskelija ei voisi vaatia oikaisua työelämätoimikunnalta, koska työelämätoimikunnat ovat tutkinto-kohtaisia ja niiden muut tehtävät liittyvät esimerkiksi näyttöjen toteutukseen sekä ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen, minkä vuoksi niillä ei ole mahdollisuutta eikä osaamista käsitellä valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamiseen liittyvää arviointia.

Pykälän 4 momentin mukaan valmentavan koulutuksen opiskelija voisi pyytää oppilaitoksen tai koulutuksen järjestäjän toimipisteen rehtorilta kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettujen arvioinnin tarkistuspyynnön perusteella annettuun päätökseen. Vastaavasti kuin tutkintokoulutuksen opiskelijan pyytäessä oikaisua työelämätoimikunnalta, valmentavan koulutuksen opiskelijan olisi pyydettävä oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Työelämätoimikunta ja 4 momentissa tarkoitettussa tilanteessa rehtori voisi määrätä uuden arvioinnin, jos arviointi on ilmeisesti virheellinen. Perustellusta syystä työelämätoimikunta voisi määrätä koulutuksen järjestäjää asettamaan myös uudet arvioijat. Myös rehtori voisi perustellusta syystä asettaa 4 momentissa tarkoitettussa tilanteessa uuden arvioijan. Uudet arvioijat voitaisiin määrätä esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, joissa arviointi on suoritettu virheellisesti, arvioinnissa ei ole noudatettu yhdenvertaisuutta opiskelijoiden kesken tai jos arvioija on ilmeisen esteellinen arvioimaan näyttöä tai muuta arvioinnin kohteena olevaa suoritusta.

56 §. Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen. Opiskelijalle tulee järjestää mahdollisuus näytön tai muun osaamisen osoittamisen uusintaan tai hyväksytyt arvosanan korottamiseen. Koulutuksen järjestäjän tulisi järjestää mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen, jos opiskelijan osaamisen arviointi hylätty. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulisi järjestää mahdollisuus myös osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyt arvosanan korottamiseen. Hyväksytyt arvosanan korottaminen olisi mahdollista vain tutkinnon osissa ja muissa kokonaisuuksissa, joista annetaan arvosana. Hyväksytyt arvosanan korottamisesta voitaisiin periä maksu silloin, kun henkilö on jo saanut todistuksen tutkinnon tai koulutuksen suorittamisesta. Opiskelijoilta perittävistä maksuista säädetään ehdotetun lain 105 §:ssä.

57 §. Todistus tutkinnon suorittamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa opiskelijalle tutkintotodistus, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Tutkintotodistus annettaisiin automaattisesti, eikä se edellyttäisi opiskelijan pyyntöä silloin, kun henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen on saavutettu. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulisi ilman pyyntöä antaa opiskelijalle todistus suoritetuista tutkinnon osista silloin, jos opiskelija suorittaa vain tutkinnon osaa tai osia ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen on saavutettu tai kun opiskelija on katsottu ehdotetun lain 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Muutoin koulutuksen järjestäjän tulisi antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista opiskelijan pyynnöstä. Tutkintoa ja sen osaa koskevat arvioinnit ja arvosanat annettaisiin 54 §:ssä tarkoitettujen osaamisen arvioijien tekemän arvioinnin mukaisina. Tämä tarkoittaa, että arvioinnista päättäisivät arvioijat, eikä koulutuksen järjestäjä tutkintotodistusta myöntäessään tekisi suoritusten uudelleenarviointia.

Pykälän 2 momentin mukaan jos tutkintokoulutusta olisi järjestetty ehdotetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettujen laajennettujen oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävän perusteella ehdotetussa 30 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen hankinnan kautta, antaisi tutkintotodistuksen se koulutuksen järjestäjä, jolta oppisopimuskoulutusta on hankittu. Lisäksi jos yksittäisiä tutkinnon osia olisi järjestetty ehdotetussa 30 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen hankinnan kautta, ja opiskelija tarvitsisi todistuksen ainoastaan tällaisesta yksittäisestä tutkinnon osasta, antaisi todistuksen suoritetuista tutkinnon osista se koulutuksen järjestäjä, jolta kyseinen tutkinnon osa on hankittu. Muutoin todistuksen antaisi se koulutuksen järjestäjä, joka on vastannut opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnasta eli koulutusta hankkiva koulutuksen järjestäjä.

Tutkintotodistus voitaisiin antaa myös opiskelijalle, jonka osalta osaamisen arviointia on 64 §:n 2 momentin nojalla mukautettu tai jonka osalta ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on 66 §:n nojalla poikettu jollakin tavalla. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin opiskelijalle annettavasta todistuksesta siinä tilanteessa, että opiskelija ei ole 64 §:n 2 momentissa tarkoitetun osaamisen arvioinnin mukauttamisen tai 66 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen vuoksi saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Tällöin koulutuksen järjestäjä ei saisi antaa tutkintotodistusta. Myöskään todistusta suoritetuista tutkinnon osista ei voitaisi antaa sellaisten tutkinnon osien osalta, joissa opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Mukautukset tai poikkeamiset eivät kuitenkaan aina tarkoita sitä, että tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista ei voitaisi antaa. Koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida, ovatko keskeiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet saavutettu.

Opiskelijan tulisi kaikissa tapauksissa saada todistus koulutuksesta ja sen aikana hankkimastaan osaamisesta. Jos koulutuksen järjestäjän arvion perusteella tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista ei voida antaa, koulutuksen järjestäjän tulisi antaa opiskelijalle todistus opiskelijan osaamisesta.

58 §. *Todistus valmentavan koulutuksen suorittamisesta.* Pykälässä säädettäisiin todistuksen antamisesta opiskelijalle valmentavan koulutuksen suorittamisesta. Säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa opiskelijalle todistus suoritetusta koulutuksesta, kun opiskelija on suorittanut ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ehdotetun lain 50 §:ssä säädetyllä tavalla. Todistus suoritetusta koulutuksesta annettaisiin vain silloin, kun opiskelija on suorittanut koulutuksen perusteiden mukaisen 60 osaamispisteen laajuisen koulutuksen. Jos opiskelija katsotaan eronneeksi kesken koulutuksen suorittamisen, koulutuksen järjestäjän tulisi antaa todistus suoritetuista koulutuksen osista. Todistus suoritetuista koulutuksen osista tulisi antaa myös opiskelijan pyynnöstä.

59 §. *Todistus koulutukseen osallistumisesta.* Pykälässä säädettäisiin koulutukseen osallistumisesta annettavasta todistuksesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta antaa todistus ehdotetun lain 8 §:ssä tarkoitettuun muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta silloin, kun koulutus on päättynyt tai jos opiskelija on katsottu ehdotetun lain 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Koulutuksen järjestäjän tulisi antaa todistus muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta myös opiskelijan pyynnöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa opiskelijalle todistus tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen osallistumisesta opiskelijan pyynnöstä. Tutkintokoulutukseen, valmentavaan koulutukseen tai muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta annettavan todistuksen tavoitteena on antaa sisältöä ja kestoja koskevia tietoja siitä koulutuksesta, johon opiskelija on osallistunut. Todistuksen tavoitteena ei ole arvioida tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamista, sillä ammatillisissa tutkinnoissa osaaminen osoitetaan näytöissä tai muulla tavoin, ja niihin kytkeytyvä osaamisen arviointi sisältyy tutkintotodistukseen tai tutkinnon osien suorittamisesta annettavaan todistukseen. Vastaavasti valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen arviointi sisältyy todistukseen suoritetusta koulutuksesta tai todistukseen suoritetuista koulutuksen osista.

60 §. *Todistuksia koskevat tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain 57—59 §:ssä tarkoitettuja todistuksia koskevista asetuksen- ja määräyksenantoval-

tuuksista. Valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävällä todistusten sisällöllä tarkoitetaisiin sellaisia keskeisiä asioita, jotka todistuksista tulee ilmetä. Todistus tutkinnon tai sen osan tai osien suorittamisesta sisältäisi suoritettut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Tutkinnon osaa pienemmät suoritukset kirjattaisiin opintorekisteriotteeseen tai sitä vastaavaan asiakirjaan. Todistus tutkintokoulutukseen tai muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta sisältäisi tiedot koulutuksen sisällöstä ja kestosta.

Valtuutussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella määriteltäisiin myös liitteet, jotka opiskelijalle annettavaan todistukseen tulee liittää. Liitteet tarkentaisivat todistuksesta ilmeneviä tietoja. Todistukseen tulisi liittää ote opintosuoritusrekisteristä tai muu vastaavaa selvitys, josta ilmenisivät opiskelijan suorittamat yhteisten tutkinnon osien osa-alueet ja niiden osaamisen arviointi. Tietoja tutkinnon osaa pienempien yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden suorittamisesta tarvittaisiin esimerkiksi jatko-opintoihin hakeuduttaessa.

Pykälään sisältyisi myös Opetushallitukselle annettu valtuus määrätä todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista. Todistusten vertailukelpoisuuden kannalta olisi tärkeää, että todistuksiin merkittävistä teknisluonteisista tiedoista määrättäisiin yhtenevästi Opetushallituksen määräyksellä.

7 luku. Osaamisen hankkiminen

61 §. *Oikeus saada opetusta ja ohjausta.* Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijalla olisi oikeus nykytilaa vastaavasti saada eri oppimisympäristöissä opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Ohjausta olisi oikeus saada myös henkilökohtaisesti.

Säännös ei tarkoittaisi sitä, että yksittäisellä opiskelijalla olisi subjektiivinen oikeus saada opetusta ja ohjausta miten paljon tahansa. Säännös kuitenkin velvoittaisi koulutuksen järjestäjän tarjoamaan tarkoituksenmukaisella tavalla toteutettua opetusta, opinto-ohjausta ja muuta tarpeellista ohjausta riittävästi, jotta opiskelijalla voidaan katsoa olevan mahdollisuus saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet sekä jatko-opintojen ja työelämässä kehittymisen kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijalla olisi nykytilaa vastaavasti myös oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta.

Osaamisen hankkiminen, opinto-ohjaus ja muu tarpeellinen ohjaus sekä tutkinnon suorittaminen suunniteltaisiin yksilöllisesti ja kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan, jota päivitetään tarvittaessa. Ehdotetun 62 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen toteuttamisesta. Opettajien ja opinto-ohjaajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin nykytilaa vastaavasti valtioneuvoston asetuksella.

62 §. *Koulutuksen sisältö.* Tutkinnon suorittamiseen valmistavassa tutkintokoulutuksessa hankittaisiin ammattitaitoa ja muuta osaamista, jota tarvitaan tutkinnon suorittamiseksi. Vastavasti ammatilliseen tutkintoon tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavissa koulutuksissa hankittaisiin osaamista koulutuksen suorittamiseksi. Ammatillisten tutkintojen ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet olisi määrätty Opetushallituksen päättämässä tutkinnon perusteissa ja valmentavien koulutusten osaamistavoitteet koulutuksen perusteissa. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi järjestämänsä tutkintokoulutuksen sisällöstä ja toteuttamisesta ehdotetun lain 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti sekä

ammattilliseen tutkintoon valmentavan koulutuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä ehdotetun lain 16 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen perusteiden mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä voisi siten tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mahdollistamissa rajoissa päättää koulutuksen sisällöstä sekä siitä, millä tavoin, missä ja milloin koulutus järjestetään. Tämä toisi koulutuksen järjestämiseen joustoa ja mahdollistaisi koulutuksen järjestäjän toimintaympäristön tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamisen koulutuksen sisällöissä ja toteuttamisessa. Voimassa olevasta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetusta laista poiketen koulutuksen järjestäjän ei tarvitsisi enää laatia opetus-suunnitelmaa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän olisi 1 momentista poiketen kuitenkin järjestettävä ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijalle työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta, jos opiskelijalla ei olisi suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 a §:n mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta vähintään 30 osaamispistettä. Ehdotettavassa laissa ei säädettäisi osaamispisteisiin tai tiettyyn aikaan sidottua työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimisen määrää, koska ajallisesti koulutuksen kesto poikkeaisi henkilökohtaistamisen vuoksi opiskelijoittain riippuen esimerkiksi aiemmin hankitusta osaamisesta. Lisäksi tietyn pituisen työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimisen edellyttäminen voisi tarpeettomasti pidentää opiskeluaikaa, jos opiskelija voisi muutoin saavutetun osaamisen puolesta suorittaa tutkinnon jo aikaisemmin.

Muusta ammatillisesta koulutuksesta ei säädettäisi tai määrättäisi muualla kuin ehdotetussa 8 §:ssä. Koulutuksen järjestäjä voisi siten päättää muun ammatillisen koulutuksen sisällöstä, toteuttamisesta ja laajuudesta varsin vapaasti, ellei alakohtaisessa sääntelyssä toisin edellytetäisi. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Koulutuksen järjestäjän laaja päätösvalta muun ammatillisen koulutuksen osalta mahdollistaisi sen, että järjestäjä voisi reagoida nopeasti työelämän osaamistarpeisiin ja räätälöidä koulutukset asiakaslähtöisesti kulloisenkin tarpeen mukaan. Toisaalta alakohtaisessa sääntelyssä on esimerkiksi ansio- ja liikennealantajien koulutuksen osalta hyvinkin tarkkoja koulutuksen kestoja ja sisältöä koskevia vaatimuksia, jotka koulutuksen järjestäjän tulisi ottaa huomioon kyseistä koulutusta järjestäessään. Myös ammatillista osaamista syventävänä tai täydentävänä koulutuksena voitaisiin järjestää erilaisia lupa- ja pätevyyskoulutuksia, joiden sisältövaatimuksia säänneltäisiin alakohtaisesti.

63 §. *Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta järjestää osana tutkintokoulutusta opintoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa tutkinnon tai sen osan suorittaminen ja tutkintokoulutukseen osallistuminen niissä tapauksissa, joissa opiskelijalla ei ole tavoitteena olevan osaamisen kannalta riittäviä opiskeluvalmiuksia. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 b §:n mukaisia opiskeluvalmiuksia parantavia opintoja.

Ehdotetun säännöksen mukaan osana tutkintokoulutusta voitaisiin tutkinnon perusteissa määrätyn lisäksi järjestää opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja. Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tarkoituksena olisi, että opiskelija hankkii sellaista yksilöllisiin tarpeisiinsa perustuvaa osaamista, joka antaa hänelle edellytykset osallistua tutkintokoulutukseen ja osoittaa osaamisensa näytössä tai muulla tavoin.

Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tavoitteena tulisi olla tutkintokoulutuksessa edellytettävien opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien vahvistaminen taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen harjaannuttaminen. Opintoihin voisi sisältyä esimerkiksi kielikoulutusta silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen tutkintoon liittyvässä suomen- tai ruotsinkielen sanastossa tai ammattiin liittyvissä kielen käytön tavoissa, joita voisivat olla esimerkiksi ammatille tyypilliset tavat esittää tai tuottaa kirjallista aineistoa. Tutkintokoulutuksen suorittaminen ja tarvittavan ammatillisen osaamisen hankkiminen saattavat edellyttää muun muassa erilaisten oppaiden ja työkirjojen lukutaitoa, alan sanaston hallintaa sekä kirjallista dokumentointia. Tällöin riittävän ammattitaidon hankkimiseksi edellytettävän kielitaidon taso voi käytännössä olla melko korkea. Kielikoulutuksen tulisi kuitenkin aina liittyä suoritettavaan tutkintoon eikä koulutusta saisi käyttää peruskielitaidon opettamiseen. Opinnoilla voitaisiin tukea myös oppimisvaikeuksista johtuvien syiden vuoksi tarvittavaa osaamisen hankkimista. Yleisten oppimisvaikeuksien, kuten lukemisen, kirjoittamisen, matemaattisten tai vieraiden kielten oppimisvaikeuksien perusteella opiskelijalle voidaan tarjota opintoja, kuten lukio-opetusta, joiden avulla tavoitteena oleva osaaminen voidaan saavuttaa. Oppimisvaikeuksien lisäksi opiskelijoilla voi olla erinäisiä arjenhallintaan ja elämäntilanteeseen liittyviä vaikeuksia, jotka edellyttävät erilaisia tukitoimia, mutta ei kuitenkaan sellaista pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea, joka oikeuttaisi opiskelijaa saamaan ehdotetun 64 §:n mukaista erityistä tukea. Tällaisissa tilanteissa opiskelijaa voitaisiin tukea opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen avulla.

Opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja ei tarvitsisi järjestää yhtäjaksoisena tai erillisenä jaksona, vaan ne voitaisiin järjestää tutkinnon perusteiden mukaisen tutkintokoulutuksen aikana tai osana. Koulutuksen järjestäjä päättäisi opintojen järjestämisestä ja sisällöstä. Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot hyödyntäen monipuolisia, vaihtelevia ja opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaisia opetusjärjestelyjä ja tuen muotoja.

Voimassa olevan opiskeluvalmiuksia parantavia opintoja koskevan säännöksen mukaisesti opinnot voivat päätoimisina kestää enintään kuuden kuukauden ajan. Jatkossa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei säädettäisi opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen enimmäiskestosta, koska kuuden kuukauden päätoimista kesto on vaikea määrittää. Sen sijaan ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevassa sääntelyssä ehdotetaan säädettäväksi, että opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot voitaisiin lukea rahoituksen perusteeksi enintään 0,5 opiskelijavuoden eli käytännössä kuuden kuukauden ajalta.

64 §. Erityinen tuki. Pykälässä säädettäisiin erityisestä tuesta sellaisille tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijoille, jotka tarvitsevat pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n mukainen erityisopetus on koskenut ainoastaan ammatillista peruskoulutusta ja valmentavaa koulutusta, mutta ei ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta. Ehdotuksen mukaan erityisopetuksena annettavaan erityiseen tukeen olisi nykytilasta poiketen oikeus myös ammattitutkinto- tai erikoisammattitutkinto koulutuksessa olevalla opiskelijalla, jos hän tutkinnon perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi tarvitsee oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea.

Erityisellä tuella tarkoitettaisiin opiskelijan henkilökohtaisiin tarpeisiin, tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelijajärjestelyitä. Pykälän säännökset vastaisivat sisällöltään pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n erityisopetuksen säännöksiä. Pykälässä käytettäisiin kuitenkin termiä erityinen tuki erityisopetuksen sijaan, koska erityinen tuki käsitteenä kuvaa paremmin opiskelijoille annettavia tukitoimia. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat opiskelevat tavallisesti yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa, mutta tarvitsevat huomattavasti enemmän ja erilaista tukea kuin muut opiskelijat. Nykytilaa vastaavasti opiskelijalle tilapäisesti annettavaa erityistä oppimisen tukea ja ohjausta ei katsottaisi pykälässä tarkoitetuksi erityiseksi tueksi. Erityisen tuen antamisen edellytyksenä olisi, että opiskelija tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityistä tukea saavan opiskelijan erityisen tuen tarpeet vaihtelevat. Useimmiten perusteena on jokin oppimisvaikeuksia aiheuttava seikka, joka edellyttää pedagogista tukea. Perusteena voi olla myös sellainen vamma tai sairaus, joka edellyttää muita erityisiä opetus- ja opiskelijajärjestelyjä oppimisen ja opiskelun mahdollistamiseksi. Erityisen tuen tarve on määriteltävä jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti, ja tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin avulla.

Ehdotetun 2 momentin mukaan erityisen tuen antamisen tavoitteena olisi, että opiskelija saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Myös erityistä tukea saavan opiskelijan opetuksessa ensisijaisena tavoitteena on se, että opiskelija voi hänelle annettavien tukitoimien avulla saavuttaa ammatillisen perustutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Erityistä tukea saavan opiskelijan osalta voitaisiin kuitenkin mukauttaa ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Osaamisen arvioinnin mukauttamisessa opiskelijalle laadittaisiin yksilöllinen osaamisen arviointi.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n 2 momentin mukaan erityisopetuksessa voidaan poiketa tutkinnon perusteista mukauttamalla ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Toisin kuin voimassa oleva mukauttaminen, momentissa ehdotettu mukauttaminen koskisi ainoastaan osaamisen arvioinnin laadullista mukauttamista ja se voitaisiin tehdä vain siinä laajuudessa, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.

Mukauttaminen koskisi vain ammatillisen perustutkinnon perusteiden arviointikriteereistä poikkeamista. Valmentavissa koulutuksissa koulutuksen perusteiden mukaisten koulutuksen osien suorittaminen ei pääsääntöisesti edellytä tietyn tasoisen osaamisen saavuttamista. Valmentavissa koulutuksissa osaamistavoitteet perustuvat opiskelijan yksilöllisiin valintoihin, tavoitteisiin ja valmiuksiin. Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden mukaista osaamisen arviointia ei myöskään voitaisi mukauttaa. Mukauttamisessa olisi kyse tutkinnon perusteiden arviointikriteerien sopeuttamisesta opiskelijan oppimisedellytysten mukaisiksi silloin kuin se olisi erityistä tukea saavan opiskelijan kohdalla välttämätöntä.

Mukauttamisessa opiskelijalle laaditaan henkilökohtaiset, mukautetut arviointikriteerit, jotka perustuvat hänen suorittamansa tutkinnon perusteisiin. Mukauttaminen voidaan tehdä joko yhden tai useamman tutkinnon osan arviointikriteereitä mukauttamalla. Jos tutkinnon perus-

teiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista tulisi joltain osin poiketa kokonaan, tulisi soveltaa ehdotetussa 66 §:ssä säädettyä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamista.

Opetushallituksen olisi määrättävä ammatillisen perustutkinnon perusteissa, miltä osin osaamisen arviointia ei voida mukauttaa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n 3 momentin mukaan Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa määrätä miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa mukauttamisen perusteella. Nykytilan selkeyttämiseksi ehdotetaan, että Opetushallituksen olisi ammatillisten tutkintojen perusteittain määrättävä, miltä osin osaamisen arviointia ei voida mukauttaa. Ammatillisen perustutkinnon perusteita laadittaessa tulisi siten aina arvioida, liittyykö ammattitaitovaatimukseen esimerkiksi sellaisia työturvallisuusvaatimuksia, joiden vuoksi tutkinnon perusteita ei voitaisi mukauttaa. Mukauttamisen rajoittaminen on tarpeen erityisesti silloin, jos ammatialalla on sellaisia erittäin keskeisiä ammattitaitovaatimuksia, joiden saavuttaminen on edellytyksenä kyseisessä ammatissa toimimiselle. Muilta osin koulutuksen järjestäjä päättäisi mukauttamisesta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 5 §:n 4 momentin säännöstä vastaavasti, että erityisen tuen antamisen tavoitteena olisi lisäksi edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n 3 momentin mukaan Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa määrätä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa mukauttamisen perusteella. Nykytilan selkeyttämiseksi ehdotetaan, että Opetushallituksen olisi ammatillisten tutkintojen perusteissa määrättävä, miltä osin osaamisen arviointia ei voitaisi mukauttaa. Tätä koskeva säännös olisi ehdotetun lain 15 §:n 2 momentin 5 kohdassa. Vastaava säännös koskisi myös lain 66 §:ssä tarkoitettua tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamista.

65 §. Vaativa erityinen tuki. Pykälässä säädettäisiin vaativan erityisen tuen järjestämisestä. Ehdotetun säännöksen mukaan lain 27 §:n 2 momentin mukaisen vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi järjestää koulutusta opiskelijoille, joilla on vaikeita oppimisvaikeuksia taikka vaikea vamma tai sairaus, joiden vuoksi opiskelija tarvitsee yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea.

Vaativaa erityistä tukea voisivat järjestää vain ne koulutuksen järjestäjät, joiden tehtäväksi tämä on määrätty koulutuksen järjestämisluvassa. Tämän erityistehtävän mukaiseen koulutukseen otettavien opiskelijoiden tulisi täyttää tässä pykälässä säädetyt vaativan erityisen tuen saamisen kriteerit. Vaativan erityisen tuen järjestäminen otetaan huomioon koulutuksen rahoituksen painokertoimissa.

Vaativaa erityistä tukea voitaisiin antaa sekä tutkintokoulutuksen opiskelijoille että valmentavan koulutuksen opiskelijoille. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus järjestettäisiin aina vaativan erityisen tuen tehtävän perusteella eli tässä koulutuksessa kohderyhmänä olisivat vain ne opiskelijat, jotka ovat oikeutettuja vaativaan erityiseen tukeen.

66 §. Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaito-

vaatimuksista ja osaamistavoitteista. Säännöksessä tarkoitettulla poikkeamisella tarkoitettaisiin sitä, että opiskelija ei osoita jotakin tutkinnon perusteiden mukaista ammattitaitovaatimusta tai osaamistavoitetta eikä sitä näin ollen myöskään arvioida.

Säännöksen mukainen poikkeaminen vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n mukaisia erityisiä opetusjärjestelyitä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n mukaisia erityisten opiskelijajärjestelyjen mukainen poikkeaminen on voinut säännöksen sanamuodon mukaan koskea paitsi tutkinnon perusteista myös valmentavan koulutuksen perusteista poikkeamista. Ehdotetun pykälän mukainen poikkeaminen koskisi kuitenkin vain tutkinnon perusteista poikkeamista, koska valmentavan koulutuksen perusteiden mukaisista osaamistavoitteita ei ole tarpeen poiketa. Valmentavissa koulutuksissa koulutuksen perusteiden mukaisten koulutuksen osien suorittaminen ei pääsääntöisesti edellytä tietyn tasoisen osaamisen saavuttamista. Valmentavissa koulutuksissa osaamistavoitteet perustuvat opiskelijan yksilöllisiin valintoihin, tavoitteisiin ja valmiuksiin. Kuten nykyisin, ehdotetun säännöksen mukainen poikkeaminen tutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voisi koskea ainoastaan ammatillista perustutkintoa ja se voitaisiin tehdä vain siltä osin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.

Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista taikka osaamisen arvioinnista ei voitaisi poiketa. Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteista poikkeaminen ei ole ollut mahdollista myöskään voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista voitaisiin poiketa siten, että opiskelija ei osoita jotakin tutkinnon perusteiden edellyttämää osaamista. Poikkeaminen voidaan tehdä, jos tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aiemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia tai poikkeaminen on perusteltua opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan sanamuoto poikkeaisi voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyistä erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen perusteista siten, että poikkeaminen olisi mahdollista henkilön terveydentilaan liittyvien syiden ohella vammaan liittyvistä syistä. Jo voimassa olevan lain nojalla erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttäminen on ollut mahdollista vammaan liittyvistä syistä, mutta ehdotetussa sanamuodossa vamma erotettaisiin terveyteen liittyvistä syistä omaksi poikkeamisen perusteeksi.

Kuten voimassa olevan lainsäädännön mukaisten erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen, myös ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisen tavoitteena olisi, että opiskelija voisi suorittaa ammatillisen perustutkinnon, vaikka hän ei 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi joiltakin osin voi saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Kuten voimassa olevan lain mukaisia erityisiä opiskelijajärjestelyjä, myös poikkeamista voitaisiin käyttää silloin, jos opiskelijalla ei ole varsinaisen erityisopetuksen tarvetta, mutta esimerkiksi hänen aiempi osaamisensa tai terveydentilansa huomioiden tutkinnon perusteiden mukaiset vaatimukset ovat joltakin osin kohtuuttomia saavuttaa. Poikkeaminen voisi olla mahdollista myös osaamisen osoittamisessa sellaisen ammatillista perustutkintoa suorittavan kohdalla, joka ei osallistu tutkintokoulutukseen. Tarkoituksena on, et-

tä seikka ei estäisi ammatillisen perustutkinnon suorittamista, vaikka se estäisikin tiettyjen ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamisen. Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista voitaisiin poiketa vain siinä määrin, kuin se olisi 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen syiden vuoksi välttämätöntä.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n 4 momentin mukaan Opetushallitus voi tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrätä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa erityisiä opiskelujärjestelyjä käyttämällä. Nykytilan selkeyttämiseksi ehdotetaan, että Opetushallituksen olisi ammatillisten tutkintojen perusteissa määrättävä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voitaisi poiketa. Tätä koskeva säännös olisi ehdotetun lain 15 §:n 2 momentin 5 kohdassa. Ammatillisen perustutkinnon perusteita laadittaessa tulisi siten aina arvioida, liittyykö ammattitaitovaatimukseen esimerkiksi sellaisia työturvallisuusvaatimuksia, joiden vuoksi tutkinnon perusteista ei voitaisi poiketa. Tutkinnon perusteista poikkeamisen rajoittaminen on tarpeen erityisesti silloin, jos ammattialalla on sellaisia erittäin keskeisiä ammattitaitovaatimuksia, joiden saavuttaminen on edellytyksenä kyseisessä ammatissa toimimiselle. Muilta osin koulutuksen järjestäjä voisi päättää tutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisesta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa.

67 §. *Erityisestä tuesta ja poikkeamisesta päättäminen.* Pykälän mukaan voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:ää vastaavasti koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijalle annettavasta erityisestä tuesta ja osaamisen arvioinnin mukauttamisesta sekä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta. Näihin päätöksiin saisi vaatia oikaisua aluehallintovirastolta ehdotetun 111 §:n mukaisesti. Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti koulutuksen järjestäjän olisi ennen edellä tarkoitettujen päätösten tekemistä kuultava opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustaa. Kuuleminen olisi kuitenkin tarpeellista, jos poikkeaminen perustuisi opiskelijan tekemään esitykseen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi henkilökohtaistamisen yhteydessä kirjata henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan opiskelijalle tarjottavan erityisen tuen sisältö, osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lain 44 §:n henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa koskevan valtuutus-säännöksen nojalla säätää suunnitelmaan erityisen tuen sisällöstä, mukauttamisesta sekä poikkeamisesta merkittävistä asioista.

68 §. *Opetuksen julkisuus.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti opetuksen julkisuudesta. Pykälän mukaan opetus olisi julkista lukuun ottamatta työpaikalla järjestettävää koulutusta. Opetuksen seuraamista voitaisiin kuitenkin rajoittaa perustellusta syystä.

Lähtökohtana on opetuksen julkisuus, mutta ammatillisessa koulutuksessa opetuksen seuraamista on koulutuksen luonteen vuoksi tarpeen rajoittaa työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta. Lisäksi esimerkiksi työturvallisuuteen liittyvät syyt voivat olla perusteltuja syitä rajoittaa mahdollisuuksia opetuksen seuraamiseen.

8 luku. Työpaikalla järjestettävä koulutus

69 §. *Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus.* Pykälässä säädettäisiin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta. Koulu-

tuksen järjestäjä voisi järjestää ehdotetussa laissa tarkoitettua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä.

Käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta voitaisiin järjestää koulutuksen järjestäjän ulkopuolisella työpaikalla oppisopimukseen tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena. Koulutuksen järjestäjä vastaisi oppisopimukseen tai koulutusopimukseen perustuvan koulutuksen järjestämisestä. Muuta kuin koulutuksen järjestäjän järjestämisvastuulla olevaa henkilökohtaistamisen yhteydessä todettua tai suunniteltua työpaikalla tapahtuvaa osaamisen kehittymistä voisi tapahtua esimerkiksi tutkintokoulutuksessa olevan opiskelijan omalla työpaikalla ilman, että siitä olisi erikseen sovittava koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan työnantajan kanssa. Tällainen osaamisen kehittyminen voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon henkilökohtaistamisen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä ei vastaisi tällaisen työpaikalla tapahtuvan osaamisen kehittymiseen liittyvän koulutuksen tavoitteista, ohjauksesta, sisällöstä, johdosta tai valvonnasta.

70 §. *Oppisopimuskoulutus.* Pykälässä säädettäisiin oppisopimuskoulutuksesta, joka olisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti pääosin työpaikalla järjestettävää koulutusta, jota täydennettäisiin tarvittaessa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella.

Pykälän 1 momentin mukaan oppisopimuskoulutus perustuisi 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen. Oppisopimus olisi opiskelijan ja työnantajan välinen työsopimus taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassaan julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan välinen kirjallinen määräaikainen sopimus. Voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 5 momentissa säädetään virkamiehen oppisopimuksesta. Vaikka virkamiehen oppisopimuksesta ei enää ehdoteta säädettäväksi erillisenä oppisopimuksen muotona, voisi jatkossakin virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleva opiskelija hankkia osaamista oppisopimuskoulutuksena nykytilaa vastaavasti.

Oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan viikoittaisen työajan tulisi olla keskimäärin vähintään 25 tuntia, jotta koulutuksen voitaisiin katsoa olevan pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta. Tarkoitus olisi, että esimerkiksi jaksotyössä työaika voisi tasoittua siten, että se on keskimäärin vähintään 25 tuntia viikossa. Vaatimus vähintään 25 tunnin viikoittaisesta työajasta vastaisi nykykäytäntöä, vaikka siitä ei ole voimassa olevassa laissa nimenomaisesti säädetty. Viikkotuntimäärä vastaisi opintotukilain 5 a §:n 3 momentin mukaista opintojen päätoimisuuden edellytystä. Mainitun säännöksen mukaan päätoimisilta ammatillisilta opinnoilta edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia silloin, kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina eikä osaamispesteinä.

Oppisopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että pääosa opiskelijan henkilökohtaistamisen yhteydessä todetusta osaamistarpeesta voidaan hankkia aidossa työpaikassa käytännön työtehtävien yhteydessä. Koska kaikille opiskelijoille laadittaisiin henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjattaisiin opiskelijan koulutukseen osallistumisen ja näyttöjen ja valmistavan koulutuksen suorittamisen ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimet, voidaan tästä asiakirjasta todentaa osaamistarpeen kokonaismäärä. Osaaminen voitaisiin hankkia oppisopimuskoulutuksena, jos pääosa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa todetusta osaa-

mistarpeesta olisi hankittavissa oppisopimustyöpaikassa aidoissa työelämän tilanteissa käytännön työtehtävien yhteydessä ja opiskelijan työpaikalla tekemät työtehtävät mahdollistaisivat osaamisen hankkimisen oppisopimuksessa sovitulla tavalla. Säännöksessä ei käytettäisi työpaikalla järjestettävää koulutusta täydentävästä osaamisen hankkimisesta voimassa olevan lain mukaista tietuopuolisten opintojen käsitettä, koska täydentävä, muu osaamisen hankkiminen voi käsittää tietuopuolisia opintoja laajempaa osaamisen täydentämistä. Tällöin koulutuksen järjestäjä voisi hyödyntää erilaisia opetuksen tapoja, kuten esimerkiksi verkko- tai monimuoto-opetusta taikka koulutuksen järjestäjän muissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelija hankkii henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua osaamista työnantajan johdon, valvonnan ja ohjauksen alaisena työnantajan maksamaa vastiketta vastaan. Työtehtävien tulisi olla sellaisia, että niitä tekemällä on mahdollista saavuttaa tutkinnon perusteen mukaiset, henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetetut ammattitaitovaatimukset.

Mikäli työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista ei olisi mahdollista tehdä työ- tai virkasuhteessa, ei koulutusta voitaisi järjestää oppisopimuskoulutuksena. Siten esimerkiksi vankeille vankilan työtoiminnan yhteydessä tapahtuvan osaamisen hankkimisen voitaisiin oppisopimuskoulutuksen sijaan järjestää koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Poikkeuksena työ- tai virkasuhdetta koskevasta vaatimuksesta olisivat kuitenkin yrittäjänä toimivat opiskelijat, joiden omassa yrityksessä tapahtuva osaamisen hankkiminen voitaisiin järjestää nykytilaa vastaavasti oppisopimuskoulutuksena. Yrittäjän oppisopimuskoulutuksesta säädettäisiin pykälän 4 momentissa.

Pykälän 2 momentin mukaan oppisopimukseen tulisi liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin, kuin se koskee oppisopimuskoulutusta. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Muista henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädettäisiin ehdotetun lain 44 §:n nojalla tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Oppisopimukseen liitettävästä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman osasta tulee ilmetä keskeisten työtehtävien lisäksi ainakin työtehtävien ajoittuminen työpaikalla, suoritettava tutkinto, noudatettavat tutkinnon perusteet ja tutkinnon osat, vastuullinen työpaikkaohjaaja, koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen ja sen ajoittuminen koulutusajalle sekä näyttöjen ajoittuminen koulutusajalle. Oppisopimukseen liitettävän henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman osan laativat ja hyväksyvät yhdessä koulutuksen järjestäjä, opiskelija ja työnantaja siten, että se on liitettävissä oppisopimukseen sopimusta hyväksyttäessä. Ehdotetun lain 45 §:n 2 momentin mukaan työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuisi koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan ohella henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla.

Pykälän 2 momentin valtuutussäännöksen mukaan nykytilaa vastaavasti valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin oppisopimuksessa soveltavista asioista.

Pykälän 3 momentin mukaan oppisopimuksen tekemisen edellytyksenä olisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti, että koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat oppisopimuskoulu-

tuksen järjestämisestä. Sopimus olisi säännöksen mukaan tehtävä kirjallisesti. Oppisopimus-koulutuksen järjestämistä koskevalla koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisellä sopimuk-sella ei voitaisi poiketa siitä, mitä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa on suunniteltu. Mainitun sopimuksen olisi siten vastattava henkilökohtaisessa osaamisen kehit-tämissuunnitelmassa suunniteltua siltä osin kuin sopimus koskee oppisopimuskoulutuksen si-sältöä. Koulutuksen järjestäjän ja työnantajan olisi yhdessä huolehdittava myös oppisopimus-koulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen päivittämisestä, jos opiskelijan henkilökoh-taista osaamisen kehittämissuunnitelmaa päivitetään oppisopimuskoulutuksen aikana, ja muu-tokset vaikuttavat oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen sisältöön.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin koulutuksen järjestäjän ja työnantajan vä-lisessä sopimuksessa sovittavista asioista. Voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ää vastaavasti koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavia asioita olisivat ainakin osapuolten tehtävät, oppisopimus-koulutuksen aloitus- ja päättymispäivä sekä ehdotetun 73 §:n mukaisesti sovittavan koulutus-korvauksen määrä.

Pykälän 4 momentin mukaan yrittäjälle voitaisiin nykytilaa vastaavasti järjestää oppisopimus-koulutusta omissa yrityksessään, jos koulutuksen järjestäjä ja yrittäjä sopivat ehdotetussa 3 momentissa tarkoitettulla tavalla koulutuksen järjestämisestä. Koulutus ei kuitenkaan tällöin perustuisi työsopimukseen, eikä siihen sovellettaisi ehdotetun lain 77 §:ää, jossa säädetään työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan lainsäädännön soveltamisesta.

Pykälän 5 momentin mukaan työvoimakoulutusta tai valmentavaa koulutusta ei voitaisi järjes-tää oppisopimuskoulutuksena. Ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työ-hön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta ei niiden luonteen vuoksi voida pitää tar-koituksenmukaisena järjestää pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestet-tävänä koulutuksena. Valmentavien koulutuksien tarkoituksena on valmentaa opiskelijaa kohti ammatillista koulutusta ja työelämää. Ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuk-sessa opiskelijalla voisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti olla mahdollisuus valmen-tautua oppisopimuskoulutukseen. Oppisopimuskoulutukseen valmentautuvat opiskelijat voivat suorittaa työpaikalla henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti kou-lutuksen osia. Tällainen työpaikalla tapahtuva valmentavan koulutuksen osaamisen hankkiminen voitaisiin järjestää koulutusopimukseen perustuvana osaamisen hankkimisena. Opiskeli-jalla olisi nykytilaa vastaavasti mahdollisuus siirtyä oppisopimuskoulutukseen, mikäli oppiso-pimuskoulutuksen järjestämisen edellytykset täyttyvät.

Oppisopimuskoulutus on määräaikaiseen työsopimukseen tai virkasuhteeseen perustuvaa kou-lutusta, joten nykytilaa vastaavasti oppisopimuskoulutusta ei voitaisi järjestää työttömille työnhakijoille suunnattuna työvoimakoulutuksena. Työtön työnhakija voisi kuitenkin nykyti-laa vastaavasti hakeutua oppisopimuskoulutukseen, mutta oppisopimuskoulutusta ei voitaisi työvoimakoulutuksena rahoittaa. Työttömille voitaisiin järjestää myös opintokokonaisuuksia, joissa osa koulutuksesta järjestetään työvoimakoulutuksena ja osa oppisopimuskoulutuksena. Työnantajalla voisi olla oikeus saada oppisopimuskoulutuksen ajalta työttömän palkkaamises-ta aiheutuvien palkkauskustannusten korvaamiseksi maksettavaa julkisesta työvoima- ja yri-tysspalvelusta annetun lain 7 luvussa tarkoitettua palkkatukea.

Työttömyysturvalain soveltamiskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että oppisopimuskou-lutukseen ei lähtökohtaisesti sovelleta työttömyysturvalain opiskelua koskevia säännöksiä.

Käytännössä oppisopimusta tulkitaan kuten mitä tahansa työsopimusta, ja jos työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta, työnhaikijalla voi olla oppisopimuksen ajalta oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen.

71 §. *Koulutussopimukseen perustuva koulutus.* Pykälässä säädettäisiin koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta ja koulutussopimuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija hankkisi henkilökohtaistamisen yhteydessä todettua osaamistarvetta vastaavaa osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutussopimustyöpaikka toimisi siten yhtenä oppimisympäristönä, jossa opiskelija voi hankkia tutkinnon perusteissa ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua osaamista käytännön työtehtäviä tekemällä. Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa hankittavan osaamisen vähimmäis- tai enimmäismäärää ei kuitenkaan olisi säädetty. Koulutussopimuksessa koulutuksen järjestäjä sopisi kirjallisesti koulutussopimustyöpaikan edustajan kanssa opiskelijan osaamisen hankkimisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija ei olisi työsuhteessa. Näin ollen silloin kun opiskelija tekee hänen henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa ja koulutussopimuksessa mainittuja työtehtäviä, kysymyksessä on ei-tösuhteinen työskentely työpaikalla. Jos taas opiskelijalla teetetään muita kuin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisia työtehtäviä, voi opiskelijan ja työnantajan välille muodostua työsuhte työsopimuslaissa (55/2001) säädetyn työsuhteen tunnusmerkistön täyttyessä. Koulutussopimusta ei voitaisi tehdä siinä tapauksessa, jos opiskelija on ennen koulutuksen alkamista työsuhteessa koulutustyöpaikkaan, vaan tällöin oikea osaamisen hankkimisen muoto olisi oppisopimus.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opiskelija ei ole työssäoppimisen aikana työsopimussuhteessa työnantajaan, elleivät opiskelija ja työnantaja ole erikseen sopineet työsopimuksen tekemisestä. Toisin kuin voimassa olevassa laissa, ehdotetussa säännöksessä ei säädettäisi siitä, että opiskelija ja työnantaja voisivat erikseen sopia työsopimuksen tekemisestä. Ehdotettu säännös ei kuitenkaan estäisi opiskelijaa tekemään työsopimusta koulutussopimustyöpaikan työnantajan kanssa koulutussopimuksen ulkopuolelle jäävistä työtehtävistä.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija hankkisi tutkinnon perusteissa määrättyä osaamista käytännön työtehtävien yhteydessä pääsääntöisesti koulutussopimustyöpaikalla sen johdon, valvonnan ja ohjauksen alaisena. Sekä koulutussopimukseen perustuva koulutus että oppisopimuskoulutus olisivat tavoitteellista ja ohjattua oppimista, joista oppisopimuskoulutus perustuisi yrittäjän oppisopimuskoulutusta lukuun ottamatta työ- tai virkasuhteeseen, mutta koulutussopimus ei. Koulutussopimuksella opiskeleva olisi päätoiminen opiskelija. Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa koulutussopimustyöpaikka ei maksa opiskelijalle palkkaa tai muuta työsopimuslain 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua vastiketta.

Koulutussopimuksen tekeminen ei ole perusteltua tilanteissa, joissa opiskelija ei tosiasiaa saa ammatillisen tutkinnon suorittamisen tai muun henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen edellyttämiä valmiuksia. Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa olevia opiskelijoita ei myöskään voida käyttää korvaamaan työpaikan omaa työ- tai virkasuhteista työvoimaa. Muutoinkin työpaikalla järjestettävän kou-

lutuksen osalta on tärkeää huomioida, että työnantajan on aina huolehdittava niistä työläinsäädännössä asetetuista velvoitteista, joita sillä on työ- tai virkasuhteista henkilöstöään kohtaan.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutussopimus olisi määräaikainen sopimus, joka sovittaisiin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti koskemaan kutakin tutkinnon osaa muun kuin ehdotetun lain 8 §:ssä tarkoitetun muun ammatillisen koulutuksen osalta. Koulutussopimuksen kesto ja opiskelijan työtehtävät sidottaisiin siten kulloinkin suoritettavana olevaan tutkinnon osaan lukuun ottamatta muuta ammatillista koulutusta. Koska ehdotetun 8 §:n mukaan muulla ammatillisella koulutuksella tarkoitetaan ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen, sekä mainitun säännöksen mukaisesti ammatillisiin tehtäviin valmistavaa koulutusta, ei koulutussopimusta tai sen kestoä voitaisi sitoa muun ammatillisen koulutuksen osalta tutkinnon osaan.

Ehdotetun lain 13 §:n mukaan ammatilliset tutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista. Tutkinnossa tai tutkinnon mahdollisissa osaamisaloissa on vähintään yksi pakollinen ja yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa. Koulutussopimuksen sopiminen tutkinnon osa kerrallaan tarkoittaisi sitä, ettei koulutussopimusta voitaisi sopia suoraan koko ammatillisen tutkinnon suorittamisen ajaksi, vaan koulutussopimuksen edellytyksiä tulisi tarkastella tutkinnon osakohtaisesti. Vaikka koulutussopimus voitaisiin tehdä vain tutkinnon osaan kerrallaan, olisi peräkkäisten sopimusten tekeminen eri tutkinnon osien osalta samallekin koulutussopimustyöpaikalle kuitenkin mahdollista. Peräkkäisiä koulutussopimuksia tekemällä voitaisiin myös koko tutkinto suorittaa koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että tutkinnon perusteiden mukainen ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunniteltu osaaminen olisi kaikilta osin mahdollista hankkia työpaikalla tehtävien työtehtävien puitteissa, ja että osana henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman päivittämistä tämä suunniteltaisiin yhdessä opiskelijan, työpaikan edustajan ja koulutuksen järjestäjän kesken. Tutkinnon osittain sopiminen ei edellyttäisi, että koulutussopimus voitaisiin tehdä vain suoritettaessa kokonaista tutkinnon osaa, vaan koulutussopimus voitaisiin tehdä myös suoritettaessa tutkinnon osaa pienempää osaamiskokonaisuutta.

Mikäli henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunniteltaisiin, että useampi kuin yksi tutkinnon osa voitaisiin suorittaa työpaikalla koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, voitaisiin niistä sopia myös yhdellä sopimuksella, mutta työtehtävät olisi kuitenkin suunniteltava tutkinnon osittain siten, että ne vastaavat kunkin tutkinnon osan osaamistavoitteita. Yhdellä sopimuksella sopiminen olisi perusteltua esimerkiksi, jos opiskelija hankkii samanaikaisesti usean tutkinnon osan osaamista.

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain. Koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen silloin, jos koulutus järjestetään koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa opintojen aikana, joten myös koulutussopimusta on päivitettävä vastaamaan suunnitelman sisältöä, jos muutokset vaikuttavat koulutussopimuksen sisältöön.

Koulutussopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin, kuin se koskee koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta. Henkilökohtai-

sesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulisi ilmetä ne yksilöllisesti suunnitellut käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Lisäksi koulutussopimukseen liitettävästä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman osasta tulisi ilmetä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetty tavalla ainakin suoritettava tutkinto, noudatettavat tutkinnon perusteet ja tutkinnon osat, vastuullinen työpaikkaohjaaja, työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen ja kesto sekä mahdollinen näyttöajankohta. Koulutussopimukseen liitettävän henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman osan laativat ja hyväksyvät yhdessä koulutuksen järjestäjä, opiskelija ja koulutusso-
pimustyöpaikan edustaja siten, että se on liitettävissä koulutussopimukseen sopimusta hyväksy-
ttäessä.

Koulutussopimus ja sen päivittäminen tulisi antaa tiedoksi opiskelijalle. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisesta työssäoppimisesta on sovittu koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välillä, mutta sopimusta ei ole välttämättä laadittu kullekin opiskelijalle henkilökohtaisesti. Sopimuksen laatiminen kullekin opiskelijalle erikseen ja koulutussopimuksen ja sen päivittämisen antaminen tiedoksi opiskelijalle loisi selkeämmät puitteet työpaikalla tapahtuvan opiskelun toteuttamiselle ja turvaisi sen, että työpaikalla tapahtuva opiskelu toteutuu tavoitteellisesti ja ohjatusti ja että sopijapuolet ja opiskelija olisivat tietoisia työpaikalla käytännön työtehtävissä tapahtuvan oppimisen sisällöstä, tavoitteista, toteutuksesta ja ehdoista. Tämä edesauttaisi työpaikalla tapahtuvan oppimisen tavoitteellista toteutusta. Kirjallisen sopimisen myötä mahdollisissa ristiriitatilanteissa sopimuksesta kävisi ilmi, mistä osapuolten välillä olisi sovittu. Tämä parantaisi sopijapuolten oikeusturvaa. Vaikka opiskelija ei olekaan koulutussopimuksen sopijaosapuoli, on opiskelijan tarkoituksenmukaista saada tieto koulutussopimuksesta ja sen sisällöstä jo koulutussopimusta hyväksyessä, jotta myös hän olisi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tietoinen työpaikalla järjestettävän koulutuksen sisällöstä, tavoitteista, toteutuksesta ja ehdoista.

Pykälän 3 momentin mukaan vangeille rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävästä osaamisen hankkimisesta koulutuksen järjestäjä sopii rangaistuslaitoksen edustajan kanssa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukainen vankien rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävä oppisopimuskoulutus ei nykyisin-
kään perustu työsopimukseen. Koska oppisopimus perustuisi jatkossa yrittäjän oppisopimus-
koulutusta lukuun ottamatta joko työsopimus- tai virkasuhteeseen, ei vangeille rangaistuslai-
toksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävää käytännön työtehtävien yhteydessä tapahtuvaa
osaamisen hankkimista jatkossa järjestettäisi oppisopimuskoulutuksena vaan koulutussopi-
mukseen perustuvana koulutuksena.

Pykälän 4 momentin mukaan koulutussopimuksessa sovittaisiin käytännön työtehtävien yh-
teydessä järjestettävässä koulutuksessa sovellettavasta työajasta noudattaen, mitä ehdotetussa
77 §:n 2 momentissa säädetään. Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelijan
työajasta sovittaessa on siten otettava huomioon työaikalain (605/1996) säännökset säännöllis-
estä työajasta, päivittäisistä lepoajoista, vuorokausilevosta, viikoittaisesta vapaa-ajasta ja työ-
vuoroluettelosta sekä nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) säännökset työajasta.

Pykälän 5 momentin valtuutuslauseen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin
tarkemmin koulutussopimuksessa sovittavista asioista. Voimassa olevaa ammatillisesta perus-
koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ää vastaavasti koulutuksen järjestäjän ja
työpaikan välisessä sopimuksessa sovittavia asioita olisivat ainakin osapuolten tehtävät ja työ-
paikalla järjestettävän koulutuksen kesto ja ajankohta.

72 §. *Oppisopimuksen ja koulutusopimuksen tekemisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin oppisopimuksen ja koulutusopimuksen tekemisen edellytyksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän ja työnantajan tai koulutuksen järjestäjän ja yrittäjän välisen oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen sekä koulutuksen järjestäjän ja koulutusopimustyöpaikan edustajan tai koulutuksen järjestäjän ja rangaistuslaitoksen edustajan välisen koulutusopimuksen tekemisen edellytyksenä olisi, että koulutustyöpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen tai henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja näyttöjen järjestämisen kannalta riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö. Koulutuksen järjestäjä viime kädessä vastaisi siitä, että työpaikalla tapahtuvalle opiskelulle on olemassa riittävät edellytykset.

Koulutuksen järjestäjä arvioisi työpaikan soveltuvuuden koulutustyöpaikaksi. Soveltuvuutta arvioitaisiin sopimuskohtaisesti ottaen huomioon tutkinnon perusteiden tai henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiset opiskelijan yksilölliset tavoitteet. Lisäksi koulutuksen järjestäjä arvioisi, että työpaikalla on riittävästi tavoitteena olevan osaamisen hankkimisen mahdollistavaa tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö. Jos koulutusopimus tehtäisiin ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen sisältyvän työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimiseksi, työpaikan ja työpaikkaohjaajan soveltuvuutta tulisi arvioida suhteessa koulutuksen perusteiden ja henkilökohtaisen kehittämissuunnitelman mukaisiin opiskelijan tavoitteisiin. Tällä varmistettaisiin, että työpaikalla on mahdollista tehdä käytännön työtehtäviä, joilla tavoitteellista osaamisen kehittämistä voitaisiin ohjatusti toteuttaa. Jos työpaikan soveltuvuuden arvioinnissa kävisi ilmi, että kyseisellä työpaikalla voitaisiin toteuttaa vain osa suunnitellusta osaamisen hankkimisesta, voitaisiin sopimus tehdä vain siihen osaan. Työpaikalla käytännön työtehtävissä järjestettävästä koulutuksesta voitaisiin sopia tarvittaessa useamman työpaikan kanssa, jotta suunniteltu osaamistarve saavutettaisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutustyöpaikalta nimettäisiin opiskelijalle ammattitaidoltaan, koulutukseltaan tai työkokemukseltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja. Säännös ei edellyttäisi, että opiskelijalle nimettävän vastuullisen työpaikkaohjaajan tulisi poikkeuksetta täyttää kaikki momentissa mainitut edellytykset, mutta kokonaisarvion perusteella hänen tulisi kuitenkin täyttää riittävät edellytykset toimia vastuullisena työpaikkaohjaajana. Vaatimus ammattitaidoltaan, koulutukseltaan tai työkokemukseltaan pätevästä vastuullisesta työpaikkaohjaajasta on tarpeen, jotta voidaan varmistaa edellytykset tavoitteelliselle ja ohjatulle ammatitaidon hankkimiselle työtehtävien yhteydessä. Koulutustyöpaikka voisi esimerkiksi jonkin tutkinnon osan vaatiman osaamisen tai muun rajatun osaamisen osalta hyödyntää myös toisesta työpaikasta tulevaa ohjausresurssia, jos se olisi laadukkaan ohjauksen turvaamiseksi tarkoituksenmukaista. Tällöin koulutustyöpaikan edustaja sopisi asiasta toisen työpaikan edustajan kanssa ja tieto tästä kirjattaisiin oppisopimukseen tai koulutusopimukseen.

Oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän työpaikkaohjaaja voisi olla myös toiselta työpaikalta tai muutoin tehtävään soveltuva henkilö. Yrittäjän vastuulliseksi työpaikkaohjaajaksi voitaisiin siten nimetä myös työpaikan ulkopuolinen henkilö tai mentori, joka täyttää 2 momentin mukaiset edellytykset. Edellytysten täytyessä tällainen henkilö voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun yrityksensä myynyt entinen yrittäjä ohjaisi ja neuvoisi yrityksen ostanutta oppisopimuskoulutusta saavaa yrittäjää.

73 §. Koulutuskorvaukset. Pykälässä säädettäisiin koulutuskorvauksen maksamisesta oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä maksaisi oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle koulutuskorvausta, jos työnantajalle arvioidaan aiheutuvan kustannuksia työpaikalla tapahtuvasta opiskelusta ja sen ohjaamisesta. Koulutuskorvauksesta tulisi sopia koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevassa sopimuksessa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 4 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksetaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen järjestämistä varten korvausta sen mukaan mitä koulutuksesta arvioidaan työnantajalle aiheutuvan kustannuksia. Voimassa olevaa säännöstä on tulkittu siten, että oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle on aina maksettava koulutuskorvausta, vaikka osapuolet katsoisivat sen tarpeettomaksi. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuskorvausta ei tarvitsisi maksaa, jos osapuolet yhdessä katsoisivat, että se ei ole tarpeellista. Koulutuksen järjestäjä tai työnantaja ei voisi yksipuolisesti päättää koulutuskorvauksen tasosta, maksamisesta tai maksamatta jättämisestä. Ehdotetun asetuksenantovaltuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin koulutuskorvauksen määräytymisestä. Voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 4 momenttia vastaavasti koulutuskorvauksen määräytymisessä voitaisiin ottaa huomioon muun muassa opiskelijan kokemus ja opintojen vaihe sekä opiskelijan tarvitsema ohjaus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että poiketen siitä, mitä ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin, yrittäjälle omassa yrityksessä järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa ei maksettaisi koulutuskorvausta. Koulutuskorvausta voitaisiin kuitenkin maksaa toiselle työnantajalle tai muulle ehdotetussa 72 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän ohjauksesta ja neuvonnasta aiheutuviin kustannuksiin. Edellytyksenä toiselle työnantajalle maksettavalle korvaukselle olisi, että toisen työnantajan työpaikalta nimetään yrittäjälle ehdotetussa 72 §:n 2 momentissa tarkoitettu työpaikkaohjaaja. Samoin edellytyksenä muulle henkilölle maksettavalle koulutuskorvaukselle olisi, että henkilö nimetään yrittäjän vastuulliseksi työpaikkaohjaajaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutussopimuksen perusteella työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta ei maksettaisi korvausta. Koulutuksen järjestäjä ja koulutussopimustyöpaikan edustaja voisivat kuitenkin sopia, että ehdotetun lain 65 §:ssä tarkoitettuun vaativaan erityiseen tukeen oikeutetun opiskelijan osalta koulutussopimustyöpaikan tarjoajalle maksetaan koulutuskorvausta. Mahdollisuus sopia koulutuskorvauksesta vaativaan erityiseen tukeen oikeutettujen opiskelijoiden osalta olisi tarpeen, jotta mainittujen opiskelijoiden mahdollisuus osallistua koulutussopimukseen perustuvaan koulutukseen ei estyisi esimerkiksi mahdollisten työpaikalla tehtävien erityisjärjestelyjen takia.

74 §. Osaamistavoitteiden saavuttamisen edellytyksistä huolehtiminen. Pykälässä säädettäisiin työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta koulutuksen järjestäjän sekä koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen osalta koulutussopimustyöpaikan tarjoajan velvollisuudesta huolehtia opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettujen osaamistavoitteiden saavuttamisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi vastata siitä, että oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa käytännön työtehtävät ovat sellaisia, että opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiset osaamistavoitteet voidaan niitä tekemällä saavuttaa. Koulutuksen järjestäjä vastaisi siten työtehtävien soveltuvuudesta jo henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa laadittaessa. Koulutuksen järjestäjän olisi tarvittaessa myös

käytävä koulutustyöpaikalla varmistuakseen sekä työtehtävien että työpaikan soveltuvuudesta työpaikalla järjestettävään koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän on myös huolehdittava, että työpaikalla järjestettävä koulutus järjestetään sellaisella työpaikalla, joka täyttää ehdotetussa 72 §:ssä säädetty edellytykset, ja jossa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen voidaan tosiasiaassa saavuttaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa koulutussopimustyöpaikan tarjoajalla on velvollisuus seurata opiskelijan osaamisen kehittämistä, velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin silloin, kun opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettua tavoitetta ei pystytä saavuttamaan sekä velvollisuus raportoida koulutuksen järjestäjälle opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman toteutumisesta. Koulutussopimustyöpaikan korostuneempi velvollisuus opiskelijan osaamisen kehittämisen seuraamiseen ja siitä raportoimiseen koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa olisi tarpeen, koska on todennäköistä, että nykyistä työssäoppimista vastaavasti koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa tulisi opiskelemaan enemmän nuoria ammatillista perustutkintoa suorittavia opiskelijoita kuin oppisopimuskoulutuksessa. Raportoiminen koulutuksen järjestäjälle opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman toteutumisesta edesauttaisi koulutuksen järjestäjää varmistumaan siitä, että opiskelija tosiasiaassa suorittaa ainoastaan niitä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa ennalta suunniteltuja työtehtäviä, joilla opiskelijan tavoitteeksi asetettu osaaminen voidaan saavuttaa.

75 §. *Oppisopimuksen ja oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkaminen sekä oppisopimuskoulutuksen keskeytyminen.* Pykälässä säädettäisiin oppisopimuksen ja oppisopimuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkamisesta sekä oppisopimuskoulutuksen keskeyttämisestä. Ehdotetun 1 momentin mukaan oppisopimus voitaisiin purkaa sopijapuolten yhteisellä sopimuksella. Säännös vastaisi pääosin nykytilaa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 18 §:n 2 momentin mukaan opiskelija ja työnantaja voivat purkaa oppisopimuksen välittömästi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työsopimukseen perustuvan oppisopimuksen purkamisperusteista. Säännöksen 1 kohdan mukaan oppisopimus voitaisiin nykytilaa vastaavasti purkaa myös työsopimuslain 1 luvun 4 §:ssä säädetyillä perusteilla sovittuna koeaikana. Oppisopimus voitaisiin nykytilaa vastaavasti purkaa myös työsopimuslain 8 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetyillä perusteilla. Työsopimuslain 8 luvun 1 §:n mukaan työnantaja saa purkaa työsopimuksen noudatettavasta irtisanomisajasta tai työsopimuksen kestosta riippumatta päättyväksi heti vain erittäin painavasta syystä. Tällaisena syynä voidaan pitää työntekijän työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden niin vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa. Työntekijä saa saman pykälän mukaan vastaavasti purkaa työsopimuksen päättyväksi heti, jos työnantaja rikkoo tai laiminlyö työsopimuksesta tai laista johtuvia, työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvoitteitaan niin vakavasti, että työntekijältä ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa. Työsopimuslain 8 luvun 3 §:ssä säädetään työsopimuksen purkautuneena pitämisestä. Sen mukaan, jos työntekijä on ollut poissa työstä vähintään seitsemän päivää ilmoittamatta sinä aikana työnantajalle pätevää syytä poissaololleen, työnantaja saa käsitellä työsopimusta purkautuneena poissaolon alkamisesta lukien. Jos työnantaja on poissa työpaikalta vähintään seitsemän päivää ilmoittamatta sinä aikana työntekijälle pätevää syytä poissaololleen, työntekijä saa

katsoa työsopimuksen purkautuneen. Jos poissaolosta ei ole voitu ilmoittaa toiselle sopijapuolelle hyväksyttävän esteen vuoksi, työsopimuksen purkautuminen peruuntuu.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan oppisopimus voitaisiin nykytilaa vastaavasti yksipuolisesti purkaa työnantajan lopettaessa liikkeensä, tullessa asetetuksi konkurssiin tai kuollessa. Momentin 3 kohdan mukaan oppisopimus voitaisiin nykytilaa vastaavasti purkaa koulutuksen järjestäjän luvalla työsopimuslaissa säädetyillä irtisanomisperusteilla.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä voisi purkaa sen ja työnantajan välisen oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen opiskelijaa ja työnantajaa kuultuaan, jos työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta ehdotetun lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai oppisopimuksen ehtoja. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjä voi purkaa oppisopimuksen opiskelijaa ja työnantajaa kuultuaan, jos työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta lain tai sen nojalla annetun asetuksen säännöksiä tai koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välillä tehdyn sopimuksen määräyksiä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjä voi purkaa myös virkamiehen oppisopimuksen virkamiestä ja työnantajaa kuultuaan, jos koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välillä tehdyn sopimuksen määräyksiä. Ehdotettu säännös mahdollistaisi myös virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkamisen nykytilaa vastaavasti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, milloin oppisopimus katsottaisiin purkautuneeksi. Koska koulutuksen järjestäjä ei ole työnantajan ja opiskelijan välisen oppisopimuksen osapuoli, ei koulutuksen järjestäjällä olisi toimivaltaa purkaa opiskelijan ja työnantajan välistä oppisopimusta. Jos koulutuksen järjestäjä kuitenkin purkaisi sen ja työnantajan välisen oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen, ei oppisopimuksen voimassa ololle olisi enää edellytyksiä ja myös opiskelijan ja työnantajan välinen sopimus olisi katsottava purkautuneeksi. Lisäksi oppisopimus katsottaisiin purkautuneeksi jos koulutuksen järjestäjä olisi ehdotetun lain 81 §:n nojalla peruuttanut opiskelijan opiskeluoikeuden. Jos purkuperuste on opiskelijan opiskeluoikeuden peruminen, ei koulutuksen järjestäjällä ole velvollisuutta järjestää osaamisen hankkimista muulla tavoin. Ehdotetun 81 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on kuitenkin ennen opiskeluoikeuden peruuttamista selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin yrittäjän oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkamisesta nykytilaa vastaavasti. Säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä ja yrittäjänä toimiva opiskelija voisivat yhteisellä päätöksellä purkaa koulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen. Koulutuksen järjestäjä voisi purkaa koulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen yrittäjänä toimivaa opiskelijaa kuultuaan, jos koulutuksessa ei noudateta ehdotetun lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutuksen järjestäjän ja yrittäjän välillä tehdyn 70 §:n 4 momentissa tarkoitetun sopimuksen ehtoja.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin nykytilasta poiketen, että oppisopimuksen purkautuessa ehdotetun pykälän 1—3 tai 5 momentissa säädetyllä perusteella, koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus järjestää opiskelijalle mahdollisuus hankkia henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen muulla tavoin. Ensisijaisesti koulutuksen

järjestäjän tulisi tukea opiskelijaa etsimään toinen työpaikka, jonka kanssa oppisopimus voitaisiin tehdä.

Pykälän 7 momentin mukaan jos opiskelija erotettaisiin määräajaksi oppilaitoksesta ehdotetun lain 85 §:n 2 tai 88 §:n 3 momentin nojalla, opiskelijan oikeus opiskeluun pidätettäisiin ehdotetun lain 96 §:n 5 momentin nojalla tai opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytettäisiin ehdotetun lain 96 §:n 3 momentin nojalla, keskeytyisi oppisopimuskoulutus vastaavaksi ajaksi. Siten jos opiskelija on erotettu määräajaksi oppilaitoksesta tai hänen opiskeluoikeutensa on pidätetty tai väliaikaisesti keskeytetty, ei hän voisi jatkaa myöskään osaamisen hankkimista työpaikalla oppisopimuskoulutuksena vastaavana aikana. Ehdotetun 96 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskeluoikeutensa siksi ajaksi, kun hän on suorittamassa asepalvelusta, siviilipalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta taikka saadessaan sairauspäivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Lisäksi ehdotetun 96 §:n 3 momentin mukaan opiskeluoikeus voitaisiin opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä.

76 §. *Koulutusopimuksen purkaminen ja koulutusopimukseen perustuvan koulutuksen keskeytyminen.* Pykälässä säädettäisiin koulutusopimuksen purkamisesta ja koulutusopimukseen perustuvan koulutuksen keskeyttämisestä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen työssäoppimisen päättämisestä ei ole säädetty eikä sopimuksia ole välttämättä edes laadittu kullekin opiskelijalle. Tällöin muiden osapuolten asema ja vaikutusmahdollisuudet ovat olleet epäselviä, jos työnantaja ilmoittaa lyhyellä varoitusajalla ennen työssäoppimisen alkamista, ettei se otakaan opiskelijaa työssäoppimaan taikka jos opiskelija ei ilmaannu työssäoppimispaikalle suunnitellusti. Koulutusopimuksen osalta ehdotettavan sopimuksen purkamisesta ja keskeyttämisestä säättämisen tarkoituksena on selkeyttää nykytilaa ja parantaa sopijapuolten oikeusturvaa.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutusopimus voitaisiin purkaa sopijapuolten yhteisellä sopimuksella. Sopimus purkautuisi tällöin välittömästi. Pykälän 2 momentin mukaan koulutusopimuksen voisi kumpikin sopijapuoli purkaa toista sopijaosapuolta kuultuaan, jos työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutusopimuksen ehtoja. Käytännössä kuuleminen voisi tapahtua vapaamuotoisesti, mutta sopijaosapuolen tulisi ilmoittaa perusteet sille, miksi haluaa päättää koulutusopimuksen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muista koulutusopimuksen purkamisperusteista. Momentin 1 kohdan mukaan koulutusopimuksen voisi kumpikin sopijapuoli purkaa koulutusopimustyöpaikan tarjoajan lopettaessa liikkeensä, tullessa asetetuksi konkurssiin tai kuollessa. Momentin 2 kohdan mukaan koulutusopimuksen voisi kumpikin sopijapuoli purkaa opiskelijan siirtyessä hankkimaan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua osaamista oppisopimuskoulutuksena. Tällöin koulutusopimuksen purkamisen edellytyksenä olisi, että opiskelija siirtyy välittömästi koulutusopimukseen perustuvasta koulutuksesta oppisopimuskoulutukseen. Tarkoituksena on mahdollistaa joustavat koulutuspolut ja edistää oppisopimuskoulutukseen siirtymistä. Koulutuksen järjestäjän tulee tällöin varmistaa, että opiskelijalle myös tehdään oppisopimus.

Pykälän 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi purkaa koulutusopimus, jos opiskelijan ilmoituksen perusteella kävisi ilmi, ettei työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa noudateta ehdotetun lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutusopimuksen ehtoja

eikä edellytyksiä koulutussopimuksen jatkamiselle olisi. Koulutuksen järjestäjän tulisi kuitenkin kuulla koulutussopimustyöpaikan tarjoajaa ennen koulutussopimuksen purkamista. Vaikka opiskelija ei ole koulutussopimuksen osapuoli, on tarkoituksenmukaista, että opiskelijalla on mahdollisuus reagoida koulutussopimustyöpaikalla mahdollisesti havaitsemiinsa ongelmiin tai siihen, että työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ei noudateta ehdotetun lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutussopimuksen ehtoja. Opiskelijan kannalta tällöin on tarpeen, että koulutussopimus voitaisiin purkaa, mikäli edellytyksiä koulutussopimuksen jatkamiselle ei olisi. Ensisijaisesti koulutuksen järjestäjän tulisi kuitenkin yhdessä koulutussopimustyöpaikan tarjoajan kanssa pyrkiä korjaamaan havaitut puutteet tai selvittämään mahdolliset ongelmat siten, että koulutusta voitaisiin jatkaa kyseisellä työpaikalla.

Pykälän 5 momentin mukaan koulutussopimus purkautuisi, jos koulutuksen järjestäjä peruuttaisi opiskelijan opiskeluoikeuden ehdotetun lain 81 §:n nojalla. Jos purkuperuste on opiskelijan opiskeluoikeuden peruminen, ei koulutuksen järjestäjällä ole velvollisuutta järjestää osaamisen hankkimista muulla tavoin. Ehdotetun 81 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on kuitenkin ennen opiskeluoikeuden peruuttamista selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa.

Pykälän 6 momentin mukaan nykytilasta poiketen koulutussopimuksen purkautuessa ehdotetun pykälän 1—4 momentissa tarkoitettulla perusteella, koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus järjestää opiskelijalle mahdollisuus hankkia henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen muulla tavoin. Ensisijaisesti koulutuksen järjestäjän tulisi tukea opiskelijaa etsimään toinen työpaikka, jonka kanssa koulutussopimus tai vaihtoehtoisesti oppisopimus voitaisiin tehdä.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen keskeyttämisestä oppisopimuskoulutuksen keskeyttämisestä vastaavalla tavalla. Säännöksen mukaan jos opiskelija erotettaisiin määräajaksi oppilaitoksesta ehdotetun lain 85 §:n 2 tai 88 §:n 3 momentin nojalla, opiskelijan oikeus opiskeluun pidettäisiin ehdotetun 85 §:n 5 momentin nojalla tai opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytettäisiin ehdotetun lain 96 §:n 3 momentin nojalla, keskeytyisi koulutussopimukseen perustuva koulutus vastaavaksi ajaksi. Siten jos opiskelija on erotettu määräajaksi oppilaitoksesta tai hänen opiskeluoikeutensa on pidätetty tai väliaikaisesti keskeytetty, ei hän voisi jatkaa myöskään osaamisen hankkimista työpaikalla koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena vastaavana aikana.

77 §. *Työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan lainsäädännön soveltaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan oppisopimukseen sovellettaisiin nykytilaa vastaavasti työsuhteessa tai virkasuhteessa sovellettavaa lainsäädäntöä. Säännöksen mukaan jollei ehdotetussa laissa toisin säädetä, työsopimukseen perustuvaan oppisopimukseen ei kuitenkaan sovellettaisi työsopimuslain 1 luvun 3 ja 8 §:ää, 2 luvun 4 ja 5 §:ää, 4 luvun 4 ja 5 §:ää, 6 lukua, 7 luvun 1—5 §:ää ja 7—11 §:ää, 9 ja 10 lukua sekä 13 luvun 3 ja 4 §:ää. Mainituissa työsopimuslain kohdissa säädetään työsopimuksen muodosta ja kestosta (1 luvun 3 §), työntekijän avustajasta (1 luvun 8 §), työnteon keskeisiä ehtoja koskevan selvityksen antamisesta (2 luvun 4 §), työnantajan velvollisuudesta tarjota työtä osa-aikaiselle työntekijälle (2 luvun 5 §), osittaisesta hoitopaasta ja sen keskeyttämisestä (4 luvun 4 ja 5 §), työsopimuksen päättämisen yleisistä edellytyksistä (6 luku), irtisanomisperusteita koskevasta yleissäännöksestä (7 luvun 1 §), työntekijän henkilöön liittyvistä irtisanomisperusteista (7 luvun 2 §), taloudellisista ja tuotannollisista irtisanomisperusteista (7 luvun 3 §), työn tarjoamis- ja koulutusvelvollisuudesta (7 luvun 4 §), irtisanomisesta liikkeenluovutuksen ja saneerausmenettelyn yhteydessä (7 luvun 5 ja 7 §), työ-

sopimuksen päättämisestä työnantajan konkurssissa ja kuollessa (7 luvun 8 §), raskaana olevan tai perhevapaalla olevan työntekijän irtisanomisesta (7 luvun 9 §), luottamusmiehen ja luottamusvaltuutetun irtisanomissuojasta (7 luvun 10 §), työsuhteen muuttamisesta osaikaiseksi (7 luvun 11 §), työsopimuksen päättämismenettelystä (9 luku), työsopimuksen pätemättömyydestä ja kohtuuttomista ehdoista (10 luku), luottamusvaltuutetusta (13 luvun 3 §) ja luottamusvaltuutetusta ja liikkeen luovutuksesta (13 luvun 4 §). Ehdotettu 1 momentti vastaisi voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 18 §:n 1 momenttia.

Mitä momentissa ehdotetaan säädettäväksi työsopimuslain soveltamisesta, ei koskisi virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan oppisopimuskoulutusta. Virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan oppisopimuskoulutuksen osalta ei ehdoteta rajattavaksi pois tiettyjä virkasuhteessa sovellettavia säännöksiä, koska nykytilaa vastaavasti on tarkoitus, että virkasuhteen tai virkasuhteeseen verrattavan julkisoikeudellisen palvelussuhteen ehdot ja palvelussuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet olisivat oppisopimuskoulutuksen aikana samat kuin muutoinkin mainitussa palvelussuhteessa. Myöskään voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa ei ole rajattu pois nykyisen virkamiehen oppisopimuksen osalta virkasuhteessa sovellettavia säännöksiä.

Oppisopimuskoulutuksessa olevaan opiskelijaan sovellettaisiin nykytilaa vastaavasti, mitä työntekijän osalta säädetään työajasta, vuosilomasta, työturvallisuudesta ja työntekijän muusta suojelusta.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelijaan sovellettaisiin voimassa olevaa työssäoppimista koskevasta lainsäädännöstä poikkeavasti yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sekä nuorista työntekijöistä annetun lain säännöksiä työajasta ja työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Nuorista työntekijöistä annetun lain 2 luvun säännöksiä työajasta ehdotetaan sovellettavaksi myös koulutussopimuksessa olevaan alle 18-vuotiaaseen opiskelijaan. Luvussa säädetään säännöllisestä työajasta, ylityöstä ja hätätyöstä, enimmäistyöajasta, työajan sijoittelusta sekä lepoajoista. Nuorista työntekijöistä annetun lain 6 §:n mukaan nuoren työntekijän työaika ei saa ylittää yhdeksää tuntia vuorokaudessa eikä 48 tuntia viikossa. Työajan sijoittelun osalta lain 7 §:ssä säädetään, että viisitoista vuotta täyttäneen henkilön työaika on sijoitettava kello 6:n ja 22 väliseen aikaan. Kuitenkin viisitoista vuotta täyttänyt työntekijä, joka tekee julkisen viranomaisen hyväksymää tai valvomaa työtä ammattikoulutuksen saamiseksi, saa kaksivuorotyössä kuitenkin olla enintään kello 24:ään asti.

Momentissa säädettäisiin myös koulutussopimukseen perustuvassa työssä sovellettavasta työajasta. Momentin mukaan 18 vuotta täyttäneen opiskelijan työaika saisi olla enintään kyseisessä työssä noudatetun säännöllisen työajan pituinen. Työpaikalla sovellettava säännöllinen työaika voisi perustua työaikalain 6 §:n yleissääntöön, 7 §:n jaksotyötä koskevaan sääntöön tai 8 §:n moottoriajoneuvon kuljettajan säännöllistä työaikaa koskevaan sääntöön. Säännöllinen työaika voisi perustua myös työpaikalla sovellettavan työehtosopimuksen säännöllistä työaikaa koskevaan määräykseen. Opiskelijan enimmäistyöaikana olisi siten työpaikalla sovellettava säännöllinen työaika.

Lisäksi koulutussopimukseen perustuvassa työnteossa sovellettaviksi tulisivat sekä työaikalain päivittäistä lepoaikaa, vuorokausilepoa ja viikoittaista vapaa-aikaa koskevat säännökset. Opiskelijan työajat olisi merkittävä työpaikalla laadittavaan työvuoroluetteloon.

78 §. Opiskelijan työturvallisuus. Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti opiskelijan työturvallisuudesta. Työnantaja tai koulutussopimustyöpaikan tarjoaja vastaisi työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään. Työturvallisuuslakia on sovellettava kaikkiin työpaikalla työtä tekeviin. Pykälässä säädettäisiin myös nykytilaa vastaavasti, että koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa työnantajalle tai koulutussopimustyöpaikan tarjoajalle edellä tarkoitettua työturvallisuusvastuusta.

Opiskelijalle nykyisen työssäoppimisen yhteydessä sattuneesta vahinkotapahtumasta maksettavasta korvauksesta säädetään voimassa olevassa opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa (460/2015). Mainitun lain mukaan maksetaan korvausta vahinkotapahtumasta, jota ei korvata työtapahtuma- ja ammattitaitulain (459/2015) mukaan ja joka on aiheuttanut vamman tai sairauden henkilölle, joka osallistuu muun muassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, lukuun ottamatta sen 3 §:n 3 momentin mukaista opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa, ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettyyn koulutukseen. Edellytyksenä korvauksen maksamiselle on, että vahinkotapahtuma on sattunut opiskelulle ominaisissa olosuhteissa henkilön osallistuessa opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteiden mukaiseen työhön rinnastettavaan käytännön opetukseen, työssä oppimisjaksoon, työharjoitteluun, näyttötutkintoon tai perusopetuksessa työelämään tutustuttamiseen oppilaitoksessa taikka muussa koulutuksen tai opetuksen järjestäjän tai oppilaitoksen ylläpitäjän osoittamassa paikassa. Ehdotetun lain 128 §:n 2 momentin siirtymäsäännöksen mukaan muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella kumottuihin ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuihin lakeihin tarkoitettaisiin ehdotetun lain voimaantulon jälkeen viittausta ehdotettuun lakiin, joten jatkossa säädettyjen edellytysten täytyessä maksettaisiin opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain mukaan korvausta vahinkotapahtumasta, jota ei korvata työtapahtuma- ja ammattitaitulain mukaan ja joka on aiheuttanut vamman tai sairauden henkilölle, joka osallistuu myös ehdotetun lain mukaisesti järjestettyyn koulutukseen. Tältä osin kyseeseen tulisi koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa oleva opiskelija.

79 §. Koulutuksen johto ja sopimusten valvonta. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 1 momenttia vastaavasti koulutuksen järjestäjän oppisopimuskoulutuksen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen johdosta ja sopimusten valvonnasta vastaamisesta. Jo nykyisin koulutuksen järjestäjän johto ja valvontavastuuseen voidaan katsoa kuuluvan ainakin koulutuksen järjestäjälle laissa säädettyjen viranomaistehtävien hoitaminen. Koulutuksen järjestäjä vastaa myös siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään lain mukaisesti.

9 luku. Turvallinen opiskeluympäristö

80 §. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin oppilaitoksessa tai muussa opiskeluympäristössä kielletyistä esineistä ja aineista. Oppilaitokseen tai muuhun oppimisympäristöön ei saisi tuoda eikä työpäivän aikana saisi pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on laissa kielletty tai ainetta, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussapidolle ei ole osoittaa hyväksyttävää syytä.

Säännös mahdollistaisi nykytilaa vastaavalla tavalla puuttumisen potentiaalisesti vaarallisten esineiden ja aineiden mukana pitämiseen ja niiden pois ottamiseen, mutta ei kuitenkaan estäisi hyväksyttävissä tarkoituksissa oppitunneilla mukana olevien ammatillisten instrumenttien mukana pitämistä. Pykälän 4 momentissa tarkoitetuissa järjestyssäännöissä tai määräyksissä voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden tarkemmasta käytöstä ja säilytyksestä eli oikeudesta perustellusta syystä rajoittaa käyttöä tai kokonaan kieltää sellaiset esineet tai aineet, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan opiskelijan omaa tai toisen henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta. Jotta opiskelijan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön voidaan turvata, säädettäisiin pykälän 3 momentissa koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Momentin mukaan Opetushallitus antaisi määräykset suunnitelman laatimisesta. Suunnitelmasta opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä säädetään oppilas- ja opiskelijahuolto-laissa (1287/2013).

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä opiskeluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 §:n 4 momenttia. Voimassa olevassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa koulutuksen järjestäjät ovat voineet itse päättää järjestyssääntöjen tai muiden järjestysmääräysten hyväksymisestä. Ehdotuksen mukaan jatkossa kaikkien koulutuksen järjestäjien olisi hyväksyttävä järjestyssäännöt tai annettava muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset.

Opetushallitus on maaliskuussa 2016 antanut ohjeen järjestyssääntöjen laatimisesta. Ohjeen avulla käytäntöjä järjestyssääntöjen laatimisessa voidaan yhtenäistää. Ohjeissa kuvataan järjestyssääntöjen laatimisessa huomioon otettavia seikkoja sekä esitetään perusopetuksen osalta esimerkkiluettelo asioista, joita järjestyssäännöissä voidaan määrätä. Ohjetta voidaan hyödyntää myös ammatillisen oppilaitoksen järjestyssääntöjä laadittaessa ottaen kuitenkin huomioon opiskelijoiden ikä ja ohjauksen tarve.

Pykälän 5 momentin mukaan järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voitaisiin nykytilaa vastaavasti antaa opiskeluympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä. Momentin mukaan määräyksiä voitaisiin antaa myös oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja alueella.

81 §. Opiskelu-oikeuden peruuttaminen. Pykälässä säädettäisiin opiskelu-oikeuden peruuttamisesta. Ehdotettu sääntely vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 32 §:n sääntelyä, jota viittaussäännöksen nojalla sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa. Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksissä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen edellyttämät terminologiset muutokset. Vastaavat lähes samansanaiset opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevat säännökset sisältyvät myös yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin, joten sääntelyn yhtenäisyyden vuoksi säännöksiä ei tässä yhteydessä ehdoteta muutettavaksi sisällöllisesti.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voisi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä samalla oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen. Näitä toimenpiteitä kutsuttaisiin opiskeluoikeuden peruuttamiseksi, ja tämä määrittely sisältyisi pykälän 1 momenttiin. Opiskeluoikeuden peruuttamisella estettäisiin nykytilaa vastaavasti koulutuksen jatkaminen ja tutkintojen suorittaminen sellaiselta opiskelijalta, joka voisi koulutukseen tai ammatissa toimimiseen liittyen vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyttä tai turvallisuutta.

Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin niistä tutkintokoulutuksen opiskelijaan liittyvistä tilanteista, jotka voisivat johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Pykälän 3 momentissa puolestaan säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta ennen opiskeluoikeuden peruuttamista selvittää opiskelijan mahdollisuudet hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutukseen. Pykälän 4 momentti sisältäisi valtuutussäännöksen, jonka mukaan tutkinnoista, joihin kyseistä pykälää sovelletaan, säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetut säännökset vastaisivat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 32 §:ää.

82 §. *Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti.* Pykälässä säädettäisiin opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvästä tiedonsaannista. Säännöksissä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen edellyttämät terminologiset muutokset, mutta muutoin säännös vastaisi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevaa 32 a §:ää.

83 §. *Opiskeluoikeuden palauttaminen.* Pykälässä säädettäisiin opiskeluoikeuden palauttamismahdollisuudesta. Säännöksessä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen edellyttämät terminologiset muutokset, mutta muutoin säännös vastaisi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevaa 32 b §:ää.

84 §. *Huumausainetestaus.* Pykälässä säädettäisiin huumausainetestauksesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain huumausainetestausta koskevia säännöksiä.

85 §. *Kurinpito.* Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin opiskeluympäristössä annettavista kurinpitorangaistuksista, joita ovat kirjallinen varoitus ja oppilaitoksesta erottaminen määräajaksi. Varoitus voitaisiin antaa, mikäli opiskelija häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, kieltäytyy huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä tai antaa huumausaineiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen. Teon tai laiminlyönnin vakavuus tai epäasiallisen käyttäytymisen jatkaminen kirjallisen varoituksen jälkeen voisi johtaa enintään vuoden määräaikaiseen erottamiseen oppilaitoksesta. Nykytilaan verrattuna opiskeluympäristössä annettavien kurinpitorangaistusten yhteydessä ei enää säädettäisi opiskelijan asuntolasta erottamisesta, koska asuntolasta erottamisesta säädetään ehdotetun lain opiskelija-asuntolan kurinpitoa koskevassa säännöksessä. Koulutuksen järjestäjän asuntolassa asuvan opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan voisi 104 §:ssä tarkoitetulla tavalla kuitenkin keskeytyä koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaan vastaavaksi ajaksi, kuin opiskelija on erotettuna oppilaitoksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla opetusta häiritsevän, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantavan opiskelijan määräämisestä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi. Säännös koskisi myös koulutukseen liittyviä käytännön tehtäviä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, ja

voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteissa, joissa opiskelija tulee päihtyneenä työpaikalle. Pykälän 4 momentin mukaan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi säädettyjen edellytysten täytyessä.

Opiskelijalta voitaisiin 5 momentin perusteella pidättää oikeus opiskeluun silloin, jos hän kieltäytyy opiskeluoikeuden peruuttamismenettelyyn liittyvistä terveydentilan tarkastuksista ja tutkimuksista tai rikosrekisteriotteen toimittamisesta.

86 §. Kurinpito asuntolassa. Pykälässä säädettäisiin kurinpidosta koulutuksen järjestäjän asuntolassa. Ehdotetun lain 103 §:ssä tarkoitettussa opiskelija-asuntolassa annettavia kurinpitorangeaistuksia olisivat kirjallinen varoitus ja asuntolasta erottaminen. Voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa ei ole varsinaisia säännöksiä kurinpidosta asuntolassa, mutta voimassa olevan lain 35 §:n 2 momentin mukaan opiskelija on voitu erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi jos teko tai laiminlyönti on ollut vakava tai jos opiskelija on jatkanut pykälän 1 momentissa tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan. Ehdotuksessa laajennettaisiin opiskelija-asuntolassa tapahtuvan kurinpitorangeaistuksen edellytyksiä nykyisestä. Tarkoituksena on, että asuntolan järjestystä sekä turvallisen ja viihtyisän asumisympäristön edistämistä voitaisiin tehostaa asuntolatoiminnassa sovellettavilla kurinpitotoimilla. Ehdotuksen mukainen kurinpitorangeistus olisi mahdollinen seuraamus sellaisesta rikkomuksesta, joka on tapahtunut nykytilaa vastaavasti oppilaitoksessa tai muussa opiskeluympäristössä. Lisäksi jatkossa kurinpitorangeistus olisi mahdollinen seuraamus myös sellaisesta rikkomuksesta, joka on tapahtunut asuntolan tiloissa tai sen alueella. Asuntolan alue tarkoittaa käytännössä asuntolan pihapiiriä.

Sen lisäksi, mitä ehdotetun lain 85 §:ssä säädettäisiin kurinpidosta, kirjallisen varoituksen antaminen asuntolassa asuvalle opiskelijalle olisi pykälän 1 momentin mukaan mahdollista ensinnäkin, jos opiskelija käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti asuntolan tiloissa. Koska pahoinpitelyrikokset ovat yleisen syytteen alaisia ja koulutuksen järjestäjän asuntolan henkilöstöllä on lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n 3 momentin mukaan velvollisuus ilmoittaa lapseen kohdistuvasta lievää pahoinpitelyä vakavammasta väkivallasta, ehdotetun säännöksen mukainen kurinpitorangeistus olisi tarpeellinen lähinnä lievemmissä väkivaltatilanteissa ja silloin, kun asuntolassa asuva opiskelija käyttäytyy uhkaavasti toista asuntolassa asuvaa opiskelijaa tai asuntolan henkilöstöä kohtaan.

Kirjallinen varoitus voitaisiin antaa 1 momentin mukaan myös silloin, jos opiskelija rikkoo asuntolan järjestystä. Asuntolan järjestyksen rikkomisella tarkoitetaan asuntolan mahdollisten järjestyssääntöjen rikkomista taikka asuntolan yleisen turvallisuuden ja viihtyisyyden ja asuntolassa asuvien opiskelijoiden kotirauhan tahallista rikkomista. Ehdotetun lain 103 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voisi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mainitun säännöksen mukaan järjestyssäännöissä voitaisiin antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voitaisiin antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella.

Teon tai laiminlyönnin vakavuus tai 1 momentissa tarkoitettun epäasiallisen käyttäytymisen jatkaminen kirjallisen varoituksen jälkeen voisi pykälän 2 momentin mukaan johtaa erottamiseen asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Koska asumisoikeus on merkittävä yksilön oikeus, asuntolapaikan menettäminen seuraisi siten vasta vakavista teoista

tai tilanteissa, joissa epäasiallinen käyttäytyminen jatkuisi kirjallisesta varoituksesta huolimatta.

Kurinpitorangaistuksia määrättäessä on tärkeää, että hallintolain 6 §:n suhteellisuusperiaatetta noudatetaan siten, että teon ja seuraamuksen välillä vallitsee tasapaino. Suhteellisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon muun muassa teon laatu, asuntolassa asuvan opiskelijan aikaisemmin asuntolassa saamat kurinpitorangaistukset ja tekoon liittyvät muut olosuhteet. Varoituksen jälkeen ennen asuntolasta erottamista voi oikeasuhtainen seuraamus usein olla toisen varoituksen antaminen esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa aikaisemmasta varoituksesta on kulunut pitkä aika tai aikaisempi varoitus on liittynyt täysin erilaiseen käyttäytymiseen. Menettelystä kurinpitotasiassa säädetään ehdotetun lain 93 §:ssä.

87 §. Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen. Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti mahdollisuudesta häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamiseen. Pykälän 1 momentin mukaan rehtorilla ja opettajalla olisi oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulutuksen järjestäjän tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 85 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla olisi myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 85 §:n 4 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, pykälän 2 momentin mukaan rehtorilla ja opettajalla olisi oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voitaisiin pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Tarpeellisia keinoja voisivat olla esimerkiksi väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän opiskelijan rauhoittaminen kiinni pitämällä ja taluttaminen pois tilanteesta. Käytettävät voimakeinot eivät oikeuttaisi tarpeettomaan tai liialliseen voimankäyttöön tai väkivaltaan. Mahdollisuus puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen on tarkoitettu vain niitä poikkeuksellisia tilanteita varten, joissa muut toimenpiteet eivät ole auttaneet ja muiden opiskelijoiden oikeus opetukseen, työrauhaan tai turvallisuuteen vaatii välittömiä toimenpiteitä.

Pykälän 3 momentin mukaan rehtori ja opettaja voisivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Lisäksi 3 momentin mukaan opiskelijan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulisi antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle.

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin voimakeinojen käytön liioittelua koskeviin rikoslain säännöksiin.

88 §. Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Pykälän 1 momentin mukaan sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saisi samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Momentin mukaan opiskelija saataisiin kuitenkin erottaa oppilaitoksesta määräajaksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella olisi perusteltua.

89 §. *Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 d §:ää vastaavasti oikeudesta ottaa haltuun opiskelijan kiellettyjä esineitä tai aineita.

Pykälän 1 momentin mukaan rehtorilla tai opettajalla olisi yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta sellainen esine tai aine, jonka hallussapito on laissa kielletty, tai muu esine tai aine, joka ominaisuuksiensa puolesta soveltuu vaarantamaan opiskelijan omaa tai toisen henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta. Koulutuksen vuoksi tarpeelliset esineet ja aineet ovat pääsääntöisesti sallittuja, sillä muun muassa järjestyslaissa (612/2003) sallitaan tarpeellisten työvälineiden hallussapito. Todennäköisessä vahingoittamistarkoituksessa opiskelijan mukana olevat esineet ja aineet voitaisiin ottaa haltuun. Toimivaltuus esineiden tai aineiden haltuunottoon ei kuitenkaan asettaisi opettajille ja rehtoreille toimintavelvollisuutta vaan mahdollisuuden toimia, mikäli se arvioitaisiin välttämättömäksi sekä riittävän turvalliseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin esineen tai aineen haltuunoton edellyttämien välttämättömien ja oikeasuhtaisten voimakeinojen käytöstä. Momentin mukaan mikäli haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussa pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Tarpeellinen keino voisi olla esimerkiksi opiskelijan kiinni pitäminen. Tarkoituksena on, että opettajalla ja rehtorilla olisi riittävät toimivaltuudet turvallisuutta vaarantavien esineiden ja aineiden haltuun ottamiseksi, kuitenkin turvallisuudesta ja opiskelijan perusoikeuksista huolehtien. Momentin mukaan oikeus käyttää voimakeinoja koskisi ainoastaan opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Momentissa viitattaisiin myös voimakeinojen käytön liioittelua koskeviin rikoslain säännöksiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että ehdotetussa pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet olisivat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan. Tällä koulutuksella tai toiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi retkiä ja leirikouluja, jotka voivat ajoittua myös työpäivän ylittävään aikaan.

90 §. *Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat.* Pykälässä säädettäisiin rehtorin ja opettajan oikeudesta opiskelijalta haltuun otettavan esineen tai aineen etsimiseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain opiskelijan tavaroiden tarkastusoikeutta koskevaa säännöstä. Tarkastusoikeus olisi henkilöntarkastusta lievempi ja antaisi toimivallan opiskelijan mukana olevien tavaroiden sekä päällisin puolin hänen vaatteidensa tarkastamiseen. Edellytyksenä olisi, että kielletyn esineen tai aineen hallussapito on ilmeistä. Opiskelijal-

le tulisi aina ensin varata mahdollisuus luovuttaa esine tai aine vapaaehtoisesti tai todistaa, että sellaista ei hänen hallussaan ole. Etsintä tulisi suorittaa mahdollisimman paljon puuttumatta loukkaavalla tavalla opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijalle tulisi ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Pykälän 3 momentissa edellyttäisiin, että tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta, ja että tarkastuksessa tulee olla läsnä on myös toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijalla olisi oikeus pyytää valitsemaansa saapuvilla olevaa koulutuksen järjestäjän henkilöstöön kuuluvaa olemaan tarkastuksessa läsnä. Näin pyrittäisiin vähentämään tilanteen uhkaavuutta opiskelijan näkökulmasta, kun opiskelija saisi tilanteessa tuekseen itselleen turvalliseksi kokeman koulutuksen järjestäjän henkilökuntaan kuuluvan.

Pykälän 3 momentissa säädetyistä tarkastuksen suorittamistavasta voitaisiin poiketa tilanteissa, joissa opiskelijan kanssa samaa sukupuolta olevan tarkastajan tai toisen henkilön saaminen paikalle on käytännössä mahdotonta tai liian hidasta ja tarve tarkastukselle on turvallisuuden varmistamiseksi niin välttämätön, ettei toimenpiteisiin ryhtymistä voida lykätä.

Pykälän 4 momentin mukaan ehdotetussa pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet olisivat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan. Tällä koulutuksella tai toiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi retkiä ja leirikouluja, jotka voivat ajoittua myös työpäivän ylittävään aikaan.

91 §. Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet. Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla yleisistä periaatteista, joita 89 ja 90 §:ssä säädettyä toimivaltaa käytettäessä tulee noudattaa.

Esineiden ja aineiden pois ottaminen, siihen liittyvät voimakeinot ja esineiden ja aineiden löytämiseksi tehtävä tarkastus olisi toteutettava mahdollisimman turvallisesti, eikä toimenpiteillä saisi puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Opiskelijan tarkastuksessa olisi noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Hienotunteisuudella tarkoitetaan muun muassa opiskelijan ihmisarvon, sukupuoli-identiteetin, yksityisyyden ja fyysisen koskemattomuuden huomioon ottamista esinettä pois otettaessa ja tarkastusta tehtäessä.

Toimenpiteiden tulisi olla välttämättömiä turvallisen opiskeluympäristön turvaamiseksi. Näin ollen opettajan tulisi esineen takavarikoimiseksi ensin käyttää kaikki käytettävissä olevat lievemmat keinot kiellettyjen esineiden pois ottamiseksi.

Toimenpiteiden turvallisen toteuttamisen ja kaikkien asianosaisten oikeusturvan parantamiseksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyiseen tapaan myös, että toimenpiteiden käyttö tulee oppilaitoksissa suunnitella ja ohjeistaa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti siitä, että 89 §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta. Lisäksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimivaltuuksien käytön kirjaamis- ja ilmoittamisvelvollisuudesta.

92 §. Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen. Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti haltuun otettujen esineiden ja aineiden palauttamisesta ja edel-

leen luovuttamisesta asianomaisille viranomaisille sekä niiden turvallisesta säilyttämisestä hallussapidon ajan. Kahdeksantoista vuotta täyttäneiden opiskelijoiden haltuun otettu omaisuus, jota ei luovuteta viranomaiselle, palautettaisiin oppilaalle itselleen työpäivän päätyttyä opiskelijan poistuessa oppilaitoksen alueelta. Alle kahdeksantoistavuotiaiden omaisuus luovutettaisiin hänen huoltajalleen.

Pykälän 1 momentin mukaan haltuun otetut esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Pykälän 2 momentin mukaan esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Opiskelijalta oppilaitoksessa haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulisi niiden vaarallisuudesta johtuen luovuttaa poliisille välittömästi. Poliisilaissa (872/2011) ja järjestyslaissa säädetään vaarallisten aineiden tai esineiden ottamisesta poliisin haltuun ja muista tähän omaisuuteen kohdistettavista seuraamuksista. Ennen luovuttamista esine tai aine tulisi säilyttää huolellisesti esimerkiksi lukitussa tilassa tai kaapissa.

Pykälän 3 momentin mukaan haltuun otettu omaisuus, jota opiskelijan huoltaja ei ilmoituksesta huolimatta noudata, voidaan hävittää todisteellisesti kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta. Luovutus ja hävittäminen tulisi kirjata.

93 §. *Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasiassa.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla menettelystä kurinpitoasioissa ja opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin päätöksenteosta opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista sekä kurinpitoa koskevissa asioissa. Varoituksen antamisesta päättäisi rehtori. Erottamisesta oppilaitoksesta ja asuntolasta sekä opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättäisi koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Koska opiskelijan määräaikaista erottamiseen ja asuntolasta erottamiseen liittyvä menettely ei anna kaikissa tilanteissa mahdollisuutta reagoida riittävän nopeasti, voisi korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaista erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta päättää nykytilaa vastaavasti koulutuksen järjestäjän niin päättäessä rehtori. Säännös antaisi koulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden esimerkiksi johtosäännössään siirtää päätöksentekovallan rehtorille. Päätöksenteosta säätäminen on tarpeen, koska momentissa tarkoitetuissa asioissa puututaan opiskelijan oikeusturvan kannalta keskeisiin asioihin. Mikäli oppilaitoksessa on rehtorin sijasta ehdotetun lain 118 §:ssä tarkoitettu muu toiminnasta vastaava johtaja, vastaisi hän rehtorille säädettyjen tehtävien hoitamisesta.

Ehdotetun lain 112 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus hakea muutosta ehdotetussa laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee muun muassa opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista sekä asuntolasta erottamista valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettua koulutuksen järjestäjän asettaman monijäsenisen toimielimen kokoonpanosta ja määräajasta. Toimielin voisi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Toimielimessä olisivat ainakin koulutuksen järjestäjän, opettajien, opiskelijahuollon, työelämän ja

opiskelijoiden edustus. Lisäksi opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevan asian käsittelyä varten toimielimeen nimettäisiin opiskelijan koulutussopimustyöpaikan tai oppisopimuskoulutuksen osalta työnantajan edustaja. Opiskelijajäsenen tulee olla vähintään 15 vuotta täyttänyt. Hänellä olisi läsnäolo- ja puheoikeus. Jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään. Koulutuksen järjestäjä päättäisi tarkemmin toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Julkista valtaa käyttävän henkilön rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain 40 luvussa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin menettelystä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa. Koska opiskeluoikeuden peruuttamiseen johtuvat syyt voivat olla hyvin erityyppisiä, säännöksessä korostetaan tarvittavan asiantuntija- ja muun selvityksen hankkimista. Opiskeluoikeus voidaan peruuttaa esimerkiksi terveydentilaan liittyvien syiden perusteella, tällöin on hankittava tarvittava lääketieteellinen tai muu selvitys.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin menettelystä kurinpitoasiassa. Ennen kuin opiskelijan määräaikaisestä oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta päätettäisiin samoin kuin ennen kirjallisen varoituksen antamista, rangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti olisi yksilöitävä opiskelijalle. Opiskelijaa tulisi kuulla ja hankkia tarpeellinen selvitys. Myös alaikäisen opiskelijan huoltajaa tulisi kuulla. Koska 18 vuotta täyttänyt opiskelija on täysi-ikäinen, hänen vanhempiaan ei tarvitsisi kuulla ennen kurinpitorangaistuksen antamista. Säännös vastaisi nykytilaa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin nykyisellä tavalla, että pykälässä tarkoitetuista asioista tulee antaa kirjallinen päätös ja että häiritsevän opiskelijan poistamista oppitunnilta ja opetuksen epäämistä koskevat toimenpiteet tulee kirjata. Pykälän 6 momentissa säädettäisiin puolestaan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaan vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisajankohdasta.

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasiassa noudatetaan hallintolakia. Menettelyssä tulisivat noudatettavaksi hallintolain esteellisyyttä koskevien säännösten lisäksi muun muassa asian selvittämistä ja asianosaisen kuulemistä sekä päätöksen muotoa ja perustelemista koskevat säännökset.

10 luku. **Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet**

94 §. *Opiskelijan velvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijan velvollisuuksista. Pykälän 1 momentin mukaan lähtökohtana olisi nykytilaa vastaavalla tavalla, että opiskelijan tulee osallistua opetukseen ja tutkintokoulutuksessa olevan myös näyttöihin henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellulla tavalla. Poissaolo olisi kuitenkin mahdollinen, jos siihen on perusteltu syy, kuten sairaus tai työssä olevan opiskelijan työtehtävien suorittamiseen liittyvät seikat.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin erikseen työvoimakoulutuksessa olevan opiskelijan osallistumisvelvollisuudesta. Ehdotetun säännöksen mukaan edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi työvoimakoulutuksessa sovellettaisiin, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä. Mainitun säännöksen mukaan opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijan olisi suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyvä asiallisesti. Velvollisuus tehtävien suorittamiseen liittyy opetukseen osallistumisvelvollisuuteen. Asiallisen käytöksen piiriin kuuluisi esimerkiksi vaatimus noudattaa hyviä käytäntöjä ja käsitellä huolellisesti koulutuksen järjestäjän omaisuutta. Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen saavuttamiseksi on tärkeää, että koulutuksen järjestäjän ohella opiskelija sitoutuu suunnitelman mukaiseen toimintaan.

Pykälän 3 momentissa olisi nykytilaa vastaavasti viittaussäännös vahingonkorvauslakiin (412/1974). Momentin mukaan opiskelijan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa.

95 §. Opiskelijan salassapitovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin oppisopimuskoulutuksessa, koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa ja muussa käytännön työtehtävien yhteydessä työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa oleville opiskelijoille erityinen salassapitovelvollisuus. Pykälän mukaan opiskelijoiden salassapitovelvollisuus vastaisi samoissa tehtävissä olevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden salassapitovelvollisuutta.

96 §. Opiskeluoikeus. Pykälässä säädettäisiin opiskelijan opiskeluoikeuden alkamisesta, päättymisestä ja väliaikaisesta keskeyttämisestä. Opiskeluoikeuden alkamisella ja päättymisellä olisi merkitystä esimerkiksi opintojen ajalta maksettavien etuuksien myöntämisessä.

Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijan opiskeluoikeus alkaisi koulutuksen järjestäjän päättämänä ajankohtana. Opiskeluoikeus ei pääsääntöisesti alkaisi opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen tekohetkellä, vaan silloin, kun opiskelija henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tai muutoin sovitun mukaisesti tosiasiaa aloittaa opiskelun.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opiskeluoikeuden päättymisestä. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan opiskeluoikeus päättyisi, kun hän on suorittanut sen tutkinnon tai tutkinnon osan tai osat taikka koulutuksen, johon hänet on tässä laissa säädetyn mukaisesti otettu opiskelijaksi, tai kun hänet on 97 §:ssä säädetyn mukaisesti katsottu eronneeksi. Päätös siitä, minkä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseksi tehtäisiin pääsääntöisesti 43 §:ssä tarkoitettun opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksenteon yhteydessä. Työvoimakoulutuksessa suoritettavasta tutkinnosta tai koulutuksesta päättäisi kuitenkin työ- ja elinkeinotoimisto yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Lisäksi lain 44 §:n 3 momentin mukaisesti opiskelijan tavoitteesta voitaisiin päättää myös henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Lain 97 §:ssä säädettäisiin tilanteista, joissa opiskelija katsotaan eronneeksi. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan opiskeluoikeus päättyisi myös näissä tilanteissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin opiskelijan oikeudesta keskeyttää opiskeluoikeutensa väliaikaisesti. Ehdotettu säännös olisi uusi ammatillisesta koulutuksesta annetussa lainsäädännössä. Nykyisinkin opiskelija on käytännössä voinut väliaikaisesti keskeyttää opintonsa, mutta käytännöt ja hyväksyttävät keskeyttämisperusteet ovat saattaneet vaihdella eri järjestäjien välillä. Ehdotettu säännös olisi tarpeen käytäntöjen yhtenäistämiseksi ja opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi.

Ehdotetun 3 momentin säännöksen mukaan opiskelijalla olisi oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskeluoikeutensa siksi ajaksi, kun hän on suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Ehdotetut perusteet vastaisivat pitkälti yliopistolaissa ja ammattikorkeakoululaissa säädettyjä syitä, joiden vuoksi opiskelija voi ilmoittautua poissaolevaksi opiskelijaksi ensimmäisenä lukuvuonna. Opiskelija voisi kuitenkin jatkaa opintojaan myös edellä mainittujen olosuhteiden aikana, jos se on muutoin mahdollista. Esimerkiksi sairausvakuutuslain 8 luvun 4 §:n mukaan vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan ajalta, jona hän on estynyt tekemästä työtään, eli opiskelijan kohdalla estynyt opiskelemasta, sairaudesta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi. Sairausvakuutuslain 8 luvun 4 a §:n mukaan opiskelija voi sairauspäiväraha-aikana kuitenkin opiskella vähäisessä määrässä.

Edellä mainituilla perusteilla opiskelijalla olisi aina oikeus keskeyttää opiskeluoikeutensa väliaikaisesti. Lisäksi 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että opiskeluoikeus voitaisiin opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä. Laissa ei tarkemmin säädettäisi, mitä nämä perustellut syyt olisivat, mutta ne voisivat liittyä esimerkiksi opiskelijan erilaisiin elämäntilanteisiin, kuten ulkomailla oleskeluun tai perhetilanteisiin, joiden vuoksi opiskeluoikeuden väliaikainen keskeyttäminen olisi perusteltua. Koulutuksen järjestäjä päättäisi, hyväksyykö se opiskelijan esittämän syyn. Pääsääntöisesti opiskelijan tulisi kuitenkin suorittaa aloittamansa opinnot loppuun ilman aiheettomia viivytyksiä ja keskeytyksiä, ellei väliaikaiselle keskeyttämiselle ole perusteltua syytä.

Pykälässä ei säädettäisi siitä, miten pitkään siinä tarkoitettu väliaikainen keskeyttäminen voisi kestää. Lähtökohtana voitaisiin kuitenkin pitää, että muutaman päivän tai esimerkiksi pari viikkoa kestävästä tauoista opinnoissa ei tarvitsisi päättää 3 momentissa tarkoitettua mukaisesti, vaan opiskelija voisi sopia näistä tilanteista koulutuksen järjestäjän kanssa poissaoloja koskevien käytäntöjen mukaisesti. Väliaikaiselle keskeyttämiselle ei asetettaisi myöskään ylärajaa. Lähtökohtana voitaisiin kuitenkin pitää, että väliaikaisen keskeyttämisen perusteena tulisi olla ajallisesti rajattu olosuhde ja väliaikainen keskeyttäminen voisi vain erityisesti syystä olla esimerkiksi yhtä vuotta pidempi ajanjakso. Jos opiskelijan opiskeluoikeus on päättynyt, henkilöllä olisi kuitenkin aina mahdollisuus hakeutua jatkamaan opintojaan saman tai toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen.

97 §. Opiskelijan eronneeksi katsominen. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:ssä säädetään opiskeluaajasta. Pykälässä säädetään ammatillisen perustutkinnon ja valmentavien koulutusten suoritusajasta. Säännöksen mukaan opiskelija katsotaan eronneeksi, jos hän ei ole suorittanut tutkintoa tai valmentavaa koulutusta pykälässä säädetysajassa. Eronneeksi katsotaan säännöksen mukaan myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta, jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja. Vastaavaa säännöstä ei ole ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa.

Ehdotetussa laissa ei ehdoteta säädettäväksi tutkinnon suorittamisen tai opiskelun enimmäisajasta lukuun ottamatta valmentavien koulutusten enimmäissuoritusaikaa. Opiskelun enimmäisajasta säättäminen on nykyään ensisijaisesti tarpeen koulutuksen järjestäjälle maksettavan rahoituksen enimmäisajan rajaamisessa, mutta se on samalla rajannut myös opiskelijan ajallista oikeutta suorittaa opintojaan. Tilanteet, joissa opiskelija on joutunut keskeyttämään

opintonsa opiskeluajan päättymisen vuoksi, ovat kuitenkin olleet harvinaisia, koska opiskeluaikaa on säännöksen mukaan voitu pidentää perustellusta syystä. Ammatillisen koulutuksen suorittaminen ja koulutuksen järjestäjille maksettava rahoitus ei ole ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen peruseriaatteiden mukaan kuitenkaan ajalliseen keston perustuvaa, joten opiskeluajan rajaaminen lainsäädännössä ei valmentavaa koulutusta lukuun ottamatta ole enää jatkossa tarpeen.

Laissa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi perusteista, joilla opiskelija voidaan katsoa eronneeksi. Säännös eronneeksi katsomisesta on tarpeen koulutuksen järjestäjän rahoituksessa käytettävien suoritteiden määrittelyssä. Lisäksi säännös on tarpeen yksittäisen opiskelijan tilanteen selvittämiseksi esimerkiksi silloin, jos hän saa tai hakee etuuksia, jotka riippuvat opiskelijastatuksen olemassa olostä tai päättymisestä.

Ehdotetun lain 94 §:n mukaan opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen ja näyttöihin, jollei hänellä ole perusteltua syytä poissaololleen. Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan opiskelija katsottaisiin eronneeksi, jos on ilmeistä, että hänen tarkoituksenaan ei ole noudattaa 94 §:ssä säädettyä velvoitetta osallistua opetukseen ja näyttöihin eikä hän ole esittänyt perusteltua syytä poissaololleen. Eronneeksi katsomisen edellytyksenä olisi nykytilaa vastaavasti ilmeisyys eli sen toteaminen, että opiskelijan tarkoituksena ei ole osallistua opetukseen ja näyttöihin. Ennen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulisi ottaa yhteyttä opiskelijaan hänen tilanteensa selvittämiseksi. Jos henkilö ei vastaa yhteydenottoon taikka ei yhteydenoton jälkeenkään osallistu opetukseen tai näyttöihin, esitä perusteltua syytä poissaololleen tai muutoin sovi koulutuksen järjestäjän kanssa koulutuksen jatkamisesta, hänet voitaisiin katsoa eronneeksi.

Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan opiskelija katsottaisiin eronneeksi myös silloin, kun hän ei olisi suorittanut valmentavaa koulutusta ehdotetun 11 §:n mukaisessa suoritusajassa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi selvyuden vuoksi, että koulutuksen järjestäjän olisi tehtävä kaikissa 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa päätös, jossa opiskelija katsotaan eronneeksi. Ehdotetussa 111 §:ssä säädettäisiin mahdollisuudesta vaatia oikaisua opiskelijan eronneeksi katsomista koskevaan päätökseen. Lisäksi ehdotetun 2 momentin mukaan opiskelija katsottaisiin eronneeksi silloin, kun hän itse ilmoittaisi koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan.

98 §. *Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa.* Pykälässä säädettäisiin opiskeluoikeuden alkamisesta ja päättymisestä työvoimakoulutuksessa. Ehdotetun säännöksen mukaan lain 96 §:n 1 momentissa opiskeluoikeuden alkamisesta säädettyä ja mainitun pykälän 3 momentissa opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä säädettyä ei sovellettaisi työvoimakoulutuksessa. Ehdotetun säännöksen mukaan työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaisi ja päättyisi koulutuksen järjestäjän ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston sopimana ajankohtana. Koulutuksen järjestäjä ei siis voisi yksin päättää opiskeluoikeuden alkamisen ajankohdasta ja toisaalta opiskeluoikeuden päättymisen olisi sidoksissa työ- ja elinkeinohallinnon määrittämään työvoimakoulutuksen keston.

Työvoimakoulutuksessa sovellettaisiin kuitenkin lain 96 §:n 2 momenttia, jonka mukaan opiskelijan opiskeluoikeus päättyy, kun hän on suorittanut sen tutkinnon tai tutkinnon osan tai osat taikka koulutuksen, johon hänet on otettu opiskelijaksi, tai kun hänet on 97 §:ssä säädetyn mukaisesti katsottu eronneeksi. Tämän lisäksi työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeuden päättymiseen sovellettaisiin ehdotetun säännöksen mukaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

annetun lain 5 luvun 5 §:ää. Mainitun säännöksen 1 momentin mukaan opiskelijavalinnasta päättänyt työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen koulutuksen keskeyttämisestä, jos opiskelija ei etene opinnoissaan kyseisen lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla tai hän on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi koulutuspäivää. Mainitun säännöksen 2 momentin mukaan koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen ilmoittamaan 1 momentissa tarkoitettujen koulutuksen keskeyttämisperusteiden täyttymisestä opiskelijavalinnasta päättäneelle työ- ja elinkeinotoimistolle. Koulutuspalvelun tuottajalla tarkoitettaisiin tässä ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain mukaista koulutuksen järjestäjää.

99 §. Opiskelijahuolto. Pykälässä säädettäisiin opiskelijahuollosta. Tällä hetkellä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskeluhuoltoon säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei sovelleta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun yksityisopiskelijaan eikä ammatillisessa aikuiskoulutuksessa annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa olevaan opiskelijaan.

Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevan opiskelijan ja valmentavassa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskeluhuoltoon säädettäisiin oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 3 momentin mukaan opiskeluhuoltoon sisältyvät opiskeluhuollon lisäksi opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut.

Pykälän 1 momentissa säädetään lisäksi, että Opetushallitus määräisi opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opiskelijahuollon tavoitteista. Opetushallituksen tulisi nykytilaa vastaavasti valmistella määräys yhteistyössä Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 a §:n mukaan Opetushallitus määrää nykyisinkin opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista.

Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijahuollon järjestämistavoista Opetushallituksen määräykseen perustuen. Voimassa olevan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmassaan määrätä kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavat. Koska jatkossa koulutuksen järjestäjä ei enää laatisi opetussuunnitelmaa, voisi koulutuksen järjestäjä itse päättää, millä tavoin se toteuttaa ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevien opiskelijoiden ja valmentavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden opiskelijahuollon järjestämisen. Opiskelijahuollon järjestämistavoista päättäessään koulutuksen järjestäjän on kuitenkin noudatettava Opetushallituksen määräystä opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista ja opiskelijahuollon tavoitteista. Koulutuksen järjestäjän yhteistyövelvoitteesta alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajien kanssa säädetään ehdotettavan lain 124 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa olisi voimassa olevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:ää vastaava viittaus opiskelijaterveydenhuollon osalta terveydenhuoltolakiin (1326/2010). Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa ja neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (338/2011). Opiskeluterveydenhuolto kuuluu oppilaitoksen sijaintikunnan järjestämänä palveluna sekä voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain että voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen koulutuksen opiskelijoille, jotka opiskelevat opintotukilain mukaan

opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa. Jatkossakin opiskelijaterveydenhuolto kuuluisi kaikille opiskelijoille, jotka opiskelevat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa.

Koska muilla kuin pykälän 1 momentissa tarkoitetuilla opiskelijoilla ei olisi oikeutta oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseen opiskelijahuoltoon ja opiskelijahuollon palveluihin jatkossakaan, pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että muiden kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tarkoitettujen opiskelijoiden osalta koulutuksen järjestäjän tulisi antaa opiskelijoille tietoa käytävissä olevista opiskelijahuollon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita. Lisäksi koulutuksen järjestäjä velvoitettaisiin toimimaan yhteistyössä opiskelijahuollon palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:n 2 momenttia. Ehdotetun 3 momentin mukaan opiskelijahuollolla tarkoitettaisiin opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Määritelmä vastaisi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:n 1 momentissa olevaa opiskelijahuollon määritelmää.

100 §. *Oikeus maksuttomaan ruokailuun.* Pykälässä säädettäisiin ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeudesta maksuttomaan ruokailuun. Koska oikeutta maksuttomaan ruokailuun ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan ollut näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa, laajenisi oikeus maksuttomaan ruokailuun siltä osin kuin pykälässä tarkoitettussa koulutuksessa olevia ei enää voitaisi erotella koulutuksen järjestämistävän perusteella.

Päätoimisessa ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa sekä valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla olisi oikeus maksuttomaan ateriaan niinä päivinä, joina opiskelijan henkilökohmainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi opiskelijan oikeudesta myös muuhun maksuttomaan ruokailuun. Opiskelijalla olisi edellä säädetyn lisäksi oikeus myös muuhun maksuttomaan päivittäiseen ruokailuun koulutuksessa, joka on järjestämisluvan mukaisesti järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti tai valtioneuvoston asetuksella säädettävissä perustutkinnoissa, joissa osaamisen hankkiminen edellyttää läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa tavanomaista työpäivää pidemmän ajan. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksessa, joka on 9 §:n 2 momentissa tarkoitetun koulutustehtävän mukaisesti järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti tai muulla asetuksella säädettävällä tavalla, opiskelijalla päivittäisen ruokailun lisäksi oikeus myös muuhun maksuttomaan ruokailuun. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 22 §:n mukaan päätoimisesti luonnonvara-alan metsätalouden koulutuksessa sekä maatilatalouden ja puutarhatalouden ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevalla on lisäksi oikeus jokaisena työpäivänä maksuttomaan ruokailuun, johon kuuluu päivittäisen kouluaterian lisäksi aamiainen ja päivällinen. Asetuksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulee järjestää päätoimisia opintoja harjoittavalle opiskelijalle ruokailu myös silloin, kun luonnonvara-alan metsätalouden koulutuksessa sekä maatilatalouden ja puutarhatalouden ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa tai matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelija joutuu opetussuunnitelman mukaisesti olemaan oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa myös viikonlopun aikana. Valtioneuvoston asetuksella säädettävät perustutkintokoulutukset ja tilanteet, jossa

opiskelijalla olisi oikeus muuhun kuin päivittäiseen ruokailuun vastaisivat voimassa olevan lainsäädännön mukaisia koulutuksia ja tilanteita, joissa opiskelijalla on voimassa olevan lainsäädännön mukaan oikeus muuhun maksuttomaan ruokailuun.

Oikeus maksuttomaan ruokailuun koskisi nykytilaa vastaavasti ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevia opiskelijoita sekä valmentavan koulutuksen opiskelijoita. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa opiskelijoilla ei kuitenkaan nykytilaa vastaavasti olisi oikeutta maksuttomaan ruokailuun. Pykälän 2 momentin mukaan ehdotetussa momentissa säädettyä ei sovellettaisi nykytilaa vastaavasti oppisopimuskoulutuksessa, työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa olevaan opiskelijaan. Nämä opiskelijat olisi perusteltua rajata maksuttoman ruokailun ulkopuolelle, koska he saisivat opiskelun ajalta muuta korvausta. Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalla olisi oikeus lain 102 §:ssä tarkoitettuun päivärahaan sekä työvoimakoulutuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvussa tarkoitettuun kulukorvaukseen, jota maksetaan palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi. Henkilöstökoulutus puolestaan on osin työnantajan rahoittamaa koulutusta, jonka ajalta työnantaja maksaa henkilöstökoulutukseen osallistuvalla palkkaa.

Pykälän 3 momentin mukaan opintojen päätoimisuuteen sovellettaisiin, mitä opintotukilain 5 a §:ssä säädetään opintojen päätoimisuudesta. Voimassa olevan lain mukaan opintojen päätoimisuudesta on säädetty ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 23 §:ssä, jonka mukaan opintojen päätoimisuudesta on voimassa mitä opintotukilaissa (65/1994) ja sen nojalla säädetään.

101 §. *Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaaliset etuudet.* Pykälässä säädettäisiin erityistä tukea saavan opiskelijan oikeudesta opintososiaaliin etuuksiin. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 38 §:n säännöstä opintososiaalisista eduista erityisopetuksessa.

Ehdotetun säännöksen mukaan lain 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea saavalla opiskelijalla olisi oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin. Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksestä poistettaisiin maininta muista opiskeluhuollon palveluista, koska opiskeluhuollosta säädetään nykyään erikseen oppilas- ja opiskelijahuolto-laissa. Avustajapalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin olisi oikeus ainoastaan siinä laajuudessa kuin opiskelijan opiskelu sitä edellyttää. Opiskelun edellyttämällä avustajapalveluilla ja erityisillä apuvälineillä tarkoitettaisiin koulutuksen järjestäjän opiskelijoille yleisesti tarjoamia avustajapalveluita ja apuvälineitä, ei opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja avustajapalveluita tai välineitä. Koska erityiseen tukeen olisivat jatkossa oikeutettuja myös ammattitutkintoa ja erikoisammattitutkintoa suorittavat, jotka täyttävät erityisen tuen saamisen edellytykset, olisi heillä jatkossa myös oikeus tässä pykälässä tarkoitettuihin opintososiaaliin etuuksiin. Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, että vaativan erityisen tuen koulutus-tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän erityistä tukea saaville opiskelijoille voitaisiin antaa lisäksi maksutta oppikirjat ja muut koulutarvikkeet, tarjota majoituksessa olevien tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat, täysihoito oppilasasuntolassa tai muussa majoituksessa sekä henkilökohtaiset työvarusteet.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen säännös siitä, että vammaisuuden perusteella opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen. Vammaisel-

la opiskelijalla voi lisäksi olla oikeus muun muassa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin.

102 §. *Opintososiaaliset etuudet oppisopimuskoulutuksessa.* Pykälässä säädettäisiin oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opintososiaalsiin etuuksiin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen aikana. Oppisopimusopiskelijat ovat työsuhteessa olevia opiskelijoita, joille maksetaan työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta palkkaa, eivätkä he näin ollen ole pääsääntöisesti oikeutettuja päättämisen opiskelijan opintoetuuksiin kuten opintotukeen.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä maksaisi oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalle hakemuksesta koulutuksen järjestäjän järjestämissä oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta päivärahaa, perheavustusta sekä korvausta majoittumis- ja matkakustannuksista. Etuudet vastaisivat voimassa olevan lainsäädännön mukaisia oppisopimuskoulutuksen opintososiaalisia etuuksia, joista on säädetty ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 39 §:ssä ja sen nojalla oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista eduista tietopuolisen opetuksen aikana annetussa opetusministeriön asetuksessa (799/2007). Nykytilaa vastaavasti koulutuksen järjestäjä maksaisi opiskelijalle pykälässä säädettyt etuudet. Opiskelijan tulisi erikseen hakea pykälässä säädettyjä korvauksia ja etuuksia. Koulutuksen järjestäjän olisi tehtävä hakemuksen johdosta päätös opiskelijalle maksettavista etuuksista. Nykytilaa vastaavasti etuuksia koskevasta koulutuksen järjestäjän päätöksestä olisi oikeus hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, siten kuin ehdotetussa 112 §:ssä säädettäisiin.

Nykytilaa vastaavasti opiskelijalla ei olisi oikeutta päivärahaan tai perheavustukseen, jos hänelle maksettaisiin samalta ajalta palkkaa tai hän saisi korvausta ansionmenetyksestä muun lain nojalla. Tällöin opiskelijalla olisi oikeus saada ainoastaan korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista.

Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijalla olisi oikeus saada korvausta majoittumiskustannuksista, jos koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen järjestetään opiskelijan kotikuntalain mukaisen kotikunnan tai oppisopimustyöpaikan sijaintikunnan ulkopuolella, eikä opiskelijalla olisi oikeutta maksuttomaan asumiseen ehdotetun lain 103 §:ssä tarkoitettussa asuntolassa.

Pykälän 3 momentin mukaan opiskelijalla olisi oikeus saada korvausta matkakustannuksista, jos koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen edellyttäisi opiskelijan matkustamista yhteen suuntaan yli 10 kilometriä opiskelijan kotoa tai oppisopimustyöpaikalta opetuspaikalle. Opiskelijalla olisi oikeus matkakorvaukseen yhdeltä edestakaiselta matkalta viikossa. Erityisestä syystä matkakorvaus voitaisiin nykytilaa vastaavasti maksaa päivittäin, jos opiskelija majoittuu kotonaan. Jos opiskelijalle korvattaisiin päivittäiset matkakustannukset, opiskelijalla ei olisi oikeutta majoituskorvaukseen. Matkakorvaus maksettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti vain kotimaassa tapahtuvasta matkasta sekä halvimman matkustustavan mukaan opetuspaikan ja kodin tai oppisopimustyöpaikan välillä tosiasiallisen lähtö- ja paluupaikan mukaan.

Pykälän 4 momentin mukaan opiskelijalla olisi oikeus saada pykälässä tarkoitettut etuudet myös osallistuessaan näyttöön tai muuhun osaamisen osoittamiseen.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan valtuutussäännöstä, jonka mukaan oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan osalta pykälässä säädettyjen päivärahan, perheavustuksen ja majoituskorvauksen määrästä säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Myös voimassa olevan lain nojalla etuuksista on säädetty tarkemmin ministeriön asetuksella.

103 §. *Asuntolatoiminnan järjestäminen.* Pykälässä säädettäisiin asuntolatoiminnan järjestämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjällä voi olla opiskelijoille tarkoitettu asuntola. Säännös vastaisi nykyistä käytäntöä, vaikka asuntolatoiminnan järjestämisestä ei säädetä voimassa olevassa lainsäädännössä. Opiskelija-asuntolalla tarkoitetaan yhteisasumiseen tarkoitettua rakennusta, jossa asukkailla on yleensä yhteiset keittiö-, oleskelu- ja saniteetitilat.

Koulutuksen järjestäjä voisi nykykäytäntöä vastaavasti järjestää asuntolatoimintaa itse tai ostaa asuntolapalveluja toiselta asuntolatoiminnan järjestäjältä tai yksityiseltä palveluntuottajalta, esimerkiksi säätiöltä tai yhdistykseltä. Koulutuksen järjestäjän hankkiessa asuntolapalveluja toiselta asuntolatoiminnan järjestäjältä tai yksityiseltä palveluntuottajalta sillä säilyisi kuitenkin asuntolatoiminnan järjestäjän asema ja vastuu toiminnasta. Myös tällöin koulutuksen järjestäjä käyttäisi asuntolatoiminnan osalta esimerkiksi asuntolapaikan myöntämistä ja kurinpitoa koskevaa päätösvaltaa.

Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnan tarkoituksena on tarjota oppilaitoksen opiskelijalle mahdollisuus asua lähellä oppilaitosta. Asuntolatoiminnan tarkoituksena on myös tukea opiskelijan opintojen etenemistä, ohjata opiskelijaa arjen taitojen oppimisessa sekä edistää yhteisöllisyyttä.

Pykälän 2 momentin mukaan asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa olisi opiskelijalle maksutonta. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 3 momenttia, jota ei kuitenkaan ole sovellettu voimassa olevassa ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen. Asuntola-asuminen olisi opintososiaalisena etuna opiskelijalle maksutonta.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä voisi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssääntöjen tarkoituksena olisi ohjata asuntolassa asuvien opiskelijoiden käyttäytymistä niin, että jokaisella on mahdollisuus turvalliseen ja viihtyisään asumisympäristöön. Koska opiskelijoiden asuntolassa viettämä aika on heidän vapaa-aikaansa, asuntolatoiminnassa tärkeitä yleisiä etuja ovat lähinnä asumisympäristön turvallisuus ja viihtyisyys. Järjestyssäännöissä voitaisiin antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä asuntolan tiloissa. Lisäksi määräyksiä voitaisiin antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella. Sen lisäksi, että järjestyssäännöissä olevien sääntöjen ja määräysten tulee olla asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia, on niiden myös oltava täsmällisiä.

104 §. *Asuntolapaikan myöntäminen ja oikeus asuntolapaikkaan.* Pykälässä säädettäisiin asuntolapaikan myöntämisestä ja myöntämisen perusteista. Pykälässä säädettäisiin myös siitä, milloin opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan päättyy, sekä milloin oikeus asuntolapaikkaan voi keskeytyä. Asuntolapaikalla tarkoitetaan asuntolaa, jossa opiskelijalla on oikeus asua, ja josta hänelle osoitetaan huone.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi asuntolapaikan myöntämisen perusteista. Asuntolapaikan myöntämisessä tulee soveltaa yhdenvertaisia myöntämisperusteita ja asuntolapaikan myöntämisessä on otettava huomioon opiskelijan tarve asuntolapaikalle. Asuntolapaikan myöntämisperusteet tulee olla opiskelijoiden tiedossa ennen asuntolapaikan hakemista. Vaikka koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisen perusteista, olisi opiskelijan tarvetta asuntolapaikalle arvioitaessa tarkoituksenmukaista, että asuntolapaikka pyrittäisiin järjestämään ensisijaisesti alaikäisille opiskelijoille, joiden opintojen suorittaminen ja ammattiin valmistuminen ei ole kodin ja oppilaitoksen välisen pitkän etäisyyden tai huonojen julkisten liikennepalvelujen vuoksi mahdollista kotoa käsin. Tarkoitus on, että asuntolapaikan myöntämisperusteita sovelletaan tilanteessa, jossa asuntolapaikkaa hakeneita on enemmän kuin vapaita asuntolapaikkoja. Käytännössä asuntola-asuminen olisi nykykäytäntöä vastaavalla tavalla tarkoitettu pääasiassa sellaisille opiskelijoille, jotka opiskelevat päätoimisesti ja joiden opinnot edellyttävät säännöllistä läsnäoloa opetuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan asuntolapaikka myönnettäisiin määräajaksi, kuitenkin enintään opintojen keston ajalle. Säännös vastaisi koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnassa noudatettavaa nykykäytäntöä. Asuntolapaikka on sidoksissa opiskeluun koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa. Jos opiskelija ei ota opiskelupaikkaa vastaan tai hän ei aloita opintojaan vastaanotettuaan opiskelupaikan, ei hänellä olisi myöskään oikeutta asuntolapaikkaan. Koska asuntolapaikka myönnettäisiin määräajaksi, päättyisi oikeus asuntolapaikkaan lähtökohtaisesti määräajan kuluttua. Momentin 1 kohdan mukaan oikeus asuntolapaikkaan päättyisi kuitenkin, jos opiskelija on suorittanut tutkinnon tai saavuttanut muun hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen ennen määräajan päättymistä. Momentin 2 kohdan mukaan oikeus asuntolapaikkaan päättyisi myös silloin, kun opiskelija on katsottu ehdotetun 97 §:n perusteella eronneeksi koulutuksesta sekä momentin 3 kohdan mukaan silloin, kun opiskelijan opiskelu-oikeus peruutetaan ehdotetun lain 81 §:ssä säädetyillä perusteilla. Myös jos opiskelija erotetaan kurinpidollisista syistä asuntolasta ehdotetun 86 §:n nojalla opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, päättyisi automaattisesti hänen oikeutensa asuntolapaikkaan.

Oikeus asuntolapaikkaan voisi keskeytyä koulutuksen järjestäjän päätöksellä pykälän 3 momentin mukaan silloin, jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta 85 §:n 2 momentin tai 88 §:n 3 momentin nojalla, tai hänen osallistumisensa opetukseen evätään 85 §:n 4 momentin nojalla tai häneltä pidätetään oikeus opiskeluun 85 §:n 5 momentin nojalla taikka opiskelijan opiskelu-oikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla. Samassa yhteydessä koulutuksen järjestäjä voisi päättää, että opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan keskeytyisi vastaavaksi ajaksi. Koulutuksen järjestäjän tulee voida harkita tapauskohtaisesti, onko opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan tarpeen keskeyttää 3 momentissa määritellyissä tilanteissa. Säännös ei siten velvoita koulutuksen järjestäjää keskeyttämään opiskelijan oikeutta asuntolapaikkaan esimerkiksi silloin, kun hänet erotetaan oppilaitoksesta kurinpidollisista syistä.

Pykälän 4 momentin mukaan mitä lain 103 §:n 2 momentissa ja ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään, ei sovellettaisi työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa olevaan opiskelijaan. Nämä opiskelijat olisi perusteltua rajata maksuttoman asuntola-asumisen ulkopuolelle, koska he saisivat opiskelun ajalta muuta korvausta. Työvoimakoulutuksessa opiskelijalla olisi oikeus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvussa tarkoitettuun kulukorvaukseen, jota maksetaan palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi. Henkilöstökoulutus puolestaan on osin työnantajan rahoittamaa koulutusta, jonka ajalta työnantaja maksaa henkilöstökoulutukseen osallistuvalla palkkaa.

Työvoimakoulutuksessa ja henkilöstökoulutuksessa olevien opiskelijoiden osalta ei myöskään sovellettaisi, mitä ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään asuntolapaikan myöntämisperusteista, koska näiden opiskelijoiden mahdollisuudesta asuntolapaikkaan sovittaisiin koulutuksen järjestäjän kanssa, mikäli vapaita asuntolapaikkoja on saatavissa.

105 §. *Opiskelijoilta perittävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijoita perittävistä maksuista. Pykälän 1 momentin mukaan laissa tarkoitettu ammatillinen perustutkintokoulutus ja valmentava koulutus olisivat opiskelijalle maksuttomia. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentin säännöstä opetuksen maksuttomuudesta. Vakiintuneen käytännön mukaisesti maksuttoman opetuksen katsottaisiin sisältävän varsinaisen opetuksen ja siihen välittömästi liittyvät oheistoiminnat, kuten ohjauksen, kokeiden, myös uusintakokeiden, arvioinnin ja todistusten maksuttomuuden opiskelun aikana.

Maksuja koskevaan säännökseen ei enää sisältyisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettulta yksityisopiskelijalta voidaan opetuksen maksuttomuudesta huolimatta periä maksuja. Yksityisopiskelijalla on tarkoitettu opiskelijaa, joka pääasiallisesti osallistuu vain kokeisiin, joissa hän osoittaa saavuttaneensa itse opiskelemalla tutkinnon tai sen osan edellyttämät tiedot. Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön ei enää jatkossa sisältyisi yksityisopiskelijaa koskevaa säännöstä, sillä jatkossa kaikki ammatilliset tutkinnot olisivat osaamisen hankkimistavasta riippumattomia ja henkilöllä olisi aina oikeus tulla osoittamaan muualla hankittu osaaminen näytössä. Maksuja koskevaan säännökseen ei sisältyisi myöskään voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi erityisestä syystä antaa luvan periä opiskelijoilta maksuja muissakin tapauksissa. Tällaisia lupia ei ole ministeriöltä haettu eikä näin ollen myöskään myönnetty.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että opiskelijoiden ottamisessa käytettävät pääsy- ja soveltuvuuskokeet olisivat hakijalle maksuttomia. Ehdotettu säännös pääsy- ja soveltuvuuskoekokeiden maksuttomuudesta olisi uusi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös, että oppimateriaaleista ja tarvikkeista, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle, voidaan periä maksu. Oppimateriaalien ja tarvikkeiden maksullisuudesta säädetään nykyisin opetusministeriön asetuksella, mutta niiden maksullisuudesta on kuitenkin perusteltua säätää laissa, koska maksullisuus muodostaa poikkeuksen laissa säädettyyn opetuksen maksuttomuuteen. Pykälän 6 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteista. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella olisi tarkoitus säätää nykytilaa vastaavasti, että oppimateriaaleista ja tarvikkeista, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijan käyttöön, voidaan periä niiden omakustannusarvoa vastaava maksu. Asetuksella säädettäisiin lisäksi nykytilaa vastaavasti, mistä maksuttomaan opetukseen vakiintuneesti kuuluvista seikoista ei voitaisi periä maksuja.

Opetuksen maksuttomuuden määrittelemisen yksiselitteisesti on ongelmallista ammatillisen koulutuksen monimuotoisuuden vuoksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut opetuksen maksuttomuutta ja perittäviä maksuja koskevan kirjallisen ohjeen 22.10.2008 (Dnro 19/502/2008). Lisäksi maksuttomuutta on määritelty eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista annetussa opetusministeriön asetuksessa. Maksuttomaan opetuk-

seen sisältyvät kyseisen asetuksen 6 §:n mukaan opetuksen järjestämisen edellyttämät työvälineet, koneet, laitteet, suojavaatteet, työturvallisuussäännösten edellyttämät varusteet, opetuksessa käytettävät koulutuksen järjestäjälle kuuluvat materiaalit ja tarvikkeet sekä muut vastaavat opetusvälineet. Ilman näitä opetusvälineitä, esimerkkinä opetuskeittiön koneet, laitteet ja astiat, koulutuksen järjestäjä ei pystyisi järjestämään opetusta.

Koulutuksen järjestäjä vastaisi myös siitä, että opiskelijalla on käytössään opiskelun järjestämisen edellyttämät henkilönsuojaimet oppilaitoksen tiloissa ja harjoitustyömailla. Työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa vastuu opiskelijoiden henkilösuojainten hankinnasta ja käytöstä olisi työnantajalla, sillä ehdotetun 78 §:n mukaan oppisopimuskoulutuksessa ja koulutusopimukseen perustuvassa koulutuksessa työnantaja tai koulutusopimustyöpaikan tarjoaja vastaa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työntekijöiden osalta säädetään.

Vakiintuneen käytännön mukaisesti oppikirjojen ja muiden henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettujen oppimateriaalien ei katsottaisi sisältyvän maksuttomaan opetukseen. Maksuton opetus ei kattaisi myöskään opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja työvälineitä, koneita, laitteita, materiaaleja ja muita tarvikkeita, jotka koulutuksen päätyttyä jäisivät opiskelijoille. Työvälineet voitaisiin katsoa henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetuksi silloin, kun alalla on tapana yleisesti käyttää omia työvälineitä työnantajan tarjoamien välineiden sijaan.

Koulutuksen järjestäjä voisi välittää opiskelijoiden käyttöön erilaisia oppimateriaaleja ja tarvikkeita, jotka eivät kuulu maksuttomaan opetukseen. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan voisi velvoittaa opiskelijaa hankkimaan näitä koulutuksen järjestäjältä, vaan opiskelija voisi hankkia niitä muualtakin. Opiskelijoilta ei voitaisi periä yleisiä pakollisia oppimateriaalimaksuja tai palvelumaksuja, elleivät he tosiasiaassa käyttäisi maksun perusteena olevaa materiaalia tai palvelua. Opiskelijoille tulisi ilmoittaa selkeästi, mistä maksu peritään ja millä perusteella se muodostuu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä muussa ammatillisessa koulutuksessa perittävistä opiskelijamaksuista. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä voisi näissä koulutuksissa periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelijamaksun, jolla katettaisiin osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 2 momentin säännöstä. Voimassa olevaan säännökseen verrattuna säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että opiskelijalta perittävällä maksulla todettaisiin katettavan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuen käsitteestä annetun komission tiedoksiannon mukaan julkisen koulutuksen ei-taloudelliseen luonteeseen ei vaikuta se, että oppilaat tai heidän vanhempansa joutuvat toisinaan maksamaan opetus- tai ilmoittautumismaksuja, joilla katetaan osa järjestelmän toimintakuluista. Komission tiedonannon mukaan tällaiset maksut kattavat usein vain murto-osan palvelun todellisista kustannuksista, joten niitä ei voida pitää korvauksena tarjotusta palvelusta. Tällainen koulutuspalvelujen julkinen tarjonta on erotettava kuitenkin palveluista, jotka rahoitetaan pääasiassa oppilaiden tai heidän vanhempiansa maksuilla tai kaupallisilla tuloilla. Tarkentamalla säännöksen sanamuotoa lisäämällä säännökseen sana ”osittain” korostettaisiin sitä, että opiskelijamaksuilla on tarkoitus kattaa vain osa koulutuksen järjestämisen kustannuksista ja pääosa katettaisiin julkisin varoin.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa ja muussa ammatillisessa koulutuksessa perittävistä maksuista säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Voimassa olevassa asetuksessa maksujen enimmäismäärät on sidottu ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaan. Jatkossa perittävien maksujen enimmäismääriä ei voitaisi sitoa yksikköhintaan, vaan asetuksella olisi tarkoitus sitoa maksun enimmäismäärä koulutuksen osaamis pisteisiin. Asetuksella säädettäisiin maksujen enimmäismääristä, mutta nykyistä käytäntöä vastaavasti koulutuksen järjestäjä päättäisi maksun määrästä kunkin tutkinnon tai koulutuksen osalta ja voisi jättää maksun myös perimättä. Maksun kohtuullista määrää arvioitaessa tulisi ottaa huomioon järjestettävän koulutuksen luonne. Tarkoituksena on, että opiskelijamaksuilla katettaisiin jatkossakin yhteensä noin 15 prosenttia ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämiskustannuksista, mutta opiskelijamaksut eri tutkinnoissa ja koulutuksissa voisivat koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti vaihdella maksuttomuuden ja asetuksella säädetyn enimmäismäärän välillä.

Maksuja koskevaan säännökseen ei sisältyisi voimassa olevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 4 momenttia vastaavaa säännöstä, jonka mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittajalta, joka suorittaa tutkinnon ilman valmistavaan koulutukseen osallistumista, voitaisiin periä kohtuullinen maksu tutkinnon järjestämisestä. Säännökseen ei sisältyisi myöskään mainitun lain 17 §:n 3 momenttia vastaavaa säännöstä, jonka mukaan näyttötutkintoon osallistuvalla peritään tutkintomaksu, joka määrätään siten, että maksut vastaavat tutkintotoiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Tutkintomaksuja on kerätty tutkintotoimikuntajärjestelmän toiminnan rahoittamiseksi, mutta uuden lain voimaantulon myötä tutkintotoimikuntajärjestelmä lakkautettaisiin. Näin ollen nykyisen kaltaisten tutkintomaksujen periminen ei olisi enää perusteltua eikä niiden tilalle ehdoteta mitään vastaavaa maksua.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja maksuja ei voitaisi periä työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa. Työvoimakoulutus ja henkilöstökoulutus olisivat opiskelijalle kokonaan maksuttomia. Työvoimakoulutuksessa tai henkilöstökoulutuksessa ei siis voitaisi periä maksuja oppimateriaaleista ja tarvikkeista eikä opiskelijamaksuja ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa tai 8 §:ssä tarkoitettussa muussa ammatillisessa koulutuksessa. Henkilöstökoulutuksessa työnantaja osallistuisi kuitenkin koulutuksen rahoitukseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin arvosanan korottamisesta perittävästä maksusta. Lain 56 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee järjestää mahdollisuus osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyt arvosanan korottamiseen. Vakiintuneen käytännön mukaan hylätyn arvosanan uusiminen ja myös hyväksytyt arvosanan korottaminen on opiskelijalle maksutonta. Ehdotetun säännöksen mukaan arvosanan korottaminen säädettäisiin kuitenkin maksulliseksi, jos henkilö haluaa korottaa sellaista arvosanaa, joka sisältyy tutkinnon suorittamisesta annettavaan todistukseen tai valmentavan koulutuksen suorittamisesta annettavaan todistukseen. Arvosanan korottamisesta perittävä maksu koskisi siis vain sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole laissa tarkoitettuja opiskelijoita. Perittävän maksun perusteista säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin maksuille määrättävästä viivästyskorosta sekä maksujen ulosottokelpoisuudesta. Ehdotetun säännöksen mukaan vuotuista viivästyskorkoa saataisiin periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään, jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä. Maksu olisi suoraan ulosottokelpoinen ja sen perimisestä säädettäisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta an-

netussa laissa (706/2007). Ehdotetut säännökset vastaisivat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 47 §:n säännöksiä sekä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännöksiä.

Pykälän 6 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteista.

106 §. *Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijoiden osallisuudesta ja opiskelijakuntatoiminnasta. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi varmistaa opiskelijoiden mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän ehdotetussa laissa tarkoitettuun toimintaan ja sen kehittämiseen sekä opiskelijoita koskevien ja opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten tekemiseen.

Koulutuksen järjestäjän oppilaitoksella tulisi pykälän 2 momentin mukaan olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Koulutuksen järjestäjän eri oppilaitoksilla voisi olla myös yhteinen opiskelijakunta. Säännös mahdollistaisi siten nykytilaa vastaavasti sen, että saman koulutuksen järjestäjän kahdella tai useammalla oppilaitoksella voisi olla omat erilliset opiskelijakuntansa tai vaihtoehtoisesti yksi yhteinen opiskelijakunta. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 36 §:n mukaan jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään mainitussa laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Myös voimassa olevan säännöksen mukaan opiskelijakunta voi olla useamman oppilaitoksen yhteinen. Voimassa olevassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei säädetä opiskelijakunnista. Ehdotetulla lailla säädettäisiin sekä voimassa olevan lain mukaisesti ammatillisen peruskoulutuksen koulutuksen järjestäjien että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti koulutuksen järjestäjien toiminnasta.

Opiskelijakuntatoiminnan järjestäminen olisi uusi tehtävä kaikille sellaisille koulutuksen järjestäjille, jotka ovat järjestäneet ainoastaan voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta. Opiskelijakunnan edellyttäminen kaikilta koulutuksen järjestäjiltä tarkoittaisi sitä, että koulutuksen järjestäjän olisi ylläpidettävä opiskelijakuntaa, vaikka se järjestäisi ainoastaan lyhytkestoista koulutusta. Pykälän 2 momentissa olisi kuitenkin poikkeussäännös, jonka mukaan opiskelijakuntaa ei edellytettäisi koulutuksen järjestäjältä, joka järjestää pääasiassa oman toimintansa tai jäsenyhteisönsä toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista koulutusta. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi nykyisillä ammatillisilla erikoisoppilaitoksilla. Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi nykytilaa vastaavasti myös turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset.

Pykälän 3 momentin mukaan opiskelijakunnan tehtävänä olisi nykytilaa vastaavasti edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjän tulisi opiskelijakuntatoiminnan lisäksi myös muulla tavoin varmistaa opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa koulutuksen järjestäjän ehdotetussa laissa tarkoitettuun toimintaan ja sen kehittämiseen sekä opiskelijoita koskevien ja opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten tekemiseen. Käytännössä muita tapoja opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi olisivat esimerkiksi koulutuksen järjestäjän toteuttama tutortoiminta, opiskelijakyselyt, erilaiset kuulemistilaisuudet, kummiryhmät ja teematyöpajat sekä osaamisen hankkimisen tueksi järjestettävät opiskelijalähtöiset projektit. Toteuttamistavat olisivat koulutuksen järjestä-

jän päätettävissä. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi myös tiedottaa opiskelijoille käytettävissä olevista osallistumis- ja vaikuttamistavoista. Opiskelijoilla tulisi olla tieto niistä eri osallistumis- ja vaikuttamistavoista, joita koulutuksen järjestäjällä on tarjottavissa, jotta opiskelijoiden osallisuus voisi toteutua.

11 luku. **Tietojen käsittely ja luovuttaminen**

107 §. *Arkaluonteisten tietojen käsittely.* Pykälässä säädettäisiin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:ää vastaavasti hakijan, ja opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja käsittelemään oikeutetuista. Säännökset vastaisivat pääosin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:n säännöksiä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 4 kohdan mukaan laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin on sovellettu ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:n säännöksiä arkaluonteisten tietojen käsittelystä.

108 §. *Julkisuus ja tietojensaantioikeus.* Pykälässä säädettäisiin osin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:ää vastaavasti laissa tarkoitettun toiminnan julkisuudesta sekä tietojensaantioikeudesta. Säännöksen momentit 1, 2 ja 3 vastaisivat ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:n vastaavia momentteja, joita on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 5 kohdan viittaussäännöksen nojalla sovellettu myös mainitussa laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta salassapitosäännösten estämättä toimittaa 119 §:ssä tarkoitetuille työelämätoimikunnille niiden tehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot. Työelämätoimikunnat tarvitsisivat tietoja koulutuksen järjestäjiltä osallistuessaan näyttöjen toteutukseen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen sekä laatiessaan lausuntoja osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista. Samoin työelämätoimikunnat tarvitsisivat tietoja koulutuksen järjestäjiltä käsitellessään 55 §:ssä tarkoitettuja osaamisen arviointia koskevia oikaisupyyntöjä. Asianomaisella työelämätoimikunnalla olisi oikeus saada säädetyt tiedot Opetushallituksen määräämä tutkintokohtainen työnjako huomioiden.

109 §. *Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa.* Pykälässä säädettäisiin osin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:ää vastaavasti arkaluonteisten tietojen tietojensaantioikeudesta. Säännöksen 4 ja 5 momentit vastaisivat sisällöllisesti ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:n 4 ja 5 momentteja, joita on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 5 kohdan viittaussäännöksen nojalla sovellettu myös mainitussa laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen oikeudesta saada työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä tietoja. Ehdotetun säännöksen mukaan edellä mainituilla tahoilla olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 1 momentissa on vastaavalla tavalla säädetty oikeudesta saada tietoja esimerkiksi julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen palveluntuottajilta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimakoulutusta järjestävän koulutuksen järjestäjän oikeudesta saada työvoimakoulutuksen opiskelijaa koskevia tietoja työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta edellä mainituilta tahoilta opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi. Vastaavasta oikeudesta saada tietoja on säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta viipymättä ilmoittaa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) sekä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) edellyttämät tiedot suoritetuista tutkinnoista. Edellä mainituissa säädöksissä tarkoitettavat tiedot ammattihenkilöstä ja tämän suorittamasta tutkinnosta tai koulutuksesta toimitettaisiin Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle tälle laissa säädettyjen valvontatehtävien hoitamiseksi. Pykälässä mainituilla asetuksilla tarkoitettaisiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua asetusta (564/1994) sekä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettua asetusta (153/2016). Säännös vastaisi asiallisesti valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta säädettyä 24 §:ää.

110 §. *Tiedonsiirto teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen.* Pykälä vastaisi voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 a §:ää.

12 luku. Muutoksenhaku

111 §. *Oikaisuvaatimus.* Pykälässä säädettäisiin oikeudesta vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikeus koskisi pykälässä erikseen mainittuja ehdotetun lain nojalla annettuja koulutuksen järjestäjän päätöksiä, jollei jäljempänä ehdotetussa laissa toisin säädetä. Muutoksenhakuajan osalta säädettäisiin toisin 114 §:ssä. Lisäksi 114 §:n mukaan 111 §:ssä säädettyt asiat tulisi käsitellä kiireellisinä.

112 §. *Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetussa laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä, oikeutta maksuttomaan ruokailuun, erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia tai oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia, saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaiissa (586/1996) säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Opiskelijalle annettavan kirjallisen varoituksen, opiskelijan määräaikaista erottamisen, asuntolasta erottamisen ja opiskeluoikeuden pidättämisen osalta muutoksenhakuajasta säädettäisiin toisin 114 §:ssä. Lisäksi 114 §:n mukaan asiat, jotka koskisivat opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista tai opiskeluoikeuden pidättämistä tulisi käsitellä kiireellisinä.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 111 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaiissa säädetään, jollei jäljempänä ehdotetussa laissa toisin säädetä. Muutoksenhakuajan osalta säädettäisiin toisin 114 §:ssä. Lisäksi 114 §:n mukaan muutoksenhaku 111 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen tulisi käsitellä kiireellisenä.

113 §. *Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla niistä päätöksistä, joihin haetaan muutosta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnalta. Pykälän mukaan tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saisi hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Muutoksenhakuajan osalta toisin säädettäisiin 114 §:ssä. Lisäksi opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskeva asia tulisi 114 §:n nojalla käsitellä kiireellisenä.

Pykälässä olisi nykytilaa vastaavasti myös informatiivinen maininta siitä, että muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain (956/2011) 8 a §:n mukaan lautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Asiat tulee käsitellä kiireellisinä. Opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

114 §. *Muutoksenhaku-aika.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakuajasta. Pykälän 1 momentin mukaan valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskeluoikeuden pidättämistä taikka 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa, sekä oikeusvaatimus 111 §:ssä tarkoitettussa asiassa tulisi tehdä nykytilaa vastaavasti 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Pykälän 2 momentin mukaan ehdotetussa pykälässä tarkoitettut asiat tulisi käsitellä kiireellisinä.

115 §. *Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano.* Ehdotetun säännöksen mukaan opiskeluoikeuden pidättämistä, opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus tai opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää. Säännöksessä mainittuihin päätöksiin johtavat perusteet voivat useissa tapauksissa olla sellaisia, että päätöksen täytäntöönpanoon on perusteltua ryhtyä mahdollisesta valitusprosessista huolimatta.

116 §. *Valituskiellot.* Pykälässä säädettäisiin valituskielloista, jotka nykytilaa vastaavalla tavalla koskisivat koulutuksen järjestäjän yksittäistä opiskelijaa koskevia opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa koskevia päätöksiä taikka muuta koulutuksen tai tutkinnon yksilöllistä järjestämistä. Koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus päättää koulutuksen toteuttamisesta, kuten osaamisen hankkimiseen liittyvien opintojen suoritusajankohdasta tai -paikasta taikka opiskelijoille tarjoamistaan valinnanmahdollisuuksista. Opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa koskevilla asioilla tarkoitettaisiin esimerkiksi oppituntien ajankohtia tai sitä, missä opetustilassa opetus järjestetään. Yksilöllisillä valinnanmahdollisuuksia koskevilla asioilla tarkoitettaisiin esimerkiksi opiskelijan mahdollisuutta suorittaa valinnaisia tutkinnon osia. Koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvollisuutta tarjota kaikkia tutkinnon perusteiden mahdollistamia valinnaisia tutkinnon osia, vaan se voi vapaasti päättää valinnaisten tutkinnon osien tarjonnasta ja suunnata tarjontaansa alueen tai alan työelämän osaamistarpeiden mukaisesti. Opiskelija valitsisi ensisijaisesti niistä valinnaisista tutkinnon osista, joita koulutuksen järjestäjä tarjoaa yksin tai yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Jos koulutuksen järjestäjä ei itse tai yhteistyösopimusten kautta tarjoaisi jotakin opiskelijan haluamaa valinnaista tutkinnon osaa, koulutuksen järjestäjä voisi yksilöllisten valinnanmahdollisuuksien monipuol-

listamiseksi pyrkiä järjestämään tutkinnon osan osaamisen hankkimisen esimerkiksi työpaikalla järjestettävänä koulutuksena, mutta velvoitetta tähän ei olisi. Oikeussuojan tarvetta ei syntyisi, koska asia ei välittömästi koskisi opiskelijan oikeuksia.

Nykykäytäntöä vastaavasti säännöksen mukaan muutosta ei saisi hakea valittamalla myöskään 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa asiassa. Lain 85 §:n 3 momentin mukaisissa tilanteissa opiskelija voitaisiin määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta taikka muusta tilasta tai tilaisuudesta. Mainitun pykälän 4 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä opiskelijan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi. Edellä mainituissa asioissa opiskelijan oikeussuoja ei vaatisi muutoksenhakumahdollisuutta, sillä oppitunnilta tai muusta tilaisuudesta poistaminen taikka opetukseen osallistumisen epääminen pantaisiin asian kiireellisen luonteen vuoksi täytäntöön välittömästi, eikä oikeutta voitaisi jälkepäin muutoksenhaulla palauttaa. Pykälän 2 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu tämän lain 111 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus ei saisi hakea muutosta valittamalla. Muutosta ei saisi hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun työelämätoimikunnan tai rehtorin päätökseen.

117 §. Valituslupa. Pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeuden päätöstä koskevasta valituslupamenettelystä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain vastaavaa säännöstä. Pykälän mukaan jollei muualla laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

13 luku. Erinäiset säännökset

118 §. Henkilöstö. Pykälässä säädettäisiin henkilöstön määrästä sekä kelpoisuusvaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella koulutuksen järjestäjän oppilaitoksella, toimipisteellä tai toimintayksiköllä tulee olla toiminnasta vastaava rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka täyttää rehtorille säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Rehtorin viran tai tehtävän nimikkeestä päättäisi koulutuksen järjestäjä. Koulutuksen järjestäjä voisi päättää, että useammalla toimipisteellä tai toimintayksiköllä on yhteinen toiminnasta vastaava rehtori tai johtaja. Tällöin henkilön tulee kuitenkin pystyä tosiasiallisesti vastaamaan toimipisteen tai toimintayksikön toiminnasta. Jokaisella toimintayksiköllä ja toimipisteellä tulee olla määriteltynä henkilö, joka viime kädessä kantaa vastuun toiminnasta. Koska oppilaitoksen tai toimipisteen toiminnasta vastaavan johtajan on voitava käyttää rehtorille kuuluvaa toimivaltaa esimerkiksi kurinpitotilanteissa, tulee hänen täyttää rehtorille säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että mitä tässä laissa muualla säädetään rehtorista, koskisi myös tässä pykälässä tarkoitettua muuta toiminnasta vastaavaa johtajaa.

Pykälän 1 momentissa myös säädettäisiin pääosin nykytilaa vastaavasti että kaksikielisellä koulutuksen järjestäjällä tulee olla rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja kumpaakin kieliryhmää varten taikka rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka täydellisesti hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 40 §:n 1 momentin mukaan kaksikielisessä oppilaitoksessa tulee olla rehtori kumpaakin kieliryhmää varten tai rehtori, joka täydellisesti hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet. Kaksikielisiksi määritellyt koulutuksen järjestäjät saavat järjestää suomen- ja ruotsinkielistä koulutusta kaikilla järjestämisluvan mukaisilla koulutusaloilla. Muiden kuin kaksikielisten oppilaitosten rehtoreiden kielitaitovaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjällä tulee nykytilaa vastaavasti olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajia ja muuta henkilöstöä. Oppilaitoksessa voi olla myös tuntiopettajia. Muuta henkilöstöä ovat ammatillisessa koulutuksessa esimerkiksi erityisopetuksessa erilaisissa avustaja- ja tukitehtävissä toimivat henkilöt. Koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden kannalta on oleellista, että koulutuksen järjestäjällä on sille määrätyn koulutustehtävän kannalta riittävä määrä kelpoisuusvaatimukset täyttäviä opettajia sekä muuta henkilöstöä.

Pykälän 3 momentin mukaan rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin nykytilaa vastaavasti valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin rehtorin, ammatillisten tutkinnon osien opettajan, valmentavien koulutusten opettajan, yhteisten tutkinnon osien opettajan, opinto-ohjaajan ja erityistä tukea antavan opettajan kelpoisuusvaatimuksista.

Erivapautta koskevaan säännökseen ehdotetaan muutosta nykytilaan verrattuna siten, että jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriön sijasta aluehallintovirasto voisi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Siten erivapauden myöntämiseen liittyvä tehtävä ehdotetaan siirrettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä aluehallintovirastolle. Nykyisin Etelä-Suomen aluehallintovirasto käsittelee valtakunnallisesti erivapauden myöntämiset kelpoisuusvaatimuksista opettajille ja rehtoreille perusopetuksen, lukion ja taiteen perusopetuksen osalta. Perusopetuslain 37 §:n 3 momentin ja lukiolain 30 §:n 3 momentin mukaan aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Lisäksi taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 9 §:n 3 momentin mukaan aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää rehtorin kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

Ammatillisen koulutuksen osalta rehtorien ja opettajien kelpoisuusvaatimusta koskeva erivapauden myöntäminen olisi uusi tehtävä aluehallintovirastolle. Erivapauhakemuksia tulee nykyisin erittäin harvoin, ja koska aluehallintovirasto käsittelee jo erivapauhakemukset perusopetuksen, lukion ja taiteen perusopetuksen osalta, olisi sillä opetus- ja kulttuuriministeriötä paremmat edellytykset ja osaaminen arvioida erivapauden myöntämisperusteita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi, että yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta jollakin taiteenalalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 40 §:n 3 momentin mukaan yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan ammatillista koulutusta jollakin taiteenalalla. Taiteen perusopetuksesta annetun lain 9 §:n 3 momentissa on vastaava säännös, jonka mukaan yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta. Säännöksen mukaan yliopistojen antamasta kelpoisuustodistuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Voimassa olevan opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 24 §:n mukaan musiikkialan sekä teatteri- ja tanssialan koulutusta järjestävä yliopisto voi todeta henkilön kelpoiseksi antamaan asetuksen 13 §:ssä tarkoitettua musiikkialan sekä teatteri- ja tanssialan ammatillisten opintojen opetusta, jos henkilö on menestyksellisillä julkisilla esiintymisillään tai muulla toiminnallaan taikka opinnoillaan osoittanut saavuttaneensa tehtäviin vaadittavan pätevyyden. Tarvittaessa yliopisto voi edellyttää, että pätevyys osoitetaan erityisessä kokeessa. Voimassa olevan lain 40 §:n 3 momentissa käytetystä sanamuodosta ei suoraan käy ilmi, että yliopistojen antamasta kelpoisuustodistuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotettu säännös mahdollistaisi nykytilaa vastaavalla tavalla musiikkioppilaitoksissa sekä myös ammatillisessa koulutuksessa noudatetun menettelyn, jossa Sibelius-Akatemia ja teatterikorkeakoulu voivat

todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta, vaikka häneltä puuttuu säädetty muodollinen kelpoisuus.

119 §. *Työelämätoimikuntien asettaminen ja kokoonpano.* Pykälässä säädettäisiin työelämätoimikuntien asettamisesta ja kokoonpanosta. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus asettaisi työelämätoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja nimittäisi työelämätoimikuntiin enintään yhdeksän jäsentä kuhunkin. Työelämätoimikunnat toimisivat Opetushallituksen yhteydessä, mutta ne olisivat kuitenkin nykyisiä tutkintotoimikuntia vastaavasti itsenäisiä toimielimiä. Työelämätoimikunnan jäsenten tulisi edustaa työnantajia, työntekijöitä, opetusala ja, jos itsenäinen ammatin harjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Lisäksi Opetushallitus voisi työelämätoimikunnan esityksestä nimittää toimikuntaan pysyviä asiantuntijoita. Työelämätoimikunnat voisivat myös tarvittaessa kuulla muita asiantuntijoita.

Opetushallitus päättäisi työelämätoimikuntien jäsenten palkkiot ja huolehtisi työelämätoimikuntien maksuliikenteestä, kirjanpidosta ja arkistosta samaan tapaan kuin se huolehtii nykyisin tutkintotoimikuntien vastaavista toiminnoista.

Pykälän 2 momentin mukaan työelämätoimikuntien jäsenet toimisivat virkavastuulla kuten nykyiset tutkintotoimikuntien jäsenet. Samoin työelämätoimikunnan jäsenten esteellisyyteen sovellettaisiin, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta, päätöksenteossa noudatettavasta menettelystä ja työelämätoimikuntien päätösvaltaisuudesta.

120 §. *Työelämätoimikuntien tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin työelämätoimikuntien tehtävistä ja työnjaosta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n mukaisista tutkintotoimikunnista luovuttaisiin, samoin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 a §:ssä säädettyistä ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavista toimielimistä. Työelämätoimikunnilla olisi eräitä samoja tehtäviä, kuin nykyisillä tutkintotoimikunnilla, mutta työelämätoimikunnat eivät solmisi näyttötutkintojen järjestämissopimuksia eivätkä myöntäisi tutkintoja ja todistuksia. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäjillä olisi kuitenkin ehdotetun 4 §:n perusteella lakisääteinen velvoite tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Työelämäyhteistyön muodot ja mahdolliset toimielimet olisivat järjestäjän päätettävissä.

Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus päättäisi työelämätoimikuntien tutkintokohtaisesta työnjaosta eli määräisi kullekin toimikunnalle sen toimialaan kuuluvat ammatilliset tutkinnot. Opetushallituksen olisi otettava tutkintokohtaisessa työnjaossa huomioon ammatillisissa tutkinnoissa osoitettava ammattitaito ja osaaminen, yksittäisten ammatillisten tutkintojen määrä ja laaja-alaisuus sekä tutkintoa järjestävien koulutuksen järjestäjien ja tutkintoa suorittavien määrän. Ammatillisten tutkintojen laaja-alaisuuden ja yksittäisten tutkintojen määrän vähenemisen sekä työelämätoimikuntien hallinnollisten tehtävien vähäisyyden vuoksi työelämätoimikuntien toimialat olisivat nykyisiä tutkintotoimikuntia laajempia ja työelämätoimikuntia olisi vähemmän kuin tutkintotoimikuntia nykyisin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työelämätoimikuntien tehtävistä. Momentin 1 kohdan mukaan työelämätoimikuntien tehtävänä olisi osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen

arvioinnin laadun varmistamiseen sekä toimittaa tiedot havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle. Työelämätoimikunnat varmistaisivat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatua seuraamalla ammatillisten tutkintojen järjestämistä valtakunnallisen palaute-, seuranta- ja arviointitiedon avulla. Tarvittaessa työelämätoimikunnat voisivat tehdä myös vierailukäyntejä varmistaakseen, että näytöt toteutetaan ja ammatillisten tutkinnon osien osaaminen arvioidaan lainsäädännön, tutkinnon perusteiden ja koulutuksen järjestäjän laatiman osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman mukaisesti. Mikäli työelämätoimikunnat huomasivat puutteita näyttöjen toteutuksessa tai osaamisen arvioinnissa, ne toimittaisivat tiedon havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle, joka päättäisi tarvittavista toimenpiteistä. Työelämätoimikunnat voisivat toimittaa tiedon havaitsemistaan puutteista ministeriön lisäksi myös Opetushallitukselle, jos puute olisi toimikunnan arvioin mukaan toistuva ja vaatisi muutosta tutkinnon perusteiden osaamisen arviointia koskeviin määräyksiin.

Työelämätoimikunnat osallistuisivat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen myös pykälän 2 momentin 1 kohdassa todetulla tavalla antamalla opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä lausunnon koulutuksen järjestäjäkohtaisista tutkinnoittain eriytyvistä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista silloin, kun koulutuksen järjestäjä hakee uutta koulutuksen järjestämislupaa tai laajennusta olemassa olevaan järjestämislupaan tai määräaikaisen järjestämisluvan jatkamista. Työelämätoimikunnat antaisivat ministeriön pyynnöstä lausunnon edellä mainituista suunnitelmista myös silloin, kun koulutuksen järjestäjän toimintaedellytykset ovat selvästi heikentyneet ja on tarpeen harkita luvan muuttamista tai peruuttamista. Lausunnotonnettelyn tarkoituksena olisi varmistaa, että työ- ja elinkeinoelämä sekä opiskelijat voivat luottaa näyttöjen kautta tapahtuvaan osaamisen arviointiin ja myönnettävien tutkintojen laatuun. Lisäksi tarkoitus olisi turvata tutkintoa suorittavien yhdenvertainen asema riippumatta siitä, missä osaaminen osoitetaan ja arvioidaan. Työelämätoimikunnat voisivat antaa suunnitelmista joko erillisen lausunnon tai kirjata näkemyksensä pöytäkirjaan, jonka ote toimitettaisiin tiedoksi opetus- ja kulttuuriministeriöön. Ministeriö ottaisi lausunnot huomioon uuden luvan, luvan laajennuksen tai määräaikaisen luvan jatkamisen edellytyksiä arvioidessaan sekä järjestämisluvan muuttamisen tai peruuttamisen perusteita selvittäessään. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvista ottaen työelämätoimikunnan lausunnon ohella huomioon järjestämisluvan hakijan tai haltijan muut toiminnalliset edellytykset, taloudelliset edellytykset ja koulutustarpeen. Järjestämisluvan käsittelemisestä säädettäisiin 28 §:n 4 momentin nojalla tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan työelämätoimikunnat osallistuisivat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa. Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta ja vastaisi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen kehittämisestä. Vastaavasti Opetushallitus päättäisi tutkintojen perusteet ja vastaisi tutkintojen perusteiden kehittämisestä. Työelämätoimikunnat osallistuisivat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja tutkintojen perusteiden kehittämiseen tekemällä Opetushallitukselle aloitteita toimialansa tutkintorakenteen tai tutkintojen perusteiden kehittämiseksi. Kehittämis ehdotukset voisivat perustua esimerkiksi näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen liittyvän seurannan kautta saatuun palautteen tutkintorakenteen ja tutkintojen perusteiden toimivuudesta käytännössä tai toimikunnan jäsenten näkemyksiin työelämän muuttuvista osaamistarpeista. Työelämätoimikunnat eivät kuitenkaan tekisi varsinaista osaamis- tai koulutustarpeiden ennakoitua, vaikka toimikunnissa

voisi olla samoja jäseniä kuin opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman osaamisen ennakointi-foorumin ennakointiryhmissä tai asiantuntijaverkostoissa.

Työelämätoimikunnat osallistuisivat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja tutkinnon perusteiden kehittämiseen myös kommentoimalla toimialansa tutkinnon perusteita perusteiden valmisteluprosessin aikana ja antamalla lisäksi lausunnon toimialansa tutkintoja koskevista tutkintorakenteen muutosesityksistä ja tutkinnon perusteluonnokista. Lisäksi työelämätoimikuntien jäseniä voisi olla jäsenenä Opetushallituksen asettamissa tutkinnon perusteita valmistelevissa ryhmissä silloin, kun se on tarkoituksenmukaista perusteita valmistelevan ryhmän asiantuntemuksen varmistamiseksi. Työelämätoimikunnat voisivat halutessaan osallistua myös oman toimialansa tutkintojen perusteiden toimeenpanon seurantaan silloin, kun seuranta tehdään toimikunnan osaamis- ja toimialalla. Opetushallituksen tulisi huolehtia siitä, että se tekee sekä tutkintorakenteen muutosesityksiä että tutkinnon perusteita valmistellessaan yhteistyötä asianomaisen osaamis- ja toimialan työelämätoimikunnan kanssa.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan työelämätoimikunnat käsitelisivät myös 55 §:ssä tarkoitetut vastuulleen kuuluvien tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt vastaavalla tavalla kuin tutkintotoimikunnat tai ammattiosaamisen näyttöjen toimielimet nykyisin. Oikaisumenettelyä ja työelämätoimikunnan roolia siinä kuvataan tarkemmin 55 §:ssä ja sen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Opetushallitus määräisi päättämilleen työelämätoimikunnille ehdotetun pykälän 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi myös erityistehtäviä. Yhdelle työelämätoimikunnalle määrättäisiin tehtäväksi vastata kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007), jäljempänä kuljettajien ammattipätevyyslaki, 15 §:ssä tarkoitetun kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisesta. Työelämätoimikunnan toiminta tapahtuisi tältä osin Opetushallituksen valvonnassa samoin kuin Opetushallitus valvoisi kuljettajien ammattipätevyyslain 13 §:n mukaan hyväksyttyä koulutuskeskusta ja siellä annettavaa koulutusta, jos opetus- ja kulttuuriministeriö tehtävän sille osoittaisi.

Opetushallituksen määräämä työelämätoimikunta hyväksyisi opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymissä koulutuskeskuksissa annettavaan perustason ammattipätevyyskoulutukseen liittyvän kokeen ja koejärjestelyt. Työelämätoimikunta voisi hyödyntää kokeiden käytännön järjestelyissä hyväksytyjen koulutuskeskusten tiloja ja osaamista. Vastuu kokeen järjestämisestä ja valvonnasta olisi kuitenkin työelämätoimikunnalla. Työelämätoimikunta antaisi myös todistukset kokeen hyväksytystä suorittamisesta. Opetushallituksen määräämä työelämätoimikunta valvoisi kokeiden toteuttamista samaan tapaan kuin työelämätoimikunnat valvovat näyttöjen toteutusta ja osaamisen arvioinnin laatua. Työelämätoimikunta seuraisi kokeiden järjestämistä ammatillisesta koulutuksesta koottavan valtakunnallisen palaute-, seuranta- ja arviointitiedon avulla. Lisäksi työelämätoimikunta voisi tehdä myös vierailukäyntejä varmistaakseen, että kokeet toteutetaan asianmukaisesti ja osaaminen osoitetaan ja arvioidaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Mikäli työelämätoimikunta huomaisi puutteita kokeiden toteutuksessa tai osaamisen arvioinnissa, se toimittaisi tiedon havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Opetushallitukseen, jotka päättäisivät tarvittavista toimenpiteistä.

Opetushallitus määräisi yhdelle työelämätoimikunnalle tehtäväksi käsitellä 55 §:ssä tarkoitetut tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, jotka koskevat

ehdotetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osa-alueita. Yhteiset tutkinnon osat sisältyisivät pakollisina tutkinnon osina kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin ja olisivat samanlaiset kaikissa perustutkinnoissa. Tästä syystä olisi tarkoituksenmukaista, että yhteisiä tutkinnon osia koskevat oikaisupyynnöt kohdistettaisiin vain sille työelämätoimikunnalle, jolla Opetushallituksen arvion mukaan olisi paras yhteisiin tutkinnon osiin ja niissä osoitettavan osaamisen arviointiin liittyvä osaaminen.

Vastaavalla tavalla Opetushallitus määräisi yhdelle työelämätoimikunnalle tehtäväksi käsitellä 55 §:ssä tarkoitetut tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, kun tutkintokoulutuksen opiskelija ei suorita muita kuin useaan tutkintoon kuuluvia tutkinnon osia. Useaan tutkintoon kuuluvilla tutkinnon osilla tarkoitetaan tutkinnon osia, jotka sisältävät useilla aloilla tarvittavaa ammatillista osaamista ja jotka on tästä syystä jo alun alkaen suunniteltu useampaa tutkintoa varten. Tällaisia tutkinnon osia ovat esimerkiksi Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, Yritystoiminnan suunnittelu ja Huippuosajana toimiminen. Myös nämä tutkinnon osat ovat yhteisten tutkinnon osien tapaan kaikissa tutkinnoissa samanlaisia. Tästä syystä olisi tarkoituksenmukaista kohdistaa oikaisupyynnöt sille työelämätoimikunnalle, jolla on Opetushallituksen arvion mukaan paras useaan tutkintoon kuuluviin tutkinnon osiin ja niissä osoitettavan osaamisen arviointiin liittyvä osaaminen. Kun tutkintokoulutuksen opiskelija suorittaisi koko tutkintoa, myös tutkintoon sisältyvien useaan tutkintoon kuuluvien tutkinnon osien osaamisen arviointiin pyydetäisiin oikaisua siltä työelämätoimikunnalta, jonka toimialaan suoritettava tutkinto kuuluu.

Pykälän 4 momentin valtuutussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin työelämätoimikuntien tehtävistä.

121 §. *Työelämätoimikuntien sihteeristö.* Pykälässä säädettäisiin työelämätoimikuntien työn tukena toimivasta sihteeristöstä. Sihteeristö toimisi työelämätoimikuntien työn tukena ja edistäisi sitä, että toimikunnat voisivat keskittyä laadunvarmistus- ja kehittämistyöhön. Sihteeristö vastaisi hallinnollisista menettelyistä, kuten työelämätoimikuntien sihteerin tehtävistä sekä varmistaisi yhtenäistä menettelyä arvioinnin oikaisuisissa ja lausunnonantomenettelyissä.

Työelämätoimikuntien sihteeristö toimisi Opetushallituksen yhteydessä. Tämä varmistaisi sen, että sihteeristöllä olisi mahdollisuus toimia läheisessä yhteistyössä muun muassa tutkintojen perusteiden laatijoiden kanssa.

122 §. *Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu.* Koulutuksen järjestäjän henkilöstön, osaamisen arvioijan ja työelämätoimikuntien jäsenten rikosoikeudellinen virkavastuu voisi tulla kyseeseen käytettäessä julkista valtaa. Julkista valtaa käytetään erityisesti päätettäessä opiskelijaksi ottamisesta, näyttöjen tai muiden opintosuoritusten arvioinnista, aiemmin hankittuun osaamisen tunnustamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, palauttamisesta tai päättämisestä, kurinpidosta tai tutkintojen myöntämisestä.

Vahingonkorvausvastuun osalta pykälä sisältäisi selvyyden vuoksi viittauksen vahingonkorvauslakiin.

123 §. *Tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja koulutuksesta tiedottaminen.* Pykälä sisältäisi säännökset velvollisuudesta tiedottaa ammatillisten tutkintojen suoritusmahdollisuuksista sekä annettavasta ammatillisesta koulutuksesta sekä siitä, miten tutkintoa suorittamaan ja koulutukseen hakeudutaan. Tiedotusvelvollisuus koskisi opiskelijoiden työmarkkina-asemasta

riippumatonta koulutusta, johon on vapaa oikeus hakeutua. Tiedotusvelvollisuus ei koskisi henkilöstökoulutusta. Tiedotettavista asioista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

124 §. Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi ammatillisen koulutuksen järjestäjälle yleinen velvoite olla yhteistyössä muiden alueella toimivien koulutuksen järjestäjien kanssa sekä alueen työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Säännös edellyttäisi yhteistyötä niin toisten ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen kuin muunkin koulutuksen järjestäjien, kuten yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja perusopetusta antavien oppilaitosten kanssa. Lisäksi yhteistyövelvoite ulottuisi nuorisotyötä tekeviin julkisiin tahoihin sekä nuorisotyötä tekeviin yksityisiin yhteisöihin ja säätiöihin. Nuorisotyön osalta velvoite voisi tarkoittaa tässä yhteydessä esimerkiksi sitä, että koulutuksen järjestäjät selvittäisivät yhteistyössä nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa mahdollisuudet tukea keskeyttämisvaarassa olevien opiskelijoiden opintojen etenemistä nuorisotyötä tekeviltä toimijoilta hankittavien palveluiden avulla.

Pykälässä tarkoitetun alueen laajuus jäisi paikallisten olosuhteiden mukaan ratkaistavaksi. Vastaavasta yhteistyövelvoitteesta on säädetty myös säännöksessä mainittuja muita toimijoita koskevassa lainsäädännössä lukuun ottamatta nuorten työpajatoimintaa. Lisäksi koulutuksen järjestäjien tulisi tehdä yhteistyötä niiden työelämätoimikuntien kanssa, joiden toimialaan koulutuksen järjestäjän järjestämät tutkinnot kuuluvat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 5 §:n 3 momenttia vastaavalla tavalla, että koulutuksessa, joka annetaan alle 18-vuotiaille, opettajien ja muun henkilöstön tulee olla yhteistyössä myös opiskelijan huoltajien kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän olisi tehtävä yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Koulutuksen järjestäjän, jolla on koulutuksen järjestämisluvan mukainen työvoimakoulutuksen koulutustehtävä, tulisi osallistua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kokoaisi vähintään kerran vuodessa toiminta-alueensa koulutuksen järjestäjät työvoimakoulutuksen tarjontaa koskevaan keskusteluun. Keskusteluun kutsuttaisiin ne järjestäjät, joilla on ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassaan oikeus järjestää työvoimakoulutusta. Keskustelun tarkoituksena olisi ohjata koulutuksen järjestäjää työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelussa. Tarkoituksena olisi varmistua siitä, että valtionosuusrahoitteinen työvoimakoulutus kohdentuu työelämän tarvitsemille aloille ja koulutuksiin.

125 §. Osaamistarpeiden ennakointi. Pykälässä säädettäisiin osaamistarpeiden ennakoinnista. Koulutuksen järjestäjän olisi tehtävä määrällistä ja laadullista osaamistarpeiden ennakointia sille järjestämisluvassa määrätyllä toiminta-alueella ja tarvittaessa myös sen muilla toiminta-alueilla. Ennakoinnissa tulisi ottaa huomioon alueen työvoimatarve ja väestökehitys. Määrällisellä ennakoinnilla tarkoitetaan tarvittavan työvoiman määrien ennakointia sekä nuorisoikäluokan osaamistarpeiden määrällistä arviointia. Laadullisella ennakoinnilla tarkoitetaan työn sisällöllisten muutosten arviointia.

126 §. Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta. Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena olisi tukea koulutuksen kehittämistä, parantaa koulutuksen laatua ja edistää osaamisen kehittämistä. Koulutuksen järjestäjä vastaisi järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Tämä edellyttäisi, että koulutuksen järjestäjällä tulisi olla toimivat laadunhallinnan menettelyt ja järjestelmät. Koulutuksen järjestäjän olisi myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin keskeiset tulokset.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä. Pykälän 3 momentin mukaan Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädettäisiin Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa.

127 §. Rahoitus. Pykälän mukaan ehdotetussa laissa tarkoitetun toiminnan rahoituksesta säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa. Ehdotetun lain 22 §:n 2 momentissa tarkoitetut valtion oppilaitokset eivät kuuluisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain soveltamisalaan. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella ei rahoitettaisi myöskään ehdotetun lain 33 §:ssä tarkoitettuna tilauskoulutuksena tai 35 §:ssä tarkoitettuna Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävänä tutkintokoulutuksena järjestettävää koulutusta.

14 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

128 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulon ajankohdasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain kumoutumisesta lain voimaan tullessa. Näitä mainittuja lakeja kutsuttaisiin jäljempänä siirtymäsäännöksissä *kumottaviksi laeiksi*. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös, että muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella kumottaviin lakeihin tarkoitettaisiin tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin. Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistaminen edellyttäisi pääsääntöisesti myös kumottaviin lakeihin liittyvien lakiviittausten muuttamista. Ehdotetulla säännöksellä mahdollistettaisiin kuitenkin se, että viittaussäännös voitaisiin jättää muuttamatta, jos kyse on luonteeltaan teknisluonteisesta viittauksesta, jonka sisältöä ei ole tarpeen muuttaa uuden lainsäädännön voimaantulon myötä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ehdotetun lain 2 luvun tutkintoja koskevien säännösten soveltamisesta vasta lain voimaantulon jälkeen voimaan tuleviin tutkinnon perusteisiin. Kyseinen soveltamissäännös olisi tarpeen, koska uuden lain mukaisia tutkinnon perusteita ei olisi mahdollista ottaa käyttöön heti lain voimaantullessa. Siirtymäaika lain voimaantulon jälkeen olisi tarpeen, jotta lain vahvistamisen jälkeen Opetushallituksella olisi riittävästi aikaa valmistella uuden lain mukaiset tutkintojen perusteet ja koulutuksen järjestäjillä olisi riittävästi aikaa valmistautua ottamaan käyttöön nämä uudet perusteet. Ehdotetun säännöksen mukaan lain 2 luvun säännöksiä tutkintorakenteesta sekä tutkintojen ja niiden osien mitoitusperusteista, laajuudesta, muodostumisesta ja tutkinnon perusteista sovellettaisiin tämän lain voimaan tulon

jälkeen voimaan tuleviin tutkinnon perusteisiin. Kyseisiä säännöksiä ei siis sovellettaisi lain voimaan tullessa voimassa oleviin tutkinnon perusteisiin, jotka on annettu kumottavien lakien nojalla.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ajankohdasta, jolloin uuden lain mukaiset tutkinnon perusteet tulisivat voimaan. Muutoin tutkintojen voimaantulosta säädettäisiin lain 6 §:n nojalla annettavalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella eli tutkintorakenneasetuksella. Ehdotetun säännöksen mukaan uudessa laissa tarkoitetut ammatillisten perustutkintojen perusteet tulisivat voimaan 1 päivänä elokuuta 2018 eli kaikkien ammatillisten perustutkintojen muutokset tulisivat voimaan samanaikaisesti. Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden voimaantulosta säädettäisiin ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet tulisivat ehdotetun säännöksen mukaan voimaan vaiheittain aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2018 ja viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2019, mutta voimaantulosta tämän aikavälin sisällä säädettäisiin kunkin tutkinnon osalta opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteiden uudistamiselle olisi tarpeen varata osittain perustutkintoja pidempi siirtymäaika, koska osaamispisteiden käyttöönotto sekä nykyisen tutkintorakenteen mukaisten tutkintojen yhdistäminen edellyttäisivät merkittäviä uudistuksia tutkinnon perusteisiin.

Pykälän 5 momentissa olisi Opetushallitusta velvoittava säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan Opetushallituksen tulisi tutkintojen perusteet määrätessään huolehtia siitä, että koulutuksen järjestäjille jäisi riittävästi aikaa ottaa ne käyttöön 4 momentissa säädettynä ajankohtina. Uudet tutkinnon perusteet tulisi siis vahvistaa siten, että koulutuksen järjestäjille varattaisiin tutkinnon perusteiden vahvistamisen jälkeen riittävästi aikaa ottaa käyttöön uudet tutkinnon perusteet.

129 §. *Tutkintojen perusteita koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijan oikeudesta suorittaa tutkinto kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti eli tutkinnon perusteiden voimaan jäämisen siirtymäajasta. Ehdotetun säännöksen mukaan kumottujen lakien nojalla annetut tutkintojen perusteet olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2021 saakka eli ammatillisissa perustutkinnoissa kolme ja puoli vuotta sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa vähintään kolme vuotta sen jälkeen, kun uudet tämän lain mukaiset tutkinnon perusteet on otettava käyttöön. Ammatillisten perustutkintojen osalta siirtymäaika tarkoittaisi sitä, että ennen lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittaneella opiskelijalla olisi vähintään neljä vuotta aikaa suorittaa tutkinto, mikä vastaisi voimassa olevaa ammatilliselle perustutkinnolle säädettyä pidentämätöntä suoritusaikaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin opiskelijoiden ottamisesta suorittamaan kumottavien lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaista tutkintoa uuden lain voimaantulon jälkeen. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä voisi ottaa opiskelijan suorittamaan tutkintoa kumottavien lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti, kunnes 128 §:n 4 momentissa tarkoitetut vastaavan uuden tutkinnon perusteet olisivat voimassa. Uudessa tutkintorakenneasetuksessa olisi tarkoitus vähentää tutkintojen lukumäärää yhdistämällä nykyisiä tutkintoja, joten yhdistämistilanteissa vastaavalla uudella tutkinnolla tarkoitettaisiin sitä tutkintoa, johon vanha tutkinto on yhdistetty. Käytännössä perustutkinto-opiskelijoita voitaisiin ottaa 31 päivään heinäkuuta saakka ja ammatti- ja erikoisammattitutkinto-opiskelijoita enintään 31 päivään joulukuuta saakka.

Uudessa laissa siirryttäisiin yhteen tutkinnon suorittamistapaan, mikä tarkoittaisi ammatillisten perustutkintojen osalta sitä, että perustutkintoja ei enää jaettaisi opetussuunnitelmaperusteisesti ja näyttötutkintoperusteisesti suoritettaviin tutkintoihin. Lisäksi perustutkinnon muodostumisesta koskeva sääntely muuttuisi siten, että kaikkien opiskelijoiden tulisi jatkossa suorittaa myös yhteiset tutkinnon osat. Ehdotetun uuden lain voimaantulon jälkeen ei olisikaan enää perusteltua ottaa opiskelijoita suorittamaan joko opetussuunnitelmaperusteista tai näyttötutkintoperusteista ammatillista perustutkintoa. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä ei voisikaan ottaa opiskelijaa suorittamaan näyttötutkintona suoritettavaa ammatillista perustutkintoa enää lain voimaantulon jälkeen. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että kaikki lain voimaantulon jälkeen, mutta ennen uusien tutkinnon perusteiden voimaantuloa opiskelijaksi otetut perustutkinto-opiskelijat otettaisiin suorittamaan opetussuunnitelmaperusteista ammatillista perustutkintoa. Ehdotettu säännös on perusteltu, koska opetussuunnitelmaperusteisen perustutkinnon muodostuminen vastaisi paremmin uuden lain mukaista tutkinnon muodostumista.

Pykälään ehdotettaisiin myös säännöstä, jonka mukaan opiskelija, joka olisi otettu suorittamaan ammatillista perustutkintoa, siirtyisi suorittamaan tutkintoa uuden lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti 1 päivänä elokuuta 2018. Kaikki lain voimaantulon jälkeen ammatillisen perustutkinnon suorittamisen aloittavat opiskelijat suorittaisivat tutkinnon siis uusien tutkinnon perusteiden mukaisesti, mutta jotta koulutuksen järjestäjien olisi mahdollista ottaa uusia opiskelijoita myös siirtymäajalla 1.1.—31.7.2018, voitaisiin opiskelijoita tällä ajalla ottaa suorittamaan vanhojen tutkinnon perusteiden mukaista opetussuunnitelmaperusteista ammatillista perustutkintoa. Siirtyminen olisi kuitenkin tarpeellista ottaa huomioon opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnassa, jotta vanhan tutkinnon perusteiden mukaiset suoritukset voitaisiin ottaa täysimääräisesti huomioon osaamisen tunnustamisen kautta siirryttäessä suorittamaan tutkintoa uuden lain nojalla annettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niiden opiskelijoiden asemasta, jotka ovat aloittaneet tutkinnon suorittamisen ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden tutkinnon perusteiden mukaisesti. Ehdotetun säännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittanut opiskelija saisi suorittaa tutkintonsa loppuun kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden eli uuden lain voimaan tullessa voimassa olleiden tutkinnon perusteiden mukaisesti. Näihin opiskelijoihin sovellettaisiin kuitenkin muutoin uuden lain säännöksiä, ellei siirtymäsäännöksissä toisin säädetä. Esimerkiksi osaamisen hankkimiseen ja osaamisen arviointiin sovellettaisiin uuden lain mukaisia säännöksiä.

Ehdotetulla siirtymäsäännöksellä turvattaisiin se, että opiskelijan tutkinnon laajuus tai tutkinnon muodostumissäännöt eivät muuttuisi uuden lainsäädännön voimaantulon vuoksi. Tutkinnon perusteissa määrätään tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista. Lisäksi määrätään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisena näyttötutkintona suoritettavan ammatillisen perustutkinnon perusteet eroavat uuden lain mukaisista ammatillisen perustutkinnon perusteista siten, että aikuiskoulutuslain mukaiseen perustutkintoon ei sisälly yhteisiä tutkinnon osia eikä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisissa näyttötutkintona suoritettavissa tutkinnoissa ei myöskään käytetä osaamispisteitä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opiskelija voisi kuitenkin halutessaan siirtyä suorittamaan tutkintoaan uuden lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti. Siirtyminen olisi perusteltua esimerkiksi silloin, jos opiskelija on aloittanut tutkinnon suorittamisen juuri ennen uuden lain voimaantuloa ja olisi todennäköistä, että tutkinto ei tule suoritetuksi 1 momentissa tarkoitettujen tutkinnon perusteiden voimassaoloaikana. Siirtyminen olisi opiskelijalle vapaaehtoista, mutta koulutuksen järjestäjän tulisi ohjauksen yhteydessä arvioida, olisiko uusien perusteiden mukaiseen tutkintoon siirtyminen opiskelijalle tarkoituksemukaista. Ehdotetun säännöksen mukaan kumottujen lakien nojalla annettujen tutkinnon perusteiden voimassaolon päättymisen jälkeen kaikki opiskelijat siirtyisivät suorittamaan tutkintoaan uuden lain nojalla annettujen perusteiden mukaisesti.

130 §. *Valmentavaa koulutusta koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Opetushallituksen velvollisuudesta määrätä tämän lain nojalla annettavat ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet siten, että koulutuksen järjestäjät voisivat ottaa ne käyttöön tämän lain voimaan tullessa. Käytännössä uuden lain voimaantulo ei aiheuttaisi merkittäviä muutoksia valmentavien koulutusten perusteiden sisältöön, joten uusien perusteiden antaminen olisi lähinnä teknisluonteista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ennen tämän lain voimaantuloa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua valmentavan koulutuksen opiskelijoiden siirtymisestä uuden lain mukaisiin valmentaviin koulutuksiin. Ehdotetun säännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen aloittaneet opiskelijat siirtyisivät lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Ennen lain voimaantuloa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen aloittaneet opiskelijat puolestaan siirtyisivät lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua vastaavaa koulutusta. Opiskelijoiden siirtyminen olisi lähinnä teknisluonteinen toimenpide, koska uuden lain voimaantulo ei merkittävästi vaikuttaisi valmentavien koulutusten sisältöön. Valmentavien koulutusten opiskelijoiden aiemmat suoritukset tunnustettaisiin suoraan osaksi uusien perusteiden mukaista valmentavaa koulutusta.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:n 2 momentin mukaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi myönnetä suoritusajaksi pidennystä. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritusajaksi määräytyy opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen suoritusajasta, mutta suoritusajaksi voi olla enintään kolme vuotta. Vastaava valmentavien koulutusten suoritusajaksi koskeva säännös olisi uuden lain 11 §:ssä. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ennen tämän lain voimaantuloa valmentavan koulutuksen aloittaneen opiskelijan opiskeluaikaan sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Opiskeluaikaa koskeva siirtymäsäännös tarkoittaisi sitä, että uuden lain voimaan tullessa opiskelijan opiskeluaikaa koskevat säännökset ja koulutuksen järjestäjän tekemät opiskeluaikaa koskevat päätökset eivät muuttuisi.

131 §. *Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaamista koskeva siirtymäsäännös.* Ehdotetun lain 17 §:n mukaan tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä saa käyttää vain tutkinnoista, jotka on suoritettu tämän lain mukaisesti. Vastaavia tutkintojen ni-

miä ja tutkintonimikkeitä käytetään kuitenkin osittain myös kumottavaksi esitettävissä laeissa tarkoitetuissa tutkinnoissa. Pykälässä olisi tätä koskeva siirtymäsäännös, jonka mukaan poiketen siitä, mitä 17 §:ssä säädetään, myös ennen tämän lain voimaan tuloa suoritetuista tutkinnoista saisi käyttää niitä tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä, jotka olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa.

132 §. *Kokeiluja koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin kokeiluja koskevista siirtymäsäännöksistä. Ehdotetun säännöksen mukaan kumottujen lakien nojalla ennen tämän lain voimaantuloa aloitetut ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 23 §:n mukaiset kokeilut toteutettaisiin loppuun myönnetyn kokeiluluvan mukaisesti. Opetushallitus määrää kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan Opetushallituksen määräämät kokeilussa noudatettavat perusteet olisivat voimassa kokeilun ajan.

133 §. *Järjestämislupien muuttamista koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin järjestämislupien muuttamista koskevista siirtymäsäännöksistä. Ehdotetun 1 momentin mukaan kumottujen lakien nojalla myönnettyjen ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämislupien sekä tehtyjen näyttötutkintojen järjestämissopimusten voimassaolo päättyisi tämän lain voimaan tullessa. Uusia järjestämislupia ei kuitenkaan pääsääntöisesti tarvitsisi hakea, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaisi hakemuksetta kumottujen lakien nojalla myönnettyt järjestämisluvat tämän lain mukaisiksi ammatillisen koulutuksen järjestämisluviksi. Lupien muuttamisessa noudatettavista periaatteista säädettäisiin jäljempänä tässä pykälässä. Lisäksi eräissä tilanteissa järjestämislupien voimassa olo jatkuisi siirtymäajan. Näistä tilanteista säädettäisiin ehdotetussa 134 §:ssä.

Pykälän 2—4 momentissa säädettäisiin niistä periaatteista, joiden mukaisesti kumottujen lakien nojalla myönnettyissä järjestämisluvissa määrätyt tutkinnot ja koulutukset sekä muut oikeudet, tehtävät ja velvollisuudet muutettaisiin uuden lain mukaisiksi luviksi. Uudet järjestämisluvat olisi tarkoitus myöntää siten, että ne mahdollisimman pitkälle vastaisivat voimassa olevien lakien nojalla myönnettyjä järjestämislupia.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan uuden lain mukainen tutkintojen myöntämis- ja järjestämisoikeus määrättäisiin koskemaan ammatillisia perustutkintoja, joihin koulutuksen järjestäjällä on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetty järjestämislupa sekä niitä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, joita koskevan näyttötutkintojen järjestämissopimuksen tutkintotoimikunta on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla solminut koulutuksen järjestäjän kanssa. Voimassa olevissa järjestämisluvissa koulutustehtävä määrätään koulutusaloittain eli koulutuksen järjestäjät voivat järjestää kaikkia luvassa mainitulle koulutusosalalle kuuluvia tutkintoja, ellei luvassa toisin säädetä. Jatkossa tutkintojen luokittelussa ei enää käytettäisi koulutusaloja ja myös järjestämisluvissa tutkintojen myöntämis- ja järjestämisoikeus määriteltäisiin tutkinnoittain.

Edellä ehdotettu muuntamismenettely muuttaisi tilannetta erityisesti oppisopimuskoulutuksen järjestämisen sekä ammatillisen lisäkoulutuksen ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta. Voimassa olevan käytännön mukaisesti oppisopimuskoulutuksen tehtävän saanut koulutuksen järjestäjä on voinut järjestää kaikissa tutkinnoissa oppisopimuskoulutusta järjestämisluvassa määrätyistä koulutusaloista riippumatta. Peruskoulutuksen luvissa tietopuolisten opintojen järjestäminen koulutuksen järjestäjän omissa oppilaitoksissa on kuitenkin sidottu koulutuksen järjestäjän luvassa määrättyihin koulutusaloihin. Vastaavasti ammatillisessa lisäkoulutuksessa

näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta on voinut antaa kaikissa tutkinnoissa siitä riippumatta, onko koulutuksen järjestäjällä tutkintotoimikunnan kanssa solmittu kyseisen tutkinnon järjestämissopimus. Uusien järjestämislupien myöntämisen yhteydessä koulutuksen järjestäjät voisivat kuitenkin hakea uusia tehtäviä, kuten lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua laajennettua oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävää tai sellaisten tutkintojen myöntämis- ja järjestämisoikeutta, joihin niillä aiemmin ei ole ollut järjestämissopimusta. Näiden mainittujen uusien tehtävien myöntämisperusteena otettaisiin erityisesti huomioon koulutuksen järjestäjän aiempi toiminta eli onko järjestäjä järjestänyt aiemmin laajasti oppisopimuskoulutusta ja tiettyyn tutkintoon valmistavaa koulutusta.

Pykälän 2 momentissa olisi myös poikkeussäännös, jonka mukaan 2 momentista säädetystä voitaisiin kuitenkin erityisestä syystä poiketa koulutuksen järjestäjän tosiasiallisen toiminnan perusteella. Poikkeaminen olisi perusteltua sellaisessa tilanteessa, jossa koulutuksen järjestäjän voimassa oleva lupa on laaja käsittäen esimerkiksi koko koulutusalan, mutta käytännössä koulutuksen järjestäjä on vakiintuneesti järjestänyt ainoastaan yhtä tai muutamaa kyseisen koulutusalan tutkintoa. Tällöin ei olisi perusteltua suoraan vanhan järjestämisluvan perusteella katsoa, että koulutuksen järjestäjällä olisi edellytykset kaikkien luvassa määrätyn koulutusalan tutkintojen järjestämiseen ja myöntämiseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin järjestämisluvassa määrätyn muun koulutuksen sekä muiden järjestämisluvassa määrättyjen oikeuksien, tehtävien ja velvollisuuksien muuttamisesta. Tarkoituksena olisi, että uusien järjestämislupien määräykset vastaisivat mahdollisimman pitkälle voimassa olevien järjestämislupien vastaavia määräyksiä, ellei erityisestä syystä muuta johdu.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan oikeus järjestää ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta muutettaisiin oikeudeksi järjestää uudessa laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Valmentavaa koulutusta koskevat järjestämistehtävät olisi siis tarkoitus säilyttää nykyisellään, ellei järjestäjä näiden osalta hakisi järjestämisluvan muuttamista.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan oikeus järjestää ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen tehtäviin valmistavaa koulutusta muutettaisiin uuden lain mukaiseksi vastaavaksi oikeudeksi. Ehdotetun 3 kohdan mukaan oikeus toimia kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 10 §:ssä tarkoitettuna koulutuskeskuksena muutettaisiin vastaavaksi oikeudeksi. Ehdotetun 4 kohdan mukaan erityinen koulutustehtävä huolehtia erityisopetuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen järjestämisestä muutettaisiin lain 27 §:n 2 momentissa tarkoitetuksi vastaavaksi vaativan erityisen tuen järjestämistehtäväksi. Ehdotetun 5 kohdan mukaan myös oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta säilyisi nykyisellään uusissa järjestämisluvissa.

Ehdotetussa 6 kohdassa säädettäisiin, että jos koulutuksen järjestäjälle on kumotun lain nojalla myönnetyn järjestämisluvan perusteella määrätty uuden lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettuja velvoitteita, ehtoja taikka kehittämis- tai muita tehtäviä, määrättäisiin vastaavat veloitteet, ehdot ja tehtävät uudessa luvassa, ellei erityisestä syystä muuta johdu. Erityinen syy voisi olla esimerkiksi se, että järjestämisluvan mukainen velvoite, ehto tai tehtävä ei ole enää ajankohdainen tai järjestäjä ei ole käytännössä toteuttanut kyseistä tehtävää.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin järjestämisluvien muuntamisesta opetus- ja tutkintokielen, toiminta-alueen ja määrällisen säätelyn osalta. Ehdotetun säännöksen mukaan uudet järjestämisluvut myönnettäisiin siten, että 24 §:ssä tarkoitettujen opetus- ja tutkintokielet vastaisivat kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvun opetuskieltä sekä lupaa järjestää vieras-kielistä koulutusta. Jos koulutuksen järjestäjälle on myönnetty oikeus järjestää jotain tutkintoa esimerkiksi englannin kielellä, vastaava oikeus myönnettäisiin myös uudessa luvassa.

Ehdotetun säännöksen mukaan lain 25 §:ssä tarkoitettua toiminta-alueesta päätettäessä tulisi ottaa huomioon kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvun määräykset kunnista, joissa koulutusta saa järjestää sekä koulutuksen järjestäjän tosiasiallinen toiminta-alue. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvuissa määrätään nykyään ne kunnat, joiden alueella koulutusta saa järjestää, joten nämä määräykset tulisi ottaa huomioon lupien muuttamisessa ainakin siten, että toiminta-alue ei kaventuisi lupien muuttamisen yhteydessä. Jatkossa toiminta-alueen määrittely voisi kuitenkin olla kuntakohtaista määrittelyä väljempi, esimerkiksi maakunta. Ammatillisen lisäkoulutuksen luvuissa ei nykyään määrätä toiminta-alueesta, joten tältä osin ei voitaisi noudattaa voimassa olevan luvan määräyksiä. Tällöin lupien muuttamisessa tulisi ottaa huomioon järjestäjän tosiasiallinen toiminta, kuten se, missä kunnissa tai muulla toiminta-alueella koulutuksen järjestäjän toimipisteet sijaitsevat.

Uuden toiminta-alueen määrittely poikkeaisi voimassa olevien lupien mukaisesta toiminta-alueesta, joten joissakin tapauksissa voisi olla tarpeetonta sisällyttää kaikkia peruskoulutuksen järjestämisluvuissa nykyisin määrättäviä kuntia uusiin järjestämislupiin. Kunta voisi olla tarpeen poistaa uudesta luvasta esimerkiksi silloin, jos koulutuksen järjestäjällä ei tosiasias- sassa ole ollut toimintaa luvassa määrättyssä yksittäisessä kunnassa, koska ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää osaamistarpeen mukaisesti tutkintoja ja koulutusta järjestämisluvassa määrättyllä toiminta-alueella. Tämä ei kuitenkaan rajoittaisi koulutuksen järjestäjän tulevaa toimintaa, koska ehdotetun säännöksen mukaan tutkintoja ja koulutusta olisi mahdollista järjestää myös muualla kuin järjestämisluvassa määrättyllä toiminta-alueella.

Lain 26 §:ssä tarkoitettua opiskeluvuosien vähimmäismäärästä päätettäessä tulisi ottaa huomioon kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvun opiskelijamääriä, oppisopimusten määriä taikka opiskelijatyövuosien tai opiskelijatyöpäivien määriä koskevat määräykset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan rahoitetut koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärät, oppisopimusmäärät, opiskelijatyövuodet tai opiskelijatyöpäivät.

Voimassa olevissa ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvuissa määrätään opiskelijoiden enimmäismäärästä. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvuissa puolestaan määrätään opiskelijatyövuosien vähimmäismäärästä sekä oppisopimusten määrästä. Uudessa ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrättäisiin opiskelijavuosien vähimmäismäärästä, joten voimassa olevien lupien mukainen määrällinen säätely tulisi sovittaa vastaamaan uutta määrällisen säätelyn periaatetta. Opiskelijamäärien ja opiskelijatyövuosien muuntamiselle ei määritettäisi suoraa muuntokerrointa. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvien mukaiset enimmäisopiskelijamäärät vastaavat melko hyvin rahoitettuja opiskelijamääriä, sillä rahoituksen perusteena huomioidaan enintään järjestämisluvun mukainen enimmäisopiskelijamäärä. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa järjestämisluvun vähimmäismäärä, toteutuneet ja rahoitetut opiskelijatyövuodet sen sijaan saattavat poiketa toisistaan merkittävästi. Määrällisen säätelyn muuntaminen tulisi lähtökohtaisesti tehdä siten, että koulutuksen järjestäjän opiskelijavolyymi vastaisi jatkossakin voimassa olevien lupien mukaista tai toteutunutta toimintaa ottaen kuitenkin

kin huomioon se, että järjestämislupien opiskelijavuosien vähimmäismäärä tulisi koko maan tasolla sisältämään vain noin 90 prosenttia suoritepäätöksissä päätettävästä koko maan tavoitteellisesta opiskelijavuosien määrästä.

Pääsäännön mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi uuden lain mukaiset järjestämisluvat hakemuksetta. Koulutuksen järjestäjiä kuultaisiin ministeriön ehdotuksesta uudeksi järjestämislupaksi ennen luvasta päättämistä. Kuulemisen yhteydessä koulutuksen järjestäjät voisivat hakea lupien sisältöön haluamiaan muutoksia tai uusia tehtäviä. Koulutuksen järjestäjien tulisi myös hakea sellaisia uusia tehtäviä, joita ei voimassa olevissa järjestämisluvissa ole määrätty, kuten työvoimakoulutuksen ja vankilaopetuksen tehtävää. Myös sellaisten tahojen, joilla ei aiemmin ole ollut ammatillisen peruskoulutuksen tai lisäkoulutuksen järjestämislupaa, mutta jotka jatkossa haluaisivat järjestää uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain mukaista koulutusta, tulisi hakea koulutuksen järjestämislupaa. Tällaisia tahoja voisivat olla esimerkiksi aiemmin vain työvoimakoulutusta järjestäneet toimijat sekä ne ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:ssä tarkoitetut näyttötutkintojen järjestäjät, joilla ei ole ollut koulutuksen järjestämislupaa.

134 §. *Muut järjestämislupia ja näyttötutkintojen järjestämissopimuksia koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin uuden lain voimaan tullessa päättyviä järjestämislupia koskevista siirtymäsäännöksistä. Pykälän 1 momentti koskisi sellaista koulutuksen järjestäjää, jolla on kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan perusteella ollut oikeus järjestää näyttötutkintona suoritettavaan tutkintoon valmistavaa koulutusta tai oppisopimuskoulutusta sellaiseen tutkintoon, johon järjestäjälle ei myönnettäisi tässä laissa tarkoitettua tutkintojen myöntämis- ja järjestämislupaa. Ehdotetun säännöksen mukaan edellä tarkoitettua valmistavan koulutuksen tai oppisopimuskoulutuksen järjestämislupa ei päättyisi tämän lain voimaan tullessa, vaan kahden vuoden siirtymäajan jälkeen 31 päivänä joulukuuta 2019. Koska koulutuksen järjestäjällä ei olisi kyseisen tutkinnon myöntämislupaa ja tutkintotoimikuntajärjestelmä lakkautettaisiin lain voimaan tullessa, ehdotetaan säädettäväksi, että koulutuksen järjestäjän tulisi hankkia 52 §:ssä tarkoitettujen näyttöjen toteuttaminen ja 53 §:ssä tarkoitettu osaamisen arviointi sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolle olisi myönnetty tässä laissa tarkoitettu kyseisen tutkinnon myöntämis- ja järjestämislupa. Ehdotettu säännös laajentaisi lain 30 §:ssä säädettyä oikeutta hankkia järjestämisluvan mukaista koulutusta.

Ehdotetun 1 momentin säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että opiskelijat voisivat suorittaa loppuun ennen tämän lain voimaantuloa aloittamansa koulutuksen. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan voisi ottaa uusia opiskelijoita tässä pykälässä tarkoitettua järjestämisluvan mukaiseen koulutukseen lain voimaantulon jälkeen. Jos opiskelija ei olisi suorittanut opintojaan loppuun järjestämisluvan päättymiseen eli 31 päivänä joulukuuta 2019 mennessä, koulutuksen järjestäjän tulisi ohjata opiskelija hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen.

Jatkossa ammatillisen koulutuksen järjestämislupa voitaisiin myöntää vain tutkintokoulutukseen, ja lain 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta voitaisiin järjestää vain järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin liittyen. Uuden lain mukaisia järjestämislupia ei siis voitaisi myöntää ainoastaan ammatillista osaamista syventävän tai täydentävän koulutuksen järjestämiseen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niiden koulutuksen järjestäjien asemasta, joille on myönnetty ainoastaan tutkintoon johtamattoman ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa voimassa olevien säännösten nojalla. Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin, että jos ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla

myönnetyn järjestämisluvan mukaisena koulutustehtävänä on ainoastaan sellainen muu ammatillinen lisäkoulutus, joka vastaa uuden lain 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, päättyisi tämän järjestämisluvan voimassaolo 31 päivänä joulukuuta 2021. Tutkintoon johtamattoman koulutuksen järjestäjät voisivat siirtymäsäännöksen nojalla järjestää vanhan järjestämisluvan mukaista koulutusta vielä kolmen vuoden ajan uuden lain voimaantulon jälkeen. Tämän jälkeen järjestämislupien voimassaolo päättyisi, eikä koulutuksen järjestäjälle enää myönnettäisi rahoitusta kyseisen koulutuksen järjestämiseen. Koulutuksen järjestäjä voisi edelleen jatkaa vastaavaa koulutustoimintaa, mutta kyseessä ei enää olisi opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämislupa perustuva koulutus, johon myönnetään valtion rahoitusta.

Ehdotetun lain 9 §:n mukaan henkilöstökoulutuksena ei voitaisi järjestää lain 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta. Lain 134 §:n 2 momentissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjät järjestävät kuitenkin usein voimassa olevien säännösten mukaista tutkintoon johtamattomaa ammatillista lisäkoulutusta myös henkilöstökoulutuksena. Ehdotetun säännöksen mukaan nämä koulutuksen järjestäjät voisivatkin siirtymäajan puitteissa järjestää ammattitaitoa syventävää tai täydentävää koulutusta myös henkilöstökoulutuksena.

Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjät voisivat halutessaan hakea uuden lain mukaista järjestämislupaa eli tutkintojen myöntämis- ja järjestämisoikeutta, mikäli ne päättäisivät muuttaa toimintaansa siten, että ne jatkossa järjestäisivät myös tutkintokoulutusta. Tutkintokoulutuksen järjestämisluvan perusteella ne voisivat järjestää myös järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin liittyvää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjät voisivat siirtymäajan aikana ottaa koulutukseen myös uusia opiskelijoita. Tutkintoon johtamaton ammatillinen koulutus on pääsääntöisesti lyhytkestoista koulutusta. Opiskelijoiden aseman turvaamiseksi ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, että koulutuksen järjestäjän tulisi huolehtia siitä, että opiskelijat saisivat suoritettua aloittamansa koulutuksen loppuun ennen järjestämisluvan voimaantulon päättymistä.

Lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla tehtyjen näyttötutkintojen järjestämissopimusten voimassaolo päättyisi uuden lain voimaan tullessa. Näyttötutkintojen järjestäjät voisivat halutessaan hakea uuden lain mukaista ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa, mutta kaikki näyttötutkinnon järjestäjät eivät kuitenkaan välttämättä tulisi hakemaan tai saamaan uuden lain mukaista järjestämislupaa. Pykälän 3 momentissa olisikin säännös, jossa säädettäisiin niiden opiskelijoiden asemasta, jotka ovat aloittaneet tutkinnon tai tutkinnon osien suorittamisen tällaisen näyttötutkinnon järjestäjän suorittaman henkilökohtaistamisen perusteella. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua näyttötutkinnon järjestäjän, jolle ei myönnettäisi uuden lain mukaista koulutuksen järjestämislupaa, tulisi ohjata ennen lain voimaantuloa tutkinnon tai tutkinnon osien suorittamisen aloittanut opiskelija, jonka henkilökohtaistamisesta näyttötutkinnon järjestäjä on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n mukaisesti vastannut, hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään tutkintokoulutukseen tai näyttöön. Lain voimaantulon jälkeen näyttötutkinnon järjestäjä ei siis enää itse voisi ottaa vastaan näyttöjä, koska näyttötutkinnon järjestämissopimusten voimassaolo päättyisi lain voimaan tullessa.

135 §. *Henkilökohtaistamista koskevat siirtymäsäännökset.* Ehdotetun lain 44 §:n mukaan opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. Ennen uuden lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen tai valmentavan koulutuksen aloittaneille opiskelijoille on kuitenkin voimassa olevan lainsäädännön nojalla jo laadittu erilaisia henkilökohtaisia suunnitelmia ja asiakirjoja. Ei olekaan tarkoitukseenmukaista, että koulutuksen järjestäjä laatisi kaikille näille opiskelijoille uuden henkilökohtaistamista koskevan suunnitelman lain voimaan tullessa. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa ei laadittaisi, jos opiskelija suorittaa tutkintoa kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti tai jos valmentavan koulutuksen opiskelija on aloittanut opintonsa ennen tämän lain voimaan tuloa. Ehdotetun säännöksen mukaan tällöin jäisivät voimaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 a §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, mainitun lain 17 §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n nojalla laadittu henkilökohtaistamista koskeva asiakirja.

Ehdotettavan uuden lain 5 luvussa säädettäisiin osin nykyistä tarkemmin henkilökohtaistamisessa noudatettavista menettelyistä. Olisikin tarkoituksenmukaista, että näitä menettelyitä sovellettaisiin päivitettäessä edellä tarkoitettuja ennen lain voimaantuloa laadittuja erilaisia henkilökohtaisia suunnitelmia ja asiakirjoja. Ehdotetun säännöksen mukaan 5 luvun säännöksiä sovellettaisiin päivitettäessä edellä mainittuja kumottujen lakien nojalla laadittuja suunnitelmia. Siirtymäsäännöksessä ei yksilöitäisi, miltä osin 5 luvun säännöksiä sovellettaisiin, vaan soveltamismahdollisuus tulisi arvioida kunkin 5 luvun säännöksen asiasisällön perusteella.

136 §. *Osaamisen arvioinnin oikaisua koskevat siirtymäsäännökset.* Uuden lain mukaiset osaamisen arvioinnin suoritettavia tahoja ja osaamisen arvioinnin oikaisua koskevat säännökset poikkeavat voimassa olevista säännöksistä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c §:n mukaan opiskelija voi pyytää osaamisen arvioinnin perusteella annetun arvosanan oikaisua suullisesti tai kirjallisesti rehtorilta tai arvioinnista 25 b §:n mukaan päättäneeltä eli opettajalta tai työelämän edustajalta. Tähän oikaisupyyntöön annettuun päätökseen opiskelija saa vaatia oikaisua kirjallisesti ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavalta toimielimeltä. Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:n mukaan tutkinnon suorittaja voi pyytää kirjallisesti arvioinnin oikaisua arvioinnista päättäneiltä arvioijilta, jotka edustavat työnantajia, työntekijöitä ja opetus-alaa. Tähän oikaisupyyntöön annettuun päätökseen tutkinnon suorittaja voi vaatia oikaisua kirjallisesti tutkintotoimikunnalta. Uuden lain ehdotetun 55 §:n mukaan opiskelija voi pyytää kirjallisesti arvioinnin tarkistamista arvioijilta eli koulutuksen järjestäjän ja työelämän edustajilta. Tutkintokoulutuksen opiskelija voi vaatia tähän tarkistuspyyntöön annettuun päätökseen oikaisua asianomaiselta työelämätoimikunnalta ja valmentavan koulutuksen opiskelija rehtorilta.

Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ennen tämän lain voimaan tuloa tiedoksi saatuun osaamisen arviointiin pyydetäisiin oikaisua tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Kumottavien säännösten mukaan oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla tai tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen osaamisen arvioinnin osalta oikaisua pyydetäisiin suullisesti tai kirjallisesti rehtorilta tai arvioinnista päättäneeltä opettajalta tai työelämän edustajalta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen osaamisen arvioinnin osalta

oikaisua pyydetäisiin kirjallisesti arvioinnista päättäneiltä arvioijilta. Mainittujen arvioijien tulisi käsitellä arvioinnin oikaisupyynnöt vielä uuden lain voimaan tulon jälkeenkin. Uuden lain mukaisia osaamisen arvioinnin oikaisua koskevia säännöksiä sovellettaisiin silloin, jos osaamisen arviointi on saatu tietoon lain voimaantulon jälkeen, vaikka osaamisen arviointi tai osa siitä olisi suoritettu ennen lain voimaantuloa.

Osaamisen arvioinnin oikaisupyynnön koskevaan päätökseen saa voimassa olevien säännösten mukaisesti vaatia oikaisua joko ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavalta toimielimeltä tai tutkintotoimikunnalta. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen toiminta päättyisi uuden lain voimaan tullessa ja tutkintotoimikuntien toiminta jatkuisi osittain 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan kumotun ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c §:n 2 momentissa ja kumotun ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaamisen arvioinnin oikaisua koskevaan päätökseen vaadittaisiin oikaisua uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 55 §:n 3 momentin mukaisesti työelämätoimikunnalta, jos oikaisua koskeva päätös olisi tehty 15 päivänä marraskuuta 2017 tai sen jälkeen.

Ehdotetun siirtymäsäännöksen nojalla työelämätoimikunnalle osoitettaisiin oikaisuvaatimuksia jo ennen lain voimaantuloa, mutta työelämätoimikunta käsitelisi nämä oikaisuvaatimukset vasta lain voimaantulon jälkeen. On perusteltua, että uusia oikaisuvaatimuksia ei osoitettaisiin ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavalle toimielimelle tai tutkintotoimikunnille juuri ennen niiden toiminnan päättymistä, jotta ne ehtisivät myös käsitellä niille osoitetut oikaisuvaatimukset. Mainittujen poistuvien toimielimien tulisi käsitellä siirtymäsäännöksen nojalla kuitenkin sellaiset oikaisuvaatimukset, jotka koskevat ennen 15 päivää marraskuuta 2017 tehtyjä oikaisua koskevia päätöksiä. Oikaisuvaatimuksen tekemisen määräaika on 14 päivää siitä, kun opiskelija on saanut tiedon päätöksestä eli käytännössä viimeiset ammattiosaamisen näyttöjen toimielimelle ja tutkintotoimikunnille osoitettavat oikaisuvaatimukset tulisivat vireille joulukuun alkupuolella.

Sekä ammattiosaamisen näyttöjen toimielin ja tutkintotoimikunnat että työelämätoimikunta voivat oikaisuvaatimukseen antamassaan päätöksessä määrätä suorittamaan uuden arvioinnin. Uuteen arviointiin sovellettaisiin ehdotetun uuden lain mukaisia säännöksiä arvioinnin suoritavasta tahosta, jos oikaisuvaatimuksen on käsitellyt työelämätoimikunta. Muutoin siirtymäsäännöksen mukaisesti ennen lain voimaan tuloa tehtyyn osaamisen arviointiin pyydetäisiin oikaisua tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja tällöin myös uusinta-arviointi suoritettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

137 §. *Erityistä tukea sekä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamista koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä olisi voimassa olevien säännösten nojalla tehtyjä erityisopetuksen järjestämistä, mukauttamista sekä erityisiä opiskelijärjestelyjä koskevien päätösten voimassaoloa koskeva siirtymäsäännös. Ehdotuksen mukaan säädettäisiin, että jos opiskelija suorittaa tutkintoa kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti tai on aloittanut valmentavan koulutuksen ennen uuden lain voimaan tuloa, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 1 momentin nojalla tehty päätös erityisopetuksen järjestämisestä ja laadittu henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, mainitun lain 19 a §:n 2 momentin nojalla tehty päätös mukauttamisesta tai mainitun lain 21 §:n nojalla tehty päätös erityisistä opiskelijärjestelyistä jäisivät voimaan tämän lain voimaan tullessa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n nojalla tehty päätös eri-

tyisistä opiskelijajärjestelyistä vastaisi uuden lain nojalla tehtävää päätöstä tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta. Lain 5 luvun säännöksiä sovellettaisiin soveltuvin osin päivitettäessä edellä mainittua henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa, kuten myös lain 134 §:n siirtymäsäännöksessä on säädetty muiden henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien osalta.

138 §. *Oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista koskevista siirtymäsäännöksistä. Säännöksen mukaan ennen ehdotetun lain voimaantuloa aloitettu oppisopimuskoulutus ja työssäoppimisjakso järjestettäisiin loppuun ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleiden oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista koskevien säännösten mukaisesti. Oppisopimuskoulutus katsotaan alkaneeksi silloin, kun opiskelijan ja työnantajan välisessä kirjallisessa määräaikaisessa työsopimuksessa tai virkamiehen ja työnantajan välisessä kirjallisessa määräaikaisessa sopimuksessa tarkoitettu oppisopimussuhde syntyy. Mikäli voimassa olevan lain aikana tehtyä oppisopimusta on tarve päivittää ehdotetun lain voimaantulon jälkeen esimerkiksi opiskelijan siirtyessä suorittamaan oppisopimuskoulusta uusien tutkinnon perusteiden mukaisena, voisivat sopijapuolet tehdä myös kokonaan uuden oppisopimuksen ehdotettujen säännösten mukaisena. Työssäoppimisjakso katsotaan alkaneeksi, kun opiskelija on aloittanut osaamisen hankkimisen työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä siten, kuin koulutuksen järjestäjä ja työnantaja ovat kirjallisesti sopineet.

139 §. *Koulutuksen järjestäjän henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän henkilöstöä koskevista siirtymäsäännöksistä. Pykälän 1 momentin mukaan poiketen siitä, mitä kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 4 §:ssä säädetään julkisesta hakumenettelystä, koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta tai kuntayhtymä voisi ottaa palveluksessaan lain voimaan tullessa olevan työsopimussuhteisen opettajan vastaavaan virkasuhteeseen ilman julkista hakumenettelyä, jos opettaja täyttää säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Opettajan palvelussuhteen tulee kuitenkin jatkua yhdenjakoisena ehdotetun lain voimaantulon jälkeen, jotta hänet voitaisiin ottaa virkasuhteeseen ilman julkista hakumenettelyä.

Kuntalain (410/2015) 87 §:n mukaan kunnan palveluksessa oleva henkilöstö on virkasuhteessa tai työsopimussuhteessa kuntaan. Tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan virkasuhteessa. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 4 §:ssä säädetään julkisesta hakumenettelystä. Säännöksen mukaan virkasuhteeseen ottaminen edellyttää julkista hakumenettelyä, jollei jäljempänä mainitussa laissa toisin säädetä. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 4 §:n 3 momentissa luetellaan perusteet, joilla 1 momentin julkista hakumenettelyä koskevasta pääsäännöstä voidaan poiketa. Poikkeamisperusteet eivät mahdollista saman työnantajan palveluksessa olevan työsopimussuhteisen henkilön ottamista virkasuhteeseen ilman julkista hakumenettelyä.

Siirtymäsäännöksen tarkoituksena on, että kunnallinen koulutuksen järjestäjänä voisi arvioida tarvetta ottaa palveluksessaan olevan työsopimussuhteisen opettajan vastaavaan virkasuhteeseen, mikäli koulutuksen järjestäjän henkilöstön muuttuvat tehtävät sitä edellyttäisivät. Voimassa olevassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa opettajat ovat usein työsopimussuhteisia, koska nykyisessä näyttötutkintojärjestelmässä opettajan tehtävään ei välttämättä ole sisällynyt julkisen vallan käyttöä, kuten esimerkiksi opiskelija-arviointia. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa opettajat ovat puolestaan pääosin virkasuhteisia, koska heidän tehtäviinsä kuuluu

opiskelija-arvioinnit. Siten nykyisin saman kunnallisen koulutuksen järjestäjän palveluksessa voi olla yhtenevät kelpoisuusvaatimukset täyttäviä opettajia virkasuhteisina ja työsopimussuhteisina riippuen siitä, antavatko he opetusta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa vai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa.

Jatkossa siirryttäisiin yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa tutkinto ja nykyisestä näyttötutkintojärjestelmästä luovuttaisiin. Muutoksesta johtuen kunnallisten koulutuksen järjestäjien palveluksessa olevien opettajien palvelussuhteen lajia voi olla tarve muuttaa työsopimussuhteisesta virkasuhteiseksi, jos opettajan tehtävään kuuluu jatkossa julkisen vallan käyttöä. Jatkossakin palvelussuhteen laji määräytyisi yksittäisen opettajan tehtävien ja työnkuvan perusteella. Kunnallisten koulutuksen järjestäjien ja niiden palveluksessa olevan henkilöstön yhdenvertaisen aseman turvaamiseksi olisi kuitenkin tarpeen, että koulutuksen järjestäjällä olisi määrätyn siirtymäajan aikana mahdollisuus ottaa jo palveluksessaan oleva säädetyt kelpoisuusvaatimukset täyttävä työsopimussuhteinen opettaja vastaavaan virkasuhteeseen siten, ettei opettajan tarvitsisi hakea oman työnantajansa sisäistä tehtävää julkisessa hakumenettelyssä. Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuna opettajan on täytynyt olla työsopimussuhteessa koulutuksen järjestäjään ehdotetun lain voimaan tullessa ja palvelussuhteen on tullut jatkoa ilman keskeytystä myös lain voimaantulon jälkeen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtymäajasta, jonka aikana koulutuksen järjestäjän palveluksessa oleva työsopimussuhteinen opettaja voitaisiin ottaa vastaavaan virkasuhteeseen ilman julkista hakumenettelyä. Säännöksen mukaan ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettu virkasuhteeseen ottaminen ilman julkista hakumenettelyä tulisi tehdä 31 päivään joulukuuta 2018 mennessä.

140 §. *Tutkintotoimikuntia koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin tutkintotoimikuntia koskevista siirtymäsäännöksistä. Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla asetetut tutkintotoimikunnat jatkaisivat toimintaansa 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka. Siirtymäajalla tutkintotoimikuntien tehtävät liittyisivät todistusten antamiseen. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkintotoimikuntien tehtävänä olisi antaa todistukset suoritetuista tutkinnon osista, jotka on arvioitu ennen tämän lain voimaantuloa sekä tutkinnoista, joiden muodostumiseksi vaadittavat kaikki tutkinnon osat on suoritettu ennen tämän lain voimaantuloa. Todistukset annettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Jos jokin tutkinnon muodostumiseksi vaadittava tutkinnon osa on suoritettu tämän lain voimaantulon jälkeen, tutkintotodistuksen antaisi koulutuksen järjestäjä. Tutkintotoimikuntien toimintaan tässä pykälässä säädettyjen tehtävien osalta sovellettaisiin kumotun ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 ja 7 a §:ssä sekä niiden nojalla säädettyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkintotoimikuntajärjestelmään liittyvästä näyttötutkintosihteeristöä, joka toimii Opetushallituksen yhteydessä. Ehdotetun säännöksen mukaan kumotun ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 c §:ssä tarkoitettu näyttötutkintosihteeristö voisi jatkaa toimintaansa 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka. Näyttötutkintosihteeristöön sovellettaisiin tällöin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 c §:ssä ja sen nojalla säädettyä. Opetushallitus päättäisi, jatkaako ja missä laajuudessa näyttötutkintosihteeristö toimintaansa tämän lain voimaantulon jälkeen.

141 §. *Näyttötutkintojen suoritusrekisteriä koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua näyttötutkintojen suoritusrekisteriä koskevista siirtymäsäännöksistä. Siirtymäsäännös olisi tarpeen, koska tutkintotoimikuntien toiminnan päättymisen jälkeen niille kuuluneet rekisterinpitäjän tehtävät olisi tarkoitus

siirtää Opetushallitukselle. Tutkintotoimikuntien toiminnan päättymisen jälkeen näyttötutkin-
tojen suoritusrekisteriin ei kuitenkaan tallennettaisi enää uusia tietoja.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta an-
netun lain 7 §:n 5 momentin säännöstä Opetushallituksen ja tutkintotoimikuntien näyttötutkin-
tojen suoritusrekisteriin liittyvistä tehtävistä sovellettaisiin 31 päivään heinäkuuta 2018 saak-
ka. Voimassa olevan 7 §:n 5 momentin mukaan Opetushallitus ylläpitää tutkintotoimikunnan
lukuun tutkintotoimikunnalle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisista tiedoista näyttö-
tutkintojen suoritusrekisteriä. Opetushallitus vastaa näyttötutkintojen suoritusrekisterin tieto-
jen käytettävyydestä ja eheydestä, tietosisältöjen muuttumattomuudesta sekä tietojen suoja-
misesta, säilyttämisestä ja hävittämisestä. Opetushallitus vastaa myös teknisestä käyttöyhtey-
destä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Muista rekisterinpitäjälle kuuluvis-
ta tehtävistä vastaa omien tietojensa osalta kukin tutkintotoimikunta. Tutkintotoimikuntien re-
kisterinpitoon liittyvät tehtävät jatkuisivat niiden toimikauden loppuun saakka niiden tehtävien
osalta, jotka niille siirtymäajalle on säädetty.

Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain
18 a, c ja d §:ää sovellettaisiin tutkintotoimikuntien 140 §:ssä säädettyjen tehtävien osalta 31
päivään heinäkuuta 2018 saakka. Ehdotetun lain 140 §:ssä säädettäisiin tutkintotoimikuntien
todistusten antamiseen liittyvistä tehtävistä siirtymäajalla. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta
annetun lain 18 a §:ssä säädetään näyttötutkintojen suoritusrekisterin tietolähteistä ja tietosi-
sällöistä, 18 c §:ssä salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta tutkintotoimikunnalle sekä
18 d §:ssä tiedonsiirrosta teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan Opetushallitus ylläpitäisi näyttötutkin-
tojen suoritusrekisteriä 1 päivästä elokuuta 2018 lukien eli tutkintotoimikuntien siirtymäkauden
päätyttyä. Näyttötutkintojen suoritusrekisteriin ei enää tämän ajankohdan jälkeen tallennettaisi
uusia tietoja, mutta jo tallennetun tiedot säilyisivät rekisterissä. Ehdotetun säännöksen mukaan
näyttötutkintojen suoritusrekisteriin sovellettaisiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun
lain 18 b säännöksiä tietojen säilytysajasta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain
18 b §:n mukaan tutkintosuorituksia koskevat tiedot säilytetään rekisterissä pysyvästi. Tiedot
tutkintotilaisuuden järjestelyistä, tutkintosuoritukseen kuuluvista työtehtävistä, tutkintosuori-
tuksen arvioijista, tutkintovastaavista sekä muut tutkinnon suorittamistapaa tai järjestämistä
koskevat tiedot säilytetään enintään kaksi vuotta.

142 §. Voimaan jätettävät asetukset. Pykälässä säädettäisiin kumottujen lakien nojalla annettu-
jen eräiden asetusten voimaan jäämisestä myös uuden lain voimaantulon jälkeen. Ehdotetun
säännöksen mukaan voimaan jäisivät asetukset opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksis-
ta (986/1998), opetusministeriön asetus eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksu-
jen perusteista (1323/2001), valtioneuvoston asetus koulutuksen arvioinnista (1061/2009) sekä
valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkei-
sen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä (294/2014). Nämä asetukset ehdotetaan jätet-
täviksi voimaan, koska ne on annettu sekä kumottavien lakien nojalla että myös sellaisten la-
kien nojalla, jotka jäisivät edelleen voimaan. Ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain
voimaantulon jälkeen näitä asetuksia olisi kuitenkin tarkoitus uudessa laissa olevien asetuk-
senantovaltuuksien nojalla muuttaa vastaamaan uutta voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä sa-
malla kumota jatkossa tarpeettomat säännökset.

Muut ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla annetut asetukset kumoutuisivat uuden lain voimaan tullessa.

1.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

1 §. *Soveltamisala.* Lain soveltamisalaan ehdotetaan lisättäväksi uusi ammatillisesta koulutuksesta annettava laki. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa mainittu laki ammatillisesta koulutuksesta (1.8.2015 lukien laki ammatillisesta peruskoulutuksesta) sekä 3 kohdassa mainittu laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta ehdotetaan kumottavaksi uudella ammatillisesta koulutuksesta annettavalla lailla, joten pykälän 2 ja 3 kohdat ehdotetaan muutettavaksi tätä vastaavaksi. Momentin 2 kohdassa mainittaisiin jatkossa laki ammatillisesta koulutuksesta ja 3 kohta kumottaisiin.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain systematiikan mukaan kyseisen lain perusteella myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin sekä valtionavustusta perustamishankkeisiin. Käyttökustannusten käsitettä ei ole laissa määritelty, mutta käyttökustannukset tarkoittavat käytännössä toiminnan vuotuisiin juokseviin kustannuksiin myönnettävää rahoitusta. Valtionosuus käyttökustannuksiin myönnetään laissa säädettyjen suoritteiden ja yksikköhintojen tulona. Yksikköhinnat voivat olla toteutuneisiin kustannuksiin perustuvia (esimerkiksi lukiokoulutus, ammatillinen peruskoulutus) tai talousarvioon perustuvia (esimerkiksi ammatillinen lisäkoulutus oppisopimuskoulutuksena ja ammatilliset erikoisoppilaitokset). Vastinpari käyttökustannuksille ovat perustamishankkeet, joilla lain 36 §:n mukaan tarkoitetaan toiminnallisen kokonaisuuden muodostavan tilojen rakentamista, peruskorjausta tai niitä vastaavaa toimenpidettä ja mainittuihin toimenpiteisiin liittyvää irtaimen omaisuuden hankintaa.

Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään lain soveltamisalaan kuuluvista toiminnoista, joiden käyttökustannuksiin myönnetään valtionosuutta. Voimassa olevan pykälän 2 ja 3 momenteissa puolestaan säädetään lain soveltamisalaan kuuluviin toimintoihin myönnettävästä perustamishankkeiden valtionavustuksesta. Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa lain systematiikan mukaista jakoa käyttökustannusten valtionosuuden ja perustamishankkeiden valtionavustusten välillä ei kuitenkaan käytetä. Pykälän 4 momentissa on ammatillista koulutusta koskeva poikkeussäännös, jonka mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa perustamishankkeiden valtionavustuksia ei myönnetä. Tiloista, kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnetään rahoitusta siten kuin lain 25 §:ssä säädetään eli yksikköhintaan perustuvan valtionosuusjärjestelmän puitteissa.

Ammatillisen koulutuksen osalta käyttökustannusten ja perustamishankkeiden rahoituksen nykytilaa ei ole tarkoitus muuttaa eli perustamishankkeisiin ei myönnettäisi jatkossakaan laissa tarkoitettua perustamishankkeiden valtionavustusta. Pykälän 4 momentissa olisi tätä koskeva säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnettäisiin rahoitusta siten kuin tämän lain 9 §:ssä säädetään. Lain 9 §:ssä säädetään rahoituksen myöntämisestä ammatillisen koulutuksen järjestäjille ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitus myönnetään yhtenä kokonaisuutena eikä sitä erotella käyttökustannusten ja 4 momentissa tarkoitettujen muiden kustannusten rahoitukseen.

Käytettäessä rahoituslain säännöksissä sanamuotoa ”rahoitus käyttökustannuksiin”, on sanamuodon vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan katsottu tarkoittavan ammatillisesta koulutukseen myönnettävää valtionosuusrahoitusta kokonaisuutena eli myös pykälän 4 momentissa tarkoitettulta osalta. Tätä vakiintunutta soveltamiskäytäntöä ei ole tarkoitus muuttaa.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jolla tietty ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu toiminta rajattaisiin rahoituslain soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotetun säännöksen mukaan rahoituslakia ei sovellettaisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa eikä 33 ja 35 §:ssä tarkoitettun koulutuksen rahoitukseen. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta voitaisiin mainitun lain 22 §:n 2 momentin mukaan järjestää myös valtion oppilaitoksissa sekä Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella.

Rahoituslain 1 §:n 1 momentin johdantolause rajaa jo nykyään rahoituslain soveltamisalan ulkopuolelle valtion oppilaitokset, joten tältä osin ehdotettu säännös ei muuttaisi nykytilaa. Ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä ei sen sijaan ole aiemmin säännelty valtiosopimukseen perustuvasta koulutuksesta. Käytännössä sillä tarkoitettaisiin Pohjoiskalotin koulutussäätiössä järjestettävää työvoimakoulutusta, jota rahoitettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisena hankintana. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta voitaisiin jatkossa järjestää mainitun lain 33 §:n mukaan tilauskoulutuksena ja 35 §:n mukaan Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävänä tutkintokoulutuksena. Nämä koulutukset järjestettäisiin ja rahoitettaisiin liiketaloudellisin perustein, joten myös ne olisi tarpeellista rajata rahoituslain soveltamisalan ulkopuolelle.

Voimassa olevassa 5 momentissa todetaan laissa säädettävän lisäksi kunnan laskennallisesta omarahoitusosuudesta 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainituissa laeissa tarkoitettun opetustoimen käyttökustannuksiin. Voimassa olevan 1 momentin 1 kohdassa mainitaan lukiolaki ja 2 kohdassa laki ammatillisesta koulutuksesta (nykyisin laki ammatillisesta peruskoulutuksesta). Pykälän 5 momentin säännöstä ei kuitenkaan tarvitse muuttaa, vaikka siinä viitattu 1 momentin 2 kohta ehdotetaankin muutettavaksi. Kyseisessä lainkohdassa mainittaisiin jatkossa uusi laki ammatillisesta koulutuksesta, jossa säädettävien toimintojen rahoittamiseen sisältyisi 5 momentissa tarkoitettu kunnan omarahoitusosuus. Kunnan omarahoitusosuudesta ammatillisen koulutuksen rahoitukseen säädettäisiin lain 9 a §:ssä.

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdan viittaus lain 1 §:n 1 momentin 1-3 kohtiin muutettaisiin viittaukseksi 1 ja 2 kohtiin mainittuihin kohtiin ehdotettujen muutosten vuoksi. Viittaus 1—4 kohtiin muutettaisiin lakiteknisistä syistä viittaukseksi 1, 2, 3 a, 3 b ja 4 kohtiin.

5 §. Rahoituksen laskentaperuste. Pykälän 1 momentin 1 kohdasta poistettaisiin ammatillista peruskoulutusta koskeva maininta ja 2 kohta kumottaisiin, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella.

6 §. Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitettussa koulutuksessa. Ammatillisen koulutuksen rahoitus ei jatkossa perustuisi enää yksikköhintajärjestelmään, joten kunnan valtionosuutta ja valtionosuuden perustetta ei voitaisi enää laskea samoilla säännöillä kuin lukiokoulutuksessa. Sääntelyn selkeyden vuoksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtionosuuden perustan laskennasta ei olisi perusteltua säätää samassa pykälässä. Pykälässä säädettäisiin jatkossa vain lukiokoulutusta koskevasta kunnan valtionosuudesta ja

valtionosuuden perusteesta. Ammatillista koulutusta koskevasta kunnan valtionosuudesta säädettäisiin 10 §:ssä.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, mutta pykälän sääntelyä ei lukio-koulutuksen osalta ehdoteta muutoin muutettavaksi. Pykälän otsikosta poistettaisiin maininta ammatillisesta peruskoulutuksesta. Pykälän 1 momentin viittaus valtionosuuden myöntämisestä 5 §:n 1 kohdassa mainittujen toimintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin muutettaisiin muotoon lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin, koska lain 5 §:n 1 kohdassa säädettäisiin jatkossa ainoastaan lukiokoulutuksen rahoituksen laskentaperusteesta. Pykälän 2 momentin ammatillista peruskoulutusta koskeva 2 kohta poistettaisiin ja pykälän sanamuotoa muutettaisiin teknisesti luopumalla luetteloinnista. Pykälän 3 momentista poistettaisiin ammatillista peruskoulutusta koskeva säännös.

7 §. *Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen rahoitus.* Ammatillisen koulutuksen rahoitus ei jatkossa perustuisi enää yksikköhintajärjestelmään eikä myönnettävää rahoitusta laskettaisi enää samoilla säännöillä kuin lukiokoulutuksessa, joten sääntelyn selkeyden vuoksi rahoituksen myöntämisestä ei olisi perusteltua säätää samassa pykälässä. Pykälässä säädettäisiin jatkossa vain lukiokoulutuksen osalta kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän koulutuksen rahoituksesta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävästä rahoituksesta säädettäisiin 10 §:ssä.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, mutta pykälän sääntelyä ei lukio-koulutuksen osalta ehdoteta muutoin muutettavaksi. Pykälän otsikosta poistettaisiin maininta ammatillisesta peruskoulutuksesta. Pykälän 1 momentin viittaus rahoituksen myöntämisestä 5 §:n 1 kohdassa mainittua toimintoja varten muutettaisiin muotoon lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestämistä varten, koska lain 5 §:n 1 kohdassa säädettäisiin jatkossa ainoastaan lukiokoulutuksen rahoituksen laskentaperusteesta. Pykälän 3 momentista poistettaisiin ammatillista peruskoulutusta koskeva säännös.

8 §. *Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen käyttökustannuksiin.* Ammatillisen koulutuksen rahoitus ei jatkossa perustuisi enää yksikköhintajärjestelmään, joten kunnan omarahoitusosuutta ei voitaisi enää laskea samoilla säännöillä kuin lukiokoulutuksessa. Sääntelyn selkeyden vuoksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen kunnan omarahoitusosuuden laskennasta ei olisi perusteltua säätää samassa pykälässä. Pykälässä säädettäisiin jatkossa vain lukiokoulutusta koskevasta kunnan omarahoitusosuudesta. Ammatillista koulutusta koskevasta kunnan omarahoitusosuuden laskennasta säädettäisiin 9 a §:ssä.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia. Pykälän otsikosta poistettaisiin maininta ammatillisesta peruskoulutuksesta ja pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen prosenttiosuutta koskeva säännös.

Pykälän 4 momentissa säädetään ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisen johdosta kunnan omarahoitusosuuteen vuosittain lisättävästä euromäärästä. Tämä euromäärä jaettiin vuoden 2015 talousarvion määrärahan perusteella lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen momenteille. Koska 8 §:ssä säädettäisiin jatkossa vain lukiokoulutusta koskevasta kunnan omarahoitusosuudesta, ehdotetaan 4 momentin säännöstä muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin vain lukiokoulutuksen osalta kunnan omarahoitusosuuteen lisättävästä euromäärästä. Ammatillisen koulutuksen osalta ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden

poistumisen johdosta lisättävä euromäärä huomioitaisiin 9 a §:ssä säädetyn kertoimen laskennassa.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan kunnan omarahoitusosuuteen lisättäisiin ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisen johdosta lukiokoulutuksen osalta vuosittain euromäärä, joka on kunnan asukasta kohti 14,69 euroa vuoden 2017 tasossa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että säädetty euromäärä muutettaisiin vuoden 2017 tasoon. Voimassa olevaa säännöstä vastaavasti vuosittaista euromäärää laskettaessa huomioitaisiin varainhoitovuoden arvioitu kustannustason muutos ja koko maan asukasmäärän muutos.

9 §. Ammatillisen koulutuksen määräraha. Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistuksen myötä voimassa olevan 9 §:n mukainen sääntely kumottaisiin. Uudessa 9 §:ssä säädettäisiin ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjille myönnettävä kokonaisrahoitus muodostuisi valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta sekä kuntien rahoitusosuudesta, jonka määräytymisestä säädettäisiin lain 9 a §:ssä. Tämän rahoituksen lisäksi yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille myönnettäisiin toteutuneisiin maksettuihin arvonlisäveroihin perustuva arvonlisäverokorvaus.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen valtionrahoituksen talousarvioperusteisuudesta. Lisäksi säädettäisiin ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksen muodostumisesta valtion ja kuntien rahoitusosuuksista. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi ammatillisen koulutuksen järjestäjille rahoitusta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan ja 9 a §:n 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden rajoissa. Tätä myönnettävän valtion ja kuntien määrärahan yhteismäärää kutsuttaisiin laissa *ammattillisen koulutuksen määrärahaksi*.

Ammatillisen koulutuksen määräraha jaettaisiin neljään rahoitusosuuteen, joiden määräytymisperusteet poikkeaisivat toisistaan. Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisen koulutuksen rahoituksena myönnettäisiin pääosin laskennallisten perusteiden mukaisesti määräytyvää perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta. Laskennallisin perustein määräytyvät rahoitusosuudet myönnettäisiin hakemuksetta ja maksettaisiin valtionosuusjärjestelmän puitteissa. Lisäksi rahoituksena myönnettäisiin hakemuksesta perusrahoituksen harkinnanvaraista korotusta ja strategiarahoitusta. Strategiarahoitusta myönnettäisiin hakemuksen perusteella valtionavustuksena. Rahoitusosuuksien keskinäisistä suhteista ja määräytymisperusteista säädettäisiin 3 a luvussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen määrärahan korottamisesta indeksillä. Ehdotetun säännöksen mukaan edellisenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille osoitettua valtion määrärahaa korotettaisiin kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammatillisen koulutuksen indeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Myös 9 a §:n 1 momentissa säädettyä kuntien rahoitusosuutta korotettaisiin vastaavasti ammatillisen koulutuksen indeksillä. Ammatillisen koulutuksen indeksi muodostuisi yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä. Toteuttamisvaihtoehtona voisi olla myös kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 2 momentissa tarkoitetun peruspalveluiden hintaindeksin käyttäminen, jota käytetään nykyisin ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan määrittelyyn liittyvän kustannustason muutoksen huomioon ottamisessa. Esityksessä on kuitenkin päädytty ehdottamaan uuden ammatillisen koulutuksen in-

deksin käyttöönottoa, jotta kustannustason muutoksissa pystyttäisiin mahdollisimman hyvin ottamaan huomioon ammatillisen koulutuksen järjestämisen kustannusrakenne.

Ammatillisen koulutuksen indeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta annettaisiin tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetut indeksitarkistusta koskevat periaatteet vastaisivat yliopistolain 49 §:n ja ammattikorkeakoululain 43 §:n sääntelyä. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin huomioon otettavien kustannusten eli ammatillisen koulutuksen indeksissä käytettyjen indeksien keskinäisestä painotuksesta. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös kustannustason nousun huomioon ottamisessa käytettävistä menettelyistä. Kustannustason nousu otettaisiin huomioon valtiovarainministeriön varainhoitovuodelle arvioiman kustannustason nousun mukaisena. Arvioitu kustannustason nousu korjattaisiin vastaamaan kyseisen varainhoitovuoden ammatillisen koulutuksen indeksin mukaista toteutunutta kustannustason nousua kahden vuoden viiveellä siten, että määrärahan mitoituksessa otettaisiin huomioon varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja valtiovarainministeriön kyseiselle varainhoitovuodelle laatiman arvion erotus.

Ehdotetun 3 momentin mukaan yksityisille koulutuksen järjestäjille myönnettäisiin lisäksi arvonlisäverokorvaus noudattaen lain 32 i §:ää. Arvonlisäverokorvauksiin varattava määräraha olisi edellä 1 momentissa tarkoitettusta perus-, suoritus-, vaikuttavuus- ja strategiarahoituksen määrärahasta erillinen valtion talousarvioon otettava sidottu määräraha. Yksityisille koulutuksen järjestäjille myönnettävä arvonlisäverokorvaus perustuisi toteutuneisiin maksettuihin arvonlisäveroihin ja korvausta myönnettäisiin niin sanotun euro eurosta -periaatteen mukaisesti. Ehdotetut arvonlisäverokorvauksen määrärahaa koskevat periaatteet vastaisivat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen arvonlisäverokorvausta.

9 a §. *Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa.* Lakiin lisättäisiin uusi 9 a §, jossa säädettäisiin kuntien rahoitusosuudesta sekä kunnan omarahoitusosuudesta ammatillisen koulutuksen rahoituksessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuntien rahoitusosuudesta ammatillisen koulutuksen rahoituksessa. Uudessa rahoitusmallissa valtion rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksesta päätettäisiin valtion talousarviossa ja kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin laissa säädetyn kertoimen kautta suhteellisena osuutena talousarvioon otettavasta valtion määrärahasta.

Ammatillisen koulutuksen uuteen rahoitusjärjestelmään on tarkoitus siirtyä vuoden 2017 rahoitustasossa. Myös kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin vuoden 2017 tasossa. Laissa säädettävä kerroin määriteltäisiin siten, että varainhoitovuoden 2017 tilannetta käytettäisiin kuntien suhteellisen ja euromääräisen rahoitusosuuden määräytymisen pohjavuotena.

Vuoden 2017 valtion talousarvion tietojen perusteella momentin 29.20.30 valtion määräraha on 721 415 000 euroa. Tämä euromäärä sisältää oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen valtionrahoituksen 435 787 000 euroa, oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen valtionrahoituksen 30 913 000 euroa, oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionrahoituksen 66 158 000 euroa, oppilaitosmuotoisena ammatillisen lisäkoulutuksen valtionrahoituksen 126 854 000 euroa, erikoisoppilaitosten valtion rahoituksen 16 055 000 euroa sekä valtionavustusrahoituksen yhteensä 44 648 000 euroa ja voimassa olevan lain 32 §:n 2 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvien kulujen kompensointiin 1 000 000 euroa.

Vuoden 2017 talousarvion tietojen perusteella kuntien rahoitusosuus on 964 204 000 euroa. Tässä euromäärässä on mukana yhteensä 208 704 000 euroa vuoden 2017 tasoon laskettuna vuonna 2015 toteutetusta ammattikorkeakoulujen kunnan rahoitusosuuden siirrosta johtuvaa kuntien rahoitusosuutta. Tämä rahoitusosuus otettaisiin jatkossa huomioon suoraan laissa säädettyssä kertoimessa, jolloin se käytännössä jäädytettäisiin vuoden 2017 tasoon. Lain 8 §:n 4 momenttia ehdotetaan vastaavasti muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin jatkossa vain lukiokoulutuksen osalta kunnan omarahoitusosuuteen lisättävästä euromäärästä.

Talousarvion mukaisessa kuntien rahoitusosuudessa on mukana myös valtion oppilaitoksena toimivan Saamelaisalueen koulutuskeskuksen sekä sisäministeriön hallinnonalalla toimivan Pelastusopiston järjestämän ammatillisen koulutuksen kuntarahoituksen laskennallinen osuus. Tämä edellä mainittu laskennallinen osuus ei vaikuta ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksen tasoon, vaan se ainoastaan muuttaa valtion ja kunnan rahoituksen suhdetta. Laskennallisen osuuden kautta otetaan huomioon se, että kuntien tulee rahoituslain mukaisesti osallistua myös näissä oppilaitoksissa järjestettävän ammatillisen koulutuksen rahoitukseen, vaikka kyseisten oppilaitosten rahoitus toteutetaankin talousarviossa valtionrahoitteisesti. Myös näiden laskennallisten lisäysten osalta noudatettaisiin ammattikorkeakoulujen siirrosta johtuvan kunnan omarahoitusosuuden tavoin periaatetta, jonka mukaan laskennalliset erät otettaisiin jatkossa huomioon suoraan laissa määritellyssä kertoimessa jäädyttäen ne vuoden 2017 tasoon.

Nykyisin yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille maksettavat arvonlisäverokorvaukset ovat mukana talousarvion mukaisessa valtion määrärahasa ja kuntien rahoitusosuudessa. Jatkossa arvonlisäverokorvauksen euromäärä erotettaisiin ammatillisen koulutuksen määrärahasta siten, että talousarviossa päätettäisiin euromäärä, joka momentin määrärahasta saadaan käyttää rahoituslaissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten maksamiseen. Kuntien rahoitusosuuden kertoimen laskennassa onkin huomioitu tämä muutos siten, että vuoden 2017 talousarvion mukaisesta valtion määrärahasta ja kuntien rahoitusosuudesta on vähennetty euromäärä, joka vastaa arviota vuoden 2017 rahoitukseen sisältyvästä arvonlisäverokorvausten määrästä. Varainhoitovuonna 2018 maksettavaksi tulevat arvonlisäverokorvaukset perustuisivat ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan tällä hetkellä voimassa olevien säännösten mukaisesti määriteltyyn keskimääräiseen arvonlisäveron määrään eli yksityisten koulutuksen järjestäjien vuoden 2016 arvonlisäverotietoihin, joiden tarkka euromäärä olisi tiedossa vasta tämän hallituksen esityksen antamisen jälkeen.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saataisiin, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaisiin luvulla 1,3461. Tämä kerroin on saatu käyttämällä vuoden 2017 talousarvion momentin 29.20.30 määrärahaa ja sen pohjana olevia tietoja valtion ja kuntien rahoitusosuuksista. Edellä todetun mukaisesti rahoitusosuuksista on vähennetty euromäärä, joka vastaa arviota vuoden 2017 rahoitukseen sisältyvästä varainhoitovuonna 2018 maksettavaksi tulevien arvonlisäverokorvausten määrästä sekä lisäksi momentilla voimassa olevan lain 32 §:n 2 momentissa tarkoitettuun arvonlisäverokompensatioon varattu euromäärä. Muutoin rahoitusosuudet on otettu huomioon vuoden 2017 talousarvion mukaisina sisältäen kaikki momentin 29.20.30 valtionavustukset.

Vuoden 2017 oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen talousarvion valtion määräraha on 435 787 000 euroa, josta yksityisten koulutuksen järjestäjien arvonlisäverojen perusteella tehdyn yksikköhinnan korotuksen osuus 7 342 000 euroa (korotus 4,58 prosenttia). Op-

pisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen talousarvion määräraha on 30 913 000 euroa, josta arvonlisäverojen perusteella tehdyn yksikköhinnan korotuksen osuus 493 000 euroa. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen talousarvion määräraha puolestaan on 126 854 000 euroa, josta arvonlisäverojen perusteella tehdyn yksikköhinnan korotuksen osuus 2 725 000 euroa. Oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen ja erikoisoppilaitosten yksikköhintoja ei ole erikseen korotettu arvonlisäverojen perusteella, vaan talousarviossa päätetyt määrarahat ja yksikköhinnat ovat pitäneet sisällään myös arvonlisäverojen osuuden, joten näiden osalta arvonlisäverojen euromäärää ei ole kerroinlaskelmassa otettu erikseen huomioon. Muiden koulutusmuotojen osalta arvonlisäverojen perusteella tehtyjen korotusten yhteenlaskettu euromäärä on 10 559 748 euroa, mikä on laskelmassa otettu huomioon valtion määrärahasta (721 415 000 euroa) vähennettävänä arvonlisäverokorvausten määrän arviona. Lisäksi valtion määrärahasta on vähennetty nykyiseen arvonlisäverokompensatioon varattu 1 000 000 euroa.

Kunnan rahoitusosuuteen sisältyvien arvonlisäverojen määrä on oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen osalta määritelty vastaavasti kuin valtionrahoituksen osalta. Oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa yksityisten koulutuksen järjestäjien arvonlisäverojen perusteella tehdyn yksikköhinnan korotuksen osuus on 8 121 000 ja oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen osuus 546 000 euroa. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitukseen ei sisälly kuntaosuutta. Yhteenlaskettuna kuntien rahoitusosuudesta (964 204 000 euroa) vähennettävän arvonlisäverokorvausten määrän arvio on 8 667 000 euroa.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan kuntien rahoitusosuuden euromäärä olisi kuitenkin aina enintään vuoden 2017 tasossa. Vuoden 2017 tasolla tarkoitettaisiin talousarvion mukaista määrärahan tasoa. Tämä säännös olisi tarpeen, jotta kuntien euromääräinen rahoitusosuus säilyisi vuoden 2017 tasossa, jos valtion määräraha kasvaisi. Esimerkiksi varainhoitovuodesta 2018 lukien ammatillisen koulutuksen määrärahaan on tarkoitus vaihteittain siirtää työvoimakoulutuksen määrärahoja. Valtion talousarvion määrärahan mahdollinen lasku puolestaan vähentäisi kuntien rahoitusosuuden euromäärää suoraan laissa säädetyn kertoimen perusteella, mutta kuntien suhteellinen rahoitusosuus ei tällöin muuttuisi.

Lain 9 §:n 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaisesti kuntien rahoitusosuutta korotettaisiin ammatillisen koulutuksen indeksiin vuotuista kustannustason muutosta vastaavasti. Indeksikorotukset otettaisiin huomioon myös 1 momentissa säädettyssä kuntien rahoitusosuuden euromäärässä.

Lain 64 §:n 1 momentin 1 kohdan viittaussäännöksen mukaan laissa tarkoitettuun rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin säännöstä uusista ja laajentuvista tehtävistä. Kyseisen säännöksen mukaan uusissa ja laajentuvissa tehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Tätä säännöstä sovellettaisiin viittaussäännöksen nojalla ammatillisen koulutuksen rahoituksessa myös jatkossa. Uudet tai laajentuvat tehtävät edellyttäisivät 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden laskentakertoimen muuttamista, jos uusien tai laajentuvien tehtävien 100-prosenttista valtionrahoitusta ei olisi mahdollista toteuttaa soveltamalla 1 momentin säännöstä kuntien rahoitusosuuden enimmäiseuromäärästä, jotta kuntien euromääräinen rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksesta ei kasvaisi.

Rahoituslain 44 §:n perusteella myönnettäviä valtionavustuksia ei nykyään oteta huomioon kuntien rahoitusosuuden perustetta määriteltäessä. Uudessa rahoitusjärjestelmässä strategiarahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta voisi ehdotuksen mukaan vaihdella vuosittain ollen 0—4 prosenttia ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Ehdotuksen mukaan kunnan rahoitusosuuden määrittelyssä otettaisiin huomioon myös strategiarahoituksen osuus, koska muutoin kuntien suhteellinen rahoitusosuus voisi vaihdella vuosittain strategiarahoituksen osuuden suuruudesta riippuen. Vaihtoehtona olisi, että strategiarahoituksena myönnettävään rahoitukseen ei sisältyisi kuntien rahoitusosuutta, vaan kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin ainoastaan perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitukseen osoitetun valtion määrärahan perusteella. Tällöin laissa määriteltävä kerroin olisi lähtötilanteessa hieman korkeampi kuin esityksessä nyt ehdotettu kerroin ja kuntien rahoitusosuus vaihtelisi vuosittain strategiarahoituksen osuudesta riippuen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kunnan omarahoitusosuudesta ammatillisen koulutuksen rahoituksessa. Ehdotetun säännöksen mukaan kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa olisi euromäärä, joka saataisiin, kun 1 momentissa tarkoitettu kuntien rahoitusosuuden euromäärä jaettaisiin koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrottaisiin kunnan asukasmäärällä. Ehdotettu laskentaperiaate vastaisi soveltuvin osin voimassa olevan lain 8 §:ssä säädettyä kunnan omarahoitusosuuden laskentaperiaatetta.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan kunnan omarahoitusosuuden laskennassa ei oteta huomioon opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla. Vuoden 2016 rahoituksen laskennan perusteena käytettyjen tietojen mukaan tällaisia opiskelijoita oli 728. Kun pohjana käytetään vuoden 2017 rahoitustasoa, on tässä tasossa lähtöoletmana, että tietty osa opiskelijoista on vailla kotikuntaa olevia tai heillä on kotikunta Ahvenanmaalla. Rahoitusjärjestelmän yksinkertaisuuden vuoksi ehdotetaan, että vailla kotikuntaa olevat opiskelijat otettaisiin laskennallisesti huomioon vuoden 2017 tasossa. Jos vailla kotikuntaa olevien opiskelijoiden määrä merkittävästi kasvaisi esimerkiksi maahanmuuton seurauksena, tulisi määrärahan korotus voimassa olevien säännösten mukaan tehdä 100-prosenttisesti valtionrahoituksella, jolloin kuntien suhteellinen tai euromääräinen rahoitusosuus ei kasvaisi.

10 §. *Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus ja kunnan valtionosuus.* Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistuksen myötä voimassa olevan 10 §:n mukainen sääntely kumottaisiin. Uudessa 10 §:ssä säädettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävästä rahoituksesta ja kunnan valtionosuudesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen euromäärän muodostumisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettäisiin kunkin laskennallisten perusteiden mukaisesti määräytyvän rahoitusosuuden eli perusrahoitusosuuden, suoritusrahoitusosuuden ja vaikuttavuusrahoitusosuuden 32 a §:n mukaisesta euromäärästä se euromäärä, joka vastaisi koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista kussakin rahoitusosuudessa. Suoritteiden määrittelystä ja laskennasta säädettäisiin 3 a luvussa. Perusrahoitusosuuden 32 a §:n mukaisesta euromäärästä tulisi kuitenkin ensin vähentää 32 e §:ssä tarkoitettujen perusrahoituksen harkinnanvaraisten korotusten yhteenlaskettu euromäärä, jonka jälkeen jäljelle jäävä perusrahoitusosuuden euromäärä jaettaisiin säännöksessä säädetyllä tavalla koulutuksen järjestäjien suoritteiden suhteellisten osuuksien perusteella.

Pääsääntöisesti 1 momentissa tarkoitettu rahoitus myönnettäisiin vuoden lopussa tehtävällä rahoituspäätöksellä. Perusrahoitusosuuden euromäärästä olisi kuitenkin tarkoitus jättää jakamatta pieni osuus, jolla mahdollistettaisiin rahoituksen myöntäminen varainhoitovuoden aikana päätettäviin opiskelijavuosiin sekä mahdollisiin oikaisuihin. Varainhoitovuoden aikana päätettävien opiskelijavuosien euromääräinen arvo määräytyisi siten, että koulutuksen järjestäjän rahoituspäätöksellä päätetty perusrahoitusosuuden euromäärä jaettaisiin koulutuksen järjestäjän tavoitteellisten opiskelijavuosien määrällä, jolloin saataisiin järjestäjäkohtainen hinta yksittäiselle opiskelijavuodelle. Varainhoitovuoden lopussa vielä jakamatta oleva perusrahoitusosuuden euromäärä jaettaisiin koulutuksen järjestäjille varainhoitovuodelle päätettyjen järjestäjäkohtaisella painokertoimella painotettujen tavoitteellisten opiskelijavuosien mukaisessa suhteessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle myönnettävästä valtionosuudesta. Säännös muodostaisi poikkeuksen 1 momentissa säädettyyn. Ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle ei myönnettäisi laskentaperusteiden mukaisesti määräytyvää perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen euromäärää kokonaan, vaan 1 momentin mukaan määräytyvästä euromäärästä vähennettäisiin 9 a §:n 2 momentin mukaan laskettu kunnan omarahoitusosuus. Ehdotetun säännöksen mukaan kunnalle myönnettäisiin valtionosuutta euromäärä, joka saataisiin, kun 1 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta euromäärästä vähennettäisiin 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettun kunnan omarahoitusosuus. Periaate vastaisi voimassa olevan lain 6 §:n säännöstä kunnalle myönnettävästä valtionosuudesta.

10 a §. *Ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntäminen varainhoitovuosina 2018—2020.* Rahoituslakiin on tehty 1 päivänä tammikuuta 2017 voimaantulleella lakimuutoksella 1486/2016 muutoksia, joilla on otettu huomioon kilpailukykysovimuksesta aiheutuvat työntekijämaksujen aleneminen ja rahoitusvastuun muuttuminen sekä julkisen sektorin lomarahojen määräaikainen alentaminen vuosina 2017—2019.

Kilpailukykysovimuksessa on sovittu julkisen sektorin lomarahojen määräaikaisesta alentamisesta 30 prosentilla vuosina 2017—2019. Lomarahojen alentaminen on vuoden 2017 alussa voimaan tulleella lakimuutoksella otettu huomioon siten, että myönnettäessä rahoitusta ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimiville kunnille ja kuntayhtymille valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon ammatillisessa peruskoulutuksessa 99,10 prosenttia ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa 98,93 prosenttia. Käytännössä tämä menettely vähentää kunnille ja kuntayhtymille myönnettävää valtionosuutta ja lomarahojen alentamisesta johtuva säästö kohdistuu kokonaisuudessaan valtion talouteen.

Lomarahojen määräaikaiset leikkaukset tulee ottaa huomioon vuosien 2018—2019 osalta myös uudessa ammatillisen koulutuksen rahoitusmallissa. Lakiin ehdotetaan lisäksi uusi 10 a §, jossa säädettäisiin lomarahojen määräaikaisten leikkausten huomioon ottamisesta ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntämisestä varainhoitovuosina 2018 ja 2019. Säännöksen avulla lomarahojen määräaikaiset leikkaukset kohdennettaisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimiville kunnille ja kuntayhtymille.

Ehdotetun 1 momentin mukaan laskettaessa 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta, eli koulutuksen järjestäjien euromääräisiä perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksia, lisätäisiin 9 §:n momentissa tarkoitettuun valtion määrärahaan ja kuntien rahoitusosuuteen eli ammatillisen koulutuksen kokonaismäärärahaan laskennallisesti 10 272 000 euroa vuoden

2017 tasossa. Tämä ehdotettu laskennallinen lisäys vastaisi lomarahojen alentamisen vaikutusta oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen, oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen ja oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen osalta vuoden 2017 talousarviossa.

Säännöksen 2 momentissa säädettäisiin lomarahojen alentamisen kohdentamisesta kunnille ja kuntayhtymille. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimiville kunnille ja kuntayhtymille varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävästä rahoituksesta vähennettäisiin laskennallista lisäystä vastaava euromäärä eli 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa. Järjestäjäkohtainen vähennys laskettaisiin siten, että laskennallinen euromäärä jaettaisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivien kuntien ja kuntayhtymien perusrahoituksen perusteena käytettävillä yhteenlasketuilla suoritteilla ja kerrottaisiin kyseisen koulutuksen järjestäjän perusrahoituksen perusteena käytettävillä suoritteilla. Lomarahojen leikkauksesta aiheutuva säästö kohdennettaisiin siis järjestäjien suoritteiden suhteellisen osuuden perusteella.

Lomarahojen leikkaukset kohdistuvat varainhoitovuosiin 2017—2019, minkä jälkeen lomarahojen leikkausta vastaava rahoitus tulisi palautettavaksi ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Voimassa olevaan rahoituslain 25 §:ään on lisätty vuoden 2017 alussa voimaan tulleella lakimuutoksella uusi 8 momentti, jonka mukaan vuosina 2020—2022 ammatillisesta peruskoulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 9 089 000 euroa. Tämä lisäys perustuu siihen, että vuosien 2020—2022 rahoituksen perusteena olevat yksikköhinnat perustuvat vuosien 2017—2019 toteutuneisiin kustannuksiin, joten vuosina 2020—2022 yksikköhintoja laskettaessa tulee niiden perusteena olevan kunkin määrätymisvuoden kustannuksiin lisätä lomarahojen alentamisen euromääräinen vaikutus, joka arvioitiin olevan ammatillisessa peruskoulutuksessa 9 089 000 euroa. Täydentävässä talousarvioesityksessä oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta, oppisopimusmuotoista ammatillista peruskoulutusta ja oppilaitosmuotoista ammatillista lisäkoulutusta koskeva euromääräarvioiksi tarkentui 10 272 000 euroa.

Lomarahojen leikkauksen palauttaminen tulisi ottaa huomioon myös ammatillisen koulutuksen uudessa rahoitusmallissa. Koska uusi rahoitusmalli olisi talousarvioerusteinen, tulisi lisäys ottaa huomioon talousarvioon otettavan valtion määrärahan lisäyksenä. Pykälän 3 momentissa olisi tätä koskeva säännös, jonka mukaan varainhoitovuonna 2020 valtion talousarvioon otettavaan määrärahaan lisättäisiin 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa. Euromäärä vastaisi lomarahojen alentamisen vaikutusta oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen, oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen ja oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen osalta vuoden 2017 talousarvion mukaisesti. Lisäys kohdistuisi vain valtion määrärahaan, koska myös lomarahojen leikkauksesta syntynyt säästö kohdistui kokonaisuudessaan valtion talouteen.

23 §. *Keskimääräiset yksikköhinnat.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintaa koskeva maininta ja pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaus lain 25 §:ään.

23 b §. *Keskimääräisistä yksikköhinnoista tehtävät vähennykset.* Pykälässä säädetään lain 23 §:ssä säädetyistä keskimääräisistä yksikköhinnoista tehtävistä vähennyksistä, jotka perustuvat määrärahoihin vuonna 2016 kohdistettuihin pysyviin säästöihin sekä indeksikorotusten

jäädyyttämiseen vuosina 2016—2019. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, koska ammatillisen koulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin 2 kohdan säännös ammatillisen peruskoulutuksen säästöstä, jolloin 3 kohta siirtyisi uudeksi 2 kohdaksi. Pykälän 2 momentista poistettaisiin säännös ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan vähimmäistasosta. Pykälään ei muutoin ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Uudessa ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä määrärahoihin vuonna 2016 kohdistetut pysyvät säästöt sekä vuosien 2016—2017 indeksikorotusten jäädyyttäminen tulisivat suoraan huomioiduiksi siten, että vuoden 2017 rahoitustasoa käytettäisiin rahoitusjärjestelmän käyttöönoton pohjavuotena. Hallitusohjelman mukainen indeksien jäädyyttäminen vuosina 2018—2019 puolestaan otettaisiin huomioon siten, että lain 9 §:ssä säädettyä indeksikorotusta sovellettaisiin siirtymäsäännöksen mukaisesti ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2020 rahoituksessa.

25 §. *Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

27 §. *Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

27 a §. *Ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintojen laskeminen vuosina 2016—2019.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

31 §. *Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävä kustannukset.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillista koulutusta koskeva maininta ja pykälän 4 momentti kumottaisiin.

32 §. *Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoinnissa.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillista koulutusta koskeva maininta, pykälän 2 momentti kumottaisiin ja pykälän 4 momentista poistettaisiin viittaukset kumottavaan 2 momenttiin.

3 a luku. **Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet**

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a luku, jossa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteista. Uuteen 3 a § lukuun sisältyisivät uudet 32 a—j §:t. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevat säännökset kumottaisiin lain 3 luvusta, jossa säädetään opetustoimen yksikköhinnoinnista.

32 a §. *Rahoitusosuudet.* Lakiin lisättäisiin uusi 32 a §, jossa säädettäisiin 9 §:n 1 momentissa säädettyjen rahoitusosuuksien keskinäisistä suhteista. Ehdotetun säännöksen mukaan perusrahoituksen osuus olisi 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia siitä euromäärästä, joka saataisiin kun ammatillisen koulutuksen määrärahasta vähennettäisiin 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä. Strategiarahoituksen prosentuaalinen osuus kokonaisrahoituksesta voisi vaihdella vuosittain, joten myös muiden rahoitusosuuksien tosiasiallinen prosentuaalinen osuus muuttuisi vuosittain strategiarahoituksen suuruuden perusteella. Perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen keskinäiset suhteet eivät tällöin kuitenkaan muuttuisi.

32 b §. Opiskelijavuosi. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 b §, jossa säädettäisiin opiskelijavuoden määritelmästä. Opiskelijavuosi olisi ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja säätelyjärjestelmän määrällisen säätelyn väline ja sitä käytettäisiin myös perusrahoituksen määräytymisperusteena. Opiskelijavuosi olisi yhteismitallinen suorite kaikissa ammatillisen koulutuksen toteuttamismuodoissa. Ehdotetun 1 momentin mukaan opiskelijavuodella tarkoitettaisiin 365:tä päivää, joiden aikana opiskelija otettaisiin huomioon rahoituksen perusteena. Opiskelijavuosi olisi laskennallinen yksikkö, joka muodostuisi 365 päivästä ja samaan vuoteen voitaisiin laskea usean eri opiskelijan koulutukseen osallistumisen perusteella syntyviä suoritteita.

Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelija otettaisiin huomioon rahoituksen perusteena opiskeluoikeuden alkamispäivästä lukien siihen päivään asti, kun opiskelijan opiskeluoikeus päättyy. Opiskelijaa ei kuitenkaan otettaisi huomioon rahoituksen perusteena, jos opiskelijan opiskeluoikeus on väliaikaisesti keskeytetty. Opiskelijavuosien laskennassa käytettävät tiedot opiskeluoikeuden alkamisesta ja päättymisestä sekä väliaikaisesta keskeyttämisestä olisi tarkoitus saada koulutuksen järjestäjän ilmoituksen perusteella KOSKI-palvelun kautta.

Ehdotetun säännöksen mukaan opiskeluoikeuden määräytymisessä sovellettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä opiskeluoikeuden alkamisesta, päättymisestä, väliaikaisesta keskeyttämisestä, peruuttamisesta ja pidättämisestä sekä opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta. Opiskeluoikeuden alkamisesta, päättymisestä ja väliaikaisesta keskeyttämisestä säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 96 §:ssä. Kyseisen säännöksen mukaan opiskeluoikeus alkaisi koulutuksen järjestäjän päättämänä ajankohtana. Opiskeluoikeus puolestaan päättyisi silloin, kun opiskelija on suorittanut sen tutkinnon tai tutkinnon osan tai osat taikka koulutuksen, johon hänet on otettu opiskelijaksi taikka kun opiskelija on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 97 §:n mukaisesti katsottu eronneeksi. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 98 §:ssä säädettäisiin opiskeluoikeuden alkamisesta ja päättymisestä. Opiskeluoikeus katsottaisiin päättyneeksi myös silloin, kun opiskelijan opiskeluoikeus on peruutettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n mukaisesti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 96 §:n 3 momentissa puolestaan säädettäisiin tilanteista, joiden perusteella opiskeluoikeus voidaan väliaikaisesti keskeyttää. Opiskeluoikeus katsottaisiin väliaikaisesti keskeytyneeksi myös silloin, jos opiskelijan opiskeluoikeus on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännösten nojalla pidätetty tai jos opiskelija on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla erotettu oppilaitoksesta määräajaksi. Opiskeluoikeuden väliaikaisena keskeyttämisestä ei pidettäisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuja tilanteita eli määräystä poistua luokkahuoneesta tai opiskeluoikeuden epäämistä enintään kolmeksi päiväksi.

Pykälän 1 momentissa säädetty opiskelijavuoteen kuuluvien päivien määrittely opiskeluoikeuden alkamis- ja päättymispäivän perusteella soveltuisi tilanteisiin, joissa opiskelijan tarkoituksena on opiskella kaikkina säännönmukaisina opiskelupäivinä. Opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa voidaan kuitenkin sopia myös muunlaisesta opiskeluajasta, jolloin opiskelija voisi suunnitelmassa sovitun mukaisesti opiskella esimerkiksi vain yhtenä tai muutamana päivänä viikossa taikka useassa erillisessä jaksossa. Säännönmukaisesta poikkeavaa opiskeluaikaa käytetään usein esimerkiksi työelämässä jo olevien opiskelijoiden kohdalla, jolloin opiskelua suoritetaan yhtäaikaaisesti tai vuorotellen työskentelyn kanssa.

Opiskelijavuosien laskennan tarkoituksena on mitata opiskelijan ohjattuun opiskeluun käyttämää aikaa ja koulutuksen järjestäjän opetus- ja ohjauspanosta opiskelijan osaamisen hankkimisessa, joten 1 momentissa säädetty opintojen alkamis- ja päättymispäivään perustuva opiskelijavuosien laskentatapa ei sovellu tilanteisiin, joissa opiskelija ei opiskele kaikkina säännönmukaisina opiskelupäivinä. Pykälän 2 momentissa olisikin näitä tilanteita koskeva säännös, jonka mukaan opiskelija otettaisiin huomioon rahoituksen perusteena vain henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittuja opiskelupäiviä vastaavalta osuudelta, jos opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettussa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tai mainitun lain 8 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa muutoin on sovittu, että opiskelija ei opiskele kaikkina säännönmukaisina opiskelupäivinä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettussa muussa ammatillisessa koulutuksessa ei kaikilta osin laadita henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa.

Pykälän 3 momentissa olisi valtuutussäännös, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä opiskelijan huomioimisesta rahoituksen perusteena. Asetuksella ehdotetaan säädettäväksi, että huomioon otettaviksi päiviksi laskettaisiin sekä opiskeluoikeuden alkamispäivä että päättymispäivä. Opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi laskettaisiin lähtökohtaisesti myös koulutuksen yleiset loma-ajat sekä viikonloput opiskeluoikeuden alkamis- ja päättymispäivän välillä. Opiskeluoikeuden väliaikainen keskeyttäminen määriteltäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännösten nojalla. Lyhytaikaisia poissaoloja esimerkiksi sairauden tai lomamatkojen vuoksi ei katsottaisi opiskeluoikeuden väliaikaiseksi keskeyttämiseksi, vaan nämä päivät laskettaisiin opiskeluvuoteen kuuluviksi päiviksi.

Tarkempi sääntely asetuksella olisi tarpeen myös ehdotetun pykälän 2 momentin osalta, jotta säännöksessä tarkoitettu osuus määriteltäisiin yhdenmukaisesti. Osuutta laskettaessa pidettäisiin lähtökohtana, että säännönmukaiseen opiskeluviikkoon kuuluisi viisi opiskelupäivää. Jos henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa olisi sovittu esimerkiksi, että opiskelija opiskelee yhtenä päivänä viikossa, otettaisiin huomioon yhtä opiskeluvuorikon opiskelupäivää eli 20 prosenttia vastaava osuus opintojen alkamis- ja päättymispäivän välisestä opiskelujaksosta. Jos opiskelija opiskelee useassa erillisessä jaksossa, otettaisiin huomioon nämä erilliset jaksot. Opiskelupäivälle ei asetettaisi mitään tuntimääriin perustuvaa rajaa, vaan koulutukseen osallistumisen ajallinen kesto voisi päivittäin vaihdella. Opiskelijavuoteen kuuluvaksi opiskeluksi laskettaisiin eri oppimisympäristöissä toteutettu ohjattu koulutus, kuten lähi-, etä- ja monimuoto-opiskelu sekä työpaikalla järjestettävä koulutusoppimukseen tai oppisopimukseen perustuva koulutus. Opiskelijavuoteen kuuluvaksi koulutukseksi ei kuitenkaan laskettaisi sellaista täysin itsenäistä opiskelua, jonka aikana koulutuksen järjestäjä ei henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitun mukaisesti ohjaa opiskelijaa.

32 c §. *Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 c §, jossa säädettäisiin tavoitteellisista opiskelijavuosista päättämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Päätös tehtäisiin vuosittain syksyllä sen jälkeen, kun valtion talousarvioehdotus on annettu, sillä jaettavissa oleva opiskelijavuosien kokonaismäärä perustuisi valtion talousarvion määrärahaan ja sen perusteella päätettyyn opiskelijavuosien enimmäismäärään. Käytännössä tavoitteellisista opiskelijavuosista päätettäisiin 49 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän vahvistamista koskevan suoritepäätöksen yhteydessä.

Ehdotetun säännöksen mukaan ministeriön päättämä koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei voisi alittaa koulutuksen järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää, vaan järjestämisluvassa määrätty vähimmäismäärä turvaisi järjestäjän toiminnan volyymin ennakoitavuuden ja vakauden. Tavoitteellisesta opiskelijavuosimäärästä päätettäessä koulutuksen järjestäjälle voitaisiin joustavasti ohjata resursseja yli järjestämisluvun mukaisen vähimmäismäärän, mikä mahdollistaisi koulutuksen vuosittaisten kohdentamistarpeiden huomioon ottamisen ilman järjestämis lupien muuttamista. Tavoitteellista opiskelijavuosimäärää päätettäessä otettaisiin huomioon edellisten varainhoitovuosien toteutunut opiskelijavuosien määrä, koulutuksen vuosittaiset kohdentamistarpeet, työvoimakoulutuksen tarpeet sekä mahdollisten lisämäärärahojen jakaminen koulutuksen järjestäjien kesken. Päätöksenteossa tulisi myös varmistaa toiminnan vakaus ja pitkäkestoisien koulutuksen järjestämismahdollisuudet.

Pykälän 1 momentissa säädetyn mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi myös koulutuksen järjestäjän työvoimakoulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän, joka sisältäisi tavoitteellisten opiskelijavuosien kokonaisuutensa. Valtion talousarviossa päätettäisiin opiskelijavuosien vähimmäismäärä, joka tulisi kohdentaa työvoimakoulutuksena järjestettävään koulutukseen. Työvoimakoulutuksen opiskelijavuosien määrästä päätettäisiin sellaisten koulutuksen järjestäjien osalta, jotka järjestämisluvansa mukaisesti voivat järjestää työvoimakoulutusta. Työvoimakoulutuksen opiskelijavuosista päättämisellä turvattaisiin työvoimakoulutuksen volyymi ja veloitettaisiin työvoimakoulutuksen järjestämistehtävän saaneita järjestäjiä työvoimakoulutuksen järjestämiseen. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan voisi yksin omilla toimillaan vaikuttaa työvoimakoulutuksen järjestämiseen, koska työ- ja elinkeinotoimisto päättäisi opiskelijoiden ohjaamisesta työvoimakoulutukseen. Työvoimakoulutuksen tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä kuitenkin edellyttäisi koulutuksen järjestäjän varaamaan koulutuspaikoistaan osan työvoimakoulutukseen sen mukaan kuin työ- ja elinkeinohallinnon kanssa tarkemmin sovittaisiin. Jos työvoimakoulutuksen tarve varainhoitovuoden aikana osoittautuisi päätettyä tavoitteellista opiskelijavuosimäärää pienemmäksi, koulutuksen järjestäjä voisi suunnata työvoimakoulutukseen kohdennettuja opiskelijavuosia muuhun koulutukseen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan ministeriö voisi lisätä koulutuksen järjestäjän tavoitteellista opiskelijavuosien määrää tai työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellista opiskelijavuosien määrää varainhoitovuoden aikana. Tällä mahdollistettaisiin reagointi akuutteihin koulutuksen kohdentamistarpeisiin myös varainhoitovuoden aikana. Varainhoitovuoden aikana päätetyt opiskelijavuodet maksettaisiin jakamatta jätetyn perusrahoitusosuuden puitteissa. Menettelyä on selostettu tarkemmin 10 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Tavoitteellista opiskelijavuosimäärää ei pääsääntöisesti sidottaisi koulutusmuotoihin, tutkintotyyppeihin tai tutkintoihin, vaan järjestäjä saisi havaitsemansa tai ennakoimansa tarpeen mukaisesti kohdentaa opiskelijavuosimäärän tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Pykälän 3 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin päättää myös tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista tavoitteellisista opiskelijavuosien määristä. Tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista määristä olisi tarkoitus päättää vain poikkeustapauksissa, mutta ehdotetulla säännöksellä mahdollistettaisiin tarvittaessa koulutustarjonnan kohdentamisen ohjaaminen.

Edellä 3 momentissa ehdotettua vastaava opiskelijavuosien määrällinen ohjaaminen olisi ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 26 §:n nojalla mahdollista myös järjestämisluvassa. Järjestämisluvissa päätetyt määrälliset rajoitteet perustuisivat kuitenkin pysyväisluonteiseen koulutustarjonnan suuntaamistarpeeseen, kun taas vuosittain tehtävällä suoritepäätöksellä olisi perusteltua päättää resurssien kohdentamisesta tiettyyn tutkintoon tai koulutukseen kyseisen vuoden osaamis- ja koulutustarpeiden tai lisämäärärahojen osalta. Vuosittain tehtävällä suoritepäätöksellä ei olisi kuitenkaan perusteltua voida päättää opiskelijavuosien määrällisestä ohjaamisesta järjestämisluvasta poiketen, joten ehdotetun säännöksen mukaan suoritepäätöksellä voitaisiin päättää opiskelijavuosia koskevasta määrästä vain järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän ylittävältä osalta. Ehdotetun säännöksen mukaan työvoimakoulutuksessa voitaisiin kuitenkin päättää opiskelijavuosien määrästä myös järjestämisluvan opiskelijavuosien vähimmäismäärän osalta. Tämä olisi perusteltua, koska työvoimakoulutuksen tarve vaihtelee vuosittain siten, että sitä koskevaa määrällistä ohjausta ei olisi tarkoituksenmukaista ottaa huomioon järjestämisluvissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kuulemisvelvoitteista. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi kuulla koulutuksen järjestäjiä ennen pykälässä tarkoitetuista opiskelijavuosista päättämistä. Kuulemisen yhteydessä järjestäjät voisivat ilmoittaa esimerkiksi perustellut koulutuksen kohdentamistarpeensa tulevalle varainhoitovuodelle sekä tuoda ministeriön tietoon muut niiden toiminnan laajuuteen ja luonteeseen liittyvät seikat, joilla ne katsovat olevan merkitystä päätöksenteon kannalta. Ennen työvoimakoulutuksen opiskelijavuosista päättämistä opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä.

32 d §. Perusrahoitus. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 d §, jossa säädettäisiin perusrahoituksen määräytymisperusteista. Ehdotetun 1 momentin säännöksen mukaan perusrahoitus määräytyisi 32 c §:n 1 momentissa tarkoitettuna tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella, jota olisi painotettu varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneisiin opiskelijavuosiin perustuvalla painokertoimella. Toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella määritellyllä painokertoimella otettaisiin huomioon koulutuksen järjestäjän järjestämän koulutuksen profiili. Se muodostuisi koulutuksen järjestäjän toteutuneen toiminnan perusteella. Profiili kuvaisi sitä, millaisia tutkintoja ja koulutuksia koulutuksen järjestäjä on järjestänyt ja onko järjestäjällä ollut esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevia, majoituksessa tai oppimisvalmiuksia tukevassa koulutuksessa olevia opiskelijoita sekä vankilakoulutuksessa tai työvoimakoulutuksessa olevia opiskelijoita, mikäli järjestäjällä on kyseiset tehtävät luvassaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin perusteista, joilla rahoituksen perusteena huomioon otettava opiskelijavuosimäärää painotettaisiin. Painotuksilla otettaisiin huomioon kunkin säädetyn perusteen osalta koulutuksen järjestämisen kustannuserot.

Pykälän 2 momentin ehdotetun 1 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen järjestämiskustannusten sekä oppimisvalmiuksia tukevien opintojen järjestämisen perusteella. Kaikki tutkintorakenteeseen kuuluvat tutkinnot jaettaisiin viiteen kustannusryhmään. Kustannusryhmien kertoimet laskettaisiin kustannustietojen perusteella ja jokainen tutkinto sijoitettaisiin parhaiten sen kustannustasoa vastaavaan kustannusryhmään. Ammatillisissa perustutkinnoissa, ammattitutkinnoissa ja erikoisammattitutkinnoissa käytettäisiin yhteisiä kustannusryhmiä. Kustannusryhmiä sovellettaisiin myös oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa.

Myös ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta, tutkintoon johtamatonta muuta ammatillista koulutusta sekä opiskelunvalmiuksia tukevia opintoja painotettaisiin kertoimilla. Näiden koulutusten painokertoimissa otettaisiin huomioon myös se, että niitä ei rahoiteta ollenkaan suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksissa, joten koulutukseen myönnettävän kokonaisrahoituksen tulisi muodostua riittäväksi perusrahoituksen puitteissa. Tutkintoon johtamattomana muuna ammatillisena koulutuksena järjestettäisiin myös ansio- ja liikennealentäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta sekä lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta, joiden kustannustaso on huomattavan korkea. Tätä koulutusta olisi tarkoitus perusrahoituksen lisäksi rahoittaa perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen kautta.

Opiskelija suorittaisi aina joko tutkintotavoitteista, valmentavaa tai tutkintoon johtamatonta ammatillista koulutusta, joten opiskelijavuotta voitaisiin painottaa vain yhdellä näistä 1 kohdassa tarkoitetuista perusteista. Opiskelunvalmiuksia tukevat opinnot sen sijaan eroavat muista 1 kohdassa mainituista painotusperusteista siinä, että niitä järjestetään tutkintokoulutuksen yhteydessä. Opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen järjestäminen on kuitenkin perusteltua ottaa huomioon opiskelijavuosien erillisenä painotusperusteena, koska näistä opinnoista ei kertyisi suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksessa huomioon otettavia suoritteita.

Jos opiskelija osallistuu tutkintokoulutuksen yhteydessä opiskelunvalmiuksia tukeviin opintoihin, koulutuksen järjestäjä voisi lähtökohtaisesti ilmoittaa kyseisen opiskeluajan joko tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijavuodeksi tai opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen opiskelijavuodeksi. Asetuksella olisi tarkoitus määritellä tarkemmin opiskelijavuoden ilmoittamisesta joko tutkintotavoitteisen koulutuksen tai opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen opiskelijavuosiin. Opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen opiskelijavuosiin voitaisiin lukea vain sellainen opiskeluaika, jolloin opiskelija suorittaa pääasiassa opiskelunvalmiuksia tukevia opintoja. Jos opiskelunvalmiuksia tukevia opintoja järjestetään esimerkiksi kaksi tuntia viikossa tutkintokoulutuksen yhteydessä, luettaisiin opiskelijavuodet tutkintokoulutuksen opiskelijavuosiksi. Jos opiskelunvalmiuksia tukevat opinnot sen sijaan järjestetään erillisenä jaksona, jolloin opiskelija suorittaa pääasiassa näitä opintoja, luettaisiin opiskeluaika tältä osin opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen opiskelijavuodeksi.

Voimassa olevan sääntelyn mukaiset opiskelunvalmiuksia parantavat opinnot voivat päätoiminsina kestää enintään kuuden kuukauden ajan. Jatkossa opintojen ajallisesta rajoittamisesta olisi tarkoitus säätää rahoituksen kautta opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Asetukseen ehdotettavan säännöksen mukaan yhden opiskelijan opiskelunvalmiuksia tukevia opintoja voitaisiin ilmoittaa rahoituksen perusteeksi korkeintaan 0,5 opiskelijavuoden ajalta, mikä vastaisi käytännössä kuusi kuukautta kestäviä opintoja.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin tutkintotyyppien perusteella. Kertoimilla otettaisiin huomioon, onko kyseessä ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto vai erikoisammattitutkinto. Ammattitutkinnolla ja erikoisammattitutkinnolla olisi perustutkintoa pienempi painokerroin, koska niissä olisi jatkossakin mahdollista periä opiskelijamaksuja. Lisäksi painotusperusteena voitaisiin ottaa huomioon koulutuksen järjestäminen oppisopimuskoulutuksena, koska oppisopimuskoulutuksessa koulutuksen järjestämiskustannukset ovat keskimäärin pienemmät kuin muissa oppimisympäristöissä järjestetyssä koulutuksessa. Esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan ammatillisen perustutkinnon painokerroin olisi 1,0 ja ammatti- ja erikoisammattitutkinnon painokerroin olisi 0,72. Oppisopimuskoulutukselle ei ehdotettaisi säädettäväksi erillistä painokerrointa, vaan oppisopimuskoulutuksena

järjestettävän koulutuksen opiskelijavuoden painoarvo olisi sama kuin muissa oppimisympäristöissä järjestettävän koulutuksen painokerroin.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen järjestämisen perusteella sekä 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen järjestämisen perusteella. Nämä painokertoimet määriteltäisiin nykyisten erityisopetuksen ja erityisopetuksen erityistehtävän rahoitusporrastusten pohjalta. Erityisen tuen kertoimiin ei vaikuttaisi tutkinnon tai koulutuksen kustannusryhmä, tutkintotyyppi eikä koulutuksen järjestämismuoto, vaan kertoimet olisivat samat kaikille opiskelijoille näistä tekijöistä riippumatta.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:ssä tarkoitetun majoituksen järjestämisen perusteella. Kertoimet määriteltäisiin nykytilaa vastaavasti eri majoitusmuotojen aiheuttamien kustannusten perusteella.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun henkilöstökoulutuksen järjestämisen perusteella. Kertoimella vähennettäisiin henkilöstökoulutuksena järjestettävän koulutuksen rahoitusta sillä osuudella, jolla koulutuksen järjestäjällä on oikeus rahoittaa koulutusta työnantajilta kerättävillä maksuilla.

Ehdotetun 6 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin työvoimakoulutuksen järjestämisen perusteella. Kertoimella lisättäisiin työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen rahoitusta siltä osin, kun ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittamisesta ei työvoimakoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa voida periä opiskelijamaksuja.

Ehdotetun 7 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin vankilaopetuksen järjestämisen perusteella. Kertoimella otettaisiin huomioon vankilaopetuksen järjestämisestä aiheutuvat keskimääräistä korkeammat kustannukset. Vankilaopetuksena järjestettävästä ammatillisesta koulutuksesta aiheutuu koulutuksen järjestäjälle muusta koulutuksesta poikkeavia kustannuksia esimerkiksi pienien opetusryhmien, keskimääräistä suuremman ohjaustarpeen ja vankilaympäristössä toteutettavan koulutuksen muiden erityispiirteiden vuoksi.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös siitä, minkä koulutuksen järjestäjän suoritteeksi opiskelijavuosi luetaan. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijavuosi luettaisiin sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetussa muussa ammatillisessa koulutuksessa ei kaikilta osin laadita henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa, joten ehdotetun säännöksen mukaan muussa ammatillisessa koulutuksessa opiskelijavuosi luettaisiin sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka vastaa koulutuksen järjestämisestä. Säännös olisi tarpeen tilanteessa, jossa koulutuksen järjestäjä hankkii koulutusta toiselta järjestäjältä tai muulta taholta. Koulutuksen järjestämisestä vastaavalla koulutuksen järjestäjällä tarkoitettaisiin sitä koulutuksen järjestäjää, joka hankkii koulutuspalveluita toiselta järjestäjältä tai muulta toimijalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella määriteltäisiin kunkin rahoitusperusteen kertoimet. Lisäksi asetuksella säädettäisiin perusrahoitusosuuden laskentasäännöistä. Toteutuneisiin tietoihin perustuva järjestäjäkohtainen painotettu opiskelijavuosimäärä saataisiin laskemalla yhteen kustannusluokkien kertoimilla sekä tutkintotyyppin ja järjestämismuodon kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet, lisäämällä niihin erityisen tuen kertoimilla painotetut to-

teutuneet opiskelijavuodet, majoituksen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet, työvoimakoulutuksen kertoimella painotetut toteutuneet opiskelijavuodet ja vankeinkoulutuksen kertoimella painotetut toteutuneet opiskelijavuodet sekä lopuksi vähentämällä henkilöstökoulutuksen kertoimella painotetut henkilöstökoulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet. Perusrahoituksen perusteena käytettävää suoritepäättöksen mukaista tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotettaisiin edellä kerrotulla tavalla lasketun painotetun toteutuneen opiskelijavuosimäärän ja saman vuoden painottamattoman toteutuneen opiskelijavuosimäärän suhteessa, jolloin saataisiin perusrahoituksen perusteena huomioon otettava järjestäjäkohtainen suoritteiden määrä.

32 e §. *Perusrahoituksen harkinnanvarainen korotus.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 e §, jossa säädettäisiin perusrahoituksen harkinnanvaraisesta korotuksesta. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjälle myönnettävää perusrahoitusta voitaisiin korottaa harkinnanvaraisesti koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvästä erityisestä syystä valtion talousarvion rajoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi hakemuksesta harkinnanvaraisesta korotuksesta.

Perusrahoituksen harkinnanvaraisella korotuksella olisi tarkoitus ottaa huomioon ne koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvät erityiset syyt, jotka nykyisessä rahoitusjärjestelmässä otetaan huomioon ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnan harkinnanvaraisella korotuksella tai lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosista päätettäessä ja jotka eivät luonteensa vuoksi soveltu rahoitettavaksi uuden rahoitusmallin mukaisen strategiarahoituksen puitteissa. Perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen erityiset syyt liittyisivät pääsääntöisesti toiminnan taloudellisiin edellytyksiin. Perusrahoituksen harkinnanvaraisesta korotusta voitaisiin käyttää esimerkiksi kustannusrakenteeltaan erityisen kalliin koulutuksen, kuten ilmailualan, rahoitustason turvaamiseksi. Harkinnanvaraisen korotuksen käyttäminen olisi perusteltua, koska erityisen kalliin kustannusrakenteen koulutuksissa riittävää rahoitustasoa ei olisi mahdollista saavuttaa toteutuneisiin suoritemääriin ja kustannusryhmien mukaisiin kustannuskertoimiin perustuvalla mallilla.

Harkinnanvaraisen korotuksen euromäärä sisältyisi rahoitusmallin mukaiseen perusrahoitusosuuteen. Harkinnanvaraisina korotuksina myönnettyt euromäärät vähennettäisiin perusrahoitusosuuden kokonaisuomäärästä ennen suhteellisiin suoritemääriin perustuvaa perusrahoituksen laskemista.

32 f §. *Suoritusrahoitus.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 f §, jossa säädettäisiin suoritusrahoituksen määräytymisperusteista. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan suoritusrahoitus määräytyisi varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä vuonna suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädettäisiin perusteista, joilla tutkinnon osien osaamispisteitä painotettaisiin ja 3 momentissa perusteista, joilla tutkintoja painotettaisiin.

Pykälän 2 momentin ehdotetun 1 kohdan mukaan tutkintojen osien osaamispisteitä painotettaisiin tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannusten perusteella. Kustannusryhmät vastaisivat perusrahoituksessa opiskelijavuosien painotuksessa käytettäviä tutkintojen kustannusryhmiä.

Esityksen liitteenä olevassa asetuserinnoksessa ehdotetun sääntelyn mukaan tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyisi sen tutkinnon mukaisesti, johon tutkinnon osa tutkinnon perusteiden mukaisesti kuuluu. Tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyisi sen mukaan, minkä tutkinnon osaksi se tutkinnon perusteiden mukaisesti kuuluu, vaikka tutkinnon osaa suorittavan opiskelijan tavoitetutkintona olisi johonkin muuhun kustannusryhmään kuuluva tutkinto. Asetuserinnoksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettut yhteiset tutkinnon osat kuuluisivat kuitenkin aina alimpaan kustannusryhmään.

Tutkinnon perusteisiin sisältyy myös tutkinnon osia, jotka voivat kuulua useaan tutkintoon tai jotka voidaan sisällyttää osaksi mitä tahansa tutkintoa. Asetuserinnoksessa ehdotetun sääntelyn mukaan tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyisi sen tutkinnon mukaisesti, jota opiskelija suorittaa, jos tutkinnon osa voisi tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan tutkintoon. Jos opiskelijan tavoitteena olisi vain tutkinnon osien suorittaminen, ei tutkinnon osan kustannusryhmää voitaisi määrittää opiskelijan tavoitetutkinnon perusteella. Tällaisessa tilanteessa tutkinnon osa kuuluisi alimpaan kustannusryhmään.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan tutkinnon osien osaamispisteitä painotettaisiin tutkintotyyppien perusteella. Kertoimilla otettaisiin huomioon, onko kyseessä ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto vai erikoisammattitutkinto. Ammattitutkinnolla ja erikoisammattitutkinnolla olisi pienempi painoarvo kuin ammatillisella perustutkinnolla, koska ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittajilla on tyypillisesti enemmän aiemmin hankittua osaamista, joka voidaan tunnustaa ja tunnustaa. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osien suorittaminen edellyttää yleensä vähemmän tutkintokoulutukseen osallistumista kuin perustutkinnon osien suorittaminen.

Ehdotetun 3 momentin 3 kohdan mukaan tutkinnon osien osaamispisteitä painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettun erityisen tuen tai 65 §:ssä tarkoitettun vaativan erityisen tuen järjestämisen perusteella. Kertoimet vastaisivat perusrahoituksessa opiskelijavuosien painoituksessa käytettäviä erityisen tuen kertoimia. Asetuserinnoksessa ehdotetun sääntelyn mukaan tutkinnon osa katsottaisiin erityistä tukea saaneen opiskelijan suorittamaksi, jos ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitettu erityisen tuen antamista koskeva päätös olisi voimassa tutkinnon osan suorittamispäivänä.

Ehdotetun pykälän 4 momentissa säädettäisiin perusteista, joilla tutkintoja painotettaisiin. Ehdotetun 1 kohdan mukaan tutkintoja painotettaisiin tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannusten perusteella. Kustannusryhmät vastaisivat perusrahoituksessa opiskelijavuosien painoituksessa käytettäviä kustannusryhmiä. Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan tutkintoja painotettaisiin tutkintotyyppien perusteella vastaavasti kuin tutkinnon osia. Ehdotetun 2 momentin 3 kohdan mukaan tutkintojen osaamispisteitä painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettun erityisen tuen tai 65 §:ssä tarkoitettun vaativan erityisen tuen järjestämisen perusteella. Kertoimet vastaisivat perusrahoituksessa käytettäviä erityisen tuen kertoimia. Kohtien 1—3 osalta tutkinnon osien ja tutkintojen painotusperusteet olisivat siis samat.

Ehdotetun 3 momentin 4 kohdan mukaan tutkintojen osaamispisteitä painotettaisiin tutkinnon suorittajan perusasteen jälkeisen koulutuksen perusteella. Asetukseen ehdotetun sääntelyn mukaan tutkinnon painoarvo olisi suurempi, jos tutkinnon suorittajalla ei olisi aikaisempaa perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa. Perusasteen jälkeisellä ammatillisella tutkinnolla tarkoitettaisiin ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa taik-

ka korkeakoulututkintoa. Ylioppilastutkintoa ei katsottaisi säännöksessä tarkoitetuksi ammatilliseksi tutkinnoksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, minkä koulutuksen järjestäjän suoritteeksi tutkinnon osa luettaisiin. Tutkinnon osa luettaisiin ehdotetun säännöksen mukaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Säännös olisi tarpeen silloin, kun koulutuksen järjestäjä on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 30 §:n mukaisesti hankkinut järjestämislupansa mukaista tutkintokoulutusta tai opiskelijan yksilöllisten valintojen mahdollistamiseksi tutkinnon osia toiselta koulutuksen järjestäjältä tai muulta yhteisöltä tai säätiöltä. Jos koulutuksen järjestäjä hankkii tutkinnon osia toiselta järjestäjältä, suorittaa tämä järjestäjä yleensä myös osaamisen arvioinnin. Rahoitus myönnettäisiin kuitenkin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatineelle koulutuksen järjestäjälle.

Ammatillisen perustutkinnon ja lukiokoulutuksen yhdistäminen eli niin sanotun kaksoistutkinnon suorittaminen olisi mahdollista jatkossakin nykyisen käytännön mukaisesti. Kaksoistutkinnon suorittaminen toteutettaisiin ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän puitteissa siten, että rahoitusjärjestelmän mukainen rahoitus myönnettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjälle, joka puolestaan hankkisi ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 30 §:n nojalla koulutusta lukiokoulutuksen järjestäjältä. Ammatillisen koulutuksen opiskelijaa ei tällöin otettaisi huomioon lukiokoulutuksen rahoituksessa, vaan opiskelijan opiskeluoikeuden perusteella määräytyvät opiskelijavuodet huomioitaisiin ammatillisen koulutuksen perusrahoituksessa. Suoritetut lukio-opinnot luettaisiin osaksi ammatillista perustutkintoa osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen kautta ja otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen suoritusrahoituksessa tutkinnon osina. Lukio-opintoja voitaisiin sisällyttää ammatillisessa tutkinnossa sekä yhteisiin tutkinnon osiin että valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinto luettaisiin sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on antanut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitetun tutkintotodistuksen. Säännös olisi tarpeen silloin, jos opiskelijan tutkinto muodostuu tutkinnon osista, jotka on suoritettu eri koulutuksen järjestäjillä. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, jos opiskelija on jatkanut keskeytyneitä opintojaan tai muutoin siirtynyt kesken opintojen toisen koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi. Ehdotettujen säännösten mukaisesti tutkintoon kuuluvat eri tutkinnon osat voitaisiin rahoituksessa lukea usean eri koulutuksen järjestäjän suoritteiksi, mutta tutkinto luettaisiin vain yhden koulutuksen järjestäjän suoritteeksi eli sen järjestäjän suoritteeksi, joka antaa tutkintotodistuksen.

Jos tutkintokoulutusta järjestetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun laajennetun oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävän perusteella koulutuksen hankintana, antaa tutkintotodistuksen se koulutuksen järjestäjä, jolta oppisopimuskoulutusta on hankittu. Pykälän 4 momentissa olisi kuitenkin poikkeussäännös, jonka mukaan tutkinto luettaisiin tällöin kuitenkin sen järjestäjän suoritteeksi, joka on toiminut oppisopimuskoulutuksen hankkijana. Rahoitus kohdennettaisiin siis kaikissa hankintatilanteissa sille koulutuksen järjestäjälle, joka lain mukaan on vastuussa järjestettävästä koulutuksesta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tilanteista, jolloin suoritettuja tutkinnon osia ei otettaisi huomioon suoritusrahoituksen perusteena. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinnon osaa ei otettaisi huomioon rahoituksen perusteena, jos se on tunnustettu aiemmin hankitun osaamisen

perusteella siten, että opiskelija ei ole osoittanut osaamistaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:ssä tarkoitetulla tavalla näytössä tai muulla tavoin. Tutkinnon osaa ei siis otettaisi huomioon rahoituksen perusteena silloin, kun se on tullut kokonaan tunnustetuksi sellaisen aiemmin hankitun osaamisen perusteella, joka on todennettu aiemmin suoritettuna tutkinnon, tutkinnon osan tai muun arvioitun opintosuorituksen perusteella ilman, että opiskelijan on tarvinnut osoittaa osaamistaan näytössä tai muulla tavoin. Tutkinnon osa voidaan tunnustaa suoraan tai arvioijien tekemän arvioinnin kautta. Kummassakaan tilanteessa koulutuksen järjestäjälle ei kuitenkaan aiheudu kustannuksia tutkintokoulutuksen tai näytön järjestämisestä, joten kyseistä tutkinnon osaa ei ole perusteltua ottaa huomioon rahoituksen perusteena. Suoritettu tutkinnon osa on tällöin saattanut olla myös jo aiemmin rahoituksen perusteena, jos näytön vastaanottanut ja arvioinut toinen koulutuksen järjestäjä on ilmoittanut sen rahoituksen perusteeksi.

Koulutuksen järjestäjä voi ohjata opiskelijan osoittamaan osaamisensa suoraan näyttöön, jos opiskelijalla on tutkinnon perusteissa edellytettävä aiemmin hankittua osaamista, jonka perusteella tutkinto tai tutkinnon osa on mahdollista suorittaa ilman lisäammattitaidon hankkimista. Jos opiskelija suorittaa tutkinnon tai tutkinnon osan menemällä suoraan näyttöön eli tutkintokoulutukseen osallistumatta, tästä ei muodostu perusrahoituksen opiskelijatyövuosissa huomioon otettavia suoritteita. Koulutuksen järjestäjälle myönnettäisiin kuitenkin rahoitusta siten, että tutkinnon osa otettaisiin huomioon suoritusrahoituksen perusteena. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan näyttötutkintoina ilman valmistavaa koulutusta suoritettavat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot otetaan huomioon vahvistettaessa ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijatyövuosien määrää siten, että näyttötutkinnon osa, joka suoritetaan osallistumatta tutkintoon valmistavaan koulutukseen, vastaa rahoitusta määrättäessä kahdeksaa prosenttia täydestä opiskelijatyövuodesta.

Suoritusrahoituksen perusteena huomioon otettavien suoritteiden määrää ei lähtökohtaisesti säänneltäisi, mutta huomioon otettavien järjestäjäkohtaisten suoritteiden määrää olisi kuitenkin perusteltua rajoittaa, jos suoritteiden määrä olisi epätavallisen suuri. Rajoittaminen voitaisiin toteuttaa suhteuttamalla huomioon otettava järjestäjäkohtainen suorittemäärä varainhoitovuodelle päätettyyn tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään. Suoritteiden rajaamisen tavoitteena olisi suoritteiden arvon inflatoitumisen välttäminen sekä epätarkoituksenmukaisen suoritehailun eliminointi.

Suoritteiden rajoittamista koskevat säännökset olisivat pykälän 6 momentissa. Ehdotetun säännöksen mukaan suoritusrahoituksen perusteena otettaisiin huomioon enintään 120 osaamispistettä kyseisen varainhoitovuoden tavoitteellista opiskelijavuotta kohti. Suoritteiden huomioon ottamista rajoitettaisiin siis vain silloin, jos suoritteiden määrä opiskelijavuotta kohti ylittäisi merkittävästi vuoden aikana tyypillisesti suoritettavien osaamispisteiden määrän. Tätä rajoitusta sovellettaisiin käytännössä ensimmäisen varainhoitovuoden 2020 rahoituksessa, koska siirtymäsäännöksen mukaan varainhoitovuosien 2018 ja 2019 rahoituksessa tutkinnon osien osaamispisteitä ei otettaisi huomioon suoritusrahoituksen perusteena.

Edellä mainittu rajoitussäännös koskisi suoritettujen tutkinnon osien huomioon ottamisen rajoittamista yleisesti. Pykälän 6 momentissa säädettäisiin myös suoritteiden huomioon ottamisen rajoituksesta siinä tilanteessa, että merkittävä ylitys koskisi vain tiettyä tutkintoa, jonka opiskelijavuosien enimmäismäärästä olisi määrätty koulutuksen järjestämisluvassa tai päätetty suoritepäätöksellä. Jos koulutuksen järjestäjän toteutuneet opiskelijavuodet olisivat kyseisenä varainhoitovuonna ylittäneet järjestämisluvassa määrätyn tai tavoitteellisten opiskelijavuosien

osalta päätetyn tiettyä tutkintoa koskevan opiskelijavuosien enimmäismäärän, näitä tutkinnon osia tai tutkintoja ei otettaisi ylitystä vastaavalta osuudelta huomioon suoritusrahoituksen perusteena, ellei koulutuksen järjestäjä esittäisi ylitykselle perusteltua syytä. Tämä rajoitusperuste ei olisi ehdoton, vaan koulutuksen järjestäjän esittämän selvityksen perusteella suoritteet voitaisiin ottaa huomioon ylitystä vastaavalta osin kokonaan tai osittain. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi suoritteiden huomioon ottamisesta suoritepäätöksen yhteydessä.

Pykälän 7 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan painotetun suoritemäärän laskennasta, 2 ja 3 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista sekä 6 momentissa tarkoitettujen rajoitusten laskentaperusteista säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella määriteltäisiin kunkin rahoitusperusteen kertoimet. Perusrahoituksessa ja suoritusrahoituksessa käytettäisiin yhteisiä kertoimia. Lisäksi asetuksella säädettäisiin suoritusrahoitusosuuden laskentasäännöistä.

32 g §. Vaikuttavuusrahoitus. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 g §, jossa säädettäisiin vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteista. Ehdotetun säännöksen mukaan vaikuttavuusrahoitus määräytyisi tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen sekä opiskelijapalautteen ja työelämäpalautteen perusteella. Vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Työllistymis- ja jatko-opiskelutarkastelussa olisivat mukana kaikki tietyn kalenterivuoden aikana koko tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneet. Jos henkilö olisi suorittanut samana kalenterivuonna sekä tutkinnon että tutkinnon osia, tulisi hän tarkasteluun mukaan vain tutkinnon suorittaneena. Koko tutkinnon painoarvo olisi suurempi kuin tutkinnon osia suorittaneen. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan koko tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opiskelu otettaisiin käyttöön ensi kertaa varainhoitovuonna 2020 ja tutkinnon osia suorittaneiden varainhoitovuonna 2022.

Tutkinnon ja tutkinnon osien suorittaneiden työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä tarkasteltaisiin tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamisvuotta seuraavan vuoden lopun tilanteessa. Jatko-opintoihin siirtymisellä tarkoitettaisiin korkeakouluopintoihin siirtymistä, ei esimerkiksi ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittajaksi siirtymistä. Painoarvot vaihtelisivat sen mukaan, onko tutkinnon tai tutkinnon osan suorittanut ollut työllinen vai ei-työllinen ennen koulutuksen aloittamista. Painoarvo olisi suurempi silloin, jos henkilö on ollut ei-työllinen ennen koulutuksen aloittamista. Työvoiman ulkopuolella olevien tutkinnon ja tutkinnon osia suorittaneiden osuus vaihtelee järjestäjittäin, minkä vuoksi erot työvoiman ulkopuolella olevien osuudessa tasattaisiin järjestäjäkohtaisella kertoimella. Lisäksi otettaisiin huomioon alueiden väliset työttömyyserot.

Vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettäisiin myös opiskelija- ja työelämäpalautetta. Opiskelijapalaute otettaisiin käyttöön vuonna 2018 ja sitä käytettäisiin vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2020 rahoituksessa. Työelämäpalaute otettaisiin käyttöön vuonna 2020 ja sitä käytettäisiin vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2022 rahoituksessa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan tutkinnon ja tutkinnon osan lukemisessa koulutuksen järjestäjän suoritteeksi sovellettaisiin, mitä 32 f §:n 4 momentissa säädetään. Lain 32 f §:n 4 momentissa säädettäisiin siitä, minkä koulutuksen järjestäjän suoritteeksi suoritettu tutkinto tai tut-

kinnon osa suoritusrahoituksen perusteena luettaisiin. Vastaavia periaatteita käytettäisiin myös vaikuttavuusrahoituksen määräytymisessä.

32 h §. *Strategiarahoituksen määräytymisperusteet.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 h §, jossa säädettäisiin strategiarahoituksen myöntämisperusteista. Ehdotetun säännöksen mukaan strategiarahoituksen osuus olisi enintään neljä prosenttia ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Strategiarahoituksen prosentuaalinen osuus päätettäisiin valtion talousarviossa ja osuus voisi vaihdella vuosittain. Strategiarahoituksena myönnettäisiin lain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettut valtionavustukset. Strategiarahoituksen myöntämisperusteista voitaisiin säätää tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Strategiarahoituksen tarkoituksena olisi tukea ja ohjata koulutuksen järjestäjiä toimintansa kehittämisessä ja uudistamisessa koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi sopia yksittäisen koulutuksen järjestäjän tai useamman järjestäjän kanssa edellä tarkoitetuista toimista ja tukea niiden toteuttamista strategiarahoituksella. Nämä tavoitteet voisivat liittyä esimerkiksi koulutuksen järjestäjä-rakenteen uudistamiseen liittyvien fuusioiden tukemiseen, koulutustarjonnan uudelleensuuntaamiseen työelämän tarpeiden mukaisesti, toiminnan laadun tai tehokkuuden kehittämiseen, työelämäyhteistyön kehittämiseen, uusien pedagogisten toimintamallien kehittämiseen, koulutuksen järjestäjien välisen työnjaon kehittämiseen, tietyn toimialan tai asiakasryhmän tarpeisiin vastaavan koulutuksen valtakunnalliseen kehittämiseen taikka ammatillisen huippuosaamisen kehittämistä tukevien ammattitaitokilpailujen järjestämiseen ja näihin liittyvään kehittämiseen.

Strategiarahoitusta voitaisiin myöntää varainhoitovuoden aikana tarpeen ilmentyessä. Pääsääntöisesti strategiarahoitus myönnettäisiin siten, että päätökset tehtäisiin varainhoitovuoden alussa.

32 i §. *Arvonlisäveron korvaaminen yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle.* Voimassa olevan lain 32 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista. Kuntien ja kuntayhtymien järjestämän ammatillisen koulutuksen yksikköhintoja ei ole vastaavasti korotettu, koska kunnilla on arvonlisäverolain 130 §:n mukaisesti oikeus saada palautusmenettelyn kautta takaisin verotonta toimintaa varten tehtyihin hankintoihin sisältyvät arvonlisäverot.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisen myötä yksityisten koulutuksen järjestäjien suorittamia arvonlisäveroja ei voitaisi enää jatkossa korvata yksikköhintaa korottamalla. Yksityisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvien arvonlisäveromenojen osalta ehdotetaan siirryttäväksi niin sanotun euro eurosta -periaatteen mukaiseen kompensatiomenettelyyn. Menettely vastaisi periaateiltaan yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaista menettelyä. Maksamismenettely olisi ammattikorkeakoululaissa säädetyn kaltainen eli maksatuksessa ei käytettäisi arvioperusteista ennakkomaksumenettelyä, vaan korvaus perustuisi viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisiin tietoihin. Näin ollen tilinpäätöksen mukaiset toteutuneet korvattavat arvonlisäveromenot otettaisiin pääsääntöisesti huomioon kaksi vuotta tilinpäätösvuotta myöhemmän talousarviovuoden arvonlisäverokompensaation mitoituserusteena. Jos koulutuksen järjestäjän tilikausi olisi kalenterivuosi, säännöksessä tarkoitettu viimeksi vahvistettu tilinpäätös olisi tilikautta seuraavana keväänä vahvistettu tilinpäätös. Jos tilikausi olisi jokin muu kuin kalenterivuosi, otettaisiin

huomioon suoritepäätöksen tekemisen aikataulu huomioiden käytettävissä oleva viimeksi vahvistettu tilinpäätös. Kunkin tilinpäätöksen mukaiset toteutuneet arvonlisäverot voisivat olla korvauksen kohteena kuitenkin vain yhden kerran.

Ehdotetun säännöksen mukaan yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle korvattaisiin arvonlisäverolain 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin sisältyvien arvonlisäverojen osuus koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista kustannuksista. Yliopisto- ja ammattikorkeakoululain vastaavista säännöksistä poiketen arvonlisäverokorvausta ei suoritettaisi toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen perusteella, sillä korvauksen maksaminen tältä osin edellyttäisi arvonlisäverolain 30 §:n muuttamista vastaamaan yliopistoista ja ammattikorkeakouluosakeyhtiöistä säädettyä myös ammatillisen koulutuksen järjestäjien osalta.

Arvonlisäverolain 39 §:n mukaan arvonlisäveroa ei suoriteta koulutuspalvelun myynnistä. Veroa ei myöskään suoriteta, kun koulutustoimen harjoittaja luovuttaa koulutuksensaajalle koulutuksen yhteydessä koulutukseen tavanomaisesti liittyviä palveluja ja tavaroita. Oppilaitoksessa koulutuksensaajalle tapahtuvasta ravintola- tai ateriapalvelusta ei suoriteta veroa, kun palvelu tapahtuu koulutuksen yhteydessä ja palvelu liittyy tavanomaisesti koulutukseen. Arvonlisäverolain 40 §:n mukaan koulutuspalvelulla tarkoitetaan yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, korkeakouluopetusta sekä taiteen perusopetusta, jota lain nojalla järjestetään tai jota lain nojalla avustetaan valtion varoin.

Arvonlisäverokorvaus myönnettäisiin vain sellaisesta koulutustoiminnasta, jota rahoitetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella. Arvonlisäverokorvaus ei kattaisi maksullisena palvelutoimintana järjestettävää koulutusta, joka järjestetään liiketaloudellisin perustein. Jos toiminnassa on mahdollisuus hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi, korvausta ei maksettaisi.

Ehdotetun säännöksen mukaan korvaus perustuisi viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisiin tietoihin. Koulutuksen järjestäjän tulisi kirjanpidossaan pystyä erittelemään arvonlisäverokorvaukseen oikeuttavaan toimintaan liittyvät arvonlisäverot.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa olisi voimassa olevan rahoituslain 32 §:n 2 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle voitaisiin 1 momentissa tarkoitettua korvauksen lisäksi hakemuksesta myöntää kunnan tai kuntayhtymän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen toimintaan yksityiselle yhteisölle tai säätiölle luovuttaman kiinteistön ja käyttöomaisuuden osalta korvaus, joka vastaisi enintään edellä mainittuun tarkoitukseen tapahtuvien luovutusten johdosta suoritettavien arvonlisäverojen määrää.

32 j §. *Uuden koulutuksen järjestäjän suoritteiden määrittely.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 j §, jossa säädettäisiin uuden koulutuksen järjestämisluvan saaneen koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrittelystä. Ehdotettu säännös on tarpeen, koska suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena käytettäisiin muutoin varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien toteutuneita suoritteita.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin suoritteiden määrittelystä tilanteessa, jossa uusi koulutuksen järjestämislupa olisi myönnetty koulutuksen järjestäjien yhdistymisen, jakautumisen tai muun vastaavan toiminnan uudelleenjärjestelyn taikka koulutuksen järjestäjän oikeushenkilöä

koskevan muutoksen vuoksi. Tällöin koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyisi uudelleenjärjestelyn kohteena olleiden koulutuksen järjestäjien toteutuneiden suorittemäärien perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, jossa uusi koulutuksen järjestämislupa on myönnetty muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle uudelle koulutuksen järjestäjälle. Ehdotetun säännöksen mukaan muun kuin 1 momentissa tarkoitettujen uuden koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyisi opetus- ja kulttuuriministeriön päättämien arvioidujen suorittemäärien perusteella. Arvion suorittemääristä tulisi perustua kaikkien koulutuksen järjestäjien keskimääräisiin toteutuneisiin suoritteisiin, jotka olisi suhteutettu koulutuksen järjestäjän toteutuneisiin opiskelijavuosiin. Arvioituja suorittemääriä käytettäisiin siihen asti, kunnes toteutuneita suorittemääriä voidaan käyttää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin uudelle yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävän arvonlisäverokorvauksen arvioinnista. Ehdotetun säännöksen mukaan uuden yksityisen koulutuksen järjestäjän 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettu arvonlisäverokorvaus määräytyisi opetus- ja kulttuuriministeriön päättämän arvion perusteella noudattaen 2 momentissa säädettyjä arviointiperiaatteita.

45 a §. *Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska pykälässä tarkoitettuja avustuksia ei myönnettäisi enää vuodesta 2018 lukien. Pykälän 2 momentissa tarkoitettu nuorten aikuisten osaamisohjelma päättyisi vuoden 2017 lopussa. Pykälän 3 momentissa tarkoitettu maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen kohdennettu määräraha puolestaan myönnettäisiin jatkossa ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän puitteissa.

46 §. *Valtionavustus ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen järjestämiseen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska kyseistä avustusta ei enää myönnettäisi ammatillisen koulutuksen uudessa rahoitusjärjestelmässä.

48 §. *Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi laskentapäivien opiskelijamäärien perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärien laskentaa koskevat säännökset.

Pykälän 4 momentissa säädetään, että oppilas tai opiskelija voidaan lukea rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa ei enää käytettäisi suoritteina opiskelijamääriä. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammatillisen koulutuksen osalta säännöksessä mainittaisiin opiskelijan opiskeluoikeuden perusteella määräytyvät 32 b §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuodet. Käytännössä säännös rajoittuisi ammatillisen koulutuksen osalta vain perusrahoituksen myöntämiseen, koska opiskelijavuosia käytetään suoritteina perusrahoitusosuudessa. Opiskelijan suorittamat tutkinnon osat ja tutkinnot otettaisiin huomioon rahoituksen perusteena siitä riippumatta, luetaanko opiskelija rahoituksen perusteeksi jossain muussa lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa, sillä tutkinnon osien ja tutkinnon suorittamiseen edellytetyt osaamisen hankkiminen ei ole aikaan sidottua. Opiskelija otettaisiin huomioon myös vaikuttavuusrahoituksen perusteena 4 momentissa säädetyistä riippumatta.

Voimassa oleva 4 momentin säännös on jättänyt epäselväksi, missä koulutuksessa opiskelija luetaan rahoituksen perusteeksi, jos hän opiskelee samanaikaisesti useassa koulutuksessa. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tätä koskeva säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelija, oppilas tai opiskelijavuodet luettaisiin tällöin rahoituksen perusteeksi siinä koulutuksessa, jonka suorittamisen opiskelija tai oppilas olisi aloittanut ensimmäisenä. Kun opiskelija olisi suorittanut loppuun ensin aloittamansa koulutuksen, hänet voitaisiin tämän jälkeen lukea rahoituksen perusteeksi toisessa koulutuksessa, jos hän vielä jatkaa opiskelua tässä koulutuksessa.

Pykälän 6 momentin valtuutussäännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin myös opiskelijan, oppilaan tai opiskelijavuosien lukemisesta rahoituksen perusteeksi 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

49 §. Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden vahvistaminen. Pykälän 1 momentista poistettaisiin säännökset opiskelijatyövuosien, oppisopimuksena järjestettävän lisäkoulutuksen oppisopimusten ja opiskelijatyöpäivien vahvistamisesta. Pykälän 2 ja 3 momentit kumotaisiin kokonaan, koska niissä säännellään ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta.

Pykälän uudessa 2 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän mukaisten suoritteiden vahvistamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten euromäärän koulutuksen järjestäjien 58 §:n nojalla toimittamien tietojen perusteella. Käytännössä nämä määrät vahvistettaisiin edellisten vuosien toteutuneiden tietojen perusteella, eikä vahvistamiseen sisältyisi opetus- ja kulttuuriministeriön harkintavaltaa suoritteiden määrän osalta. Pykälässä ehdotetaan myös säädettäväksi, että ne opiskelijavuodet, tutkinnot, tutkinnon osat ja muut suoritteet, joita ei olisi ilmoitettu säädetyssä määräajassa, voitaisiin jättää rahoituksen perusteena huomioon ottamatta. Määräajasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella rahoituslain 58 §:n 1 momentin valtuutussäännöksen nojalla.

50 §. Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6, 10 ja 19—22 §:ssä tarkoitettun valtionosuuden sekä 7 ja 11 §:ssä tarkoitettun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle. Mainituista säännöksistä ammatillista koulutusta koskevat 6 §:n säännös valtionosuuden myöntämisestä kunnalle, 7 §:n säännös rahoituksen myöntämisestä kuntayhtymälle tai yksityiselle koulutuksen järjestäjälle sekä 10 §:n säännös valtionosuuden myöntämisestä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjälle.

Ehdotettujen muutosten mukaisesti lain 6 ja 7 §:ssä ei enää jatkossa säädettäisi ammatillisen koulutuksen rahoituksesta, vaan mainituissa pykälissä säädettäisiin ainoastaan lukiokoulutuksen rahoituksen myöntämisestä. Ammatillisen koulutuksen osalta vastaavat säännökset kootaisiin lain 10 §:ään. Uudessa 10 §:n 1 momentissa säädettäisiin rahoituksen myöntämisestä ammatillisen koulutuksen järjestäjälle ja 2 momentissa säädettäisiin valtionosuuden myöntämisestä ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle. Lain 50 §:n 1 momenttia ehdotetaan myös muutettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi hakemuksetta myös 10 §:n 2 momentissa tarkoitettun valtionosuuden kunnalle ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitettun rahoituksen muulle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Lisäksi 1 momenttiin ehdote-

taan lisättäväksi, että ministeriö myöntäisi hakemuksetta myös 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettua arvonlisäverokorvauksen yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle.

Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään 1 momentin mukaisesti myönnetyn rahoituksen tarkistamisesta. Ammatillisessa koulutuksessa rahoitus myönnettäisiin jatkossa suoraan lopullisena eikä sitä tarkistettaisi varainhoitovuoden toteutuneiden suoritteiden perusteella. Momentista ehdotetaan poistettavaksi ammatillista peruskoulutusta koskeva säännös rahoituksen tarkistamisesta. Lisäksi viittaus 10 §:ään muutettaisiin vastaamaan pykälän uutta sisältöä eli jatkossa tarkistuksen ulkopuolella olevaksi säädettäisiin 10 §:ssä tarkoitettu rahoitus kokonaisuudessaan. Tarkistuksen ulkopuolella olevaksi säädettäisiin myös 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettu arvonlisäverokorvaus.

51 §. Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin. Pykälässä ehdotetaan otettavaksi huomioon ammatillisen koulutuksen uuteen rahoitusjärjestelmään liittyvä maksatus. Ehdotetun säännöksen mukaan valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi 50 §:ssä tarkoitettua rahoituksen käyttökustannuksiin eli ammatillisen koulutuksen osalta perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen. Lisäksi ehdotetaan, että valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi 32 e §:ssä tarkoitettua perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen ja 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettua arvonlisäverokorvauksen.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi myös ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksen ja 32 i §:n 2 momentissa tarkoitettua arvonlisäverokorvauksen maksuajankohdasta. Ehdotetun säännöksen mukaan nämä rahoituserät maksettaisiin koulutuksen järjestäjälle varainhoitovuoden loppuun mennessä.

57 §. Valtionapuviranomainen. Pykälä sisältää säännökset valtionapuviranomaisesta rahoituslaissa tarkoitettujen valtionavustusten myöntämisessä. Voimassa olevan pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan Opetushallitus on valtionapuviranomainen ammatillisen koulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä sekä toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä koskevilla asioilla. Momentin 3 kohdan mukaan Opetushallitus on valtionapuviranomainen lain 45 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 46 §:ssä tarkoitettuja valtionavustuksia koskevilla asioilla. Pykälän 3 momentin mukaan valtionapuviranomainen muissa kyseisessä laissa tarkoitetuissa asioissa on opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän puitteissa on tarkoitus myöntää strategiarahoituksena rahoituslain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ammatillisen koulutuksen avustuksia. Strategiarahoituksen myöntämisessä toimivalta olisi pääsääntöisesti opetus- ja kulttuuriministeriöllä. Strategiarahoitusta voitaisiin osittain myöntää samoilla perusteilla, jotka on mainittu pykälän 2 momentin 2 kohdassa. Selkeyden vuoksi Opetushallituksen toimivaltaa koskevaa 2 kohtaa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että Opetushallitus ei toimisi valtionapuviranomaisena strategiarahoituksessa, ellei opetus- ja kulttuuriministeriö toisin päättäisi. Ministeriö voisi siis päättää, että tietty osa strategiarahoituksesta jaettaisiin Opetushallituksen päätösten perusteella, eli delegoida strategiarahoituksena myönnettävien valtionavustusten myöntämistoimintaa myös Opetushallitukselle.

Pykälän 2 momentin 3 kohdasta poistettaisiin viittaus kumottavaan 46 §:ään. Säännöksessä mainitut 45 §:n 2 ja 3 momentit koskevat perusopetuslain ja lukiolain mukaisen toiminnan valtionavustusten myöntämistä ja niitä ei ehdoteta muutettavaksi.

58 §. Tietojen toimittaminen ja tarkastus. Pykälän 1 momentissa säädetään valtionapuviranomaiselle toimitettavista tiedoista. Voimassa olevan säännöksen mukaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määrittämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määrittämiseksi tarpeelliset kustannuksia sekä toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Näitä edellä mainittuja tietoja tarvittaisiin myös ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntämisessä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi, että edellä mainittujen tahojen tulisi toimittaa myös muita rahoituksen perusteena käytettäviä suoritteita koskevat tiedot. Tämä lisäys olisi tarpeen, koska ammatillisen koulutuksen myöntämisperusteena käytettäisiin myös sellaisia tietoja, esimerkiksi opiskelija- ja työelämäpalautetta koskevia tietoja, joita säännöksen voimassa oleva sanamuoto ei yksiselitteisesti kattaisi.

Voimassa olevaa säännöstä vastaavasti tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

59 §. Neuvottelumenettely. Pykälässä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n välisestä neuvottelumenettelystä. Ammatillisen koulutuksen rahoitus ei enää jatkossa perustuisi toteutuneisiin kustannuksiin ja yksikköhintoihin. Ammatillisen koulutuksen rahoitukseen sisältyisi kuitenkin jatkossakin kuntien rahoitusosuus, joten lakisääteinen neuvottelumenettely on tarpeen säilyttää myös ammatillisen koulutuksen osalta.

Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi neuvotella Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan ministeriön olisi myös neuvoteltava Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina ammatillisen koulutuksen rahoituksen määrittämistä varten.

1.3 Perusopetuslaki

40 §. Henkilötietojen salassapito ja käsittely. Pykälän 4 momentin ammatillista koulutusta koskevat säädösviittaukset muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillista koulutusta koskevaa lakia, jolla kumotaan nykyisin voimassa oleva laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta.

1.4 Lukiolaki

18 a §. Muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeus ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Pykälässä säädetään muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeudesta ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi ammatillisen perustutkinnon ajallista kestoa koskevat viittaukset, koska ehdotetussa ammatillista koulutusta koskevassa laissa ei enää säädettäisi ammatillisen perustutkinnon suoritusajasta. Ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi ehdotetun ammatillista koulutusta koskevan lain mukaan nykytilaa vastaavalla tavalla 180 osaamispistettä.

Pykälän 1 momentin 2 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että muu henkilö kuin lukion oppimäärää suorittava opiskelija saa osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hän on suorittanut ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun ammatillisen

perustutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon. Säännöksestä poistettaisiin vaatimus vähintään kaksi ja puolivuotisesta ammatillisesta tutkinnosta. Säännökseen myös lisättäisiin maininta vastaavasta aiemmasta tutkinnosta, joten myös voimassa olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun vähintään kaksi ja puolivuotisen ammatillisen tutkinnon suorittanut saisi edelleen osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan korvattavaksi vaatimus puolentoista vuoden laajuisista opinnoista vähintään 90 osaamispistettä vastaavalla osaamisella.

1.5 Laki vapaasta sivistystyöstä

3 §. Muut tehtävät ja yhteistyö. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

1.6 Yliopistolaki

37 §. Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin ja erikoistumiskoulutukseen. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot. Säännöksen 3 kohdan mukaan opiskelijaksi voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun (631/1998) ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon.

Mainitut 2 ja 3 kohta yhdistettäisiin ja muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillista koulutusta koskevaa lakia, jolla kumotaan nykyisin voimassa oleva laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Kaikista ammatillisista tutkinnoista eli ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista säädetään jatkoissa ehdotetussa ammatillista koulutusta koskevassa laissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä. Ammatillista koulutusta koskevassa laissa ei enää säädettäisi ammatillisen perustutkinnon suoritusajasta, joten kelpoisuussäännöksestä poistettaisiin samalla vaatimus siitä, että ammatillisen perustutkinnon tulee olla vähintään kolmevuotinen. Ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi ehdotetun ammatillista koulutusta koskevan lain mukaan nykytilaa vastaavalla tavalla 180 osaamispistettä.

Lakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen henkilö voitaisiin ottaa opiskelijaksi mainittuihin tutkintoihin johtaviin opintoihin. Siten opiskelijaksi voitaisiin edelleen ottaa henkilö, joka on kelpoinen korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin suoritettuaan voimassa olevan 37 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot taikka 3 kohdassa tarkoitetun ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon.

Ehdotetun 37 §:n 1 momentin 3 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 4 kohtaa.

37 a §. *Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, voimassa olevassa säännöksessä olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:ään ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 9 kohtaan muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillista koulutusta koskevaa lakia. Nykyiset ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetut lait ehdotetaan kumottaviksi. Jatkossa opiskeluoikeuden peruuttamisesta säädettäisiin ammatillista koulutusta koskevan lain 81 §:ssä. Lisäksi säännöksessä korjattaisiin ammattikorkeakoululain säädösviittaus vastaamaan voimassa olevaa ammattikorkeakoululakia.

1.7 Ammattikorkeakoululaki

25 §. *Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot. Säännöksen 3 kohdan mukaan opiskelijaksi voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun (631/1998) ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon.

Mainitut 2 ja 3 kohta yhdistettäisiin ja muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillista koulutusta koskevaa lakia, jolla kumotaan nykyisin voimassa oleva laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Kaikista ammatillisista tutkinnoista eli ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista säädetään jatkossa ehdotetussa ammatillista koulutusta koskevassa laissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei enää säädettäisi ammatillisen perustutkinnon suoritusajasta, joten kelpoisuussäännöksestä poistettaisiin samalla vaatimus siitä, että ammatillisen perustutkinnon tulee olla vähintään kolmevuotinen. Ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi ehdotetun ammatillista koulutusta koskevan lain mukaan nykytilaa vastaavalla tavalla 180 osaamispistettä.

Lakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen henkilö voitaisiin ottaa opiskelijaksi mainittuun tutkintoon johtaviin opintoihin. Siten opiskelijaksi voitaisiin edelleen ottaa henkilö, joka on kelpoinen ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin suoritettuaan voimassa olevan 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot taikka 3 kohdassa tarkoitetun ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon.

Ehdotetun 25 §:n 1 momentin 3 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 4 kohtaa.

26 §. *Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, että voimassa olevassa säännöksessä olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:ään ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 9 kohtaan muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia. Jatkossa opiskeluoikeuden peruuttamisesta ehdotetaan säädettäväksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä.

1.8 Laki Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta

1 §. *Oppilaitoksen tarkoitus.* Pykälän 1 momenttiin muutettaisiin ministeriön nimeksi opetus- ja kulttuuriministeriö.

2 §. *Oppilaitoksen sijaintipaikka sekä opetus- ja tutkintokielet.* Pykälän otsikkoa ja 2 momenttia muutettaisiin uutta ammatillisesta koulutuksesta annettavaa lakia vastaavasti siten, että opetuskielen sijasta käytettäisiin käsitettä opetus- ja tutkintokieli. Opetuskielellä tarkoitetaan kieltä, jolla opetusta annetaan. Tutkintokielellä puolestaan tarkoitetaan kieltä, jolla opiskelija voi suorittaa tutkinnon. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen opetus- ja tutkintokielet ovat nykytilaa vastaavasti pykälässä säädetyn mukaisesti suomi ja saame.

3 §. *Ammatillinen koulutus.* Pykälän lakiviittaus muutettaisiin viittaukseksi uuteen ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin.

7 §. *Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden oikeudet ja velvollisuudet.* Pykälässä käytetyt viittaukset ehdotetaan muutettaviksi viittauksiksi uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain vastaaviin säännöksiin. Voimassa olevan säännöksen 1 momentin mukaan saamen kielen ja kulttuurin opetuksen opiskelijaksi ottamiseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1—3 momentin säännöksiä. Mainitun lain 27 §:n 1 momenttia vastaava säännös olisi uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 38 §:n 1 momentissa. Voimassa olevaan 27 §:n 1 momentin säännökseen verrattuna ehdotetussa uuden lain 38 §:n 1 momentissa ei kuitenkaan säädettäisi perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän suorittamista opiskelijaksi ottamisen edellytykseksi, vaan opiskelijaksi voitaisiin ottaa hakija, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen. Kuitenkin myös voimassa olevan säännöksen mukaan opiskelijaksi on voitu ottaa henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen, vaikka tämä ei olisi suorittanut perusopetuksen oppimäärää, joten perusopetuksen oppimäärän poistuminen opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä ei käytännössä merkittävästi muuttaisi nykytilaa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 2 momentti on kumottu lailla 951/2011, joten tältä osin viittaussäännös ei ole ollut voimassa. Lain 27 §:n 3 momenttia vastaava säännös olisi uuden lain 39 §:ssä.

Opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön säädettäisiin uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 80 §:ssä, joten pykälän 2 momentin viittaus turvalliseen opiskeluympäristöön muutettaisiin tätä vastaavaksi. Voimassa olevassa 2 momentin säännöksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n 2—4 momentissa tarkoitettut suunnitelma ja järjestyssäännöt ovat yhteisiä Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja 4 §:ssä tarkoitettuun opetukseen osallistuville opiskelijoille. Lain 3 §:ssä tarkoitetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa opiskelevia opiskelijoita ja 4 §:ssä puolestaan saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoita. Ammatillisen koulutuksen lakien mukaisessa koulutuksessa opiskelevien osalta uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain säännökset oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön tulevat sovellettavaksi suoraan 3 §:n nojalla, joten käytännössä 7 §:n 2 momentin säännös koskee saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoita.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain 7 §:n 2 momenttia ei ole muutettu lain voimaantulon jälkeen, joten viittauksissa ei ole otettu huomioon ammatillisesta peruskoulu-

tuksesta annetun lain 28 §:ään tehtyjä muutoksia. Lailla 1269/2013 on lisätty 28 §:ään uusi 2 momentti, jossa säädetään kiellosta tuoda oppilaitokseen vaarallisia esineitä ja aineita, ja siirretty aiemmat 2—4 momentit 3—5 momenteiksi. Samalla pykälän 3 momenttiin on lisätty säännös koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä. Lailla 1500/2016 puolestaan on kumottu 3 momentin säännös koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, koska vastaavan suunnitelman laadintavelvollisuudesta säädetään myös oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:ssä.

Voimassa olevan 7 §:n 2 momentin viittaus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n 2—4 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmaan ja järjestyssääntöihin ja muihin järjestysmääräyksiin on Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain voimaantullessa tarkoittanut viittausta suunnitelmaan opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä 3 ja 4 momentissa tarkoitettuihin järjestyssääntöihin ja järjestysmääräyksiin. Suunnitelmasta opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ei vuoden 2017 alusta lukien säädetä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa, joten tämän suunnitelman osalta viittaussäännös ei ole enää voimassa. Vastaavaa suunnitelman laadintavelvollisuutta ei ehdoteta sisällytettäväksi uuteen ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin. Koska kyseisestä suunnitelmasta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa, suunnitelmaa sovellettaisiin vain niihin opiskelijoihin, jotka kuuluvat oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalan piiriin. Näin ollen suunnitelmaa ei sovellettaisi saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoihin.

Järjestyssääntöjä ja järjestysmääräyksiä koskevat voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 §:ää vastaavat säännökset olisivat uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 80 §:n 4 ja 5 momenteissa, joten Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain 7 §:n 2 momenteissa ehdotetaan jatkossa viitattavaksi näihin momentteihin.

8 §. *Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden opintososiaaliset edut.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan säännöksessä mainituille opiskelijoille myönnetään opintososiaalisia etuja siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetun 37 §:ssä säädetään. Voimassa olevan 37 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan oikeudesta maksuttomaan ateriaan. Voimassa olevan 37 §:n 3 momentin mukaan asuminen koulutuksen järjestäjän osoittamassa asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.

Pykälässä käytetyt viittaukset opintososiaalisiin etuuksiin muutettaisiin viittauksiksi uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain vastaaviin säännöksiin. Opiskelijan oikeudesta maksuttomaan ruokailuun säädettäisiin uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 100 §:ssä. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijalla olisi oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Voimassa olevaan 37 §:n 2 momentin säännökseen verrattuna uudessa säännöksessä ei mainittaisi opetussuunnitelmaa, koska ammatillisesta koulutuksesta annettavassa laissa ei enää säädettäisi koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmasta. Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentissa ehdotetaan maksuttoman ateriaoikeuden osalta viitattavan ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 100 §:ään. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman voitaisiin katsoa tarkoittavan koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaa tai sitä vastaavaa suunnitelmaa.

Säännös asumisen maksuttomuudesta koulutuksen järjestäjän asuntolassa olisi uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 103 §:n 2 momentissa. Lisäksi muutettaisiin ministeriön nimeksi opetus- ja kulttuuriministeriö.

11 §. *Opiskelijakunta.* Pykälässä käytetty termi oppilaskunta muutettaisiin vastaamaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa käytettyä termiä opiskelijakunta. Voimassa olevan säännöksen mukaan oppilaskuntaan voivat kuulua lain 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat sekä sellaiset 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen lisäkoulutuksen ja 4 §:ssä tarkoitetun opetuksen opiskelijat, jotka opiskelevat koulutuskeskuksessa vähintään lukukauden. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan ammatillisella peruskoulutuksella tarkoitetaan ammatilliseen perustutkintoon johtavaa koulutusta. Ammatillisella lisäkoulutuksella puolestaan tarkoitetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista lisäkoulutusta.

Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että opiskelijakuntaan voisivat kuulua 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen koulutuksen perustutkinto-opiskelijat sekä sellaiset 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen koulutuksen muut opiskelijat ja 4 §:ssä tarkoitetun opetuksen opiskelijat, jotka opiskelevat koulutuskeskuksessa vähintään lukukauden. Säännöksestä poistettaisiin maininta oppilaskunnan puhevallan käyttämisestä, koska puhevallan käyttämisestä koskeva ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännös on kumottu lailla 1269/2013.

12 §. *Johtosääntö.* Pykälän maininta oppilaskunnasta muutettaisiin 11 §:ään ehdotettua muutosta vastaavasti opiskelijakunnaksi.

15 §. *Salassapito.* Voimassa olevan 15 §:n mukaan koulutuskeskuksen toimielinten ja henkilöstön salassapitovelvollisuudesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 42 §:ssä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain julkisuutta ja salassapitoa koskevia säännöksiä on tämän jälkeen muutettu, mutta tehtyjä muutoksia ei ole otettu huomioon Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 42 § on muutettu lailla 951/2011. Ennen muutosta lain 42 §:n 1 momentissa säädettiin koulutuksen järjestäjän toimielinten jäsenten, henkilöstön ja opetusharjoittelua suorittavien salassapitovelvollisuudesta sekä 2 momentissa näiden edellä mainittujen henkilöiden sekä opiskelijaterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaavien henkilöiden oikeudesta antaa salassa pidettäviä tietoja. Lakimuutoksella 951/2011 ammatillisesta koulutuksesta annetun lain salassapitoa koskevia säännöksiä muutettiin siten, että 42 §:n sääntelyä siirrettiin lain 43 §:ään ja muutetussa 42 §:ssä puolestaan säädetään arkaluonteisten tietojen käsittelystä.

Lakimuutosta 951/2011 koskeneen hallituksen esityksen (HE 164/2010 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 43 §:n 1 momentti korvaisi voimassa olevan lain 42 §:n salassapitoa koskevan säännöksen. Lain 43 §:n 1 momentti sisältää viittauksen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin. Edellä mainitun hallituksen esityksen perustelujen mukaan ehdotetun 43 §:n 4 momentti puolestaan sisältäisi voimassa ollutta 42 §:n 2 momenttia vastaavan säännöksen kuitenkin siten, että säännöstä laajennettiin opiskelun asianmukaisen järjestämisen lisäksi myös turvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiin tietoihin. Ehdotetun 43 §:n 4 momentin sanamuotoa on lisäksi eduskuntakäsittelyssä tarkennettu perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:ää on muutettu myös siten, että siihen on lisätty lailla 276/2015 uusi 5 momentti, jossa säädetään salassapitovelvollisuuden estämättä oikeu-

desta ilmoittaa poliisille tietoja henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun 15 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:n 1 ja 4 momentteja vastaaviin uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain vastaaviin säännöksiin eli 108 §:n 1 ja 3 momentteihin, koska lakimuutosta 951/2011 koskeneen hallituksen esityksen perusteluiden mukaan nämä säännökset ovat korvanneet aiemmin voimassa olleen 42 §:n säännökset. Ehdotetun 108 §:n 1 momentin mukaan laissa tarkoitettuun toimintaan sovellettaisiin julkisuuslakia. Ehdotetussa 108 §:n 3 momentissa puolestaan säädettäisiin tiedon haltijan oikeudesta luovuttaa tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä tietyissä säännöksessä määritellyissä tilanteissa. Lisäksi 15 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sovellettaisiin uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 109 §:n 5 momentin säännöstä oikeudesta ilmoittaa poliisille tietoja henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten, koska vastaava säännös on lisätty kaikkiin koulutusta koskeviin lakeihin.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain 3 §:n mukaan koulutuskeskuksen järjestämään ammatilliseen koulutukseen sovellettaisiin uutta ammatillisesta koulutuksesta annettavaa lakia. Lain 15 §:n sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi tältä osin, jotta on selvää, että ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain tietojen käsittelyä ja luovuttamista koskevia säännöksiä sovelletaan ammatillisessa koulutuksessa suoraan 3 §:n nojalla, eikä 15 §:n säännös muodosta poikkeusta näiden säännösten soveltamisen osalta.

1.9 Opintotukilaki

4 §. *Opintotukeen oikeuttavat opinnot.* Opintotukilain 4 §:ssä säädetään opintotukeen oikeuttavista opinnoista. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että sen 1 kohdan mukaan opintotukea myönnettäisiin 1. lakiehdotuksen mukaista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta suorittavalle opiskelijalle. Voimassa olevan opintotukilain 4 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa säädettyä ammatillista koulutusta tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta. Voimassa olevan 4 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdassa viitatus ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetut lait ehdotetaan kumottavaksi lailla ammatillisesta koulutuksesta. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin myös siten, että voimassa olevan säännöksen 3—5 kohdat siirtyisivät 2—4 kohdiksi.

6 §. *Opintotuen saamisen rajoitukset.* Opintotukilain 6 §:ssä säädetään opintotuen saamisen rajoituksista. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettyyn oppisopimuskoulutukseen ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettyyn oppisopimuskoulutukseen. Lisäksi mainittuun 3 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi maininta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksesta. Voimassa olevan 5 kohdan mukaan opintotukea ei myönnetä sille, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisessa työvoimakoulutuksessa. Tutkintotavoitteinen ammatillinen työvoimakoulutus ja osa muusta työvoimakoulutuksesta siirtyvät opetus- ja kulttuuriministeriön

hallinnon alalle vuoden 2018 alussa ja tästä siirtyvästä työvoimakoulutuksesta säädettäisiin jatkossa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

7 §. *Opintotukeen oikeuttava aika.* Opintotukilain 7 §:n 9 momentissa säädetään opintotukeen oikeuttavasta ajasta muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä. Voimassa olevan säännöksen mukaan muussa oppilaitoksessa säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:n tai lukiolain 24 §:n 1 momentin mukaista pidentämätöntä suoritusaikaa taikka opetus suunnitelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritetty.

Muussa oppilaitoksessa kuin korkeakouluopinnoissa tukea myönnettäisiin edelleen pykälän 1 momentin mukaisen pääsäännön mukaisesti päätoimisten opintojen ajalle. Ehdotetun 9 momentin mukaan säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voitaisiin myöntää enintään 12 kuukauden ajalle voimassa olevaa säännöstä vastaavasti. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitettaisiin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa enintään neljää vuotta ja muissa opinnoissa opinnoille säädettyä pidentämätöntä suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman tai opetusohjelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritetty.

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen opintotukeen oikeuttavaa aikaa koskeva säännönmukainen opiskelu-aika vastaisi voimassa olevan opintotukilain 7 §:n 9 momentissa viitatussa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:ssä säädettyä 180 osaamispisteen laajuisen ammatillisen perustutkinnon pidentämätöntä suoritusaikaa eli neljää vuotta. Säännöksessä ei voitaisi ammatillisen perustutkinnon osalta enää viitata ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen suoritus aikaan, koska ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei jatkossa säädettäisi ammatillisen perustutkinnon suoritusajasta. Sen sijaan ammatilliseen koulutukseen valmentavan sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suoritusajasta säädettäisiin jatkossakin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 11 §:ssä. Mainittu pykälän mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi myönnetä suoritus aikaan pidennystä. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritus aika määräytyisi opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättäisi koulutuksen suoritusajasta, mutta suoritus aika voisi olla kuitenkin enintään kolme vuotta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei säädettäisi suoritus aikaa myöskään ammattitutkinnolle tai erikoisammattitutkinnolle, kuten ei ole nykyisinkään säädetty. Näissä tutkimuksissa sekä muussa kuin tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa opintotukilaissa tarkoitettu säännönmukainen opiskelu aika määräytyisi opetusohjelman mukaisesti.

Voimassa olevaan säännökseen verrattuna 9 momentissa ei enää viitattaisi lukiolain 24 §:ään, jossa säädetään lukiokoulutuksen opiskeluajasta. Nykytilaa ei olisi kuitenkaan tarkoitus tältä osin muuttaa, sillä säännöksen mukaan säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitettaisiin opinnoille säädettyä pidentämätöntä suoritus aikaa. Lukiolain 24 §:n 1 momentin mukaan lukion oppimäärä tulee suorittaa enintään neljässä vuodessa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritus aikaan pidennystä. Lukiokoulutuksen suorittamiseksi tukeen oikeuttava säännönmukainen suoritus aika olisi siis nykytilaa vastaavasti lukiolaissa säädetty neljä vuotta.

1.10 Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkautuesta

2 §. *Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus.* Pykälässä säädetään koulumatkatuen saamiseen oikeuttavista opinnoista. Säännöksen 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan koulumatkatukeen oikeuttavat ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa sekä valmentavassa koulutuksessa opiskelu ja näyttötutkintona suoritettavassa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa omaehtoisessa koulutuksessa opiskelu. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että säännöksessä viitattaisiin ehdotettuun lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja sen pykäliin. Samalla terminologia muutettaisiin vastaamaan ammatillisesta koulutuksesta annettavaa lakia. Säännökseen ei ehdoteta sisällöllistä muutosta.

1.11 Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annettu laki

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, voimassa olevassa säännöksessä olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun ammatillista koulutusta koskevaan lakiin.

1.12 Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä olevat viittaukset ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

1.13 Laki yleisistä kielitutkinnoista

4 §. *Tutkintojen järjestäminen.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, että siinä olevat viittaukset ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin.

1.14 Laki oikeustulkikirekisteristä

5 §. *Oikeustulkikirekisteriin merkitsemisen edellytykset.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädetään rekisteriin merkittävästä tulkilta edellytettävästä ammattitaitoa koskevasta kelpoisuudesta. Momentin 2 kohdan a alakohdan mukaan rekisteriin merkitään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla säädetyn tutkintorakenteen mukaisen oikeustulkin erikoisammattitutkinnon suorittanut tulkki. Säännöksessä oleva viittaus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ehdotettua ammatillista koulutusta koskevaa lakia, jolla kumotaan nykyisin voimassa oleva laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Lisäksi säännöksessä oleva oikeustulkin erikoisammattitutkinnon nimi korvattaisiin uuden tutkintorakenteen mukaisen oikeustulkikauksen erikoisammattitutkinnon nimellä. Oikeustulkikauksen erikoisammattitutkinto vastaa sisällöltään oikeustulkin erikoisammattitutkintoa. Ehdotetun säännöksen mukaan rekisteriin voitaisiin merkitä myös tulkki, joka on suorittanut oikeustulkikauksen erikoisammattitutkintoa vastaavan aiemman tutkinnon.

1.15 Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta

2 §. Tehtävät. Pykälän 2 kohdan b alakohtaan ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, että voimassa olevassa säännöksessä olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:ään ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 13 §:ään muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia. Jatkossa tutkinnon perusteista ehdotetaan säädettäväksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:ssä.

1.16 Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta

1 §. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan tehtävät ja toimivalta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, voimassa olevassa säännöksessä olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun ammatillista koulutusta koskevaan lakiin. Lisäksi säännöksessä korjattaisiin ammattikorkeakoululain säädösviittaus.

1.17 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

49 §. Valtionosuuksien ja kotikuntakorvauksien maksaminen. Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädetään niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisista valtionosuuksista ja rahoituksista, jotka opetus- ja kulttuuriministeriön tulee toimittaa Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle valtionosuuksien ja muun rahoituksen maksamista varten. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 51 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi uuden ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän mukaisen laskennallisen perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen, perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen sekä arvonlisäverokorvaukset. Pykälän 2 momentin 5 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi tätä vastaavat muutokset.

Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö ilmoittaisi tiedot opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 6, 7, 10, 11, 19—22, 29 ja 32 e §:ssä sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitetuista valtionosuuksista ja rahoituksista. Mainitun lain 10 §:ssä säädettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjän laskennallisesta perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen myöntämisestä sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivan kunnan valtionosuuden myöntämisestä. Mainitun lain 32 e §:ssä säädettäisiin perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen myöntämisestä ja 32 i §:ssä toteutuneisiin maksettuihin arvonlisäveroihin perustuvan arvonlisäverokorvauksen myöntämisestä.

1.18 Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

1 luku. Yleiset säännökset

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 9 kohdassa olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin korvattaisiin viittauksella ehdotettuun ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin. Lisäksi 9 kohtaa muutettaisiin siten, että käsite oppisopimusoppilas muutettaisiin käsitteeksi oppisopimusopiskelija, joka vastaisi ehdotetun ammatillista koulutusta koskevan lain käsitteistöä.

5 luku. **Työvoimakoulutus**

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin myötä osa nykyisestä työ- ja elinkeinohallinnon järjestämisvastuulla olevasta työvoimakoulutuksesta siirtyisi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaksi ja rahoittamaksi. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoituksen piiriin siirtyisivät toisen asteen ammatilliseen tutkintoon tai sellaisen osaan johtava koulutus, korkea-asteen tutkintoon johtava koulutus, aikuisten perusopetus ja lukio-opintojen täydentäminen sekä maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetus.

1 §. *Työvoimakoulutus.* Pykälässä säädettäisiin työvoimakoulutuksen tavoitteista nykyistä 1 momenttia vastaavasti. Työvoimakoulutuksena tarjottavasta koulutuksesta säädettäisiin nykyisen 2 momentin sijasta 2 §:ssä.

2 §. *Työvoimakoulutuksen järjestäminen.* Voimassa oleva 2 § korkeakoulututkintoon johtavien opintojen hankkimisesta työvoimakoulutuksena poistettaisiin tarpeettomana, koska korkeakouluopintoja ei enää järjestettäisi työvoimakoulutuksena. Pykälän otsikoksi muutettaisiin työvoimakoulutuksen järjestäminen ja 1 momentissa määriteltäisiin, mitä koulutusta työ- ja elinkeinohallinto voisi jatkossa järjestää työvoimakoulutuksena.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot voisivat hankkia työvoimakoulutuksena ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, joka ei ole tutkintoon tai sen osaan johtavaa, sekä yrittäjyyskoulutusta ja maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta, josta säädetään kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä. Työvoimakoulutuksena ei kuitenkaan järjestettäisi kotoutumiskoulutukseen kuuluvaa luku- ja kirjoitustaidon opetusta, koska luku- ja kirjoitustaidon opetus siirtyisivät opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisvastuulle. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alan rahoittamana ammatillisesti suuntautuneena työvoimakoulutuksena toteutettaisiin monipuolisesti erilaisia työnhakijoiden sekä yritysten ja muiden työnantajien osaamistarpeisiin vastaavia jatko- ja täydennyskoulutuksia, muuntokoulutuksia sekä tapauskohtaisesti räätälöityjä koulutusohjelmia. Koulutusohjelmat voisivat olla niin kutsuttuja yhteishankintoja eli työnantajien ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisesti rahoittamia erityisesti, kun kyse olisi esimerkiksi uuden työvoiman rekrytoinnista tai työelämän muutostilanteista. Koulutusohjelmien tavoitteissa painottuisivat niin yritysten ja yhteisöjen tarpeet, kehittymistä ja kasvua sekä kansainvälistymistä tukevat sisällöt kuin myös yksilöiden henkilökohtaisen osaamisen ja ammattitaidon sekä työllistyvyyden ja yrittäjyyden edistäminen. Tavoitteena olisi myös tukea uuden yritystoiminnan syntymistä ja uusien yritysten sijoittumista Suomeen.

Työvoimakoulutuksena järjestettäisiin työ- ja elinkeinohallinnon hankkiman koulutuksen lisäksi ehdotetun ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain mukaista koulutusta siten kuin mainitussa laissa säädettäisiin. Edellä tarkoitetun lakiehdotuksen mukaan työvoimakoulutuksena voitaisiin järjestää laissa tarkoitettuja ammatillisia tutkintoja tai tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Lisäksi ehdotetun lain mukaisena työvoimakoulutuksena voitaisiin järjestää myös ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 8 §:ssä tarkoitettua muuta ammatillista koulutusta, kuten jatko- ja täydennyskoulutusta.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että muusta työvoimakoulutuksesta säädettäisiin ehdotetussa ammatillisesta koulutuksesta annettavassa laissa ja että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun säännöksiä sovellettaisiin edellä tarkoitettuun työvoimakoulutukseen vain siltä osin kuin ehdotetussa ammatillisesta koulutuksesta annettavassa laissa niin sää-

dettäisiin. Muutoin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa olevat työvoimakoulutusta koskevat säännökset koskisivat myös ehdotetun ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain perusteella järjestettävää työvoimakoulutusta. Esimerkiksi 9 luvun säännökset kulukorvauksesta koskisivat työvoimakoulutusta siitä riippumatta, onko kysymys työ- ja elinkeinohallinnon hankkimasta työvoimakoulutuksesta vai ehdotetun ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain mukaan järjestetystä työvoimakoulutuksesta.

Aikuisten perusopetusta ja korkeakoulututkintoon johtavia opintoja ei jatkossa järjestettäisi lainkaan työvoimakoulutuksena. Työnhakijan edellä tarkoitettuja opintoja voitaisiin tukea työttömyysetuudella 6 luvussa säädettyjen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22—24 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

3 §. Opiskelijavalinta. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään nykyistä 1 momenttia. Voimassa olevassa 2 momentissa säädetään työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaan sovellettavista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain ja yliopistolain säännöksistä valittaessa opiskelijoita kyseisten lakien mukaiseen koulutukseen. Sovellettavat säännökset koskevat opiskelijaksi ottamisen perusteita, kelpoisuutta opintoihin, esteettömyyttä ja opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä sekä opiskelijaksi ottamiseen tai opiskelijavalintaan liittyvää tiedonsaantia. Edellä tarkoitettut säännökset koskevat tutkintotavoitteista koulutusta. Koska työ- ja elinkeinohallinto ei jatkossa järjestäisi tutkintotavoitteista koulutusta, poistettaisiin nykyinen 2 momentti tarpeettomana.

Pääosin nykyistä 3 momenttia vastaava säännös siirrettäisiin 2 momentiksi. Säännöksestä poistettaisiin korkeakouluopintojen opiskelijavalintaa koskeva toinen virke, koska korkeakouluopintoja ei enää järjestettäisi työvoimakoulutuksena. Voimassa oleva 4 momentti siirrettäisiin sisällöltään muuttamattomana 3 momentiksi.

4 §. Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet. Pykälän 1 ja 2 momentti työvoimakoulutukseen osallistuvan opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista vastaisivat pääosin voimassa olevaa 1 ja 2 momenttia. Pykälän 2 momentista poistettaisiin korkeakouluopintojen riittävää etenemisestä koskeva toinen virke, koska työvoimakoulutuksena ei enää järjestettäisi korkeakouluopintoja.

Voimassa olevassa 3 momentissa säädetään opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sovellettavista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain ja yliopistolain säännöksistä, jotka tulevat sovellettaviksi silloin, kun työvoimakoulutuksena hankitaan edellä mainittujen lakien mukaista koulutusta. Sovellettavat säännökset koskevat opiskelijaksi ilmoittautumista, osaamisen tunnustamista, opintojen hyväksilukemista, opintosuoritusten arviointia, arvioinnin oikaisemista ja oikaisumenettelyä, opiskelijan oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön, opiskeluoikeuden peruuttamista ja peruuttamiseen liittyvää tiedoksisaantia ja opiskeluoikeuden palauttamista, kurinpitoa ja kurinpitomenettelyn suhdetta syytteen vireilläoloon, menettelyä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasiassa, häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamista, huumausainetestausta, opiskelijan salassapitovelvollisuutta sekä muutoksenhakua koulutuspalvelun tuottajan päätökseen. Koska työ- ja elinkeinohallinnon hankkimana ei järjestettäisi kyseisten lakien mukaista koulutusta, poistettaisiin 3 momentin säännös tarpeettomana.

Voimassa olevan 4 momentin mukaan työvoimakoulutukseen, jota edellä 3 momentissa mainitut lait eivät koske, sovelletaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain säännöksiä. Koska ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki kumottaisiin, työ- ja elinkeinohallinnon hankkimassa työvoimakoulutuksessa sovellettaisiin jatkossa ehdotetun ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain säännöksiä. Asiasta säädettäisiin 3 momentissa. Nykytilaa vastaavasti sovellettaviksi tulisivat ehdotetut säännökset oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, huumausainetestauksesta, kurinpidosta, häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta, kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun, menettelystä kurinpitoasiassa, opiskelijan salassapitovelvollisuudesta sekä muutoksenhausta koulutuksen järjestäjän päätökseen.

6 §. *Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen.* Voimassa olevassa 6 §:ssä säädetään työvoimakoulutukseen liittyvästä työssäoppimisesta ja harjoittelusta. Koska työvoimakoulutuksena ei enää järjestettäisi korkeakoulutukseen johtavia opintoja, pykälän otsikosta ja säännöksistä poistettaisiin viittaukset harjoitteluun, joka liittyy edellä tarkoitettuihin opintoihin. Muilta osin pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat voimassa olevaa 1 ja 2 momenttia. Voimassa olevan 3 momentin mukaan työssäoppimisjakson järjestäjän vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 19 §:ssä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 10 §:ssä säädetään. Edellä mainittujen säännösten mukaan työnantaja vastaa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työntekijöiden osalta säädetään ja määrätään myös silloin, kun opiskelija ei ole työsopimussuhteessa taikka virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa työnantajaan. Momentissa oleva viittaus ammatillisesta koulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuihin lakeihin muutettaisiin viittaukseksi työturvallisuuslakiin. Työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lakia sovelletaan myös oppilaan ja opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä. Pykälän 3 momentti vastaisi asiasisällöltään voimassa olevaa 3 momenttia.

6 luku. Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

3 §. *Opintoja koskevat edellytykset.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa olevat viittaukset ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin korvattaisiin viittauksella ehdotettuun ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin.

13 luku. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

3 §. *Rekisterikohtaiset tiedot.* Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin uusi 7 kohta. Palveluntuottajarekisteriin voitaisiin tallettaa myös ehdotetussa ammatillisesta koulutuksesta annettavassa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta koskevat tiedot. Edellä mainitun lakiehdotuksen 37 §:n 4 momentin ja 98 §:n mukaan kyseisessä laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen sovellettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ää ja sen nojalla annettuja säännöksiä koulutukseen hakeutumisesta ja opiskelijaksi ottamisesta sekä 5 §:ää koulutuksen keskeyttämisestä. Koska työ- ja elinkeinotoimisto päättäisi opiskelijoiden valitsemista koulutukseen ja koulutuksen keskeyttämisestä, olisi koulutusta koskevat tiedot välttämätöntä tallettaa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän palveluntuottajarekisteriin vastaavasti kuten työhallinnon hankkimaa työvoimakoulutusta koskevat tiedot. Palveluntuottajarekisteriin voitaisiin tallettaa koulutusta ja koulutuksen järjestäjää koskevat tiedot sekä koulutukseen liittyvät haku-, valinta- ja seurantatiedot.

14 luku. **Muutoksenhaku**

3 §. *Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentti kumottaisiin. Lain 5 luvun 3 §:n opiskelijavalintaa koskevista säännöksistä poistettaisiin viittaukset koulutusta koskevien lakien soveltamiseen opiskelijavalinnassa, koska työ- ja elinkeinohallinnon hankkimana ei enää järjestettäisi kyseisten lakien mukaista koulutusta.

1.19 Laki kotoutumisen edistämisestä

24 §. *Maahanmuuttajan kotoutumista edistävät toimenpiteet.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin korvattaisiin viittauksella ehdotettuun ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin.

Voimaantulo. Työttömyysetuudella tuettavia maahanmuuttajan omaehtoisia opintoja koskevan siirtymäsäännöksen perusteella opiskelun tukemista voitaisiin jatkaa lain voimaantulon jälkeen, jos ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen opintojen tukeminen on näiden lakien kumoamisesta huolimatta kesken 1 päivänä tammikuuta 2018 ja tukeminen on aloitettu viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2017.

1.20 Työttömyysturvalaki

5 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa määritellään, mitä työttömyysturvalaissa tarkoitetaan työsuhteella. Kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin maininta kumottavasta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetusta laista. Ehdotettavassa laissa ammatillisesta koulutuksesta tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella tehtävää työtä pidettäisiin nykytilaa vastaavasti työttömyysturvalaissa tarkoitettuna työsuhteena, kun sitä ei tehtäisi lain 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä.

Pykälän 1 momentin 15 kohdassa määritellään, mitä työttömyysturvalaissa tarkoitetaan työllistymistä edistävällä palvelulla. Määritelmällä on merkitystä muun muassa palveluun osallistumisen velvoittavuuden ja palvelun ajalta maksettavien työttömyysetuuden korotusosien saamisen kannalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työvoimakoulutus olisi edelleen työllistymistä edistävä palvelu. Lisäksi työllistymistä edistävä palveluna pidettäisiin jatkossa ehdotetussa ammatillista koulutusta koskevassa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta.

Voimaantulo. Ehdotettu 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohta olisi voimassa vuoden 2018 loppuun. Säännöstä on tarkoitus muuttaa vuoden 2019 alusta lukien kasvupalvelulainsäädännön voimaantulon yhteydessä. Määräaikainen voimassaolo yksinkertaistaisi eri hallituksen esityksiin sisältyvien samaa säännöstä koskevien muutosten yhteensovittamista.

1.21 Terveydenhuoltolaki

17 §. *Opiskeluterveydenhuolto.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työssäoppimisen ja työharjoittelun aikainen tervey-

denhuolto. Ehdotetun ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjän suunnittelema ja sen vastuulla oleva tavoitteellinen muualla kuin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuva työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus järjestettäisiin oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Koulutussopimukseen perustuva koulutus korvaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen työssäoppimisen. Lisäksi työpaikalla voidaan toteuttaa myös muuta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunniteltua ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseen liittyvää oppimista ja opiskelua. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että maininta työssäoppimisesta korvattaisiin opiskelijan muulla kuin oppisopimukseen perustuvalla työpaikalla järjestettävällä koulutuksella. Muotoilu kattaisi siten jatkossakin työpaikalla järjestettävän koulutuksen lukuun ottamatta oppisopimuskoulutusta. Säännös vastaisi laajuudeltaan nykytilaa, koska nykyinen työssäoppiminen sisältää oppisopimuskoulutusta lukuun ottamatta kaiken muun työpaikalla tapahtuvan opiskelun. Opiskeluterveydenhuoltoon ei kuuluisi jatkossakaan oppisopimuskoulutuksen aikainen terveydenhuolto.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassa olevassa säännöksessä olevat viittaukset ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, jolla kumotaan nykyisin voimassa oleva laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Jatkossa muiden kuin oppilas- ja opiskelijahuolto-laissa tarkoitettujen opiskelijoiden opiskelijahuollosta säädettäisiin ehdotetussa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 3 momentissa. Koska ehdotetussa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei jatkossa enää säädettäisi opetussuunnitelman laatimisesta, ehdotetaan säännöstä lisäksi muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin lukiolain 11 §:n mukaiseen opetussuunnitelmaan sekä erikseen ehdotetun ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päättämiin opiskelijahuollon järjestämistapoihin. Ehdotetun ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentin mukaan Opetushallitus määräisi nykytilaa vastaavasti opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista ja tavoitteista. Koulutuksen järjestäjä päättäisi ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevien opiskelijoiden ja valmentavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden osalta opiskelijahuollon järjestämistavoista noudattaen, mitä Opetushallitus määrää opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opiskelijahuollon tavoitteista.

1.22 Laki Poliisiammattikorkeakoulusta

22 §. *Kelpoisuus ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon. Säännöksen 3 kohdan mukaan opiskelijaksi voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun (631/1998) ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon.

Mainitut 2 ja 3 kohta ehdotetaan yhdistettäväksi ja muutettavaksi vastaamaan ehdotettua ammatillista koulutusta koskevaa lakia, jolla kumotaan nykyisin voimassa oleva laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Kaikista ammatillisista tutkinnoista eli ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista säädetään jatkossa ammatillista koulutusta koskevassa laissa ja sen nojalla annetuissa

säädöksissä. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei enää säädettäisi ammatillisen perustutkinnon suoritusajasta, joten kelpoisuussäännöksestä poistettaisiin vaatimus siitä, että ammatillisen perustutkinnon tulee olla vähintään kolmevuotinen. Ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi ehdotetun ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan nykytilaa vastaavalla tavalla 180 osaamispistettä.

Lakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voitaisiin ottaa opiskelijaksi mainittuun tutkintoon johtaviin opintoihin. Siten opiskelijaksi voitaisiin edelleen ottaa henkilö, joka on kelpoinen ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin suoritettuaan voimassa olevan 22 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon taikka 3 kohdassa tarkoitetun ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon.

Ehdotetun 22 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta vastaisivat voimassa olevan säännöksen 4 ja 5 kohtaa.

1.23 Ajokorttilaki

3 §. Määritelmiä. Voimassa olevan pykälän 10 kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan liikenneopettajia kouluttavalla laitoksella ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 4 §:n mukaisen luvan omaavaa koulutuksen järjestäjää, joka antaa liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että säädösviittaus ja terminologia muutettaisiin vastaamaan uutta ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

5 §. Ikävaatimukset. Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan 1 momentin 9 kohdan b alakohdan ikävaatimus koskee myös D-luokan ajokortin saamista ammattipätevyyslain 6 §:ssä tarkoitettuja ajoja varten, jos kysymyksessä on mainitussa kohdassa tarkoitettu opetussuunnitelmaperusteinen ammatillinen 120 opintoviikon linja-auton kuljettajan koulutus, josta opiskelija on suorittanut vähintään 60 opintoviikkoa henkilöliikenteeseen suunnattua linja-auton kuljettajan koulutusta ja saanut 280 tunnin linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutuksen.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan terminologista muutosta siten, että opintoviikkojen sijaan säädettäisiin osaamispisteistä. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien ammatillisten perustutkintojen mitoitusperusteena on vuonna 2015 otettu käyttöön osaamispisteet, jotka ovat korvanneet aiemmin käytetyt opintoviikot. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamista koskevan lain 787/2014 siirtymäsäännöksen mukaan viitattaessa ammatillisen koulutuksen laajuuteen opintoviikkoina vastaa yksi opintoviikko 1,5:tä osaamispistettä, jollei muuta ole säädetty tai määrätty.

Ehdotetun ammatillisen koulutuksen lain mukaan sekä ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen että erikoisammattitutkintojen ja tutkintojen osien mitoituksen peruste on osaamispiste. Ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi ammatillisena peruskoulutuksena suoritettujen ammatillisten perustutkinnon nykyistä laajuutta vastaavasti 180 osaamispistettä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan terminologista muutosta myös siten, että siinä ei enää säädetäisi koulutuksen opetussuunnitelmaperusteisuudesta. Voimassa olevan lain ammatillisesta peruskoulutuksesta mukaan ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena järjestävän koulutuksen järjestäjän on tullut laatia tutkinnon perusteiden mukainen opetussuunnitelma, jossa päätetään järjestettävästä koulutuksesta. Opetussuunnitelma on pitänyt laatia erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa koulutusta varten. Valtioneuvoston asetuksella on säädetty tarkemmin opetussuunnitelmassa päätettävistä asioista. Ehdotetussa laissa ammatillisesta koulutuksesta koulutuksen järjestäjällä ei olisi enää lakisääteistä velvoitetta laatia määrämuotoista opetussuunnitelmaa. Tämä vähentäisi koulutuksen järjestäjän työmäärää. Koulutuksen järjestäjät voisivat edelleen laatia toteutussuunnitelman järjestämäänsä koulutusta varten, mutta suunnitelma ja sen sisältö olisivat järjestäjän päätettävissä.

38 §. *Autokouluopetuksen aloittamisen edellytykset.* Pykälän 4 momentin terminologiaa ehdotetaan uudistettavaksi vastaamaan uutta ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia. Opetushallituksen valvonnassa tapahtuvan kuorma- tai linja-autonkuljettajan opetussuunnitelmaperusteisen perustutkintokoulutuksen sijaan pykälässä säädetäisiin tilanteista, joissa autokouluopetuksen oppilas on kuorma- ja linja-auton kuljettajalta vaadittavassa ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa.

40 §. *Opetuslupaperusteet muuhun kuin B-luokan opetukseen.* Pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain terminologiaa siten, että kuljetusalan tutkintoon valmistavan koulutuksen sijaan säännöksessä käytettäisiin käsitettä kuljetusalan tutkintokoulutus.

84 §. *Autokoulun opetushenkilöstö.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain terminologiaa siten, että liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen sijaan säännöksessä käytettäisiin käsitettä liikenneopettajan erikoisammattitutkintokoulutus.

91 §. *Opetusharjoittelulupa.* Voimassa olevan pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan edellytyksenä opetusharjoittelun laajentamiseen 84 §:n 2 momentissa tarkoitettuun opetukseen tai luvan myöntämiseen muuhun harjoitteluun on, että opiskelija on aloittanut opetusta vastaavan valinnaisen tutkinnon osan suorittamiseen valmistavan koulutuksen tai hänet on ohjattu kyseisen tutkinnon osan tutkintotilaisuuteen ilman valmistavaa koulutusta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi uuden ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista terminologiaa vastaavaksi siten, että 2 momentin 2 kohdan mukaisena edellytyksenä on, että opiskelija on aloittanut opetusta vastaavan valinnaisen tutkinnon osan tutkintokoulutukseen tai hänet on ohjattu kyseisen tutkinnon osan näyttöön.

1.24 Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä

5 §. *Perustason ammattipätevyyskoulutus.* Pykälän 3 momentissa säädetään perustason ammattipätevyyskoulutuksen teoriakokeen hyväksytystä suorituksesta annettavasta todistuksesta ja suoritusmerkinnästä. Momenttiin ehdotetaan tarkennusta sen osalta, mihin suoritusmerkintä perustuisi ja kuka antaisi todistuksen ammatillisen tutkinnon suorittamisesta. Voimassa olevaa momenttia vastaavasti, kokeessa hyväksytylle annettaisiin todistus perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta tai sen suorittamisesta nopeutetusti. Tämän todistuksen antai-

si ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain nojalla työelämätoimikunta, jolle Opetushallitus on määrännyt tämän tehtäväksi.

Merkintä koulutuksen suorittamisesta voitaisiin sisällyttää tässä momentissa tarkoitettun todistuksen perusteella myös ammatillisen tutkinnon suorittamisesta annettavaan todistukseen, jonka opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymä koulutuskeskus antaisi. Tämän merkinnän tekisi työelämätoimikunnan antaman todistuksen perusteella koulutuksen järjestäjä, jolla olisi ehdotetussa laissa ammatillisesta koulutuksesta tarkoitettussa luvassaan oikeus toimia tässä laissa tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta antavana koulutuskeskuksena.

9 §. *Linja-auton kuljettajan vähimmäisikää koskevat poikkeukset.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta.

10 §. *Koulutuskeskukset.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, että voimassa olevassa säännöksessä olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 8 §:ään ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 4 §:ään muutettaisiin vastaamaan ehdotettua ammatillisesta koulutuksesta annettavaa lakia.

15 §. *Kokeet.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymissä koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettun todistuksen antamisesta vastaavat Opetushallituksen valvonnassa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 25 a §:ssä tarkoitettut ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavat toimielimet tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettut tutkintotoimikunnat. Ammattiosaamisen näyttöjen toimielimistä ja tutkintotoimikunnista ei enää säädettäisi ehdotetussa ammatillista koulutusta koskevassa laissa. Ammatillisen tutkinnon myöntämisoikeus siirrettäisiin osaksi järjestämislupaa. Koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettun perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta tai sen suorittamisesta nopeutetusti annettavan todistuksen antamisesta vastaisi Opetushallituksen valvonnassa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 119 §:ssä tarkoitettu työelämätoimikunta.

26 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 6 momentin säädösviittaukset muutettaisiin vastaamaan ehdotettun ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain arvioinnin oikaisemista ja muutoksenhakua koskevia säännöksiä.

1.25 Rikosrekisterilaki

6 §. Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ehdotettun lain ammatillisesta koulutuksesta mukaista terminologiaa liittyen käytännön työtehtävissä tapahtuvaan oppimiseen. Lisäksi ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, että voimassa olevassa säännöksessä olevat viittaukset ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin (631/1998) muutettaisiin vastaamaan nyt ehdotettua lakia ammatillisesta koulutuksesta. Lisäksi korjattaisiin ammattikorkeakoululain säädösviittaus vastaamaan voimassa olevaa lakia.

1.26 Eläinsuojelulaki

26 b §. *Broilereiden pitäjän pätevyys ja broilereita käsittelevien henkilöiden ohjaus.* Pykälän 1 momentissa säädetään broilereiden pitämiseen vaadittavasta tutkinnon osan suorittamisesta ja sitä vastaavasta todistuksesta. Ehdotetussa laissa ammatillisesta koulutuksesta ei olisi enää tutkintotoimikuntia, vaan lain mukaisen, opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät vastaisivat todistusten antamisesta. Voimassa olevaan pykälään ehdotetaan muutosta siten, että terminologia vastaisi ehdotettua lakia ammatillisesta koulutuksesta.

Lakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla annettu todistus hyväksytään myös tämän lain tultua voimaan.

33 f §. *Lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjä.* Pykälässä säädetään lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjästä, joka voi antaa lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuuden. Ehdotetussa laissa ammatillisesta koulutuksesta ei olisi enää tutkintotoimikuntia, vaan lain mukaisen, opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät vastaisivat koulutuksen ja todistuksen antamisesta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ehdotetun lain ammatillisesta koulutuksesta mukaista terminologiaa.

1.27 Ympäristönsuojelulaki

159 §. *Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja käsitteleviltä vaadittava pätevyys ja sen osoittaminen.* Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään jäähdytys-, ilmastointi- ja lämpöpumppulaitealalla toimivan henkilön pätevyyden osoittamisesta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä viitattaisiin nyt ehdotettuun lakiin ammatillisesta koulutuksesta. Voimassa olevassa momentissa säädetään myös tutkintotoimikuntien ja koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta antaa todistus pätevyytensä osoittaneelle henkilölle. Ammattiosaamisen näyttöjen toimitelmistä ja tutkintotoimikunnista ei enää säädetä uudessa ammatillisesta koulutusta koskevassa laissa. Ammatillisen tutkinnon myöntämisoikeus siirretään osaksi järjestämislupaa ja kokonaisuudessaan koulutuksen järjestäjälle. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ehdotettua lakia ammatillisesta koulutuksesta.

195 §. *Muutoksenhaku eräissä tapauksissa.* Voimassa olevan pykälän 3 ja 4 momenteissa säädetään mahdollisuudesta hakea muutosta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon arviointiin sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen pätevyyden arviointiin. Ehdotetussa laissa ammatillisesta koulutuksesta osaamisen arvioinnissa siirryttäisiin yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesta näyttötutkintojärjestelmästä sekä ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta perustutkinnon suorittamistavasta luovuttaisiin. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että säädösviittaukset ja terminologia muutettaisiin vastaamaan uutta ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

2.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

Ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin ehdotetaan useita asetuksen- ja määräyksenantovaltuuksia.

Ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 5 §:ssä säädettäisiin ammatillisten tutkintojen antamista valmiuksista. Lain 5 §:n nojalla voitaisiin valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin ammatillisissa perustutkinnoissa osoitettavasta ammattitaidosta ja osaamisesta. Lain 13 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tutkinnon muodostumisesta ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispiteinä sekä yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista ja osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta. Valmentavan koulutuksen muodostumisesta voitaisiin lain 14 §:n nojalla säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttäisi opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa. Järjestämisluvasta säädettäisiin lain 3 luvussa. Lain 28 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä.

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisessa voitaisiin käyttää valtakunnallisia hakumenettelyitä. Lain 37 §:n nojalla valtakunnallisista hakumenettelyistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain mukaan opiskelijalle laadittaisiin henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä vastaisi henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta. Suunnitelmaan kirjattaisiin yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot siten kuin lain 46—49 §:ssä säädetään. Suunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädettäisiin 44 §:n nojalla tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Lain 47 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista. Opetushallitus voisi mainitun pykälän nojalla määrätä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta.

Ehdotetun lain mukaan osaamisen arvioijat antaisivat tutkinnon osien, yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden sekä valmentavan koulutuksen osien arvosanat osaamisen arviointiasteikon mukaisesti. Osaamisen arviointiasteikosta säädettäisiin 53 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelijalla olisi lain mukaan oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Menettelytavasta tiedon saamiseksi säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella lain 55 §:n nojalla.

Lain 60 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain 57—59 §:ssä tarkoitettujen todistusten sisällöstä ja liitteistä. Opetushallitus määräisi saman pykälän nojalla todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää ehdotetussa laissa tarkoitettua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Oppisopimuskoulutus olisi pääosin työpaikalla järjestettävää koulutusta, joka perustuisi oppisopimukseen ja oppisopimuksen edellytyksenä olevaan koulutuksen järjestäjän ja työnantajan väliseen sopimukseen oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuskoulutuksesta säädettäisiin lain 70 §:ssä. Mainitun pykälän nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin oppisopimuksessa sovittavista asioista sekä koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä koskevassa sopimuksessa sovittavista asioista. Lisäksi työnantajalle maksettavan koulutuskorvauksen määräytymisestä voitaisiin lain 73 §:n nojalla säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelija voisi hankkia osaamista työpaikalla myös koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Koulutuksen järjestäjä sopisi tällöin työpaikan edustajan kanssa opiskelijan osaamisen hankkimisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutussopimuksessa sovittavista asioista säädettäisiin lain 71 §:n nojalla tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 81 §:ssä säädettäisiin opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Tutkinnoista, joihin 81 §:ää sovellettaisiin, säädettäisiin mainitun pykälän nojalla valtioneuvoston asetuksella. Lain 40 §:n perusteella Opetushallitus määräisi 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvistä terveydentilaa koskevista vaatimuksista.

Ehdotetun lain 100 §:ssä säädettäisiin opiskelijan oikeudesta maksuttomaan ruokailuun. Säännöksen mukaan päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina häneltä edellytetään läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Lisäksi opiskelijalla olisi oikeus myös muuhun maksuttomaan päivittäiseen ruokailuun valtioneuvoston asetuksella säädettävissä perustutkinnoissa, joissa osaamisen hankkiminen edellyttää läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa tavanomaista työpäivää pidemmän ajan.

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin 118 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi yliopisto voisi 118 §:n nojalla yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta jollakin taiteenalalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Opetushallitus asettaa työelämätoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja nimittää työelämätoimikuntien jäsenet. Työelämätoimikuntien tehtävät on määritelty lain 120 §:ssä. Lain 119 §:n nojalla voitaisiin valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta. Lain 120 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin myös työelämätoimikuntien tehtävistä.

Ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 123 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi huolehtia siitä, että tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja annettavasta koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisesta on tietoa yleisesti saatavilla. Ehdotetun säännöksen nojalla tiedotettavista asioista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun lain 126 §:ssä säädettäisiin koulutuksen arvioinnista ja laadunhallinnasta. Mainitun säännöksen nojalla voitaisiin valtioneuvoston asetuksella antaa tarkempia säännöksiä koulutuksen arvioinnista ja sen kehittamisestä.

Ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 6 §:n nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin, mitkä ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot kuuluvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin lisäksi säätää tiettyyn tutkintoon sisältyvästä osaamisalasta, jos kyseisen osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeavat tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista. Saman pykälän nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää tutkintojen osaamisalojen ja tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista.

Lain 10 §:n nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää ammatillisen perustutkinnon tai osaamisalan laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttäisi. Saman pykälän nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä.

Lain 20 §:ssä säädettäisiin ehdotetussa laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutusten kehittämiseksi järjestettävistä määräaikaista kokeiluista. Säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää kokeiltavista tutkinnoista. Lain 20 §:n 4 momentin nojalla Opetushallitus määräisi ehdotetun pykälän 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet.

Lain 39 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista. Ehdotetun lain 37 §:n 2 momentissa tarkoitettussa valtakunnallisessa hakumenettelyssä käytettävistä valintaperusteista sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeista voitaisiin kuitenkin 39 §:n nojalla säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Ehdotetun lain 102 §:n mukaan oppisopimuskoulutuksessa koulutuksen järjestäjä maksaa opiskelijalle hakemuksesta koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta päivärahaa ja perheavustusta sekä korvausta majoittumis- ja matkakustannuksista. Mainitun pykälän nojalla päivärahan, perheavustuksen ja majoittumiskorvauksen määrästä säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Opiskelijalta perittävien maksujen perusteista säädettäisiin ehdotetun lain 105 §:n nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Lain 15 §:n nojalla Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteet kullekin tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla ja lain 16 §:n nojalla koulutuksen perusteet ammatilliseen koulutukseen valmentavalle koulutukselle sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle.

Ehdotetun lain 40 §:n säädettäisiin hakijan terveydentilan ja toimintakyvyn arvioinnista opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä. Mainitun säännöksen mukaan Opetushallitus määräisi ehdotetun lain 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvistä terveydentilaa koskevista vaatimuksista.

Lain 80 §:n mukaan opiskelijalla olisi oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulisi laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Ehdotetun pykälän 3 momentin nojalla Opetushallitus antaisi määräykset mainitun suunnitelman laatimisesta.

Lain 99 §:n nojalla Opetushallitus määräisi opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opiskelijahuollon tavoitteista. Opetushallituksen tulisi valmistella määräys yhteistyössä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

2.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:ssä ehdotetaan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäväksi ammatillisen koulutuksen indeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin lain 32 b §:n nojalla tarkemmin opiskelijavuoteen kuuluvien päivien määrittelystä. Lisäksi lain 32 d §:n nojalla säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella perusrahoituksen painotetun suorittemäärän laskennasta sekä perusteiden painokertoimista, 32 f §:n nojalla suoritusrahoituksen painotetun suorittemäärän laskennasta sekä perusteiden painokertoimista sekä 32 g §:n nojalla vaikuttavuusrahoituksen rahoitusperusteiden laskennasta ja laskentakriteereistä.

Valtioneuvoston tai opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettävät keskeiset ehdotukset on kuvattu lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Lisäksi esityksen liitteenä on luonnos opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista.

3 Voimaantulo

Laki ammatillisesta koulutuksesta

Ammatillisesta koulutuksesta annettava uusi laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Lakiin sisältyisi kuitenkin useita siirtymäsäännöksiä, joilla turvattaisiin koulutuksen järjestäjien ja opiskelijoiden asemaa siirtymävaiheessa. Siirtymäsäännöksiä on kuvattu lakiehdotuksen yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamista ehdotetaan tulevaksi myös voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2018 rahoitukseen. Lain 9 §:n 2 momenttia sovellettaisiin kuitenkin ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2020 myönnettävään rahoitukseen, koska hallituksen päätöksen mukaisesti indeksikorotuksia ei toteuteta vuosina 2017—2019.

Voimaantulosäännöksen 3 momentissa olisi lakiehdotuksen 32 a §:ssä säädettyjä rahoitusosuuksia koskeva siirtymäsäännös. Ehdotuksen mukaan vuosina varainhoitovuosina 2018—2021 perusrahoituksen prosenttiosuutta vähennettäisiin asteittain kohti 50:tä prosenttia ja samalla vastaavasti kasvatettaisiin suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksien prosenttiosuuksia. Lain 32 a §:n mukaisia rahoitusosuuksien prosenttiosuuksia käytettäisiin ensimmäinen kerran varainhoitovuoden 2022 rahoituksen myöntämisessä.

Voimaantulosäännöksen 4 momentissa olisi perusrahoituksen määräytymisessä käytettäviä opiskelijavuosia koskeva siirtymäsäännös. Ehdotetun säännöksen mukaan varainhoitovuosina

2018 ja 2019 tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotettaisiin varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden keskimääräisten opiskelijamäärien sekä opiskelijatyövuosien ja opiskelijatyöpäivien perusteella. Lain 32 d §:n 1 momentin mukaan tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotettaisiin varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneisiin opiskelijavuosiin perustuvalla painokertoimella. Ehdotettu siirtymäsäännös olisi tarpeen, sillä varainhoitovuosien 2016 ja 2017 osalta ei vielä olisi käytettävissä tietoja toteutuneista opiskelijavuosista.

Ehdotetun säännöksen mukaan 4 momentin siirtymäsäännöksessä tarkoitettuina opiskelijamäärinä, opiskelijatyövuosina ja opiskelijatyöpäivinä sekä painokertoimen määräytymisperusteina käytettäisiin lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella koulutuksen järjestäjälle myönnetyn varainhoitovuoden lopullisen rahoituksen tietoja. Opiskelijavuosien määrittelyssä yksi opiskelija ja yksi opiskelijatyövuosi vastaisivat tällöin yhtä opiskelijavuotta. Varainhoitovuosina 2018 ja 2019 painotusperusteena ei käytettäisi työvoimakoulutusta eikä vankilaopetusta, koska näitä koskevia tietoja ei olisi luotettavasti saatavilla varainhoitovuosien 2016 ja 2017 osalta.

Voimaantulosäännöksen 5 momentissa olisi siirtymäsäännös, jonka mukaan varainhoitovuosina 2018 ja 2019 suoritusrahoituksen määräytymisperusteena ei käytettäisi suoritettuja tutkinnon osia eikä painotusperusteena erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen järjestämistä. Näin ollen varainhoitovuosien 2018 ja 2019 suoritusrahoitus määräytyisi pelkästään suoritettujen tutkintojen perusteella suoritusrahoituksen osuuden ollessa voimaantulosäännöksen ehdotetun 2 momentin mukaisesti viisi prosenttia. Suoritettujen tutkinnon osat otettaisiin käyttöön rahoituksen määräytymisperusteena vasta varainhoitovuodesta 2020 lähtien. Tutkinnon osia ei ole perusteltua käyttää tätä aiempien varainhoitovuosien rahoituksen perusteena, koska ennen lain voimaantuloa suoritettuja tutkinnon osia ei ole käytetty rahoituksen perusteena eikä niistä ole kerätty riittävän luotettavia tietoja. Vastaavasta syystä tutkintojen painotusperusteena ei käytettäisi erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen järjestämistä.

Tarkoituksena on lisäksi säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, että suoritettujen tutkinnon osien painoarvo suoritusrahoituksen perusteena kasvaisi vähitellen eli alkuvaiheessa suoritettujen tutkintojen painoarvo olisi suurempi kuin tutkinnon osien. Osaamispisteet otettaisiin ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa käyttöön asteittain 1.1.2018—1.1.2019. Vanhojen tutkinnon perusteiden voimassa oloa koskevien siirtymäsäännösten vuoksi vuosina 2018—2021 suoritettaisiin vielä vanhojen perusteiden mukaisia tutkinnon osia, joita ei ole määritelty osaamispisteinä. Vanhojen perusteiden tutkinnon osien mitoitus ei ole täysin yhteismitallista uusien tutkinnon perusteiden kanssa, joten on perusteltua, että tutkinnon osien painoarvo olisi melko pieni, kunnes valtaosan suoritetuista tutkinnon osista arvioidaan olevan uusien tutkinnon perusteiden ja osaamispisteisiin perustuvan laajuuden mukaan suoritettuja.

Voimaantulosäännöksen 5 momentissa olisi myös säännös siitä, minkä koulutuksen järjestäjän suoritteeksi vuosina 2016 ja 2017 suoritettujen tutkinnot luettaisiin. Lain 32 f §:n mukaisesti tutkinto luettaisiin sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on antanut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitetun tutkintotodistuksen. Vuosina 2016 ja 2017 näyttötutkintona suoritettujen tutkintojen tutkintotodistukset antaa kuitenkin voimassa olevien säännösten mukaisesti tutkintotoimikunta, joten siirtymäsäännöksessä olisi tarpeen määritellä, minkä koulutuksen järjestäjän suoritteeksi tutkinnot luettaisiin. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinto luettaisiin sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, jolle on maksettu rahoitusta valmistavan koulutuksen järjestämisen perusteella.

Ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 134 §:n 1 momentin järjestämislupien päättymistä koskevan siirtymäsäännöksen mukaan järjestämisluvan voimassaolo päättyisi 31 päivänä joulukuuta 2019, jos koulutuksen järjestäjällä olisi kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan perusteella oikeus järjestää valmistavaa koulutusta tai oppisopimuskoulutusta sellaiseen tutkintoon, johon järjestäjälle ei myönnettäisi uuden lain mukaista järjestämislupaa. Siirtymäsäännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi kuitenkin hankkia näytön toteuttaminen ja osaamisen arviointi sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolle olisi myönnetty uuden lain mukainen kyseisen tutkinnon järjestämislupa. Rahoituslain voimaantulosäännöksen 5 momenttiin ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 134 §:n 1 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa varainhoitovuosina 2018 tai 2019 suoritettu tutkinto tai tutkinnon osa luettaisiin sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka olisi laatinut opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Tutkintoa ja tutkinnon osia ei luettaisi näytöt ja osaamisen arvioinnin toteuttavan järjestäjän suoritteeksi.

Ehdotetun 32 f §:n mukaan suoritusrahoitus määräytyisi suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden perusteella. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisissa ammatillisissa perustutkinnoissa osaamispisteet ovat olleet käytössä 1.8.2015 lukien, mutta näyttötutkintoina suoritettavissa tutkinnoissa osaamispisteitä ei ole voimassa olevien säännösten perusteella käytetty. Uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain nojalla annettavissa tutkintojen perusteissa osaamispisteet otettaisiin käyttöön kaikissa tutkintotyypeissä. Ammatillisten perustutkintojen uudet tutkintojen perusteet tulisivat voimaan 1 päivänä elokuuta 2018 ja ammatti- ja erikoisammattitutkintojen uudet tutkintojen perusteet puolestaan aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2018 ja viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2019. Vanhojen tutkintojen perusteiden mukaisia tutkintoja olisi mahdollista suorittaa ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaisesti vuoden 2021 loppuun saakka.

Voimaantulosäännöksen 6 momentissa olisikin siirtymäsäännös, miten vanhojen tutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien laajuus määriteltäisiin rahoituksen perusteena, jos tutkinnon osia ei perusteissa ole määritelty osaamispisteinä. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) nojalla määrättyjen ammatillisten perustutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien osaamispisteet määräytyisivät ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) nojalla määrättyjen ammatillisen perustutkinnon perusteiden vastaavien tutkinnon osien osaamispisteiden perusteella. Tämä muuntamismenettely olisi mahdollinen, koska opetussuunnitelmaperusteisen ja näyttötutkintona suoritettavan ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaiset ammatilliset tutkinnot osat ovat käytännössä samat.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoja koskevan ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien osaamispisteet määräytyisivät siten, että ammattitutkintojen osalta luku 150 ja erikoisammattitutkintojen osalta luku 180 jaettaisiin sillä tutkinnon osien lukumäärällä, joka kyseisen tutkinnon perusteiden muodostumissääntöjen mukaisesti edellytettäisiin tutkinnon suorittamiseksi. Ehdotetut luvut 150 ja 180 vastaisivat ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 10 §:n 3 momentissa säädettävien mahdollisten tutkintojen laajuuksien keskimmäistä vaihtoehtoa kummankin tutkintotyypin osalta. Tutkinnon perusteiden muodostumissäännöissä on kunkin tutkinnon osalta määritelty, miten monta pakollista ja valinnaista tutkinnon osaa tulee suorittaa tutkinnon muodostumiseksi. Tätä tutkinnon osien lukumäärää käytettäisiin jakajana ja saataisiin näin määriteltyä kullekin tutkinnon osalle osaamispisteitä vastaava pistemäärä. Ehdotettu

muutosääntö olisi kaavamainen, eikä se ottaisi huomioon yksittäisen tutkinnon tai tutkinnon osan laajuutta verrattuna muihin tutkintoihin tai tutkinnon osiin.

Voimaantulosäännöksen 7 momenttiin sisältyisi vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteita koskeva siirtymäsäännös. Siirtymäsäännös koskisi varainhoitovuosien 2020 ja 2021 rahoitusta, koska voimaantulosäännöksen 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaisesti vaikuttavuusrahoituksen osuus olisi nolla prosenttia varainhoitovuosina 2018 ja 2019. Ehdotetun säännöksen mukaan vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoitovuosina 2020 ja 2021 käytettäisi tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä tai jatko-opintoihin siirtymistä eikä työelämäpalautetta. Mainittuina varainhoitovuosina vaikuttavuusrahoitus perustuisi siis ainoastaan tutkinnon suorittaneiden työllistymiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen sekä opiskelijapalautteeseen. Ehdotettu siirtymäsäännös tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen osalta olisi perusteltua, koska tarvittavia tietoja ei olisi saatavissa vielä varainhoitovuosilta 2018 ja 2019. Työelämäpalaute puolestaan kerättäisiin ensimmäisen kerran vuonna 2020, jolloin sitä voitaisiin käyttää varainhoitovuoden 2022 rahoituksen perusteena.

Voimaantulosäännöksen 8 momentissa olisi arvonlisäverokorvausta koskeva siirtymäsäännös. Ehdotetun säännöksen mukaan varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävä arvonlisäverokorvaus perustuisi lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti määriteltyyn keskimääräiseen arvonlisäveron määrään, joka olisi suhteutettu koulutuksen järjestäjän kyseisen varainhoitovuoden tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään, jota painotettaisiin 32 d §:n 1 momentissa tarkoitetulla painokertoimella. Voimassa olevan rahoituslain 32 §:n 1 momentin mukaan yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa. Tämän keskimääräisen korotuksen määräytymisessä ei kuitenkaan kaikilta osin käytetä toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen mukaisia tietoja, joten ehdotetun rahoituslain 32 i §:n 1 momentissa tarkoitetut arvonlisäveroja koskevat tiedot olisivat luotettavasti saatavilla vasta varainhoitovuoden 2018 osalta. Tätä aiempien vuosien osalta käytettäisiinkin siirtymäsäännöksen nojalla kaikkien yksityisten ammatillisten koulutuksen järjestäjien ilmoittamien arvonlisäverojen keskimääräistä määrää. Koska jatkossa ei olisi mahdollista korottaa yksikköhintaa tietyllä keskimääräisellä prosentilla, tulisi arvonlisäverokorvauksen määrä siirtymäaikana suhteuttaa varainhoitovuoden tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään.

Muut lait

Muut liitelait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018 samanaikaisesti ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistamisen kanssa.

Lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta sisältyisi laissa tarkoitettuun koulutukseen sekä Pohjoiskalotin koulutussäätiöön liittyviä siirtymäsäännöksiä. Työvoimakoulutukseen, joka on alkanut ennen tämän lain voimaan tuloa, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Työvoimakoulutus katsottaisiin alkaneeksi hankintasopimuksessa määriteltynä koulutuksen alkamisajankohtana. Työttömyysetuudella tuettavia työnhakijan omaehtoisia opintoja koskevan siirtymäsäännöksen perusteella opiskelun tukemista voitaisiin jatkaa lain voimaantulon jälkeen, jos ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen opintojen

tukeminen on näiden lakien kumoamisesta huolimatta kesken 1 päivänä tammikuuta 2018 ja tukeminen on aloitettu viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2017.

Suomi on sitoutunut hankkimaan vuosittain 80 koulutuspaikkaa Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä. Sitoumus perustuu Suomen, Ruotsin ja Norjan väliseen sopimukseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä (SopS 10/2016 ja SK 160/2016). Suomen osalta koulutusta on hankittu työvoimakoulutuksena. Hankittava koulutus voi johtaa ammatillisia valmiuksia antavaan tutkintoon tai tutkinnon osaan. Suomen, Ruotsin ja Norjan välinen sopimus Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä on voimassa vuoden 2019 loppuun. Sekä opiskelijoiden että koulutuksen järjestämisen kannalta olisi tarkoituksenmukaisinta säilyttää nykytila meneillään olevan sopimuskauden loppuun. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että työvoimaviranomainen hankkisi Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä työvoimakoulutusta ja osallistuisi koulutussäätiön hallintoon. Koulutuksen hankkimisesta säädettäisiin siirtymäsäännöksessä. Työvoimaviranomainen voisi tarvittaessa hankkia Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä myös enemmän koulutuspaikkoja kuin Suomen, Ruotsin ja Norjan välisessä sopimuksessa edellytetään. Jos työvoimaviranomaisen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä hankkimassa työvoimakoulutuksessa olisi opiskelijoita, jotka ovat aloittaneet työvoimakoulutuksen viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2019, työvoimaviranomainen vastaisi työvoimakoulutuksen hankkimisesta myös mainitun päivän jälkeen siten, että opiskelijat voivat suorittaa koulutuksen loppuun.

Muiden liitelakien mahdollisia siirtymäsäännöksiä on kuvattu lakiehdotusten yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 123 §:n 2 momentin mukaan valtion ja kuntien järjestämän muun opetuksen perusteista samoin kuin oikeudesta järjestää vastaavaa opetusta yksityisissä oppilaitoksissa säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta on arvioinut toimilupasääntelyä perustuslain 123 §:n 2 momentin säännöksen kannalta ammattikorkeakoululakia koskevien esitysten yhteydessä (PeVL 9/2013 vp ja PeVL 74/2002 vp) sekä lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettuja lakeja ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia koskeneen rauenneen hallituksen esityksen yhteydessä (PeVL 74/2014 vp). Valiokunnan kannan mukaan perustuslain säännös jättää lainsäätäjälle harkintamarginaalia tällaisen koulutuksen luvanvaraisuuden sääntelyssä, eikä säännöksen tulkintakäytännössä ole katsottu opetuksen järjestämisen luvanvaraisuutta ongelmalliseksi perustuslain kannalta. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on kuitenkin korostettu sidotun lupaharkinnan asianmukaisuutta ja toimiluvan peruuttamisen täsmällistä sääntelyä.

Ammatillisen koulutuksen järjestämistä koskeva sääntely kytkeytyy olennaisesti myös perustuslain 16 §:n 2 momenttiin. Kyseisen säännöksen mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varttomuuden sitä estämättä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 74/2014 vp) todennut, että yhtäläinen mahdollisuus saada perusopetuksen jälkeistä koulutusta liittyy järjestämislupia koskevan sääntelyn suhteen erityisesti koulutuksen alueelliseen saatavuuteen. Valiokunta on kyseisessä lausunnossaan katsonut, että hallituksen esityksestä puuttui selkeä opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksentekoa velvoittava säännös, joka turvaisi koulutuksen järjestäjaverkon kattavuuden ja koulutuksen saatavuuden ja siten perustuslain 16 §:n 2 momentissa turvatut sivistykselliset oikeudet. Aiemmin perustuslakivaliokunta oli vastaavia asioita koskevissa lausunnoissaan katsonut, ettei perustuslain 123 §:n 2 momentti kieltäisi koulutuk-

seen liittyvää toimilupajärjestelmää ja että toimilupajärjestelmästä on saanut säätää tavallisella lailla myös silloin, kun lupaharkinta on ollut vapaata (PeVL 9/2013 vp, PeVL 74/2002 vp), mutta katsoi sääntely-yhteyden olevan nyt toinen. Perustuslakivaliokunta katsoikin lausunnossaan (PeVL 74/2014 vp), että ehdotettua järjestämislupasääntelyä ja lupien peruuttamista koskevaa sääntelyä oli välttämätöntä muuttaa siten, että ministeriön lupaharkintaa sidotaan oikeudellisesti vaatimuksilla perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaisten oikeuksien yhdenvertaisen saatavuuden varmistamisesta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 74/2014 vp) on myös otettu kantaa järjestämislupien voimassa olon päättymiseen. Perustuslakivaliokunta on todennut arvioineensa lausunnossaan PeVL 9/2013 vp ammattikorkeakoulujen toimilupien voimassaolon päättymistä suoraan lain nojalla. Valiokunta on tällöin viitannut lausunnossaan PeVL 18/1998 vp ottamaansa kantaa, jonka mukaan toimiluvan haltijan olisi voitava luottaa lupaehtojen pysyvyyteen niiden sellaista muuttamista vastaan, joka ei perustu toimiluvan myöntämisen jälkeen sattuneeseen erityiseen syyhyn tai tapahtuneeseen yleisempään kehitykseen. Valiokunta on tässä yhteydessä myös todennut, että toimiluvan voimassaolon päättymisellä on ammattikorkeakoulua ylläpitävän yhteisön oikeusasemaan samanlainen vaikutus kuin luvan peruuttamisella, joka voidaan tehdä myös koulutustarpeen olennaisten muutosten vuoksi. Valiokunta katsoikin tällöin hallituksen esityksestä ilmenevän, että ammattikorkeakoulujärjestelmä ei enää vastannut yhteiskunnan ja työelämän koulutustarpeita ja että ehdotettu sääntely liittyi toimintaympäristön muutoksen johdosta tehtävään ammattikorkeakoulujärjestelmän uudistamiseen. Valiokunta ei pitänytkaan sääntelyä tältä osin valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Valiokunta kuitenkin katsoi, että perustuslain 16 §:n 2 momentin vuoksi on tärkeää turvata niiden opiskelijoiden asema, jotka opiskelevat toimintansa lopettavissa ammattikorkeakouluissa ja jotka eivät valmistu ennen lain voimaantuloa, siirtymäsäännöksen mukaisella määräaikaisella toimiluvalla ja mahdollisuudella suorittaa opintonsa loppuun toisessa ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakouluille asetettavien kehittämistehtävien ja velvoitteiden osalta valiokunta on katsonut aiheelliseksi täsmentää sääntelyä siten, että ammattikorkeakouluille voitaisiin määrätä vain niiden tehtäviin kiinnittyviä velvoitteita.

Hallituksen esityksen mukaiset säännökset ammatillisen koulutuksen järjestämislupien myöntämisestä, muuttamisesta, peruuttamisesta ja lakiin perustuvasta päättymisestä vastaavat perustuslakivaliokunnan aiemmin vastaavissa asioissa esittämiä kannanottoja. Hallituksen esitykseen sisältyisivät säännökset ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan myöntämisestä, muuttamisesta ja peruuttamisesta. Säännökset vastaisivat osittain sisällöltään voimassa olevaa järjestämislupia koskevaa sääntelyä, mutta erityisesti järjestämislupien muuttamista ja peruuttamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi nykytilaan verrattuna. Esitykseen sisältyvän järjestämislupia koskevan siirtymäsäännöksen mukaan lain voimaan tullessa voimassa olleet ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämisluvat muutettaisiin uuden lain mukaisiksi ammatillisen koulutuksen järjestämisluviksi. Järjestämisluvat muutettaisiin viranomaisaloitteisesti ja uusien lupien sisältö vastaisi mahdollisimman pitkälti voimassa olevissa järjestämisluvissa koulutuksen järjestäjille määrättyjä oikeuksia ja velvollisuuksia. Lisäksi ennen uusista järjestämisluvista päättämistä koulutuksen järjestäjiä kuultaisiin ja järjestäjillä olisi tässä yhteydessä mahdollisuus hakea tarpeelliseksi katsomiaan muutoksia tai lisäyksiä järjestämislupaansa.

Lupien sisältöön kohdistuisi kuitenkin ammatillisen koulutuksen järjestelmän uudistamisesta johtuvia muutoksia. Erityisesti tutkintotoimikuntajärjestelmän lakkauttaminen ja tutkinnon myöntämisoikeuden siirtäminen suoraan koulutuksen järjestäjälle aiheuttaisi muutostarvetta

voimassa olevissa luvissa määrättyihin koulutustehtäviin. Jatkossa ei myöskään olisi enää mahdollista saada järjestämislupaa ainoastaan tutkintoon johtamattoman koulutuksen järjestämiseen, vaan tällaisten järjestäjien järjestämisluvat päättyisivät kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen, elleivät kyseiset järjestäjät hakisi siirtymäajan kuluessa myös tutkintokoulutuksen järjestämislupaa.

Hallituksen esityksen järjestämislupien myöntämistä, muuttamista ja peruuttamista koskevissa säännöksissä on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan aiemmassa muun muassa ammatillisen koulutuksen järjestämislupia koskevassa lausunnossaan (PeVL 74/2014) esittämät kannanotot opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksentekoa velvoittavasta sääntelystä, joka turvaisi koulutuksen järjestäjäverkon kattavuuden ja koulutuksen saatavuuden ja siten perustuslain 16 §:n 2 momentissa turvatut sivistykselliset oikeudet.

Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Kunnilla ei ole lakisääteistä velvoitetta järjestää ammatillista koulutusta, mutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan kuntien on osallistuttava ammatillisen koulutuksen rahoitukseen silloinkin, kun ne eivät itse järjestä koulutusta. Perustuslakivaliokunta on valtionosuuslainsäädäntöä ja muun muassa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakia arvioidessaan korostanut, että kunnan tehtävistä säädettyä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (esim. PeVL 12/2011 vp, PeVL 29/2009 vp, ja PeVL 60/2014 vp). Toisaalta valiokunta on katsonut, että lainsäätäjällä on varsin laaja harkintamarginaali säädettyä leikkauksia valtionosuusjärjestelmään silloinkin, kun ne vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin (PeVL 44/2014 vp, s. 2/II).

Voimassa olevan rahoituslain mukaan kuntien rahoitusosuus määräytyy laissa säädettyinä prosentiosuutena laissa säädettyllä tavalla lasketusta opiskelijamääriin ja yksikköhintoihin perustuvasta kuntien valtionosuuden perusteesta. Yksikköhinnat puolestaan perustuvat laissa säädettyllä tavalla toteutuneisiin kustannuksiin eli kustannuspohjaan. Ehdotettu uusi ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä olisi talousarvioperusteinen, joten kuntien rahoitusosuutta ei voitaisi uudessa rahoitusjärjestelmässä määritellä suhteessa kustannuspohjaan. Ammatillisen koulutuksen järjestämiskustannuksia seurattaisiin kuitenkin jatkossakin säännöllisesti. Esitykseen sisältyisi myös neuvotteluvaihtoehto, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi neuvotella Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa ammatillisen koulutuksen määrärahaa ennen talousarvioesityksen tekemistä.

Hallituksen esityksessä kuntien ammatillisen koulutuksen rahoitusosuudesta säädettyihin rahoituslakia koskevan lakiesityksen 9 a §:ssä. Esityksessä ehdotetun mukaan kuntien euromääräinen rahoitusosuus määriteltäisiin laissa säädettyllä kertoimella suhteessa talousarviossa vuosittain päätettävään valtion määrärahaan. Kustannustason nousu otettaisiin huomioon korottamalla valtion määrärahaa ja kuntien rahoitusosuutta laissa ja sen nojalla annettavalla asetuksella säädettyllä ammatillisen koulutuksen indeksillä. Kuntien rahoitusosuus sidottaisiin laissa säätämällä vuoden 2017 rahoitustasoon ja lisäksi noudatettaisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Yksittäisen kunnan ammatillisen koulutuksen rahoitusvastuu perustuisi lakiesityksen 9 a §:n 2 momentissa säädettyllä tavalla nykytilaa vastaavasti kunnan asukasmäärään.

Kunnat voivat järjestämislupaa hakemalla toimia myös ammatillisen koulutuksen järjestäjinä, jolloin rahoitusperiaatteen toteutumista tulee tarkastella ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivan kunnan näkökulmasta. Hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa on laajasti arvioitu uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön vaikutuksia järjestäjien tehtäviin ja ammatillisen koulutuksen järjestämisen kustannuksiin. Ammatillisen koulutuksen rahoitukseen on vuonna 2017 tehty 190 miljoonan euron säästö ja ammatillisen koulutuksen reformiin liittyvien kokonaisvaikutusten on arvioitu pidemmällä aikavälillä mahdollistavan toiminnan sopeuttamisen laskeneeseen rahoitustasoon. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että ammatillisen koulutuksen järjestäjillä, mukaan lukien ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivilla kunnilla, olisi taloudelliset edellytykset suoriutua niille ammatillisen koulutuksen järjestäjinä lakiesityksessä säädetyistä tehtävistä.

Uusi ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä korostaisi nykyistä merkittävästi enemmän toiminnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta, mikä vaikuttaisi yksittäisen koulutuksen järjestäjän saamaan suhteelliseen rahoitukseen. Rahoitusperiaatteen toteuttamisen ei kuitenkaan voida katsoa tarkoittavan sitä, että rahoitusjärjestelmän ja sen periaatteiden uudistaminen olisi mahdollista vain silloin, jos yhdenkään koulutuksen järjestäjän rahoitus ei uudistuksen myötä laske nykytasoa alemmaksi. Kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä olisi rahoitusjärjestelmän käyttöönottoon liittyvän siirtymäajan puitteissa mahdollisuudet sopeuttaa toimintaansa uuden rahoitusjärjestelmän kriteerien mukaiseksi siten, että ne voisivat säilyttää nykyisen suhteellisen rahoitustasonsa myös uudessa järjestelmässä.

Hallituksen esityksen mukaisesta kunnalle annettavasta ammatillisen koulutuksen rahoitustehtävästä säädettäisiin lailla. Hallituksen esityksen perusteluissa on myös arvioitu rahoitusjärjestelmän uudistamisen taloudellisia vaikutuksia ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien edellytyksiä suoriutua lakiesityksessä säädetyistä tehtävistä. Perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon vastaavaa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamista koskeneen hylätyn lakiesityksen yhteydessä (PeVL 44/2014 vp). Tässä lausunnossaan valiokunta on pitänyt ehdotettua sääntelyä valtiosääntöoikeudellisesti mahdollisena.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestämisessä on yleisesti kyse perustuslain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettujen sivistyksellisten oikeuksien toteuttamisesta. Lisäksi erityisesti koulutukseen hakeutumista ja opiskelijavalintaa koskevan sääntelyn osalta on tarkasteltava myös perustuslain 6 §:n 2 momentin yhdenvertaisuutta koskevaa säännöstä, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa iän, kielen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Hallituksen esityksen mukaan henkilöillä olisi pääsääntöisesti vapaa hakeutumisoikeus ehdotetussa laissa tarkoitettuun tutkintokoulutukseen ja muuhun ammatilliseen koulutukseen. Vapaa hakeutumisoikeutta rajoitetaan ainoastaan henkilöstökoulutuksessa ja työvoimakoulutuksessa, joista ensimmäinen perustuisi työnantajan arvioimaan koulutustarpeeseen ja jälkimmäinen työvoimaviranomaisten arvioimaan koulutustarpeeseen. Opiskelijaksi ottamisessa olisi lakiesityksen mukaan noudatettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Valintaperusteissa olisi kuitenkin mahdollista painottaa esimerkiksi hakijan aiempaa koulutustaustaa tai muuta koulutustarvetta, ja suunnata näin koulutusta esimerkiksi perusopetuksen päättäneille taikka muille vailla ammatillista tutkintoa tai muuta työmarkkinoilla tarvittavaa osaamista oleville henkilöille.

Lakiesitykseen ei sisälly hakijan tai opiskelijan ikään liittyviä rajoituksia. Yhteen järjestämislupaan ja yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtyminen poistaisi nykytilaan verrattuna nuorille ja aikuisille suunnatun koulutuksen välisiä eroavuuksia ja rajoja. Hallituksen esitykseen sisältyisi nykytilaa vastaavasti oikeus erityiseen tukeen oppimisvaikeuksien, sairauden tai vamman vuoksi sekä vaikeimmin vammaisille tarkoitettu työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus, joilla mahdollistettaisiin yhdenvertaiset opiskelijan kykyjen ja erityisten tarpeiden mukaiset mahdollisuudet koulutukseen osallistumiseen. Oikeus erityisopetukseen laajennettaisiin koskemaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta. Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen ja opiskeluvaikeuksia tukevien opintojen puitteissa voitaisiin järjestää ammatilliseen koulutukseen osallistumista tukevia kieliopintoja maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille.

Perustuslain 124 §:n 1 momentin mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla. Ammatillisen koulutuksen järjestämiseen liittyvät julkiset hallintotehtävät annetaan koulutuksen järjestäjille lain nojalla järjestämisluvalla. Lakiesitykseen sisältyvän säännöksen mukaan luvan saaneet koulutuksen järjestäjät voisivat hankkia osan järjestämisluvan mukaisesta koulutuksesta toiselta koulutuksen järjestäjältä tai muulta taholta. Osaamisen arviointia tai todistusten antamista ei voitaisi kuitenkaan hankkia muulta kuin toiselta järjestämisluvan saaneelta koulutuksen järjestäjältä. Säännöksellä varmistettaisiin, että järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä ei voisi koulutuksen hankinnan kautta delegoida eteenpäin sille lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää.

Lailla säädettäisiin myös osaamisen arvioinnin suorittavista henkilöistä, joita olisivat opettajat, erityisestä syystä muut koulutuksen järjestäjän edustajat sekä työelämän edustajat. Järjestämisluvan saaneiden koulutuksen järjestäjien lisäksi julkista hallintotehtävää hoitaisivat ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetut työelämäkunnat, jotka muun muassa käsittelisivät osaamisen arviointia koskevat oikaisuvaatimukset. Työelämätoimikuntien tehtävistä säädettäisiin lailla.

Hallituksen esityksen mukaisen ammatillista koulutusta koskevan lakiesityksen 4 luvun opiskelijaksi ottamisen esteitä sekä 9 luvun opiskeluympäristön turvallisuutta koskevat säännökset vastaisivat keskeisiltä osin voimassa olevaa sääntelyä. Näiden säännösten perustuslainmukaisuutta on arvioitu perustuslakivaliokunnan aiemmissa lausunnoissa (PeVL 60/2010 vp, PeVL 35/2013 vp). Lakiesityksen 10 luvussa säädetään koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnan järjestämisestä ja koulutuksen järjestäjän mahdollisuudesta hyväksyä opiskelija-asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Asuntolan järjestyksen rikkomisesta voidaan puolestaan määrätä kurinpitoseuraamuksia lakiehdotuksen 9 luvussa säädetyllä tavalla. Sekä asuntolan järjestyssäännöistä että asuntolan kurinpitorangeistuksista säädettäessä on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan aiemmat kannanotot. Perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausunnossaan (PeVL 70/2002 vp) ottanut kantaa opetuksen järjestäjän hyväksymien järjestyssääntöjen täsmällisyyteen, ja todennut muun muassa, että järjestyssäännöllä ei voida ilman laissa olevaa riittävän täsmällistä ja perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset muutoinkin täyttävää säännöstä antaa määräystä esimerkiksi jonkin perusoikeuden rajoittamisesta. Lisäksi perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausunnossaan (PeVL 12/2006 vp) arvioinut asumisoikeuden menettämistä koskevan kurinpitorangeistuksen oikeasuhtaisuutta. Lausunnossa valiokunta on katsonut, että koska asumisoikeus on merkittävä yksilön oikeus, voi asumisoikeuden menettäminen olla seurauksena vasta vakavista tai toistuvista järjestyssääntöjen rikkomisesta eikä varoitus ole johtanut toivottuun tulokseen.

HE 39/2017 vp

Hallituksen esityksen lakiehdotukset eivät ole ristiriidassa perustuslain kanssa, joten ne voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Koska esitys koskee ammatillisen koulutuksen järjestelmän kokonaisuudistusta, on se periaatteellisen merkityksen vuoksi kuitenkin aiheellista saattaa eduskunnan perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki
ammattillisesta koulutuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvista ammatillisista tutkinnoista, ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavasta koulutuksesta sekä ammatillisen osaamisen osoittamisesta ja todentamisesta.

2 §

Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoitus

Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena on kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista, antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta, kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. Tässä laissa tarkoitettujen koulutuksen tarkoituksena on lisäksi edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista.

Tässä laissa tarkoitettujen koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *henkilöstökoulutuksella* tietyn työnantajan henkilöstölle järjestettävää koulutusta, joka on osin työnantajan rahoittamaa ja osin julkisesti rahoitettua;

2) *tutkintokoulutuksella* ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavaa koulutusta, jonka tavoitteena on ammatillisen tutkinnon taikka ammatillisen tutkinnon osan tai osien suorittaminen;

3) *työvoimakoulutuksella* koulutusta, johon opiskelijat valitaan työ- ja elinkeinoviranomaisen toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 3 §:ssä säädetään;

4) *koulutuksen järjestäjällä* tahoja, jolle on myönnetty 3 luvussa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa;

5) *opiskelijalla* henkilöä, joka on otettu suorittamaan tässä laissa tarkoitettua koulutusta, ammatillista tutkintoa taikka ammatillisen tutkinnon osaa tai osia.

4 §

Yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa

Tutkinnoissa, koulutuksessa ja niiden järjestämisessä tulee ottaa huomioon työ- ja elinkeinoelämän tarpeet. Tutkintoja ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä, arvioitaessa ja kehitettäessä sekä osaamistarpeita ennakoitaessa tulee tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

2 luku

Tutkinnot ja koulutukset

5 §

Ammatilliset tutkinnot

Ammatillisia tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.

Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin ammatillisissa perustutkinnoissa osoitettavasta osaamisesta.

Ammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin.

Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on ammattitutkintoa syvällisempää ammatin hallintaa tai monialaista osaamista.

Ammatillinen perustutkinto ja ammattitutkinto sijoittuvat ammattipätevyyslain tunnistamisesta annetun lain (1384/2015) 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulle pätevyystasolle ja erikoisammattitutkinto 3 kohdassa tarkoitettulle pätevyystasolle.

6 §

Tutkintorakenne

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään, mitkä ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot kuuluvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen. Poiketen siitä, mitä 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, opetus- ja kulttuuri-

riministeriön asetuksella voidaan lisäksi säätää tiettyyn tutkintoon sisältyvästä osaamisalasta, jos kyseisen osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeavat tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista.

Opetushallitus valmistelee 1 momentissa tarkoitettun tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä. Esityksiä valmistellessaan Opetushallituksen on kuultava asianomaista työelämätoimikuntaa.

Tutkinnot voivat sisältää osaamisaloja, joilla tarkoitetaan työelämän itsenäiseen toimintakokonaisuuteen liittyvää suuntautumista tutkinnon sisällä. Tutkintoon voidaan myös liittää 17 §:ssä tarkoitettuja tutkintonimikkeitä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkintojen osaamisalojen ja tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista.

7 §

Valmentavat koulutukset

Valmentavalla koulutuksella tarkoitetaan ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta.

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus antaa opiskelijoille valmiuksia ammatilliseen tutkintokoulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaa opiskelijoiden edellytyksiä suorittaa ammatillinen tutkinto.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta.

8 §

Muu ammatillinen koulutus

Sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää:

- 1) ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen; sekä
- 2) ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennealentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin.

9 §

Henkilöstökoulutus

Henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää 5 §:ssä tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia, tutkintokoulutusta sekä 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta. Työvoimakoulutuksessa henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää myös 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

10 §

Tutkintojen mitoituserusteet ja laajuus

Ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen sekä tutkintojen osien mitoituksen peruste on osaamispiste.

Ammatillisten perustutkintojen laajuus on 180 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää ammatillisen perustutkinnon, tai poiketen siitä, mitä 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, osaamisalan laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammatialaa koskeva sääntely sitä edellyttää.

Ammattitutkintojen laajuus on 120, 150 tai 180 osaamispistettä. Erikoisammattitutkintojen laajuus on 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä.

11 §

Valmentavien koulutusten mitoituserusteet, laajuus ja suoritus aika

Valmentavan koulutuksen ja sen osien mitoituksen peruste on osaamispiste.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä.

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei koulutuksen järjestäjä myönnä opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi suoritus-aikaan pidennystä.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritus aika määräytyy opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen suoritusajasta. Koulutuksen suoritus aika voi olla kuitenkin enintään kolme vuotta.

12 §

Tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien mitoituserusteet

Tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien osaamispisteet määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon tai valmentavan koulutuksen ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin.

13 §

Ammatillisten tutkintojen muodostuminen

Ammatilliset tutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista. Tutkinnossa tai tutkinnon mahdollisissa osaamisaloissa on vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, ammatilliseen perustutkintoon sisältyy yhteisiä tutkinnon osia, jotka ovat:

- 1) viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen;
- 2) matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen; ja
- 3) yhteiskunta- ja työelämäosaaminen.

HE 39/2017 vp

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tutkinnon muodostumisesta ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispisteinä sekä yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista ja osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta.

14 §

Valmentavan koulutuksen muodostuminen

Valmentava koulutus muodostuu koulutuksen osista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valmentavan koulutuksen muodostumisesta.

15 §

Tutkinnon perusteet

Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet kullekin 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla.

Tutkinnon perusteissa määrätään:

- 1) tutkintonimikkeet;
- 2) tutkinnon osaamisalat;
- 3) tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista sekä tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä siltä osin, kuin näistä ei säädetä 13 §:ssä tai sen nojalla;
- 4) tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi;
- 5) miltä osin 64 §:n 2 momentissa tarkoitettu osaamisen arvioinnin mukauttaminen tai 66 §:n 1 momentissa tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen ei ole mahdollista.

Opetushallituksen tulee laatia ammatillisten perustutkintojen perusteet siten, että tutkinnot vastaavat laajuudeltaan lukiolain (629/1998) 7 §:ssä säädettyä lukion oppimäärän laajuutta.

Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Opetushallituksen on tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa.

16 §

Valmentavan koulutuksen perusteet

Opetushallitus määrää koulutuksen perusteet ammatilliseen koulutukseen valmentavalle koulutukselle sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle.

Koulutuksen perusteissa määrätään:

- 1) koulutuksen muodostuminen pakollisista ja valinnaisista koulutuksen osista sekä koulutuksen osien laajuus osaamispisteinä siltä osin kuin näistä ei säädetä 14 §:n nojalla; ja
- 2) koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi.

17 §

Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaaminen

Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä saa käyttää vain tutkinnoista, jotka on suoritettu tämän lain mukaisesti. Tutkintonimike on nimike, jota henkilö voi käyttää suoritettuaan hyväksytysti tutkintonimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon.

18 §

Jatko-opintokelpoisuus

Tutkintojen yleisestä jatko-opintokelpoisuudesta yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin säädetään yliopistolain (558/2009) 37 §:ssä ja ammattikorkeakoululain (932/2014) 25 §:ssä.

19 §

Oikeus osallistua ylioppilastutkintoon

Tutkintokoulutuksen opiskelijan ja ammatillisen tutkinnon suorittaneen oikeudesta ylioppilastutkinnon suorittamiseen säädetään lukiolain 18 a §:ssä.

20 §

Kokeilu

Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutusten kehittämiseksi voidaan järjestää määräaikaista kokeiluja. Kokeilulupa voidaan myöntää enintään kuudeksi vuodeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää kokeiltavista tutkinnoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä voidaan kokeilla uusia koulutuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi päättää, että kokeiltavan tutkinnon laajuus poikkeaa 10 §:ssä tai sen nojalla säädetystä, valmentavan koulutuksen laajuus poikkeaa 11 §:ssä säädetystä taikka tutkinnon tai koulutuksen muodostuminen poikkeaa 13 tai 14 §:ssä taikka niiden nojalla säädetystä.

Opetushallituksen päätöksellä voidaan kokeilla tutkintojen tai koulutuksen perusteista, tutkinnon osaamisaloista tai tutkintonimikkeistä poikkeamista.

Opetushallitus määrää 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet. Kokeilussa suoritettavan tutkinnon tulee olla tavoitteiltaan ja sisällöltään sellainen, että tutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä kelpoisuus jatko-opintoihin saavutetaan.

21 §

Kokeiluun valittavat koulutuksen järjestäjät

Kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät valitaan hakemuksesta.

Kokeiluun otetaan mukaan tarvittava määrä koulutuksen järjestäjiä siten, että kokeilulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Valinnassa otetaan huomioon alueellinen ja kielellinen edustavuus, jos se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua. Koulutuksen

järjestäjällä tulee olla edellytykset toteuttaa kokeilu sen tavoitteita vastaavalla tavalla ja opiskelijoiden oikeuksia vaarantamatta.

3 luku

Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen

22 §

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa

Tässä laissa tarkoitettujen ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa (*järjestämislupa*). Järjestämislupa voidaan myöntää hakemuksesta kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle.

Tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksissa tai Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa noudattaen soveltuvin osin, mitä tässä luvussa järjestämisluvista säädetään.

23 §

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa määrätään tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus myöntää ja joihin se voi järjestää tutkintokoulutusta. Järjestämisluvassa määrätään lisäksi oikeudesta järjestää valmentavaa koulutusta. Koulutuksen järjestäjä voi järjestää myös järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin liittyvää 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää ja täydentävää koulutusta.

Järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta tai oikeudesta toimia kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 10 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena.

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata koskemaan vain työvoimakoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä momentissa tarkoitettua oikeudesta päättämistä. Koulutuksen järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

24 §

Opetus- ja tutkintokieli

Järjestämisluvassa määrätään koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielistä.

Koulutuksen järjestäjän on annettava opetusta järjestämisluvassa määrätyillä opetuskielillä. Koulutuksen järjestäjän opetuskieli voi olla suomi, ruotsi tai saame. Koulutuksen järjestäjä voi olla myös kaksikielinen, jolloin opetuskielenä on suomi ja ruotsi. Järjestämisluvassa määrätyn opetuskielen lisäksi koulutuksen järjestäjä voi antaa opetusta toisella kotimaisella kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai vieraalla kielellä.

HE 39/2017 vp

Tutkinnon tai valmentavan koulutuksen voi suorittaa järjestämisluvassa määrätyllä tutkintokielellä. Koulutuksen järjestäjän tutkintokieliä ovat järjestämisluvassa määrätyt opetuskielet sekä järjestämisluvassa tutkinnoittain tai valmentavan koulutuksen osalta määrätyt muut kielet.

25 §

Toiminta-alue

Järjestämisluvassa määrätään toiminta-alueesta, jonka osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjän toiminta ensisijaisesti vastaa. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää osaamistarpeen mukaisesti tutkintoja ja koulutusta järjestämisluvassa määrätyllä toiminta-alueella. Toiminta-alueen lisäksi tutkintoja ja koulutusta voi järjestää myös muualla Suomessa, ei kuitenkaan Ahvenanmaan maakunnassa.

26 §

Opiskelijavuodet

Järjestämisluvassa määrätään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 32 b §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Järjestämisluvassa voidaan osaamistarpeeseen tai koulutuksen järjestämiseen liittyvästä erityisestä syystä määrätä myös tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista opiskelijavuosien määristä.

27 §

Järjestämisluvassa määrättävät muut oikeudet, velvollisuudet, ehdot ja tehtävät

Järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää 30 §:ssä tarkoitetun koulutuksen hankinnan kautta oppisopimuskoulutuksena kaikkia 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja sekä 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

Järjestämisluvassa voidaan määrätä koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta järjestää 23 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja valmentavaa koulutusta 65 §:ssä tarkoitettuun vaativaan erityiseen tukeen oikeutetuille opiskelijoille sekä huolehtia erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä.

Järjestämisluvassa määrätään koulutuksen järjestäjän oikeudesta järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta ja vankilaopetusta.

Järjestämisluvassa voidaan määrätä myös muista velvoitteista, jos koulutuksen saatavuuden turvaaminen tai muut tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät. Lisäksi järjestämisluvassa voidaan määrätä tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista sekä kehittämis- ja muista tehtävistä.

28 §

Järjestämishuvan myöntämisedellytykset

Järjestämishuvan myöntämisen edellytyksenä on, että tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnalliset ja alueelliset osaamistarpeet sekä tutkin-

tojen ja koulutuksen tarjonta. Tutkintoja tai koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Järjestämislupa voidaan myöntää hakijalle, jolla on hakemansa tehtävän toteuttamiseksi tarvittava osaaminen ja riittävä yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa sekä taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset haetun tehtävän mukaisten tutkintojen ja koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Edellytysten arvioinnissa otetaan huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön on järjestämislupien myöntämistä koskevan päätöksenteon yhteydessä huolehdittava siitä, että järjestämisluvat muodostavat kokonaisuuden, joka varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän saatavuuden.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä.

29 §

Järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämislupaa, jos tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen merkittävästi poikkeaa osaamistarpeista taikka jos tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät muut erityiset syyt tai valtiontaloudelliset syyt sitä edellyttävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa tai peruuttaa järjestämisluvan, jos:

- 1) järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja tai koulutusta ei enää järjestetä;
- 2) järjestetyt tutkinnot tai koulutus taikka koulutuksen järjestäjän toimintaedellytykset eivät enää täytä 28 §:n mukaisia järjestämisluvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä; tai
- 3) tutkintoja tai koulutusta järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee varata koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus 3 momentissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen ennen järjestämisluvan muuttamista tai peruuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen työvoimakoulutuksen järjestämisluvan muuttamista tai peruuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriön on järjestämisluvan peruuttamista koskevan päätöksenteon yhteydessä huolehdittava siitä, ettei ammatillisen koulutuksen riittävä saatavuus vaarannu.

30 §

Koulutuksen hankinta

Koulutuksen järjestäjä voi hankkia järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta, järjestämisluvan mukaista muuta koulutusta sekä 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua oppisopimuskoulutusta toiselta ammatillisen tai muun koulutuksen järjestäjältä, muulta julkiselta taholta taikka muulta yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä. Lisäksi opiskelijan yksilöllisten valintojen mahdollistamiseksi koulutuksen järjestäjä voi järjestämisluvan mukaisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisen yhteydessä hankkia myös muita kuin järjestämisluvan mukaisia tutkintojen ja koulutuksen osia sekä osaamisen hankkimisen tuki-

toimia edellä mainituilta tahoilta. Tutkinnon tai koulutuksen osan osaamisen arviointi voidaan kuitenkin hankkia vain järjestämisluvan saaneelta ammatillisen koulutuksen järjestäjältä tai vastaavan luvan saaneelta muun koulutuksen järjestäjältä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat 1 momentissa tarkoitetut tutkinnot, tutkinnon osat ja koulutus järjestetään tämän lain mukaisesti.

31 §

Maksullinen palvelutoiminta

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia, niihin valmistavaa tutkintokoulutusta sekä valmentavaa koulutusta maksullisena palvelutoimintana, jos kyseessä on 30 §:ssä tarkoitettu koulutuksen hankinta.

32 §

Opetusta tukeva palvelu- ja tuotantotoiminta

Koulutukseen voi tarpeen mukaan liittyä järjestämisluvan mukaista opetusta tukevaa palvelu- ja tuotantotoimintaa.

33 §

Tilauuskoulutus

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää opiskelijaryhmälle järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauuskoulutus*).

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauuskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

Tilauuskoulutukseen ei sovelleta, mitä 70—79 §:ssä ja 95 §:ssä säädetään, jos tilauuskoulutus järjestetään muualla kuin Suomessa. Tilauuskoulutukseen ei muutoin sovelleta, mitä 10 luvussa säädetään.

34 §

Tilauuskoulutukseen sovellettavat säännökset

Tilauuskoulutukseen ei sovelleta, mitä 24 §:ssä säädetään opetus- ja tutkintokielestä, 25 §:ssä toiminta-alueesta ja 26 §:ssä opiskelijavuosien vähimmäismäärästä.

Tilauuskoulutukseen ei sovelleta, mitä 4 luvussa säädetään, lukuun ottamatta 38 §:n 1 momentin säännöstä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä 40 ja 41 §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamisen esteistä ja siihen liittyvästä tiedonsaannista.

Tilauuskoulutukseen sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään, elleivät koulutuksen järjestäjä ja tilaaja toisin sovi.

Tilauuskoulutukseen ei sovelleta, mitä 7 luvussa säädetään, lukuun ottamatta 62 §:n 1 momentin säännöstä tutkintokoulutuksen sisällöstä, 64 §:n 2 momentin säännöstä osaamisen arvioinnin mukauttamisesta ja 66 §:n säännöksiä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta.

Tilauuskoulutukseen ei sovelleta, mitä 70—79 §:ssä ja 95 §:ssä säädetään, jos tilauuskoulutus järjestetään muualla kuin Suomessa. Tilauuskoulutukseen ei muutoin sovelleta, mitä 10 luvussa säädetään.

35 §

Tutkintokoulutuksen järjestäminen Euroopan talousalueen ulkopuolella

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Koulutukseen ei voida ottaa opiskelijaksi 33 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöitä.

Tässä pykälässä tarkoitettuun koulutukseen ei sovelleta, mitä 24 §:ssä säädetään opetus- ja tutkintokielestä, 25 §:ssä toiminta-alueesta, 26 §:ssä opiskelijavuosien vähimmäismäärästä, 42 §:ssä suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnasta, 63 §:ssä opiskelunvalmiuksia tukevista opinnoista, 68 §:ssä opetuksen julkisuudesta, 70—79 §:ssä oppisopimuskoulutuksesta ja koulutusopimukseen perustuvasta koulutuksesta ja 99—106 §:ssä opiskelijahuollosta, oikeudesta maksuttomaan ruokailuun, opintososiaalisista etuuksista, asuntolatoiminnasta, opiskelijoilta perittävistä maksuista ja opiskelijakunnasta. Lain 40 §:ää sovelletaan ainoastaan opiskelijaksi ottamisen esteiden osalta ja 64 §:n 2 momenttia ainoastaan osaamisen arvioinnin mukauttamisen osalta.

36 §

Tilauuskoulutuksen ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävän koulutuksen rahoitus ja perittävät maksut

Tilauuskoulutus tai 35 §:ssä tarkoitettu Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävä koulutus eivät saa heikentää koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen ja koulutuksen järjestämisedellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän on perittävä 33 §:n 1 momentissa tarkoitettulta koulutuksen tilaajalta tai 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulta opiskelijalta vähintään koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauuskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta tilaajan sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja.

4 luku

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

37 §

Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Henkilöllä on oikeus vapaasti hakeutua suorittamaan tässä laissa tarkoitettua tutkintoa tai koulutusta.

Jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjä päättää hakuajoista ja -menettelyistä. Ammatillisen perustutkintokoulutuksen tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisessa voidaan kuitenkin käyttää valtakunnallisia hakumenettelyitä. Valtakunnallisista hakumenettelyistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Mitä tässä luvussa säädetään, ei sovelleta henkilöstökoulutukseen, lukuun ottamatta 38 §:n 1 momentin säännöstä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä 40 ja 41 §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamisen esteistä ja siihen liittyvästä tiedonsaannista. Opiskelijoiden valitsemisesta henkilöstökoulutukseen päättää työnantaja yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa.

Poiketen siitä, mitä tässä luvussa säädetään, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää työ- ja elinkeinotoimisto yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa. Jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu tämän lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, muutoksenhakuun sovelletaan kuitenkin tämän lain 12 lukua.

38 §

Opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Opiskelijaksi voidaan ottaa hakija, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, että:

1) hakija ei ole suorittanut:

a) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitettua ylioppilastutkintoa tai sitä mainitun lain 17 §:n mukaan tasoltaan vastaavaa tutkintoa;

b) tässä laissa tarkoitettua ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa, valmentavaa koulutusta taikka niitä vastaavaa aikaisempaa tutkintoa tai koulutusta;

c) korkeakoulututkintoa; tai

d) a—c alakohdassa tarkoitettua tutkintoa vastaavaa ulkomaista tutkintoa; ja

2) hakijan tavoitteena on valmentavan koulutuksen jälkeen hakeutua suorittamaan tässä laissa tarkoitettua tutkintoa tai tutkinnon osaa.

Hakija voidaan kuitenkin ottaa opiskelijaksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen, vaikka hän on suorittanut 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tai koulutuksen, jos ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen suorittaminen on jatko-oppintovalmiuksien hankkimiseksi erityisestä syystä perusteltua.

39 §

Opiskelijoiden valintaperusteet

Opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeista. Edellä 37 §:n 2 momentissa tarkoitettussa valtakunnallisessa hakumenettelyssä käytettävistä valintaperusteista ja pääsy- ja soveltuvuuskokeista voidaan kuitenkin säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

40 §

Esteettömyys

Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Kun kysymys on 81 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös mainitun 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa hakijalle tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen liittyy.

Opetushallitus määrää 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvistä terveydentilaa koskevista vaatimuksista.

41 §

Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti

Hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot, kun kysymys on 81 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista tai 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi hakeutumisesta.

Hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, kun kysymys on 81 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

42 §

Suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinta

Edellä 37 §:n 2 momentissa tarkoitettussa jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää yhdessä hakijan kanssa tämän suoritettavaksi soveltuva tutkinto, tutkinnon osa

tai koulutus, jos hakija ei ole hakeutunut opiskelijaksi tiettyyn tutkintoon tai koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on ohjata hakija hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen taikka tarvittaessa muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin, jos koulutuksen järjestäjä ei ota tätä opiskelijaksi.

Jos hakija on jatkuvassa haussa hakenut tiettyä tutkintoa suorittamaan tai tiettyyn koulutukseen, koulutuksen järjestäjä voi ohjata hakijan hakeutumaan toista tutkintoa suorittamaan tai toiseen koulutukseen taikka tarvittaessa muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin, jos koulutuksen järjestäjä hakemuksen perusteella arvioi, että joku muu tutkinto tai koulutus olisi hakijalle soveltuvampi.

Jos opiskelijaksi otettu haluaa perustellusta syystä vaihtaa tutkintoa tai koulutusta taikka opiskelija aikoo ilman hyväksyttävää syytä keskeyttää aloittamansa koulutuksen, koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää yhdessä opiskelijan kanssa tälle soveltuvampi tutkinto tai koulutus sekä tarvittaessa ohjata opiskelija hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen taikka muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin.

43 §

Päätös opiskelijaksi ottamisesta

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisesta.

Jos opiskelijaksi ottamisessa käytetään 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia hakumenettelyitä, valitsematta jättämisestä voidaan ilmoittaa hakijalle poiketen siitä, mitä hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään hallintopäätöksen antamisesta. Valitsematta jättämisestä tulee kuitenkin ilmoittaa hakijalle kirjallisesti. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijaksi ottamista koskeva hallintolain 7 luvun mukainen hallintopäätös, jos hakija kirjallisesti tai suullisesti pyytää päätöksen antamista 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tässä momentissa tarkoitetun ilmoituksen opiskelijavalinnan tuloksesta.

5 luku

Henkilökohtaistaminen

44 §

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot siten kuin jäljempänä 46—49 §:ssä ja 67 §:n 2 momentissa säädetään. Suunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä.

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tavoitteiden sekä tunnistetun aiemmin hankitun osaamisen perusteella, suorittaako opiskelija koko tutkinnon vai tutkinnon osan tai osia, ellei tästä ole päätetty 43 §:ssä säädetyn mukaisesti. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta työvoimakoulutukseen.

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan 8 §:ssä tarkoitettuun muuhun ammatilliseen koulutukseen vain siltä osin kuin kyse on oppisopimuskoulutuksesta tai koulutusopimukseen perustuvasta koulutuksesta.

45 §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työ- ja elinkeinoviranomaisen edustaja.

Lisäksi koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen siltä osin, kun suunnitelman mukainen osaamisen hankkiminen tai osoittaminen taikka ohjaus- ja tukitoimet perustuvat 30 §:ssä tarkoitettuun koulutuksen hankkimiseen taikka muuhun koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden kanssa.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen muutokset hyväksyvät koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tahot siltä osin, kun ne osallistuvat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen suunnitelman ja sen merkittävien muutosten hyväksymistä.

46 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella.

47 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen tehdään 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

Aiemmin hankitun osaamisen arvioinnissa sovelletaan, mitä 53 §:n 1—3 momentissa säädetään osaamisen arvioinnista, 54 §:ssä osaamisen arvioijista, 55 §:ssä arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta sekä 56 §:ssä arvosanan korottamisesta. Poiketen siitä, mitä 54 §:n 1 momentissa säädetään, osaamisen arvioijina toimii kuitenkin kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa, jos aiemmin hankittua osaamista arvioidaan ilman näyttöön osallistumista. Jos

aiemmin hankittua osaamista tunnustetaan ilman osaamisen arviointia, sovelletaan ainoastaan, mitä 56 §:ssä säädetään arvosanan korottamisesta.

Opetushallitus voi määrätä osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta.

48 §

Osaamisen hankkimisen suunnittelu

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet sekä tarvittaessa 63 §:ssä tarkoitettujen opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

Ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Mitä tässä pykälässä säädetään opiskelijasta, sovelletaan myös oppisopimuskoulutukseen hakijaan.

49 §

Osaamisen osoittamisen suunnittelu

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen.

Ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

6 luku

Tutkinnon tai valmentavan koulutuksen suorittaminen ja osaamisen arviointi

50 §

Tutkinnon ja valmentavan koulutuksen suorittaminen

Tutkinnon osa on suoritettu, kun opiskelija on osoittanut tutkinnon perusteissa määritellyn osaamisen 52 §:ssä säädetyllä tavalla tai osaaminen on tunnustettu siten kuin 47 §:ssä säädetään. Tutkinto on suoritettu, kun tutkinnon perusteiden mukaan kaikki tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat osat on suoritettu hyväksytysti.

Valmentavan koulutuksen osa on suoritettu, kun opiskelija on osoittanut koulutuksen perusteissa määritellyn osaamisen 52 §:ssä säädetyllä tavalla tai osaaminen on tunnustettu siten kuin 47 §:ssä säädetään. Valmentava koulutus on suoritettu, kun koulutuksen perusteiden mukaan kaikki koulutuksen muodostumiseksi vaadittavat koulutuksen osat on suoritettu hyväksytysti.

51 §

Palaute osaamisen kehittymisestä

Opiskelijalla on oikeus saada palautetta osaamisensa kehittymisestä tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aikana. Tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen aikana opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioivat ja siitä antavat palautetta opetuksesta vastaavat opettajat tai muut koulutuksen järjestäjän edustajat, sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana myös vastuullinen työpaikkaohjaaja. Jos opiskelija suorittaa tutkinnon tai tutkinnon osan osallistumatta tutkintokoulutukseen, hänen osaamisensa kehittymistä arvioivat ja siitä antavat palautetta 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat osaamisen arvioinnin yhteydessä.

Opiskelijalle annettavalla palautteella ohjataan ja kannustetaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin.

52 §

Osaamisen osoittaminen

Tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (*näyttö*). Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voidaan tarvittaessa osoittaa myös muulla tavoin.

Valmentavan koulutuksen osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen osoitetaan muulla tavoin kuin näytössä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla siten kuin Opetushallitus tutkinnon perusteissa osaamisen arvioinnista 15 §:n nojalla määrää. Opiskelija voi osallistua näyttöön osaamisen hankkimistavasta riippumatta.

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tämän katsotaan saavuttaneen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet.

Tutkinnon osien suorittamismahdollisuuksia on järjestettävä myös niille, joille ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaava viranomainen on antanut ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaisen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen, jossa hakijalta on edellytetty kyseisessä laissa tarkoitettuja korvaavia toimenpiteitä.

Koulutuksen järjestäjän tulee tarjota mahdollisuus suorittaa tutkinto tai tutkinnon osa myös ilman tutkintokoulutukseen osallistumista sekä yhteistyössä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein.

53 §

Osaamisen arviointi

Osaamisen arvioinnilla annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta, varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan osaamista arvioidaan monipuolisesti vertaamalla sitä tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyyn osaamiseen. Arvioinnin tulee kattaa kaikki suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen osan perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Jos osaamisen arviointia on mukautettu 64 §:n 2 momentin mukaisesti taikka ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu 66 §:n mukaisesti, osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioijat arvioivat opiskelijan osaamisen tutkinnon tai koulutuksen osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta osa-alueittain. Osaamisen arvioinnin perusteella arvioijat antavat ammatillisten tutkinnon osien, yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden sekä valmentavan koulutuksen osien arvosanat osaamisen arviointiaseteikon mukaisesti. Osaamisen arviointiaseteikosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Arvioijien tulee suorittaa osaamisen arviointi ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun tutkinnon tai koulutuksen osan näyttö tai muu osaamisen osoittaminen on tehty.

Koulutuksen järjestäjä laatii osana laadunhallintajärjestelmäänsä suunnitelman osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti.

Opiskelijalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Itsearviointi ei vaikuta osaamisen arviointiin tai siitä annettavaan arvosanaan.

54 §

Osaamisen arvioijat

Ammatillisten tutkinnon osien osaamisen arvioinnin toteuttavat ja arvioinnista päättävät yhdessä tutkinnon osittain koulutuksen järjestäjän nimeämät kaksi arvioijaa. Toinen arvioijista on opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja ja toinen työelämän edustaja. Erityisestä syystä arvioinnin voi toteuttaa ja arvioinnista päättää myös kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa.

Valmentavan koulutuksen osien sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osaamisen arvioinnin toteuttaa ja arvioinnista päättää opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Silloin kun yhteinen tutkinnon osa tai sen osa-alue toteutetaan ja arvioidaan ammatillisen tutkinnon osan yhteydessä, osaamisen arvioinnissa voidaan kuulla työelämän edustajaa.

Arvioijilla tulee olla riittävä suoritettavaan tutkintoon ja erityisesti arvioitavaan tutkinnon osaan, yhteisen tutkinnon osan osa-alueeseen tai valmentavaan koulutukseen liittyvä ammattitaito ja osaaminen sekä riittävä perehtyneisyys arviointiin ja suoritettavan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen perusteisiin. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on perehdyttää työelämää edustavat arvioijat osaamisen arviointiin. Arvioijien esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

55 §

Arvioinnin tarkistaminen ja oikaisu

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelija voi pyytää arvioijilta kirjallisesti arvioinnin tarkistamista 14 päivän kuluessa siitä, kun hänellä on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä tieto arviointiperusteiden soveltamisesta suoritukseensa. Arvioijien on tehtävä päätös arvioinnin tarkistamisesta ilman aiheutonta viivytystä.

Tutkintokoulutuksen opiskelija voi pyytää asianomaiselta työelämätoimikunnalta kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, työelämätoimikunta voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

Valmentavan koulutuksen opiskelija voi pyytää rehtorilta kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, rehtori voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä asettaa uuden arvioijan.

56 §

Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen, jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijalle mahdollisuus myös osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyt arvosanan korottamiseen.

57 §

Todistus tutkinnon suorittamisesta

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle tutkintotodistus, kun tutkinto on suoritettu 50 §:ssä säädetyllä tavalla. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetuista tutkinnon osista, jos opiskelija suorittaa vain tutkinnon osaa tai osia ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen on saavutettu. Todistus suoritetuista tutkinnon osista tulee antaa opiskelijalle myös, jos opiskelija on katsottu 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista myös opiskelijan pyynnöstä. Todistukset tutkinnoista ja tutkinnon osista annetaan 53 §:ssä tarkoitetun osaamisen arvioinnin mukaisina.

Jos tutkinto on järjestetty 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, antaa 1 momentissa tarkoitetun tutkintotodistuksen se koulutuksen järjestäjä, jolta oppisopimuskoulutusta on hankittu. Jos opiskelijalle annetaan 1 momentissa tarkoitettu todistus suoritetuista tutkinnon osista ainoastaan sellaisista tutkinnon osista, jotka on järjestetty 30 §:ssä tarkoitetun koulutuksen hankinnan kautta, antaa todistuksen se koulutuksen järjestäjä, jolta tutkinnon osa tai osat on hankittu.

Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos 64 §:n 2 momentissa tarkoitetun osaamisen arvioinnin mukauttamisen tai

66 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen vuoksi opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta.

58 §

Todistus valmentavan koulutuksen suorittamisesta

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetusta koulutuksesta, kun ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on suoritettu 50 §:ssä säädetyllä tavalla. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetuista koulutuksen osista, jos opiskelija on katsottu 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus suoritetuista koulutuksen osista myös opiskelijan pyynnöstä.

59 §

Todistus koulutukseen osallistumisesta

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus 8 §:ssä tarkoitettuun muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta, kun koulutus on päättynyt tai jos opiskelija on katsottu 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta myös opiskelijan pyynnöstä.

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen osallistumisesta opiskelijan pyynnöstä.

60 §

Todistuksia koskevat tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 57—59 §:ssä tarkoitettujen todistusten sisällöstä ja todistusten liitteistä. Opetushallitus määrää todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

7 luku

Osaamisen hankkiminen

61 §

Oikeus saada opetusta ja ohjausta

Opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen.

Opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta.

62 §

Koulutuksen sisältö

Koulutuksen järjestäjä päättää tutkintokoulutuksen sisällöstä ja toteuttamisesta 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti sekä ammatilliseen tutkintoon valmentavan koulutuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä 16 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen perusteiden mukaisesti.

Jos ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijalla ei ole suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista, tulee opiskelijan tutkintokoulutukseen sisältyä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta.

Muun ammatillisen koulutuksen sisällöstä, toteuttamisesta ja laajuudesta päättää koulutuksen järjestäjä, ellei alakohtaisessa sääntelyssä toisin edellytetä.

63 §

Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot

Osana tutkintokoulutusta voidaan tutkinnon perusteissa määrätyn lisäksi järjestää opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja. Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tarkoituksena on, että opiskelija hankkii sellaista yksilöllisiin tarpeisiinsa perustuvaa osaamista, joka antaa hänelle edellytykset osallistua tutkintokoulutukseen ja osoittaa osaamisensa näytössä tai muulla tavoin.

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen järjestämisestä ja sisällöstä.

64 §

Eriyinen tuki

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä.

Eriyisen tuen antamisen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia voidaan mukauttaa laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. Osaamisen arviointia voidaan mukauttaa vain siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.

Eriyisen tuen antamisen tavoitteena on lisäksi edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa.

65 §

Vaativa erityinen tuki

Edellä 27 §:n 2 momentin mukaisen vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän tehtävänä on järjestää koulutusta opiskelijoille, joilla on vaikeita oppimisvaikeuksia taikka vaikea vamma tai sairaus, joiden vuoksi opiskelija tarvitsee yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea.

66 §

Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voidaan poiketa siten, että opiskelija ei osoita jotakin tutkinnon perusteiden edellyttämää osaamista, jos:

1) tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aiemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia; tai

2) poikkeaminen on perusteltua opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä.

Poikkeamisen tavoitteena on, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon, vaikka hän 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi ei voi joiltakin osin saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista voidaan poiketa vain siinä määrin, kuin se on 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi välttämätöntä.

67 §

Erityisestä tuesta ja poikkeamisesta päättäminen

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijalle annettavasta 64 ja 65 §:ssä tarkoitettua erityisestä tuesta ja osaamisen arvioinnin mukauttamisesta sekä 66 §:ssä tarkoitettua ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen tässä momentissa tarkoitettujen päätösten tekemistä.

Koulutuksen järjestäjän tulee kirjata henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan opiskelijalle tarjottavan erityisen tuen sisältö, osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

68 §

Opetuksen julkisuus

Opetus on julkista lukuun ottamatta työpaikalla järjestettävää koulutusta. Opetuksen seuraamista voidaan kuitenkin rajoittaa perustellusta syystä.

8 luku

Työpaikalla järjestettävä koulutus

69 §

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää tässä laissa tarkoitettua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä.

70 §

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta, jota täydennetään tarvittaessa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Oppisopimuskoulutus perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen (*oppisopimus*). Oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan viikoittaisen työajan tulee olla keskimäärin vähintään 25 tuntia.

Oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin, kuin se koskee oppisopimuskoulutusta. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin oppisopimuksessa sovittavista asioista.

Oppisopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat kirjallisesti oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä koskevalla sopimuksella ei voida poiketa siitä, mitä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa on suunniteltu. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista.

Yrittäjälle voidaan järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään, jos koulutuksen järjestäjä ja yrittäjä sopivat 3 momentissa tarkoitettulla tavalla koulutuksen järjestämisestä.

Oppisopimuskoulutuksena ei voida järjestää valmentavaa koulutusta eikä työvoimakoulutusta.

71 §

Koulutussopimukseen perustuva koulutus

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija hankkii osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija ei ole työsuhteessa. Koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti koulutussopimustyöpaikan edustajan kanssa opiskelijan osaamisen hankkimisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä (*koulutussopimus*).

Koulutussopimus on määräaikainen sopimus, joka sovitaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti tutkinnon osittain muun kuin 8 §:ssä tarkoitettun koulutuksen osalta. Koulutussopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämis-

suunnitelma siltä osin, kuin se koskee koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Koulutussopimus ja sen päivittäminen tulee antaa tiedoksi opiskelijalle.

Vangeille rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävästä osaamisen hankkimisesta koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti rangaistuslaitoksen edustajan kanssa.

Koulutussopimuksessa sovitaan työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa sovellettavasta työajasta noudattaen, mitä 77 §:n 2 momentissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin koulutussopimuksessa sovittavista asioista.

72 §

Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen tekemisen edellytykset

Oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen ja koulutussopimuksen tekeminen edellyttää, että koulutustyöpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen tai henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja näyttöjen järjestämisen kannalta:

- 1) riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa;
- 2) tarpeelliset työvälineet;
- 3) ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö.

Koulutustyöpaikalta nimetään opiskelijalle ammattitaidoltaan, koulutukseltaan tai työkokemukseltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja. Oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän työpaikkaohjaaja voi olla myös toiselta työpaikalta tai muutoin tehtävään soveltuva henkilö.

73 §

Koulutuskorvaukset

Jos työnantajalle arvioidaan aiheutuvan kustannuksia oppisopimuskoulutuksesta, koulutuksen järjestäjä maksaa työnantajalle koulutuskorvausta, siten kuin siitä koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevassa sopimuksessa sovitaan. Koulutuskorvauksen määräytymisestä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, yrittäjälle omassa yrityksessä järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa ei makseta koulutuskorvausta. Koulutuskorvausta voidaan kuitenkin maksaa toiselle työnantajalle tai muulle 72 §:n 2 momentissa tarkoitetulle henkilölle oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän ohjauksesta ja neuvonnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta ei makseta korvausta. Koulutuksen järjestäjä ja koulutussopimustyöpaikan edustaja voivat kuitenkin sopia, että 65 §:ssä tarkoitettuun vaativaan erityiseen tukeen oikeutetun opiskelijan osalta koulutussopimustyöpaikan tarjoajalle maksetaan koulutuskorvausta.

74 §

Osaamistavoitteiden saavuttamisen edellytyksistä huolehtiminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa käytännön työtehtävät ovat sellaisia, että opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiset osaamistavoitteet voidaan niitä tekemällä saavuttaa.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa koulutussopimustyöpaikan tarjoajalla on velvollisuus seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä, velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin silloin, kun opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaista osaamista ei pystytä saavuttamaan sekä velvollisuus raportoida koulutuksen järjestäjälle opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman toteutumisesta.

75 §

Oppisopimuksen ja oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkamisen sekä oppisopimuskoulutuksen keskeytyminen

Oppisopimus voidaan purkaa sopijapuolten yhteisellä sopimuksella.

Työsopimukseen perustuva oppisopimus voidaan purkaa lisäksi:

- 1) työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 4 §:ssä ja 8 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetyillä perusteilla;
- 2) työnantajan lopettaessa liikkeensä, tullessa asetetuksi konkurssiin tai kuollessa; tai
- 3) koulutuksen järjestäjän luvalla työsopimuslaissa säädetyillä irtisanomisperusteilla.

Koulutuksen järjestäjä voi purkaa oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen opiskelijaa ja työnantajaa kuultuaan, jos työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai oppisopimuksen ehtoja.

Oppisopimus katsotaan purkautuneeksi, jos oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskeva sopimus puretaan tai jos koulutuksen järjestäjä on 81 §:n nojalla peruuttanut opiskelijan opiskeluoikeuden.

Koulutuksen järjestäjä ja oppisopimuskoulutusta saava yrittäjä voivat yhteisellä sopimuksella purkaa oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen. Koulutuksen järjestäjä voi purkaa koulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen yrittäjää kuultuaan, jos koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutuksen järjestäjän ja yrittäjän välillä tehdyn 70 §:n 4 momentissa tarkoitetun sopimuksen ehtoja.

Jos oppisopimus puretaan edellä 1—3 tai 5 momentissa säädetyillä perusteella, koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskelijalle mahdollisuus hankkia muulla tavoin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen tavoitteeksi asetettu osaaminen.

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidätetään tai opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, keskeytyy oppisopimuskoulutus vastaavaksi ajaksi.

76 §

Koulutussopimuksen purkamisen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen keskeytyminen

Koulutussopimus voidaan purkaa sopijapuolten yhteisellä sopimuksella.

Koulutussopimuksen voi kumpikin sopijapuoli purkaa toista osapuolta kuultuaan, jos työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutussopimuksen ehtoja.

Koulutussopimuksen voi kumpikin sopijapuoli purkaa lisäksi:

1) koulutussopimustyöpaikan tarjoajan lopettaessa liikkeensä, tullessa asetetuksi konkurssiin tai kuollessa; tai

2) opiskelijan siirtyessä hankkimaan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua osaamista oppisopimuskoulutuksena.

Koulutuksen järjestäjän tulee purkaa koulutussopimus, jos opiskelijan ilmoituksen perusteella käy ilmi, ettei työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutussopimuksen ehtoja eikä edellytyksiä koulutussopimuksen jatkamiselle ole. Koulutuksen järjestäjän tulee kuulla koulutussopimustyöpaikan tarjoajaa ennen koulutussopimuksen purkamista.

Koulutussopimus purkautuu, jos koulutuksen järjestäjä peruuttaa opiskelijan opiskeluoikeuden 81 §:n nojalla.

Jos koulutussopimus puretaan edellä 1—4 momentissa säädetyllä perusteella, koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskelijalle mahdollisuus hankkia muulla tavoin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen tavoitteeksi asetettu osaaminen.

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidetään tai opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, keskeytyy koulutussopimukseen perustuva koulutus vastaavaksi ajaksi.

77 §

Työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan lainsäädännön soveltaminen

Oppisopimukseen sovelletaan työsuhteessa tai virkasuhteessa sovellettavaa lainsäädäntöä. Jollei tässä laissa toisin säädetä, työsopimukseen perustuvaan oppisopimukseen ei kuitenkaan sovelleta työsopimuslain 1 luvun 3 ja 8 §:ää, 2 luvun 4 ja 5 §:ää, 4 luvun 4 ja 5 §:ää, 6 lukua, 7 luvun 1—5 §:ää ja 7—11 §:ää, 9 ja 10 lukua sekä 13 luvun 3 ja 4 §:ää.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa sovelletaan yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sekä nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) säännöksiä työajasta ja työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Opiskelijan työaika saa olla enintään kyseisellä työpaikalla noudatettava säännöllinen työaika. Lisäksi opiskelijan työssä sovelletaan työaikalain (605/1996) säännöksiä päivittäisistä lepoajoista, vuorokausilevosta, viikoittaisesta vapaaajasta sekä työvuoroluettelosta.

78 §

Opiskelijan työturvallisuus

Työnantaja tai koulutussopimustyöpaikan tarjoaja vastaa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään. Koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa työnantajalle tai koulutussopimustyöpaikan tarjoajalle edellä tarkoitettua työturvallisuusvastuusta.

79 §

Koulutuksen johto ja sopimusten valvonta

Koulutuksen järjestäjä vastaa oppisopimuskoulutuksen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen johdosta ja sopimusten valvonnasta.

9 luku

Turvallinen opiskeluympäristö

80 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussa pidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä opiskeluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa opiskeluympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja sen alueella.

81 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen (*opiskeluoikeuden peruuttaminen*), jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittanut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä 40 §:n mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen 41 §:n 2 momentissa tarkoitettun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi.

Kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutusta.

Tutkinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

82 §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalle on 81 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteutukseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten koulutuksen järjestäjän osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä tutkinnon suorittamisen edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

Opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 81 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 81 §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

83 §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Se, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 81 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, voi hakea koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos sitä hakeva osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Opiskeluoikeuden palauttamista hakevan tulee toimittaa koulutuksen järjestäjälle terveydentilaansa koskevat lausunnot.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

84 §

Huumausainetestaus

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;
- 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
- 4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, 70 §:ssä tarkoitetun työnantajan tai 71 §:ssä tarkoitetun koulutussopimustyöpaikan tarjoajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestä koskevalla todistuksella tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä koulutuksen järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee yhteistyössä opiskelijahuollon toimijoiden kanssa laatia kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Koulutuksen järjestäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Opiskelijalle tehtävään huumausainetestaukseen sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

85 §

Kurinpito

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän:

- 1) häiritsee opetusta;
- 2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti opiskeluympäristössä;
- 3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestystä;
- 4) kieltäytyy 84 §:ssä tarkoitetun huumausainetestä koskevan todistuksen esittämisestä; taikka

5) on 84 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä taikka toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulutuksen järjestäjän järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

86 §

Kurinpito asuntolassa

Sen lisäksi, mitä kurinpidosta 85 §:ssä säädetään, 103 §:ssä tarkoitetussa koulutuksen järjestäjän asuntolassa asuvalle opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti asuntolan tiloissa taikka rikkoo asuntolan järjestystä.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

87 §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulutuksen järjestäjän tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 85 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 85 §:n 4 momentissa tarkoitetusta opetukseen osallistumisen epäamisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen. Opiskelijan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle.

HE 39/2017 vp

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

88 §

Kurinpitomenettelyn suhde syyteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syyteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta määräajaksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

89 §

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Rehtorilla tai opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 80 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tässä pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

90 §

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Rehtorilla ja opettajalla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 80 §:n 2 momentissa tarkoitettun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan

pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilöstöön kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä 3 momentissa säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Tässä pykälässä säädetty oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

91 §

Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Edellä 89 ja 90 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnitella ja ohjeistaa toimenpiteiden käyttö.

Edellä 89 §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle. Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.

92 §

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Edellä 89 §:ssä tarkoitetut opiskelijalta haltuun otetut esineet tai aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampu-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa huostaanottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

93 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä

opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää rehtori.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa monijäsenisessä toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimen puheenjohtajan ja muut jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimeen lisäksi tutkinnon suorittajan koulutussopimustyöpaikan tai oppisopimuskoulutuksen osalta työnantajan edustajan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi.

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on yksilöitävä kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 85 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Kurinpitorangaistuksista, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskeluoikeuden pidättämisestä tulee antaa kirjallinen päätös ja 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta tai opiskeluoikeuden pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

10 luku

Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet

94 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen, jollei hänen poissaolollaan ole perusteltua syytä. Työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä.

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

Opiskelijan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslais-
sa (412/1974).

95 §

Opiskelijan salassapitovelvollisuus

Opiskelijan velvollisuuteen pitää salassa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa saamansa tiedot sovelletaan, mitä vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden salassapidosta säädetään.

96 §

Opiskeluoikeus

Opiskelijan opiskeluoikeus alkaa koulutuksen järjestäjän päättämänä ajankohtana.

Opiskelijan opiskeluoikeus päättyy, kun hän on suorittanut sen tutkinnon tai tutkinnon osan tai osat taikka koulutuksen, johon hänet on tässä laissa säädetyn mukaisesti otettu opiskelijaksi, tai kun hänet on 97 §:ssä säädetyn mukaisesti katsottu eronneeksi.

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskeluoikeutensa siksi ajaksi, kun hän on suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Lisäksi opiskeluoikeus voidaan opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä.

97 §

Opiskelijan eronneeksi katsominen

Opiskelija katsotaan eronneeksi, jos on ilmeisestä, että hänen tarkoituksenaan ei ole osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen ja näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen eikä hän ole esittänyt poissaololleen perusteltua syytä tai hän ei ole suorittanut valmentavaa koulutusta 11 §:ssä säädetyssä ajassa. Koulutuksen järjestäjän on tehtävä asiassa päätös, jossa opiskelija katsotaan eronneeksi.

Opiskelija katsotaan eronneeksi myös silloin, kun hän itse ilmoittaa koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan.

98 §

Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa

Mitä 96 §:n 1 momentissa säädetään opiskeluoikeuden alkamisesta ja 3 momentissa opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa. Työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaa ja päättyy koulutuksen järjestäjän ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston sopimana ajankohtana. Opiskeluoikeuden päättymiseen työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:ää.

99 §

Opiskelijahuolto

Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevan opiskelijan ja valmentavassa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskelijahuoltoon ja opiskelijahuollon palveluihin säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Opetushallitus määrää opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opiskelijahuollon tavoitteista. Opetushallituksen tulee valmistella määräys yhteistyössä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijahuollon järjestämistavoista Opetushallituksen määräykseen perustuen.

Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010).

Muiden kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tarkoitettujen opiskelijoiden osalta koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tietoa käytettävissä olevista opiskelijahuollon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita. Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä opiskelijahuollon palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

100 §

Oikeus maksuttomaan ruokailuun

Päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalla on edellä säädetyn lisäksi oikeus myöhän maksuttomaan päivittäiseen ruokailuun koulutuksessa, joka on järjestämisluvan mukaisesti järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävissä perustutkinnoissa, joissa osaamisen hankkiminen edellyttää läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa tavanomaista työpäivää pidemmän ajan.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta oppisopimuskoulutuksessa, työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa olevaan opiskelijaan.

Opintojen päätoimisuuteen sovelletaan, mitä opintotukilain (65/1994) 5 a §:ssä säädetään päätoimisista opinnoista.

101 §

Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaaliset etuudet

Edellä 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin. Lisäksi 65 §:ssä tarkoitettua vaativaa erityistä tukea saavalle opiskelijalle voidaan antaa maksutta oppikirjat, muut koulutarvikkeet ja henkilökohtaiset työvarusteet sekä tarjota majoituksessa olevalle opiskelijalle tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat ja täysihoito asuntolassa tai muussa majoituksessa.

Vammaisuuden perusteella opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

102 §

Oppintosiaaliset etuudet oppisopimuskoulutuksessa

Oppisopimuskoulutuksessa koulutuksen järjestäjä maksaa opiskelijalle hakemuksesta koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta päivärahaa ja perheavustusta sekä korvausta majoittumis- ja matkakustannuksista. Opiskelijalla ei ole oikeutta päivärahaan tai perheavustukseen, jos hän saa samalta ajalta palkkaa tai korvausta ansiomenetyksestä muun lain nojalla.

Opiskelijalla on oikeus saada korvausta majoittumiskustannuksista, jos koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen järjestetään opiskelijan kotikuntalain (201/1994) mukaisen kotikunnan tai oppisopimustyöpaikan sijaintikunnan ulkopuolella, eikä opiskelijalla ole oikeutta maksuttomaan asumiseen 103 §:ssä tarkoitetussa asuntolassa.

Opiskelijalla on oikeus saada korvausta matkakustannuksista, jos koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen edellyttää opiskelijan matkustamista yhteen suuntaan yli 10 kilometriä opiskelijan kotoa tai oppisopimustyöpaikalta opetuspaikalle. Opiskelijalla on oikeus matkakorvaukseen yhdeltä edestakaiselta matkalta viikossa. Erityisestä syystä matkakorvaus voidaan maksaa päivittäin, jos opiskelija majoittuu kotonaan. Jos opiskelijalle korvataan päivittäiset matkakustannukset, hänellä ei ole oikeutta majoituskorvaukseen. Matkakorvaus maksetaan vain kotimaassa tapahtuvasta matkasta sekä halvimman matkustustavan mukaan opetuspaikan ja kodin tai oppisopimustyöpaikan välillä tosiasiallisen lähtö- ja paluupaikan mukaan.

Opiskelijalla on oikeus saada tässä pykälässä tarkoitetut etuudet myös osallistuessaan näyttöön tai muuhun osaamisen osoittamiseen.

Päivärahan, perheavustuksen ja majoituskorvauksen määrästä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

103 §

Asuntolatoiminnan järjestäminen

Koulutuksen järjestäjällä voi olla opiskelijoille tarkoitettu asuntola.

Asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.

Koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä voidaan antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella.

104 §

Asuntolapaikan myöntäminen ja oikeus asuntolapaikkaan

Koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisen perusteista. Asuntolapaikan myöntämisessä on sovellettava yhdenvertaisia myöntämisperusteita ja otettava huomioon opiskelijan tarve asuntolapaikalle. Myöntämisperusteet tulee ilmoittaa asuntolapaikkaa hakville etukäteen.

Asuntolapaikka myönnetään määräajaksi, kuitenkin enintään opintojen keston ajalle. Oikeus asuntolapaikkaan päättyy kuitenkin, jos:

1) opiskelija on suorittanut tutkinnon tai valmentavan koulutuksen tai saavuttanut muun hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen ennen määräajan päättymistä;

2) opiskelija on katsottu 97 §:n perusteella eronneeksi;

3) opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan.

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta 85 §:n 2 momentin tai 88 §:n 3 momentin nojalla, tai hänen osallistumisensa opetukseen evätään 85 §:n 4 momentin nojalla tai häneltä pidetään oikeus opiskeluun 85 §:n 5 momentin nojalla taikka opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, koulutuksen järjestäjä voi päättää, että opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan keskeytyy vastaavaksi ajaksi.

Mitä 103 §:n 2 momentissa ja tämän pykälän 1 momentissa säädetään, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa olevaan opiskelijaan.

105 §

Opiskelijoilta perittävät maksut

Tässä laissa tarkoitettu ammatillinen perustutkintokoulutus ja valmentava koulutus ovat opiskelijalle maksuttomia. Lisäksi opiskelijaksi ottamisessa käytettävät pääsy- ja soveltuvuuskokeet ovat hakijalle maksuttomia. Oppimateriaaleista ja tarvikkeista, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle, voidaan kuitenkin periä maksu.

Ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä 8 §:ssä tarkoitettu muussa ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelumaksun, jolla katetaan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja maksuja ei voida periä työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa.

Henkilöltä voidaan periä maksu hyväksytyin arvosanan korottamisesta, jos hän haluaa korottaa 57 §:ssä tarkoitettuun tutkinnon suorittamisesta annettuun todistukseen tai 58 §:ssä tarkoitettuun valmentavan koulutuksen suorittamisesta annettuun todistuksen merkittyä arvosanaa.

Jos tässä pykälässä tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteista.

106 §

Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta

Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijoille mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän tässä laissa tarkoitettuun toimintaan ja sen kehittämiseen sekä opiskelijoita koskevien ja opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten tekemiseen.

Koulutuksen järjestäjän oppilaitoksella tulee olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Koulutuksen järjestäjän eri oppilaitoksilla voi olla myös yhteinen opiskelijakunta. Opiskelijakuntaa ei kuitenkaan edellytetä koulutuksen järjestäjältä, joka järjestää pääasiassa

oman toimintansa tai jäsenyhteisönsä toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista koulutusta. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset.

Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän tulee opiskelijakuntatoiminnan lisäksi myös muulla tavoin varmistaa opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille käytettävissä olevista osallistumis- ja vaikuttamistavoista.

11 luku

Tietojen käsittely ja luovuttaminen

107 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Hakijan ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 40, 81, 83 ja 84 §:ssä tarkoitettuja tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Tutkintokoulutuksen opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 82 §:n mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Koulutuksen järjestäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluessa tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

108 §

Julkisuus ja tietojensaantioikeus

Tässä laissa tarkoitettuun toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lakia (621/1999).

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä tehtäviään hoitaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten sitä estämättä pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten sitä estämättä pyynnöstä toimittaa jäljempänä 119 §:ssä tarkoitetuille työelämätoimikunnille niille säädettyjen tehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot.

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä.

Työvoimakoulutusta järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus viipymättä ilmoittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) sekä niiden nojalla annettujen säännösten edellyttämät tiedot suoritetuista tutkinnoista.

Opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja on tiedon haltijalla salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa:

1) oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi;

2) opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten;

3) opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten;

4) työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä työpaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi; sekä

5) poliisille ja koulutuksen järjestäjän edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai jos opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

110 §

Tiedonsiirto teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen

Tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa tietoon oikeutetulle teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja luovuttavan on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

12 luku

Muutoksenhaku

111 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä, jos päätös koskee:

- 1) 11 §:ssä tarkoitettua valmentavan koulutuksen suoritusaikaa;
- 2) 43 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista;
- 3) 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea tai 64 §:n 2 momentissa tarkoitettua osaamisen arvioinnin mukauttamista;
- 4) 66 §:ssä tarkoitettua ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamista;
- 5) 84 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuutta;
- 6) 96 §:ssä tarkoitettua opiskelijan oikeutta väliaikaisesti keskeyttää opintonsa;
- 7) 97 §:ssä tarkoitettua opiskelijan katsomista eronneeksi.

112 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä, jos päätös koskee:

- 1) 85 tai 86 §:ssä tarkoitettua opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta;
- 2) 85 §:ssä tarkoitettua opiskelijan määräaikaista erottamista oppilaitoksesta;
- 3) 85 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden pidättämistä;
- 4) 86 §:ssä tarkoitettua asuntolasta erottamista;
- 5) 100 §:ssä tarkoitettua oikeutta maksuttomaan ruokailuun;
- 6) 101 §:ssä tarkoitettuja erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia;
- 7) 102 §:ssä tarkoitettuja oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia;
- 8) 104 §:ssä tarkoitettua oikeutta asuntolapaikkaan.

Edellä 111 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

113 §

Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

114 §

Muutoksenhakuaika

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskeluoikeuden pidättämistä taikka 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa, sekä oikaisuvaatimus 111 §:ssä tarkoitettussa asiassa tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tässä pykälässä tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

115 §

Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus tai opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää.

116 §

Valituskiellot

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellussa osaamisen hankkimiseen liittyvässä asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin, kun asia koskee opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa. Muutosta ei saa hakea myöskään asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia eikä 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 111 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutosta ei saa hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun työelämätoimikunnan tai rehtorin päätökseen.

117 §

Valituslupa

Jollei muualla laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

13 luku

Erinäiset säännökset

118 §

Henkilöstö

Jokaisella oppilaitoksella ja koulutuksen järjestäjän toimipisteellä, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta tai tutkintoja, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka täyttää rehtorille säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin päättää, että useammalla toimipisteellä on yhteinen toiminnasta vastaava rehtori tai johtaja. Kaksikielisessä oppilaitoksessa tulee olla rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja kumpaakin kieliryhmää varten taikka rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka täydellisesti hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet. Mitä tässä laissa muualla säädetään rehtorista, koskee myös muuta toiminnasta vastaavaa johtajaa.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä.

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta jollakin taiteenalalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

119 §

Työelämätoimikuntien asettaminen ja kokoonpano

Opetushallitus asettaa työelämätoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja nimittää työelämätoimikuntiin enintään yhdeksän jäsentä kuhunkin. Jäsenten tulee edustaa työnantajia, työntekijöitä, opetusalaa ja, jos itsenäinen ammatin harjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Lisäksi Opetushallitus voi työelämätoimikunnan esityksestä nimittää toimikuntaan pysyviä asiantuntijoita. Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien jäsenten palkkiot ja huolehtii toimikuntien maksuliikenteestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

Työelämätoimikuntien jäsenet toimivat virkavastuulla. Työelämätoimikuntien jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta.

120 §

Työelämätoimikuntien tehtävät

Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien tutkintokohtaisesta työnjaosta. Tutkintokohtaisessa työnjaossa on ammatillisissa tutkinnoissa osoitettavan ammattitaidon ja osaamisen lisäksi otettava huomioon yksittäisten tutkintojen määrä ja laaja-alaisuus sekä tutkintoa järjestävien koulutuksen järjestäjien ja tutkintoa suorittavien määrä.

Työelämätoimikuntien tehtävänä on:

1) osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ja toimittaa tiedot havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä pyynnöstä antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausuntoja koulutuksen järjestäjäkohtaisesti tutkinnoittain eriytyvistä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista;

2) osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa; ja

3) käsitellä 55 §:ssä tarkoitettujen tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt.

Opetushallitus määrää päättämiensä työelämätoimikuntien tehtäviksi 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi tai tutkintokohtaisesta työnjaosta poiketen:

1) vastata kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 15 §:ssä tarkoitettua kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua todistuksen antamisesta;

2) käsitellä tämän lain 55 §:ssä tarkoitettujen tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, kun ne koskevat 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osa-alueita; ja

3) käsitellä tämän lain 55 §:ssä tarkoitettujen tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, kun ne koskevat sellaisia tutkinnon osia, jotka voivat tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan eri tutkintoon ja opiskelija suorittaa vain tutkinnon osan tai osia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin työelämätoimikuntien tehtävistä.

121 §

Työelämätoimikuntien sihteeristö

Opetushallituksen yhteydessä toimii työelämätoimikuntien sihteeristö. Sihteeristön tehtävänä on tukea työelämätoimikuntia niiden 120 §:n mukaisissa tehtävissä.

122 §

Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu

Koulutuksen järjestäjän henkilöstöön, osaamisen arvioijaan ja työelämätoimikunnan jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

123 §

Tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja koulutuksesta tiedottaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja annettavasta koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisesta on tietoa yleisesti saatavilla. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske henkilöstökoulutusta.

Tiedotettavista asioista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite

Koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinoelämän, muiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukiokoulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja perusopetuksen järjestäjien sekä nuorisotyötä tekevien julkisten tahojen ja yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Lisäksi koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä niiden työelämätoimikuntien kanssa, joiden toimialaan koulutuksen järjestäjän järjestämät tutkinnot kuuluvat.

Koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajien kanssa.

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

125 §

Osaamistarpeiden ennakointi

Koulutuksen järjestäjän tulee ennakoida toiminta-alueensa osaamistarpeita ottaen huomioon toiminta-alueen työvoimatarve ja väestökehitys.

126 §

Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin keskeiset tulokset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

127 §

Rahoitus

Tässä laissa tarkoitettua toimintaa varten myönnettävästä rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009).

14 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

128 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998), jäljempänä *kumotut lait*. Muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella kumottuihin lakeihin tarkoitetaan tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Lain 2 luvun säännöksiä tutkintorakenteesta sekä tutkintojen ja niiden osien mitoitusperusteista, laajuudesta, muodostumisesta ja tutkinnon perusteista sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen voimaan tuleviin tutkinnon perusteisiin.

Ammatillisten perustutkintojen perusteet tulevat voimaan 1 päivänä elokuuta 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden voimaantulosta. Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteet tulevat voimaan aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2018 ja viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2019.

Opetushallituksen tulee tutkintojen perusteet määrätessään huolehtia siitä, että koulutuksen järjestäjille jää riittävästi aikaa ottaa ne käyttöön 4 momentissa säädettyinä ajankohtina.

129 §

Tutkintojen perusteita koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaantulon jälkeen koulutuksen järjestäjä voi ottaa opiskelijan suorittamaan tutkintoa kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti kunnes 128 §:n 4 momentissa tarkoitettua vastaavan uuden tutkinnon perusteet ovat voimassa, ei kuitenkaan näyttötutkintona suoritettavaa ammatillista perustutkintoa. Opiskelija, joka on otettu suorittamaan ammatillista perustutkintoa, siirtyy suorittamaan tutkintoa tämän lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti 1 päivänä elokuuta 2018.

Ennen lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittaneella opiskelijalla sekä 1 momentissa tarkoitettulla ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittamisen aloittaneella opiskelijalla on oikeus suorittaa tutkinto kumottujen lakien nojalla määrättyjen perusteiden mukaisesti 31 päivään joulukuuta 2021 saakka. Opiskelija voi kuitenkin siirtyä suorittamaan tutkintoaan tämän lain nojalla määrättävien tutkinnon perusteiden mukaisesti. Edellä tässä momentissa mainitun ajankohdan jälkeen opiskelija siirtyy suorittamaan tutkintoa tämän lain nojalla määrättävien tutkinnon perusteiden mukaisesti.

130 §

Valmentavaa koulutusta koskevat siirtymäsäännökset

Opetushallituksen tulee määrätä tässä laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet siten, että koulutuksen järjestäjät voivat ottaa koulutuksen perusteet käyttöön tämän lain voimaan tullessa.

Lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen ennen lain voimaantuloa aloittanut opiskelija siirtyy lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisen työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ennen tämän lain voimaantuloa aloittanut opiskelija siirtyy lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua vastaavaa koulutusta. Opiskelijan opiskeluaikaan sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

131 §

Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaamista koskeva siirtymäsäännös

Poiketen siitä, mitä 17 §:ssä säädetään, ennen tämän lain voimaan tuloa suoritetuista tutkinnoista saa käyttää niitä tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä, jotka ovat voimassa tämän lain voimaan tullessa.

132 §

Kokeiluja koskevat siirtymäsäännökset

Kokeilut, joiden aloittamisesta on päätetty kumottujen lakien nojalla ennen tämän lain voimaantuloa, toteutetaan loppuun myönnetyn kokeiluluvan mukaisesti. Kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet ovat voimassa kokeilun ajan.

133 §

Järjestämislupien muuttamista koskevat siirtymäsäännökset

Kumottujen lakien nojalla myönnettyjen ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämislupien sekä tehtyjen näyttötutkintojen järjestämissopimusten voimassaolo päättyy tämän lain voimaan tullessa, ellei 134 §:ssä toisin säädetä. Opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaa hakemuksetta kumottujen lakien nojalla myönnetyt järjestämisluvat tämän lain mukaisiksi ammatillisen koulutuksen järjestämisluviksi siten kuin tässä pykälässä säädetään.

Kumottujen lakien nojalla myönnetyt järjestämisluvat muutetaan tämän lain mukaisiksi siten, että tutkintojen myöntämis- ja järjestämisoikeus määrätään koskemaan niitä ammatillisia perustutkintoja, joihin koulutuksen järjestäjällä on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetty järjestämislupa sekä niitä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, joita koskevan näyttötutkintojen järjestämissopimuksen tutkintotoimikunta on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla solminut koulutuksen järjestäjän kanssa. Tässä momentissa säädetystä voidaan kuitenkin erityisestä syystä poiketa koulutuksen järjestäjän tosiasiallisen toiminnan perusteella.

Jos koulutuksen järjestäjälle on kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan perusteella määrätty:

1) oikeus järjestää ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, muutetaan se oikeudeksi järjestää tässä laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta;

2) oikeus järjestää ansio- ja liikennealentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunki-raideliikenteen tehtäviin valmistavaa koulutusta, muutetaan se oikeudeksi järjestää 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua vastaavaa ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta;

3) oikeus toimia kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 10 §:ssä tarkoitettuna koulutuskeskuksena, myönnetään vastaava oikeus uudessa järjestämisluvassa;

4) erityiseksi koulutustehtäväksi huolehtia erityisopetuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen järjestämisestä, määrätään koulutuksen järjestäjälle 27 §:n 2 momentissa tarkoitettu vastaava tehtävä;

5) oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta, myönnetään vastaava oikeus uudessa järjestämisluvassa;

6) lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettuja velvoitteita, ehtoja taikka kehittämis- tai muita tehtäviä vastaavia tehtäviä, määrätään vastaavat velvoitteet, ehdot ja tehtävät uudessa luvassa, ellei erityisestä syystä muuta johdu.

Uudet järjestämisluvat myönnetään siten, että 24 §:ssä tarkoitettu opetus- ja tutkintokielet vastaavat kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan opetuskieltä sekä lupaa järjestää vieraskielistä koulutusta. Lain 25 §:ssä tarkoitettu toiminta-alueesta päätettäessä tulee ottaa huomioon kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan määräykset kunnista, joissa koulutusta saa järjestää sekä koulutuksen järjestäjän tosiasiallinen toiminta-alue. Lain 26 §:ssä tarkoitettu opiskelijavuosien vähimmäismäärästä päätettäessä tulee ottaa huomioon kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan opiskelijamääriä, oppisopimusmääriä taikka opiskelijatyövuosien tai opiskelijatyöpäivien määriä koskevat määräykset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan rahoitetut koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärät, oppisopimusmäärät, opiskelijatyövuodet tai opiskelijatyöpäivät.

134 §

Muut järjestämislupia ja näyttötutkintojen järjestämissopimuksia koskevat siirtymäsäännökset

Jos koulutuksen järjestäjällä on kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan perusteella oikeus järjestää valmistavaa koulutusta tai oppisopimuskoulutusta sellaiseen tutkintoon, johon järjestäjälle ei myönnetä tässä laissa tarkoitettua järjestämislupaa, kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2019. Koulutuksen järjestäjän tulee hankkia 52 §:ssä tarkoitettua näytön toteuttaminen ja 53 §:ssä tarkoitettu osaamisen arviointi sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolle on myönnetty tässä laissa tarkoitettu kyseisen tutkinnon järjestämislupa. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan voi ottaa uusia opiskelijoita kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan mukaiseen koulutukseen tämän lain voimaan tulon jälkeen. Jos opiskelija ei ole suorittanut opintojaan loppuun 31 päivään joulukuuta 2019 mennessä, koulutuksen järjestäjän tulee ohjata opiskelija hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen.

Jos ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetyn järjestämisluvan mukaisena koulutustehtävänä on ainoastaan sellainen muu ammatillinen lisäkoulutus, joka vastaa 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, tämän järjestämisluvan voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2021. Poiketen siitä, mitä 9 §:ssä säädetään, koulutusta voidaan järjestää myös henkilöstökoulutuksena. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelijat saavat suoritettua aloittamansa koulutuksen loppuun ennen järjestämisluvan voimassaolon päättymistä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua näyttötutkinnon järjestäjän, jolle ei myönnetä tämän lain mukaista järjestämislupaa, tulee ohjata ennen tämän lain voi-

maantuloa tutkinnon suorittamisen aloittanut opiskelija, jonka henkilökohtaistamisesta näyttötutkinnon järjestäjä on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n mukaisesti vastannut, hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään tutkintokoulutukseen tai näyttöön.

135 §

Henkilökohtaistamista koskevat siirtymäsäännökset

Henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa ei laadita, jos opiskelija suorittaa tutkintoa kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti tai jos opiskelija on aloittanut valmentavan koulutuksen ennen tämän lain voimaan tuloa. Mainitun opiskelijan osalta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 a §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, mainitun lain 17 §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n nojalla laadittu henkilökohtaistamista koskeva asiakirja jäävät voimaan tämän lain voimaan tullessa. Tämän lain 5 lukua sovelletaan kuitenkin päivitettäessä edellä mainittuja kumottujen lakien nojalla laadittuja suunnitelmia.

136 §

Osaamisen arvioinnin oikaisua koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa tiedoksi saatuun osaamisen arviointiin pyydetään oikaisua tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c §:n 2 momentissa ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaamisen arvioinnin oikaisua koskevaan päätökseen pyydetään kuitenkin oikaisua 55 §:n 3 momentin mukaisesti, jos arvioinnin oikaisua koskeva päätös on tehty 15 päivänä marraskuuta 2017 tai sen jälkeen.

137 §

Erityistä tukea sekä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamista koskevat siirtymäsäännökset

Jos opiskelija suorittaa tutkintoa kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti tai on aloittanut valmentavan koulutuksen ennen tämän lain voimaan tuloa, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 1 momentin nojalla tehty päätös erityisopetuksen järjestämisestä ja laadittu henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, mainitun lain 19 a §:n 2 momentin nojalla tehty päätös mukauttamisesta sekä mainitun lain 21 §:n nojalla tehty päätös erityisistä opiskelijajärjestelyistä jäävät voimaan tämän lain voimaan tullessa. Tämän lain 5 lukua sovelletaan kuitenkin päivitettäessä edellä tarkoitettua henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa.

138 §

Oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettu oppisopimuskoulutus ja työssäoppimisjakso järjestetään loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista koskevien säännösten mukaisesti.

139 §

Koulutuksen järjestäjän henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset

Poiketen siitä, mitä kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 4 §:ssä säädetään julkisesta hakumenettelystä, koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta tai kuntayhtymä voi ottaa palveluksessaan tämän lain voimaan tullessa olevan työsopimussuhteisen opettajan vastaavaan virkasuhteeseen ilman julkista hakumenettelyä, jos hän täyttää säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Virkasuhteeseen ottaminen ilman julkista hakumenettelyä edellyttää, että opettajan palvelussuhde on jatkunut ilman keskeytystä tämän lain voimaantulon jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu virkasuhteeseen ottaminen ilman julkista hakumenettelyä tulee tehdä 31 päivään joulukuuta 2018 mennessä.

140 §

Tutkintotoimikuntia koskevat siirtymäsäännökset

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla asetetut tutkintotoimikunnat jatkavat toimintaansa 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka. Tutkintotoimikuntien tehtävänä on antaa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti todistukset suoritetuista tutkinnon osista, jotka on arvioitu ennen tämän lain voimaantuloa sekä tutkinnoista, joiden muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat on suoritettu ennen tämän lain voimaantuloa. Tutkintotoimikuntien toimintaan sovelletaan, mitä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 ja 7 a §:ssä sekä niiden nojalla säädetään.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 c §:ssä tarkoitettu näyttötutkintosihteeristö voi jatkaa toimintaansa 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka. Näyttötutkintosihteeristöön sovelletaan mainitussa pykälässä ja sen nojalla säädettyä.

141 §

Näyttötutkintojen suoritusrekisteriä koskevat siirtymäsäännökset

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 5 momentin säännöksiä sovelletaan Opetushallituksen ja tutkintotoimikuntien näyttötutkintojen suoritusrekisteriin liittyvien tehtävien osalta sekä mainitun lain 18 a, c ja d §:n säännöksiä tutkintotoimikuntien 140 §:ssä säädettyjen tehtävien osalta 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka.

Opetushallitus ylläpitää näyttötutkintojen suoritusrekisteriä 1 päivästä elokuuta 2018 lukien. Näyttötutkintojen suoritusrekisteriin sovelletaan, mitä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 5 momentissa säädetään Opetushallituksen tehtävistä sekä 18 b §:ssä tietojen säilytysajasta.

142 §

Voimaan jätettävät asetukset

Seuraavat kumottujen lakien nojalla annetut asetukset jäävät edelleen voimaan:

- 1) asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998);
 - 2) opetusministeriön asetus eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista (1323/2001);
 - 3) valtioneuvoston asetus koulutuksen arvioinnista (1061/2009); sekä
 - 4) valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä (294/2014).
-

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 3 kohta, 5 §:n 2 kohta, 25, 27 ja 27 a §, 31 §:n 4 momentti, 32 §:n 2 momentti sekä 45 a ja 46 §,

sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 1 momentin 3 kohta, 31 §:n 4 momentti ja 32 §:n 2 momentti laissa 1410/2014, 5 §:n 2 kohta laissa 926/2010, 25 § osaksi laeissa 1511/2011, 892/2013, 1410/2014, 248/2015 ja 1486/2016, 27 § osaksi laeissa 926/2010, 1511/2011 ja 189/2015, 27 a § laissa 1607/2015, 45 a § a laissa 1486/2016 ja 46 § laissa 1112/2015,

muutetaan 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 kohta, 5 §:n 1 kohta, 6 §, 7 §:n otsikko sekä 1 ja 3 momentti, 8 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti, 9, 10, 23 ja 23 b §, 31 §:n 1 momentin johdantokappale, 32 §:n 1 ja 4 momentti, 48 §:n 1,4 ja 6 momentti, 49—51 §, 57 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta, 58 §:n 1 momentti ja 59 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 kohta, 5 §:n 1 kohta, 7 §:n otsikko, 8 §:n otsikko ja 4 momentti, 23 §, 31 §:n 1 momentin johdantokappale, 32 §:n 1 momentti ja 57 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta laissa 1410/2014, 6 § laeissa 1410/2014 ja 1486/2016, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti, 48 §:n 1 ja 4 momentti ja 50 § laissa 1486/2016, 10 § osaksi laeissa 926/2010 ja 1486/2016, 23 b § laeissa 1607/2015 ja 1486/2016, 48 §:n 6 momentti laissa 486/2013 sekä 49 ja 59 § osaksi laissa 1511/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 9 a ja 10 a § sekä 3 a luku seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/);

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnettään rahoitusta noudattaen tämän lain 9 §:ää. Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, lakia ei sovelleta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa eikä 33 ja 35 §:ssä tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *opetustoimella* 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan ja 2 §:n 2 momentin 1, 2, 3 a, 3 b, 4 ja 8—10 kohdassa tarkoitettujen perusopetuslain ja taiteen perusopetuslain mukaisten toimintojen järjestämistä;

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

1) lukiossa opiskelijamäärien sekä opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella;

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitetussa koulutuksessa

Kunnalle myönnetään valtionosuutta lukiolaissa tarkoitetun lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun 2 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään 8 §:n mukaan lasketut kunnan omarahoitusosuudet.

Kunnan valtionosuuden perustetta varten lasketaan yhteen kunnan järjestämää lukiokoulutusta ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta saavien opiskelijoiden määrien ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot.

Myönnettäessä vuosina 2017—2019 valtionosuutta kunnalle 2 momentissa säädetyistä lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 98,96 prosenttia.

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen rahoitus

Kuntayhtymälle ja yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestämistä varten rahoitusta 6 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärien sekä yksikköhintojen mukaisesti laskettu valtionosuuden perustetta vastaava euromäärä.

Vuosina 2017—2019 kuntayhtymälle myönnetään lukiolaissa tarkoitettuun koulutukseen 98,96 prosenttia 1 momentissa tarkoitettusta rahoituksesta.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

Kunnan omarahoitusosuuteen lisätään ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisen johdosta lukiokoulutuksen osalta vuosittain euromäärä, joka on kunnan asukasta kohti 14,69 euroa vuoden 2017 tasossa. Vuosittaista euromäärää laskettaessa huomioidaan varainhoitovuoden arvioitu kustannustason muutos ja koko maan asukasmäärän muutos.

9 §

Ammatillisen koulutuksen määräraha

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammatillisen koulutuksen järjestäjille rahoitusta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan ja 9 a §:n 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden rajoissa (*ammattillisen koulutuksen määräraha*). Rahoituksena myönnetään laskennallisin perustein perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta. Lisäksi myönnetään strategiarahoitusta.

Edellisenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille osoitettua 1 momentissa tarkoitettua valtion määrärahaa ja kuntien rahoitusosuutta korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammatillisen koulutuksen indeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Ammatillisen koulutuksen indeksi muodostuu yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä. Ammatillisen koulutuksen indeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Yksityisille koulutuksen järjestäjille myönnetään lisäksi arvonlisäverokorvaus noudattaen 32 i §:ää.

9 a §

Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa

Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaan luvulla 1,3461. Kuntien rahoitusosuus on kuitenkin enintään vuoden 2017 tasossa.

Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 1 momentissa tarkoitettu kuntien rahoitusosuuden euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

10 §

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus ja kunnan valtionosuus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta 32 a §:n mukaisesta kunkin rahoitusosuuden euromäärästä se osuus, joka vastaa koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. Perusrahoitusosuuden 32 a §:n mukaisesta euromäärästä vähennetään kuitenkin ensin 32 e §:ssä tarkoitettujen harkinnanvaraisten korotusten yhteenlaskettu euromäärä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle myönnetään valtionosuutta euromäärä, joka saadaan, kun 1 momentin mukaan lasketusta euromäärästä vähennetään 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettu kunnan omarahoitusosuus.

10 a §

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntäminen varainhoitovuosina 2018—2020

Laskettaessa 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta varainhoitovuosina 2018 ja 2019, ammatillisen koulutuksen määrärahaan tehdään laskennallinen euromääräinen lisäys, joka on 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimiville kunnille ja kuntayhtymille varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävästä rahoituksesta vähennetään euromäärä, joka saadaan, kun 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa jaetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivien kuntien ja kuntayhtymien perusrahoituksen määräytymisperusteena käytettävillä suoritteilla ja kerrotaan kyseisen koulutuksen järjestäjän perusrahoituksen määräytymisperusteena käytettävillä suoritteilla.

Varainhoitovuonna 2020 valtion talousarvioon otettavaan määrärahaan lisätään 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa.

23 §

Keskimääräiset yksikköhinnat

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Yksikköhinnat määrää opetus- ja kulttuuriministeriö. Tämän lain 24 §:ssä tarkoitettujen yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Laskettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

- 1) lukiokoulutuksen osalta 1048,52 euroa;
- 2) taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään 5 954,28 euroa ja taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 74,92 euroa.

31 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Lukion ja opetustuntiperusteisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksina ei pidetä:

32 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Lukion ja taiteen perusopetuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

3 a luku

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet

32 a §

Rahoitusosuudet

Perusrahoituksen osuus on 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia siitä euromäärästä, joka saadaan, kun ammatillisen koulutuksen määrärahasta vähennetään 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä.

32 b §

Opiskelijavuosi

Opiskelijavuodella tarkoitetaan 365:tä päivää, joiden aikana opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena. Opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena opiskeluoikeuden alkamispäivästä lukien siihen päivään asti, kun opiskelijan opiskeluoikeus päättyy. Opiskelijaa ei kuitenkaan oteta huomioon rahoituksen perusteena, jos opiskelijan opiskeluoikeus on väliaikaisesti keskeytetty. Opiskeluoikeuden määräytymisessä sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä opiskeluoikeuden alkamisesta, päättymisestä, väliaikaisesta keskeyttämisestä, peruuttamisesta ja pidättämisestä sekä opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta.

Jos opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettussa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tai mainitun lain 8 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa muutoin on sovittu, että opiskelija ei opiskele kaikkina säännönmukaisina opiskelupäivinä, opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena vain henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittuja opiskelupäiviä vastaavalta osuudelta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opiskelijan huomioimisesta rahoituksen perusteena.

32 c §

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä siihen sisältyvän työvoimakoulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei saa alittaa järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää.

Ministeriö voi lisätä koulutuksen järjestäjän tavoitteellista opiskelijavuosien määrää tai työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellista opiskelijavuosien määrää varainhoitovuoden aikana.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen päätösten yhteydessä ministeriö voi päättää myös tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista tavoitteellisista opiskelijavuosien määristä, järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän osalta kuitenkin vain työvoimakoulutuksessa.

Ministeriön on kuultava koulutuksen järjestäjää ennen tässä pykälässä tarkoitetuista opiskelijavuosista päättämistä. Ministeriön on kuultava työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä pykälässä tarkoitetuista työvoimakoulutuksen opiskelijavuosista päättämistä.

32 d §

Perusrahoitus

Perusrahoitus määräytyy 32 c §:n 1 momentissa tarkoitettun tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella, jota on painotettu varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneisiin opiskelijavuosiin perustuvalla painokertoimella.

Toteutuneita opiskelijavuosia painotetaan seuraavilla perusteilla:

- 1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen järjestämiskustannukset sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskeluvaihtoehtoja tukevien opintojen järjestäminen;
- 2) tutkintotyypit ja koulutuksen järjestäminen oppisopimuskoulutuksena;
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettua erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitettua vaativan erityisen tuen järjestäminen;
- 4) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:n mukaisen majoituksen järjestäminen;
- 5) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua henkilöstökoulutuksen järjestäminen;
- 6) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksen järjestäminen;
- 7) vankilaopetuksen järjestäminen.

Opiskelijavuosi luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman tai joka vastaa koulutuksen järjestämisestä mainitun lain 8 §:ssä tarkoitettua koulutuksessa.

Painotetun suoritemäärän laskennasta sekä 2 momentissa säädettyjen perusteiden painokerroimista annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 e §

Perusrahoituksen harkinnanvarainen korotus

Koulutuksen järjestäjälle myönnettävää perusrahoitusta voidaan korottaa harkinnanvaraisesti koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvästä erityisestä syystä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta harkinnanvaraisesta korotuksesta.

32 f §

Suoritusrahoitus

Suoritusrahoitus määräytyy varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä vuonna suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella.

Tutkinnon osien osaamispisteitä painotetaan seuraavilla perusteilla:

- 1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannukset;
- 2) tutkintotyypit;
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettua erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitettua vaativan erityisen tuen järjestäminen.

Tutkintoja painotetaan seuraavilla perusteilla:

- 1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannukset;
- 2) tutkintotyypit;
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettua erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitettua vaativan erityisen tuen järjestäminen;
- 4) tutkinnon suorittajan perustason jälkeinen koulutus.

Tutkinnon osa luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on antanut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitettua tutkintotodistuksen. Jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoite-

tun oppisopimuskoulutuksen perusteella, tutkinto luetaan kuitenkin sen järjestäjän suoritteeksi, joka on toiminut oppisopimuskoulutuksen hankkijana.

Tutkinnon osaa ei oteta huomioon suoritusrahoituksen perusteena, jos se on tunnustettu aiemmin hankitun osaamisen perusteella siten, että opiskelija ei ole osoittanut osaamistaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:ssä tarkoitetulla tavalla näytössä tai muulla tavoin.

Suoritusrahoituksen perusteena otetaan huomioon enintään 120 osaamispistettä kyseisen varainhoitovuoden tavoitteellista opiskelijavuotta kohti. Jos koulutuksen järjestäjän toteutuneet opiskelijavuodet ovat kyseisenä varainhoitovuonna ylittäneet järjestämisluvassa määrätyn tai tavoitteellisten opiskelijavuosien osalta päätetyn tiettyä tutkintoa koskevan opiskelijavuosien enimmäismäärän, näitä tutkinnon osia tai tutkintoja ei oteta ylitystä vastaavalta osuudelta huomioon suoritusrahoituksen perusteena, ellei koulutuksen järjestäjä esitä ylitykselle perusteltua syytä.

Painotetun suoritemäärän laskennasta, 2 ja 3 momentissa säädettyjen perusteiden painoker-toimista sekä 6 momentissa tarkoitettujen rajoitusten laskentaperusteista annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 g §

Vaikuttavuusrahoitus

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy seuraavilla perusteilla:

- 1) tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen;
- 2) opiskelijapalaute; ja
- 3) työelämäpalaute.

Tutkinnon ja tutkinnon osan lukemisessa koulutuksen järjestäjän suoritteeksi sovelletaan, mitä 32 f §:n 4 momentissa säädetään.

Vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 h §

Strategiarahoitus

Strategiarahoituksen osuus on enintään neljä prosenttia ammatillisen koulutuksen määrära-hasta. Strategiarahoituksena myönnetään 44 §:n 1 momentissa tarkoitettut ammatillisen koulu-tuksen avustukset.

Strategiarahoituksen myöntämisperusteista voidaan säätää tarkemmin opetus- ja kulttuuri-ministeriön asetuksella.

32 i §

Arvonlisäveron korvaaminen yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle

Yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä muuhun kuin liiketaloudelliseen toi-mintaan liittyviin hankintoihin sisältyvien arvonlisäverojen osuus koulutuksen järjestäjälle ai-heutuneista kustannuksista. Korvaus perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

Yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle voidaan lisäksi hakemuksesta myöntää kunnan tai kuntayhtymän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen toimintaan yksityiselle yhteisölle tai säätiölle luovuttaman kiinteistön ja käyttöomaisuuden osalta korvaus, joka vastaa enintään edellä mainittuun tarkoitukseen tapahtuvien luovutusten johdosta suoritettavien arvonnisäverojen määrää.

32 j §

Uuden koulutuksen järjestäjän suoritteiden määrittely

Jos uusi järjestämislupa on myönnetty koulutuksen järjestäjien yhdistymisen, jakautumisen tai muun vastaavan toiminnan uudelleenjärjestelyn taikka koulutuksen järjestäjän oikeushenkilöä koskevan muutoksen vuoksi, koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyy uudelleenjärjestelyn kohteena olleiden koulutuksen järjestäjien toteutuneiden suorittemäärien perusteella.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitettun uuden koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön päättämien arvioitujen suorittemäärien perusteella. Arvion suorittemääristä tulee perustua kaikkien koulutuksen järjestäjien keskimääräisiin toteutuneisiin suoritteisiin, jotka on suhteutettu koulutuksen järjestäjän toteutuneisiin opiskelijavuosiin. Arvioituja suorittemääriä käytetään siihen asti, kunnes toteutuneita suorittemääriä voidaan käyttää.

Uuden yksityisen koulutuksen järjestäjän 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettu arvonnisäverokorvaus määräytyy ministeriön päättämän arvion perusteella noudattaen 2 momentissa säädettyjä arviointiperiaatteita.

48 §

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Lukiossa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltäneen vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltäneen vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun opiskelijamäärän mukaan.

Opiskelija, oppilas tai opiskelijan opiskeluoikeuden perusteella määräytyvät 32 b §:ssä tarkoitettut opiskelijavuodet voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. Opiskelija, oppilas tai opiskelijavuodet luetaan tällöin rahoituksen perusteeksi siinä koulutuksessa, jonka suorittamisen opiskelija tai oppilas on aloittanut ensimmäisenä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määräämisessä käytettävien oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta sekä opiskelijan, oppilaan tai opiskelijavuosien laskemisesta rahoituksen perusteeksi 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opetustuntien, ohjaustuntien ja henkilötyövuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten euomäärän koulutuksen järjestäjien 58 §:n nojalla toimittamien tietojen perusteella. Ne opiskelijavuodet, tutkinnot, tutkinnon osat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu säädettyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena huomioon ottamatta.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa ja 19—22 §:ssä tarkoitettun valtionosuuden, 7 §:ssä, 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitettun rahoituksen käyttökustannuksiin sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettun arvonlisäverokorvauksen hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen, lukuun ottamatta 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtionosuutta, 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitettua rahoitusta sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettua arvonlisäverokorvausta, varainhoitovuoden keskimääräisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

51 §

Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa 50 §:ssä tarkoitettun rahoituksen käyttökustannuksiin sekä 32 e §:ssä tarkoitettun perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen ja 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettun arvonlisäverokorvauksen kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Valtionavustus maksetaan koulutuksen järjestäjälle kalenterivuoden loppuun mennessä. Tämän lain 32 f §:ssä tarkoitettu strategiarahoitus ja 32 i §:n 2 momentissa tarkoitettu arvonlisäverokorvaus maksetaan varainhoitovuoden loppuun mennessä.

57 §

Valtionapuviranomainen

Opetushallitus on valtionapuviranomainen:

- 2) ammatillisen koulutuksen kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä sekä toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä koskevista asioista, ei kuitenkaan 32 h §:ssä tarkoitettuun strategiarahoitukseen, ellei opetus- ja kulttuuriministeriö toisin päättä;
- 3) 45 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja valtionavustuksia koskevista asioista.
-

58 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määräämiseksi tarpeelliset kustannuksia, toiminnan laajuutta ja rahoituksen perusteena käytettäviä muita suoritteita koskevat tiedot. Tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

59 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin opetus- ja kulttuuriministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinnosta ja ammatillisen koulutuksen määrärahasta Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa.

Ministeriön on myös neuvoteltava Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määräämisestä ja vahvistamisesta sekä valtionosuuden ja ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräämisestä varten, sekä siitä, miten nämä tiedot toimitetaan valtionapuviranomaiselle.

1. Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.

2. Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2018 myönnettävään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen. Lain 9 §:n 2 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2020 myönnettävään rahoitukseen.

3. Poiketen siitä, mitä 32 a §:ssä säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 perusrahoituksen osuus on 95 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 5 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 0 prosenttia. Varainhoitovuonna 2020 perusrahoituksen osuus on 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia. Varainhoitovuonna 2021 perusrahoituksen osuus on 60, suoritusrahoituksen osuus 30 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia.

4. Poiketen siitä, mitä 32 d §:ssä säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotetaan varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden keskimääräisten opiskelijamäärien sekä opiskelijatyövuosien ja opiskelijatyöpäivien perusteella. Opiskelijamäärinä, opiskelijatyövuosina ja opiskelijatyöpäivinä sekä painokertoimen määräytymisperusteina käytetään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella koulutuksen järjestäjälle myönnetyn varainhoitovuoden lopullisen rahoituksen tietoja.

Opiskelijavuosien määrittelyssä yksi opiskelija ja yksi opiskelijatyövuosi vastaavat yhtä opiskelijavuotta. Varainhoitovuosina 2018 ja 2019 painotusperusteena ei käytetä työvoimakoulutusta eikä vankilaopetusta.

5. Poiketen siitä, mitä 32 f §:ssä säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 suoritusrahoituksen määräytymisperusteena ei käytetä suoritettuja tutkinnon osia eikä painotusperusteena erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen järjestämistä. Varainhoitovuosina 2016 ja 2017 näyttötutkintona suoritettu tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, jolle on maksettu rahoitusta valmistavan koulutuksen järjestämisen perusteella. Jos tutkinto tai tutkinnon osa on varainhoitovuosina 2018 tai 2019 suoritettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 134 §:n 1 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa, tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan mainitun lain 44 §:ssä tarkoitettun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman.

6. Poiketen siitä, mitä 32 f §:n 1 momentissa säädetään tutkinnon osien osaamispisteistä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) nojalla määrättyjen ammatillisten perustutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) nojalla määrättyjen ammatillisen perustutkinnon perusteiden vastaavien tutkinnon osien osaamispisteiden perusteella. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät siten, että ammattitutkintojen osalta luku 150 ja erikoisammattitutkintojen osalta luku 180 jaetaan sillä tutkinnon osien lukumäärällä, joka kyseisen tutkinnon perusteiden muodostumissääntöjen mukaisesti edellytetään tutkinnon suorittamiseksi.

7. Poiketen siitä, mitä 32 g §:ssä säädetään, vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoitovuosina 2020 ja 2021 käytetä tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä tai jatko-opintoihin siirtymistä eikä työelämäpalautetta.

8. Poiketen siitä, mitä 32 i §:n 1 momentissa säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävä arvonnlisäverokorvaus perustuu tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti määriteltyyn keskimääräiseen arvonnlisäveron määrään, joka on suhteutettu koulutuksen järjestäjän kyseisen varainhoitovuoden tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään, jota painotetaan 32 d §:n 1 momentissa tarkoitettulla painokertoimella.

3.

Laki

perusopetuslain 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 40 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1288/2013, seuraavasti:

40 §

Henkilötietojen salassapito ja käsittely

Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998) tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

lukiolain 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (629/1998) 18 a §, sellaisena kuin se on laissa 766/2004, seuraavasti:

18 a §

Muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeus ylioppilastutkinnon suorittamiseen

Muu henkilö kuin lukion oppimäärää suorittava opiskelija saa osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hän on suorittanut:

- 1) lukion oppimäärän tai vastaavan ulkomaisen lukion oppimäärän;
- 2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon;
- 3) muun kuin 2 kohdassa tarkoitetun vähintään kaksivuotisen perusopetuksen tai sitä vastaavalle aikaisemmalle oppimäärälle perustuvan tutkinnon tai opinnot sekä jäljempänä 18 b §:ssä tarkoitetun lautakunnan määräämät lisäopinnot.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkintoa suorittava opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon ollessaan vielä opiskelijana asianomaisessa perustutkintokoulutuksessa. Opiskelija voi osallistua tutkintoon aikaisintaan suoritettuaan vähintään 90 osaamispistettä vastaavan osaamisen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

5.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1765/2009, seuraavasti:

3 §

Muut tehtävät ja yhteistyö

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiokoulutuksesta lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) sekä taiteen perusopetuksesta taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

6.

Laki

yliopistolain 37 ja 37 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 37 §:n 1 momentti ja 37 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 37 §:n 1 momentti laissa 1172/2014 ja 37 a §:n 2 momentti laissa 954/2011, seuraavasti:

37 §

Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin ja erikoistumiskoulutukseen

Pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

- 1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;
- 2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon; taikka
- 3) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

37 a §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuihin tutkintoihin johtaviin opintoihin.

7.

Laki

ammattikorkeakoululain 25 ja 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 25 §:n 1 momentti ja 26 §:n 2 momentti seuraavasti:

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut:

- 1) lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;
- 2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon; taikka
- 3) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

26 §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, tämän lain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten terveyden ja turvallisuuden suojeleminen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuun tutkintoon johtaviin opintoihin.

8.

Laki

Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain (252/2010) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n otsikko ja 2 momentti, 3 ja 7 §, 8 §:n 1 momentti sekä 11, 12 ja 15 § seuraavasti:

1 §

Oppilaitoksen tarkoitus

Saamelaisalueen koulutuskeskus on opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluva valtion oppilaitos.

2 §

Oppilaitoksen sijaintipaikka sekä opetus- ja tutkintokielet

Koulutuskeskuksen opetus- ja tutkintokielet ovat suomen kieli ja saamen kieli.

3 §

Ammatillinen koulutus

Koulutuskeskuksen järjestämään ammatilliseen koulutukseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia (/), jollei tästä laista muuta johdu.

7 §

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden oikeudet ja velvollisuudet

Saamen kielen ja kulttuurin opetuksen opiskelijaksi ottamiseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n 1 momenttia ja 39 §:ää.

Opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:ssä. Mainitun pykälän 4 ja 5 momentissa tarkoitettut järjestyssäännöt ja

muut järjestysmääräykset ovat yhteisiä tämän lain 3§:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja 4 §:ssä tarkoitettuun opetukseen osallistuville opiskelijoille.

8 §

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden opintososiaaliset edut

Saamen kielen ja kulttuurin opetuksessa oleville opiskelijoille, jotka opiskelevat vähintään lukukauden pituisessa koulutuksessa, on oikeus maksuttomaan ruokailuun noudattaen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 100 §:ää sekä asumiseen koulutuksen järjestäjän asunnossa noudattaen mainitun lain 103 §:n 2 momenttia. Muilta opiskelijoilta voidaan periä materiaali-, ruokailu- ja majoitusmaksuja. Opetus on maksutonta. Suoritteiden maksullisuuden ja maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään valtion maksuperustella. Tarkempia säännöksiä annetaan tarvittaessa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

11 §

Opiskelijakunta

Koulutuskeskuksella on opiskelijakunta, johon voivat kuulua 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen koulutuksen perustutkinto-opiskelijat sekä sellaiset 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen koulutuksen muut opiskelijat ja 4 §:ssä tarkoitetun opetuksen opiskelijat, jotka opiskelevat koulutuskeskuksessa vähintään lukukauden. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa. Opiskelijakunnan toiminnan järjestämisestä päättää johtokunta.

12 §

Johtosääntö

Koulutuskeskuksen johtosäännössä annetaan tarkemmat määräykset koulutuksen järjestämisen yleisistä perusteista, hallinnosta sekä toimielinten ja henkilöstön tehtävistä, neuvottelukunnasta, opiskelijakunnasta sekä muusta sisäisestä toiminnasta. Lisäksi johtosäännössä määrätään saamen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämisen yleisistä perusteista. Johtosäännön hyväksyy koulutuskeskuksen johtokunta.

15 §

Salassapito

Sen lisäksi, mitä 3 §:ssä säädetään, koulutuskeskuksen toimielinten ja henkilöstön salassapitovelvollisuuteen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 108 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 109 §:n 5 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

9.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 4 §:n 3 momentti, 6 §:n 1 momentin 3 kohta ja 7 §:n 9 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti laeissa 1243/2013 ja 1402/2015, 6 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1402/2015 ja 7 §:n 9 momentti laissa 249/2015, seuraavasti:

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

- 1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) säädettyä koulutusta;
- 2) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;
- 3) muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa; tai
- 4) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tai työvoimakoulutuksessa;

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

HE 39/2017 vp

Muussa oppilaitoksessa säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa enintään neljää vuotta ja muissa opinnoissa opinnoille säädettyä pidentämätöntä opiskelu- tai suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman tai opetusohjelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusajasta ei säädetä laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

10.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta
annetun lain (48/1997) 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 53/2011,
seuraavasti:

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa pää-
toimisesti:

2) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 5 §:ssä säädettyyn ammatilliseen perus-
tutkintoon johtavassa koulutuksessa;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 7 §:ssä säädettyssä valmentavassa koulutukses-
sa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

11.

Laki

valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain (634/1998)
1 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion, tai rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämään koulutukseen, josta säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (629/1998);
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/);
- 4) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
- 5) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

12.

Laki

tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain (93/2017) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tutkintoihin ja perusopetuksen ja lukion oppimääriin, joista säädetään seuraavissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa asetuksissa:

- 1) perusopetuslaki (628/1998);
- 2) lukiolaki (629/1998);
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (/);
- 4) ammattikorkeakoululaki (932/2014);
- 5) yliopistolaki (558/2009);
- 6) Maanpuolustuskorkeakoulusta annettu laki (1121/2008);
- 7) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettu laki (1316/2006);
- 8) Poliisiammattikorkeakoulusta annettu laki (1164/2013);
- 9) Pelastusopistosta annettu laki (607/2006).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (/) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

oikeustulkkirekisteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeustulkkirekisteristä annetun lain (1590/2015) 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

5 §

Oikeustulkkirekisteriin merkitsemisen edellytykset

Oikeustulkkirekisterilautakunta merkitsee oikeustulkkirekisteriin hakemuksesta tulkin:

- 1) joka on täysi-ikäinen ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu;
- 2) joka on suorittanut:
 - a) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) nojalla säädetyn tutkintorakenteen mukaisen oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon; tai
 - b) tulkin tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon ja vähintään 35 opintopisteen tai sitä vastaavan laajuiset oikeustulkkauksen opinnot;
- 3) joka on antanut oikeustulkkirekisterilautakunnalle kirjallisen vakuutuksen ja jota ei hakemista edeltävän kolmen vuoden aikana ole poistettu oikeustulkkirekisteristä 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

15.

Laki

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (1295/2013) 2 §:n 2
kohdan b alakohta, sellaisena kuin se on laissa 792/2014, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

2) tehdä 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti:

b) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

16.

Laki

opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain (956/2011) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1409/2011, seuraavasti:

1 §

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan tehtävät ja toimivalta

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (*lautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteenana ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/), ammattikorkeakoululain (932/2014) ja yliopistolain (558/2009) mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

17.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 49 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1485/2016, seuraavasti:

49 §

Valtionosuuksien ja kotikuntakorvauksien maksaminen

Valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toimittavat Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle 1 momentissa tarkoitettujen euromäärien maksamista varten seuraavat tiedot:

5) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 6, 7, 10, 11, 19—22, 29 ja 32 e §:ssä sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettut valtionosuudet ja rahoitukset;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

18.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 14 luvun 3 §:n 1 momentti,
muutetaan 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 5 luvun 1—4 ja 6 §, 6 luvun 3 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 13 luvun 3 §:n 3 momentin 6 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 1366/2014 ja 6 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 1456/2016, sekä
lisätään 13 luvun 3 §:n 3 momenttiin uusi 7 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *työsuhteella* työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä ja erityisopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työnantajan ja työntekijän sopimussuhdetta sekä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettua työnantajan ja oppisopimusopiskelijan sopimussuhdetta (*oppisopimuskoulutus*);

5 luku

Työvoimakoulutus

1 §

Työvoimakoulutuksen tavoitteet

Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä.

2 §

Työvoimakoulutuksen järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat hankkia työvoimakoulutuksena ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen, sekä yrittäjäyyskoulutusta ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, lukuun ottamatta luku- ja kirjoitustaidon opetusta.

Muusta työvoimakoulutuksesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Tätä lukua sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään. Mitä tässä laissa muualla säädetään työvoimakoulutuksesta, sovelletaan myös ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen.

3 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita muuhun kuin kotoutumiskoulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Opiskelijoiden valintamenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

4 §

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja työvoimakoulutuksen keston ajan.

Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla.

- Työvoimakoulutukseen sovelletaan, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain:
- 1) 80 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön;
 - 2) 84 §:ssä säädetään huumausainetestauksesta;
 - 3) 85 §:ssä säädetään kurinpidosta ja 86 §:ssä kurinpidosta asuntolassa;
 - 4) 87 §:ssä säädetään häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;
 - 5) 88 §:ssä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuinten ratkaisuun;
 - 6) 93 §:n 3—6 momentissa säädetään menettelystä kurinpitoasiassa;
 - 7) 95 §:ssä säädetään opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
 - 8) 12 luvussa säädetään muutoksenhausta koulutuksen järjestäjän päätökseen.

6 §

Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen

Koulutukseen liittyvän työssäoppimisjakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa sen järjestäjään eikä koulutuspalvelun tuottajaan, elleivät opiskelija ja työssäoppimisjakson järjestäjä ole toisin sopineet. Jos työssäoppiminen on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, 2 ja 3 momenttia ei sovelleta.

Koulutuspalvelun tuottaja, työssäoppimisjakson järjestäjä ja opiskelija tekevät työssäoppimisjaksosta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtäviin sovelletaan, mitä 4 luvun 9 §:ssä säädetään työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta ja työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä. Sopimuksessa on lisäksi sovittava ohjauksesta vastaavasta opettajasta sekä ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta.

Työssäoppimisjakson järjestäjä vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana noudattaen työturvallisuuslakia. Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen järjestämään opiskelijoille työssäoppimisjakson ajaksi ryhmävastuuvakuutuksen.

6 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

3 §

Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisina ja:

1) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaisissa ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen;

13 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

3 §

Rekisterikohtaiset tiedot

Palveluntuottajarekisteriin voidaan tallettaa asiakaspalvelua varten:

6) julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset palvelun tuottajaa koskevat muut tiedot;

7) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta ja sen järjestäjää koskevat tiedot sekä koulutukseen liittyvät haku-, valinta- ja seurantatiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Poiketen siitä, mitä 5 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetään, työvoimaviranomainen voi hankkia Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä työvoimakoulutusta, jonka tavoitteena on ammatillisen tutkinnon tai sen osan suorittaminen, jos henkilön työvoimakoulutus on alkanut viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2019.

Työvoimakoulutukseen, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaantulon jälkeen, opiskelun tukemiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

19.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 24 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

24 §

Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset

Omaehtoisena opiskeluna voidaan 23 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä tukea opintoja:

3) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/), ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen sekä mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus ja avoin yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetus;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaantulon jälkeen, opiskelun tukemiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

20.

Laki

työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohta ja väliaikaisesti 15 kohta, sellaisena kuin ne ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 764/2011 ja 15 kohta laissa 1457/2016 seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työsuhteella* työtä, jota tehdään työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tai merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työsopimuksen taikka ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun oppisopimuksen perusteella ja jota ei tehdä 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä;

15) *työllistymistä edistävällä palvelulla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyys-etuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohta on voimassa vuoden 2018 loppuun.

21.

Laki

terveydenhuoltolain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n 1 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1293/2013, seuraavasti:

17 §

Opiskeluterveydenhuolto

Kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös muulla Sosiaali- ja terveystieteiden ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan muun kuin oppisopimukseen perustuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

Opiskeluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 99 §:n 3 momentin mukaista opiskelijahuoltoa. Kunnan perusterveydenhuollosta vastaavan viranomaisen tulee osallistua lukiolain (629/1998) 11 §:n mukaisen opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitettun Opetushallituksen määräykseen perustuvan koulutuksen järjestäjän päättämien opiskelijahuollon järjestämistapojen laatimiseen siltä osin, kun ne koskevat opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

22.

Laki

Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) 22 §:n 1 momentti seuraavasti:

22 §

Kelpoisuus ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

- 1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai lukion oppimäärän;
- 2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon;
- 3) aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisen poliisipäällystön virkatutkinnon, poliisialipäällystötutkinnon, poliisialipäällystön virkatutkinnon, poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon; tai
- 4) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuun tutkintoon johtaviin opintoihin.

23.

Laki

ajokorttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajokorttilain (386/2011) 3 §:n 10 kohta, 5 §:n 3 momentti, 38 §:n 4 momentti, 40 §:n 1 momentin 4 kohta, 84 §:n 4 momentti sekä 91 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 40 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1081/2012 ja 84 §:n 4 momentti sekä 91 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 70/2015, seuraavasti:

3 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

10) *liikenneopettajia kouluttavalla laitoksella* koulutuksen järjestäjää, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 23 §:n mukainen opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa ja joka antaa liikenneopettajan erikoisammattitutkintokoulutusta;

5 §

Ikävaatimukset

Edellä 1 momentin 9 kohdan b alakohdan ikävaatimus koskee myös D-luokan ajokortin saamista ammattipätevyyslain 6 §:ssä tarkoitettuja ajoja varten, jos kysymyksessä on mainitussa kohdassa tarkoitettu vähintään 180 osaamispisteen laajuinen ammatillinen perustutkinto, josta opiskelija on suorittanut vähintään 90 osaamispistettä henkilöliikenteeseen suunnattua linja-auton kuljettajan tehtävissä toimimiseen tarkoitettua osaamista ja opiskelija on saanut 280 tunnin linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutuksen. D-luokan ajokortti on voimassa vain Suomessa ennen kuin haltija täyttää 9 kohdan a alakohdan ikävaatimuksen.

38 §

Autokouluopetuksen aloittamisen edellytykset

Oppilas, joka on kuorma- ja linja-auton kuljettajan tehtävissä toimimiseen suunnatussa, Opetushallituksen valvonnassa tapahtuvassa ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa, saa-

daan kuitenkin ottaa tämän koulutuksen yhteydessä annettavaan ryhmään 2 kuuluvan ajokortin saamiseen tähtävään kuljettajaopetukseen B-luokan ajokorttia vaatimatta sinä vuonna, jona hän täyttää 16 vuotta. Ajo-opetusta saadaan antaa liikenteessä vasta, kun oppilas on täyttänyt 17 vuotta. Ajo-opetusta linja-autolla saa antaa liikenteessä vasta, kun oppilaalla on B-luokan ajokortti, ja E-luokan yhdistelmällä, kun oppilaalla on vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti.

40 §

Opetuslupaperusteet muuhun kuin B-luokan opetukseen

Muun kuin B-luokan opetusluvan myöntämiseen sovelletaan 39 §:n säännöksiä seuraavin poikkeuksin:

4) ryhmään 2 kuuluvan luokan ajokorttia varten vaatimuksena on 39 §:ssä säädetyn lisäksi, että opetus annetaan autonkuljettajan ammattiopetukseen rinnastettavan työnantajan antaman koulutuksen yhteydessä kuljetusalan tutkintokoulutuksessa oppisopimuksella, oppilaalla on B-luokan ajokortti ja lisäksi vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti, jos opetusta annetaan ajoneuvoyhdistelmän ajokorttia varten, ja että opetusluvan hakijalla on liikenneopettajalupa C- ja D-luokan opetukseen;

84 §

Autokoulun opetushenkilöstö

Opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla järjestettävässä liikenneopettajan erikoisammattitutkintokoulutuksessa opiskeleva saa liikenneopettajalupavaatimuksesta poiketen toimia autokoulussa opettajana, jos hänellä on opetusharjoittelulupa ja, jos kysymys on 2 momentissa tarkoitettua opetuksesta, opiskelija on aloittanut kysymyksessä olevan tutkinnon osan suorittamisen.

91 §

Opetusharjoittelulupa

Edellytyksenä opetusharjoittelun laajentamiseen 84 §:n 2 momentissa tarkoitettuun opetukseen tai luvan myöntämiseen muuhun harjoitteluun on, että:

2) opiskelija on aloittanut opetusta vastaavan valinnaisen tutkinnon osan tutkintokoulutuksen tai hänet on ohjattu kyseisen tutkinnon osan näyttöön;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

24.

Laki

kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 5 §:n 3 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 26 §:n 6 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 1 momentti laissa 389/2011, 10 §:n 1 momentti laissa 1315/2009, 15 §:n 1 momentti laissa 71/2015 ja 26 §:n 6 momentti laissa 1113/2015, seuraavasti:

5 §

Perustason ammattipätevyyskoulutus

Kokeessa hyväksytylle annetaan todistus perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta tai sen suorittamisesta nopeutetusti. Merkintä koulutuksen suorittamisesta voidaan sisällyttää edellä tarkoitetun todistuksen perusteella myös opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen ammatillisen tutkinnon suorittamisesta antamaan todistukseen.

9 §

Linja-auton kuljettajan vähimmäisikää koskevat poikkeukset

Linja-auton kuljettajan tehtävissä toimimiseen suunnatun ammatillisen perustutkinnon suorittanut ja linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyden saavuttanut saa 8 §:n 2 momentista poiketen toimia D1- tai D-luokan linja-auton kuljettajana Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja saanut kuljetettavan ajoneuvon ajo-oikeuden. Linja-auton ajo-oikeuden saamisen edellytyksistä säädetään ajokorttilaissa. Kuljettajana toimimisen rajoituksista ennen 20 vuoden ikää säädetään 2 momentissa.

10 §

Koulutuskeskukset

Perustason ammattipätevyyskoulutusta antavaksi koulutuskeskukseksi voidaan hyväksyä koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 23 §:ssä tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä autokoululupa kuorma- tai linja-auton tai niiden

ajoneuvoyhdistelmien ajo-oikeuden saamiseksi annettavaan kuljettajaopetukseen. Perustason ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytty koulutuskeskus saa antaa myös jatkokoulutusta, jos Liikenteen turvallisuusvirasto on hyväksynyt jatkokoulutuksessa käytettävän koulutusohjelman.

15 §

Kokeet

Opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymissä koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisesta vastaa Opetushallituksen valvonnassa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 119 §:ssä tarkoitettu työelämätoimikunta.

26 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaussa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 ja 111—117 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

25.

Laki

rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 215/2012, seuraavasti:

6 §

Lisäksi opiskelija saa itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä voidakseen koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä taikka harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/), ammattikorkeakoululain (932/2014) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Ote on maksuton.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

26.

Laki

eläinsuojelulain 26 b ja 33 f §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinsuojelulain (247/1996) 26 b §:n 1 momentti ja 33 f §, sellaisina kuin ne ovat,
26 b §:n 1 momentti laissa 1389/2015 ja 33 f § laissa 584/2013, seuraavasti:

26 b §

Broilereiden pitäjän pätevyys ja broilereita käsittelevien henkilöiden ohjaus

Broilereiden pitäjällä, joka on luonnollinen henkilö ja vastuussa vähintään 500 linnun hoidosta, on oltava vähintään Opetushallituksen vahvistamaa lihasiipikarjaan erikoistunutta tutkinnon osaa vastaava osaaminen. Osaamisesta on lisäksi oltava todistus tutkinnon osan suorittamisesta, jonka on antanut koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annettussa laissa (/) tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa. Broilerilla tarkoitetaan teurastusta varten kasvatettavaa *Gallus gallus* -lajiin kuuluvaa lintua.

33 f §

Lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjä

Lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuuden sisältämää koulutusta voi antaa koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annettussa laissa tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa sellaiseen tutkintoon, joka sisältää lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuustodistuksen mukaisen osaamisen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla annettu todistus hyväksytään myös tämän lain tultua voimaan.

27.

Laki

ympäristönsuojelulain 159 ja 195 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 159 §:n 2 momentti ja 195 §, sellaisena kuin niistä on 159 §:n 2 momentti laissa (/), seuraavasti:

159 §

Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja käsitteleviltä vaadittava pätevyys ja sen osoittaminen

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön on osoitettava pätevyytensä otsoniasetuksen tai F-kaasusetuksen taikka niiden nojalla säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Jäähdytys-, ilmastointi- ja lämpöpumppulaitealalla, mukaan lukien kylmäkuljetuskuorma-autojen tai -perävaunujen jäähdytysyksikköjen käsittely, toimivan henkilön on osoitettava pätevyytensä ammatillisessa tutkinnossa ja koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus pätevyytensä osoittaneelle henkilölle. Todistuksen antamisesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/). Sammutuslaitteistoalalla, sähköisten kytkinlaitteiden käsittelyä edellyttävillä toimialoilla ja ajoneuvojen ilmastointilaittealalla toimivan henkilön sekä fluorattuihin kasvihuonekaasuihin pohjautuvia liuottimia sisältävistä laitteista näitä kaasuja talteen ottavan henkilön on osoitettava pätevyytensä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymän riittävän asiantuntevan tahon järjestämässä kokeessa. Riittävän asiantuntevana tahona pidetään näiden alojen oppilaitosta tai henkilöiden sertifiointia hoitavaa yritystä taikka laitteen tai laitteiston maahantuoja. Hyväksytysti suoritetusta kokeesta annetaan todistus pätevyytensä osoittaneelle henkilölle.

195 §

Muutoksenhaku eräissä tapauksissa

Tyyppihyväksyntää koskevasta viranomaisen päätöksestä sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston 162 §:n nojalla tekemästä päätöksestä antaa pätevyystodistus tai peruuttaa se valitetaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Asianosainen saa hakea oikaisua 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tarkastuslaitoksen tai muun vastaavan laitoksen päätökseen päätöksen tekijältä siten kuin hallintolaisissa säädetään. Päätökseen, jolla oikaisuvaatimus on hylätty, saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Ammatillisessa tutkinnossa 159 §:n 2 momentin mukaan osoitetun pätevyyden arviointiin voi hakea muutosta siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään.

HE 39/2017 vp

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai Suomen ympäristökeskuksen hyväksymän asiantuntevan tahon 159 §:n nojalla tekemään päätökseen todistuksen antamisesta pätevyysarvioinnin kohteena oleva saa hakea oikaisua päätöksen tekijältä siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen, jolla oikaisuvaatimus on hylätty, saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

2.

Laki**opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 3 kohta, 5 §:n 2 kohta, 25, 27 ja 27 a §, 31 §:n 4 momentti, 32 §:n 2 momentti sekä 45 a ja 46 §,

sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 1 momentin 3 kohta, 31 §:n 4 momentti ja 32 §:n 2 momentti laissa 1410/2014, 5 §:n 2 kohta laissa 926/2010, 25 § osaksi laeissa 1511/2011, 892/2013, 1410/2014, 248/2015 ja 1486/2016, 27 § osaksi laeissa 926/2010, 1511/2011 ja 189/2015, 27 a § laissa 1607/2015, 45 a § a laissa 1486/2016 ja 46 § laissa 1112/2015,

muutetaan 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 kohta, 5 §:n 1 kohta, 6 §, 7 §:n otsikko sekä 1 ja 3 momentti, 8 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti, 9, 10, 23 ja 23 b §, 31 §:n 1 momentin johdantokappale, 32 §:n 1 ja 4 momentti, 48 §:n 1,4 ja 6 momentti, 49—51 §, 57 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta, 58 §:n 1 momentti ja 59 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 kohta, 5 §:n 1 kohta, 7 §:n otsikko, 8 §:n otsikko ja 4 momentti, 23 §, 31 §:n 1 momentin johdantokappale, 32 §:n 1 momentti ja 57 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta laissa 1410/2014, 6 § laeissa 1410/2014 ja 1486/2016, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti, 48 §:n 1 ja 4 momentti ja 50 § laissa 1486/2016, 10 § osaksi laeissa 926/2010 ja 1486/2016, 23 b § laeissa 1607/2015 ja 1486/2016, 48 §:n 6 momentti laissa 486/2013 sekä 49 ja 59 § osaksi laissa 1511/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 9 a ja 10 a § sekä 3 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sel- laista toimintaa varten, josta säädetään:

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998);

3) *ammatillisesta aikuiskoulutuksesta anne-*

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sel- laista toimintaa varten, josta säädetään:

2) *ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/);*

(kumotaan 3 kohta)

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

tussa laissa (631/1998);

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnetään rahoitusta siten kuin tämän lain 25 §:ssä säädetään.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnetään rahoitusta noudattaen tämän lain 9 §:ää. Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, lakia ei sovelleta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa eikä 33 ja 35 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen rahoitukseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) **opetustoimella** 1 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan ja 2 §:n 2 momentin 1—4 ja 8—10 kohdassa tarkoitettujen perusopetuslain ja taiteen perusopetuslain mukaisten toimintojen järjestämistä;

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) **opetustoimella** 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan ja 2 §:n 2 momentin 1, 2, 3 a, 3 b, 4 ja 8—10 kohdassa tarkoitettujen perusopetuslain ja taiteen perusopetuslain mukaisten toimintojen järjestämistä;

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitettussa koulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa

Kunnalle myönnetään valtionosuutta 5 §:n 1 kohdassa mainittujen toimintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun 2 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään 8 §:n mukaan lasketut kunnan omarahoitussuudet.

Kunnan valtionosuuden perustetta varten lasketaan yhteen:

1) kunnan järjestämää lukiokoulutusta ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta saavien opiskelijoiden määrien ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot;

2) kunnan järjestämää ammatillista perus-

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitettussa koulutuksessa

Kunnalle myönnetään valtionosuutta lukiolaissa tarkoitettujen lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun 2 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään 8 §:n mukaan lasketut kunnan omarahoitussuudet.

Kunnan valtionosuuden perustetta varten lasketaan yhteen kunnan järjestämää lukiokoulutusta ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta saavien opiskelijoiden määrien ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot.

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

koulutusta saavien opiskelijoiden määrien sekä oppisopimuskoulutuksena ja muuna ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävää koulutusta varten opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot.

Myönnettäessä vuosina 2017—2019 valtionosuutta kunnalle 2 momentin 1 kohdassa säädetystä lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 98,96 prosenttia ja 2 momentin 2 kohdassa säädetystä ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuuden perusteesta 99,10 prosenttia.

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus

Kuntayhtymälle ja yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten rahoitusta 6 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärien sekä yksikköhintojen mukaisesti laskettu valtionosuuden perustetta vastaava euromäärä.

Vuosina 2017—2019 kuntayhtymälle myönnetään lukiolaissa tarkoitettuun koulutukseen 98,96 prosenttia ja ammatilliseen peruskoulutukseen 99,10 prosenttia 1 momentissa tarkoitettusta rahoituksesta.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia, ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista 52,52 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan

Myönnettäessä vuosina 2017—2019 valtionosuutta kunnalle 2 momentissa säädetystä lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 98,96 prosenttia.

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen rahoitus

Kuntayhtymälle ja yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen järjestämistä varten rahoitusta 6 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärien sekä yksikköhintojen mukaisesti laskettu valtionosuuden perustetta vastaava euromäärä.

Vuosina 2017—2019 kuntayhtymälle myönnetään lukiolaissa tarkoitettuun koulutukseen 98,96 prosenttia.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan

Voimassa oleva laki

koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

Kunnan omarahoitussuuteen lisätään ammattikorkeakoulujen kuntarahoitussuuden poistumisen johdosta vuosittain euromäärä, joka on kunnan asukasta kohti 53,65 euroa vuoden 2015 tasossa. Vuosittaista euromäärää laskettaessa huomioidaan varainhoitovuoden arvioitu kustannustason muutos ja koko maan asukasmäärän muutos.

9 §

Näyttötutkinnon rahoitus eräissä tapauksissa

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettussa laissa tarkoitettuun näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen yhteydessä suoritettavan tutkinnon rahoituksesta on voimassa, mitä ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta 25 §:ssä säädetään. Jos ammatillinen perustutkinto suoritetaan ilman siihen valmistavaa koulutusta, tutkinnon rahoituksesta on voimassa, mitä 49 §:n 3 momentissa säädetään ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen rahoituksesta.

Lakiehdotus

asukasmäärällä.

Kunnan omarahoitussuuteen lisätään ammattikorkeakoulujen kuntarahoitussuuden poistumisen johdosta *lukiokoulutuksen osalta* vuosittain euromäärä, joka on kunnan asukasta kohti 14,69 euroa vuoden 2017 tasossa. Vuosittaista euromäärää laskettaessa huomioidaan varainhoitovuoden arvioitu kustannustason muutos ja koko maan asukasmäärän muutos.

9 §

Ammatillisen koulutuksen määräraha

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammatillisen koulutuksen järjestäjille rahoitusta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan ja 9 a §:n 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden rajoissa (ammatillisen koulutuksen määräraha). Rahoituksena myönnetään laskennallisin perustein perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta. Lisäksi myönnetään strategiarahoitusta.

Edellisenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille osoitettua 1 momentissa tarkoitettua valtion määrärahaa ja kuntien rahoitusosuutta korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammatillisen koulutuksen indeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Ammatillisen koulutuksen indeksi muodostuu yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä. Ammatillisen koulutuksen indeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Yksityisille koulutuksen järjestäjille myönnetään lisäksi arvonalisäverokorvaus noudatetaan 32 i §:ää.

10 §

Valtionosuus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetuille koulutuksen järjestäjille myönnetään muun kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitettun ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksia varten valtionosuutta 85,60 prosenttia euromäärästä, joka saadaan kertomalla koulutuksen järjestäjälle valtionosuuden laskemisen perusteeksi vahvistettujen opiskelijatyövuosien määrä opiskelijatyövuotta kohti määrättyllä yksikköhinnalla. Yrityksen tai muun yhteisön henkilöstön kehittämiseksi järjestettävässä koulutuksessa valtionosuus on kuitenkin 47,23 prosenttia mainitulla tavalla laskettavasta euromäärästä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, miten valtionosuuden perusteena oleva opiskelijatyövuosi määräytyy.

Koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksia varten euromäärä, joka saadaan, kun mainittua koulutusta saavien opiskelijoiden määrät kerrotaan mainittua koulutusta varten opiskelijaa kohden määrättyillä yksikköhinnoilla.

Koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta ammatillisen erikoisoppilaitoksen käyttökustannuksia varten euromäärä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle rahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistettu opiskelijatyöpäivien määrä kerrotaan opiskelijatyöpäivää kohden määrättyllä yksikköhinnalla. Etäopetuksena järjestetyn koulutuksen opiskelijatyöpäivien laskemisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Myönnettäessä valtionosuutta ammatillista lisäkoulutusta järjestävälle kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitettusta valtionosuuden perusteena käytettävästä euromäärästä otetaan vuosina 2017—2019 huomioon 98,93 prosenttia.

10 §

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus ja kunnan valtionosuus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta 32 a §:n mukaisesta kunkin rahoitusosuuden euromäärästä se osuus, joka vastaa koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. Perusrahoitusosuuden 32 a §:n mukaisesta euromäärästä vähennetään kuitenkin ensin 32 e §:ssä tarkoitettujen harkinnanvaraisten korotusten yhteenlaskettu euromäärä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle myönnetään valtionosuutta euromäärä, joka saadaan, kun 1 momentin mukaan lasketusta euromäärästä vähennetään 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettu kunnan omarahoitusosuus.

10 a §

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntäminen varainhoitovuosina 2018—2020

Laskettaessa 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta varainhoitovuosina 2018 ja 2019, ammatillisen koulutuksen määrärahaan tehdään laskennallinen euromääräinen lisäys, joka on 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimiville kunnille ja kuntayhtymille varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävästä rahoituksesta vähennetään euromäärä, joka saadaan, kun 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa jaetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivien kuntien ja kuntayhtymien perusrahoituksen määräytymisperusteena käytettävillä suoritteilla ja kerrotaan kyseisen koulutuksen järjestäjän perusrahoituksen määräytymisperusteena käytettävillä suoritteilla.

Varainhoitovuonna 2020 valtion talousarvioon otettavaan määrärahaan lisätään 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa.

23 §

Keskimääräiset yksikköhinnat

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksen, *ammatillisen peruskoulutuksen* ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Yksikköhinnat määrää opetus- ja kulttuuriministeriö. Tämän lain 24 ja 25 §:ssä tarkoitetut yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

23 §

Keskimääräiset yksikköhinnat

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Yksikköhinnat määrää opetus- ja kulttuuriministeriö. Tämän lain 24 §:ssä tarkoitetut yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Laskettaessa edellä 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

1) lukiokoulutuksen osalta 1 048,52 euroa;
2) ammatillisen peruskoulutuksen osalta 826,73 euroa; ja

3) taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään 5 954,28 euroa, taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 74,92 euroa ja ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 10 278,43 euroa.

25 §

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain siten, että yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan valtionosuuden myöntämisen perusteena käytettävien, edellä tarkoitettussa koulutuksessa olevien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Yksikköhintoja laskettaessa ei oteta huomioon oppisopimus-koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia eikä kyseistä koulutusta saavia opiskelijoita.

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan koulutusaloittain siten, että kunkin koulutusalan koulutuksesta kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan kunkin koulu-

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Laskettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

1) lukiokoulutuksen osalta 1048,52 euroa;

2) taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään 5 954,28 euroa ja taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 74,92 euroa.

(kumotaan)

tusalan koulutusta saaneiden opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Kunkin koulutusalan valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin luetaan mukaan ammatilliseen koulutukseen liittyvät ammatillisen koulutuksen järjestäjien kirjanpidon mukaiset poistot. Jos koulutusalan koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää, yksikköhinta määrätään koulutusalan arvioitujen kustannusten perusteella. Yksikköhintoja porrastetaan erityisopetuksen ja muiden olennaisesti koulutuksen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden perusteella. Lisäksi yksikköhintoja porrastetaan koulutuksen tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuteen perustuva porrastus määräytyy opiskelijoiden työllistymisen, jatko-opintoihin siirtymisen, koulutuksen keskeyttämisen ja opintojen suoritusajan sekä henkilöstön kelpoisuuden ja kehittämistoimenpiteiden perusteella. Tuloksellisuuden perusteella määräytyvä osuus on enintään kolme prosenttia I momentin mukaisista valtakunnallisista kokonaiskustannuksista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin yksikköhintojen laskemisesta tässä momentissa säädetyllä tavalla.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettussa laissa tarkoitetun ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen yksikköhinnat määrätään porrastamalla 23 §:n nojalla säädetyä ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa. Yksikköhinnan laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään erikseen edellä tarkoitetun koulutuksen yksikköhintojen porrastamisesta koulutuksessa, jota järjestetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin ja 9 §:n nojalla ammatillisen koulutuksen järjestäjälle annetun erityisen koulutustehtävän perusteella.

Kun koulutuksen järjestäjä järjestää koulutusta kahdella tai useammalla 2 momentissa tarkoitetulla koulutuslalla tai 3 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa, koulutuksen järjestäjän yksikköhinaksi määrätään eri koulutusaloilla ja edellä tarkoitetussa koulutuk-

sessä opiskelevien opiskelijoiden määrien ja 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen yksikköhintojen perusteella laskettu opiskelijamäärillä painotettu keskiarvo. Yksikköhintaa korotetaan opiskelijoille annettavan majoitusedun perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi lisäksi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin yksikköhinnan laskemisesta tässä momentissa säädetyllä tavalla.

Yksikköhinnat määrätään siten, että ne euronäärät, jotka saadaan kertomalla yksikköhinnat kunkin koulutusalan ja 3 momentissa tarkoitetun koulutuksen opiskelijamäärillä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta on 63,13 prosenttia 23 §:n nojalla säädetyistä ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa korotetaan erityisopetuksessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Myös oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osan yksikköhinta on 6 momentissa tarkoitettuna suuruinen silloin, kun rahoituksen perusteena oleva oppisopimus tehdään alle 25-vuotiaalle vailla perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa olevalle.

Vuosina 2020—2022 ammatillisesta peruskoulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 9 089 000 euroa.

27 §

(kumotaan)

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat

Tämän lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettut oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat opiskelijatyövuotta kohden lasketaan 23 §:n 1 momentin nojalla säädetyin ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella

erikseen omaehtoiseen lisäkoulutukseen ja henkilöstökoulutukseen. Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintojen laskennan perusteena käytetään euromäärää, joka on 93,8 prosenttia 23 §:ssä tarkoitettua ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Yksikköhintoja porrastetaan eri hintaryhmiin kuuluvassa koulutuksessa ja erityisopetuksessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi lisäksi erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat erikseen ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä erikseen muuta ammatillista lisäkoulutusta varten. Tässä momentissa tarkoitettuja yksikköhintoja korotetaan erityisopetuksessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintoja porrastetaan tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuden perusteella määräytyvä osuus on enintään kolme prosenttia ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien yhteenlasketusta valtionosuuden perusteena olevasta laskennallisesta perusteesta. Tuloksellisuuteen perustuva valtionosuuden määrä määräytyy suoritettujen tutkintojen perusteella. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen tulosrahoituksen laskennassa otetaan huomioon lisäksi 1 momentissa tarkoitettu hintaryhmä ja hintaryhmittäinen tutkinnon suorittamisaste. Tulosrahoituksen määräytymisestä ja järjestäjäkohtaisten tulosrahoitusosuuksien enimmäismääristä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuosittain ammatillisten erikoisoppilaitosten opiskelijatyöpäiväkohtaiseksi yksikköhinnaksi edelliselle vuodelle määrätyn yksikköhinnan tarkistettuna yksikköhintojen soveltamisvuoden arvioituun kustannustasoon. Yksikköhintoja porrastetaan eri hintaryhmiin kuuluvassa koulutuksessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

27 a §

(kumotaan)

Ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintojen laskeminen vuosina 2016—2019

Poiketen siitä, mitä 27 §:n 4 momentissa säädetään ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintojen tarkistamisesta yksikköhintojen soveltamisvuoden arvioituun kustannustasoon, vuosien 2016—2019 kustannustason muutosta ei oteta huomioon määrättäessä vuosittain yksikköhintoja.

31 §

31 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Lukion, ammatillisen koulutuksen ja opetustuntiperusteisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksina ei pidetä:

Lukion ja opetustuntiperusteisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksina ei pidetä:

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään poistoista, ammatillisen koulutuksen järjestäjän kirjanpidon mukaisiin poistoihin sovelletaan, mitä 25 §:n 2 momentissa säädetään.

(4 mom kumotaan)

32 §

32 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Lukion, ammatillisen koulutuksen ja taiteen perusopetuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa.

Lukion ja taiteen perusopetuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa.

Yksityisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa voidaan korottaa hakemuksesta kunnan tai kuntayhtymän tämän lain mukaiseen toimintaan yksityiselle yhteisölle tai säätiölle luovuttaman kiinteistön ja käyttöomaisuuden osalta siten, että korotus kerrottuna rahoituksen määräämisessä käy-

(2 mom kumotaan)

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

tettävällä opiskelijamäärällä vastaa enintään edellä mainittuun tarkoitukseen tapahtuvien luovutusten johdosta suoritettavien arvonlisäverojen määrää.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti. Edellä 2 momentissa tarkoitettua korotusta ei myöskään oteta huomioon kunnan omarahoitusosuutta määrättäessä eikä 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverojen osuutta laskettaessa.

Edellä 1 tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

3 a luku

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määrätymisperusteet

32 a §

Rahoitusosuudet

Perusrahoituksen osuus on 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia siitä euromäärästä, joka saadaan, kun ammatillisen koulutuksen määrärahaa vähennetään 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä.

32 b §

Opiskelijavuosi

Opiskelijavuodella tarkoitetaan 365:tä päivää, joiden aikana opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena. Opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena opiskeluoikeuden alkamispäivästä lukien siihen päivään asti, kun opiskelijan opiskeluoikeus päättyy. Opiskelijaa ei kuitenkaan oteta huomioon rahoituksen perusteena, jos opiskelijan opiskeluoikeus on väliaikaisesti keskeytetty. Opiskeluoikeuden määrätymisessä sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä opiskeluoikeuden al-

kamisesta, päättymisestä, väliaikaisesta keskeyttämisestä, peruuttamisesta ja pidättämisestä sekä opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta.

Jos opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettussa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tai mainitun lain 8 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa muutoin on sovittu, että opiskelija ei opiskele kaikkina säännönmukaisina opiskelupäivinä, opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena vain henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittuja opiskelupäiviä vastaavalta osuudelta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opiskelijan huomioimisesta rahoituksen perusteena.

32 c §

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä siihen sisältyvän työvoimakoulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei saa alittaa järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää.

Ministeriö voi lisätä koulutuksen järjestäjän tavoitteellista opiskelijavuosien määrää tai työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellista opiskelijavuosien määrää varainhoitovuoden aikana.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen päätösten yhteydessä ministeriö voi päättää myös tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista tavoitteellisista opiskelijavuosien määristä, järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän osalta kuitenkin vain työvoimakoulutuksessa.

Ministeriön on kuultava koulutuksen järjestäjää ennen tässä pykälässä tarkoitetuista opiskelijavuosista päättämistä. Ministeriön on kuultava työ- ja elinkeinoviranomaista

ennen tässä pykälässä tarkoitetuista työvoimakoulutuksen opiskelijavuosista päättämistä.

32 d §

Perusrahoitus

Perusrahoitus määräytyy 32 c §:n 1 momentissa tarkoitetun tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella, jota on painotettu varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneisiin opiskelijavuosiin perustuvalla painokertoimella.

Toteutuneita opiskelijavuosia painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen järjestämiskustannukset sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen järjestäminen;

2) tutkintotyyppit ja koulutuksen järjestäminen oppisopimuskoulutuksena;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen järjestäminen;

4) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:n mukaisen majoituksen järjestäminen;

5) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun henkilöstökoulutuksen järjestäminen;

6) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen järjestäminen;

7) vankilaopetuksen järjestäminen.

Opiskelijavuosi luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman tai joka vastaa koulutuksen järjestämisestä mainitun lain 8 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa..

Painotetun suoritemäärän laskennasta sekä 2 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista annetaan tarkempia säännöksiä

opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella

32 e §

Perusrahoituksen harkinnanvarainen korotus

Koulutuksen järjestäjälle myönnettävää perusrahoitusta voidaan korottaa harkinnanvaraisesti koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvästä erityisestä syystä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta harkinnanvaraisesta korotuksesta.

32 f §

Suoritusrahoitus

Suoritusrahoitus määräytyy varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä vuonna suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella.

Tutkinnon osien osaamispisteitä painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannukset;

2) tutkintotyytit;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen järjestäminen.

Tutkintoja painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannukset;

2) tutkintotyytit;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen järjestäminen;

4) tutkinnon suorittajan perusasteen jälkeinen koulutus.

Tutkinnon osa luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on antanut ammatillisesta koulu-

tuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitetun tutkintotodistuksen. Jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, tutkinto luetaan kuitenkin sen järjestäjän suoritteeksi, joka on toiminut oppisopimuskoulutuksen hankkijana.

Tutkinnon osaa ei oteta huomioon suoritusrahoituksen perusteena, jos se on tunnustettu aiemmin hankitun osaamisen perusteella siten, että opiskelija ei ole osoittanut osaamistaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:ssä tarkoitetulla tavalla näytössä tai muulla tavoin.

Suoritusrahoituksen perusteena otetaan huomioon enintään 120 osaamispistettä kyseisen varainhoitovuoden tavoitteellista opiskelijavuotta kohti. Jos koulutuksen järjestäjän toteutuneet opiskelijavuodet ovat kyseisenä varainhoitovuonna ylittäneet järjestämisluvassa määrätyn tai tavoitteellisten opiskelijavuosien osalta päätetyn tiettyä tutkintoa koskevan opiskelijavuosien enimmäismäärän, näitä tutkinnon osia tai tutkintoja ei oteta ylitystä vastaavalta osuudelta huomioon suoritusrahoituksen perusteena, ellei koulutuksen järjestäjä esitä ylitykselle perusteltua syytä.

Painotetun suoritemäärän laskennasta, 2 ja 3 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista sekä 6 momentissa tarkoitettujen rajoitusten laskentaperusteista annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 g §

Vaikuttavuusrahoitus

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy seuraavilla perusteilla:

1) tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen;

2) opiskelijapalaute; ja

3) työelämäpalaute.

Tutkinnon ja tutkinnon osan lukemisessa koulutuksen järjestäjän suoritteeksi sovelletaan, mitä 32 f §:n 4 momentissa säädetään.

Vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 h §

Strategiarahoitus

Strategiarahoituksen osuus on enintään neljä prosenttia 9 §:n 1 momentissa tarkoitetusta määrärahasta.

Strategiarahoituksena myönnetään 44 §:n 1 momentissa tarkoitetut avustukset.

32 i §

Arvonlisäveron korvaaminen yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle

Yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä muuhun kuin liikeloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin sisältyvien arvonlisäverojen osuus koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista kustannuksista. Korvaus perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

Yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle voidaan lisäksi hakemuksesta myöntää kunnan tai kuntayhtymän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen toimintaan yksityiselle yhteisölle tai säätiölle luovuttaman kiinteistön ja käyttöomaisuuden osalta korvaus, joka vastaa enintään edellä mainittuun tarkoitukseen tapahtuvien luovutusten johdosta suoritettavien arvonlisäverojen määrää.

32 j §

Uuden koulutuksen järjestäjän suoritteiden määrittely

Jos uusi järjestämislupa on myönnetty koulutuksen järjestäjien yhdistymisen, jakautumisen tai muun vastaavan toiminnan uudelleenjärjestelyyn taikka koulutuksen järjestäjän

oikeushenkilöä koskevan muutoksen vuoksi, koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyy uudelleenjärjestelyn kohteena olleiden koulutuksen järjestäjien toteutuneiden suoritemäärien perusteella.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitettun uuden koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön päättämien arvioitujen suoritemäärien perusteella. Arvion suoritemääristä tulee perustua kaikkien koulutuksen järjestäjien keskimääräisiin toteutuneisiin suoritteisiin, jotka on suhteutettu koulutuksen järjestäjän toteutuneisiin opiskelijavuosiin. Arvioituja suoritemääriä käytetään siihen asti, kunnes toteutuneita suoritemääriä voidaan käyttää.

Uuden yksityisen koulutuksen järjestäjän 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettu arvonnalisäverokorvaus määräytyy ministeriön päättämän arvion perusteella noudattaen 2 momentissa säädettyjä arviointiperiaatteita.

45 a §

(kumotaan)

Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 1 ja 2 kohdassa säädetään, voidaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkintojen järjestämistä rahoittaa valtionavustuksin. Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja valtionavustuksina rahoitettavan maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan rahoittaa niiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamis-

vuonna ovat 20—29-vuotiaita. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa oppilaitosmuotoista näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista peruskoulutusta, oppilaitosmuotoista ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, tutkintotilaisuuksia sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen kohdennetusta määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan rahoittaa vuonna 2017 kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maahanmuuttajien opintoja. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa ammatillisena peruskoulutuksena oppilaitosmuotoisesti järjestettyjä ammatillisia perustutkintoja, näyttötutkintoina järjestettyjä ammatillisia perustutkintoja ja niihin valmistavaa oppilaitosmuotoista koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta sekä oppilaitosmuotoisena että oppisopimuskoulutuksena, sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle. Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisen peruskoulutuksen ja tutkintotilaisuuksien sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämiseen, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että 48 §:n 1 momentissa tarkoitettu varainhoitovuoden rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä täyttyy. Oppilaitosmuotoisten ammatti- tai erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuri-

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

ministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen lisäkoulutukseen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän oppisopimuskoulutuksena ammatillista lisäkoulutusta vähintään sille opiskelijamäärälle, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan 6, 7 tai 10 §:ssä säädetyn perusteella tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

46 §

(kumotaan)

Valtionavustus ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen järjestämiseen

Sellaiselle yhteisölle tai säätiölle, joka on tehnyt tutkintotoimikunnan kanssa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 d §:ssä tarkoitetun sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä, mutta joka ei saa tutkintojen järjestämiseen valtionosuutta, voidaan myöntää valtionavustusta mainitun lain 7 b §:ssä tarkoitettujen ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen järjestämiseen. Valtionavustuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

48 §

48 §

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Lukiassa ja ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varain-

Lukiassa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltäneen vuoden

hoitovuotta edeltäneen vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. *Ammatillisen peruskoulutuksen varainhoitovuoden rahoitus lasketaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,56 prosenttia järjestämishuvan kokonaisopiskelijamäärästä.* Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltäneen vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun opiskelijamäärän mukaan.

Opiskelija tai oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määrittämisessä käytettävien oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta.

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijatyövuosien, oppisopimuksena järjestettävän lisäkoulutuksen oppisopimusten, opiskelijatyöpäivien, opetustuntien, ohjaustuntien ja henkilötyövuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. *Opetus- ja kulttuuriministeriö*

keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltäneen vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun opiskelijamäärän mukaan.

Opiskelija, oppilas tai opiskelijan opiskeluoikeuden perusteella määräytyvät 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuodet voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. *Opiskelija, oppilas tai opiskelijavuodet luetaan tällöin rahoituksen perusteeksi siinä koulutuksessa, jonka suorittamisen opiskelija tai oppilas on aloittanut ensimmäisenä.*

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määrittämisessä käytettävien oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta sekä opiskelijan, oppilaan tai opiskelijavuosien lukemisesta rahoituksen perusteeksi 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opetustuntien, ohjaustuntien ja henkilötyövuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

vahvistaa lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien ja oppisopimusten määrät siten, että pohjana ovat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin mukaisessa järjestämisluvassa määrätyt opiskelijatyövuosien ja oppisopimusten määrät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten euromäärän koulutuksen järjestäjien 58 §:n nojalla toimittamien tietojen perusteella. Ne opiskelijavuodet, tutkinnot, tutkinnon osat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena huomioon ottamatta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi vahvistaa 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen perusteena käytettävää opiskelijatyövuosien määrää antaa koulutuksen järjestäjälle koulutuksen tarjontaa koskevia ohjeita. Ministeriön tulee vahvistaessaan opiskelijatyövuodet koulutuksen järjestäjille turvata ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen jakautuminen alueellisesti tasapuolisesti koulutustarpeen mukaan. Ennen kuin ministeriö päättää, voidaan koulutuksen järjestäjälle myöntää opiskelijatyövuosiin perustuvaa rahoitusta, tulee asiasta hankkia asianomaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto.

Näyttötutkintoina ilman valmistavaa koulutusta suoritettavat ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot otetaan, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, huomioon vahvistettaessa 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijatyövuosien määrää.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6, 10 ja 19—22 §:ssä tarkoitettua valtionosuus-

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa ja 19—22 §:ssä

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

den sekä 7 ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemusta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen, lukuun ottamatta 10 §:n 1 ja 3 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitettua rahoitusta, varainhoitovuoden keskimääräisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. *Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus tarkistetaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,56 prosenttia ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätystä kokonaisopiskelijamäärästä.*

51 §

Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa 50 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Valtionavustus maksetaan koulutuksen järjestäjälle kalenterivuoden loppuun mennessä.

57 §

Valtionapuviranomainen

Opetushallitus on valtionapuviranomainen:

2) ammatillisen koulutuksen ja ammatilli-

tarkoitetun valtionosuuden, 7 §:ssä, 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitetun arvonlisäverokorvauksen hakemusta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen, lukuun ottamatta 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtionosuutta, 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitettua rahoitusta sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettua arvonlisäverokorvausta, varainhoitovuoden keskimääräisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

51 §

Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa 50 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin sekä 32 e §:ssä tarkoitetun perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen ja 32 i §:n 1 momentissa tarkoitetun arvonlisäverokorvauksen kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Valtionavustus maksetaan koulutuksen järjestäjälle kalenterivuoden loppuun mennessä. *Tämän lain 32 f §:ssä tarkoitettu strategiarahoitus ja 32 i §:n 2 momentissa tarkoitettu arvonlisäverokorvaus maksetaan varainhoitovuoden loppuun mennessä.*

57 §

Valtionapuviranomainen

Opetushallitus on valtionapuviranomainen:

2) ammatillisen koulutuksen kehittämistä,

Voimassa oleva laki

sen aikuiskoulutuksen kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä sekä toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä koskevissa asioissa;

3) 45 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 46 §:ssä tarkoitettuja valtionavustuksia koskevissa asioissa.

58 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määrittämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määrittämiseksi tarpeelliset kustannuksia ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

59 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin opetus- ja kulttuuriministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinnoista Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa.

Ministeriön on myös neuvoteltava Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määrittämistä ja vahvistamista sekä valtionosuiden määrittämistä varten, samoin kuin siitä, miten nämä tiedot toimitetaan valtionapuviranomaiselle.

Lakiehdotus

kokeilua ja toiminnan käynnistämistä sekä toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä koskevissa asioissa, ei kuitenkaan 32 h §:ssä tarkoitetussa strategiarahoituksessa, ellei opetus- ja kulttuuriministeriö toisin päättä;

3) 45 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja valtionavustuksia koskevissa asioissa.

58 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määrittämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määrittämiseksi tarpeelliset kustannuksia, toiminnan laajuutta ja rahoituksen perusteena käytettäviä muita suoritteita koskevat tiedot. Tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

59 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin opetus- ja kulttuuriministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinnoista ja ammatillisen koulutuksen määrärahasta Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa.

Ministeriön on myös neuvoteltava Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määrittämistä ja vahvistamista sekä valtionosuiden ja ammatillisen koulutuksen rahoituksen määrittämistä varten, sekä siitä, miten nämä tiedot toimitetaan valtionapuviranomaiselle.

1) Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2) Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2018 myönnettävään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen. Lain 9 §:n 2 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2020 myönnettävään rahoitukseen.

3) Poiketen siitä, mitä 32 a §:ssä säädetään, varainhoituvuosina 2018 ja 2019 perusrahoituksen osuus on 95 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 5 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 0 prosenttia. Varainhoitovuonna 2020 perusrahoituksen osuus on 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia. Varainhoitovuonna 2021 perusrahoituksen osuus on 60, suoritusrahoituksen osuus 30 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia.

4) Poiketen siitä, mitä 32 d §:ssä säädetään, varainhoituvuosina 2018 ja 2019 tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotetaan varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden keskimääräisten opiskelijamäärien sekä opiskelijatyövuosien ja opiskelijatyöpäivien perusteella. Opiskelijämäärinä, opiskelijatyövuosina ja opiskelijatyöpäivinä sekä painokertoimen määräytymisperusteina käytetään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella koulutuksen järjestäjälle myönnetyn varainhoitovuoden lopullisen rahoituksen tietoja. Opiskelijavuosien määrittelyssä yksi opiskelija ja yksi opiskelijatyövuosi vastaavat yhtä opiskelijavuotta. Varainhoituvuosina 2018 ja 2019 painotusperusteena ei käytetä työvoimakoulutusta eikä vankilaopetusta.

5) Poiketen siitä, mitä 32 f §:ssä säädetään, varainhoituvuosina 2018 ja 2019 suoritusrahoituksen määräytymisperusteena ei käytetä suoritettuja tutkinnon osia eikä painotusperusteena erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen järjestämistä. Varainhoituvuosina 2016 ja 2017 näyttötutkintona suoritettu tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, jolle on maksettu rahoitusta valmistavan koulutuksen järjestämisen perusteella. Jos tutkinto tai tutkinnon osa on varainhoituvuosina 2018 tai 2019 suoritettu

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 134 §:n 1 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa, tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan mainitun lain 44 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman.

6) Poiketen siitä, mitä 32 f §:n 1 momentissa säädetään tutkinnon osien osaamispisteistä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) nojalla määrättyjen ammatillisten perustutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) nojalla määrättyjen ammatillisen perustutkinnon perusteiden vastaavien tutkinnon osien osaamispisteiden perusteella. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät siten, että ammattitutkintojen osalta luku 150 ja erikoisammattitutkintojen osalta luku 180 jaetaan sillä tutkinnon osien lukumäärällä, joka kyseisen tutkinnon perusteiden muodostumissääntöjen mukaisesti edellytetään tutkinnon suorittamiseksi.

7) Poiketen siitä, mitä 32 g §:ssä säädetään, vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoitovuosina 2020 ja 2021 käytetä tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä tai jatko-opintoihin siirtymistä eikä työelämäpalautetta.

8) Poiketen siitä, mitä 32 i §:n 1 momentissa säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävä arvonnlisäverokorvaus perustuu tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti määriteltyyn keskimääräiseen arvonnlisäveron määrään, joka on suhteutettu koulutuksen järjestäjän kyseisen varainhoitovuoden tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään, jota painotetaan 32 d §:n 1 momentissa tarkoitettulla painokertoimella.

3.

Laki

perusopetuslain 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 40 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1288/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

40 §

Henkilötietojen salassapito ja käsittely

Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Lakiehdotus

40 §

Henkilötietojen salassapito ja käsittely

Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998) tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

4.

Laki

lukiolain 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (629/1998) 18 a §, sellaisena kuin se on laissa 766/2004, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

18 a §

*Muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeus
ylioppilastutkinnon suorittamiseen*

Muu henkilö kuin lukion oppimäärää suorittava opiskelija saa osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hän on suorittanut:

- 1) lukion oppimäärän tai vastaavan ulkomaisen lukion oppimäärän;
- 2) vähintään kaksi ja puolivuotisen ammatillisen tutkinnon;

3) edellä 2 kohdassa tarkoitettua *lyhyemmän, kuitenkin* vähintään kaksivuotisen perusopetuksen tai sitä vastaavalle aikaisemmalle oppimäärälle perustuvan tutkinnon tai opinnot sekä jäljempänä 18 b §:ssä tarkoitettua lautakunnan määräämät lisäopinnot.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa mainittua tutkintoa suorittava opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon ollessaan vielä opiskelijana asianomaiseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Opiskelija voi osallistua tutkintoon aikaisintaan suoritettuaan puolentoista vuoden laajuiset opinnot.

Lakiehdotus

18 a §

*Muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeus
ylioppilastutkinnon suorittamiseen*

Muu henkilö kuin lukion oppimäärää suorittava opiskelija saa osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hän on suorittanut:

- 1) lukion oppimäärän tai vastaavan ulkomaisen lukion oppimäärän;
- 2) *ammattillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettua ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon;*

3) *muun kuin* 2 kohdassa tarkoitettua vähintään kaksivuotisen perusopetuksen tai sitä vastaavalle aikaisemmalle oppimäärälle perustuvan tutkinnon tai opinnot sekä jäljempänä 18 b §:ssä tarkoitettua lautakunnan määräämät lisäopinnot.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa *tarkoitettua* tutkintoa suorittava opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon ollessaan vielä opiskelijana *asianomaisessa perustutkintokoulutuksessa*. Opiskelija voi osallistua tutkintoon aikaisintaan suoritettuaan *vähintään 90 osamispistettä* vastaavan osaamisen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

5.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1765/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

3 §

3 §

Muut tehtävät ja yhteistyö

Muut tehtävät ja yhteistyö

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta koulutuksesta sekä taiteen perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) ja taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta säädetään *perusopetuslaissa (628/1998), lukiokoulutuksesta lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) sekä taiteen perusopetuksesta taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

yliopistolain 37 ja 37 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 37 §:n 1 momentti ja 37 a §:n 2 momentti, sellaisina
kuin ne ovat, 37 §:n 1 momentti laissa 1172/2014 ja 37 a §:n 2 momentti laissa 954/2011, seu-
raavasti:

Voimassa oleva laki

37 §

*Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin
opintoihin ja erikoistumiskoulutukseen*

Pelkästään alempaan korkeakoulututkin-
toon tai sekä alempaan että ylempään kor-
keakoulututkintoon johtaviin opintoihin voi-
daan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suo-
rittanut:

1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä anne-
tussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;

2) vähintään kolmivuotisen ammatillisen
perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisem-
mat opinnot;

3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta anne-
tussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatilli-
sen perustutkinnon, ammattitutkinnon, eri-
koisammattitutkinnon tai niitä vastaavan ai-
kaisemman tutkinnon; taikka

4) ulkomaisen koulutuksen, joka asian-
omaisessa maassa antaa kelpoisuuden vas-
taaviin korkeakouluopintoihin.

37 a §

*Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edel-
lytykset*

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista

Lakiehdotus

37 §

*Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin
opintoihin ja erikoistumiskoulutukseen*

Pelkästään alempaan korkeakoulututkin-
toon tai sekä alempaan että ylempään kor-
keakoulututkintoon johtaviin opintoihin voi-
daan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suo-
rittanut:

1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä anne-
tussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa
laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perus-
tutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisam-
mattitutkinnon; taikka

3) ulkomaisen koulutuksen, joka asian-
omaisessa maassa antaa kelpoisuuden vas-
taaviin korkeakouluopintoihin.

37 a §

*Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edel-
lytykset*

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 9 kohdan, ammattikorkeakoululain (351/2003) 25 a §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös *ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n*, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuihin tutkintoihin johtaviin opintoihin.

7.

Laki

ammattikorkeakoululain 25 ja 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 25 §:n 1 momentti ja 26 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut:

1) lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;

2) vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot;

3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon; taikka

4) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

26 §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

Lakiehdotus

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut:

1) lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon; taikka

3) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

26 §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, tämän lain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mu-

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

annetun lain 11 §:n 9 kohdan, tämän lain 33 §:n tai yliopistolain (558/2009) 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

kainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuun tutkintoon johtaviin opintoihin.

8.

Laki

Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain (252/2010) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n otsikko ja 2 momentti, 3 ja 7 §, 8 §:n 1 momentti sekä 11, 12 ja 15 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

1 §

1 §

Oppilaitoksen tarkoitus

Oppilaitoksen tarkoitus

Saamelaisalueen koulutuskeskus on opetusministeriön toimialaan kuuluva valtion oppilaitos.

Saamelaisalueen koulutuskeskus on opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluva valtion oppilaitos.

2 §

2 §

Oppilaitoksen sijaintipaikka ja opetuskielet

*Oppilaitoksen sijaintipaikka **sekä** opetus- ja **tutkintokielet***

Koulutuskeskuksen opetuskielet ovat suomen kieli ja saamen kieli.

Koulutuskeskuksen opetus- ja tutkintokielet ovat suomen kieli ja saamen kieli.

3 §

3 §

Ammatillinen koulutus

Ammatillinen koulutus

Koulutuskeskuksen järjestämään ammatilliseen peruskoulutukseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia (630/1998) ja ammatilliseen lisäkoulutukseen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia (631/1998), jollei tästä laista muuta johdu.

Koulutuskeskuksen järjestämään ammatilliseen koulutukseen sovelletaan *ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia* (/), jollei tästä laista muuta johdu.

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

7 §

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden oikeudet ja velvollisuudet

Saamen kielen ja kulttuurin opetuksen opiskelijaksi ottamiseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1—3 momentin säännöksiä.

Opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:ssä. Mainitun pykälän 2—4 momentissa tarkoitetut suunnitelma ja järjestyssäännöt tai muut järjestysmääräykset ovat yhteisiä tämän lain 3 ja 4 §:ssä tarkoitetuille opiskelijoille.

8 §

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden opintososiaaliset edut

Saamen kielen ja kulttuurin opetuksessa oleville opiskelijoille, jotka opiskelevat vähintään lukukauden pituisessa koulutuksessa, myönnetään opintososiaalisia etuja siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 §:ssä säädetään. Muilta opiskelijoilta voidaan periä materiaali-, ruokailu- ja majoitusmaksuja. Opetus on maksutonta. Maksut määrätään noudattaen soveltuvin osin, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista. Tarkempia säännöksiä annetaan tarvittaessa opetusministeriön asetuksella.

11 §

Oppilaskunta

Koulutuskeskuksella on oppilaskunta, johon voivat kuulua 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat sekä sellaiset 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen lisäkoulutuksen ja 4 §:ssä tarkoitetun opetuksen

7 §

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden oikeudet ja velvollisuudet

Saamen kielen ja kulttuurin opetuksen opiskelijaksi ottamiseen sovelletaan *ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n 1 momenttia ja 39 §:ää*.

Opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön säädetään *ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:ssä*. Mainitun pykälän 4 ja 5 momentissa tarkoitetut järjestyssäännöt ja muut järjestysmääräykset ovat yhteisiä tämän lain 3 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja 4 §:ssä tarkoitettuun opetukseen osallistuville opiskelijoille.

8 §

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden opintososiaaliset edut

Saamen kielen ja kulttuurin opetuksessa oleville opiskelijoille, jotka opiskelevat vähintään lukukauden pituisessa koulutuksessa, *on oikeus maksuttomaan ruokailuun noudattaen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 100 §:ää sekä asumiseen koulutuksen järjestäjän asuntolassa noudattaen mainitun lain 103 §:n 2 momenttia*. Muilta opiskelijoilta voidaan periä materiaali-, ruokailu- ja majoitusmaksuja. Opetus on maksutonta. *Suoritteiden maksullisuuden ja maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa*. Tarkempia säännöksiä annetaan tarvittaessa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

11 §

Opiskelijakunta

Koulutuskeskuksella on *opiskelijakunta*, johon voivat kuulua 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen koulutuksen perustutkinto-opiskelijat sekä sellaiset 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen koulutuksen muut opiskelijat ja

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

opiskelijat, jotka opiskelevat koulutuskeskuksessa vähintään lukukauden. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa. *Oppilaskunta käyttää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettua opiskelijoiden puhevaltaa.* Oppilaskunnan toiminnan järjestämisestä päättää johtokunta.

12 §

Johtosääntö

Koulutuskeskuksen johtosäännössä annetaan tarkemmat määräykset koulutuksen järjestämisen yleisistä perusteista, hallinnosta sekä toimielinten ja henkilöstön tehtävistä, neuvottelukunnasta, oppilaskunnasta sekä muusta sisäisestä toiminnasta. Lisäksi johtosäännössä määrätään saamen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämisen yleisistä perusteista. Johtosäännön hyväksyy koulutuskeskuksen johtokunta.

15 §

Salassapito

Koulutuskeskuksen toimielinten ja henkilöstön salassapitovelvollisuudesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 42 §:ssä.

4 §:ssä tarkoitetun opetuksen opiskelijat, jotka opiskelevat koulutuskeskuksessa vähintään lukukauden. *Opiskelijakunnan* tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa. *Opiskelijakunnan* toiminnan järjestämisestä päättää johtokunta.

12 §

Johtosääntö

Koulutuskeskuksen johtosäännössä annetaan tarkemmat määräykset koulutuksen järjestämisen yleisistä perusteista, hallinnosta sekä toimielinten ja henkilöstön tehtävistä, neuvottelukunnasta, *opiskelijakunnasta* sekä muusta sisäisestä toiminnasta. Lisäksi johtosäännössä määrätään saamen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämisen yleisistä perusteista. Johtosäännön hyväksyy koulutuskeskuksen johtokunta.

15 §

Salassapito

Sen lisäksi, mitä 3 §:ssä säädetään, koulutuskeskuksen toimielinten ja henkilöstön salassapitovelvollisuuteen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 108 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 109 §:n 5 momenttia.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

9.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 4 §:n 3 momentti, 6 §:n 1 momentin 3 kohta ja 7 §:n 9 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti laeissa 1243/2013 ja 1402/2015, 6 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1402/2015 ja 7 §:n 9 momentti laissa 249/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

4 §

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädettyä ammatillista koulutusta;

2) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta;

3) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;

4) muuta kuin 1—3 kohdassa mainittua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa; tai

5) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) säädettyä koulutusta;

2) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;

3) muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa; tai

4) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

3) on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa;

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Muussa oppilaitoksessa säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:n tai lukiolain 24 §:n 1 momentin mukaista pidentämätöntä suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritelty.

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tai työvoimakoulutuksessa;

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Muussa oppilaitoksessa säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa enintään neljää vuotta ja muissa opinnoissa opinnoille säädettyä pidentämätöntä opiskelu- tai suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman tai opetusohjelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusajasta ei säädetä laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

**lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain
2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta
annetun lain (48/1997) 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 53/2011,
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

2 §

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa
asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa
päätoimisesti:

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa
asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa
päätoimisesti:

2) ammatillisesta koulutuksesta annetun
lain (630/1998) 3 §:ssä säädettyssä koulutuk-
sessa;

2) *ammatillisesta koulutuksesta annetun
lain (/) 5 §:ssä säädettyyn ammatilliseen
perustutkintoon johtavassa koulutuksessa;*

3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta an-
netussa laissa (631/1998) säädettyssä näyttötut-
kintona suoritettavassa ammatilliseen perus-
tutkintoon valmistavassa omaehtoisessa kou-
lutuksessa;

3) *ammatillisesta koulutuksesta annetun
lain 7 §:ssä säädettyssä valmentavassa koulu-
tuksessa;*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

11.

Laki

valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain (634/1998)
1 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion, tai rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämään koulutukseen, josta säädetään;

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (629/1998);
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998);
- 4) *ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998)*;
- 5) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998); sekä
- 6) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

Tätä lakia sovelletaan valtion, tai rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämään koulutukseen, josta säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (629/1998);
- 3) *ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/)*;
- 4) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
- 5) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain (93/2017) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tutkintoihin ja perusopetuksen ja lukion oppimääriin, joista säädetään seuraavissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa asetuksissa:

- 1) perusopetuslaki (628/1998);
- 2) lukiolaki (629/1998);
- 3) ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (/);
- 4) *ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998)*;
- 5) ammattikorkeakoululaki (932/2014);
- 6) yliopistolaki (558/2009);
- 7) Maanpuolustuskorkeakoulusta annettu laki (1121/2008);
- 8) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettu laki (1316/2006);
- 9) Poliisiammattikorkeakoulusta annettu laki (1164/2013);
- 10) Pelastusopistosta annettu laki (607/2006).

Tätä lakia sovelletaan tutkintoihin ja perusopetuksen ja lukion oppimääriin, joista säädetään seuraavissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa asetuksissa:

- 1) perusopetuslaki (628/1998);
- 2) lukiolaki (629/1998);
- 3) *ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (/)*;
- 4) ammattikorkeakoululaki (932/2014);
- 5) yliopistolaki (558/2009);
- 6) Maanpuolustuskorkeakoulusta annettu laki (1121/2008);
- 7) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettu laki (1316/2006);
- 8) Poliisiammattikorkeakoulusta annettu laki (1164/2013);
- 9) Pelastusopistosta annettu laki (607/2006).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

4 §

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (/) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

14.

Laki

oikeustulkkirekisteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeustulkkirekisteristä annetun lain (1590/2015) 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

5 §

5 §

Oikeustulkkirekisteriin merkitsemisen edellytykset

Oikeustulkkirekisteriin merkitsemisen edellytykset

Oikeustulkkirekisterilautakunta merkitsee oikeustulkkirekisteriin hakemuksesta tulkin:

1) joka on täysi-ikäinen ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu;

2) joka on suorittanut:

a) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) nojalla säädetyn tutkintorakenteen mukaisen oikeustulkin erikoisammattitutkinnon; tai

b) tulkin tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon ja vähintään 35 opintopisteen tai sitä vastaavan laajuiset oikeustulkkauksen opinnot;

3) joka on antanut oikeustulkkirekisterilautakunnalle kirjallisen vakuutuksen ja jota ei hakemista edeltävän kolmen vuoden aikana ole poistettu oikeustulkkirekisteristä 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan perusteella.

Oikeustulkkirekisterilautakunta merkitsee oikeustulkkirekisteriin hakemuksesta tulkin:

1) joka on täysi-ikäinen ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu;

2) joka on suorittanut:

a) *ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/)* nojalla säädetyn tutkintorakenteen mukaisen *oikeustulkkauksen* erikoisammattitutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon; tai

b) tulkin tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon ja vähintään 35 opintopisteen tai sitä vastaavan laajuiset oikeustulkkauksen opinnot;

3) joka on antanut oikeustulkkirekisterilautakunnalle kirjallisen vakuutuksen ja jota ei hakemista edeltävän kolmen vuoden aikana ole poistettu oikeustulkkirekisteristä 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

15.

Laki

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (1295/2013) 2 §:n 2
kohdan b alakohta, sellaisena kuin se on laissa 792/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

2 §

2 §

Tehtävät

Tehtävät

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

2) tehdä 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti:

2) tehdä 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti:

b) ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 13 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 13 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;

b) *ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain (956/2011) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1409/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

1 §

1 §

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan tehtävät ja toimivalta

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan tehtävät ja toimivalta

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (*lautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (*lautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena *ammattillisesta koulutuksesta annetun lain* (/), ammattikorkeakoululain (932/2014) ja yliopistolain (558/2009) mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

17.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 49 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1485/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

49 §

Valtionosuuksien ja kotikuntakorvauksien maksaminen

Valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toimittavat Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle 1 momentissa tarkoitettujen euromäärien maksamista varten seuraavat tiedot:

5) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 6, 7, 10, 11, 19—22 ja 29 §:ssä tarkoitettut valtionosuudet ja rahoitukset;

Lakiehdotus

49 §

Valtionosuuksien ja kotikuntakorvauksien maksaminen

Valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toimittavat Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle 1 momentissa tarkoitettujen euromäärien maksamista varten seuraavat tiedot:

5) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 6, 7, 10, 11, 19—22, 29 ja 32 e §:ssä sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettut valtionosuudet ja rahoitukset;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

18.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 14 luvun 3 §:n 1 momentti,
muutetaan 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 5 luvun 1—4 ja 6 §, 6 luvun 3 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 13 luvun 3 §:n 3 momentin 6 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 1366/2014 ja 6 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 1456/2016, sekä

lisätään 13 luvun 3 §:n 3 momenttiin uusi 7 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *työsuhteella* työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä ja merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työnantajan ja työntekijän sopimussuhdetta sekä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettua työnantajan ja oppisopimusoppilaan sopimussuhdetta (*oppisopimuskoulutus*);

Lakiehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *työsuhteella* työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä ja merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työnantajan ja työntekijän sopimussuhdetta sekä *ammattillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/)* tarkoitettua työnantajan ja oppisopimusoppilajan sopimussuhdetta (*oppisopimuskoulutus*);

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

5 luku

5 luku

Työvoimakoulutus**Työvoimakoulutus**

1 §

1 §

*Työvoimakoulutuksen tavoitteet**Työvoimakoulutuksen tavoitteet*

Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä.

Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä.

Työvoimakoulutuksena tarjotaan ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta sekä kotoutumisen edistämistä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta. Työvoimakoulutuksena voidaan lisäksi tarjota aikuisten perusopetusta, jos perusopetuksen oppimäärän puuttuminen on esteenä ammatillisen koulutuksen suorittamiselle.

2 §

2 §

*Korkeakoulututkintoon johtavien opintojen hankkiminen työvoimakoulutuksena****Työvoimakoulutuksen järjestäminen***

Korkeakoulututkintoon johtavia opintoja voidaan hankkia työvoimakoulutuksena henkilöasiakkaalle keskeytyneiden korkeakouluopintojen loppuunsaattamiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat hankkia työvoimakoulutuksena ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen, sekä yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumisen edistämistä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, lukuun ottamatta luku- ja kirjoitustaidon opetusta.

Korkeakoulututkintoon johtavien opintojen hankkimisen edellytyksenä on, että opintojen todisteellisesta keskeytymisestä on vähintään yksi vuosi. Lisäksi edellytyksenä on, että opintojen loppuun saattamisen arvioidaan edellyttävän työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettuja päätoimisia opintoja enintään:

Muusta työvoimakoulutuksesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Tätä lukua sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään. Mitä tässä laissa muualla säädetään työvoimakoulutuksesta, sovelletaan myös ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen.

1) 12 kuukauden ajan, kun kyse on henkilöstä, joka on otettu suorittamaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai pelkästään ylempää korkeakoulututkintoa;

2) 18 kuukauden ajan, kun kyse on henkilöstä, joka on otettu suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa tai pelkästään alempaa korkeakoulututkintoa;

3) 24 kuukauden ajan, kun kyse on henkilöstä, joka on otettu suorittamaan sekä alem-

paa että ylempää korkeakoulututkintoa tai ylempää korkeakoulututkintoa, kun koulutukseen ei sisälly mahdollisuutta alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, henkilöasiakkaalle, jolla on opistoasteen tutkinto tai vastaavantasoinen ulkomailta suoritettu tutkinto, voidaan hankkia saman alan korkeakoulututkintoon johtavia opintoja.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen korkeakoulututkintoon johtavien opintojen hankintapäätöstä pyytää asiasta lausunto opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

3 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Opiskelijavalintaan sovelletaan lisäksi kyseistä koulutusta koskevia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista, kelpoisuudesta opintoihin, esteettömyydestä ja opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä opiskelijaksi ottamiseen tai opiskelijavalintaan liittyvästä tiedonsaannista.

Työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen. Jos työvoimakoulutuksena hankitaan korkeakoulututkintoon johtavia opintoja, yliopisto tai ammattikorkeakoulu päättää opiskelijaksi ottamisesta. Opiskelijoiden valintamenettelystä säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita *muuhun kuin kotoutumiskoulutukseen* vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Opiskelijoiden valintamenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

4 §

4 §

*Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet**Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet*

Opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja työvoimakoulutuksen keston ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja työvoimakoulutuksen keston ajan.

Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla. *Korkeakouluopintojen katsotaan etenevän riittävästi, jos opiskelija saa opintokokonaisuuteen kuuluvia opintosuorituksia keskimäärin viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti.*

Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, työvoimakoulutukseen sovelletaan kyseistä koulutusta koskevan 3 §:n 2 momentissa mainitun lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä:

Työvoimakoulutukseen sovelletaan, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain:

- 1) opiskelijaksi ilmoittautumisesta;
 - 2) osaamisen tunnustamisesta;
 - 3) opintojen hyväksilukemisesta;
 - 4) opintosuoritusten arvioinnista, arvioinnin oikaisemisesta ja oikaisumenettelystä;
 - 5) opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön;
 - 6) opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvästä tiedonsaannista ja opiskeluoikeuden palauttamisesta;
 - 7) kurinpidosta ja kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon;
 - 8) menettelystä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasiassa;
 - 9) häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;
 - 10) huumausainetestauksesta;
 - 11) opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
- ja
- 12) muutoksenhausta koulutuspalvelun tuottajan päätökseen.

- 1) 80 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön;
- 2) 84 §:ssä säädetään huumausainetestauksesta;
- 3) 85 §:ssä säädetään kurinpidosta ja 86 §:ssä kurinpidosta asuntolassa;
- 4) 87 §:ssä säädetään häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;
- 5) 88 §:ssä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun;
- 6) 93 §:n 3—6 momentissa säädetään menettelystä kurinpitoasiassa;
- 7) 95 §:ssä säädetään opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
- 8) 12 luvussa säädetään muutoksenhausta koulutuksen järjestäjän päätökseen.

Jos työvoimakoulutuksena hankitaan kou-

lutusta, jota 3 momentissa tarkoitettut lait eivät koske, koulutukseen sovelletaan mitä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään.

6 §

Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen ja harjoittelu

Koulutukseen liittyvän työssäoppimis- tai harjoittelujakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa sen järjestäjään eikä koulutuspalvelun tuottajaan, elleivät opiskelija ja työssäoppimis- tai harjoittelujakson järjestäjä ole toisin sopineet. Jos työssäoppiminen tai harjoittelu on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, 2 ja 3 momentin säännöksiä ei sovelleta.

Koulutuspalvelun tuottaja, työssäoppimis- tai harjoittelujakson järjestäjä ja opiskelija tekevät työssäoppimis- tai harjoittelujaksosta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtäviin sovelletaan, mitä 4 luvun 9 §:ssä säädetään työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta ja työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä. Sopimuksessa on lisäksi sovittava ohjauksesta vastaavasta opettajasta sekä ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta.

Työssäoppimis- tai harjoittelujakson järjestäjä vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimis- tai harjoittelujakson aikana siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 19 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 10 §:ssä säädetään. Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen järjestämään opiskelijoille työssäoppimis- ja harjoittelujaksojen ajaksi ryhmävastuuvakuutuksen.

6 §

Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen

Koulutukseen liittyvän työssäoppimisjakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa sen järjestäjään eikä koulutuspalvelun tuottajaan, elleivät opiskelija ja työssäoppimisjakson järjestäjä ole toisin sopineet. Jos työssäoppiminen on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, 2 ja 3 momenttia ei sovelleta.

Koulutuspalvelun tuottaja, työssäoppimisjakson järjestäjä ja opiskelija tekevät työssäoppimisjaksosta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtäviin sovelletaan, mitä 4 luvun 9 §:ssä säädetään työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta ja työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä. Sopimuksessa on lisäksi sovittava ohjauksesta vastaavasta opettajasta sekä ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta.

Työssäoppimisjakson järjestäjä vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana *noudattaen työturvallisuuslakia*. Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen järjestämään opiskelijoille työssäoppimisjakson ajaksi ryhmävastuuvakuutuksen.

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

6 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

3 §

Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisinä ja:

1) joista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen;

13 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

3 §

Rekisterikohtaiset tiedot

Palveluntuottajarekisteriin voidaan tallettaa asiakaspalvelua varten:

6) julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset palvelun tuottajaa koskevat muut tiedot.

6 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

3 §

Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisinä ja:

1) joista säädetään *ammattillisesta koulutuksesta annetussa laissa*, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen;

13 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

3 §

Rekisterikohtaiset tiedot

Palveluntuottajarekisteriin voidaan tallettaa asiakaspalvelua varten:

6) julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset palvelun tuottajaa koskevat muut tiedot;

7) *ammattillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta ja sen järjestäjää koskevat tiedot sekä koulutukseen liittyvät haku-, valinta- ja seurantatiedot.*

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

14 luku

Muutoksenhaku

3 §

Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinotoimiston opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, joka perustuu 5 luvun 3 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa säädettyihin edellytyksiin, voi hakea muutosta siten kuin asianomaista oppilaitosta koskevassa laissa säädetään.

14 luku

Muutoksenhaku

3 §

Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhaku

(kumotaan 1 momentti)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Poiketen siitä, mitä 5 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetään, työvoimaviranomainen voi hankkia Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä työvoimakoulutusta, jonka tavoitteena on ammatillisen tutkinnon tai sen osan suorittaminen jos henkilön työvoimakoulutus on alkanut viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Työvoimakoulutukseen, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaantulon jälkeen, opiskelun tukemiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

19.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 24 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

24 §

Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset

Omaehtoisena opiskeluna voidaan 23 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä tukea opintoja:

3) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998), ammattikorkeakoululaissa (351/2003) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen sekä mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus ja avoin yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetus;

Lakiehdotus

24 §

Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset

Omaehtoisena opiskeluna voidaan 23 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä tukea opintoja:

3) joista säädetään *ammattillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/)*, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen sekä mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus ja avoin yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetus;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaantulon jälkeen, opiskelun tukemiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

20.

Laki

työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohta ja väliaikaisesti 15 kohta, sellaisena kuin ne ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 764/2011 ja 15 kohta laissa 1457/2016 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työsuhteella* työtä, jota tehdään työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tai merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työsopimuksen taikka ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun oppisopimuksen perusteella ja jota ei tehdä 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä;

15) *työllistymistä edistävällä palvelulla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, kotoutumisen edistämistä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

Lakiehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työsuhteella* työtä, jota tehdään työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tai merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työsopimuksen taikka *ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/)* tarkoitetun oppisopimuksen perusteella ja jota ei tehdä 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä;

15) *työllistymistä edistävällä palvelulla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, *ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta*, kotoutumisen edistämistä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta an-

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

tussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohta on voimassa vuoden 2018 loppuun.

21.

Laki

terveydenhuoltolain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n 1 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat
laissa 1293/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

17 §

Opiskeluterveydenhuolto

Kunnan perusterveydenhuollon on järjestävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös muulla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työssäoppimisen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

Opiskeluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 16 a §:n mukaista opiskelijahuoltoa. Kunnan perusterveydenhuollosta vastaavan viranomaisen tulee osallistua lukiolain (629/1998) 11 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 14 §:n mukaisen opetussuunnitelman laatimiseen siltä osin, kun se koskee opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä.

Lakiehdotus

17 §

Opiskeluterveydenhuolto

Kunnan perusterveydenhuollon on järjestävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös muulla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan *muun kuin oppisopimukseen perustuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen* ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

Opiskeluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä *ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 99 §:n 3 momentin* mukaista opiskelijahuoltoa. Kunnan perusterveydenhuollosta vastaavan viranomaisen tulee osallistua lukiolain (629/1998) 11 §:n *mukaisen opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitetun Opetushallituksen määräykseen perustuvan koulutuksen järjestäjän päättämien opiskelijahuollon järjestämistapojen* laatimiseen siltä osin, kun ne koskevat opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä.

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .

22.

Laki

Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) 22 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

22 §

Kelpoisuus ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai lukion oppimäärän;

2) vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon;

3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon;

4) aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisen poliisipäällystön virkatutkinnon, poliisialipäällystötutkinnon, poliisialipäällystön virkatutkinnon, poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon; tai

5) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

Lakiehdotus

22 §

Kelpoisuus ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai lukion oppimäärän;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon;

3) aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisen poliisipäällystön virkatutkinnon, poliisialipäällystötutkinnon, poliisialipäällystön virkatutkinnon, poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon; tai

4) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ol-

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

leiden säännösten mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuun tutkintoon johtaviin opintoihin.

23.

Laki

ajokorttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajokorttilain (386/2011) 3 §:n 10 kohta, 5 §:n 3 momentti, 38 §:n 4 momentti, 40 §:n 1 momentin 4 kohta, 84 §:n 4 momentti sekä 91 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 40 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1081/2012 ja 84 §:n 4 momentti sekä 91 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 70/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

3 §

3 §

Määritelmiä

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

10) **liikenneopettajia kouluttavalla laitoksella** ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 4 §:n mukaisen luvan omaavaa koulutuksen järjestäjää, joka antaa liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta;

10) **liikenneopettajia kouluttavalla laitoksella** koulutuksen järjestäjää, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 23 §:n mukainen opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa ja joka antaa liikenneopettajan erikoisammattitutkintokoulutusta;

5 §

5 §

Ikävaatimukset

Ikävaatimukset

Edellä 1 momentin 9 kohdan b alakohdan ikävaatimus koskee myös D-luokan ajokortin saamista ammattipätevyyslain 6 §:ssä tarkoitettuja ajoja varten, jos kysymyksessä on mainitussa kohdassa tarkoitettu opetussuunnitelmaperusteinen ammatillinen 120 opintoviikon linja-auton kuljettajan koulutus, josta opiskelija on suorittanut vähintään 60 opin-

Edellä 1 momentin 9 kohdan b alakohdan ikävaatimus koskee myös D-luokan ajokortin saamista ammattipätevyyslain 6 §:ssä tarkoitettuja ajoja varten, jos kysymyksessä on mainitussa kohdassa tarkoitettu vähintään 180 osaamispisteen laajuinen ammatillinen perustutkinto, josta opiskelija on suorittanut vähintään 90 osaamispistettä henkilöliiken-

*Voimassa oleva laki**Lakiehdotus*

toviikkoa henkilöliikenteeseen suunnattua linja-auton kuljettajan koulutusta ja saanut 280 tunnin linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutuksen. D-luokan ajokortti on voimassa vain Suomessa ennen kuin haltija täyttää 9 a alakohdan ikävaatimuksen.

teeseen suunnattua linja-auton kuljettajan *tehtävissä toimimiseen tarkoitettua osaamista ja opiskelija on* saanut 280 tunnin linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutuksen. D-luokan ajokortti on voimassa vain Suomessa ennen kuin haltija täyttää 9 kohdan a alakohdan ikävaatimuksen.

38 §-----
38 §*Autokouluopetuksen aloittamisen edellytykset**Autokouluopetuksen aloittamisen edellytykset*

Oppilas, joka opiskelee ammatillisessa oppilaitoksessa Opetushallituksen valvonnassa tapahtuvassa kuorma- tai linja-autonkuljettajan opetussuunnitelmaperusteisessa perustutkintokoulutuksessa, saadaan kuitenkin ottaa tämän koulutuksen yhteydessä annettavaan ryhmään 2 kuuluvan ajokortin saamiseen tähtäävään kuljettajaopetukseen B-luokan ajokorttia vaatimatta sinä vuonna, jona hän täyttää 16 vuotta. Ajo-opetusta saadaan antaa liikenteessä vasta, kun oppilas on täyttänyt 17 vuotta. Ajo-opetusta linja-autolla saa antaa liikenteessä vasta, kun oppilaalla on B-luokan ajokortti, ja E-luokan yhdistelmällä, kun oppilaalla on vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti.

Oppilas, joka *on kuorma- ja linja-auton kuljettajan tehtävissä toimimiseen suunnatussa*, Opetushallituksen valvonnassa tapahtuvassa *ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa*, saadaan kuitenkin ottaa tämän koulutuksen yhteydessä annettavaan ryhmään 2 kuuluvan ajokortin saamiseen tähtäävään kuljettajaopetukseen B-luokan ajokorttia vaatimatta sinä vuonna, jona hän täyttää 16 vuotta. Ajo-opetusta saadaan antaa liikenteessä vasta, kun oppilas on täyttänyt 17 vuotta. Ajo-opetusta linja-autolla saa antaa liikenteessä vasta, kun oppilaalla on B-luokan ajokortti, ja E-luokan yhdistelmällä, kun oppilaalla on vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti.

40 §-----
40 §*Opetuslupaperusteet muuhun kuin B-luokan opetukseen**Opetuslupaperusteet muuhun kuin B-luokan opetukseen*

Muun kuin B-luokan opetusluvan myöntämiseen sovelletaan 39 §:n säännöksiä seuraavin poikkeuksin:

Muun kuin B-luokan opetusluvan myöntämiseen sovelletaan 39 §:n säännöksiä seuraavin poikkeuksin:

4) ryhmään 2 kuuluvan luokan ajokorttia varten vaatimuksena on 39 §:ssä säädetyn lisäksi, että opetus annetaan autonkuljettajan ammattiopetukseen rinnastettavan työnantajan antaman koulutuksen yhteydessä kuljetusalan tutkintoon valmistavan koulutuksen oppisopimuksella, oppilaalla on B-luokan ajokortti ja lisäksi vetoauton kuljettamiseen

4) ryhmään 2 kuuluvan luokan ajokorttia varten vaatimuksena on 39 §:ssä säädetyn lisäksi, että opetus annetaan autonkuljettajan ammattiopetukseen rinnastettavan työnantajan antaman koulutuksen yhteydessä kuljetusalan *tutkintokoulutuksessa* oppisopimuksella, oppilaalla on B-luokan ajokortti ja lisäksi vetoauton kuljettamiseen oikeuttava

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

oikeuttava ajokortti, jos opetusta annetaan ajoneuvoyhdistelmän ajokorttia varten, ja että opetusluvan hakijalla on liikenneopettajalupa C- ja D-luokan opetukseen;

ajokortti, jos opetusta annetaan ajoneuvoyhdistelmän ajokorttia varten, ja että opetusluvan hakijalla on liikenneopettajalupa C- ja D-luokan opetukseen;

84 §

Autokoulun opetushenkilöstö

84 §

Autokoulun opetushenkilöstö

Opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla järjestettävässä liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskeleva saa liikenneopettajalupavaatimuksesta poiketen toimia autokoulussa opettajana, jos hänellä on opetusharjoittelulupa ja, jos kysymys on 2 momentissa tarkoitettua opetuksesta, opiskelija on aloittanut kysymyksessä olevan tutkinnon osan opiskelun.

Opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla järjestettävässä liikenneopettajan *erikoisammattitutkintokoulutuksessa* opiskeleva saa liikenneopettajalupavaatimuksesta poiketen toimia autokoulussa opettajana, jos hänellä on opetusharjoittelulupa ja, jos kysymys on 2 momentissa tarkoitettua opetuksesta, opiskelija on aloittanut kysymyksessä olevan tutkinnon osan *suorittamisen*.

91 §

Opetusharjoittelulupa

91 §

Opetusharjoittelulupa

Edellytyksenä opetusharjoittelun laajentamiseen 84 §:n 2 momentissa tarkoitettuun opetukseen tai luvan myöntämiseen muuhun harjoitteluun on, että:

Edellytyksenä opetusharjoittelun laajentamiseen 84 §:n 2 momentissa tarkoitettuun opetukseen tai luvan myöntämiseen muuhun harjoitteluun on, että:

2) opiskelija on aloittanut opetusta vastaavan valinnaisen tutkinnon osan suorittamiseen valmistavan koulutuksen tai hänet on ohjattu kyseisen tutkinnon osan tutkintotilaisuuteen *ilman valmistavaa koulutusta*;

2) opiskelija on aloittanut opetusta vastaavan valinnaisen tutkinnon osan *tutkintokoulutuksen* tai hänet on ohjattu kyseisen tutkinnon osan *näyttöön*;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 5 §:n 3 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 26 §:n 6 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 1 momentti laissa 389/2011, 10 §:n 1 momentti laissa 1315/2009, 15 §:n 1 momentti laissa 71/2015 ja 26 §:n 6 momentti laissa 1113/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Perustason ammattipätevyyskoulutus

Kokeessa hyväksytylle annetaan todistus perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta tai sen suorittamisesta nopeutusti. Merkintä koulutuksen suorittamisesta voidaan sisällyttää myös ammatillisen tutkinnon suorittamisesta annettavaan todistukseen.

9 §

Linja-auton kuljettajan vähimmäisikää koskevat poikkeukset

Ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa linja-auton kuljettajan perustutkinnon suorittanut ja linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyden saavuttanut saa 8 §:n 2 momentista poiketen toimia D1- tai D-luokan linja-auton kuljettajana Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja saanut kuljetettavan ajoneuvon ajo-oikeuden. Linja-auton ajo-oikeuden saamisen edellytyksistä säädetään

Lakiehdotus

5 §

Perustason ammattipätevyyskoulutus

Kokeessa hyväksytylle annetaan todistus perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta tai sen suorittamisesta nopeutusti. Merkintä koulutuksen suorittamisesta voidaan sisällyttää *edellä tarkoitetun todistuksen perusteella myös opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen ammatillisen tutkinnon suorittamisesta antamaan todistukseen.*

9 §

Linja-auton kuljettajan vähimmäisikää koskevat poikkeukset

Linja-auton kuljettajan tehtävissä toimimiseen suunnatun ammatillisen perustutkinnon suorittanut ja linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyden saavuttanut saa 8 §:n 2 momentista poiketen toimia D1- tai D-luokan linja-auton kuljettajana Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja saanut kuljetettavan ajoneuvon ajo-oikeuden. Linja-auton ajo-oikeuden saamisen edellytyksistä säädetään

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

ajokorttilaissa. Kuljettajana toimimisen rajoituksista ennen 20 vuoden ikää säädetään 2 momentissa.

ajokorttilaissa. Kuljettajana toimimisen rajoituksista ennen 20 vuoden ikää säädetään 2 momentissa.

10 §

10 §

*Koulutuskeskukset**Koulutuskeskukset*

Perustason ammattipätevyyskoulutusta antavaksi koulutuskeskukseksi voidaan hyväksyä koulutuksen järjestäjä, jolla on opetusministeriön ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 8 §:n tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 4 §:n nojalla myöntämä lupa ammatillisen koulutuksen järjestämiseen taikka Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä autokoululupa kuorma- tai linja-auton tai niiden ajoneuvoyhdistelmien ajo-oikeuden saamiseksi annettavaan kuljettajaopetukseen. Perustason ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytty koulutuskeskus saa antaa myös jatkokoulutusta, jos Liikenteen turvallisuusvirasto on hyväksynyt jatkokoulutuksessa käytettävän koulutusohjelman.

Perustason ammattipätevyyskoulutusta antavaksi koulutuskeskukseksi voidaan hyväksyä koulutuksen järjestäjä, jolla on *ammattillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 23 §:ssä tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa* taikka Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä autokoululupa kuorma- tai linja-auton tai niiden ajoneuvoyhdistelmien ajo-oikeuden saamiseksi annettavaan kuljettajaopetukseen. Perustason ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytty koulutuskeskus saa antaa myös jatkokoulutusta, jos Liikenteen turvallisuusvirasto on hyväksynyt jatkokoulutuksessa käytettävän koulutusohjelman.

15 §

15 §

*Kokeet**Kokeet*

Opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymissä koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettujen todistuksen antamisesta vastaavat opetushallituksen valvonnassa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 25 a §:ssä tarkoitettujen ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavat toimielimet tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettujen tutkintotoimikuntien.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymissä koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettujen todistuksen antamisesta *vastaa Opetushallituksen valvonnassa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 119 §:ssä tarkoitettu työelämätoimikunta.*

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

26 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaussa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen sovelletaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c, 44 ja 44 a—44 f §:ää sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:ää.

26 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaussa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen sovelletaan *ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 ja 111—117 §:ää.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

25.

Laki

rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa
215/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

6 §

6 §

Lisäksi opiskelija saa itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä voidakseen opinnoissa taikka opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tai harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Ote on maksuton.

Lisäksi opiskelija saa itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä voidakseen *koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä taikka* harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle *ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/), ammattikorkeakoululain (932/2014) tai yliopistolain (558/2009) mukaan.* Ote on maksuton.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

26.

Laki

eläinsuojelulain 26 b ja 33 f §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan eläinsuojelulain (247/1996) 26 b §:n 1 momentti ja 33 f §, sellaisina kuin ne ovat, 26 b §:n 1 momentti laissa 1389/2015 ja 33 f § laissa 584/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

26 b §

Broilereiden pitäjän pätevyys ja broilereita käsittelevien henkilöiden ohjaus

Broilereiden pitäjällä, joka on luonnollinen henkilö ja vastuussa vähintään 500 linnun hoidosta, on oltava vähintään Opetushallituksen vahvistamaa lihasiipikarjaan erikoistunutta tutkinnon osaa vastaava osaaminen. Osaamisesta on lisäksi oltava todistus tutkinnon osan suorittamisesta, jonka on antanut koulutuksen järjestäjä, jolle opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt luvan järjestää ammatillista peruskoulutusta tai ammatillista lisäkoulutusta, tai jonka on antanut kyseisestä tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Broilerilla tarkoitetaan teurastusta varten kasvatettavaa *Gallus gallus* -lajiin kuuluvaa lintua.

33 f §

Lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjä

Koulutusta, joka sisältää lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuuden, voi antaa koulutuksen järjestäjä:

1) joka on tehnyt Opetushallituksen nimitämän tutkintotoimikunnan kanssa järjestämissopimuksen sellaiseen tutkintoon, joka si-

Lakiehdotus

26 b §

Broilereiden pitäjän pätevyys ja broilereita käsittelevien henkilöiden ohjaus

Broilereiden pitäjällä, joka on luonnollinen henkilö ja vastuussa vähintään 500 linnun hoidosta, on oltava vähintään Opetushallituksen vahvistamaa lihasiipikarjaan erikoistunutta tutkinnon osaa vastaava osaaminen. Osaamisesta on lisäksi oltava todistus tutkinnon osan suorittamisesta, jonka on antanut koulutuksen järjestäjä, *jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa*. Broilerilla tarkoitetaan teurastusta varten kasvatettavaa *Gallus gallus* -lajiin kuuluvaa lintua.

33 f §

Lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjä

Lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuuden sisältämää koulutusta voi antaa koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

sältää lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuustodistuksen mukaisen osaamisen; tai

2) jolle opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt luvan järjestää ammatillista peruskoulutusta tai ammatillista lisäkoulutusta sellaiseen tutkintoon, joka sisältää lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuustodistuksen mukaisen osaamisen.

sellaiseen tutkintoon, joka sisältää lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuustodistuksen mukaisen osaamisen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla annettu todistus hyväksytään myös tämän lain tultua voimaan.

27.

Laki

ympäristönsuojelulain 159 ja 195 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 159 §:n 2 momentti ja 195 §, sellaisena kuin niistä on 159 §:n 2 momentti laissa (/), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

159 §

Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja käsitteleviltä vaadittava pätevyys ja sen osoittaminen

Lakiehdotus

159 §

Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja käsitteleviltä vaadittava pätevyys ja sen osoittaminen

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön on osoitettava pätevyytensä otsoniasetuksen tai F-kaasuasetuksen taikka niiden nojalla säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Jäähdytys-, ilmastointi- ja lämpöpumppulaitealalla, mukaan lukien kylmäkuljetuskuorma-autojen tai -perävaunujen jäähdytysyksikköjen käsittely, toimivan henkilön on osoitettava pätevyytensä näyttötutkinnossa siten kuin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) säädetään tai ammatillisesta perustutkinnossa siten kuin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädetään. Näyttötutkinnossa tutkintotoimikunta ja ammatillisessa perustutkinnossa koulutuksen järjestäjä antaa todistuksen pätevyytensä osoittaneelle henkilölle. Sammutuslaitteistoalalla, sähköisten kytkinlaitteiden käsittelyä edellyttävillä toimialoilla ja ajoneuvojen ilmastointilaittealalla toimivan henkilön sekä fluorattuihin kasvihuonekaasuihin pohjautuvia liuottimia sisältävistä laitteista näitä kaasuja talteen ottavan henkilön on osoitettava pätevyytensä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymän riittävän asiantuntevan tahon järjestämässä kokeessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön on osoitettava pätevyytensä otsoniasetuksen tai F-kaasuasetuksen taikka niiden nojalla säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Jäähdytys-, ilmastointi- ja lämpöpumppulaitealalla, mukaan lukien kylmäkuljetuskuorma-autojen tai -perävaunujen jäähdytysyksikköjen käsittely, toimivan henkilön on osoitettava pätevyytensä ammatillisessa tutkinnossa ja koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus pätevyytensä osoittaneelle henkilölle. Todistuksen antamisesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/). Sammutuslaitteistoalalla, sähköisten kytkinlaitteiden käsittelyä edellyttävillä toimialoilla ja ajoneuvojen ilmastointilaittealalla toimivan henkilön sekä fluorattuihin kasvihuonekaasuihin pohjautuvia liuottimia sisältävistä laitteista näitä kaasuja talteen ottavan henkilön on osoitettava pätevyytensä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymän riittävän asiantuntevan tahon järjestämässä kokeessa. Riittävän asiantuntevana tahona pidetään näiden alojen oppilaitosta tai henkilöiden sertifiointia hoitavaa yritystä taikka laitteen tai laitteiston maahantuojaa. Hyväksytysti suori-

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

Riittävän asiantuntevana tahona pidetään näiden alojen oppilaitosta tai henkilöiden sertifiointia hoitavaa yritystä taikka laitteen tai laitteiston maahantuojaa. Hyväksytysti suoritettua kokeesta annetaan todistus pätevyytensä osoittaneelle henkilölle.

tetusta kokeesta annetaan todistus pätevyytensä osoittaneelle henkilölle.

195 §

Muutoksenhaku eräissä tapauksissa

Tyyppihyväksyntää koskevasta viranomaisen päätöksestä sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston 162 §:n nojalla tekemästä päätöksestä antaa pätevyystodistus tai peruuttaa se valitetaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Asianosainen saa hakea oikaisua 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tarkastuslaitoksen tai muun vastaavan laitoksen päätökseen päätöksen tekijältä siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen, jolla oikaisuvaatimus on hylätty, saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Näyttötutkinnossa 159 §:n mukaan osoitetun pätevyyden arviointiin *tyytymätön* voi hakea muutosta *arviointiin* siten kuin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään.

Opetussuunnitelma- ja perusteissa ammatillisessa perustutkinnossa 159 §:n mukaan osoitetun pätevyyden arviointiin tyytymätön voi hakea muutosta arviointiin siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai Suomen ympäristökeskuksen hyväksymän asiantuntevan tahon 159 §:n nojalla tekemään päätökseen todistuksen antamisesta pätevyyden arvioinnin kohteena oleva saa hakea oikaisua päätöksen tekijältä siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen, jolla oikaisuvaatimus on hylätty, saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein

195 §

Muutoksenhaku eräissä tapauksissa

Tyyppihyväksyntää koskevasta viranomaisen päätöksestä sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston 162 §:n nojalla tekemästä päätöksestä antaa pätevyystodistus tai peruuttaa se valitetaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Asianosainen saa hakea oikaisua 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tarkastuslaitoksen tai muun vastaavan laitoksen päätökseen päätöksen tekijältä siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen, jolla oikaisuvaatimus on hylätty, saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Ammatillisessa tutkinnossa 159 §:n 2 momentin mukaan osoitetun pätevyyden arviointiin voi hakea muutosta siten kuin *ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa* säädetään.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai Suomen ympäristökeskuksen hyväksymän asiantuntevan tahon 159 §:n nojalla tekemään päätökseen todistuksen antamisesta pätevyyden arvioinnin kohteena oleva saa hakea oikaisua päätöksen tekijältä siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen, jolla oikaisuvaatimus on hylätty, saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein

HE 39/2017 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammattillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b, 32 d ja 32 f—h §:n nojalla:

1 §

Opiskelijavuoteen kuuluvat päivät

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 32 b §:ssä tarkoitettuun opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi lasketaan opiskeluoikeuden alkamispäivä ja päättymispäivä sekä koulutuksen järjestäjän päättämät loma-ajat ja viikonloput.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskelupäiviä vastaavaa osuutta määriteltäessä säännönmukaiseen opiskeluviikkoon katsotaan kuuluvaksi viisi opiskelupäivää. Mainitussa momentissa tarkoitetuksi opiskelupäiväksi katsotaan kuuluvaksi sellainen päivä, jonka aikana opiskelija osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti:

- 1) koulutuksen järjestäjän eri oppimisympäristöissä järjestettävään ohjattuun lähi-, etä- tai monimuoto-opiskeluun;
- 2) työpaikalla järjestettävään koulutukseen, joka perustuu oppisopimukseen tai koulutusso-
pimukseen;
- 3) osaamisen osoittamiseen näytössä tai muulla tavoin.

2 §

Tutkintojen ja muun koulutuksen kustannusryhmät

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvat tutkinnot jaetaan kustannusryhmiin tutkinnon järjestämisestä aiheutuvien keskimääräisten kustannusten perusteella tämän asetuksen liitteen mukaisesti. Kustannusryhmien painokertoimet ovat:

- 1) kustannusryhmä 1 0,69;
- 2) kustannusryhmä 2 0,99;
- 3) kustannusryhmä 3 1,24;
- 4) kustannusryhmä 4 1,61;
- 5) kustannusryhmä 5 2,33.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen painokerroin on 1,98. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettujen muun ammatillisen koulutuksen painokerroin on 1,17. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskelijavalmiuksia tukevien opintojen painokerroin on 1,38.

Tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyy sen tutkinnon mukaisesti, johon tutkinnon osa tutkinnon perusteiden mukaisesti kuuluu. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettut yhteiset tutkinnon osat kuuluvat kuitenkin kustannusryhmään 1.

Jos tutkinnon osa voi tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan tutkintoon, tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyy sen tutkinnon mukaisesti, jota opiskelija suorittaa. Jos edellä tarkoitettu opiskelija ei suorita koko tutkintoa, tutkinnon osa kuuluu kustannusryhmään 1.

3 §

Tutkintotyyppien ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen painokertoimet

Perusrahoituksessa ammatillisen perustutkinnon painokerroin on 1,0 ja ammatti- ja erikoisammattitutkinnon painokerroin 0,72.

Suoritusrahoituksessa ammatillisen perustutkinnon painokerroin on 1,0 ja ammatti- ja erikoisammattitutkinnon painokerroin 0,36.

4 §

Erityisen tuen järjestämisen painokertoimet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettun erityisen tuen järjestämisen painokerroin on tutkintokoulutuksessa 0,53 ja valmentavassa koulutuksessa 0,9.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 65 §:ssä tarkoitettun vaativan erityisen tuen järjestämisen painokerroin on tutkintokoulutuksessa 1,94 ja valmentavassa koulutuksessa 1,89. Vaikeasti vammaisten opiskelijoiden osalta painokerroin on kuitenkin tutkintokoulutuksessa 3,94 ja valmentavassa koulutuksessa 4,36. Jos koulutuksen järjestäminen edellyttää, että opiskelijalla on henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja, painokerroin on tutkintokoulutuksessa 8,81 ja valmentavassa koulutuksessa 10,42.

Opiskelijavuosia painotetaan erityisen tuen järjestämisen painokertoimilla niiden päivien ajalta, kun opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettu erityisen tuen antamista koskeva päätös on voimassa.

Tutkinto tai tutkinnon osa katsotaan erityistä tukea saaneen opiskelijan suorittamaksi, jos ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettu erityisen tuen antamista koskeva päätös on voimassa tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamispäivänä.

5 §

Majoituksen järjestämisen painokertoimet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:ssä tarkoitettun majoituksen järjestämisen painokerroin on 0,44. Sisäoppilaitosmuotoisessa koulutuksessa painokerroin on kuitenkin 0,58 ja vaativan erityisen tuen yhteydessä järjestettävän majoituksen painokerroin 1,86.

Opiskelijavuosia painotetaan majoituksen järjestämisen painokertoimilla niiden päivien ajalta, kun opiskelija on koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti oikeutettu asumaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:ssä tarkoitettussa asuntolassa.

6 §

Henkilöstökoulutuksen, työvoimakoulutuksen ja vankilaopetuksen järjestämisen painokertoimet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun henkilöstökoulutuksen painokerroin on -0,90. Mainitussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen painokerroin on 0,34.

Jos ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta järjestetään vankilaopetuksena, painokerroin on 0,90.

7 §

Perusrahoituksen laskenta

Perusrahoituksen myöntämisen perusteena käytettävä suoritemäärä saadaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 d §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoitteellinen opiskelijavuosimäärä kerrotaan 2 momentissa säädetyllä painotetulla opiskelijavuosimäärällä ja jaetaan varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneella opiskelijavuosimäärällä.

Painotettu opiskelijavuosimäärä saadaan laskemalla yhteen varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden:

1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla sekä 3 §:ssä säädetyillä tutkintotyyppien ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;

2) 2 §:n 3 momentissa säädetyillä kertoimilla painotetut valmentavien koulutusten, muun ammatillisen koulutuksen sekä opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen toteutuneet opiskelijavuodet;

3) 4 §:ssä säädetyillä erityisen tuen järjestämisen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;

4) 5 §:ssä säädetyillä majoituksen järjestämisen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;

5) 6 §:ssä säädetyillä kertoimella painotetut henkilöstökoulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet;

6) 6 §:ssä säädetyillä kertoimella painotetut työvoimakoulutuksena järjestetyn ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet; ja

7) 6 §:ssä säädetyillä kertoimella painotetut vankilaopetuksena järjestetyn koulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet.

8 §

Suoritusrahoituksen laskenta

Suoritusrahoituksen myöntämisen perusteena käytettävä suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen 2 ja 3 momenteissa tarkoitettut suoritteet.

Tutkinnon osien perusteella määräytyvä suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen:

1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla ja 3 §:ssä säädetyillä tutkintotyyppien kertoimilla painotetut tutkinnon osien osaamispisteet; ja

2) 4 §:ssä säädetyillä erityisen tuen järjestämisen kertoimilla painotetut tutkinnon osien osaamispisteet.

HE 39/2017 vp

Tutkintojen perusteella määräytyvä suorit määrä saadaan laskemalla yhteen:

- 1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla painotetut ja 3 §:ssä säädettyillä tutkintotyyppien kertoimilla painotetut tutkinnot, jotka kerrotaan luvulla 72, jos tutkinnon suorittaja on tutkinnon suorittamisen aloittaessaan ollut vailla perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa ja muutoin luvulla 18; ja
- 2) 4 §:ssä säädettyillä erityisen tuen järjestämisen kertoimilla painotetut tutkinnot, jotka kerrotaan luvulla 72.

9 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Tätä asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2018 myönnettävään ammatillisesta koulutuksesta annettussa laissa tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen.

Kustannusryhmä 1:

Liiketalouden perustutkinto

Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen ammattitutkinto
Finanssialan ammattitutkinto
Isännöinnin ammattitutkinto
Kiinteistönvälitysalan ammattitutkinto
Lähiesimiestyön ammattitutkinto
Markkinointiviestinnän ammattitutkinto
Myynnin ammattitutkinto
Sihteerin ammattitutkinto
Taloushallinnon ammattitutkinto
Tullialan ammattitutkinto
Ulkomaankaupan ammattitutkinto
Viestinvälitys- ja logistiikkapalvelujen ammattitutkinto
Virastomestarin ammattitutkinto
Yrittäjän ammattitutkinto

Isännöinnin erikoisammattitutkinto (voimaan 1.8.2017)
Johtamisen erikoisammattitutkinto
Kaupan esimiehen erikoisammattitutkinto
Markkinointiviestinnän erikoisammattitutkinto
Ruokamestarin erikoisammattitutkinto
Talous- ja henkilöstöhallinnon erikoisammattitutkinto
Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinto
Viestinvälitys- ja logistiikkapalvelujen erikoisammattitutkinto
Yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto
Yritysneuvojan erikoisammattitutkinto

Kustannusryhmä 2:

Autoalan perustutkinto
Elintarvikealan perustutkinto
Hammastekniikan perustutkinto
Hiusalan perustutkinto
Hotelli-, ravintola- ja catering-alan perustutkinto (poistuu 31.7.2018)
Kauneudenhoitoalan perustutkinto
Kello- ja mikromekaniikan perustutkinto
Kiinteistöpalvelujen perustutkinto
Kone- ja metallialan perustutkinto (poistuu 31.7.2017)
Kone- ja tuotantotekniikan perustutkinto (voimaan 1.8.2017)
Kotityö- ja puhdistuspalvelujen perustutkinto
Laboratorioalan perustutkinto
Lapsi- ja perhetyön perustutkinto
Lennonjohdon perustutkinto
Logistiikan perustutkinto: muut

Lääkealan perustutkinto
Matkailualan perustutkinto
Media-alan perustutkinto (voimaan 1.8.2017)
Merenkulkualan perustutkinto
Muovi- ja kumitekniikan perustutkinto
Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinto
Painoviestinnän perustutkinto (poistuu 31.7.2017)
Pintakäsittelyalan perustutkinto
Prosessiteollisuuden perustutkinto
Puualan perustutkinto
Rakennusalan perustutkinto: muut
Ravintola- ja catering-alan perustutkinto (voimaan 1.8.2018)
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto
Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto
Talotekniikan perustutkinto
Teknisen suunnittelun perustutkinto
Tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinto
Tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinto
Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto
Turvallisuusalan perustutkinto
Veneenrakennuksen perustutkinto
Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto
Viittomakielisen ohjauksen perustutkinto

Ajoneuvoalan ammattitutkinto (voimaan 1.8.2018)
Asioimistulkin ammattitutkinto
Auto- ja kuljetusalan työnjohdon ammattitutkinto
Autokorimekaanikon ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)
Automaalarin ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)
Automaatioasentajan ammattitutkinto
Automyyjän ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)
Digitaalipainajan ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)
Elintarvikejalostajan ammattitutkinto
Elintarviketeollisuuden ammattitutkinto
Henkilöautomekaanikon ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)
Hierojan ammattitutkinto
Hissiasentajan ammattitutkinto
Hiusalan ammattitutkinto
Hotellivirkailijan ammattitutkinto
Ilmastointiasentajan ammattitutkinto
Ilmastointijärjestelmien puhdistajan ammattitutkinto
Jalkinealan ammattitutkinto
Jalkojenhoidon ammattitutkinto
Kaivosalan ammattitutkinto
Kaukolämpöasentajan ammattitutkinto
Kehitysvamma-alan ammattitutkinto
Kemianteollisuuden ammattitutkinto
Kiinteistöpalvelujen ammattitutkinto
Kipsausalan ammattitutkinto

Kiskoliikenteen turvalaiteasentajan ammattitutkinto
Kivimiehen ammattitutkinto
Kondiittorin ammattitutkinto
Koneenasentajan ammattitutkinto
Koneistajan ammattitutkinto
Korroosionestomaalarin ammattitutkinto
Kotitalouskoneasentajan ammattitutkinto
Kotityöpalvelujen ammattitutkinto
Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto
Kumialan ammattitutkinto
Kunnossapidon ammattitutkinto
Kylmäasentajan ammattitutkinto
Laitoshuoltajan ammattitutkinto
Laivanrakennusalan ammattitutkinto
Lasikeraamisen alan ammattitutkinto
Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinto
Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto
Lattianpäällystäjän ammattitutkinto
Laukku- ja nahka-alan ammattitutkinto
Leipomoteollisuuden ammattitutkinto
Leipurin ammattitutkinto
Lentokonetekniikan ammattitutkinto
Levy- ja hitsausalan ammattitutkinto (voimaan 1.1.2017)
Levyalan ammattitutkinto
Lihanjalostajan ammattitutkinto
Lihantarkastuksen ammattitutkinto
Lihateollisuuden ammattitutkinto
Liikunnan ammattitutkinto
Liikuntapaikkojenhoitajan ammattitutkinto
Lukkosepän ammattitutkinto
Lämmityslaitteasentajan ammattitutkinto
Maalarin ammattitutkinto
Maanmittausalan ammattitutkinto
Maidonjalostajan ammattitutkinto
Matkailun ohjelmapalvelujen ammattitutkinto
Matkaoppaan ammattitutkinto
Media-alan ammattitutkinto (voimaan 1.8.2016)
Meijerteollisuuden ammattitutkinto
Merenkulkualan ammattitutkinto (voimaan 1.1.2018)
Metallien jalostuksen ammattitutkinto
Metsäkoneasentajan ammattitutkinto
Mittaajan ja kalibroijan ammattitutkinto
Muovimekaanikon ammattitutkinto
Nahanvalmistajan ammattitutkinto
Nuohoojan ammattitutkinto
Obduktiopreparaattorin ammattitutkinto
Paperiteollisuuden ammattitutkinto
Perhepäivähoitajan ammattitutkinto
Pienkonemekaanikon ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)

Putkiasentajan ammattitutkinto
Puualan ammattitutkinto
Päihdetyön ammattitutkinto
Rakennuspeltisepän ammattitutkinto
Rakennustuotealan ammattitutkinto
Raskaskalustomekaanikon ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)
Rautatiekaluston kunnossapidon ammattitutkinto
Ravintolakokin ammattitutkinto
Rengasalan ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)
Romanikulttuurin ohjaajan ammattitutkinto
Saha-alan ammattitutkinto
Suntion ammattitutkinto
Suunnitteluassistentin ammattitutkinto
Suurtalouskokin ammattitutkinto
Sähköasentajan ammattitutkinto
Sähköteollisuuden ammattitutkinto
Sähköverkkoasentajan ammattitutkinto
Talonrakennusalan ammattitutkinto
Tarjoilijan ammattitutkinto
Teknisen eristäjän ammattitutkinto
Tekstiilialan ammattitutkinto
Tekstiilihuollon ammattitutkinto
Teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinto
Teollisuusputkiasentajan ammattitutkinto
Tieto- ja tietoliikennetekniikan ammattitutkinto
Tieto- ja viestintätekniikan ammattitutkinto
Turkkurin ammattitutkinto
Tuulivoima-asentajan ammattitutkinto
Työvälinevalmistajan ammattitutkinto
Vaatetusalan ammattitutkinto
Valajan ammattitutkinto
Valmentajan ammattitutkinto
Valumallin valmistajan ammattitutkinto
Varaosamyyjän ammattitutkinto (poistuu 31.7.2018)
Varastoalan ammattitutkinto
Vartijan ammattitutkinto
Veneenrakennusalan ammattitutkinto
Vesihuoltoalan ammattitutkinto
Voimalaitoksen käyttäjän ammattitutkinto
Välinehuoltajan ammattitutkinto
Ympäristöhuollon ammattitutkinto

Autoalan myyjän erikoisammattitutkinto
Autoalan työnjohdon erikoisammattitutkinto
Autokorimestarin erikoisammattitutkinto
Automaalarimestarin erikoisammattitutkinto
Automaatioyliasentajan erikoisammattitutkinto
Automekaanikon erikoisammattitutkinto
Baarimestarin erikoisammattitutkinto

Dieetikokin erikoisammattitutkinto
Elintarviketekniikan erikoisammattitutkinto
Hierojan erikoisammattitutkinto
Hitsaajamestarin erikoisammattitutkinto
Hiusalan erikoisammattitutkinto
Ilmastointiasentajan erikoisammattitutkinto
Jalkinealan erikoisammattitutkinto
Kaukolämpöyliasentajan erikoisammattitutkinto
Kauneudenhoitoalan erikoisammattitutkinto
Kehitysvamma-alan erikoisammattitutkinto
Kemianteollisuuden erikoisammattitutkinto
Kiinteistöpalvelujen erikoisammattitutkinto
Kipsimestarin erikoisammattitutkinto
Kondiittorimestarin erikoisammattitutkinto
Koneenasentajamestarin erikoisammattitutkinto
Koneistajamestarin erikoisammattitutkinto
Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen erikoisammattitutkinto
Kunnossapidon erikoisammattitutkinto
Kylmäimestarin erikoisammattitutkinto
Laivanrakennusalan erikoisammattitutkinto
Laivasähkömestarin erikoisammattitutkinto
Lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinto
Lattiamestarin erikoisammattitutkinto
Laukku- ja nahkamestarin erikoisammattitutkinto
Leipurimestarin erikoisammattitutkinto
Lentokonetekniikan erikoisammattitutkinto
Levymestarin erikoisammattitutkinto
Levytyöimestarin erikoisammattitutkinto
Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinto
Liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinto
Lukkoseppämestarin erikoisammattitutkinto
Maalarimestarin erikoisammattitutkinto
Majoitus- ja ravitsemisalan esimiehen erikoisammattitutkinto
Media-alan erikoisammattitutkinto (voimaan 1.8.2016)
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto (voimaan 1.8.2016)
Muovitekniikan erikoisammattitutkinto
Nahanvalmistajamestarin erikoisammattitutkinto
Nuohoojamestarin erikoisammattitutkinto
Näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto
Oikeustulkin erikoisammattitutkinto
Paperiteollisuuden erikoisammattitutkinto
Pintakäsittelymestarin erikoisammattitutkinto
Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto
Putkiasentajan erikoisammattitutkinto
Puualan erikoisammattitutkinto
Rakennusalan työmaapäällikön erikoisammattitutkinto
Rakennuspeltiseppämestarin erikoisammattitutkinto
Rakennustuotannon erikoisammattitutkinto (voimaan 1.8.2016)
Romanikulttuurin ohjaajan erikoisammattitutkinto

Sahamestarin erikoisammattitutkinto
Siivousteknikon erikoisammattitutkinto
Siivoustyönohjaajan erikoisammattitutkinto
Sähköverkkoalan erikoisammattitutkinto
Sähköyliasentajan erikoisammattitutkinto
Talonrakennusalan erikoisammattitutkinto
Tekniikan erikoisammattitutkinto
Tekstiilialan erikoisammattitutkinto
Tekstiilihuollon erikoisammattitutkinto
Teollisuusalojen työnjohdon erikoisammattitutkinto
Tieto- ja tietoliikennetekniikan erikoisammattitutkinto
Tieto- ja viestintätekniikan erikoisammattitutkinto
Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto
Turkkurimestarin erikoisammattitutkinto
Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto
Työvalmennuksen erikoisammattitutkinto
Työvälinemestarin erikoisammattitutkinto
Vaatetusalan erikoisammattitutkinto
Valajamestarin erikoisammattitutkinto
Valmentajan erikoisammattitutkinto
Valumallimestarin erikoisammattitutkinto
Vanhustyön erikoisammattitutkinto
Varastoalan erikoisammattitutkinto
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto
Voimalaitosalan erikoisammattitutkinto (voimaan 1.1.2017)
Välinehuoltajan erikoisammattitutkinto
Ympäristöalan erikoisammattitutkinto

Kustannusryhmä 3:

Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinto (poistuu 31.7.2017)
Kaivosalan perustutkinto
Kalatalouden perustutkinto
Kuvallisen ilmaisun perustutkinto
Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto
Logistiikan perustutkinto: kuljetuspalvelujen osaamisala
Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto
Maanmittausalan perustutkinto
Puutarhatalouden perustutkinto
Sirkusalan perustutkinto
Tanssialan perustutkinto

Arboristin ammattitutkinto
Aseseppäkisällin ammattitutkinto
Bioenergia-alan ammattitutkinto
Eläintenhoitajan ammattitutkinto
Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto
Esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkinto (voimaan 1.1.2017)
Floristin ammattitutkinto

HE 39/2017 vp

Golfkentänhoitajan ammattitutkinto
Hevostalouden ammattitutkinto (voimaan 1.1.2018)
Hevostenvalmentajan ammattitutkinto (poistuu 31.12.2017)
Jalometallialan ammattitutkinto
Kalanjalostajan ammattitutkinto
Kalanviljelijän ammattitutkinto
Kalastusoppaan ammattitutkinto
Kengityssepän ammattitutkinto (poistuu 31.12.2017)
Kirjansitojan ammattitutkinto
Kultaajakisällin ammattitutkinto
Käsityöntekijän ammattitutkinto
Lasinpuhaltajakisällin ammattitutkinto
Luonnontieteellisen alan konservoinnin ammattitutkinto
Luonnontuotealan ammattitutkinto
Maatalouskoneasentajan ammattitutkinto
Mehiläistarhaajan ammattitutkinto
Metsätalousyrittäjän ammattitutkinto
Porotalouden ammattitutkinto
Ratsastuksenopettajan ammattitutkinto (poistuu 31.12.2017)
Restaurointikisällin ammattitutkinto
Rytmimusiikkituotannon ammattitutkinto
Saamenkäsityökisällin ammattitutkinto
Seminologin ammattitutkinto
Seppäkisällin ammattitutkinto
Sisustusalan ammattitutkinto
Soitinrakentajakisällin ammattitutkinto
Tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinto
Tuotantoeläinten hoidon ja hyvinvoinnin ammattitutkinto
Valokuvaajan ammattitutkinto
Verhoilijan ammattitutkinto
Viheralan ammattitutkinto
Viherkasvustajan ammattitutkinto
Viinintuotannon ammattitutkinto
Viljelijän ammattitutkinto
Viljelypuutarhurin ammattitutkinto

Aseseppämestarin erikoisammattitutkinto
Esitys- ja teatteritekniikan erikoisammattitutkinto (voimaan 1.1.2017)
Floristimestarin erikoisammattitutkinto
Golfkenttämestarin erikoisammattitutkinto
Hevostalouden erikoisammattitutkinto (voimaan 1.1.2018)
Jalometallialan erikoisammattitutkinto
Kirjansitojamestarin erikoisammattitutkinto
Koe-eläintenhoitajan erikoisammattitutkinto
Konesitojamestarin erikoisammattitutkinto
Kultaajamestarin erikoisammattitutkinto
Käsityömestarin erikoisammattitutkinto
Lasinpuhaltajamestarin erikoisammattitutkinto
Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto

HE 39/2017 vp

Luonnontuotealan erikoisammattitutkinto
Luontokartoittajan erikoisammattitutkinto
Maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinto
Maaseudun vesitalouden erikoisammattitutkinto
Metsämestarin erikoisammattitutkinto
Puunkorjuun erikoisammattitutkinto
Ratsastuksenopettajan erikoisammattitutkinto (poistuu 31.12.2017)
Restaurointimestarin erikoisammattitutkinto
Riistämestarin erikoisammattitutkinto
Saamenkäsityömestarin erikoisammattitutkinto
Seppämestarin erikoisammattitutkinto
Soitinrakentajamestarin erikoisammattitutkinto
Tallimestarin erikoisammattitutkinto (poistuu 31.12.2017)
Tarhaajamestarin erikoisammattitutkinto
Valokuvaajan erikoisammattitutkinto
Verhoilijamestarin erikoisammattitutkinto
Viheralan erikoisammattitutkinto

Kustannusryhmä 4:

Elintarvikealan perustutkinto: meijerialan osaamisala
Hevostalouden perustutkinto
Lentokoneasennuksen perustutkinto
Liikunnanohjauksen perustutkinto
Maatalousalan perustutkinto
Metsäalan perustutkinto (muut kuin metsäkoneenkuljetuksen osaamisala)
Musiikkialan perustutkinto
Rakennusalan perustutkinto: maanrakennuskoneenkuljetuksen osaamisala

Ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinto
Ammattisukeltajan ammattitutkinto
Kuljetusalan ammattitutkinto (voimaan 1.1.2018)
Lentoasemapalvelujen ammattitutkinto
Linja-autonkuljettajan ammattitutkinto (poistuu 31.12.2017)
Maarakennusalan ammattitutkinto
Metsäkoneenkuljettajan ammattitutkinto
Puutavaran autokuljetuksen ammattitutkinto
Yhdistelmäajoneuvonkuljettajan ammattitutkinto (poistuu 31.12.2017)

Maarakennusalan erikoisammattitutkinto

Kustannusryhmä 5:

Metsäalan perustutkinto: metsäkoneenkuljetuksen osaamisala